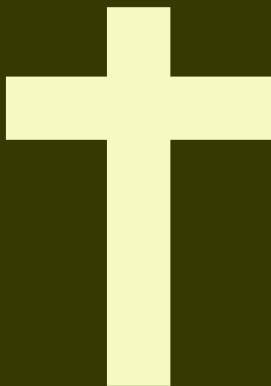

aúná-aimba simái
tarúmakain-kwasai

The New Testament in the Kosena Language of Papua New Guinea

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7

Contents

Mátíyu	1
Mááka	88
Árúku	137
Yóni	223
aantá-kwaasi	279
Árómaa	360
1 Kórinti	401
2 Kórinti	443
Káresiya	471
Évésasi	486
Vírípai	499
Kórósi	508
1 Tésárónaika	518
2 Tésárónaika	527
1 Tímóti	532
2 Tímóti	543
Táítási	551
Virimóni	556
Ípiru	559
Yémési	591
1 Pítaa	602
2 Pítaa	613
1 Yóni	619
2 Yóni	629
3 Yóni	631
Yúte	633
paárurain-kwasai	637

Mátíyu

Ísu kwíyómpa'a irówana Mátíyu siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Ísun-aaí agaimakáiyé. Ísuna kwayó-kwáásímá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Mátíyu moórá-awí'a Áríváí kwemá maanáúvái agaimakáiyé. Áánútu séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaniye siróntemba ááéraan-aimba simái tarúmakon-auvai-kwandaaivimba agáyómba Ísuntavai siráawe. Yútaa-kwaasi Ísuntavai séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaaman-iyé sígwáe séna maanáúváiimbá agairáiyé. Ísu asirayámbá tokéna Áánútuna áamáankona ááimba simátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátima'mae iráiyé. Mátíyu mirán-áimbá maanáúváiimbá agaimakáiyé.

Áríku 3:23-28

¹ Ísu Káráísitina akúni'a uráan-kwasai. Ísu aikwá'náma Tévítimani. Tévíti aikwá'náma Ááváramumani.

² Ááváramu Áísákaamba marankówana
Áísáka Yákópomba marankówana
Yákópo Yúta-iyai áváráwáínónnda matinkówana

³ Yúta Pérésinte Sáraante matínkaraimba
tinówa Témamani.

Péresi Éséronimba marankówana
Éséroni Árámumba marankówana

⁴ Árámu Ámínátapamba marankówana
Ámínátapa Násonimba marankówana

Násoni Sáómonimba marankówana

⁵ Sáómoni Póásimba maránkaraimba
anówa Áré'apimani.

Póasi Ópétimba maránkaraimba
anówa Árútimani.

Ópéti Yésimba marankówana
⁶ Yési Tévítimba marankówana
Tévíti kárákwiyi-i'a uráiwai Sórómonimba
maránkaraimba anówana aiva-kwánkó áwí'a
Yúrýaya úwana naaén-kwamba Tévítimani.

⁷ Sórómoni Áríyapoamumba marankówana
Áríyapoamu Ápáisaamba marankówana

Ápáísaa Ésaamba marankówana
⁸ Ésaa Yíósavatimba marankówana
Yíósavati Yórámumba marankówana
Yórámu Ásáyaamba marankówana

⁹ Ásáyaa Yótámumba marankówana

Yótámu É'ásaamba marankówana

É'ásaa Ésékayaamba marankówana

¹⁰ Ésékayaa Mánásaamba marankówana

Mánásaa Émósimba marankówana

Émósi Yósayaamba marankówana

¹¹ Yósáyaa Yékónaya-iyai áváráwáínónnda matinkówasa

minkánáávimbá Pépíróni-naopakewai Ísareri-kwaasi

tayi'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátínkaraawe.

¹² Pépíróniva'a mátínkó-kanaavimba

Yékónaya Síátionmba marankówana

Síátio Sérápápeomba marankówana

¹³ Sérápápeo Ápáyatimba marankówana

Ápáyati Éráyakimumba marankówana

Éráyakimu Ésomba marankówana

¹⁴ Éso Sétókomba marankówana

Sétóko Ékímumba marankówana

Ékímu Éráyatimba marankówana

¹⁵ Éráyati Ériesaamba marankówana

Ériesaa Mátánaamba marankówana

Mátánaa Yákópomba marankówana

¹⁶ Yákópo Yósépimba marankówana

Yósépi Máriaaamba awaikó úwana Máriaa Ísumba

anówamani. Ísuntavesa Áánútu usásinankaiwaiye

sésa Káráisitiye kwésewe.

¹⁷ Ááváramumo máyonka'a sísamaivakemba éiyaimba

kumbaimái-kwaasi ¹⁴ kwaasi agáyówasa Tévitimo

paáruenamo máyonka'a sísamaivakemba éiyaimba

kumbaimái-kwaasi ¹⁴ kwaasi agáyówasa Pépírónivakewai

tayi'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátínkarowasa máyón-

kanaavimba sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-kwaasi

¹⁴ kwaasi agáyówana minká'á Máriaa Ísu Káráisitimba

maránkaraiye.

Ísumba maránkarain-kwasai.

Árúku 2:1-7

¹⁸ Ísu Káráisitimba marankómba maará uráiyé. Ísu

anówamba Yósépinka'a siváúmaresa ítámakowana Yósépi íma

kwesé kurónka'a ámu'a paáruraiye. Áánútun-amanko ámu'a

paárumankarowana ¹⁹ awaikó kawé'á kwéuwai séna kwaasi

túranka'a ai'maráanana Máriaa aigaeyávéna iváimpo'a

aúpá'á ai'mátuwanaumne-imayaa uráiyé.

²⁰ mirá imáyáama kwéena a ún-kwáyowana Ísóigona

kwayó'nákó kwíyómpakewai kaainampá'á simáména séna

Yósépiyo Tévitin-andaraken-kwaasi óne. Máriyaamo ámú'o káúvimba Áánútun-amankowe su'mai ámú'a kauwánkáiimba po kwembá úwoi mayáníyompo íma áá'a kaíno. ²¹ iyámpóímo marankánimba áwí'a Ísuwe simámíyo siráíye. mináwíkóná ááimba kwená kwaási sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye siráíye.

²² naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai sirónka'a póna mirán-tántáá'á paáruraiye. ²³ kwemá agaimaréna séna moórá-inaamarugo kwaai íma mairéna ámú'a kaumái iyámpói marankáínasa miníyámpóígo áwí'a Émáníyueriye sénááowe agaimaréna siráimba mináwíkóná ááimba Áánútu keséya máyáíye siráíye.

²⁴ Yósépi aúvínké usásinena Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai siróntemba awainínkómbá mairéna ²⁵ íma kwesé kúmba úwoi ména kárákwirowana iyámpói marankówana Ísuwe séna áwí'a tamánkaraiye.

aaváúmó usópaken-kwaasi taawánaraan-kwasai.

2

¹ Yútiyaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba Pétáremu-naopa'a Máriyaa Ísumba maránkarowasa némpakemba aaváúmó usópaken-kwaasi kawer-ímáyáágwára-kwáási teemesa Yérúsaremu-naopa'a tésa ² sésa Yútaa-kwaasira'a kárákwiwinine sénamo maránkáín-iyampoi náávara ánkaraao. aaváúmó usaipá'á méta awánáundaya moórá-o'a paárisata awánéta séta iyámpói maránkaraimba póta awánéta kwenáwí'a mósá maránáe séta teéméta túne siráawe.

³ suwaná marará-káwáánákó Éróti mináímbá isówana arunkó sáwí'a úwasa Yérúsaremu-naopakewaigwara'a isówana tirunkó sáwí'a úwana ⁴ Éróti mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé tááyowasa torupamáí máyówana séna Áánútu ai'maráníwaimba Káráisitimba marankánimba náávara ankaníyo súwasa ⁵ sésa Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopa'a ankaníye. Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna

⁶ Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopakem-kwaasiyono. Yútiyaa-marava'a kárákwiiraawaivimba kentí naaópa'o kárákwiiraawai íma tínaaempa'a máyáawe. kentí naaópakemba moórawai paárurena kesí kwaási Ísareri-kwaasira'a kawé'á umái kárákwiiniye

agaimaréna siráíye suwaná ⁷ Éróti iséna aaváúmó usópaken-kwaasi aúpá'á tááyowasa tuwaná tísaa ena séna nósa-tawai minó'á paárisara awánaraao súwasa simámúwana ⁸ Éróti séna Pétáremuva'a miniyámpói koavakáá-umai awáné'a tasimásimiya'a kesé kuré'a kwenáwí'a mósá máráano súwasa ⁹ iséna kumbá aaváúmó usópa'o mésamo awánaraan-o'a awánowana minókómá aiva'á kwégwena miniyámpóimó máyonka'a kogwaúwasa ¹⁰ ávááraumai aamoí ésa ¹¹ mindáúmpá'á iyésa anówante miniyámpóiyé tuwánésa kivaíresa miniyámpóigó áwí'a mósá marésa unáámbá óin-tokésa kawé-tántáá'á kóri-ontamba óimai amésa kawer-úmúmbó íi-yántáá'á óimai amésa áséi-kwiyumbasawenkwar'a a óimai ámakaawe.

¹² ámatuwesa tuún-kwáúwana Áánútu kaainampá'á simátimena séna Érótimba íma kosimáméro súwasa ó'on-pakemba kentí naaópa'a kóuraawe.

Ísumba ái'maesarai Ísípi'a kurááyan-kwasai.

¹³ kóúwana kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá Yósépi kaainampá'á awánówana séna Éróti miniyámpói tuvuwíndayavena kwéavakaa-ivo usásine anówante miniyámpóiyé tí'mae Ísípi-marava'a koména'a aáno simámé'a ái'mae tiyó sénaumne súwana ¹⁴ mindó'wáámbá usásinena anówante miniyámpóiyé tí'maena Ísípi-marava'a kwémena ¹⁵ mivá'á komáyowana Éróti pukáíye. naaóvá'á Áánútun-aaí simátimakowai sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna Ísóigo séna Ísípi-maravakemba kesáánimba máyaina'a ááyaanana koyauwerániye siráíye agaimaréna sirónka'a póna mirá uráíye.

iyámpói tínkankaan-kwasai.

¹⁶ Éróti awánómba aaváúmó usópaken-kwaasi kampa'á simáuwesa kóúwana Éróti arunkó áyámba úwana aaváúmó usópaken-kwaasi simámakon-aintavaiye o'á paáruraiyemo sirón-aintavaiye imáyáa éna évakarawai tí'maréna séna Pétáremu-naor-ayampa'-naopimpa'a kaer-ímó ten-iyámpóiyé ímo kaer-ímó tarén-iyampoiye tivakáá-umai tínkantuwaaaro súwasa mirá uráawe.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí simátimakowai áwí'a Yérémaya sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna

¹⁸ Áráma-kwaasi ávááraumaimo ivi'ó taráamba ísaraawe. Áréseo aísavutantamba uráan-kwaasi miwítí iyámpóiyavesa ivi'á taawasá iyámpóimo pukáantavesa

timambá aráápamai tínkaraawasa úwoi ivi'á támae iráawe
agaimaréna siráiyé.

Ísipivakemba tiráin-kwasai.

¹⁹ Éróti puwúmba Yósépi Ísípi-marava'a ména kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá kaainampá'á awánówana séna ²⁰ miníyámpóígómbá tuvuwónáe senkwáásí á'a púwóvo usásine anówante miníyámpóiyé tí'mae Ísareri-marava'a kwaaó súwana ²¹ usásinena awainínkonte ááninkonte tí'maena Ísareri-marava'a kúmba ²² Éróti ááninko áwí'a Ákéreasi kwemá avowáná anondá Yútiyaa-ayampa'a kawáá-máyái kwémayowana Yósépi iséna mináyámpá'ó koménintavena inkaisúwana kaainampá'á Áánútu simámuwana Káriri-ayampa'a ²³ Násáreti-naopa'a tí'maena koméraiye. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai sirónka'a póna mirá uráiyé. kwemá Ísuntavena séna Násáretivaken-kwaasiye sénááowe agaimaréna sirónka'a póna mirá uráiyé.

3

Yóni simátímakarain-kwasai.

Máaka 1:2-8, Árúku 3:1-18, Yóni 1:19-28

¹ minkánaávímbá moóráwai áwí'a Yóni ména nombá pétinkowai póna Yútiyaa-marava'a kúmba kavóná-marava'a koména simátimena séna ² Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a teró simátíma'mae iráiyé. ³ naaóvá'á Yóni íma máyonka'a Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya Yónimo paárinintavena imáyáa éna agaimaréna séna moóráwai kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánaáomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno

Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yóni paárúwana mináimba paáruraiye.

⁴ Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáú-kwatoi iréna aúwarasinei ámúrandá uréna a'nóríné kwantáámikóná aúwé mintóné su'mai kwénena ⁵ aaí simátíma'mae iyúwasa Yérúsaremu-naopakén-kwaasiye Yútiyaa-ayampakén-kwaasiye Yóntáni-nonkona menávápákéné maanávpákénkwáásíyé miráumai kwaási tóyo ésa ⁶ sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yóntáni-nompimba nombá pétinkaraiye.

⁷ Yóni nombá pétinkena awánómba áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé sáwíva'a nombó

pétinkanintavesa kwenópa'a tóyo uwaná simátimena séna iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba timínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo. ⁸ kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawé'-má'yái má'yéwa'a tuwánanaumne. ⁹ Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawé-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. Áánútu Ááváramu aisaavutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpínkémbá kanaám-po'a kwaási aúráaro sisa'á aúráasino. Ááváramu aisaavutantamba uráundawai póta kawé-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. ¹⁰ íma kawer-árámbá íyain-taima ááimpimba kwéayaisuwesa iravímbó agaisúwáantemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siráíye.

¹¹ Yóni simásuwena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tewái nombá kwévetinkaundanivo kesínaaemba tíniwai Áánútun-amankomba ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye. iramó agáyáantemba íniye. kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. ¹² aawinkwínaumo sípétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómbó marapá'ó kúmísanamo ásima úndáomo tútúwaisasamo kaíkai'o ínín-iravimbo kwiyúmaimo agaisuwésamo anómbó naaúmpa'o mósá máráantemba kwaási miraráámbá íniye Yóni siráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mááka 1:9-11, Áríku 3:21-22

¹³ minkánáá Ísu Kárirí-ayampakemba Yóntáni-nompa'a téna Yóni nombá pésinkainkwae séna túwana ¹⁴ Yóni séna ímanivo emó nombó pésinkaniyonda kanaán-ivo kentávái se nombá pésinkao kwésene súwana ¹⁵ Ísu séna ivátuke súndantemba mirá uwo. mirámó ékaimo ékai Áánútu siráini'a óyauye súwana owé séna ¹⁶ nombá pérankowana nompínkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkaar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana ¹⁷ aaigówé su'mai kwiyómpakemba séna maawámá kesáanimba isa'á kwená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráíye.

4

Sáátáánigo Ísumba áisaa umai isánáe siráin-kwasai.

Mááka 1:12-13, Áríku 4:1-13

¹ súwana Sáátáánigo Ísumba áisaa umai isáníntavena Áánútun-amanko Ísumba simámuwana kavóná-marava'a

² koména toómbá íma néna ayáátááka'a 40 no'waamba kwaúwana ávááran-aaí ankówana ³ Sáátáánigo Ísu sáwí'o índa awánanae séna Ísunopa'a téna séna emá Áánútu áánimba úne kwésempo maanóntánkóntávái toómbá aúréná'a naanó siyó súwana ⁴ Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna toómbó náíyawaiye su'mai kwaási íma tátoraiwo

Áánútu siráini'a amápa'a íyana tátoraniye siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁵ Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankena ⁶ séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba séna Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a ti'maráínsa enká'á kárákwiresa pósa óntanka'a aísamaima turaráanavo sésa tiyáándeí aramónááowe

siráiye. mindáyavai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana ⁷ Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwara'a séna kentí Ísóigo Áánútumba

áísaa umai isánáe íma seró siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áísaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana ⁸ Sáátáánigo Ísumba áí'maena anón-omapa'a iréna móankena amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasiye miwítí anón-asirayane agaráárankena ⁹ séna kenká'ó kivairemo kesí imáyáamo mósá máréná'o é'a kárákwiyi-mayai áména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana ¹⁰ Ísu séna Sáátáánigo kówaao. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna kentí Ísóigo Áánútumpa'a imáyáa é'a kwenáwíre su'mai mósá maré'a kwená mayáiyé su'mai máyáaro siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ¹¹ Sáátáánigo auwéna kúwasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumésa Ísumba áwa'naa uráawe.

Ísu kwená mayáímó ááimba ásárain-kwasai.

Mááka 1:14-15, Áríku 4:14-15

¹² Yóni marará-káwáánákó áwí'a Éróntintavena séna sáwí'a uráiyé siróntavena ándáva'a máankowana máyon-aimba Ísu iséna Káríri-ayampa'a kwéna ¹³ Násáreti-naopa'a íma koména Kápénéamu-naopa'a koméraiye. mindáópa'a Káríri-nonkwaaunkon-awampa'-naopa'a Sépiyuraaniye Návataraiye tísaavutantamba uráawaiti maravá'á kwáyon-daopa'ani.

14 Ísu Kápénéamu-naopa'a komáyomba naaóvá'á Áánútun-
aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna sirónka'a póna
mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna

15 Sépiyuraaninte Návatarainte mindárai tísaavutantamba
uráawaiti maravá'á nonkwaaúnkón-awampa'a
Yóntáni-nonkona menávápá'-máráo áwí'a Káríri-
marava'a máyáawai ó'on-o'on-kwaasiyave'a sún-
da
16 minkwáásí túnkwi-ayampa'a mésa sámó kaípa'a
awánanaaowe. Áánútuna némpa'o túnkwi-ayampa'o
máýáawai sán-kamatinkaniye

agaimaréna sirónka'a póna Ísu paaréna mirá uráíye.
17 minkánáá Ísu simátimindayavena ááimba ásámai
simátimena séna Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba
kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró
siráíye.

Ísu étyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mááka 1:16-20

18 Ísu Káríri-kwaaunkon-awampakavamba kúmba kae-
kwáásírái mésarai awaaó áwí'a Sáimoni moórá-awi'a Pítáa
úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá
pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaesarai kwase-
únámbá nompí tukóyana 19 Ísu simátimena séna kesé tekaiyó.
noyáá'o to'máímo tímapa'o kwénaaoyantemba aúná-mayai
tíménakai kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa
kesópa'a teró súwasarai 20 minkwásé-únámbá tuwésarai
kwesé kuráíye.

21 kwesé kuyaná Ísu kómarena kúmba kae-kwáásírái
mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko
áwí'a Yóniye tivowámpi kwimái nompí-sípívímbá mésayá
kwase-únámbá to'mayaa kwéuwana Ísu minkáé'nárai
tááyowasarai 22 avekáámbá tivowámbá mindómpí-sípívímbá
auwésarai Ísuwe kuráíye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

Árúku 6:17-19

23 Ísu Káríri-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena mono'-
náúmpímpá'á Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba
mináséi-kwásái kosimátímapa'a kwénaaena ó'on-o'on-ti'o
ún-kwaasi asóvamatinkava'a kúwana 24 kwenááigo Síriyaa-
marava'a naaó'-nao'a kóyáwé úwasa ó'on-o'on-ti'o ún-
kwaasiye taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasiye
tíyayaambo árúkun-kwaasiye tíyayaambo pukón-kwaasiye
mirámó un-kwáásí taagwiya'maésa Ísunopa'a mátínkówana

asóvamatinkena ²⁵ aambó kwénaaumba sáwívarawai Káríri-ayampakene Tékáporisi-ayampakene Yérúsaremu-naopakene Yútiyaa-ayampakene Yóntáni-nonkona menávápákén-kwáásiyé miráumai-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

5

Ísu omápa'a ména simátímakain-kwasai.

Árúku 6:20-23

¹ Ísu máyowasa sáwíva-kwaasimo tóyo umbá tuwánéna omápa'a umáyowasa kwená kwaásiyomba torupamáí máyówana ² simátimena séna ³ Áánútu súwa'naa ínkwáe sewái Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena miwír'á kwégawaaiye. ⁴ miwívimbá sáwí-imayaa kwáyáísana tirunkó umbái kwétaiwai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena etóyói kwéumatinkaiye. ⁵ kesávái túmo ímo maé kwéiyowai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkaimba pósa siráim-barama mayánááowe. ⁶ Áánútu siráintemba mirá ónáo kwésewai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena kawe'ó umáimo ménaaontavena kawerí'a umátinkaniye. ⁷ tirumbó kwéumatinkaawai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena arumbá umátinkaniye. ⁸ tirumpinkémbó kawer-áiné su'mai kwésewai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkaimba pósa Áánútumba awánanaaowe. ⁹ kwaásivimbo paru umátinkanaaontavesa mayái kwémayaawai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena kesí iyámpóin-owe síníye. ¹⁰ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo arupí umáimo máyáantavesa sáwí'a kwéumatinkaawe. Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena miwí kwená kwaási-i'o ombá póna kwégawaaiye. ¹¹ keinárawa'o kentáv'é'o asiramáimo máyáantavesa mindáyavesa sáwí-aimba simátinkesa sáwí'a umátinkesa ó'on-o'on-kampar-aimba simátinkaamba Áánútu keinárawa'a kawe'á kwéumatinkaiye. ¹² naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátímakowaimo sáwí'o umátinkaraantemba ívé'a sáwí'a kwéumatinkaamba tirunkó kawe'á kwéina'a aamoí é'a kwíyómpakemba kentí kawe'-méyámbá mayánááowe Ísu siráiyé.

sán-kaí-áiné uwígón-aiye Ísu siráin-kwasai.

Mááka 9:50, Árúku 14:34-35

¹³ Ísu simásuwena simátimena séna marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a uwígómó áséimo intenkáámbá kwéowe. mirá kwéombaniyo uwímó sáwí'o énamo imbá íma kawe'á umái kéné íma áséi éna úwoisankaamba umágwisasa aampa'á tukésa kwénaaowe.

14 marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a sámó kaintenkáámhá kwéowe. ááraipa'o kwáyáin-daopa'o mósá awánaantemba keinárawa'a máyáawaina áámhá kwéawanaawe. 15 iramá oómbá kúra'maresa íma aúpá'á maráiyamba avora'á maráiyamba mindáópaken-kwaasi awánanqaowe. 16 miráumai sámó kaintembá kwaásivimba mé'a sán-kamátinkaiyasa kenti kawe'-máyai tuwánésa kentivo kwíyómpa'o máyáiwai áwí'a mósá maránááowe Ísu siráiyé.

Ísu áamámba siráin-kwasai.

17 Ísu mináimbá simásuwena séna íma kentáv'é'a sé'a Mósesi siráin-aíne Áánútun-aai simátímakaawai siráan-aíne ivá'á túwáiwaiye íma seró. Áánútun-aai siráan-aímhá íma tuwánaumpo siráanteni'o umáímo paárinintave'a kunkáumne. 18 simátíménda ísáaro. kwíyómba maramá kwáyáísana póna Áánútun-aai kwaíkwai'a kwéiyé. Áánútun-aaiigo amápa'a kwaíkwai'a kwéimba póna mináínkómó siráinten-umai amápa-tantaa'a paáriníye. 19 miráumai Áánútun-aavinkembo kítor-aímbo araaisésamo ó'owantavesamo sésamo kwéundantemba mirá ínímhá mindá kanaán-íye síyanamo éna Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba íma asirayán-kwáásímán-owe sínívo Áánútun-aaimo taagwiyavésamo simátimesamo sésamo Áánútun-aai ísáaro kwésewaiyavena Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba anón-kwaasiman-owe síníye. 20 moórá-aímhá simátímunda ísáaro. áamáan-kawaa-kwaasiye áamámba sen-kwáásiyé sésa Áánútumo siráintemba umái máyaumnemo sembá kampa'á kwésewe. miwímó ontembó keinárawa'o é'a Áánútumo kawááipa'a íma mé'a Áánútumo siráintemba árai'a mirámó é'o é'a Áánútumo kawááipa'a ménaaowe Ísu siráiyé.

tínkamón-aímhá siráin-kwasai.

Árúku 12:57-59

21 Ísu maarán-áínkwará'á séna naaová'á Mósesi kentíkwá'náyavena simátímakain-aímhá ísaraamba maará séna tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. mirámó íyasamo ésa aavimbá maitinkánááowe siráimbanívo 22 simátíme'a sé'a miwítí kwaásiyavesa aaisambá kwétiyiyawai aavimbá maitinkánááomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa sáwí-aímhá simátínkáawaima tí'maesa aaimó ísáawaitopa'a mátinkaiyasa aavimbá maitinkánááomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa uwo'aó-kwáásiyá'o. úwoi-kwaasiya'o. sésa simái sáwí'a kwéiyawai sáwí-meyambo mayánááopa'o iramó kwégaipa'a ménaaomba mindá

kanaán-iyé. ²³ mirán-áimbá imáyáa ombá Áánútuntave'o imáyáamo é'o moórá-yantaa'o aménáe'o anóm-bono'-naumpa'o komé'o é'a kentí kwaási aái tátokaiya'o tááka'o maké'o é'a ²⁴ Áánútumbo aménááon-tantaa'a óntantaareigona egwaa'á mámare'a mináimbá koisámai arupí umásuwe'a koyauweré'a Áánútumba áméro. ²⁵ aaimó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáási timíyasa ándá-naumpa'a tinkánááowe. ²⁶ ímo mirámó iyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráiyé.

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:9, Mááka 10:11-12, Árúku 16:18

²⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna ó'owi tuwainímbááre tuwai'máate íma nááóro siráimbanivo ²⁸ simátime'a sé'a moóráwaimo moórá-inimbo awánénamo tavisénáe sénamo ínimba íma avora'á ínivo imáyáaneiyé su'mai tavisínana Áánútu séna imáyáavinkemba á'a kwéyavisiyé síníyé. ²⁹ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímó awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-iyé. ³⁰ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-iyé.

³¹ naaóvá'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúváivimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráimbanivo ³² simátime'a sé'a awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaíko ai'mátuwaisana minínkó kówéna moórá-kwaasi komairéna minínkó aúná-kwaasigoe kwénaaimba sáwí-amba kwénaaiyé. aivar-áwáíkomó ai'mátukaintavena mirá kwéiyé. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiyé Ísu siráiyé.

amápa-tantaapimba íma matuwé'a seró-kwasai.

³³ Ísu maarán-áinkwárá'á séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna Ísóigompata mirá ónaumne síyamba kampa'á seváinivo árai'a sé'a mirá oró siráimbanivo ³⁴ simátime'a sé'a kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a mirá oró. kemó ímo mirá ónaumnemo

siyambo é'a árai'a íma mirá oró. Áánútu kárákwiraiwai kwíyómpa'a máyáivo Áánútu áwíka'a íma matuwé'a seró. ³⁵ Áánútu marapá'á kárákwiraipa'an-ivo íma marará'á matuwé'a seró. Yérúsaremu-naopa'a Áánútu kárákwiraindaópa'an-ivo íma mindáópa'a matuwé'a seró. ³⁶ avután-á'nóntáúrá'á kaantáún-a'nontau íma kanaán-umai auré'a kaantáún-a'nontaura'a avután-á'nóntáú íma kanaán-umai auránááovo ti'nónká'á íma matuwé'a seró. ³⁷ kemó mirá ónaumnemo siyambo é'a maarán-áiné su'mai seró. owé mirá ónaumne seró. kemó ímo mirá ónaumnemo siyambo é'a maarán-áiné su'mai seró. a'áo íma mirá ónaumne seró. simátimunda-aimba Sáátáánigona imáyáavinkeni'a kwéowe Ísu siráíye.

anondámo ímo tínkami-kwasai.

Árúku 6:29-30

³⁸ Ísu mináimbá simásuwena séna Mósesi simátimakainaimba ísaraamba maará séna moóráwaimo moóráwai aúrambo pítuwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenáúramba pítuwanaaowe. moóráwaimo moóráwai áwááyaamba kútúyuwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenáwááyaamba kútúyuwanaaowe siráimbanivo ³⁹ simátime'a sé'a moóráwaimo sáwí'o umánkaimba íma anondá kwembá sáwí'a umánkaino. moóráwaimo áá'o tuwausínamo e íma kwembá inkamé ókwara'a kwántáminana tuwausínye. ⁴⁰ moóráwaimo ená unáánkwátóiyavesamo mayánaunda pó'a áí'mae'a aaimó isái-kwáásígónópa'a máánkare'a ókwara'a mayánaumnemo sínamo e íma a'áo se paákár-únánkwátóigwara'a amiyó. ⁴¹ moóráwaimo aampa'ó tátorenamo séna kesí náaindaamba sáwíyanka'a súwa'naa uwómó sínamo e íma a'áo se úwoi ayáátááka'a áwa'naa uwo. ⁴² moóráwaimo moóráyantaatavenamo simiyó sínamo e úwoi amiyó. moóráwaimo moóráyantaatavaimo kwááyu simiyó sínamo e mirá uwo Ísu siráíye.

namuro-kwáásí kawe'á umátínkáaro-kwasai.

Árúku 6:27-28,32-36

⁴³ Ísu mináimbá simásuwena séna naaóvá'á simátimakainaimba ísaraamba maará séna kentí kwaásiti imáyáa oro. kentí namuro-kwáásí tíyamba umátínkáaro siráimbanivo ⁴⁴ simátime'a sé'a kentí namuro-kwáásí imáyáa timé'a sáwí'o umátínkáawaiyave'a túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró. ⁴⁵ mirámó ombá kwíyómpa'o kentivo máyáiwaina iyámpói-i'a kwéowe. Áánútu miráumai kawe'á umátinkena aaí sisaná aa'á kaisaná kawe-kwáásíraré sáwí-kwaasirare aa'á kaisaná Áánútu aaí sisaná aa'á tisaná arupí-kwaasirare

ímo arupímo umáímo máyáan-kwaasirare aa'á kwétiye.
⁴⁶ amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. táákisimo máyáan-umoyan-kwaasi íma kawe-kwáásí ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyanamo éna Áánútu íma kawe'-mékýámbá timínivo kentí namuro-kwáásígwárá'á imáyáa tíméro. ⁴⁷ amáparawai kentí kwaási-i'a umái kawe'á kwéumatinkaawe. Áánútuna aambó ímo kwárááwaigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kentí kwaásiye su'mai ímanivo kentí namuro-kwáásígwárá'á kawe'á umátínkáaro. ⁴⁸ kentivo kwíyómpakewai kasenkuí'a umái máyáimba mindáyave'a imáyáa é'a kasenkuí'a umái máéro Ísu siráiyé.

6

kwétuwa'naa-on-kwasai.

¹ Ísu mináímbá simásuwena séna évakarawaiyave'a tirumbá umátinke'a túwa'naa ónááomba íma maarán-imáyáa é'a kwaási máyaiyanka'a kwétuwa'naa-onasa anón-kwaasiman-iye sígwáe-imayaa íma é'a úwoi túwa'naa oro. mirán-imáyáámó kwé'e'ó túwa'naa íyanamo éna kentivo kwíyómpakewai kawe'-mékýámbá íma timíníye. ² óísambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kwaási aamoí umásinkaigwae-imayaa íma é'a íma anónkar-anonka'a síyamba úwoi túwa'naa ónááowe. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi mono'-náúmparé aamparé kwirésa anónka'a sembá óísambo ímo makáawaimo tímémba íma miwítí imáyáa ombá kwétimesa kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kwétimewe. árai'a simátíme'a sé'a mindámo tímén-anonda miwí túwí'ó mósá maráamba á'a mimbéyámbá kwémayaawe. ³⁻⁴ óísambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kesí kwaási suwánaavo sé'a kwaásimo ímo máyaiyanka'a túwa'naa oro. mirámó ombá kentivo aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna kawe'-mékýámbá timíníye Ísu siráiyé.

Áánútumpa'a námúnaa kwéesen-kwasai.

Árúku 11:2-4

⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo sentembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa aamoí umásinkaigwae-imayaa ésa mono'-náúmpá'á mésa kwaásimo tóyo on-áyámpá'á mésa námúnaa kwésewe. árai'a simátíme'a sé'a miwímó mirámó kwéon-anonda miwí túwí'ó mósá kwémaraamba mimbéyámbá kwémayaawe. ⁶ miwí mirá kwéovo Áánútumpa'a námúnaa sénááomba

kentí naaúmpa'a keináraware su'mai umé'a kentivombó ímo ane'ó awánaraawaimpa'a námúnaa síyana aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna iséna kawe'á umái túwa'naa íniye. ⁷ Áánútumpa'a námúnaa sénááomba úwoi-ainkaamba íma simái tavisénaaowe. Áánútuna aambó ímo kwáráawai sésa tavisimái-ainta senanayá súwa'naa íniye sésa úwoi-ainkaamba simái kwétavisevo ⁸ íma mirá oró. kentivombó Áánútumpa'o mirám-baaran-aintave'o kwéaisaa-e'o súwa'naa íniyemo síyamba á'a awánaraimba póna túwa'naa íniye. ⁹ Áánútumpa'o aái sénááomba maará sé'a

kentáásivoo kwíyómpa'a máyaandawai óne. enáwí'a usáyaaitarain-awita mósá kwémaraumne. ¹⁰ kentáará'á kawááuwoya kwésune. kwíyómpakewaimo embó arááímo tainí'o ontembá súwa'naa inatá póta marapátá máyaundawaiya embó arááímo tainíta ónaumne. ¹¹ ívé'a kentáásí toóntá simiyó. ¹² kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaanaya miráumaiya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwaaó. ¹³ sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó iyambo e súwa'naa íniyone. Sáátáánigo kentáá tátoraivo se kárakwiyiniyone. [ená kwaásimo kawááúmae kwéiyonana ená asirayámbá kwaikwai'a úmae kwéiyisana enáwí'a anómba úmae kwéiyimba árair-aimban-iyé.] mirán-áimbá Áánútuwe seró.

¹⁴ sáwí'o umátínkaraamba ímo anondámo sáwí'o é'o ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba túwa'naa éna maitiyuwánívo ¹⁵ sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba íma maitiyuwániye Ísu siráiyé.

toómbó auweson-kwásái.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútumpa'o námúnaawe su'mai sé'a toómbá kwéawesomba asósói-kwaásimo ontembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa sésa kawe'á ésa toómbá kwéawesowe sigwáe sésa toómbó ímo naanten-tóí'á ma'mái kwémaewe. árai'a simátíme'a sé'a miwítí meéyámbá miwí túwí'a mósá kwémaraam-beyamba á'a mairáawe. ¹⁷ miwí ésa mirá kwéovo keinárawa'a toómbá kwéawesomba tóí'a kwisuké'a ti'nóntáu paasá tumái kawe'á úmaraiyasa ¹⁸ kwaási tuwánésa toómbá kwéawesowe íma síyana kentivo tuwánéna kawé'-méyámbá timíníye. kentivon-ane'ó ímo awánaawai aúpá'ó ombá awánaiwai kawé'-méyámbá timíníye Ísu siráiyé.

kwíyómpa'a kawe-tántáákóná kwaasái.

Árúku 12:33-34

¹⁹ Ísu mináímbá simásuwena séna marapá'ó máyáamba sáwívar-oisamba íma máráaro. maráíyan-oisamba avíyaraamba káínana kwaígo náínana atún-káínasa mindámbá sáwí'a umásuwesa umóyámbá mayánááovo sáwívar-oisamba íma maré'a ²⁰ kawe'-má'yái mayáiyana kentí kawe-tántáá'á kwíyómpa'a kwéniye. kwíyómpa'a kwáyáimba avíyaraamba íma káínana kwaígo íma náínana atú íma káínasa kwaási íma umóyámbá mayáiyana úwoi kwéniye. ²¹ marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapatávéna tinkánívo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkániye Ísu siráiyé.

túranko kentí imáyáavimbo sámó kwégain-kwasai.

Árúku 11:34-36

²² Ísu mináímbá simásuwena séna túranko kentí imáyáavimbo sámó kai-yántáá'án-iyé. túrankomo kawe'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa sámá kánívo ²³ túrankomo ímo kawe'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa túnkwiñiyé. marapá-tántáá'é su'mai imáyáamo íyanamo éna keinárawapimbo sámó kai-yántáá'ó ímo kwénamo éna tuní-yántáákó anómba umái kwéniye Ísu siráiyé.

óntantavena Áánútuntavena siráin-kwasai.

Árúku 16:13

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayái kwémayaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamo ésa moóráwaina mayái kawe'á umái maésa moóráwaina mayái sáwí'a umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayái íma mayánááowe Ísu siráiyé.

máyáantavai íma anón-imayaa oró-kwásái.

Árúku 12:22-31

²⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna mináímbá imáyáa é'a simátíme'a sé'a máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anóntantaa'an-iyé. unáánkwátói ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-iyé. ²⁶ numagómpá'á imáyáa

oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánívo kentivo kwíyómpakewai miwítí toómbá tímísaša kwénaawe. Áánútu aúranka'a kemá kwaási numaómbá usáyaaitaraamba póna kentí toómbó éna tímíniye. ²⁷ keinárawa'o anón-imayaamo é'o é'a maíyan-kanaama íma kanaán-umai ayáátááka'a ménaaowe.

²⁸ unáánkwátói ónááontave'a íma anón-imayaa é'a kwaigwandáánk'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená unáánkwátói makáivo ²⁹ simátíme'a sé'a naaóvá'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoiyé konaariríyé makówai úwasa kwaási awánésa kawé'an-iyé sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawé'an-iyé kwésewe. ³⁰ uvá'á konaarirí-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáiyé. umá íma kwaíkwei'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisúwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaarirí-yántáá'á makáiyé. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátói tímínivo keinárawa'a Áánútuntave'a íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-iyé ímo seráámbá kwésewe. ³¹ Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. ³² Áánútuna aambó ímo kwaráawai toómbó nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o e'a puwónááontavena kentivo imáyáa éna kwétimivo imáyáa íma anón-imayaa kwée'a ³³ Áánútumo kwená kwaásimo kawááintave'a aiva'á imáyáa é'a kwembó arááimo tainí'o kwéontave'a imáyáa é'a mirámó owaná mintántáá'á kwétimiye. ³⁴ ayunkáwe aaváyawe paárinin-tantaatave'a íma anón-imayaa íyana tirunkó umbaí táino. ívé'a kwáyáin-tantaatave'a imáyáa é'a aaváyamo paárinin-tantaa'a awáné'a imáyáa é'a moórá-tawai moórá-tawaimo paárinin-tantaa'o awánaantemba imáyáa oró Ísu siráiyé.

7

íma sáwí-aimba simátíméero-kwasai.

Árúku 6:37-38,41-42

¹ Ísu mináímbá simásuwena séna tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye siyanamó éna Áánútu kentáváigwárá'á mirá sínivo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. ² kawer-áímbá kwésimatime'a sáwí-aimba kwésimatime'a íyantavena Áánútu kembá mirá íníye. tíménteni'a umáí Áánútu miráumai tímíniye. ³ kentúrampimba irarumbá kwáyáisa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a

enaúrampimba ayaantambá kwáyáiyé kwésevo íma mirá seró. ⁴ kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. ⁵ kaumbo-káér-ainkwara-kwaasino kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráiyé.

⁶ kawé-tántáá'ó iyánkómbó ímo áméntemba Áánútun-ai arááiraawaima íma simátíméro. simátimiyasamo ésa aká'áamba simátinkanaaowe. kawé-tántáá'ó póigombo ímo áméntemba Áánútun-ai íma sínkáiyé kwésewaima íma simátíméro. simátimiyanamó éna mináínkó úndáraamba tokwíníyé.

Áánútumpa'a námúnaa kwéesen-kwasai.

Árúku 11:9-13

⁷ Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба аísaa úmae kwéiyiyana timíníyé. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníyе. kwéavakaa úmae iyiyana Áánútu agaráátinkaniyе. ⁸ аísaa íyanamo éna Áánútu timíníyе. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isáníyе. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniyе. ⁹ keinárawa'a iyámpóígwara-kwaasi kentáánimбаa'o kisaamá simiyómó síya'o é'a íma óntan-amu'a timé'a kisaamá timénááowe. ¹⁰ noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma iraankavayaambá timénááowe. ¹¹ ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimбаa'a kawé-tántáá'á kwétimеvo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwái póna аísaa íyawaimo éna kawé-tántáá'á timíníyе.

¹² kembó tirááímo táínda-i'o umáímo kwétuwa'naa-iyá'a miwí miráumai túwa'naa oro. mináímbó simátimunda Mósesi siráin-aíne Áánútun-ai simátímaқаawai siráan-aíne minkáér-áínkóná ááimba kwésimatimune Ísu siráiyé.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Árúku 13:24

¹³ Ísu séna kaer-óntámá kwáyáísa'a sáwíyan-ontavimba usáveraaro. anón-ontama anón-ankona ontamán-iyе. Áánútuna némpa'o maí'mai'o ónááon-ayampa'a minánón-ámpá'á kwégwesa sáwíva-kwaasi minóntávímbá kwégowe. ¹⁴ sáwíyan-ontama umbai-ánkóná ontamán-iyе. aúnái'o umáímo maí'mai'o ónááon-ayampa'a minúmbái-ámpá'á kwégwesa esimáí-kwaasiyе su'mai minóntámá avakáá-umai awánésa kwéusaveraawe Ísu siráiyé.

kampar-áimbá siráan-kwaasiti kwaasái.

Árúku 6:43-44, Árúku 13:25-27

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna évakarawai kampa'á simátimesa sésa Áánútun-aaí simátimunda-kwaasi úne kwésewai miwí kárákwimai máéro. sipisípi-poigomo paru umáímo máintemba miwí kampa-párú umái kwénaaombanivo kawer-ímáyáá sáwí'a kwéumatinkaan-kwaasin-owe. ¹⁶ miwítí ááimbo awánanae'o é'a miwítí mayái awáné'a miwímó máyáawaina ááimba awánaaro. tekómó éna íma áwí-yantaa'a iyánívo te'á iyániye. ampaantarígoma avo'arén-aramba íma iyánívo ampaantari-aramba iyániye. ¹⁷ miráumai kawer-táigó kawer-árámbá iyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaiye. ¹⁸ kawer-táigó íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawer-árámbá iyáísana ¹⁹ kawer-árámbó ímo iyain-taima ayáímai iravimbá kwéagaisuwaawe. ²⁰ miráumai minkámpá-kwáásítí mayái awáné'a miwítí ááimba miraráán-umai awánanaaowe.

²¹ kentávésa kesí Ísóigoman-iyé kwésewaigwara'a Áánútu íma mútú'a kárákwinimba póna kesivo kwíyómpakewaimbo arááímo tainí'o kwéowairare su'mai kárákwiyiniye. ²² Áánútu amáparawai máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tíndara'a kentávésa sáwívarawai sésa Ísóigoo ená asirayándéí Áánútun-aaí simátímakaumne. ená asirayándéí kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyukaumne. ená asirayándéí ó'on-o'on-kawe'-mayai ímo awánaraam-bayai mairáumne sénááombanivo ²³ simátime'a sé'a íma kesí kwaási é'a sáwí-mayai kwémayaan-kwaasin-ovo kóro kemá sénaumne Ísu siráíye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.

Árúku 6:47-49

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna kesáái isésa kwégwaraiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. kawer-ímáyáágwárá-kwáásí asirayán-dámbá ónáe sésa mai'á u'maésa kumémesa óntanka'a naamayáámba móru aimái naambá úmaraiyana ²⁵ aa'á téna anón-kavirayandomba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. ²⁶ ánívo kesááimo isésamo ímo kawer'ó umáímo kwéisiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. naambá ónáe sésa íma mai'á ukésa iyamba nonáámááira'a paáká'á úmakaiyana ²⁷ anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawísíyuwainana sáwí'a íníye Ísu siráíye.

28 Ísu mináimbá simátímatuwowasa torupamáímo máyón-kwaasi isésa 29 áamámba sen-kwáásímó sentembá íma sivó anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavesa uráawe.

8

Ísu áúmo karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.

Mááka 1:40-44, Árúku 5:12-14

1 táátavesa uwaná Ísu minómápákémbá kumúwasa sáwívarawai ánaaemba kwárówana 2 moóráwai áúmo karón-kwaasi Ísunopa'a téna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívairéna séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnaí'a umásinkaniyone súwana 3 Ísu ayáámba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámbá kawáúguwana 4 Ísu séna enáúra'o umánkaunda-aimba simátimenavo enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono'-má'yái-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwiye sénááowe Ísu siráiyé.

Áró máani-kwayo 'nakona kwaasái.

Árúku 7:1-10

5 Ísu mináimbá simásuwena Kápénéamu-naopa'a kúwana Áró máani-i-kwaasiti kawááná'á ména Ísunopa'a téna asiramái séna 6 anóndakoo kesí kwayó'ná'á naaúmpa'a ména anón-ai'a isaná áúwawaako íma úwauwa kwéísana má'yáiyé súwana 7 Ísu séna koasóvamankanaumne súwana 8 kwemá séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo kesí naaúmpa'a iyínda uwóví'a ínáyompo ivátuwe aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváino. 9 kegwára'á kawáá-má'yáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sisa'á kwená mayái kwémae'a kesí i-kwáásiyávé'a súnasa kesí mayái kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéivo úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayóná'á asóváino súwana 10 Ísu mináimbá iséna áátavena éna kwenánaaembo kwa'maésamo kun-kwáásiyóntávéna séna simátime'a sé'a minkwáásí Áró máani-kwaasigo kentávéna súwa'naa íi-ásíráyámbá tokáiyé kwésivo kesí kwaasi Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áimbá kwésewe. 11 simátíménda ísáaro. aaváúmó usaipakéné kumpéráipakene ó'on-o'on-ayampakene sáwívarawai tóyo ésa Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a mésa kentíkwá'ná

Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe toómbá nánááombanivo¹² mindárau tisaavutantambo uráawai miwí túma maé kwéiyesa sésa Áánútu kawááipata ménaumne kwésewai tí'maena túnkwi-ayampa'a tiyuwáínasa ivi'á kwétesa sáwí'a umái mésa túwááyaamba akévundanaaowe Ísu simátimena¹³ Áróamáni i-kwáásítí kawáánátávéna séna emó kentávémó séndantemba mirá onaná asóvanivo ená naaúmpa'a kwaaó súwana mitáwai kwená kwayó'ná'á asóvamaguraiye.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mááka 1:29-34, Áríku 4:38-41

¹⁴ Ísu Pítaana naaúmpa'a uména awánómbe Pítaa aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowana¹⁵ ayáánka'a tátorowana minkókótámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

¹⁶ toómbá timúwasa enónka'a taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana aaí séna taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa kóuwana tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye. ¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna Ísuntavena séna sí'o kwéimba asóvasinkena sí'o kwéimba ánásamasinkaraiye agaimaréna sirónka'a póna Ísu mirá uráiyeye.

Ísun-ánaaemba kwaránáe siráan-kwasai.

Áríku 9:57-60

¹⁸ moórá-tawai sáwívarawai tóyo ésa Ísuna egwaa'á máyówana tuwánéna kwená kwaásiyavena séna monkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwana¹⁹ moóráwai amáámba sún-kwaasigo téna séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne súwana²⁰ Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna emó sénda sún-daimba imáyáa uwo. kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégwaumne súwana²¹ moóráwai kwenánaaemba kwakówai séna anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamánke'a enánaaemba kwaránaumne súwana²² Ísu séna ímanivo kesáái imo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáimá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá kesínaaemba kwaraaó Ísu siráiyeye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mááka 4:36-41, Áríku 8:22-25

²³ Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívímbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á

kúmba ²⁴ Ísu a ún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á anón-
 unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá
 ógwitowasa kunávekunavo sésa ²⁵ inkaisésa Ísumba
 koaúsesa sésa Ísóigo puwúnavaiya súwa'naa uwo suwaná
²⁶ nóintavaiya kwéinkaiseo. kentávé'a nóra séra íma kesí
 imáyáa onkákémbá kwéseo séna usásinena asiramái séna
 úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe
 nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ²⁷ táá'a
 kówasa keáímbá sésa nórán-kwaasiya éna úndáoe nonkóe
 kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa
 siráawe.

taraváá-kwámbá maitíyukain-kwasai.

Mááka 5:1-17, Árúku 8:26-37

²⁸ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káriri-
 marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama
 túrampa'a kwáyowasa mimbárává'á kumbá Ísu mindómpí-
 sípívínkémbá ásávowasarai kae'nárai kwenópa'a tiráái.
 minkáé'nárai taraváá-kwámbá tirumpimbá máyowasarai
 kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a mésarai túwáávíte
 kwéuyasa kwaási inkaisésa minkáé'náraimo máyóyapa'a íma
 kwéguwasarai minkáé'nárai Ísunopa'a tésarai ²⁹ anónka'a
 sésarai Áánútu ááninkoo sínkami-kanaa íma tiráísasa
 sínkaminierai kwéteno suyasá ³⁰ egwaa'á sáwíva-poima
 mésa umá kwénowasa ³¹ minkáé'nárai tirumpinkén-
 táráváá-kwántómbá Ísuntavesa sésa si'mátuweyaamo e
 mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná ³² mirán-oro súwasa
 taraváá-kwántómbá minkáé'nárai tirumpinkémbá kárúwesa
 póí-tirumpimba kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a
 ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómbo
 putásowasa ³³ póira'o tavíkówai awánésa avekáán-umai
 naaópa'a kwésa póigomo úne Ísumo minkáé'náraimo
 umátinkone mósimatim-besimati uwasá ³⁴ isésa koawánanae
 sésa kumbá koawánéna Ísuntavesa sésa maambárává'á ivá
 siyuwéya kóaaó siráawe.

9

ísu aísamai pukówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

Mááka 2:1-12, Árúku 5:17-26

¹ suwaná Ísu kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívimbá
 usámaaisena kúmba kwená naaópa'a marapá'á ásávowasa
² évakarawai aísaimo pukówaimba kwandaaivímbá
 marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkówana Ísu
 tuwánéna taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawé'á

umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ³ áamámba sun-kwáásí keáimbá sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo minkwáásígó Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye suwaná ⁴ Ísu miwítí imáyáa tuwánéna nóra séra mirá-sáwí-ímáyáá kwéoo. ⁵ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavenamo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa árraira síí. kampará siíyo sénááowe. ánívo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavenamo sénamo usásine eyáárika'a kwaaó sínasamo ésa árraira síí. kampará siíyo awánanaaowe. ⁶ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna usásinke ená kwandaaímá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana ⁷ usásinena kwená naaópa'a kúwasa ⁸ máyówai Ísumo úmba awánéna táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu minkwáásígómbá asirayámbá ámísana póna mirá uráíye sésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Mátíyumba ááyarain-kwasai.

Mááka 2:13-17, Áríku 5:27-32

⁹ suwaná Ísu tuwéna kwéna awánómba moóráwai áwí'a Mátíyu táákisimo máyón-daumpa'a máyowana awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaaemba kwa'maéna kúwasa ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé Mátíyuna naaúmpa'a umésa toómbá nowasá sáwívarawai táákisimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé mindáúmpá'á umésa nowasá ¹¹ áamáan-kawaa-kwaasi awánéna Ísuna kwayó-kwáásiyávésa tísaa esa sésa kentí anóndako nóra sénawa táákisimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásiyé toómbá kwénaiyo suwaná ¹² Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-íye. ¹³ mindáyave'a arupí umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne. Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna póímo tuvú'máímo agaimáímo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aamoi kwéune siráimba mindáyave'a imáyáa é'a mirá kwéumpo mináínkóná ááimba isé'a mirán-oro Ísu siráíye.

toómbá aawesuráan-kwasai.
Mááka 2:18-22, Árúku 5:33-39

14 súwasa Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáási Ísunopa'a tésa áisaa esa sésa keséya áamáan-kawaa-kwaasiye moórá-mora-tawai Áánútuntaveta imáyáa éta toómbá íma kwéneta námúnaawe su'mai kwésumpo ená kwayó-kwáási íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra esa mirá kwéoo suwaná ¹⁵ Ísu séna moóráwai aaraí mayáindawai amááraawi tanómba kautimínimba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. naaémba minkwáásígómbá áí maesa kówiyasa minkánáamá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináímbá siráíye.

16 Ísu mináímbá simásuwena séna ááéraan-ampantaamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúná-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúná-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúná-ampantaraani'a íma íníye. ¹⁷ aúná-anda-aran-domba ááéeraa-sipsisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atigwiniye. mindáyavesa aúná-anda-aran-domba aúná-sipsisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawana minándá-arán-dóné misípísípí-áúwárasí-anaveune kawe'á umái kwáyáíye Ísu siráíye.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.
Mááka 5:22-43, Árúku 8:41-56

18 Ísu mináímbá kwésimatimumba moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai téna Ísu anóndakoman-iye séna aísamaivimba kumbéna séna kesiyáámumba kwévuwivo tiré ane'á koyátorenana usásinaino súwana ¹⁹ Ísu usásinena kwená kwayó-kwáásíyé mindákóe kumbá ²⁰ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naaeyámba kwéankowana minínínkó Ísun-ánaaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátói árááira'a koyátorena ²¹ imáyáa éna séna kwená unáánkwátói árááira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye-imayaa éna koyátorowana ²² Ísu kwanténa awánéna séna kesímánaako áá'a íma kaíno. kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iye sénda póna áí'a éránkáíye súwana minkánáá kawe'á umái méraiye.

²³ kawe'á umái máyowana Ísu kwéna mono'-nánká'ó kárákwirowaina naambó kwáyonka'a kwéna awánómba

torupamáimo máyón-kwaasi uwíremba kwésesa anón-ivi'a kwétowana Ísu tuwánéna ²⁴ séna máápa'a kúmóro. minárásígó íma pukáivo úwoi aúmá kwaiguráiyé súwasa Ísuna awíráái suwaná ²⁵ Ísu ti'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowana minárásígó pukópa'a iyéna ayáánka'a tátorowana minárásígó usásinowana ²⁶ Ísumo ún-aimba kóyáwé uráiyé.

Ísu túramba kavíkóndarai kawé'á umátínkarain-kwasai.

²⁷ mináímbá kóyáwé úwana minkákémbá Ísu aampa'a kúmba kae'nárai túramba kavíkóndarai kwenánaaemba kwa'maésarai kwésarai anónka'a sésarai Tévítina akún-ándárákéwái ómpo arunkái umásinkaaoo suyaná ²⁸ kwégwena naaúmpa'a umáyowasarai minkáé'nárai kwesé umáyóyana Ísu tísaa ena séna kentávékai sékai súramba kanaán-umai kawé'á umásinkaniyewa kwéseyo Ísu súwasarai anóndakoo kanaán-umai mirá ínáyone suyaná ²⁹ kentávékai miráyavekai áraire séyamba póna túramba kawé'á íno súwasarai ³⁰ túramba awánamai kawé'á uyaná Ísu asiramái simátimena séna kemó únda íma simátímékaiyo súwasarai ³¹ ivátuwesarai kwemó úmba mósimatim-besimatimba uyaná kóyáwé uráiyé.

Ísu ááma turuvíyán-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.

³² minkáé'nárai kuyasá évakarawai moóráwaimba áí'maesa Ísunopa'a máánkara. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyontavena minkwáásígó íma aai kwésuwasa áí'maesa Ísunopa'a máánkówana ³³ Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aai súwasa sáwívarawai awánésa táátavesa ésa sésa Ísareri-kwaasiya éta naaóvá'á mirám-báyái íma awáraundaya ívékwarata íma kwéawanaumne sumbánivo ³⁴ amáán-kawaa-kwaasi sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye siráawe.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

³⁵ Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena mono'-náúmpímpá'á uména Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba áséi-aimba simátíma'maena iyéna ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye.

³⁶ Ísu mirá kwéuwasa sáwívarawaimo tóyo umbá tuwánéna séna sipisípira'o ímo kárákwiraiwaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'o umáimo nááóntemba mirá owasá íma túwa'naa úmae kwénaaowasa sáwí'a kwéowe séna arumbá umátinkena ³⁷ kwaásima Áánútumpa'a tigwáe-imayaa éna kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáísasa mintómbá akaránááon-kwaasi esimái-kwaasi

máyáamba pó'a ³⁸ kígaugona avowámpa'a námúnaa síyana mayái-kwáásí ti'maráinasa mintómbá akaránááowe Ísu siráiyé.

10

Ísu kwená kwaásí mayáír'á ti'mákain-kwasai.

Mááka 3:13-19, 6:7-13, Áríku 6:12-16, 9:1-5

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaásí tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvamatinkai-asirayamba tímakaiye.

² asirayámbá tiména kwená mayáír'á ti'maréna séna kesí aantá-kwaasin-owe súwai túwí'a moóráwai áwí'a Sáimoniye séna aúna-kwi'a tamámena Pítaawe séna moóráwai Pítaa áváko áwí'a Éndaru moóráwai Sépéti ááninko áwí'a Yémési moóráwai Yémési áváko áwí'a Yóni moóráwai ³ Vírípi moóráwai áwí'a Pátóromu moóráwai áwí'a Tómasi moóráwai áwí'a Mátíyu kwemá táákísi mayówai moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Tátiyasi ⁴ moóráwai áwí'a Sáimoni kwemá Árómani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai moóráwai áwí'a Yútási Isakérióti kwemá naénba Ísumba kwená namuro-kwáásír'á agaráátinkaraiwai miráumai-kwaasi Ísuna kwayó-kwáásímán-owe.

⁵ Ísu minkwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi ti'maréna séna kosimátima'mae nááóro. ó'onkaa-kwaasiti naaópimpare Sámériyaa-kwaasiti naaópimpare íma naae'a ⁶ kentí kwaásí Ísareri-kwaasiti naaópimpa'a nááóro. sipisípira'o ímo kárákwiraiwaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'o umáimo nááóntemba Ísareri-kwaasi mirámó kwéomba ⁷ kosimátima'e sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawáámiba áámiba kwéasaiye kosimátí'mae nááóro. ⁸ tí'o in-kwáásí asóvamatinke'a púwón-kwaasi usásintinke'a túmo karáin-kwaasi túma kawe'á umátinke'a taraváá-kwámbá tirumpimbá máyáan-kwaasi maitiyúwáanasa kónááowe. mimbáyáígóná asirayámbá úwoi tímúna'a íma óntamba meéyámbakaavo úwoi kawe'á umátínkáaro. ⁹ aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. óntamba íma unáámpimbá áítumae'a kwé'a ¹⁰ toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai-anaamba íma maimaé'a kwé'a tááúmba íma maimaé'a koró, moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró. túwa'naa ónááowai kárákwiyonaavo évaka-tantaa'o íma maimaé'a úwoi koró.

11 Áánútun-aaí simátimenaantave'a moórá-naopa'o kwíyamba keinárawa'o naambó timíndawaimba avakáá é'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. 12 moórá-naumpa'a iyíyamba máyaiyan-kwaasiyave'a sé'a kawé'á umái máéro síyasa 13 keinárawa'o kárákwiyianamo éna Áánútu kawé'á umátinkanivo ímo kárákwiyianamo éna Áánútu keináraware su'mai kawé'á umátinkaniye. 14 moórá-naopa'o kwíyamba naambó ímo timésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntenkaani'a oró. mindáúmpará'i. mindáópara'iyó. tuwé'a koró. 15 simátíménda ísáaro. Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba naaóvá'ó Sótómu-naopare Kómóraa-naopare méraan-kwaasi sáwí'o uráantavena sáwí-meyamba timíniye. keinárawa'o tínaaembo umátimenaanon-kwaasi sáwí-meyamba timíniye. minkwáásiyóntí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiyeti sáwí-meyankomba usáyaaitaniye Ísu siráiyé.

sáwí'a umátinkanaanon-kwasai.

16 Ísu mináímbá simásuwena séna simátíménda ísáaro. sipisípimo kwisanamó áwááisaantemo in-iyánkómó intenkáámbó on-kwáásívímbá tí'maránaumne. kawer-ímáyáágwárá-kwáásíráámbá umái mé'a sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma anondá sáwí'a é'a paru umái máéro. 17 kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáási keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aavimbá maitinkesa mono'-náúmpá'á mótinkesa túwíruku'-nesa 18 kentáv'é'o asiramáímo máyáantavesa táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mátinkesa aavimbá maitinkáíya'a miwí kesáái simátíme'a ó'onkaa-kwaasiyonte kesáái simátimenaowe. 19-20 aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómbe é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo kentivon-amankó sénááon-aimba úwoi táaka tinkáína'a sénááowe.

21 évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáímo ésa tíráamaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvwima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. 22 kentáv'é'o asiramáímo máyáantavesa tíyámba umátinkesa mirámó kwéomba ímo ivátuwesamo kentávésamo asiramáímo méwai Áánútu kawepá'á métinkaniye.

²³ moórá-naopa'o méwasamo sáwí'o umátinkewa'o é'a tiyuwé'a isaaisé'a ó'on-daopa'a koró. simátíménda ísáaro. Ísareri-kwaasiti naaó'-nao'a simátíma'mae kwénaaiyana mimbáyái íma ánásaraindara'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai moórágwara'a kumónaumne. ²⁴ ívé-kwaasigo kwéagaraarankaiwaimba íma kwéusayaaitaiye. mayái-kwáásígó kwená anón-kwaasi íma kwéusayaaitaiye. ²⁵ ívé-kwaasigo agaráarankainda-kwaasigomo índantemba íniye. mayái-kwáásígó kwená anón-kwaasigomo índantemba íniye. miráumai kemá anóndako únasa simái sáwí'a umásinkesa sésa taraváá-kwántóntí kawáánákó áwí'a Píyésepu iyémá kwésewe. mirá kwéseмба pósa kesí kwaási simái ávááraumai sáwí'a umátinkanaaowe Ísu siráiyé.

²⁶ Ísu simásuwena séna mináímbá imáyáa é'a kwaási-taaroí íma inkaisé'a máéro. aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkai'pa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. mindáyave'a kwaási-taaroí íma inkáíséro. ²⁷ aúpá'ó simátíménda avora'á simátíméro. keinárawa'o simátíménda-aimba sáwíva-kwaasimo torupenká'á simátíméro. ²⁸ tínkamiya'o puwónáaon-kwaasi-taaroí íma inkáíséro. miwí kentimambá íma tínkambai ánásanaaoyo Áánútu-aaroíye su'mai inkáíséro. kwemó éna sáwí-marupa'o iramó kwégaindava'a tógwarare timankwáraré tuwáinasa ménaaowe. ²⁹ maarán-áímbá imáyáa oro. sáwíyan-dumama téntékaan-dumama kae'-númámá sáwíyan-ontankakemba siyáánkai-toyaaraamba kwémeyan-ovo Áánútu kíranda-dumama kárákwirena ímo kanaán-iyé sínanamo éna íma puwéna marapá'á kumínívo ³⁰⁻³¹ sáwíva'-numama Áánútu aúranka'a íma anón-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a owaná póna kárákwirena amápa-tantaa'a kwéawanena kenti'nótáugwara'a kwétaampamai kwéawanaivo íma táá'a kaíno Ísu siráiyé.

Ísu áwí'a avorató sénaunda-kwasai.

Árúku 12:8-9

³² Ísu mináímbá simásuwena séna amáparawai túranka'a kentávésa sésa kesí anóndakoman-iyé síyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ³³ ánivo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sínaaemba umátimenaumne Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna kentávé'a maarán-imáyáa íma oró. kwaási amápa'a paru umái máyáantavena marapá'á kunkáiyé. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási

taaínka'a ésa évakarawai kesáái isáiyasa évakarawai aaisambá sénááowe. ³⁵ ívékwara aánogwara'a kesááiyavesa maará ónááowe. avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íniye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íniye. anáávúkowe ó'on-o'on-imayaa óyááoiye. ³⁶ moóráwai kwenamáárawi kwená namuro-kwáásiráámbá umái ónááowe. kesááiyavesa miráumai miwítí imáyáa taaínka'a ónááowe Ísu siráiyeye.

³⁷ Ísu mináímbá simásuwena séna kesí kwaási-i'a ónáe síyawai aiva'á tinóvowiye táánimbaare tiyáámúmbaare tirumbá timésa naaémba kembá tirumbá símémba uwóví'an-owe. ³⁸ kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesí kwaási-i'a iyawaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á íma maimaésa sínnaemba kwaránááomba uwóví'a ónááowe. ³⁹ tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávésa imáyáa ésa tirááímo táínda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyeye.

⁴⁰ Ísu mináímbá simásuwena séna ti'maráandawai kentáái isáiyawai kesááigwara'a isánááowe. kesáái isáiyawai si'mákaiwain-aagwara'a isánááowe. ⁴¹ Áánútun-ai simátimindawai évakarawaitopa'a kwínasa sésa Áánútun-ai kwésimatimendawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima kwésimatimiwaimba Áánútu kawé'-mékámá aména kwéisaiyawaigwara'a mirám-békámá timíniye. arupí umái máyáiwai évakarawaitopa'a kwínasa sésa arupí umái máyaandawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima arupí umái máyainda-kwaasigomba Áánútu kawé'-mékámá aména kwéisaiyawaigwara'a mirám-békámá timíniye. ⁴² kesí kwaási awánésa sésa úwoisan-kwaasi ímbánivo Ísuna kwaási-i'a uráimba pó'a áwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá amíyana Áánútu kawé'-mékámá timíniye Ísu siráiyeye.

11

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Árúku 7:18-35

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mináyáátáár-áímbá simátimatuwena mimbárává'á tuwéna ó'on-o'on-daopa'a kwenáái kosimátíma'mae kwégwena kwená kawer-ámbá agaráátínkaraiye.

² agaráátinkowana Yóni ándá-naumpa'a máyonka'a Áánútumo usásinankaiwai Káraísiti ún-aimba iséna kwená kwayó-kwáásí ti'marówasarai Ísunopa'a tésarai ³ áisaa

esarai sésarai kumíníyonemo sirááwaiya'ono. á'owawa ónómpo kumíníwaina amu'maránaumno suyaná ⁴ Ísu séna tayauwerékai isááyamba awánááyamba Yónimba kosimámekai sékai ⁵ túramba kavíkáiwai túramba awánamai kawé'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéisaawana tísamaima pukáiwai kawé'á umái tísamaima kwétaawana túma karáiwai kawé'á kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimena séna ⁶ kentávéna íma kaer-ímáyáá iyawai tirunkó kawé'á kwéiye siyé Yónimba kosimámekaiyo Ísu súwasarai kurááiyé.

⁷ Yónina kwayó'nákai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-
 aai amápa-kwaasi simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánarao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáásí Yónima iyé-ímáyáá uráao. Yóni íma mirán-kwáásímán-ivo asir-
 ayán-kwáásímán-iye. ⁸ nóran-imayaa kwéera koawánarao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáásí kawer-únánkwátóigwara-
 kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe. ⁹ nóran-imayaa kwéera koawánarao. Áánútun-
 aai kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé Áánútun-
 aai kwésiwaiman-iye. árai'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútun-
 aai siráawai usáyaaitaraiye. ¹⁰ Áánútun-
 aai aúváivimba Yónin-
 aai simái agaimaréna séna Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái
 maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwiýiniye
 siráiyé

agaimaréna siráimba Yónintavena siráiyé. ¹¹ simátíménda
 ísáaro. Yóni nombá pétinkaraiwaina mayáígó amápa-
 kwaasiti mayáígómbá usáyaaitaisana Áánútu kawé'á
 umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'o kawááin-
 kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawé'á
 umátinkaniye. ¹² Yóni nombá pétinkaraiwai Áánútun-
 aai simátimindayavena ááimba ásárainkakemba ívékwara'a
 évakarawai Áánútu kawááipa'a iyóvo sésa aambá itánáe
 sésa anóm-bayai máyáawasa évakarawai aamoí ésa Áánútu
 kenká'á kawááinkwae kwésewe. ¹³ naaóvá'á Áánútun-
 aai simátimakowaiye Mósesiye Áánútu kwená kwaásimo
 kawááinimba paáriniiye-aimba suwaná naaémba Yóni
 paárruraiye. ¹⁴ naaóvá'á Íráiyaa maémáiwai ókwara'a
 paáriniiye-aimba suwa'á mináímbó siráan-aintave'a áraire
 sewa'á kemá sé'a Íráiyaantavesamo siráamba Yónintavesa
 siráawe kwésunda mináíntávé'a áraire seró. ¹⁵ kwéisaawai
 ísámai kawé'á oro Ísu siráiyé.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena moórá-ainkwara'a

simátimena séna ívé'a máyáan-kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno. mirán-kwáásirááni'a kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá mésa aavéima kwétesa moórá-ayampa'o máyáan-iyampoi tááyesa imá tiré'a taseró. ¹⁷ moórá-íya súná'a íma táásá uráawe. ivi'á taan-íyá súná'a íma ivi'á taráawe. miniyámpói urántemba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe. ¹⁸ Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwénena Áánútuntavena ísámái toónkwará'á íma kwénaisasa kwentávésa sésa taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-íye kwésewe. ¹⁹ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donkwara toónkwará'á kwénaunasa kentávésa sésa ándá-aran-donte toónté námae iyíwaima póna táákísi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásítí kwaásiman-íye kwésewe. ánívo Áánútu simátímakaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáímán-íye kwésewe Ísu siráíye.

íma aai ísaraan-kwasai.

Árúku 10:13-15

²⁰ moórá-mora-tawai Ísu naaó'-nao'a kawe'-má'yái ímo awánaraam-bayai mayówasa awánésa sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'o ímo tuntávéna Ísu asiramái séna ²¹ keinárawa'a Kórásini-naopaken-kwaasiye Pétésáitaa-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. naaóvá'ó Táyaanaopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaimo ímo ísaraawaivimbo kawe'-má'yái ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino. ²² mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwée'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavéna tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Táyaanaopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa kwéowe. ánívo kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawimeyamba timíníye. ²³ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe. naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasivimbo kawe'-má'yái ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai túwówana póna Áánútu mindáo'a íma ánásasuwowana ívé'a úwoi kwáyáisino. ²⁴ mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwée'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavéna tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Sótómu-naopaken-kwaasi sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa

kwéowe. áńivo kentí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawi-meyamba timíńiye Ísu siráíye.

kesópa'a teró siráin-kwasai.

Árúku 10:21-22

²⁵ minkánaá Ísu Áánútuntavena séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáásí íma simátime úwoi-kwaasi simátime ²⁶ mirámó iýávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu Áánútuntavena siráíye.

²⁷ Ísu mináimbá simásuvena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna símakaiye. amáparawai kesí ááimba íma suwánaraavo kemá kesivo ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma awánaraavo kesivombá pó'a keyáá kwená ááimba awánaraumne. kesivoná ááimba simátimenae únda-kwaasi kanaán-umai kesivoná ááimba kwéawanaawe.

²⁸ kentí mayáí umbai-máyáí kwémayaawana kentópa'a umbai-yántáá'á kwáyáiwai kesópa'a tíya'a kentí imáyáa aúnái'a umátinkána'a paru umái ménaaowe. ²⁹ kemá kesúma íma maé iyé'a paru umátinkaundawai úna'a pó'a kesí aambá kawé'á umái awáné'a kesáái taagwiyavíya'a kentí imáyáa aúnái'a umátinkána'a paru umái ménaaowe. ³⁰ kesááimo taagwiyavónááomba íma umbai táńnana timénaunda-mayai kawé'-máyaímán-íye Ísu siráíye.

12

Ísu savaatirár-áimbá siráin-kwasai.

Máaka 2:23-28, Árúku 6:1-5

¹ minkánaávimbá Yútaa-kwaasi agándaan-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé kígauvimba úwíti-ton-kigauvimba kwéguwana kwená kwayó-kwáásí táái tinkówasa úwítaramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ² amáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa tuwánaao. agándaan-kanaama aambá áúmbakaawasa mirá kwéowe suwaná ³ Ísu séna naaóvá'ó Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana ⁴ Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-máyaí máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ naaóvá'á Mósesi simátimakain-aimba aúváivinkemba awánaraawe.

Áánútuntavesamo ísámaimo póímo tuvú'máímo kwéagayaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mayái kwémaesa agándaan-kanaagwara'a mayái kwémayaawasa mirámó kwéontavesa íma aaí kwésimatinkesa sésa sáwí'a kwéowe íma kwésewe. ⁶ simátíme'a sé'a keinárawapimba kwémayaunda-mayaigo anóm-bono'-naumpa'o kwémayaam-bayaigomba usáyaaitaraivo agándaan-kanaa mono'-máyaí-kwáásí mayái kwémayaantave'o ímo sáwí'o kwéowe senkákémbá kesí kwayó-kwáásíyávé'a sáwí'a kwéowe íma seró. ⁷ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna póímo tuvú'máímo agaimáímo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aamoj kwéune siráimba mináinkóná ááimbo isé'o kwarékai ímo sáwí'o uráan-kwaasi aaivimbá íma maitínkáasino. ⁸ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárakwiraundawai úmpo agándai-kanaara'o kwaásimo mayái kwémayaamba kendéímán-íye Ísu siráíye.

ayáamba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.

Mááka 3:1-6, Árúku 6:6-11

⁹ Ísu mivá'á tuwéna mono'-náúmpá'á iyúwana ¹⁰ moóráwai ayáamba kawévaiguron-kwaasi máyowasa aaivimbá mayankánae sésa Ísumba áísaa esa sésa agándai-kanaama mayái aambá áúmakaan-kanaama póna áí'o in-kwáásí asóvamankai-mayai mayáinda áamáamba araaísini. íya araaísiniyo suwaná ¹¹ Ísu tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí sipisípi-poraa'o maipímbó pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááéma mósá asinánááoo. owé á'a mirá ónááomba ¹² kwaásigo sipisípi-poigomba usáyaaitaraimba póna agándai-kanaa áí'o in-kwáásí asóvamankanimba kawé'á éna áamáamba íma araaísiniye simátímatuwena ¹³ ayáamba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáamba árútuwao súwana ayáamba árútuwowana kawé'á umánkowana ó'on-ayaankaamba úwasa ¹⁴ áamáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpákémbá kumésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'íyo sésa áamáayu-aimba siráawe.

Ísu Áánútuna mayái-kwáásígóná kwaasái.

¹⁵ áamáayu-aimba sun-táámá Ísu iséna mimbáravá'á tuwówasa sáwívarawai kwenánaaemba kwárówana tí'o ún-kwaasi amápa'a asóvamatinkena ¹⁶ asiramái séna kemó umátinkaunda-aimba íma simátíméro siráíye. ¹⁷ mirámó úmba naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya sirónka'a póna Ísu mirá uráíye. Áísáya agaimaréna séna Áánútu séna

18 kwembá usásinankaraunana kesí mayái-kwáásí isa'á kwená imáyáa kwée'a aamoí kwéumanke'a aai senaná kesimankó kwesé máyainana ó'on-o'on-kwaasi amáparawai kesí arupí-aimba simátimena 19 íma aaisambá tiyéna íma anónka'a séna naaópa'a kwénaaena íma anónka'a séna 20 Áánútunopa'o ímo asiramáímo máyáan-kwaasi íma tiyuwéna kawe'á umátinkaniye. mirá úmae iyéna mayái maimae iyéna íma ivátuwainana kesí arupí-ainko usáyaaitena kwáyainasa 21 ó'onkaa-kwaasi kwenáwí'a isésa sésa árai'a súwa'naa íníwaiman-iye sénááowe

Áánútu siráíye sirónka'a póna Ísu mirá uráíye.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Máaka 3:20-30, Árúku 11:14-23, 12:10, Árúku 6:43-45

22 moórawai maúmba kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna minkwáásígó íma aai kwésuwana aúramba kavíkówasa áí'maesa Ísunopa'a máánkówana Ísu mayauwéna minkwáásígómbá kawe'á umánkowana kwemá aai súwana aúramba awánówasa 23 sáwívarawai táátavesa ésa sésa mindá'á Tévítin-andarakemba paáriníyemo siráawaiya'i. ó'owa'iyó suwasá 24 ámáán-kawaa-kwaasi mináímbá isésa kampa'á sésa ímanivo taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye siráawe.

25 suwaná Ísu miwí táama iséna simátimena séna moórá-andama áái'a tiyéna pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáívakaamba kwémaewe. moórá-naopara'i. moórá-akuna'i. usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáívakaamba kwémaewe. 26 Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáívakaamba kwémaewe. kentáv'é'o sembá Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiyemo kwéseмба 27 ánivo Píyésepuna asirayánká'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayánká'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áimbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe. 28 ánivo kemá Áánútun-amankona asirayánká'á taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisa'a kwéawanaawe.

29 moórá-aimba imáyáa oro. moórawai moórá-nanko avowámó asiramáímo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáíndayavenamo éna íma úwoi uveránivo mindánkó avowámbá ánda asááúmankenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayániye.

³⁰ kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámbá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamá simémba moórá-mora umáguraawe.

³¹ mindáyave'a simátíménda ísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáníye. ³² kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwéna ívékwara naaénkwara'a íma maitiyuwáníye.

³³ kawé-táigó kawer-árámbá iyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaivo taaéramba awánésa kawé-táigón-aramban-iye. sáwí-taigon-aramban-iye kwésewe. ³⁴ iyánkó póigon-araa'an-owe. sáwíre su'mai on-kwáásí mé'a pó'a íma kanaán-umai kawer-áímbá kwésewe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe. ³⁵ kawé-kwáásí kawer-ímáyáávínkémbá kawé'-má'yái kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaavo sáwí-kwaasi é'a sáwí-aimba kwésewe.

³⁶ simátíménda ísáaro. Áánútu kwaásimo má'yáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba úwoi-aimbo ó'on-o'on-aimbo siráantavena tísaa íníye. ³⁷ kawer-áímbó sirén-kwaasiyavenamo éna arupí-kwaasiman-owe Áánútu séna sáwí-aimbo sirén-kwaasiyavenamo éna sáwí-kwaasiman-owe síníye Ísu siráíye.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mááka 8:12, Árúku 11:29-32

³⁸ súwasa évaka'a amáán-kawaa-kwaasiye amáámba sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa anóndakoo áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai má'yénata awánaano suwaná ³⁹ Ísu séna ívé'o má'yáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentávé'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai má'yénata awánaanomo kwéseмба naaóvá'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináímbá imáyáa oro. ⁴⁰ naaóvá'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkwonamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kaumbo-táwai maipimbá ménaumne. ⁴¹ Yónaa kaumbo-táwai anón-doyaako arumpimbá má'yowana miín-kwituwówana minkákémbá Nínívaa-naopa'a Áánútun-ai kosimátimuwasa isésa sáwí-mayai tuwésa Áánútun-ai

ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Nínívaa-naopaken-kwaasi keinárawa'a aaiwimbá maitinkésa sésa Yónaan-aai iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaitarawai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái íma isé'a sáwí-mayai íma tukáawe Nínívaa-naopaken-kwaasi sénááowe. ⁴² naaóvá'á kentikwá'nára'a kárakwirowai áwí'a Sórómoni kawer-ímáyááwinkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aai koisánáe séna kwémena kuráíye. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba minínínkó keinárawa'a aaiwimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Sórómonin-aai táisaraumpo Sórómonimba usáyaaitarawai kentópa'a máyowa'a kwenáái ísómba íma ísámai kawé'á uráawe síniye Ísu siráíye.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Árúku 11:24-26

⁴³ Ísu mináímbá simásuwena séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávara ménaumno séna avakáá uwááena ⁴⁴ séna tayauweré'a kesí naambá kwaásigo arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena téna taawánaimba mindánkómbá kankambá kwiýú'mái kawer-umásukaisana taawánéna ⁴⁵ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómba uráawai tí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái méraiye. miráumai ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-mayai kwémaesa anómba sáwí'a úmaesa iyónááowe Ísu siráíye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mááka 3:31-35, Árúku 8:19-21

⁴⁶ Ísu kwésimatimumba Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa aai simámenaaontavesa máápa'a máyówana ⁴⁷ moóráwai Ísuntavena séna enanówe enáúnava'maare aai simámenaesa máápa'a máyáawe súwana ⁴⁸ Ísu séna kesinó nááwa'iyó. kesúnava'a nááwiya'o séna ⁴⁹ ayáándeí kwená kwayó-kwáásí agaráátinkena séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ⁵⁰ kesivo kwíyómpakewai siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráíye.

13

moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.

Mááka 4:1-20, Árúku 8:4-15

1 mitáwai Ísu naaúmpa'a tuwéna Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a koména aaí simátimindayavena úwasa 2 sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena máyowasa minkwáásiyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana ó'on-o'on-aimba kwántámai simátimakaiye. 3 moórá-aimba simátimena séna moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a kwégwena 4 máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá túkúnasukaiye. 5 évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna avekáán-umai anón-isana 6 aa'á kaisaná amímá ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. 7 évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye. 8 évakar-anayumba kawe'-márávimbá kunkwéna karuwéna anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráiyé. 9 kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráiyé.

10 Ísu súwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa kwésimatimenda nóra séwa kwántámai-aimba kwésimatimeno suwaná 11 Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a ináyáa tímisa'a kwéisaavo miwí ináyáa íma tímakaisasa kwéisaantave'a kwántámai-aimba kwésimatimune. 12 Áánútun-aaimo ísámaimo kawé'ó iyawai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isésa mirámó kwéiyanamo éna Áánútu túwa'naa ínasa amápar-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísámaimo kawé'ó ésa kampa'á sésa kawé'á umái kwéisaumne síyawaima tirumpinkémbá mináimbá maimayáinana íma kwéniye. 13 kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. mirámó kwéontave'a simátimunda kwántámai-aimba kwésimatimune. 14 naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya siráimba miwí mirá kwéowe. Áísáya séna

kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. 15 miwítí ináyáao umbái kwétaisana tááko aaimó isáiyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo

túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-
imayaamo tuwésamo kesópa'o tenkákái sáwí-imayaa
maitiyuwé'a kawé'á umátinkausino

Áánútu siráiyé Áísáya agaimaréna siráimba Ísu siráiyé.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna simátíme'a sé'a
keinárawa'a kawé'ó umáímo awánaamba Áánútu kawé'á
kwéumatinkaiye. kawé'ó umáímo ísáamba Áánútu kawé'á
kwéumatinkaiye. ¹⁷ simátíménda ísáaro. naaóvá'á Áánútun-
aai simátímakowaiye arupí umái máyówaiye sáwíva-
kwaasi keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai
awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o
kwéisaanten-umai ísanáe sésa umbá íma ísaraawe Ísu siráiyé.

¹⁸ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímatuwena séna
moórawai ánáyumba tu'makáin-ainkona ááimba sún-
da ísáaro. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba ísésa íma
ísámai kawé'á kwéowana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá
tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. minkwáásí aampa'á
kunkwáyáin-anayunkaamba kwéowe. ²⁰ ánáyumbo
óntankwara-maravimbo kúmimba maarán-ááímbán-iyé.
Áánútun-aai ísésa aamoí ombánivo ²¹ íma tirumpimbá
táto'mai kawé'á owasá Áánútun-aaiyavesa umbai-yántáá-
rí'a umátinkaantavesa Áánútun-aai ivátukaawe. ²² ánáyumbo
karaampimbó kúmimba maarán-ááímbán-iyé. Áánútun-
aai ísáámbanivo marapar-úmbái-yántáátávésa imáyáa
úmae naaésa óísan-imayaama úmae kwénaaesa mirán-
ímáyááó Áánútun-aai káátasuweisasa íma Áánútuna mayái
kwémayaawe. ²³ ánáyumbo kawé'-máravímbó kúmimba
maarán-ááímbán-iyé. Áánútun-aai ísésa tirumpimbá
táto'mai kawé'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái
kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaitamai
mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

sáwí-anayumba u'makáin-kwasai.

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo
kwégawaain-aimba maarán-ááímbán-iyé. moórawai
kwená kígauva'a kawer-ánáyúmbá áwí'a úwítí-anayumba
u'makáisana ²⁵ moórá-no'waamba amááraawigwara'a
tuún-kwaiguráawana namuro-kwáásígó téna arambó ímo
íyái-uwítiraan-anayumba sáwí-anayumba avuvumpimpá'á
u'makáisana ²⁶ úwítí anón-éna arambá íyáísana úwítiraan-
damai u'makáiwai anón-íساسá ²⁷ mayái-kwáásí awánésa
kígaugo avowánópa'a tésa sésa kawer-ánáyúmbá
u'makáandavimba úwítiraan-damai náávakena mimpimbá
kwáyáivo sewaná ²⁸ séna namuro-kwáásígó mau'makáiyé

sisasá áisaa esa sésa táúyuwanaumne sewaná ²⁹ séna ímanivo úwíti táúyuwaavainivo túwéwana ³⁰ kwáyainana naaémba úwíti karepáina'a toómbó akaránááowaiyave'a senasá misáwí-úwítiráán-dámái táúmai asááumai iramá kwégaindava'a tuwésa úwíti úramba áká'mai kesí toón-dáúmpá'á maránááowe Ísu siráiyé.

taaérankona kwaasái.

Mááka 4:30-34, Árúku 13:18-21

³¹⁻³² Ísu maarán-áinkwára'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaain-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba kígauva'a u'makáawana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiyé Ísu siráiyé.

³³ Ísu maarán-áinkwára'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaain-aimba maarán-áimbán-iyé. moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intorái-yántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna anón-kwéiyé Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu kwaásiyomba aai simátimenae sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aine su'mai simátímakaiyé.

³⁵ naaóvá'á Áánútun-aii simátímakowai sirónka'a póna Ísu mirá uráiyé. kwemá agaimaréna séna simátíménda kwántámai-aimba simátimenaumne. Áánútu maramá taróruaínka'a aúpá'ó kwáyom-bayaigon-aii ímo ísaraan-aimba simátimenaumne siráiyé agaimaréna siráimba Ísuntavena siráiyé.

sáwí-anayumba u'makáin-ainkona ááin-kwasai.

³⁶ Ísu mináimbá simátímatuwena tiyuwéna naaúmpa'a iyúwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa namuro-kwáásígómó moóráwaina kígauva'o sáwí-anayumbo kwéu'maraiwaina ááimba simásimiyo suwaná ³⁷ Ísu séna kawer-ánáyúmbó u'makáiwaina ááimba kemá kwaásí úrandako kumpaáruraundawai úne. ³⁸ kígaugona ááimba maramán-iyé. kawer-ánáyúnkóná ááimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwasiman-owe. sáwí-anayunkona ááimba Sáátáánigona kwaásiman-owe. ³⁹ namuro-kwáásígó sáwí-anayumba u'makáiwaina ááimba Sáátáánigon-iyé. toómbó akaránááon-kanaaona ááimba maramó ánásanin-kanaaman-iyé. toómbó akaránááowaina ááimba Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaiman-owe. ⁴⁰ námáímo áú'maimo iravímbó agaisuwánááontemba naaén-kanaamo tínda

mirá ónááowe. ⁴¹ kwaási úrandako kumpaáruraundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakemba ti'máráanasa kesí kwaásivinkemba sáwí-kwaasi ó'owima sáwí-imayaa tíméwasa sáwí-amba kwégwaraawai kuntúkúmai ⁴² iramó kwégaipa'a tiyuwáiyasa mésa ivi'á tésa túwááyaamba akévundarewasa ⁴³ arupí umái máyáawai Áánútu kentivo kawááipa'a mésa aa'ó kwégaintemba mirá ónááowe. kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráiyé.

Áánútu kwaásimo kawááin-kwasai.

⁴⁴ Ísu maarán-áinkwárá'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. ó'oran-ontamba maravímbá utámarena ména pukáisana moóráwai téna taawánéna aamoí éna káátamarena mimbárámá meéyámbá ínintavena kwená óísamba maimái tímatuwena óntamba mairéna mimbárámá komeéyán-éna minó'órán-óntámbó ásámakaamba mairáiyé.

⁴⁵ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai ameriyáámba meéyáambaraindayavena naaó'-nao'a kwénaaena ⁴⁶ awánáinda moóráwai ó'oran-ameriyaamba makáinana awánéna kwená óísamba maimái kwétimena óntamba mairéna minó'órán-ámériyáámbá komeéyán-umai kwémayaiyé.

⁴⁷ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. kwasen-únánkáámbá moóráwai nompímbá túwáísana ó'on-o'on-doyaa'a ⁴⁸ minúnámpímbá ógwitagwisana asináindayavena umái kwéawanaisasa évakarawai áwa'naa umai asímbai áámááíva'a makésa kawé-nóyáá'á unáámpímbá áitesa sáwí-noyaa'a ivá'á kwétuwaawe. ⁴⁹ naaén-kanaa tínimba mirá íníyé. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a kawé-kwáásívínkémbá sáwí-kwaasiyomba tí'mai ⁵⁰ iramó kwégaindava'a tuwáiyasa ivi'á tésa tí'o ínintavesa túwááyaamba akévundanaaowe simásuwena ⁵¹ kwená kwayó-kwáásíyávéna tísaa ena séna simátimunda-ainkona ááimba ára isaaó súwasa owé suwaná ⁵² Ísu simátimena séna ísáamba simátimunda-aimba simátíméro. moóráwai naankó avowá kwená naaúmpa'a ááéraan-tantaare aúna-yantaare kwáyáísana taaímbai kwená kwaási kwétimiye. mindánkó avowámó kwétimintemba miráumai ááéraam-bonor-aimpinkene Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimpinkene simátíméro Ísu siráiyé.

*Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Máaka 6:1-6, Árúku 4:16-30*

⁵³ Ísu mináimbá simátímatuwena mimbáravá'á tuwéna
⁵⁴ kwenamáápa'a kúmba miwítí mono'-náúmpá'á iyéna aai
 simátímuwasa táátavesa ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá
 mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa nááwawa
 asirayámbá ámisana kawé'-má'yái ímo awánáúnda-mayai
 kwémayaiyo. ⁵⁵ kesáámó awánáúnda taaineí évaka-tantaa'o
 kwéiwai ááninkoman-iyé. Máriaa áánimba éna Yémési Yósépi
 Sáimoni Yútási tuwaaómán-iyé. ⁵⁶ kwenáúnava'a maanká'á
 má'yáawe. ⁵⁷ maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo
 náávakena mináimbá isénawa minásíráyámbá mairénawa
 kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana Ísu
 simátimena séna Áánútun-ai simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a
 kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a
 komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-
 kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu
 siráiyé.

⁵⁸ kesáámó úndanten-kwaasi póna íma súwa'naa íníye
 suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai
 mairáiyé.

14

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.

Mááka 6:14-29, Áríku 3:19-20, Áríku 9:7-9

¹ minkánáá Ísuna mayáígón-áái símae iyúwana Káriri-
 marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá iséna ² kwená
 mayái-kwáásiyávéna séna minkwáásígó Yóni nombó
 pétinkaraiwaiman-iyé. pukáimpinkemba usásinkena
 póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-
 bá'yái kwémayaiye sirái. ³⁻⁴ ááéma Éróti kwenáváko
 awainínkómbá áwí'a Erotiyasimba mairówana Yóni séna
 enáváko awainínkómbá aambá áúmbakaawa mayááne
 simá-sima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesa
 ándáva'a máánkarowana ⁵ Éróti Yónimba inkamónáe
 súmba kwaási-taaroí inkaiséna íma inkánkaiye. kwaási
 Yónintavesa sésa Áánútun-ai simátímíwaiman-iyé suwaná
 Éróti séna Yónimba inkamónasa áwáá'a siyénááowe séna íma
 inkaména máyowana ⁶ kwembó ánkaron-kanaamo túwana
 anón-tanomba kaumái sáwíva-kwaasi tímúwasa nowaná
 Erotiyasi ayáámúnko téna túranka'a araimá marówana
 Éróti aamoí umánkena ⁷ minárásígóntávéna séna nóin-
 tantaatavena ankáíya simásímína'a áméno. árai'a súnda
 pó'a sísaina'a áméno súwana ⁸ anówamba koáisaa ena
 súwana anówama aai súwana Érótinopa'a téna séna Yóni
 nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré

simiyó súwana ⁹ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áimbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásígwará'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ¹⁰ moóráwaimba ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ¹¹ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ¹² Yónina kwayó-kwáásí iséna anómba komaimái utamánkesa Ísunopa'a tésa tasimámakaawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkarawai éna pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye Éróti siráiyé.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Máaka 6:31-44, Áríku 9:10-17, Yóni 6:1-13

¹³ Yóni puwómba kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámúwana iséna tuwéna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisena kwaásimo ímo máyaiyapata kónáe séna kúmba naaó'-naokewai mináimbá iséna marapá'á kóyo uwaná nompí-sípívimbá kwéna ¹⁴ marapá'á ásávomba misáwívá-kwáásí tuwánéna arumbá umátinkena tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye.

¹⁵ Ísu asóvatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a tí'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesa toómbá meéyámbaráaro suwaná ¹⁶ Ísu séna toóntáá'a íma kwíya'a toómbá tíméro súwasa ¹⁷ miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-íníye suwaná ¹⁸ Ísu maimaé másíméro séna ¹⁹ sáwíva-kwaasiyavena mara'á máéro séna éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa ²⁰⁻²¹ amáparawai nowaná tímú'a wówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a wówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Máaka 6:45-52, Yóni 6:15-21

²² áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí tí'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne

séna ²³ misáwivá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana no'wáámba aúkúwana Ísu kweyáá máyowasa ²⁴ kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avuvumpá'á máyówana maramá nénka'a kwáyowana anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa íma kumbá ²⁵ irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a túwasa ²⁶ non-avóvomayaapa'o kwénaaumba awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná ²⁷ Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne súwana ²⁸ Pítáa simámena séna emó Ísóigo úrambo éma sina'á non-avóvomayaapa'a emó máyaandava'a konó súwana ²⁹ Ísu séna kanaán-ivo tiyó súwana nompí-sípívinkémbá kunásávena non-avóvomayaapa'a Ísumo máyopa'a kúmba ³⁰ kawé'á umái kúmba anón-undamo toróntavena imáyáa éna inkaisúmba nompímbá kunávekora'nara kwéena anónka'a séna Ísóigoo kembá tátoraaó súwana ³¹ Ísu avekáán-umai ayáámba áru'mai tátoarena séna anón-undamo toráintavai sáwí-imayaa e kesí asirayántávemo ímo imáyáamo óndayavai kunáveraae. kesí asirayántávái íma kaer-ímáyáá uwo súwasarai ³² nompí-sípívimbá usámaaisewana anón-undao maivaiyówasa ³³ nompí-sípívimbá máyówai Ísuna imáyáa mósá marésa sésa árai'a Áánútu ááninko óne siráawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.

Mááka 6:53-56

³⁴ árai'a Áánútu ááninko óne sésa kwaaúnóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá marapá'á ásávowasa ³⁵ mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa tóyo ésa ³⁶ sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraiyana tí'a étinkainkwaé suwasá tátórówana tí'a étínkaraiye.

15

tíkwá'nái áamáamba siráan-kwasai.

Mááka 7:1-13

¹ ámaán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásiyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa sésa ² ená kwayó-kwáásí nóra isasá kentáá síkwá'nái áamáamba íma kwarésa tiyáámba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ³ Ísu séna kentíkwá'námo simátimakaan-amaamba kwaré'a Áánútuna áamáamba kwéaraaisemba nóra éra

mirá kwéoo. ⁴ Áánútu séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ánvivo anóvowimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Áánútu siráivo ⁵ keinárawa'o siráamba moórawai anóvowiavena simátimena séna moórá-yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna anóvowima íma kwétuwa'naa-iyé. mirámó ontávé'a kanaán-iyé kwésewe. ⁶ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-aii tuwé'a kentíkwá'nái áamáamba kwégwaraawe. ⁷ kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóvá'á Áánútun-aii simátimakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árarir-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna

⁸ maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáiyé. ⁹ kwaásiti áamáamba simái paárombanivo Áánútuna áamáamban-iyé kampa'á sembá miraráán-umai kesí imáyáa kampar-ímáyáa mósá kwémaraawe

Áánútu siráiyé Áísáya simái agaimakáiyé Ísu siráiyé.

*kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwaasái.
Mááka 7:14-23*

¹⁰ Ísu mináimbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'á oró. ¹¹ máápakén-tantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaiwo tirumpinkén-áinkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye siráiyé.

¹² súwasa Ísuna kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa áamáán-kawaa-kwaasi emó simátiménda-aimba isésa áwáá'a aéesa kayóráamba íya isaánó suwaná ¹³ Ísu séna kesivo kwíyómpakewai ímo u'makáin-anayumbo éna táúyuwaniye. ¹⁴ áamáán-kawaa-kwaasi tááiyave'a íma anón-imayaa oró. miwí ímo aambó awánaakakemba tóikakemba kampa'á simátimesa sésa aambá agaráátinkanuumne kwésewe. moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáánto'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésaraimo ésarai maipímbá koyuvánkoyaaoye súwana ¹⁵ Pítáa séna kwántámai-aimbo simátiménda-ainkona ááimba simásimiyo súwana ¹⁶ Ísu séna kenkwárá'á íma tááko pééi kwésisa'a mé'a isáambanivo íma isámai kawé'á uráawe. ¹⁷ máápakén-tantaa'o naawái tindáámpá'á kunáyúsúgwinivo ¹⁸ aaimó kwésemba tirumpinkén-ímáyááo éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ tirumpin-ímáyáávínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa kampar-áimbá simátinkesa simái sáwí'a umátinkesa ²⁰ mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááo kwaási

sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé.

*Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Máaka 7:24-30*

²¹ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáitóni-naopare mináyámpá'á kúmba ²² mináyámpákén-ínínkó íma Yútaa-inimba póna Kénááni-ininko Ísunopa'a téna anónka'a séna anóndakoo Tévitin-andarakewai arumbá umásinkaao. taraváá-kwámbá kesiyáámúnko arumpimbá máyáísana sáwí'a umái máyáiyé súwana ²³ Ísu iséna íma aái súwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa asiramái sésa ai'mátuwaao. aasiyaasí mirá siváínivo suwaná ²⁴ Ísu séna Ánútu si'mákaisa'a Ísareri-kwaasiye su'mai túwa'naa e'a Ísareri-kwaasimo sipisípi-poiraan-umaimo kóyáwé kwéowai kwétuwa'naa-une súwana ²⁵ minínínkó Ísun-aóka'a mara'á kumbaéna séna anóndako súwa'naa uwo súwana ²⁶ Ísu séna iyámpóítí toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo ²⁷ minínínkó séna anóndako árai'a sémpo iyánkó avowá owé sisaná toón-ayai takwémandaiye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iyé sinaná kanaán-ína súwa'naa íníyone súwana ²⁸ Ísu séna kentávái asiramái máyaanda-ininko sénda pó'a mirá ónaumne séna mitáwai ayáámúnkomba asóvamankaraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.

²⁹ asóvamankena kúmba Káriri-kwaankon-awampa'a koukúmai omápa'a mara'á umáyowasa ³⁰ sáwíva-kwaasi kwemó máyopa'a kumbá tísamaimo tausokón-kwaasiye tiyáántámbo mavíkuron-kwaasiye túrambo kavíkón-kwaasiye aaimó ímo sun-kwáásiyé ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesá kwenáísamaivimba mótiinkowana asóvamatinkowasa ³¹ tísamaimo tausokón-kwaasi kawé'á uwasá tiyáántámbo mavíkuron-kwaasi kawé'á uwasá túrambo kavíkón-kwaasi kawé'á umái awánowasa aaimó ímo sun-kwáásí aái suwasá misáwívaráwái awánésá avááraumai táá'a kówasa Ísareri-kwaasiti Ísóigo áwí'a mósá makáawe.

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Máaka 8:1-10

³² Ánútu áwí'a mósá marówana Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyowasa tuwaná séna maankwáásiyómbá kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. tí'maráanasa

miwítí naaó'-nao'a kónááombanivo aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainiye súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí sésa kavóná-marava'a sáwíva-kwaasin-ovo náánkakenta toómbá maimáíya timénaumno suwaná ³⁴ Ísu tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáiyó súwasa avakaeté kwáyáísana esimái-noyaakwara'a kwáyáiyé suwaná ³⁵ minkwáásíyóntávéna séna mara'á máéro séna ³⁶ avakaeté-tone noyááre maisokéna Áánútuntavena súwi séna mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásír'á timúwasa minkwáásíyómbá timúwasa ³⁷⁻³⁸ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana ³⁹ Ísu misáwívá-kwáásí ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisesa Mágátani-ayampa'a kuráawe.

16

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mááka 8:11-13, Árúku 12:54-56

¹ miv'á'á Ísu máyowasa áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa árraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyé'nata awánaano suwaná ² Ísu séna enáínka'o awánaamba aaváúmá naaerírí'a vaisa'á sé'a aaváyaavimba aa'á káníye sé'a ³ aaváyaavimba awánaamba ainánkó aaváúmá káátasuwaaisa'a sé'a ívé'a aa'á táníye kwésewe. kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á táníye kwéseмба mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútumo ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe. ⁴ ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentáv'é'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyé'nata awánaanomo kwéseмба naaóv'á'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oró. naaóv'á'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kaumbo-táwai maipímbá ménaumne Ísu séna tiyuwéna kuráiyé.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi-i'a oró siráin-kwasai.

Mááka 8:14-21

⁵ tiyuwéna kúmba Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menáváp'á'á kumbá marap'á'á ásávesa kwená kwayó-kwáásí péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná ⁶ Ísu áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo

sun-kwáásiyé kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáási simátimena séna intóráintantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáá é'a kentúma kárákwimai máéro súwasa ⁷ keáimbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma maímaéta túnanya mirá kwésiye suwaná ⁸ Ísu keáimbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiye-aimba kwéseo. kentáv'é'a íma sáwíyan-imayaa é'a anón-imayaa oró. ⁹ kanaán-umai toómbá timénaunda ááemo uráundawaina ááimba íma tááko pééi kwésiye. éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹¹ áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáá é'a pérétimo intóráintantaatave'a kentúma kárákwimai máéro-aimbo súnda íma péréti-tontave'a kwésumpo nóra éra íma ísaraao súwana ¹² tááko pééi súwasa mináínkóná ááimba ísówana péréti-tontavena íma siráivo áamáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiye tááiývarena séna kárákwimai máéro siráiyé.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mááka 8:27-30, Árúku 9:18-21

¹³ Ísu Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba kwená kwayó-kwáási tísaa ena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawaintavesa amáparawai kentávésa nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ¹⁴ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaandawai áwí'a Yéremaya óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaawaivinkemba moóráwajai óne kwésewe suwaná ¹⁵ Ísu séna keinárawa'a kentáv'é'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana ¹⁶ Sáimoni Pítaa séna Áánútumo usásinankaiwaima Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne. Áánútu asirayánkwáráwái ááninko óne Pítaa súwana ¹⁷ Ísu séna Sáimoni Yónaa ááninkoma ónana Áánútu kawe'á kwéumankaiye. kesí ááinkona ááimba sénda kwaási íma simámévo kesivo kwíyómpakewai mináimbá embá simámisa isáánda póna Áánútu embá kawe'á kwéumankaiye. ¹⁸ simátime'a

sé'a enáwí'a Pítaawemo kwéseмба mináwíkóná ááimba óntamban-iyе. anón-ontanka'a kesí naankáámbá ónaunda mindánkáámbá kesí kwaási-i'a owaná púwón-asirayanko íma usáyaaitaniye. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-asirayamba áména marapá'ó máyaanda sáwí'o ombá aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áúmbakaiye. kawe'ó ombá ímo aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráiyе simásuwena ²⁰ kwená kwayó-kwaásíyávéna asiramái séna Áánútumo usásisinkaiwaima Yútaa-kwaasi kwésimu'maraawai úne-aimba íma simátíméro Ísu siráiyе.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mááka 8:31–9:1, Árúku 9:22-27

²¹ minkánáá Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwaási simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a kondá Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwaásíyе ámáámba sen-kwaásíyе sí'a índai'a umásinkesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai maisúwáanana Áánútu usásisinkaniye súwana ²² Pítaa áí'maena kweyááva'a máankena séna Ísóigoo mirán-áímbá sénavo Áánútu íma owé sínasa séndanteni'a íma umánkanaaowe súwana ²³ Ísu kwanténa Pítaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóaaо. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwésempo kesí aambá íma itaaó Ísu siráiyе.

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwaási simátimena séna kesínaaemba kwaránáе síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma táтораaro. kemá puwónaundatima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ²⁵ tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésamo puwésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁶ marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íníye. puwíyamba marapá'ó makáantantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwará'a ayáátááka'a ménaaowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakewaiye kesivoná asirayánkwará'á kumé'a amápa-kwaasimo úmae kwéiyomba imáyáа é'a miwítí meéyámbá timénaumne. ²⁸ árai'a simátime'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a kemá kwaási úrandako kesí kwaásimo kwégawaanda suwáné'a naaémба puwónááowe Ísu siráiyе.

17

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mááka 9:2-13, Árúku 9:28-36

¹ Ísu mináimbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante, Yémésinte kwenáváko Yóninte umái tí'maena omápa'a iyúmba miwíyé su'mai umésa ² miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana óipakemba aaváúgómó inten-úwana kwená unáánkwtóirakemba sán-kena kwayání'a kówasa ³ awánomba kae-kwáásiráí kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁴ Pítáa Ísuntavena séna Ísóigoo maanká'ó maúndaya kawé'á imbá póta emó sinataamó éta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéi éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe siráiyé.

⁵ mirá kwésunka'a ainánkó sán-kámaena kwayání'a kámae kuména kunkáátowana mináinámpínkémbá aaigówé su'mai séna maawámá kesáanimba isa'á kwená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne. kwenáái isáaro súwasa ⁶ kwená kwayó'nárau mináimbá isésa marapá'á kumbésa táatavesa ésa tiyántámá kwétowana ⁷ Ísu miwímó máyópa'a téna tine'á tátorena séna táá'a kaivó usásinaaro súwasa ⁸ awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúyana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae iyóro súwasa ¹⁰ kwená kwayó'nárau Ísumba áísaa esa sésa ámáamba sen-kwáási Íráiyaa aiva'á paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáúndawaiya naaémba paáriniyemo sembá nóra sésa mináimbá kwéseo suwaná ¹¹ Ísu séna aiva'á Íráiyaa paaréna to'mayaa íniiye-aimba árair-aimban-iyé. ¹² simátíme'a sé'a Íráiyaa á'a paárúwasa íma aúyésa sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkesa mirá uráantemba kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaiimba sáwí'a umásinkanaaowe súwana ¹³ tááko péei súwasa Íráiyaa siráimba Yóni nombá pétinkaraiwaintavena siráiyé siráawe.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mááka 9:14-29, Árúku 9:37-42

¹⁴ simásuwesa omápakemba kúmúmba sáwíva-kwaasi torupamáí máyowasa awánomba moóráwai Ísunopa'a téna

aísamajvimba kumbéna séna ¹⁵ anóndakoo kesáanimba arumbá umánkaao. sáwí'a umái ména tanaambá váguvagu kwéena aigaregó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana nompíné iravíné tanaambá kwévamae kwénaaisa'a ¹⁶ ená kwayó-kwáásí máyáapa'a máankaunasa íma kanaán-umai kawé'á umánkaraawe súwana ¹⁷ Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaama isa'á kentávé'a íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbaí kwétaivo nóraumai-tawaiya'i kesé ménaumpo enáanimba áí'mae tiyó súwana áí'maena túwana ¹⁸ Ísu taraváá-kwántávéna séna auwé kóaaó súwana arumpinkémbá auwéna kóúwana miniyámpói kawé'á umánkowana kawé'á umái méraiye.

¹⁹ kawé'á umánkowasa naaémbo Ísu kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí tésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁰ Ísu séna Áánútuntave'o mayauwáníyemo sé'o asiramáimo máyáankakai mayauwáísino. árai'a simátíme'a sé'a moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba ma'makáísana áruma kwikéna anón-tainambo kwéiyintemba kesé aráápamai sáwíyanka'a mé'a naaémba anóni'a umái aráápamai mé'a omátave'o sé'o kítímae ór-ayampa'a kóaaomo síyanamo éna mirá íniye. [²¹ Ísu mináímbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená mayái amápa'a kanaán-umai mayánááontavena siráíye.]

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mááka 9:30-32, Árúku 9:43-45

²² Ísu kwená kwayó-kwáásí Káríri-ayampa'a torupamáí máyówana Ísu simátímena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa ²³ sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisúwáanana usásisinkaniye súwana miwí tirunkó umbaí taráíye.

táákísi-ontamba tukáan-kwasai.

²⁴ tirunkó umbaí tówasa Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Kápénéamu-naopa'a kumbá anóm-bono'-nankontavesa táákísi-ontamba kwémayaawai Pítaanopa'a tésa sésa ená anóndako anóm-bono'-nankontavena táákísi-ontamba kwétuwai. iya kwétuwaiyo suwaná ²⁵ Pítáa séna kwétuwaiye simásuwena naaúmpa'a iyúwana táákísin-aimbo ímo sirónka'a Ísu Pítaamba áísaa ena séna Sáimoniyo marapákén-ánón-kwáásí timááraawitopakemba táákísi-ontamba maésa ó'onkaatopakemba maésawa kwéompo nóran-imayaamo kwéemo e simásimiyo súwana ²⁶ Pítáa séna táákísi-ontamba ó'onkaatopakemba mairáawe súwana Ísu séna miráumai

Áánútuna kwaásiya póta anóm-bono'-nankona táákísi-ontamba íma tuwánaundayaanivo ²⁷ áwáá'a sevái póta úwoi tuwánaundayaanivo nonkwaaúmpá'a kuré ánda túwénana kumína aiva'ó torénda-noyaa'a mairé óipimbo óntambo kwáyaina maimaé minóntándéí esáváiyé kentáváiyé táákísi móuwo Ísu súwana mirá uráiyé.

18

nááwa kwéusayaaítaiyo siráan-kwasai.

Mááka 9:33-37, Áríku 9:46-48

¹ mitáwai Ísuna kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba nááwa usáyaaítasa anón-kwaasi-i'a kwéoo suwaná ² Ísu moórá-iyampoi ááyowana túwana avumpimbá aránkena ³ séna árai'a simátime'a sé'a sen-ímáyáámó ímo tuwé'o iyámpóimo ímo usáyaaítanae-imayaamo ontembó keinárawa'a mirán-ímáyáámó ímo íyanamo éna Áánútu kenká'á íma kawááiniye. ⁴ miníyámpóigó tísamaivimbo máintemba mirámó kwéowai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba kwéusayaaítaawe. ⁵ kentávésa imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mááka 9:42-48, Áríku 17:1-2

⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna iyámpóigomo kesááiyavenamo árairemo sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavesamo áraire kwésewaima kampar-áimbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówiyasa Áánútu kampa'ó síyawaima sáwí-meyamba anómba timínivo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nonpimbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátiméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-iyé. ⁷ marapá'á máyáanka'a kesáái tuwésa sáwí-ampa'a kónááontavena ó'on-o'on-tantaako kwétavisiye. mirá-sáwí-tántáákó kwaikwai'a kwéimba pósa sáwí-ambo ó'owimo agaráátinkáawai sáwí-meyamba mayánááowe. ⁸ tiyáánkowa'i. tísamaigowa'i. sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaana'i. moórá-tisamaiya'i. arátúwáaro. kae-tíyááná'i. kae-tísamáiyá'i. kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráimbo maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-iyé. ⁹ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéimo

awán'ò é'a sáwí-marupa'ò iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-ye. sáwí'ò uráimbo maisuwé'ò máyáamba mindá kawé'an-ye Ísu siráye.

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Árúku 15:3-7

¹⁰ Ísu séna úwoi-kwaasiyave'a úwoisamban-owe íma sé'a kárákwiyoro. Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwír'á kárákwiraawai kesivo kwíyómpakewaina egwaa'á mésa miwí táái kwésimamevo kárákwiyoro Ísu siráye.

[¹¹ Ísu mináimbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyave'a tivakáá-umai sáwí'ò umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáandayave'a kunkáumne.] ¹² sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisípira'a kárákwiraisana moóra-sipisipi áúyokwisana misáwívá-sípísípímó umó kwénaamba tiyuwéna moórámó áúyokwimba koavakáá eémena ¹³ awánénamo imbá aamoí kwéena séna kesí sipisípi áúyokwimba áikaumne séna mimbóráwáiná aamoí anómba éna sáwíva-sipisipi ímo áúyokombo úwoimo máyáawaiti aamoí sáwíyanka'a kwéiye. ¹⁴ sipisípira'ò kárákwiyowaimo áúyokwi-sipisipiyavenamo arunkómó umbaimó taintembá kentivo kwíyómpakewai kwená aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyavena arunkó umbái kwétaiye Ísu siráye.

kentí kwaási sáwí'a umátínkáan-kwasai.

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna ená kwaási Áánútuna kwaási gomo embó sáwí'ò umánkainamo e kwempá'á mináintávái kosimámínana kwewé su'mai máyaindara'a kosimámínana enáái isénamo arupí umánkainamo ékai kwesé esé kawé'a umái máékaiyo. ¹⁶ enáái ímo isáínamo e moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á simámiyo. Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna moóráwaimba aaivimbá mayankánáe séna mináimbá ísarewai kaerá'i. kaumbowá'i. tí'maena mátinkena áísaa umai isániye siráimba mindáyavena ená kwaási enáái isánintavena moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á mé'a simámiyana kentáái isáíno. ¹⁷ ánivo ímo isáínamo e Áánútuna kwaási torupamátinke enáái simátímínasa mésa simámiyana kwemó miwí tááimo ímo isáínamo e imáyáa e se Áánútuna aambó ímo kwáráan-kwaasiraamba éna táákísi-umoyan-kwaasiraamba kwéiye siyó Ísu siráye.

18 Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a marapá'ó máyáanka'a sáwí'o ombá aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áumbakaiye. kawé'ó ombá ímo aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráíye Ísu siráíye.

19 Ísu mináímbá simásuwená séna moórá-aimba simátíménda ísáaro. marapá'ó máyáanka'a kae-kwáásígóráímó moórá-aintavesaraimo mimbórá-ímáyáámó ésaraimo kesivo kwíyómpakewaimo áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. 20 kaumbo-káé-kwaasi kentávésa imáyáa ésa torupamáí máyáamba túwa'naa ónaundayave'a miwísé ménaumne Ísu siráíye.

21 Ísu mináímbá súwana Pítaa Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesí kwaási sáwí'o umásínkáva'o kwéiyomba mindáyave'a nóraumai-tawai íma aavimbá mayankéra íma imáyáa éra ivátuwanaumno. avakaeté-tawaima sáwí'a umásínkáimba íma aavimbá mayanké'a íma imáyáa é'a ivátuwaunda pó'a moórá-tawaimo sáwí'o umásinkaindara'a aavimbá íya mayankéra. íya imáyáa éra. ivátuwanaumno súwana

22 Ísu séna íma avakaeté-tawaiye su'mainivo úwoi mirá úmae iyuwó Ísu siráíye.

óntamba ámakaintavai íma ivátuwaao siráin-kwasai.

23 Ísu séna sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa é'a ivátuwaaromo súnda maarán-íiyávé'a sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moórá anón-kwaasigo kwená mayái-kwáásí óntamba kwááyu tímakena

24 tísaa ónáe kwéimba anón-ontamba 10,000,000 ontamba kwááyu ámakaiwaimba moóráwai áí'maena móaminkwae séna íyísana 25 íma móamintavena óntan-anavo séna kwembá airé'a awainínkómbá airé'a kwená iyámpóíye kwená póíye kwená óísane maimaé'a ó'on-kwaasiti mayái mayánintave'a

miwí kwétime'a óntamba maimaé'a kemó tukáunda-ontankaamba umái másíméro sisaná 26 kwená mayái-kwáásígó aísamaivimba kumbaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a amápa'a améno sisaná

27 kwená anón-kwaasigo arumbá umánkena séna kanaán-ivo kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwaao sisaná 28 mayái-kwáásígó máápa'a kuména moórá mayái-kwáásígómbá awánéna sáwíyan-ontamba 100

ontamba ámakaiwaimba awánéna amósámba kumbapaména anónka'a séna kwááyumo ámakaunda-ontamba avekáámbá simiyó sisaná 29 kwenaísamaivimba kumbaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a améno sisaná 30 íma iséna áí'maena ándáva'a móankena séna

kwááyumo ámakaunda-ontamba símínasa ayúránkáaro sisasá ³¹ mayái-kwáásíyómbá awánésa tirumbá umánkesa miwítí anón-kwaasira'a kosimáméwana ³² anón-kwaasigo iséna kwená mayái-kwáásígó sáwívar-ontamba 10,000,000 ontamba mairáiwaimba ááyaisana tisaná séna sáwí-mayai-kwaasi óne. kentávái arumbá umásinkaaó séndayave'a mirá é'a anón-ontamba kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwe íma simiyó sé'a ³³ sirumbó umánkaraundantemba moórá-mayai-kwaasigomba arumbá umánkááraamba sáwí'a óne séna ³⁴ arumbá anómba sáwí'a umánkena ándáva'o kárákwiraindakonka'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba amápa'a simína ayúrankaao sisaná ándáva'a ánkaraíye ³⁵ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kentí kwaásimo sáwí'o umátínkáambo ímo ivátuwe'o imáyáamo úmae kwéiyiyanamo éna kesivo kwíyómpakewai kentí sáwí-mayai íma maitiyuwáníye. óntan-anavomo intembá kesivo mirá umátinkaniye Ísu siráíye.

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mááka 10:1-12, Árúku 16:18

19

¹ Ísu mináyáátáár-áimbá simátímatuwena Káríri-ayampa'a tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápár-áyámpá'á komáyowasa ² sáwívarawai tóyo uwaná tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraíye.

³ asóvatinkowasa amáán-kawaa-kwaasi sésa Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo maanáintáváiyá'i. ó'on-o'on-aintavaiya'i. awainínkómbá kanaarará auwáníyo. mirámó énamo éna amáán-aimba araisíni. íya araisíníyo suwaná ⁴ Ísu séna naaóvá'ó Mósesimo agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áimbá agaimaréna séna Áánútu kwíyómba maramá tarórunonka'a aaraigwára kwaaigwára'á tarórunaiye. ⁵ tarórunena séna aaraigwára kwaaigwára'á tatórunaundayavesa tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe Áánútu siráíye. ⁶ mindáyavesa awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásíráámbá ésa mimbóráí'a kwéowe. Áánútu aarai-kwaaí moóráí'a umátínkaraintavesa íma tasáero Ísu súwasa ⁷ miwí sésa naaóvá'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaíndawai aúváivimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiino siráíye. nóra séna mirán-áimbá siráíyo suwaná ⁸ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-aaí íma ísóntavena mindáyavena Mósesi

minamáámbá siráimbanivo Áánútu kwíyómba maramá tarórunonka'a íma mirá siráíye. ⁹ simátíme'a sé'a moóráwaimo awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaikó ó'on-aintavena ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

¹⁰ Ísu mináímbá simásuwena máyowasa kwená kwayó-kwáásí sésa aaraimó kwémayaamba sénda-aimba kwáyáinka'a pósa mirá kwéovo ímo aaraimó maésamo úwoimo kwémaemba kawé'á kwéowe suwaná ¹¹ Ísu séna amáparawai sen-áímbá íma kawé'á umái isáawasa aaraimó ímo mayánááontavesa Áánútu asirayámbá tímakawai mináímbá kwéisaawe. ¹² évakarawai moórá-mora-aintavesa íma aaraí máyáawasa évakarawai tinóvowi sáwi-kwaasi tínkaraawai aaraí íma máyáawasa évakarawai túmo sáwí'o umátínkaraawai aaraí íma máyáawasa évakarawai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba isésa Áánútuntavesa imáyáa ésa aaraí íma kwémayaawe. kanaán-umai mirá ónaumnemo kwésewai mináímbá isánááowe Ísu siráíye.

Ísu iyámpói kawé'á umátínkarain-kwasai.

Mááka 10:13-16, Árúku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawé'á umátínkena Áánútumpa'a námúnaa sínkwáe sésa iyámpói tí'maesá tuwasá kwená kwayó-kwáásí sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu simátimena séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpóimó kesópa'o tentembá Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miraráán-umai kwégawaaimba iyámpóimo kesópa'o tí-amba íma ítátínkaaro séna ¹⁵ miníyámpóirá'á ayáamba tátorena túwa'naa umai námúnaa simásuwena tíyukaiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mááka 10:17-31, Árúku 18:18-30

¹⁶ tiyuwówana moóráwai ívé-kwaasigo Ísunopa'a téna séna anóndakoo nóran-kawera umáíya aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁷ Ísu séna nóra se kawé'-má'yá'yáváyá sísaá oónó. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawé'ná'án-iyé. aúnái'a úmai maí'mai'a ónáe sémo e Áánútuna ámáamba kawé'á umái kwaraaó súwana ¹⁸ mindákó áisaa ena séna nóin-amaana kwaránaumno súwana Ísu séna tínkamiyasamo puwónááoni'a íma uwó. íma aarai-úmóyámbá uwó. íma umóyámbá mayaaó. kamparáímbá íma simátínkaao. ¹⁹ kentinóvowi túwí'a anómba uwó. esávái-ímáyáámó óndantemba ená kwaásiti imáyáagwara'a uwó. miráumai-amaamba kwaraaó Ísu súwana ²⁰ mindákó

séna minámáámbá kwa'maé'a kwéiyumpo nóran-amaankona íma kawe'á kwéuno súwana ²¹ Ísu séna amápa-tantaa'o kanaamó émo e ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráiyé.

²³ kúwana Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna árai'a simátíme'a sé'a sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaásimo kawááipa'a kwíyamba umbaí táníye. ²⁴ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútumo kawááipa'a kosinó Ísu súwasa ²⁵ kwená kwayó-kwáásí mináímbá iséna táátavesa ésa sésa umbaí taintávésa nóran-kwaasiya Áánútumo kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁶ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáínéi íma meéyámbarésa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéiye súwana ²⁷ Pítáa séna isaaó. kentáásí amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumpo nóram-beyana mayánaumno súwana ²⁸ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a Áánútu amápa-tantaa'a aúnái'a úmaraindara'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ságayankwarawai mé'a kárákwiyona'a keinárawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kesínaaemba kwégwaraawai Ísareri-kwaasi mayáiyávé'a tísaa ónááowe. Ísareri sísamaivakemba kae'á kumbaimái tínkaraiwai-andarakewai tísaa ónááowe. ²⁹ kentávésa imáyáa ésa Áánútun-aaí kosimátimenaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tív'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'maí'a ónááowe. ³⁰ ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivari'a ónááowe Ísu siráiyé.

20

ándá-aran-kigauva'-mayai-kwaasiti kwaasái.

¹ Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áímbán-iyé. moóráwái ándá-aran-kigaugo avowámá kesí mayái mayáígwáe séna ááéma usásinkena kwaási tivakáá-umai tuwánéna ² séna kesí mayái kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba

tíméno sisasá owé sewaná tí'maena kwená ándá-aran-kigauva'a móitinkaisasa mayái kwémayaawana ³ usá aaváyaavimba ókwara'a mayái mayáigwáe séna mayáímó mayánáe sésamo torupamáimo máyáapa'a kwéna tuwánéna ⁴ séna kesí mayái kwémaewa'a arupí-meyamba tíméno sisasá ⁵ owé sésa mimbáyái kwémayaawana kwáyá'wái mirán-umai ókwara'a kwétirena eénáínka'a ókwara'a kwétirena ⁶ mayái ánásanaaon-kanaa sáwíyanka'a kwétisana mayáímó mayánáe sésamo torupamáimo máyáapa'a kwéna évakarawai tuwánéna séna nóra éra úwoi máyáao sisasá ⁷ sésa íma moórá-kwaasigo kesí mayái máyáaro siráawata máyaumne sewaná tiré'a kesí ándá-aran-kigauva'a mayái máyáaro sisasá mirá uráawe.

⁸ mirá owaná eénáínka'a kígauغو avowámá mayái-kwáásirá'ó kárákwiraiwaintavena séna mayái-kwáásí tááyare miwítí meéyámbá timé naaémbo tiráawai aiva'á timé aiva'ó tiráawai naaémba timiyó sisaná ⁹ iséna mirá éna mayái ánásainiye kwéinka'a tiráawai moórá-tawai-mayaigona óntamba tiména miráumai tímatuwena ¹⁰ ááéma aaváyaavimba tiráawaiti meéyámbá timénáe kwéisasa miwí imáyáa ésa kentáásí meéyámbá anómban-iyé kwésewana moórá-tawai-mayaigona óntamba tímísasa ¹¹ maimaésa kígauغو avowámá í'ái simánkáawana ¹² miwívínkémbá moóráwai séna naaémba tiráan-kwaasi sáwíyam-bayai mairáavo kesáá aiva'á tiráundawaiya anón-a'a kwégaisata umisi-aráá'á méta anóm-bayai mairáundaya mimbóráí'a umáíya meéyámbá símakaandaya nóra séwa kentáámó siméndantem-beyamba miwí tímakaano sisaná ¹³ kígauغو avowámá séna kesí kwaásiyo kemá sé'a kesí mayái kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno súna'a owé sé'a mayái mairáawa'a mindáyave'a íma sáwí-meyamba kwétimumpo ¹⁴ kentí meéyámbá maimaé'a koró. keinárawa'o timúndantem-beyamba naaémbo tiráawai mirám-béyámbá timénáe'a kwéune. ¹⁵ kesí óntambo taaímbare'o kwétimunda mindá kendéímán-iyé. sáwíyam-bayai mairáawai anón-ontamba kwétimuna'a ímo kayórááraamba kwégayoraawe kígauغو avowámá siráíye Ísu siráíye.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena séna miraráán-umai Áánútu kwená kwaásimo kawááípa'a aiva'á kwégowai iyasa naaémbo kwégowaise mimbóráí'a umái aasiyaasí aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwíníntavena siráin-kwasai.

Máaka 10:32-34, Árúku 18:31-33

17 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwena kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena 18 simátimena séna maisáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sen-kwáásíyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa 19 sí'mai ó'onkaa-kwaasi tímíyasa kanaáráá'a kwésinkesa súwíruku'a nésa taaira'á sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráiyé.

*kae'nárai tinówama Ísumba áísaa uráin-kwasai.
Mááka 10:35-45*

20 minkánáá Sépéti ááninkai tinówama tí'maena Ísunopa'a téna moórá-yantaatavena áísaa ínintavena anóndakomaníye séna takívairowana 21 Ísu séna nóintavaiya sísaa íníyewa kwéono súwana tinówa séna emó kawááindava'a kesááninkai usásintinke évarevar-akwampa'a tínkáníyone súwana 22 Ísu séna sénda-ainkona ááimba íma ísaraiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarará kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoíyo súwasarai keirái kanaám-pókai náyauye suyaná 23 Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoivo kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátinkaraimba póna usásintinkaniye súwasa 24 Ísuna kwayó-kwáásí siyáánkainarawa'a mináímbá isésa mináváráwai áwáá'a tíyúwana 25 Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaítamai asirayán-áímbá simáti-simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe. 26 anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaítanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. 27 keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáímá túwa'naa oro. 28 kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayave'a puwónaumne Ísu siráiyé.

*Ísu túramba kavíkóndarai kawé'á umátinkarain-kwasai.
Mááka 10:46-52, Áríku 18:35-43*

29 Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Yériko-naopakemba kumbá sáwíva-kwaasi tínaaemba kumbá 30 kae'nárai túramba kavíkóndarai aanéiva'a mésarai Ísu kwétiye-aimba isésarai anónka'a sésarai Tévítin-andarakewai ómpo

arunkáí umásinkaaó suyasá ³¹ misáwívá-kwáásí áwáá'a tiyésa sésa aái séyavo suwasarái mináímbá ivátuwesarai ó'omba anónka'a sésarai anóndakoo Tévítin-andarakewai ómpo arunkáí umásinkaaó kwésuyana ³² Ísu aampa'ó kúmba minká koména tísaa ena séna nóin-tantaara tirááimo táínda-yantaa'a umátinkanaumno súwasarai ³³ anóndakoo súramba kawe'á umásinkaaó suyaná ³⁴ Ísu arumbá umátinkena ayáámba túranka'a tátorowasarai avekáámhá túramba kawe'á umái awánésarai Ísu ánaaemba kwa'mái kurááíye.

21

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Máaka 11:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kumbá Yérúsaremu-noar-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-nao'a áwí'a Pétévási-nao'a egwaa'á kwésa kwená kwayó-kwáásí kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai awáneyamba moórá-poigo áwí'a tónki ánda kwímaraawana áráákwará'a máyáivo koawánékai ándama iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóránakomo tuwánénamo tísaa ínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé kosimámiyana séna ánivo áí'maekai kokaiyó síníye Ísu siráíye.

⁴ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai siráintemba Ísu mirá uráíye. Áánútun-aai simátímakowai séna

⁵ Sáiyono-noapaken-kwaasiyavai simátíme se kentí kawáán'á kentópa'a kwempa'á teéména tónki-poigo ayáá'maena téna tónki-poigon-araako ayáá'maena kwétiye simátímiyo siráíye

agaimaréna Sáiyono-naoparemo siráimba Yérúsaremu-naopatavena siráíye. mináímbá paaréna Ísu kae'nárai ti'marówasarai ⁶ Ísumo súntemba mirá ésarai ⁷ tónki-poi áráákwará'a áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaái uwí'marówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánama ayáíresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánaravane augwétámai kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Tévítin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne. Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwémankaiye. kwíyómpakewai kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹⁰ Ísu

Yérúsaremu-naopa'a kúwasa isaaisésa tóyo kwéesa nááwa kwétiyo suwasá ¹¹ évakarawai sésa Ísu Áánútun-aaí simátímíwai Káriri-ayampakemba Násáreti-naopakewaiman-iyé siráawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Máaka 11:15-19, Áríku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹² suwaná Ísu Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútuna naaúmpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwéna mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwéna Áánútuntavesa imáyáa ésa máái-numama kwéamundumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwéna ¹³ simátiména séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kesí naatavésa sésa Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbán-iyé kwésewe agaimaréna siráíye. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwéna anóm-bono'-naumpa'a máyowasa túrambo kavikówaiye aiyayaambo tausokówaiye kwenópa'a tuwaná asóvamatinkowasa ¹⁵ iyámpói mésa anónkar-anonka'a sésa Tévítin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne sumbá mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sun-kwáásiyé isésa Ísumo ó'oran-kawe'-mayaimo mayómba awánésa tirumbá sáwí'a umánkesa ¹⁶ Ísuntavesa sésa iyámpói mo sáwí-aimbo kwésemba íya kwéisaano suwaná Ísu séna á'a kwéisaunda Áánútun-aaí aúvávimba agaimakáin-qimba awánaraawe. maarán-áímbá séna túwa'naa óndayavesa pósa iyámpóiye umarané enáwí'a mósá kwémaraawe agaimaréna siráíye Ísu simásuwéna ¹⁷ tiyuwéna máápa'a kuména mindáópa'a tuwéna Pétáni-naopa'a kwéna mindó'wáámbá koméraiye.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Máaka 11:12-14,20-24

¹⁸ Pétáni-naopa'a kogwáúmba usásinesa Yérúsaremu-naopa'a tumbá Ísumba áái ankówana ¹⁹ moórá-taigo áwí'a víkima aankón-awampa'a kwáyowana mintáéramba nánée séna ááimpa'a kwéna awánómba ánáwe su'mai kwáyowana mintáígóntávéna séna ená arambá íma iyáníyone súwana mintáímá aáyánkaraiye.

²⁰ mintái aáyánkówasa Ísuna kwayó-kwáásí awánésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba aavésa sésa víki-tai ááéma aáyánkagwiye suwaná ²¹ Ísu séna árai'a simátiména sé'a Áánútuntave'o ímo kaer-ímáyáámó é'o asirayán-ímáyáámó

é'o é'a víki-taigontave'o súnanamo aáyánkaintemba kanaán-umai mirá é'a miráwé su'mai íma é'a maanómátáv'é'a sé'o iré mapámbai nompá'a kumuwómó siyanamo éna mirá íniye. ²² Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatave'a áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaniye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mááka 11:27-33, Árúku 20:1-8

²³ Ísu mináímbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁴ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísa on-áímbá simátimenaumne. ²⁵ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire sirááo síníye. ²⁶ kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesa Áánútun-aai simásímakaiwai uráiyé kwésemba pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáímbá sésa ²⁷ Ísuntavesa sésa emó sísa onda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiyé.

moóráwai ááninkaiti kwaasái.

²⁸ Ísu mináímbá simásuwena séna simátíménda-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-iyámpói tínkaraiwai aivakéwáintávéna séna kesááninkoo kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayaaó sisaná ²⁹ aivakéwái séna íma sínkáiyé séna ména moórá-imayaa éna mayái komáyáísana ³⁰ naaénkewaintavena séna kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayaaó sisaná owé simái ivátuwena íma mayái mairáiyé ³¹ Ísu simásuwena tísaa ena séna nááwa tivowán-áái kwéisaiyo súwasa aivakéwái avowán-áái kwéisaiye suwaná Ísu séna mináímbá imáyáa é'a simátíménda-aimba ísáaro. táákísi-umoyan-kwaasiye eénánká'ó kwénaaon-inine sáwí'a kwéon-kwaasin-owe kwésembanivo miwímá Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a ááéma kwégovo keinárawa'ando. ³² Yóni nombá pétinkaraiwai téna kawer-ámbá agaráátinkowa'a kwenááiyave'a íma áraire siráavo

táákísi-umoyan-kwaasiye eénánká'ó kwénaaon-inine Yónin-
aaiyavesa áraire suwa'á keinárawa'a miwí tuwáné'a Yónin-
aaiyave'a íma áraire sé'a kentí sáwí-imayaa íma tuwé'a
Áánútunopa'a íma tiráawe Ísu siráiyé.

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mááka 12:1-12, Árúku 20:9-19

³³ Ísu mináímbá simásuwena séna moórá kwántámai-
aimba simátíménda ísáaro. moóráwai anóm-baragwarawai
ména óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena
ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá
ínana anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba
kígaura'o taviyí-námbá úmarena ayáátáaka'a ó'om-barava'a
koménae séna maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesávái
évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena
ó'om-bapa'a komáyáísana ³⁴ arambó ávumo kain-kánáá
tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komáyáaro séna kwená
kwayó'nárawa'a ti'maráísasa minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a
tewasá ³⁵ táto'mai moóráwaimba tuvuwésa moóráwaimba
tuvú'maraawana púwísasa moóráwaimba óntandei tuvuwésa
ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná
³⁶ aanávómá aiva'á kwená kwayó'nárawa'a évaka'a
ti'maréna naaémba sáwívarawai ti'maráísasa tewasá
minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai aiva'ó uráantemba
mirá ésa sáwí'a umátinkesa ándá-aramba íma tímémba
ti'mátuwaawasa kowaná ³⁷ aanávómá ména naaémba séna
kesááninkomba ai'maráanana kwínasa kwenáái isánááowe
séna ai'maráísana tisasá ³⁸ minkígáúrá'ó taviyéwai
awánésa keáímbá sésa aanávómbá áánjinko kwétimba
póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata
kesáá mayánáe sésa ³⁹ táto'mai ándá-aran-kigauvakemba
awéntayuwesa tuvúwówana pukáiyé. ⁴⁰ Ísu mináímbá
simásuwena séna minkígáúgó aanávómá tínimba kígaura'o
taviyéwai nóra síníyo súwasa ⁴¹ miwí sésa misáwí-kwáásí
tínkaminasa puwíyana ó'on-kwaasi kesí kígaura'a taviyéro
sínasa minkígáúrá'á taviyésa arambó ávumo kain-kánáá
tíndantemba aanávómbá minarámbá aménááowe siráawe.

⁴² suwaná Ísu simátimena séna Áánútun-aai aúváivimba
awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna
óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye
sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaaamba
uráiyé. mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a
uráiyé kwésune

agaimaréna siráiyé. ⁴³ mináímbá imáyáa é'a simátiména
sé'a Áánútu keinárawa'a Yútaa-kwaasiyavena maará séna
kenká'á íma kawáá-ónaumne séna tiyuwéna ó'onkaa-
kwaasiyavena kenká'á kawáá-ónaumne sínasa kwená mayáí

mayánááowe. [⁴⁴ minóntánká'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu séna kwenááiyavesamo ímo áraire síyawai imáyáa éna mináimbá siráiyé.]

⁴⁵ Ísu súwasa mono-káwáá-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye isésa tááko pééi súwasa sésa moóráwai ááninkai kwaasáimo simbá kentááyávéna siyé sésa ándá-aran-kigaura'o tavikáawaiyavenamo simbá kentááyávéna siyé sésa óntankowemo simbá kentááyávéna siyé sésa ⁴⁶ táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasi Ísuntavesa sésa Áánútun-aai simásímíwaiman-iyé sun-kwáásí táároi inkaisésa Ísumba íma tátoresá ivátukaawe.

22

anón-tanomba kauráin-kwasai.

Árúku 14:16-24

¹ moórágwara'a Ísu aai simátimindayavena kwántámai-aimba simátiména séna ² Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai kárákwiraiwai ááninko aaraí mayáníntavena anón-tanomba kauvónáe séna ³ sáwíva-kwaasi tááyena séna aáno tanómba tamandaaró séna ména tanómba kaumaréna kwená mayái-kwáásí ti'maréna séna tamandaaró kosimátíméro sisasá mirá owasá ivátuwesa íma tewaná ⁴ ó'omba mayái-kwáásí ti'maréna séna tááyaraundawai kosimátíme'a sé'a toómbó naí kwéto'mayaa é'a purumakané naanté-póiyé tuvú'mái kwégauvumpo tamandaaró. kesááninko aaraí mayáindara'a tamandaaró. kosimátíméro séna ti'maráísasa mirá kosewasá ⁵ ivátuwesa íma tésa moóráwai kwená kígauva'a kówisana moóráwai óntambo kwémayaim-bayaiva'a kówisasa ⁶ évakarawai kárákwiraiwaina mayái-kwáásíyómbá táto'mai tínkamowasa púwówana ⁷ kárákwiraiwai áwáá'a séna kwená i-kwáásí ti'maráísasa miwí tínkamowasa púwówana miwítí naampimpá'á iramá agagaowaná kágwisana ⁸ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéna séna tanómba kauvé'a tááyaraundawai kesááninkona tanómba tamandaígómbá uwóví'an-owe. ⁹ aantáá'o kwaásimo torupamáimo máyáapa'a kotivakáá-umai ó'on-o'on-kwaasi tuwáné'a simátimiyasa tanómba tamandaaró sisasá ¹⁰ kwená mayái-kwáásí isésa aampa'á kwénaesa kwaási tivakáá-umai tuwánésa sáwí-kwaasiye kawé-kwáásíyé torupamátinkesa ti'maesa tésa toómbó naí-náúmpá'á sisipáá uráawe.

¹¹ Yútaa-kwaasi aaraimó máyáanka'o ombá tanómba nánáesamo ten-kwáásí ontará'ó tewasá mayái-kwáásí kawer-únánkwátói tíméwasa urésa mindáúmpá'á umésa

toómbá kwénaavo minúnánkwátóimo ímo urésamo ésa íma toómbá umandánaáowe. toómbó naí-náúmpá'a sisipáá owaná kárákwiraiwai tuwánaimba moóráwai íma kawer-únánkwátói uréna máyáísana awánéna ¹² séna nóra éwa kawer-únánkwátói íma uréwa íráano sisaná íma aaí sisaná ¹³ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéna simátimena séna aiyayaanka'a asááumai máápa'a túnkwi-ayampa'a aúwéwana ivi'á téna áí'o índayavena áwááyaamba akévundaniye siráiyé Ísu siráiyé.

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútu sáwíva-kwaasi tááyain-kwaasivinkemba évakarawaiye su'mai kwená kwaási-i'a kwéumatinkaiye siráiyé.

táákísi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.

Mááka 12:13-17, Árúku 20:20-26

¹⁵ Ísu súwasa áamáan-kawaa-kwaasi máápa'a kumbésa keáímbá sésa nóran-ainta áísaa onanayá sáwí-aimbo sínata aaivintá mayankánaumno sésa ¹⁶ miwí tínaaembo kwárón-kwaasiye Éróti amááraawiye ti'márówasa Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. ¹⁷ simáménda-ainta isaaó. kanaarátááwá táákísi-ontamba Áró máani-kamaani-kwaasiya tíménaum. íya tíménaumno. tíménaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási áamáamba araaisénaundaya iyompo nóran-imayaamo émo e simásimiyo suwaná ¹⁸ Ísu miwí tááma iséna imáyáa éna arumpimbá séna Áró máani-kamaani-kwaasi táákísi-ontamba tíméromo senasamó ésa Yútaa-kwaasi áwáá'a sésa Áró máani-kamaani-kwaasi sáwí'o umásínkáawaiya óntamba tíméro kwésiye sénááowe séna Áró máani-kamaani-kwaasi táákísi-ontamba íma tíméromo senasamó ésa Áró máani-kamaani-kwaasi áwáá'a sésa táákísi-ontamba íma tíméro kwésiye sésa aaivimbá maisínkáánaáowe-imayaa éna áísaa un-kwáásíyávéna séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi pó'a kentávé'a sáwí-aimbo síndawe sé'a kwésisaa-owe. ¹⁹ táákísi-ontamba moórá maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái máagaraarankowana ²⁰ séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyó súwasa ²¹ miwí sésa Áró máani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáiyé suwaná Ísu séna Áró máani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro súwasa ²² mináímbá ísówana táá'a kówasa íma aaí sésa auwésa kuráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mááka 12:18-27, Áríku 20:27-40

²³ kuwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésen-kwaasi pósa mitáwai Ísunopa'a tésa ²⁴ sésa anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye siráíye. ²⁵ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai maanká'á avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²⁶ kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana ²⁷ minínimbá naaémba pukáíye simásuwesa ²⁸ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna nááwa mayáníyo suwaná ²⁹ Ísu séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimakón-aimba íma kawé'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ³⁰ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'á miráumai aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ³¹ kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba simátíménda ísáaro. Áánútu simátímakomba aúváivimba agaimakón-aimba awánaraawe. ³² Áánútu Mósesintavena maarán-áimbá séna Áánútu úne. enáikwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráíye. Áánútu mináimbá siráimba minkáúmbó-kwáási á'a púwúwasa utamátínkaraambanivo mináimbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe Ísu súwasa ³³ kwesémo máyón-kwaasi isésa táátavesa ésa sésa ááin-kwasai kwésimasimiye siráawe.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Mááka 12:28-31, Áríku 10:25-28

³⁴ suwaná Ísun-aaigo Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási táái usáyaaitomba ámáán-kawaa-kwaasi isésa torupamáí mésa ³⁵ miwíwínkémbá moóráwai ámáámba kawé'á umái ísarowai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe séna áísaa ena séna ³⁶ anóndakoo Áánútuna ámáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyo súwana ³⁷ Ísu séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kentimané áméro

agaimaréna siráiyé. ³⁸ minámáámbá aivar-ámáámbá isaná ³⁹ miwá ánaaenken-amaamba anón-amaamba maarán-ámáámbán-iyé. Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró agaimaréna siráiyé. ⁴⁰ minkáér-ámáánkó ávonkaamba uráísana Mósesimo ó'on-amaambo siráine Áánútun-ai simátimakowai siráan-amaane megwí-megwiraamba éna kaer-ámáánkó ávonkaamba uráinka'a tagwéaraapaiye Ísu siráiyé.

*Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.
Mááka 12:35-37, Árúku 20:41-44*

⁴¹ súwasa amáán-kawaa-kwaasi torupamáí máyówana Ísu miwí tísaa ena séna ⁴² Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti nááwan-andaraken-kwaasiya'iyó súwasa kentáásíkwá'ná Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyé suwaná ⁴³ Ísu séna naaóvá'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Téviti Káráisitintavena séna kesí Ísóigoman-iyé siráimba ⁴⁴ monor-ímá agaimakón-auvai-kwandaavimba Téviti agaimarena séna

kesí Ísóigonatavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asir-ayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená namuro-kwáási usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe

Áánútumo siráin-aimba Téviti siráiyé. ⁴⁵ miráumai Téviti Káráisitintavena séna kesí Ísóigoman-iyé siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyó Ísu súbma ⁴⁶ Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iyé súbmanivo miwí íma kanaán-umai aái sésa táátavesa ésa minkánaárákémbá íma áísaa úmaesa iráawe.

23

ámáán-kawaa-kwaasiye amáámba sun-kwáásiyé miwítí kwaasái.

Mááka 12:38-40, Árúku 11:39-44,47-52, Árúku 20:45-47

¹ Ísu torupamáí máyón-kwaasiye kwená kwayó-kwáásiyé simátimena séna ² Áánútu usásintinkaraisasa amáámba sen-kwáásiyé amáán-kawaa-kwaasiye Mósesi agaimakáin-aimba awánésa kwésimatimemba ³ isé'a kwáráaro. Mósesi siráin-amaamba miwí tóikakene su'mai sésa íma kwégwaraavo miwímó ontembá íma oró. ⁴ umbai-yántáá'ó asááúmakesamo tógwaata'mae'a korómó sésamo ímo túwa'naa ontembá miwí umbai-áimbá simátimesa íma túwa'naa ombá úwoi kwáráaro kwésewe. ⁵ miwí sésa kwaási suwánésa anón-kwaasin-owe sígwáe sésa Mósesi siráin-amaamba agaimái anavéúmpimba

makésa túwayaankare tiyáánkare asááúmaresa miwítí kwátói-araira'a ayáátáaka'a tavaákarara úmakesa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaesá ⁶ tanómbó kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa ⁷ kwaási suwánésa sésa anón-kwaasi monor-áimbá simátíméwain-owe sígwáe sésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaesá mirámó ontávésa aamoí kwéowe.

⁸ miwí mirá kwéombanivo íma mirá oró. keinárawatavesa anón-kwaasi monor-áimbá simátíméwai owémó siyambo é'a kímborawai anón-kwaasi isatá kwená kwaásiya mimbóráí'a umáíya máyaumne seró. ⁹ keinárawapinkemba moóráwaintave'a anón-kwaasi kesivón-íye sevó. kentifó kwíyómpa'a máyáíye. ¹⁰ keinárawapinkemba moóráwaintave'a kentáára'a kárákwiraiwain-íye sevó. Áánútumo usásisinkaiwai keyáá keinárawaka'a kárákwiraundawai kemá úne. ¹¹ keinárawapinkemba usáyaaítanae síyawai keinárawati kwayó'-máyái máyáaro. ¹² kentúwí'o mósá maráíyawaima Áánútu úwoi-kwaasiraamba umátinkanivo kentúwí'o ímo mósá maráíyawaima Áánútu mósá tinkáníye Ísu siráíye.

¹³ Ísu mináimbá simásuwena séna amáámba sen-kwáásíyé amáán-kawaa-kwaasiye simátíménda isáaro. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-amba kwéitatinkaawe. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a íma kónáe sé'a kónáe kwéowaiti aambá kwéitatinkaawe.

[¹⁴ amáámba sen-kwáásíyé amáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a ketor-ínintí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémae'a kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sé'a kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mindáyave'a kárákwiyoro.]

¹⁵ amáámba sen-kwáásíyé amáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a simátimunda monor-áimbá kwaráígwáe sé'a tivakáá úmae'a anón-domba kóate'a némpa'a kwénaae'a tuwáné'a kentí sáwí-mayai agaráátinkáawasa miwítí sáwí-mayaigo kentí sáwí-mayaigomba usáyaaítaraimba pó'a mindáyave'a kárákwiyoro.

¹⁶ aambá íma kawé'á umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwááaromo kwésewai kárákwiyoro. keinárawa'o monor-áimbó sembá kampa'á simátime'a sé'a anóm-bono'-nankon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánivo kawer-óntámbá áwí'a kóri-ontankon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo

sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe. ¹⁷ minkórí-óntánkó anóm-bono'-nankomba íma usáyaaitaraivo mindáúmpá'ó kwénimba mindá kawé'áníye. keinárawa'a monor-áintávéna tááko íma pééi sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áimbán-íye. ¹⁸ keinárawa'o monor-áimbó sembá kampa'á simátíme'a sé'a Áánútuntavesamo póimo tuvú'máimo agáyáan-taareigon-aii tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánivo mintááréir'á'ó Áánútumbo kwéame-poigon-aii tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe. ¹⁹ Áánútumbo ámém-poigo mintááréigómbá íma kwéusayaaitaivo mintááréigó usáyaaitarena ámém-poi kawé'á kwéiye. keinárawa'a monor-áintávéna tááko íma pééi sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áimbán-íye. ²⁰ asirayán-áimbó sembá Áánútuntavesamo póimo tuvú'máimo agáyáan-taareigon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mintááréigón-ááigwara'a Áánútumbo kwéamem-poigon-aagwara'a kwésewe. ²¹ asirayán-áimbó sembá anóm-bono'-nankon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mindánkón-ááigwara Áánútu mindáúmpá'á máyáiwain-aagwara'a kwésewe. ²² kwíyónkon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa Áánútu mivá'á kárákwiraiwain-aagwara'a kwésewe.

²³ áamámba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. naaóvá'ó Mósesimo siráintemba kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moóra Áánútumba kwéame'a kawé'á kwéé'a mirán-ámáámbá isámai iyé'anivo Mósesimo siráin-amaamba anón-amaamba ivá'á tu'maré'a pó'a kwaási íma arupí umátinke'a tirumbá íma umátinke'a íma Áánútuntave'a asiramái-imayaa é'a mirá ontávé'a pó'a minánón-ámáántómbá ivá'á tukáawe. ²⁴ aambá íma kawé'á umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwáráaro kwésemba sáwíyan-amaamba kwaré'a anón-amaamba tukáawe. mirámó ombá toómpímbá kankambá kwáyáisa'a kító-kankamba túkúyuwe'a anón-kankamba mindágwara'a kwénaantenkaan-kwaasin-owe.

²⁵ áamámba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. anavéúne táávere paákáré su'mai kwéseese owain-ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a pó'a kempímbá sáwíva-tantaa'a anómba kwáyáíye. ²⁶ áamáán-kawaa-kwaasiyono. monor-

áintávéna tááko íma pééi sisa'á kwéisaawe. anavéúne táávere andáámpa'o sese owanamó andáámpare paákáre kawé'ó kwéintemba kentí sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá umái máéro.

27-28 áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaási ímo awánaantemba kentirumpímbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaawe. kwaásimo maipímbó utámakesamo kanaagunémo owasá awánésamo sésamo kawé'á kwéowe sentembá keinárawa'a tuwánésa kawekwáásímán-owe sembánivo kentirumpímbá mirá-sáwíyántáá'á kwáyáísa'a kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe.

29 áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kentíkwá'ná Áánútun-aaí simátímakowai tínkamuwasa púwúwa'a utamátinkaraapa'a konaarirí kwéowe. arupí umái máyón-kwaasi tínkamuwasa púwúwa'a utamátinkaraapa'a konaarirí kwée'a ³⁰ sé'a miwí tisaavutantamba uráawai sé'a minkánáávímbó métaraiya kentáá síkwá'námo uráantemba íma miráyá uráusino kwésewe. ³¹ mirán-áímbó kwésemo maarán-áímbá sé'a Áánútun-aaí simátímakowai tínkamesa mirá-sáwí'á uráawai tírááta úne kwése'a miwímó uráantemba mirá kwéowe. ³² kentíkwá'námo uráantembo mirámó kwée'a ánásanaaowe.

33 ánásanaaomba iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu keinárawa'a aaivimbá matinkáína'a sáwímeyambo mayánááopa'a iramó kwégaipa'a tu'maá'námo ímo kwáyáipa'a kónááowe. ³⁴ miráumai kesáái simátimenaaowaiye agaráátinkanaaowaiye kawer-ímáyáágwára-kwáásíyé tí'maráanasa keinárawapimba kwénaaiya'a évakarawai tínkamiyasa puwíya'a évakarawai taaira'á tínkamiyasa puwíya'a évakarawai kentí mono'náúmpímpá'á taándéi tínkame'a moórá-mora-naopimpa'o kwénaaiya'o é'a tí'mátu'mae'a naaónááowe. ³⁵ mirámó iyana arupí-kwaasimo tínkamom-beyamba amáparawaiti meéyámbá kentópa'a tíníye. aiva'ó tuvúwanamo pukáinkwaasigo áwí'a Épeo naaémba moóráwai Pérékaya ááninko áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámaimo póímo tuvú'máímo agáyáan-onta-tarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpímbá Sékáraya umáyowasa tívúwana pukáíye. ³⁶ minkáé-kwáásíráítí avumpímbó agairáan-kwaasi

tínkamuwasa pukáawaigwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánááowe Ísu siráiyé.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

Árúku 13:34-35

³⁷ Ísu mináimbá simátímatuwena Yérúsaremu-naopakén-kwaasi arumbá umátínkena séna Yérúsaremu-naopakén-kwaasiyono. Áánútun-aaí simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayóí-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaemba kwéumasimewe. ³⁸ ísáaro. Áánútu tiyuwáina'a tu'nankáámbá ónááowe. ³⁹ simátíme'a sé'a íma úwoi suwánanaagovo naaémbo sé'o Áánútu ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráiyé.

24

anóm-bono'-namba tawísí-áimbá siráin-kwasai.

Mááka 13:1-2, Árúku 21:5-6

¹ Ísu mináimbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásí sésa anóm-bono'-namba kawé'-námbán-ivo awánaao suwaná ² Ísu séna ívé'o awánaan-dantave'a simátíme'a sé'a aano kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaa tíniye siráin-kwasai.

Mááka 13:3-13, Árúku 21:7-19

³ Ísu mináimbá simásuwena Óríve-omaka'a umáyowasa kwená kwayó-kwáásí kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa emó sénda nósa-tawaiya tíniyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a emá kuméma ívé'o kwáyáin-tantaa'a ánásaniye sénaumno suwaná ⁴ Ísu séna kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárákwiyo. ⁵ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áintávésa áraire sénááowe. ⁶ áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánaámó tínda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iyé. ⁷ moórá-ayampa-kwaasimo áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tiyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye.

⁸ mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásaninkanaa íma tiráivo iyámpóímo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tínimba miráumai ááimba ásáiyé seró.

⁹ mirán-áímbó síyasa minkákémbá keinárawa'a táto'mai ó'owima timíyasa sáwí'a umátinkesa tinkamiya'a puwónááowe. kentáváímó asiramáímo máyáantavesa ó'on-o'on-kwaasi amáparawai tíyamba umátinkanaaowe. ¹⁰ kesááiyavesa áraire kwésiyawaivinkemba sáwívarawai kesáái tínaaemba umámesa miwítí namuro-kwáásí moórá-morawai agaráátinkesa tíyamba umátinkanaaowe. ¹¹ sáwívarawai paárésa kampa'á sésa Áánútun-aaí simátimundawai úne sésa sáwívarawai kampa'á simátiyuwanaaowe. ¹² miráumai sáwí-mayaigo kóyáwé éna anómba ínasa ó'owiti imáyáamo eémemba ivátuwesa kesávái-ímáyááwé su'mai ónááovo ¹³ ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye. ¹⁴ amápa'-maravaken-kwaasi isánááontave'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'mae iyíyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíniye Ísu siráiyé.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mááka 13:14-23, Árúku 21:20-24

¹⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá paáriniye. naaóvá'á Áánutun-aaí simátímakaiwai áwí'a Tánieri mintántáátávéna siráiyé Ísu siráiyé. kemá Mátíyu sé'a maanáúvái mó torausíyawai tááko pééi sína'a isáaro kwésune. Ísu séna Áánútuna kawe'-mápá'á misáwí-yántáá'á paárínasa awánanaaomba ¹⁶ Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyánááowe. ¹⁷ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁸ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁹ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarrar-inimba minkánáámá sáwí'a ónááowe. ²⁰ isaaisé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a agándai-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. ²¹ minkánáámá tínimba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráiyé. aanogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma tíniye. ²² mirán-úmbái-yántáá'ó kwéin-kanaa Áánútu ákíse úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátááka'o kwéninkakai

amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavena imáyáa éna mirán-úmbái-yántáá'a ákise uráiyé.

²³ ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáiyé síya'o é'a íma ísáaro. ²⁴ évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aaí simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanáe sésa mirán-ánómbáyái mayánááowe. ²⁵ miwíyávé'a árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro.

²⁶ sún-da-aimba imáyáa é'a naaémbo moóráwaimo kentávénamo sénamo paárurena kavóná-marava'a máyáiyemo sína'o é'a íma koró. moóráwaimo kentávénamo aúpá'á máyáiyemo sína'o é'a íma áraire seró. ²⁷ kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne. ²⁸ póimo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó torupamáimo máyáintemba Áánútu sínana sún-da-aimba paáriniye Ísu siráiyé.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mááka 13:24-31, Áríku 21:25-33

²⁹ Ísu mináímbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tínín-kanaama ánásainana aaváúmá túnkwinana kwíyómba íma sán-káínana o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa ³⁰ amápa'-maravaken-kwaasi kwíyómpa'a awánanaaomba ó'oran-tantaa'a awánésa kentávésa sésa kumíníyena to'mayaa kwéiyé sésa táátavesa kwéesa ivi'á kwétesa suwánanaaomba kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kumóna'a suwánanaaowe. ³¹ uwíremba kwése'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ti'maráanasá Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe.

³² Ísu mináímbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víki-taigontave'a imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíniye sénááowe. ³³ mirámó intembá kemá sún-da-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwíyanka'a kumíníyé sénááowe. ³⁴ árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó sún-da-yantaa'a paáriniye. ³⁵ kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwai'a íniye Ísu siráiyé.

*kúmón-da-kanaa kwaási ima ísaraan-kwasai.
Mááka 13:32-37, Áríku 17:26-30,34-36*

³⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna kúmón-da-kanaama aaváúvimbá kwaási ima isááwasa kwiyómpaken-kwayo'narawa'a ima isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma ima isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. ³⁷ naaóvá'á moóráwai áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási ima Áánútuntavesa imáyáa ésa maémáéntemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmón-da mirá ónááowe. ³⁸ kavirayán-dónkómó ímo tínkankonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa aaraí máyówasa kwaai máyówasa kwéuwana Nówaa non-avóvomayaa'o kúndaumpa'a umáyowasa ³⁹ kavirayán-dónkó tínín-aimba ísaresa ima imáyáa ésa máyówana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe. mirámó uráantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ókwara'a kúmóndara'a kentávésamo ímo imáyáamo iyawai mirá ónááowe. ⁴⁰ minkánáa maará ónááowe. kae-kwáási kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye. ⁴¹ minkánáa kaer-ínínkáí toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airáníye. ⁴² kemá kentí Ísóigo kúmón-da-kanaama ima ísaraavo kárákwimai máéro. ⁴³ simátíménda-aimba imáyáa oró. naakó avowámó umóyán-kwáásímó tínín-kanaamo ísarenarai umóyán-kwáásí timbá kwéto'mayaa-ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá ima máyáísino. ⁴⁴ miráumai kemá kwaási úrandako kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a ima imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro Ísu siráiyé.

*sáwí'a owasá kawé'á owasá uráan-kwasai.
Áríku 12:42-46*

⁴⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna kawé'-máayáímó kwémayaawai kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyávé'a kwésune. kwená anóndako séna kesí mayái-kwáásírá'á kárákwire toómbá taaímbai tíma'mae iyuwó síníye. ⁴⁶ kwená anóndako téna kwená mayáímó kawé'ó umáímó mayáínda taawánáinana mayáímó kwémayaindawai arunkó kawé'á ínana ⁴⁷ minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye. ⁴⁸ ánivo mimbáyái-kwáásígómó imáyáamo énamo kesí anóndako ayáátááka'a ima tíníye sénamo ⁴⁹ mayái-kwáásí tínkamenamo toómbó nénamo uwoaó'-nómbá kwénaan-kwaasiye uwoaó'ó énamo ⁵⁰ kwená anóndako tínín-kanaa ímo ísarenamo ímo imáyáa

kwéindara'a téna ⁵¹ anónka'a tainkámbai ai'mátuwena séna kaumbo-káér-ainkwará-kwaasimo mésamo tí'o kwéisasamo ivi'ó kwétesamo túwáayaambo akévundaresamo máyáapa'a kóaaó síníye Ísu siráíye.

25

siyáánkai-inaamaruti kwaasái.

¹ Ísu mináimbá simásuwena aaraimó kwémayaawainá ááimba imáyáa éna séna naaén-kanaamo tínimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. aaraimó mayáníwaimba toómbá náíyanesa siyáánkai-inaamaru oómbá kúra'maesa aampakémbá koáíkaawe. ² minárásiyómbá éva'aasei sáwí-imayaagwara'a owasá éva'aasei kawer-ímáyáágwárá'á owasá ³ sáwí-imayaagwarar- arasi oómbá kúraresa ó'on-anaveumpimba iramó kánín- domba íma atíyoraawasa ⁴ kawer-ímáyáágwárár-árásí oómbá kúraresa ó'on-anaveumpinkwara'a iramó kánín-domba atíyoresa ⁵ aaraimó mayáníwaimba koamu'makáawana íma ááéma tisasá tógávaa'a ísasá tuún-kwaiguráawe.

⁶ tuún-kwáyáawana no'wáán-avuntamba moóráwai aayamáí séna kwétivo koairánáisaiye sisasá ⁷ misíyáánkái-árásí usásinesa oómbá to'maésa kombá ⁸ sáwí- imayaagwarar- arasi kawer-ímáyáágwárár-árásíyávésa sésa kentáásí iramá pisinánívo nombá atísimero sewasá ⁹ kesáágwárá'á miráumai kwéanasaivo nombó atiyénd- daumpakemba komeyámbáráaro sewasá ¹⁰ kwégowana aaraimó mayáníwai tisasá éva'aasei- arasi to'mayaan- umai máyáawai kwesé toómbó náíyanesa naaúmpa'a iyówana ¹¹ onta umásúwáísasa minévá'ááséí-árásí nombó atiyénáesamo kówai tésa anónka'a sésa anóndakoo onta tisinkaaó sewaná ¹² íma awánáúnda- arasi ombá pó'a íma onta titinkánaumne siráíye. ¹³ Ísu simásuwena séna miráumai kemó kúmónnda-kanaa íma ísarenka'a kumónaumpo kárákwimai máéro Ísu siráíye.

kaumbo-máyái-kwáásítí kwaasái.

Árúku 19:11-27

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna naaén-kanaamo tínimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán- íye. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásí tááyena séna kesí óntanka'a kárákwiyoro séna ¹⁵ moóráwai kwená mayái kawe'-máyái máyáísana awánaiwaintavena séna kesí óntamba éva'aasei- unamba kárákwiyuwo séna aména moóráwai kwená mayái sáwíyanka'a kawe'-máyái máyáiwaintavena séna kesí

óntamba kaer-únámbá kárákwiyuwo séna aména moóráwai kwená mayái sáwíyam-bayai máyáiwaintavena séna kesí ónamba moórá-unamba kárákwiyuwo séna aména tiyuwéna námpa'-marava'a kówisana ¹⁶ éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí mayái maimaé kwégwena ó'omba éva'aasei-unan-ontamba máyáísana ¹⁷ moóráwai kaer-únán-óntámbá mairáiwai minóntándéí mayái kwémaena ó'omba kaer-únámbá máyáísana ¹⁸ moóráwai moórá-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí íma mayái maéna úwoi maravímbá utámakaiye.

¹⁹ utámakaisasa mirá kwéowana miwítí anóndako ayáátaáka'a kuróm-bapa'a mivá'á ména naaémba téna kwááyumo tímakaunda-ontamba torupamáí awánanae séna tááyaisasa ²⁰ tésa éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna éva'aasei-unan-ontambo símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba éva'aasei-unan-ontamba mairáumne sisaná ²¹ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawe'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawe'ó umáímo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²² kaer-únán-óntámbá mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna kaer-únán-óntámbó símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba kaer-únán-óntámbá mairáumne sisaná ²³ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawe'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawe'ó umáímo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²⁴ moórá-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna emá asirayán-kwáásí éma ó'owiti mayáívínkémbá toómbá kwéne ó'owiti kígaarakemba úwoi kwénaae kwémandaana'a ²⁵ enáároi inkaisé'a ená óntandei mayái íma mayáúnda úwoi aúpá'á makáunda po ená óntamba mayáníyone sisaná ²⁶ anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo kavóná-kwaasi po kentávemo sémo ó'owiti mayáívínkémbá toómbá kwéne ó'owiti kígaarakemba úwoi kwénaae kwémandaana'a óne sénda po ²⁷ kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máráan-daumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁸ kwená mayái-kwáásíyávéna séna minóntámbá mairé'a siyáánkai-unan-ontambo tokáiwaimba áméro. ²⁹ sáwíva-tantaaka'o kawe'ó umáímo kárákwisinkaiwaimba moórá-mora-yantaa'a aménana kárákwisinkanivo ímo kawe'ó umáímo kárákwisinkaindawaimpakemba makáimba máyáana'a ³⁰ misáwí-máyái-kwáásígómbá áí'mae'a máápa'a móru auwáiyana túnkwi-ayampa'a tí'o kwéisasamo ivi'ó

kwétesamo túwááyambo akévundaresamo máyáapa'a kwíníye siráíye Ísu siráíye.

Ísu máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kwasai.

³¹ Ísu mináimbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako naaémba kúmóndara'a ságayankwara kwíyómpaken-kwayo'narawakwara'a kárákwiraundawai pó'a kúmónasa ³² amápa'-maravaken-kwaasi kesúranka'a torupamáí máyáya'a sipisípi-poiye méme-poiraremo kárákwiraiwaimo taaímbaraintemba minkwáásiyómbá miráumai taaímbake'a ³³ évakarawai siyáánúrapa'a móтинке'a évakarawai siyáánepa'a métinke'a ³⁴ kárákwiraundawai siyáánúrapa'o máíyan-kwaasiyave'a sé'a kesivo kawe'á umátínkáiwain-owe. Áánútu maramó taróruronka'a kentí imáyáa éna kentí maru'á to'mayaa úmakaivo mivá'á tamáéro. ³⁵ kawe'á umásinke'a kembó sááimo sinkómbó toómbá simé'a nombá simé'a ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a mógwésinke'a ³⁶ unáánkwátói-iyaaímbo ówánda kwésime'a sí'o úmba kwégarakwiye'a ándáva'o maéwánda kwésuwa'naa-e'a mirá umásínkaraawe. mirán-áimbá senasá ³⁷ arupí umái máyáawai sísa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné améta ³⁸ nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá aamoí umánketa kentáási naaúmpa'a móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaímbo undá améta ³⁹ nósa-tawaiya áí'o úmba áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda áwa'naa uráumno síya'a ⁴⁰ kárákwiraundawai sé'a árai'a simátíme'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi miráumaimo túwa'naa uráamba mindá kembán-iyé simátímenaumne.

⁴¹ mirá simátímatuwe'a siyáánepa'o máíyan-kwaasiyave'a sé'a Áánútu sáwí'a umátínkaniwain-ovo siyuwé'a kóro. Áánútu Sáátáánigone kwená kwayó'náraware imáyáa éna anón-irama to'mayaa umátínkaraisana kaíkai'a éna íma pisináípa'a mivá'á komáéro. ⁴² kembó sááimo sinkómbó toóné noné íma simé'a ⁴³ ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda íma aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a íma mósinke'a unáánkwátói-iyaaímbo ówánda íma simé'a sí'o úmba íma súwa'naa e'a ándáva'o maéwánda íma súwa'naa e'a mirá umásínkaraawe. mirán-áimbá senasá ⁴⁴ sísa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné íma améta nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá íma aamoí umánketa kentáási naaúmpa'a íma móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaímbo undá íma améta nósa-tawaiya áí'o úmba íma áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda íma áwa'naa uráumno síya'a ⁴⁵ kemá sé'a árai'a simátíme'a

sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi íma túwa'naa uráamba mindá kembán-ye simátimenaumne.

⁴⁶ mirán-áimbá simátímatuwe'a aaí senasá miwítí sáwí-meyambo ímo ánásenamo kwaikwai'o ínín-ayampa'a ko-mai'mai'a ónááovo arupí umái máyáawai aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

26

Ísuna áamáyu-aimba siráan-kwasai.

Mááka 14:1-2, Áríku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹⁻² Ísu minó'ón-ó'ón-áimbá kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímakaiye. naaóv'á'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá imáyáa éna séna kae'-nó'wáámbá kwaésa tíyótaasa í-tánón-kánáá tínimba kembá táto'mai taaira'á sínkamiya'a puwónaumne Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímakaiye.

³ simátimuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a torupamáí mésa ⁴ sésa nóraumaiya aúp'á'á Ísumba táto'mai inkamónaundaya'iyó. ⁵ amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbo kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mááka 14:3-9, Yóni 12:1-8

⁶ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áúma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana ⁷ moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba Ísu a'nómpímbá atímarowasa ⁸ kwená kwayó-kwáásí awánésa áwáá'a sésa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atiyankaiyo. ⁹ mimbásáwémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye suwaná ¹⁰ Ísu iséna ivátuwe'a íma áwáá'a aééro. kawé'á umái pésinkaiye. ¹¹ ímo óísambo máráan-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónéé sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne. ¹² púwóndara'a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawémba pésinkaiye. ¹³ árai'a sumpo maísáaro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimesa minínínkómó umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráíye.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mááka 14:10-11, Áríku 22:3-6

¹⁴ súwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna ¹⁵ séna Ísumbo tátoraiyantavaimo agaráátínkáana'o é'a nóraumai-meyana siménááoo súwasa moórá-kwaai aiyayaan-umai siyáánkai-ontamba 30 ontamba táámpamai ámuwana Yútási maimaéna ¹⁶ kwéna nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa áaimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mááka 14:12-21, Áríku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹⁷ Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa aiva-táwai túntemba kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáísaa esa sésa náávava tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyó suwaná ¹⁸ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwékai moórá-kwaasigontavekai sékai kentáásí anóndako séna kesí kanaamá tísatá kesí kwayó-kwáásiyé ená naaúmpa'a tíyótaasa í-tánómbá nánaumne kwésiye kosimámékaiyo súwasarai ¹⁹ Ísumo súntemba mirá ésarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

²⁰ tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kwésa mindáúmpá'á umésa ²¹ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásír'á agaráátinkaniye súwana ²² tirunkó umbaí tówasa moórá-mora-umai áísaa esa sésa Ísóigoo kewá'iyó sinté kuwaná ²³ Ísu séna moóráwai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásír'ó agaráátinkaniwaimaniye. ²⁴ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna kwaási úrandako puwíniye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásír'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayániye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawé'á isinó Ísu súwana ²⁵ Yútási kwembó agaráátinkaniwai séna anóndakoo kentáváiyá kwésono súwana Ísu séna á'a séne siráiyé.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mááka 14:22-26, Áríku 22:15-20, 1 Kórinti 11:23-25

²⁶ súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai kwená kwayó-kwáásí tímatuwéna séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²⁷ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna

Áánútumpa'a súwi séna tiména séna amáparawai naaró.
²⁸ mindá kesí naaemán-iyé. kesí naaemá sáwívarawaiyavena
 kumínimba póna Áánútu sáwí-imagaa maitiyuwéna
 séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái
 tarúmakaiye. ²⁹ simátíme'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba
 íma nánaumpo kesivo kwená kwaásimo kwégawaaipa'a kesé
 ménaaomba ándá-aran-domba aúna-nomba nánaumne Ísu
 súwasa ³⁰ Áánútuntavesa ísámai monor-ímá simásuwesa
 mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mááka 14:27-31, Áríku 22:31-34, Yóni 13:36-38

³¹ Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátimena séna
 Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna
 sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa
 sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiyé
 siráimba póna ívé'-no'waamba táa'a káina'a siyuwé'a kóyáwé
 ónááowe. ³² ánivo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí
 aiva'á Káriri-ayampa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu
 súwana ³³ Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé íyambanivo
 kemá íma mirá ónaumne súwana ³⁴ Ísu séna arai'a simáme'a
 sé'a ívé'-no'waamba kokórigó íma áái siráindara'a emá kaum-
 borá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu
 Pítaantavena súwana ³⁵ Pítaa séna entémo sinkamonae íya'o
 é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáási
 amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.

Mááka 14:32-42, Áríku 22:39-46

³⁶ amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-
 kwáásiyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'á Kétésémaniva'a
 komésa Ísu simátimena séna manká'á máyaiya'a
 Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna ³⁷ Pítaawe Sépéti
 ááninkaiye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá
 arumbá sáwí'a kwéuwana ³⁸ simátimena séna kesirunkómá
 umbaiyé taisa'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne.
 maanká'á mé'a kesé kárákwimai máéro séna ³⁹ tiyuwéna
 egwaa'á kwéna Áánútu anóna'an-iyé séna mara'á
 kumbaéna námúnaavinkemba séna kesivoó emó kanaán-iyé
 sémo e maanúbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéma
 ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwáráano Ísu
 siráiyé.

⁴⁰ Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-
 kwáásiráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana
 tayúsená Pítaantavena séna íma kanaará'á sáwíyanka'a

kesé kárákwimai máyáane. ⁴¹ Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá áúgáva'a kwéiye simásuwena ⁴² moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútumpa'a námúnaavinkemba séna minúmbái-yántáá'á enópa'a úwoi tíníyemo sina'ó é'a emó sindantembá mirá ónaumne siráíye.

⁴³ Ísu námúnaa kosimásuwena kwená kwayó-kwáásiráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa tógávaate kwéuwana ⁴⁴ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna ⁴⁵ minkáúmbónárauyavena séna tuúmó kwaiguré'o máyáamba kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaa kwétivo ⁴⁶ usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráíye.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mááka 14:43-50, Áríku 22:47-53, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináimbá kwésuwana kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Yútási tumba kwesé sáwíva-kwaasi taanasatagwara ányatankwara'a maimaésa tumbá monokáwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'márówasa tumbá ⁴⁸ ááéma Yútási Ísumbo agaráátinkaintavena simátimena séna paruvará umánkáandawaimba tátoraaro siráimba ⁴⁹ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwéumankowana ⁵⁰ Ísu séna kesí kwaásiyo ónáe sindái'a uwó súwasa kwesémo tuwái Ísumba tátórówana ⁵¹ Ísuna kwayó-kwáásívinkémbá moórawai taanasatama ámúrandavinkemba taú'maena aiva-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowana ⁵² Ísu kwentávéna séna ená taanasatama ámúrandavimba kwiyuwó. taanasataneimo tínkamiyan-kwaasi anondámo ésa taanasatanei tínkamiyasa puwónááowe. ⁵³ maaráyávé'a imáyáa oró. kesivontávé'o sé'o súwa'naa uwómó senanamó éna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwívarawai íma kanaán-umai táampanaawai avekáámbá ti'maráínasa súwa'naa ónááowe. ⁵⁴ mirámó súndarakai Áánútun-aai aúvávimba agaimakáin-umbai-yantaa'a kesópa'a íma tisinó. ánívo siráintemba miráumai paáriníye Ísu siráíye.

⁵⁵ Ísu mináimbá simásuwena tun-kwáásiyávéna séna kentávé'a umóyán-kwáásímán-iye sé'a pó'a taanasatagwara ányatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesáái

kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. ⁵⁶ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai aúváiivimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uráawe.

anón-kwaasi Ísumba aai simánkaraan-kwasai.

Máaka 14:53-65, Árúku 22:54-55,63-71, Yóni 18:13-14,19-24

⁵⁷ kwená kwayó-kwáásí auwésa kuwasá Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á amáamba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁸ Pítáa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba iréna naamaúva'a ména Ísun-ane'o paáríndamo awánáíndayavena i-kwáásiyé méraiye.

⁵⁹ Pítáa máyowasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana ⁶⁰ íma kwáyowasa Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasaráí kae-kwáásígóráí usásinesarai ⁶¹ kampa'á sésarai kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba Áánútuna naambá kanaán-umai tawísíyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ónaumne siráiyé suyaná ⁶² aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna mindárainimo simánkaayan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶³ Ísu iséna íma aai súwana aiva'-mónó-káwáánákó séna Áánútu asirayánkwáráwái aúranka'a mé áísaa onda-áímbá árair-aíne su'mai simásimiyo. Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti Áánútu ááninkowa'onompo simásimiyo súwana ⁶⁴ Ísu séna á'a sémpo simátíme'a sé'a naaémba suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáína ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana ⁶⁵ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwátói tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináíntávéta aavimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta iyátá tuwéta Áánútumbo simáímo sáwí'o umánkáintaveta ⁶⁶ nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa ⁶⁷ Ísumba tuwirááíma kwirankésa tuvuwésa tiyáándeí tuvúwún-kwaasi ⁶⁸ aká'áamba sésa esávái se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá náawa kwétuvuwuna simásimiyo siráawe.

Pítáa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Máaka 14:66-72, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-18,25-27

⁶⁹ Pítáa naamaúva'a máyowana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó awánéna kwenópa'a téna séna Káriri-ayampakewaise maéndawai óne súwana ⁷⁰ Pítáa amáparawai túranka'a séna emó sénda-aimba sáákoma íma kawé'án-iyé simásuwena ⁷¹ máápar-ontavimba komáyowana ó'omba kwayór-ínáámárúgó awánéna máyón-kwaasiyavena séna minkwáásígómá Ísu Násáreti-naopakewaiye maíwaiman-iyé súwana ⁷² Pítáa aika'á maréna séna íma awánáúnda-kwaasiman-iyé simásuwena máyowasa ⁷³ sáwíyanka'a máyómba Pítaanopa'a tésa sésa Ísuna kwayó-kwáásí mirán-kwáásí máyáawata awánemayaundantenkaan-kwaasiraamba éma mináyámpákén-kwáásí tááiraamba kwésene suwaná ⁷⁴ Pítáa séna kampar-áimbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-iyé kwésuwana kokórigoma áái súwana ⁷⁵ Pítáa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-iyé síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna máápa'a kuména ávááraumai ivi'á taráiyé.

27

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mááka 15:1, Árúku 23:1-2, Yóni 18:28-32

¹ ivi'á tówasa aaváúmá usónka'a mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye Ísumbo tuvuwíyanamo puwínín-aimba mimbórá-áimbá símaresa ² Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí'maesa Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máankaraawe.

Yútási pukáin-kwasai.

aantá-kwaasi 1:18-19

³ Páírátinopa'a máánkarowana Yútási Ísuna kuntaru'á majírówai Ísumbo tuyuwónááomba awánéna séna ímo mirá oráámbá kemá sáwí'a úne séna kuntaru'ó ésamó ámakon-ontamba ³⁰ ontamba maimaéna mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye miwítopa'a kwéna séna ⁴ íma sáwí'a uráin-kwaasi agaráátinkauna'a tuvuwónáe'a kwéomba kemá mindá sáwí'a úne súwasa miwí sésa íma kendéiyáán-ivo endéimán-iyé suwaná ⁵ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwéna tiyuwéna ánda maimaéna ándákwamba varáiyé.

⁶ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwówasa mono-káwáá-kwáásí maésa sésa maanóntámbá kuntarur-óntámbá póta amápa-kwaasimo Áánútuntavesamo imáyáamo

ésamo máraán-ontampimbo máraandaya kentáásí monor-ámáámbá karánaumne simásuwesa ⁷ minóntánkón-áái kwésesa mimbórá-áimbá sésa minóntándéí moórámarama saweimó kwéom-barama meéyámbakaanasaya mimbárávimbá ó'om-baravaken-kwaasi puwíyan-kwaasi utanááowe siráawe.

⁸ mirá uráantavesa mimbáráyávésa sésa kuntaru-márámán-íye siráawasa ívékwara'a mirá kwésewe.

⁹ mono-káwáá-kwáásí mirán-áimbá kwésesa mimbárámá meéyámbakaamba Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Yéremayamo siráin-aimba paáruraiye. Yéremaya séna

Ísareri aísavutantamba uráawai évakarawai mimbórá-áimbá sésa moóráwaimbo kuntaru'ó onááon-ontamba 30 ontamba maimaésa ¹⁰ saweimó kwéom-barama meéyámbakaamba Ísóigo simásímakaintemba mirá onááowe

Yéremaya siráimba pósa mirá uráawe.

Páírátí Ísumba áísaa uráin-kwasai.

Máaka 15:2-5, Árúku 23:3-5, Yóni 18:33-38

¹¹ Ísumba Árómáani-kamaani-kawaanakonopa'a máánkówana kwenaúranka'a máyowana áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye ó'on-o'on-aintavesa aaivimbá mayánkówana Ísu iséna íma aai súwana ¹³ Páírátí Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo íya kwéisaano súwana ¹⁴ Ísu iséna amápar-aintavena íma anondá aai súwana kámááni-kawaana'a Páráítí sáwívar-imayaa uráíye.

Ísumba aráá'a tuyúwóro siráin-kwasai.

Máaka 15:6-15, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

¹⁵ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Árómáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye. ¹⁶ Ísumba

Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwai áwí'a Párápási amáparawai kwenáái ísarowai ándáva'a máyowasa ¹⁷ sáwíva-kwaasi torupamáí máyówana Páírátí tísaa ena séna ándáva'o máyáan-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a tewa'á ayúránkáano. Párápásiya'i. Ísu Áánútumo usásinankaiwaiye kwésewaina'íyo séna ¹⁸ Páírátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáásí Ísuntavesa íma anón-kwaasi-i'a ínkwaé sésa táto'maesa kesópa'a máankaraawe séna mináimbá tísaa uráíye.

19 Páírátí mináimbá kwétisaa-ena aaimó ísón-daumpa'a máyowana awainínkó moóráwaimba ai'marówana kwenópa'a téna séna enawainínkó séna no'wáamba kaaimbá awánáúnda minkwáásígó íma sáwí'a uráísana sirunkó umbái kwétaivo íma aaivimbá mayankaaó siyé simámakaiye.

20 awainínkón-áái kwésimamumba mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Páírátintave'a sé'a Párápásimba ayúránkénasa Ísumba tuvuwíyana puwíno simáméro simátímúwana 21 Páírátí moórágwara'a tísaa ena séna minkáé-kwáásívínkémbá nááwana ayúránkanaumno súwasa miwí sésa Párápásimba ayúránkaaó suwaná 22 Páírátí séna Ísumba Áánútumo usášinankaiwainemo sewáimbá nóra ónaumno súwasa amáparawai sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná 23 Páírátí séna nóra-sawira uráina'iyo súwasa anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae iráawe.

24 mináimbá símae íyúwana Páírátí miwí táái íma kanaán-umai karánaumne-imayaa éna amáparawai áái'a tiyáavo séna táávepimba nombá atimarena amáparawai túranka'a umásítai'a éna ayáámba sese éna séna mindákómó puwínín-umbai-yantaa'a kesiyáámpimba íma kwáyáivo kentiyáámpimba kwáyáiyé súwasa 25 amáparawai sésa puwínata mimbéyámbá kentáásísaavutantambo ónááowaiseya mayánaumne suwaná 26 Páráíti Párápásimba ayúránkena i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páírátí séna áí'mai taaira'á tuvuwíyana puwíno séna Ísumba i-kwáásír'á tímakaiye.

*i-kwáásí Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.
Máaka 15:16-20, Yóni 19:2-3*

27 Páírátí Ísumba kwená i-kwáásír'á tímúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa 28 kwená unáánkwátói ayú'maesa naaeyanyán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iyé sésa Ísumba umánkesa 29 anón-kwaasiti kánumo'an-iyé sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpimbá kuvérankesa tááúmba ayáánúrapa'a toránkésa kanaáráá'a ankésa moórámora-umai kívaíresa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa 30 tuwirááíma kwiránkésa ayáámpimbo toránkón-taumba mairésa a'nónká'á tuyánto'na kwéesa 31 kanaáráá'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

*Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.
Máaka 15:21-32, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27*

³² i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni aampa'á kwétuwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'naa umai tiyó suwaná mirá úwasa ³³ kwésa moórá-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwikóná ááimba a'nómayaampare supa'á kwésa ³⁴ ándá-aran-domba mairésa áí'a ánásainkwae sésa ikaa'ó vai-yántáá'á mimpimbá marésa Ísumba ámúwana óika'a ma'mai awánéna íma naráiyé.

³⁵ Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kwená unáánkwátói mayánáe sésa aavéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitaindawai mayáníyo sésa mirá ésa ³⁶ mara'á mésa Ísunka'a kárákwiresa ³⁷ Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváivimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawááná'an-iye agaimarésa a'nónká-táír'á mósá marésa ³⁸ umóyántémo uyan-kwáásírái tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa mara'á mésa minkwáásír'á kárákwirawasa ³⁹ évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áákesa tímánáantata'a umánkesa aká'áámba simánkesa sésa ⁴⁰ úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísiyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo Áánútu ááninkomo émo e esávái enáúma áwa'naa ema eyáárika'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo siráawe.

⁴¹ suwasá miráumai mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye kanaáráá'a ankésa ⁴² sésa ó'owi túwa'naa ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai áwa'naa íniye. Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyáárika'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áánimban-iye sénaumne. ⁴³ Áánútuntave'a asiramái máyaunda Áánútu áánimba úne seémáyáimba Áánútumo áwa'naa ónái sénaraai ívé'a áwa'naa isinó suwasarái ⁴⁴ miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásírái évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai kanaáráá'a Ísumba ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mááka 15:33-41, Áríku 23:44-49, Yóni 19:28-30

⁴⁵ Ísumba kanaáráá'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena auvéumá kaapa marówana túnkumba ⁴⁶ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa ⁴⁷ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaová'á Áánútun-aaí simátímakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná

48 moóráwai isaaiséna paru-táyánama maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówasa 49 évakarawai sésa Íráiyaama kuména áwa'naa íni. íya áwa'naa íníyo séta amu'maréta máyaumne suwaná 50 Ísu moórágwara'a anónka'a kwésena avowa ayáámpimba kwe-namambá to'maréna pukáíye.

51 Ísu puwúwana anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírakémbá utaváá'maena marapá'a móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'marówana anóm-barima tówana anón-ontantomba tawákaa'a kwéuwana 52 utámáróm-buri-aivimba awááumaron-ontamba akwákúwasa Áánútuna kwaási sáwívarawai pukómpinkemba usásinesa 53 utámáróm-buri-aivinkembausásine-mesa Ísu pukéna usásinon-tawai Yérúsaremu-naopa'a paárúwasa sáwívarawai awánaraawe.

54 Ísu puwúmba i-kwáásítí kawáánakówé kwená i-kwáásiyé Ísumbo kárákwimaresamo máyówai marímo tówanamo amápa-tantaa'o paárúmba awánésa ávááraumai táátavesa ésa sésa árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-iye siráawe.

55 mináímbá sumbá sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. minínintómbá Káriri-ayampakembo Ísun-ánaaembo kwa'maésamo áwa'naa úmaesamo Yérúsaremuva'o tiráan-inintompinkemba 56 moórá-inimba Mágátáraa-naopakem-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba Yémésinte Yósépite tinówa áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba Sépéti ááninkai tinówa úwasa évakar-inintonkwara'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Máaka 15:42-47, Áríku 23:50-55, Yóni 19:38-42

57 minínintómbá tamáyówana enónka'a moóráwai óisankwarawai áwí'a Yósépi Árimátíyaa-naopakewai Ísun-aaiyavena áraire súwai 58 Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana kwená i-kwáásiyávéna séna Ísun-auma maimái áméro súwasa mirá uwaná 59 Yósépi Ísun-auma tamaimái aúná-ampantavimba asááumai 60 maimaéna kemó púwónasamo utamásínkéne sénamo aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai 61 Máriaa Mágátáraa-naopakem-ininko úwana araámáo úwasarai mara'á mésarai Ísumbo utamánkóm-buri-aivimba karátuwasarai méraaiye.

Páírátí utamánkáapa'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

62 minínínkái kará'matuwesarai máyóyasa usá aavýaavimba savaatirá'á mono-káwáá-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye Páírátinopa'a tóyo ésa ⁶³ sésa anóndakoo úwoimo aúvamai máyáinka'a kampar-áintémó siwái séna kaumbo-táwai maisuwé'a púwóndavinkemba usásinanaumne siráimba ísaraundaya sááka'a makáundaya po ⁶⁴ i-kwáási ti'márénasa kaumbo-táwai utámáráam-burí-aiimba kogarákwiresa awánaaro. kwená kwayó-kwáási kwenáuma asimbaesa aúpá'á utámaresa sésa pukáimpinkemba usásinkaiye seváinivo. mirán-áimbó síyanamo éna minkámpár-áínkó ááémo siráin-kampar-ainkomba usáyaaitaivainivo suwaná ⁶⁵ Páírátí séna kentí i-kwáási ti'máréwasa sentení'a umái mimbúrí-áívimbá kawé'á umái kárákwiyoro súwasa ⁶⁶ kwésa kwaási muri-áívimbá usáveraavo sésa sanómbá maimaésa móaraapamaranae sésa kurésa mirá maúmaresa i-kwáási mátíyuwesa kóuraawe.

28

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mááka 16:1-10, Árúku 24:1-10, Yóni 20:1-18

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasarai sontaará'á usá aavýaavimba aaváumá usónka'a Máriaa Mágátáraanaopaken-ininko úwana araamáó úwasarai Ísumbo utamánkáapa'a koawánanae sésarai kuyambá ²⁻³ anómbarima tówana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakemba kuména kwenóikakemba aaváúmó usénamo intembá kwéuwana kwená unáánkwátóirakemba ainánkómó intembá kwayáni'a kwégowana kuména muri-áigón-óika'a makón-ontamba kunakwátuwena minóntánká'á mara'á máyowana ⁴ mimbúrí-áírá'ó kárákwiyuwai ávááraumai táá'a kówasa tiyántámbá kwétowana tímáávomba kavúkuraiye.

⁵ kárákwiyuwai mirá kwéuwasarai minkáér-ínimbá kuyaná kwíyómpakewai minínínkái simátimena séna íma táá'a kaíno Ísumba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánayae sékaimo téyamba ísaraumne. ⁶ kwemó siráintemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawánékai ⁷ isaaisékai kwená kwayó-kwáási kosimátimekai sékai Ísu pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Kárirí-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináimbá kosimátímekaiyo siráiyé.

⁸ súwasarai minínínkái avekáámbá utamánkópa'a tuwésarai táátavesarai uyaná tirunkó aamoí úwasarai kwená kwayó-kwáási kosimátimiyantavairai aampa'á kuyambá ⁹ Ísu minínínkái tuwánéna séna náávava

máyaayano súwasarai anóndakoma iyé-ímáyáá ésarai kwenáísamaivimba tamésarai aísamaira'a tátoresarai kwená imáyáa mósá máróyana ¹⁰ Ísu simátimena séna kesívá'awaawi kosimátimiyasa Káríri-ayampa'a komésa suwánaaro Ísu siráiyé.

utámáropa'a kárákwiraawaiti kwaasái.

¹¹ Ísu mináímbá súwasarai kwemó súntemba minínínkáí aampa'á kuyambá utámáropa'o kárákwiyun-i-kwaasi évakarawai Yérúsaremu-naopa'a kwésa mono-káwáá-kwáásí paárún-tantaa'a kosimátímúwasa ¹² mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí mésa aái simái mimbórá-áímbá símaresa utámáropa'o kárákwiyun-i-kwaasi anón-ontamba tímésa ¹³ simátimesa sésa maarán-áímbá simátíméro. no'wáamba suún-kwaiguráunasaya Ísuna kwayó-kwáásí tésa kwenáúma umóyámbá maimaésa kóuraawe kosimátíma'mae'a nááóro. ¹⁴ Páírátimo mináímbó isáínataamo éta moóra-ainkwara'a simáménanaya keinárawa'a íma aaivimbá maitinkániye suwasá ¹⁵ miní-kwáásí isésa óntamba maimaésa kurésa sunten-áíné su'mai kosimátíma'mae nááúwana mináínkó kóyáwé úwasa ísaraamba ívékwara'a Yútaa-kwaasi kwéisaawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Máaka 16:14-18, Áríku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁶ Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moóra kumbaimái-kwaasi Káríri-ayampa'a Ísumo minómáká'á komáéromo sirón-omaka'a komáyówana ¹⁷ miwí túranka'a paárúwasa awánésa kwená imáyáa mósá márówasa évakarawai kaer-ímáyáá ésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaiyo. ó'owawa iyó suwaná ¹⁸ Ísu miwítí egwaa'á taména séna Ánútu asirayámbá siména séna kwíyómpare maraparé kárákwiyuwo simbá ¹⁹ pó'a mindáyave'a amápa'-marava'a kesáái simátíma'mae nááiyasa kesí kwaási-i'a ésa kesívowé kemá kwenááninkowe kwenamankóé tarúmai máyaiya'a kentáásúwika'a nombá pétínké'a ²⁰ simátímakaunda-aimba kwarésa asiramái tátoraigwae sé'a simátíma'mae iyóro. maramá kwáyaindara'a keinárawate mé'a ívé'o kwáyáin-tantaa'o ánásaindara'a keinárawate ménaundayave'a imáyáa úmae iyóro Ísu siráiyé.

kemá Mátíyu sún-da-aimba ánásaiye.

Mááka

Ísu kwíyómpa'a irówana Mááka moórá-kwaai aiyayaamba umái siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Ísu Áánútu ááninkon-aaí agaimakáíye. Mááka moórá-awí'a Yóni Mááka kwemá Yérúsaremuva'a kwenamáápa'a ména anón-éna Pítaante Póronte túwa'naa umai mayáí mairáíye. Árómaa-kwaasi Ísun-aaí isáígwáe séna maanáúvái agaimakáíye. Árómaa-kwaasi asirayánkó tirááíma tain-kwáásín-owe séna maarán-áímbá agairáíye. Ísu asirayámbá tokéna tí'o ún-kwaasi asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwéna sáwí-imayaaó tátokaimpinkemba ayútínkaraiye. mirán-áímbá Mááka agaimakáíye. Mááka agairáin-ainkona ayáír'áá maarán-táúntámpimbo [] kwáyáin-aimba moórá-kwaasi agaimakáíye.

Yóni nombá pétinkowai simátímakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Áríku 3:1-9, Yóni 1:19-28

¹ Áánútu ááninko Ísu Káraísiti kwená áséi-kwasai maarámán-íye. ² naaóv'áá moóráwái áwí'a Yóni íma máyonka'a Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya Yónin-aaí simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'máraanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwirankéna ³ kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámp'á kwíno Áánútu siráíye

Áísáya agaimaréna sirónka'a Yóni paárúwana mináímbá paáruráíye.

⁴⁻⁵ Yóni nombá pétinkowai kavóná-marava'a komáyowasa Yútiyaa-ayampake Yérúsaremu-naopaken-kwaasi amápa'a Yóninopa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáina'a nombá pétinkanaumne súwasa sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yótáni-nompimba nombá pétinkaraiye.

⁶ Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáu-kwatoi iréna aúwarasinei ámúr-anda uréna a'nóríné kwantáámikóná aúwé mintóné su'mai kwénena ⁷ simátimena séna moóráwái kesínaaemba tíniwái kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uvóví'a ónaumne. ⁸ kemá nombá

pétinkaundanivo kwemá Áánútu amankómbá ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye siráiyé.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Áríku 3:21-22

⁹ minkánáá Káríri-ayampakemba Násáreti-naopakemba Ísu túwana Yótáni-nompimba Yóni kwembá nombá pérankowana ¹⁰ Ísu nompinkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana ¹¹ kwíyómpakemba aagówé su'mai séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiyé.

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai awánanae siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Áríku 4:1-13

¹² súwana Áánútun-amankoma Ísumba simámuwana kavóná-marava'a komáyowana ¹³ kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba komáyowana Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae séna ó'on-o'on-aimba súwana Ísu íma sáwí'a éna aváá-kwánkáán-umai máyowasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumbésa áwa'naa umánkaraawe.

Ísu éiyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:12-22, Áríku 4:14-15

¹⁴ naaémba Yóni Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróntintavena séna sáwí'a uráiyé siróntavena Yónimba ándáva'a máankowana máyowana Ísu Káríri-ayampa'a kwéna Áánútuna áséi-kwasai simátimena séna ¹⁵ Áánútu kwená kwaásira'o kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútuna áséi-aintave'a áraire seró siráiyé.

¹⁶ mináimbá simásuwena Káríri-kwaaunkon-awampakavamba kúmba kae-kwáásirái mésarai awaaó áwí'a Sáimoni úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁷ Ísu simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máímo tímapa'o kwénaaoyantemba aúna-mayai tíménakai kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ¹⁸ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiyé.

¹⁹ kwesé kuyaná Ísu sáwíyanka'a kúmba kae-kwáásirái mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye nompí-sípívimbá mésarai kwase-únámbá to'mayaa kwéuyana ²⁰ Ísu tuwánéna tááyowasarai mindómpí-sípívimbá tivowáné kwená mayái-kwáásiyé tiyuwésarai Ísuwe kurááiyé.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Árúku 4:31-37

²¹ Kápénéamu-naopa'a komáyómba Yútaa-kwaasi monor-áímbó kwéison-kanaa túwana Ísu mono'-náúmpá'á uména kwenáái simátimuwaša ²² iséša asiramái súntavesa séša áamámba sentenkááni'a íma kwésivo anón-kwaasigoraamba kwésiye séša táátavai uráawe.

²³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigo ména ²⁴ anónka'a séna Ísu Násáretivakewaima óne. kentáá nóra taéwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawe-kwáyó'ná'á óne súwana ²⁵ Ísu taraváá-kwántánéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana ²⁶ mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái tuvambarowana aiyayaanko sápisimaguwana kwáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa ²⁷ awánéna táátavai ésa keáímbá séša mindóra'iyo. aúnái'an-iye. kwemá taraváá-kwántávéna asiramái kwésisasa sintembá kwéowe suwaná ²⁸ mirá úwasa Káriri-ayampa'a Ísun-aaí kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasí asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Árúku 4:38-41

²⁹ ísówasa mono'-náúmpá'á tuwésa Sáímoninte Éndaruntei mindáraití naaúmpa'a íyúmba Yémésiye Yóniye Ísuwe umái íyúmba ³⁰ Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³¹ iséna kwenópa'a téna ayáánka'a táto'mai usásinankowana kokotámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

³² toómbá agai-timúwasa enónka'a tí'o ún-kwaasiyonkwara taraváá-kwámbó tirumpimbó máyón-kwaasiyonkwara'a tí'maesa Ísunopa'a mátínkówasa ³³ mindáópakenkwaasiyomba amápa'a ontará'á torupowaná ³⁴ Ísu ó'on-o'on-tí'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maituyuwówasa mintáraváá-kwántómbá Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-iye séša kwembá awánontavena aaiséráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Káríriwa'a simátímakain-kwasai.

Árúku 4:42-44

³⁵ kóuwana irataró'á Ísu usásinena mindáópa'a tuwéna námúnáa síndayavena íma kwaási máyópa'a koména námúnáa kwéséna máyowana ³⁶ Sáímoni kwená kwaásiye Ísumba avakáá-umai ³⁷ awánéna séša amápa-kwaasi embá kwéavakaa-owe suwaná ³⁸ Ísu séna ó'on-daopimpakwarata

kwénaaeta kesáái simátímapa'a koónaumne. mirá ónaundayave'a túne séna ³⁹ Káriri-ayampa'a mono'-náúmpímpá'á kosimátímapa'a kwénaaena tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu áúma karón-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 8:1-4, Árúku 5:12-16

⁴⁰ moórá-tawai Ísunopa'a áúma karón-kwaasigo téna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívairéna séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnaí'a umásinkaniyono súwana ⁴¹ Ísu arumbá úwana ayáándeí ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye séna ⁴² avekáámbá kawé'á umánkowana kawáúguwana ⁴³⁻⁴⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po Mósesimo siráintemba mono'-máýái-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. ánivo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana ⁴⁵ minkwáásígó ivátuwena kawé'á umánkon-aimba simátíma'mae iyúwana mináínkó kóyáwé úwasa sáwívarawai Ísu tíniye sésa kentí naaópimpa'a torupamáí máýówana mindáyavena Ísu íma naaó'-nao'a kúmba kwaási íma máýónkavamba máýowasa naaó'-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

2

Ísu aísamai pukówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 9:1-8, Árúku 5:17-26

¹ évaka'-no'waamba kwaéna Ísu Kápénéamu-naopa'a kúmba kwená naaúmpa'a máýowasa sáwíva-kwaasi isésa ² torupésa mindáúmpá'á sisipáá ésa pááimpakwara'a sisipáá umásowana Ísu kwenáái kwésimatimuwasa ³ éiyain-kwaasi aísamaimo pukówaimba taagwiya'maésa tumbá ⁴ mindáúmpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai iyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátorena túwówana kumeémena Ísumo máyonka'a aúranka'a kumúwana ⁵ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawé'á umánkaniye-imayaa umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ⁶ amáámba sun-kwáásí mésa ⁷ imáyáa ésa sésa nóra séna mirá siyó. Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá

ónááovo Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye-imayaa ésa suwaná ⁸ Ísu minímáyáámó umbá awánéna simátimena séna nóra séra mirán-ímáyáá kwéoo. ⁹ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síi. kampará siíyo sénááowe. ánívo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine ená kwandaaimá maimaé kwaaó sínasamo ésa áraira síi. kampará siíyo awánanaaowe. ¹⁰ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna ¹¹ isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé naaópa'a kwaaó súwana ¹² amápa-kwaasi túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá maimaéna kúwasa amáparawai táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Áríku 5:27-32

¹³ Ísu tuwéna Káríri-nonkwaaukon-awampa'a kúwasa sáwíva-kwaasi kwenópa'a torupowaná kwenáái simátimena ¹⁴ kwéna awánómba Árávíasi ááninko áwí'a Árívái táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaaemba kwa'maéna kuráíye.

¹⁵ kúwasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Áríváina naaúmpa'a umésa toómbá nowasá táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé sáwíva'a Ísun-ánaaemba kwa'maéna Áríváina naaúmpa'a umésa nowasá ¹⁶ amáán-kawaa-kwaasivinkemba amáámba sun-kwáásí Ísumo táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé toómbó kwénomba tuwánéna Ísuna kwayó-kwáásiyávésa tísaa esa sésa nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásiyé Ísu toómbá kwénaiyo suwaná ¹⁷ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-íye. mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráíye.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mátíyu 9:14-17, Áríku 5:33-39

18 moórá-tawai Yóni nombó pètinkowaina kwayó-kwáásiyé áamáan-kawaa-kwaasiye Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésuwasa évakarawai Ísumba taáisaa esa sésa Yónina kwayó-kwáásiyé áamáan-kawaa-kwaasiti kwayó-kwáásiyé moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésevo ená kwayó-kwáási íma mirá ésa toómbá úwoi kwéngaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná ¹⁹ Ísu séna moóráwai aarai mayáindawai amááraawi tanómba kautimínimba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. ²⁰ naaémba minkwáásígómbá ai'maesa kówiyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe. Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináimbá siráiyé.

²¹ Ísu mináimbá simásuwena séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íniye. ²² aúna-anda-aran-domba ááéeraa-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atigwiniye. mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe Ísu siráiyé.

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.

Mátíyu 12:1-8, Árúku 6:1-5

²³ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé úwíti-ton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáási úwíti-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ²⁴ áamáan-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa maisaaó. ená kwayó-kwáási agándaan-kanaama aambá áúmbakaawasa mirá kwéowe suwaná ²⁵⁻²⁶ Ísu séna naaóv'á Tévítimo urómba aúvávimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. aiva'-mónó-káwááná'á áwí'a Ápáyata máyonka'a Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwéneña kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-máyaí máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ²⁷ Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna túwa'naa ínintavena agándaan-kanaa maréna kwaási aiva-tántáá'á maréna agándaan-kanaama naaén-tantaa'a póna túwa'naa

íníntavena makáiyē. ²⁸ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayái kwémayaamba kendéimán-iyē Ísu siráiyē.

3

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 12:9-14, Árúku 6:6-11

¹ moórát-tawai Ísu mono'-náúmpá'á iyúmba moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ² aavimbá mayankánae kwésuwai mésa Ísuntavesa sésa agándaira'a póna minkwáásímó kawé'ó umánkainataamo éta táto'maiya aavintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ³ Ísu ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna kemó máyaundara'a tiyó súwana mirá úwana ⁴ Ísu miwíyávéna séna kentáásí ámáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyō. agándai-kanaara'a póta kawé'-máiyáiyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáiyā méni. inkámónanaya puwíniyo. tísaa ena súwasa íma aai suwaná ⁵ Ísu móyuwana meyuwana éna áwáá'a títuwena kwaásiyavaimo ímo imáyáamo kwéontavai arumbá kwéuwana ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaaó súwana ayáámba árútuwowana kawé'á umánkowasa ⁶ ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á tuwésa avekáán-umai Erótina kwaási torupésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'iyō sésa áamáyu-aimba siráawe.

sáwívarawai nonkwaaúnkón-awampa'a kuráan-kwasai.

⁷ Ísu tiyuwéna kwená kwayó-kwáásí tí'maena Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a kúmba sáwíva-kwaasiyomba Kárírivaken-kwaasi Yútiyaavaken-kwaasi ⁸ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Ítúmiyaa-ayampaken-kwaasi Yótáni-nonkona menávápákén-kwáásí Táyya-naor-ayampaken-kwaasi Sáitóni-naor-ayampaken-kwaasi miráumaivaken-kwaasiyomba Ísuna mayái-áimbá isésa Ísunopa'a tóyo uwaná ⁹⁻¹² sáwíva-kwaasi asóvamatinkowasa mindáyavesa tí'o ún-kwaasiyomba asóvamasinkainkwae sésa Ísunane'o tátoraiyanesa kwenkuvará'á úmaesa kwéiyuwasa tirumpimbó taraváá-kwámbó máyon-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kumbésa anónka'a sésa emá Áánútu ááninko óne suwaná Ísu asiramái séna Áánútu ááninko óne sé'a íma simái paároro séna kwená kwayó-kwáásí simátimena séna sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a ésa

siméntáyuwaavo nompí-sípí maimaé'a egwaa'á másínkáaro siráiyé.

Ísu kwená kwayó 'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Áríku 6:12-16

¹³ Ísu omápa'a uména évakarawai usásintinkanae séna tááyowasa kwenópa'a iyúwana ¹⁴ minkwáásívínkémbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi usásintinkena séna kesí aantá-kwaasi é'a mé'a kesáái kosimátímapa'a kónááontave'a ti'maré'a ¹⁵ tirumpinkémbó taraváá-kwámbó komaitiyuwánááon-asirayamba timúnda miráyávé'a usásintinkaumne siráiyé.

¹⁶ miwí túwí'a Sáímoniye séna aúna-kwi'a tamámena Pítaawe súwaima séna ¹⁷ Sépéti ááninkorai túwí'a Yémési Yóni aúna-kwi'a Poanésiye súwairai minkwikóna ááimba kwíyónaaimo siwái áráakaiye súwairaiyavena séna ¹⁸ moóráwai Éndaru moóráwai Vírípi moóráwai Pátóromu moóráwai Mátíyu moóráwai Tóamáasi moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai Tátiyasi moóráwai Sáímoni kwemá Áróamáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanæ siráiwai ¹⁹ moóráwai Yútási Isakérióti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu usásintinkena naaópa'a koyauwékáiyé.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:24-32, Áríku 11:14-23, 12:10

²⁰ Ísu naaúmpa'a iyúmba ó'onkwara'a sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá untávái Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé toómbá íma kanaará'á umái notávésa ²¹ Ísumba amááraa isésa aivó'an-iyé sésa tairánæ sésa tiráawe. ²² Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Áánútuna áamáamba sun-kwáási tésa sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaiyuwaiye suwaná ²³ Ísu tááyowasa tuwaná kwántámai-aimba simátimena séna Sáátáánigo kwesávái íma maisuwániye. ²⁴ moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁵ moórá-akumba usiyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁷ moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáimo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáíndayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó avowámbá ánda asááúmakenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayániye Ísu siráiyé.

28 Ísu simásuwena séna maísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo 29 Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana kwaikwai'a íníye Ísu siráíye. 30 Ísuntavesa sésa taraváá-kwánkó kwenarumpimbá máyáíye suntávéna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mátíyu 12:46-50, Árúku 8:19-21

31 mináímbá simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa máápa'a mésa sésa Ísuntavai tiyó se kosimáméro suwasá 32 naaúmpa'o máyón-kwaasi sésa enanówe enáúnava'maare máápa'a mésa kwéaayaawe suwaná 33 Ísu séna kesinó nááwa'iyo. kesúnava'a nááwiya'o séna 34 naaúmpa'o máyón-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesív'a'maa'a máyáawe. 35 Áánútu siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráíye.

4

moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Árúku 8:4-15

1 ókwara'a Ísuma Káriri-nonkwaaunkon-awampa'a koména aaí kwésimatimuwasa sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena máyowana nompí-sípímá kwaaún-avovomayaa'a kwáyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana 2 ó'on-o'on-aimba kwántámai simátiména séna 3 maísáaro. moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a kwégwena 4 máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá túkúnasukaiye. 5 évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna avekáán-umai anón-isana 6 aa'á kaisaná ánú'a ayáátáaka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. 7 évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násúwáísana íma arambá iráíye. 8 évakar-anayumba kawé'-márávimbá kunkwéna kárúrena anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráíye. 9 kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráíye.

10 Ísu súwasa naaémba kwená kwayó-kwáásíyé évaka-kwaasiye mésa Ísuntavesa sésa minkwántámái-áínkóná ááimba sinatá ísáano suwaná 11 Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda

Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai kwésimatimumpo

¹² kwéisaambanivo íma isámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. isékai Áánútunopa'a tewaná Áánútu miwítí sáwí-imayaa maitiyúwáísino.

mindáyave'a kwántámai-aimba kwésimatimune Ísu siráíye.

¹³ Ísu simátímatuwena séna maankwántámái-áimbó simátimunda íma isáiyankakemba pó'a ó'on-o'on-kwantamai-aimbo sendá íma isánááowe. ¹⁴ mináínkóná áaimba súnnda isáaro. moóráwaimo ánáyumbo tu'maráinten-umai Áánútun-ai simátímísana ¹⁵ évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-ai isáawana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá maimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. ¹⁶ évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa avekáán-umai Áánútun-ai isésa aamoí ombánivo ¹⁷ íma tirumpimbá táto'mai kawé'á owasá Áánútun-aaiyavai umbai-yántáárl'a umátinkaantavai Áánútun-ai ivátukaawe. ¹⁸ évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-ai isáambanivo ¹⁹ marapár-úmbáiyántáátávái imáyáa úmae naaésa óisan-imayaa úmae kwénaaesa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-imáyááo Áánútun-ai káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ²⁰ évakar-anayumbo kawé'-márávimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-ai isésa tirumpimbá táto'mai kawé'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaitamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráíye.

oómbá kúrakain-kwasai.

Árúku 8:16-18

²¹ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma aasípaa-amendaampa'a marésa avora'á mósá kwémaraawe. ²² mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ²³ kwéisaawai isámai kawé'á oró. ²⁴ tíménten-umai Áánútu miráumai tíména moórágwara'a tímíniye. mindáyave'a isáan-aimba imáyáa umái kawé'á oró. ²⁵ Áánútun-aaimo isámaimo kawé'ó kwéowai Áánútu túwaa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo isámaimo kawé'ó kwéowai tirumpinkémbá maimayáínana íma kwéniye. mindáyave'a isáan-aimba imáyáa umái kawé'á oró Ísu siráíye.

ánáyumba tukáisana arambá iyáin-kwasai.

26 Ísu simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai ánáyumba tu'maréna 27 íma áwa'naa ena kwaéna iraréna kwéisana ánáyumba kweyáárika'a kwéanon-iyé. 28 maragómá ánáyunkomba áwa'naa isaná áruma kwíkéna anón-umai arambá iréna 29 ávuma kaisaná áká'nanaaonkanaa tisasá áká'mai kwénaawe Ísu siráiyé.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-35, Áríku 13:18-19

30 Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátíména'a isánááowe. 31 Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-iyé. sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba maravímbá u'makáawana mimpínkémbá kwíkéna 32 anón-taima anón-éna amaimá anón-amaima móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiye Ísu siráiyé.

33-34 Ísu kwaásiyomba aaí simátimenaé sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aíne su'mai simátimuwasa taaímbai súntemba móisaiyuwowana mináyáírakémbá simátimuwasa móisowana miráumai simátimena ánivo kwená kwayó-kwaási kwesé máyonka'a mináínkóná ááimba simátíma'mae iráiyé.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mátíyu 8:23-27, Áríku 8:22-25

35 mitáwai enónka'a Ísu kwená kwaásiyavena séna nonkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwasa 36 ó'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba áí'maesa nompí-sípívímbá usáatesa kuwasá évaka'-nompí-sipigwara'a kumbá 37-38 Ísu misípígó ayááivá'á a ún-kwaigurówana anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívímbá ógwitowasa kunávekunavo sésa inkaisésa Ísumba koáusesa sésa anóndakoo kesí imáyáa íma inatá puwúnavaíya súwa'naa uwo suwaná 39 usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana 40 Ísu simátimena séna nóintavaiya kwéinkaiseo. kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana 41 táá'a kówasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

5

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 8:28-34, Áríku 8:26-39

¹ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbáravá'á kumbá ²⁻⁴ Ísu mindómpí-sípívinkémbá mimbáravá'á ásávowana moórawai taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-kwaasigo utamátínkó-muri-aiva'a máyomba Ísunopa'a tirái. minkwáásí kárár-umankontemba taráka-yaraka úwaima póna íma kwaási méstayavai íma kárár-umankowana ména ⁵ enómba irarómba omáka'a utamátínkó-muri-aiva'a kwénaena kwáá'a kwétena óntandei kwenáúra'a kwétena ⁶⁻⁸ nénkakemba Ísumba awánéna isaaiséna Ísun-aóká'á taména kwená imáyáa éna áwí'a mósá marówana Ísu minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwáánkóntávéna séna emá taraváá-kwámbá ómpo minkwáásígómbá auwé kóaaó súwana anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo Áánútuntavai ísámai sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana ⁹ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana sáwíva'a máyaumpo kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa ¹⁰⁻¹³ omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa ó'opa'a íma si'maraaó. mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaiséna nonkwaaúmpintá kumpérómba putásowasa ¹⁴ póira'o tavikówai úmba awánéna avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpá'o máyón-kwaasi mósimatim-besimati uwasá iséna koawánanae sésa kumbá ¹⁵ Ísunopa'a koyorupéna awánomba taraváá-kwántómbó arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena kawé'á umái máyowasa koawánéna táátavai uwasá ¹⁶ Ísumo minkwáásígómbó kawé'ó umánkawasamo awánon-aine póígomo ún-aine simátímúwasa ¹⁷ iséna Ísuntavesa sésa maambáravá'á ivá siyuwéya kóaaó suwaná ¹⁸ nompí-sípívimbá usámaaisowana taraváá-kwámbó arumpinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ¹⁹ ímanivo ená naaópa'a kuré Ísóigomo arumbó umánkenamo kawé'ó umánkáin-aimba enamááraawi kosimátimiyo súwana ²⁰ Tékáporisi-ayampa'a mindáópata Ísumo umánkon-aimba simátíma'maena kúwasa amápa-kwaasi sáwívar-imayaa uráawe.

inaamarúgonté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Árúku 8:40-56

21 Ísu Káríri-kwaaunkona menávápákémbá nompí-sípívímbá koyauweréna túmba moórágwara'a kwaaúnkón-awampa'a máyówasa sáwíva-kwaasi torupowaná 22 moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai áwí'a Yáírasi téna Ísumba taawánéna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna 23 asiramái séna kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóvéna kawé'á umái máino súwana 24 Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná 25 moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininkogwara'a kwa'maéna kúmba kwembá naaeyámba kwéankowana sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisuwéna minái'á íma érankowasa 26 sáwíva-sontaa-kwaasi áwa'naa uwaná óísamba tíma'mai ánásasuwowana minái'á íma érankomba anón-ai'a umágúwana 27-28 minínínkómá Ísumo kawé'ó umátinkaron-aimba iséna séna Ísuna unáánkwátóira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye séna sáwíva-kwaasimo kwa'maé kumpímbá minínínkó maréna ánaaempakemba unáánkwátóira'a tátorowana 29 mindááéyánkoma érankowana imáyáama éna asóvasinkaiye súwana 30 Ísu imáyáama éna séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawé'á umánkáiye séna kwántámai tuwánéna séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó súwasa 31 kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámesa sésa úwé sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa iyómpimba tátokaavo nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó nóra séwa kwésono suwaná 32 tátokaiwaintavena mógara'megara úwana 33 minínínkó imáyáa éna séna asóvasinkaiye súwana ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna asóvamankon-aimba simámuwana 34 Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íniwaiman-iyé sénda póna áí'a éránkáivo kawé'á umái kwaaó Ísu siráíye.

35 Ísu mináiímbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáírasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndatavai ténavo simámiyo suwaná 36 Ísu mináiímbá iséna ivátuwena Yáírasintavena séna mináíntávái íma áákar-aaka'a éma kentávái ísamai kuwo séna 37 kwa'maésamo kun-kwáásiyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaante Yémésinte kwenáváko áwí'a Yóninte tí'maena kúmba 38 sáwíva-kwaasi mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaúmpa'a torupamáí mésa anón-ivi'a kwétowana Ísu iséna 39 naaúmpa'a usávé'mai iyéna séna íma ivi'á taaró. minárásí íma pukáivo úwoi aúma kwaiguráíye súwasa 40 Ísun-awiráái suwaná tí'mátuwowasa

máapa'a kunákárúwowa minárásígó anóvowiye kwená kwayó-kwáásiráúm tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna ⁴¹ ayáánka'a tátorena kwenááivinkemba simámena séna tarita kumi mirámó súmba kwántámai séna inaamarúgó usásinao súwana ⁴² usásinkwena sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisukáin-inaamaruma usásinowasa awánésa táátavesa uwaná ⁴³ Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátíméro séna minárásígómbá toómbá áméro siráiyé.

6

*Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Mátíyu 13:53-58, Áríku 4:16-30*

¹ minkákémbá Ísu kwenamáapa'a kwéena kwená kwayó-kwáásiyé kumbá ² Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á iyéna aai simátimuwasa sáwíva-kwaasi isésa táátavai ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámisana kawe'-máayái ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ³ kwentáámó awánáúnda taaineí évakataantaa'o kwéiwaiman-iyé. Máriyaa áánimba éna Yémési Yósisi Yútási Sáimoni tuwaaómán-iyé. kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináimbá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana ⁴ Ísu simátimena séna Áánútun-ai simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiyé.

⁵ kesáámó úndanten-kwaasima éna íma súwa'naa íniye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiyé. moórá-mora tí'o ún-kwaasi tine'á ayáándeí tátorena asóvatinkena ⁶ kwenamáápaken-kwaasi sésa íma súwa'naa íniye sun-áintávéna imáyáa uwááena naaó'-nao'a Áánútun-ai simátímapa'a kuráiyé.

*Ísu kwená kwaási mayáír'á ti'mákain-kwasai.
Mátíyu 10:5-15, Áríku 9:1-6*

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tíména séna kaesé umásuwe'a nááóro séna ⁸ asiramái simátimena séna aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. toómbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma

maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. tááúmba vaimaé'a⁹ tísamai-anaamba kwímaé'a moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró.¹⁰ Áánútun-aaí simátimena-aontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró.¹¹ moórá-naopa'o kwíyambo naambó ímo tímésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa¹² kwená kwayó-kwáási isésa naaó'-nao'a kwénaesa kosimátimesa sésa sáwí-imayaa tínaaemba umáme'a Áánútumpa'a teró sésa¹³ taraváá-kwántómbá kwaási tirumpinkémbá komaitiyuwésa tí'o ún-kwaasi taaéraampinken-domba atínkáva'a kuwasá asóvamatinkava'a kuráawe.

Yóni nombó pétinkarawai pukáin-kwasai.

Mátíyu 14:1-12, Áríku 3:19-20, 9:7-9

¹⁴ Ísuna mayáígón-áái símae iyúwana Káriri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá ísarai. Ísuntavesa évakarawai sésa Yóni nombó pétinkarawai pukáimpinkemba usásinkena póna kwempímbá asirayámbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye suwasá¹⁵ évakarawai sésa kwemá Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowairaamba máyáiye suwaná¹⁶ Éróti iséna séna kwemá Yóni nombó pétinkarawai-man-iyé. kemá simátinkaunasa Yóni anumarambá arátúwááwana pukáísana usásinankaisana máyáiye Éróti siráiye.

¹⁷⁻¹⁹ ááéma Éróti kwenávako awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni séna enávako awainínkómbá aambá áumbakaawa mayááne simásima'a úwana Éróti tí'marówasa Yónimba koái'maesa ándávimba máánkarowana Erotíyasima Yóni ááiyavena aaisambá séna inkamónáe súwana²⁰ Éróti séna ímaniye séna Yóni kawer-ímáyáágwára-kwáási úntavena Éróti kwenáároi inkaiséna kwenká'á tavíkéna Erotíyasima inkámivo séna kwenká'á tavíkéna kwenááima isámai kaumbo-káér-imayaa umánkena aasiyaasi koísaraiye.²¹ ánivo naaémba Erotíyasina kanaamá túmba Éróti anón-tanomba kaumái kwená kawáá-kwaasi áaipin-anon-kwaasi Káriri-ayampaken-anon-kwaasi tímúwasa nowaná²² Erotíyasi ayáámúnko téna araimá marówasa Érótiye toómbá naráan-kwaasiye aamoí umánkówana Éróti minárásígóntávéna séna

nóintantaatavena ankáíya simásímína'a áméno séna ²³ árai'a súnda pó'a sísaina'a áméno. kesí maramó arááímo táíndamo e sísaina'a tasá-áméno súwana ²⁴ anówamba koáísaa ena séna nóintantaara komayánaumno súwana Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá koáísaa-e mayaaó súwana ²⁵ avekáán-úwana Érótinopa'a téna taáísaa ena séna ívé'a Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ²⁶ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áímbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásígwará'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ²⁷ i-kwáásí moórá ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ²⁸ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ²⁹ Yónina kwayó-kwáásí iséna anómba komaimái utamánkaraawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinankaisana máyáíye Éróti siráíye.

*Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Áríku 9:10-17, Yóni 6:1-13*

³⁰ Ísumo mayáírá'ó ti'mákain-kwaasi mimbáyái maisuwésa Ísunopa'a tésa amápa'-mayaimo máyón-aimba aaimó sun-áímbá simámúwasa ³¹ Ísunopa'a sáwíva-kwaasi kuré ire untávésa toómbá íma kawé'á umái nowaná mindáyavena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kwaásimo ímo máyaiyapata kométa agándaano súwasa ³² nompí-sípívímbá usámaaisesa kwaásimo ímo máyáapataawe sésa kuwasá ³³ sáwíva-kwaasi tuwánésa aúyésa naaó'-naokemba marapá'á kóyo uwasá Ísun-iyai nompí-sípívímbá kumbá ³⁴ marapá'á ásávena misáwívá-kwáásí tuwánéna arumbá umátinkena sipisípi-poi-ayuraamba miwítí kawáá íma máyówasa kewé su'mai máyóntavena Ísu arumbá umátinkena ayáátáar-aaí kwésimatimuwasa ³⁵ enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ³⁶ ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaesa toómbá meéyámbáráaro suwaná ³⁷ Ísu simátiména séna kemá toómbá tíméro súwasa sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya tímúsina. óntamba íma kwáyáíye suwaná ³⁸ nóraumaitona káyáíya koawánaaro súwasa koawánésa tésa sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á kwáyáíye suwaná ³⁹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái mara'á máéro súwasa ⁴⁰ moóráva'a 50 kwaasi máúwasa moóráva'a 100 kwaasi máúwasa miráumai-kwaasi kwimakówana ⁴¹ Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á

maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa noyáá'a topán-topan-umai tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa 42-44 amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:15-21

45 áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a Pétésáitava'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna 46 misáwívá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana 47 no'wáámba aúkúwana Ísu kweyáá marapá'á máyowasa kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avóvomayaapa'a máyówana maramá nénka'a kwáyowana 48 Ísu awánómba anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa nombó tuwíntámaesamo kun-támayo'a nonkó tavímayowasa íma kumbá irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a téna táyaaitaguwasa 49-50 awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne séna 51 nompí-sípívimbá usámaaisena kwegwará'á umáyowana anón-undaoma maivaiyówasa táátavesa ávááraumai uwaná 52 íma táákoma kawe'á umái méra. sáwíyan-tompinkembo sáwíva-kwaasi taain-timuwasamo nowáiná ááimba íma táákoma kawe'á umái méraawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.

Mátíyu 14:34-36

53 táátavesa ávááraumai ésa kwaaúnkóna menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá non-awámpá'á nompí-sípí ándáneí avíkwímaresa 54 marapátá ásávowasa mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa 55 naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi kúkutaavimba tí'maesa tóyo uwaná 56 Ísu kító'-nao'a anón-dao'a kwaivá kwénaauwasa tí'o úwai tí'mai maruká'á marésa sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraiana tí'a étinkainkwae suwasá tátórówana tí'a étínkaraiye.

7

*tíkwá'nái áamáamba siráan-kwasai.
Mátíyu 15:1-9*

¹ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásiyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa ² tuwánomba Ísuna kwayó-kwáásí évaka'a tiyáámba íma sese un-tiyáándéí toómbá kwénowasa ³ Yútaa-kwaasi áamáán-kawaa-kwaasiye úwoi-kwaasiye tíkwá'nái áamáamba kwáróntavesa tiyáámba sese umásukesa toómbá nésa ⁴ máákétirakemba naaópa'a iyésa tiyáámba sese umásukesa toómbá nésa tíkwá'nái áamáamba ó'on-o'on-amaamba kwarésa tááve'a nonánámá anavéumbá sese uráawe. ⁵ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásiyé Ísunka'a torupésa sésa ená kwayó-kwáásí nóra isasá kentáa síkwá'nái áamáamba íma kwarésa tiyáámba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ⁶ Ísu séna kaumbo-káér-ainkwará-kwaasin-owe. naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena áráir-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáie. ⁷ kwaásiti áamáamba simái paárombanivo Áánútuna áamáamban-iyé kampa'á sembá miráráán-umai kesí imáyáa kampar-ímáyáa mósá kwémaraawe Áánútu siráimba aúváivimba agaimakáie. ⁸ Áánútuna áamáamba tuwé'a tíkwá'nái áamáamba kwétoraawe. ⁹ Áánútun-ai kwétuwaantavai miwá anondá kentáaiyavai aamoí kwéowe. ¹⁰ naaóvá'á Mósesi séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ánívo anóvowimo sáwikaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Mósesi siráivo ¹¹ keinárawa'o siráimba moóráwai anóvowiyavena simátimena séna moórá-yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna ¹² anóvowima íma kwétuwa'naa-iyé. mirámó ontávái kanaán-iyé kwésewe. ¹³ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-ai tuwé'a kentíkwá'nái áamáamba kwégnore'a kentáai kwésimatimewe. miráráání'a kwéowe Ísu siráie.

*kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwaasái.
Mátíyu 15:10-20*

¹⁴ Ísu mináimbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'á oró. ¹⁵ máápaken-tantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaiwo tirumpinkén-áinkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. [¹⁶ kwéisaawai ísámai kawé'á oró] Ísu siráie.

17 Ísu simásuwena minkwáásiyómbá mátiyuwena naaúmpa'a umáyowasa kwená kwayó-kwáási sésa mináinkóná ááimba simásimiyo suwaná 18 Ísu séna kenkwará'á íma táako pééi kwéisa'a mé'a ísámbanivo íma ísámai kawe'á uráawe. máápaken-tantaa'o naawái kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye. 19 mindá íma imáyáa kunkwaéna tindáámpa'a kunáyúsúgwinivo 20 aaimó kwéseмба tirumpinkén-ímáyááo éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. 21 tirumpin-ímáyáávínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa 22 túran-anda ésa mirá-mira-sawí'a ésa kamparáímbá sésa aosaambá kwimaé naaésa kawe'-máayáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tivókari'a ésa uwo'aorí'a ésa 23 mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááo kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé. ánivo Ísumo kwemó siráimba amápa-tomba kawe'á umái kwénaawe siráiyé.

*Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Mátiyu 15:21-28*

24 Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáítóni-naopare mináyámpá'á kúmba moóra-naumpa'a uména séna kemó tamaúnda íma simátíméro súwasa ánivo évaka-kwaasi tamáún-aimba ísówana 25 moóra-ininko ayáámúnko arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana minínínkó Ísumo tamáún-aimba íséna avekáán-umai kwenópa'a iyéna mara'á kumbaéna 26 kwemá íma Yútaa-inimba póna Síriyaa-marava'a Vínísiyaa-naopaken-ininko Ísunopa'a iyéna mara'á kumbaéna asiramái séna kesiyáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayauwaaó súwana 27 Ísu simámena séna aiva'á iyámpói toómbá timénaumne. iyámpóiti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo 28 minínínkó séna anóndako árai'a sémpo iyámpóiti toón-ayai iyánkó tamandániye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iye sinaná kanaán-ína súwa'naa ínnyone súwana 29 Ísu séna kaweráímbá séndayavai enayáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayáúkaumpo ená naaópa'a kwaao súwana 30 kwená naaópa'a kwéna koawánomba taraváá-kwámbá kóúrowana ayáámúnko kawe'á umái tuvaiká'á méraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.

³¹ Ísu Táyaa-naopar-ayampakemba Sáítóni-naopar-ayampa'a táúkúmaena Tékáporisi-ayampa'a táúkúmaena Káríri-nonkwaampa'a kúmba ³² évakarawai aívó'na'a áí'maesa tésa sésa enayáándeí táto'mai asóvamankaaosuwana ³³ kwaásivinkemba áí'mai kweyááva'a ankéna ayáánánánei áápimba maréna awirááíma kwi'maréna amáávira'a tátorena ³⁴ kwíyómpa'a karákéna sirumbá kwéiye séna kwenááivinkemba séna epaata mináímbá kwántámai séna áá'o kaúnimba intíyuwaumne súwana ³⁵ áá'a kawe'á úwana amáávíma etóyói úwana aaí kawe'á umái súwana ³⁶ Ísu asiramái séna íma simátíméro súwasa íma isónkakemba simátímapa'a kuwasá ³⁷ isówana áváaraumai táá'a kówasa sésa amápa-tantaa'a kawe'á unté kwéiyena táá'o kaúnín-kwaasi kawe'á kwéumatinkena aaimó ímo kawe'ó umáimo sen-kwaási kawe'á kwéumatinkaiye siráawe.

8*Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.**Mátíyu 15:32-39*

¹ moórá-tawai sáwíva-kwaasi torupowaná miwítí toómbá ánásowana Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyowasa tuwaná ² séna kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. ³ ti'maráanasá kentí naaó'-nao'a kónááombanivo némpakenkwaasi aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainivo súwasa ⁴ kwená kwayó-kwáásí sésa kavóná-marava'anivo náákakenta toómbá maimáíya tíménaumno suwaná ⁵ tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáíyo súwasa avakaeté kwáyáíye suwaná ⁶ minkwáásíyóntávéna séna mara'á máéro séna avakaeté-tomba maisokéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa minkwáásíyómbá tímúwana ⁷ kaumbo-káé'-noyaa'a kwáyowana Ísu maisokéna Áánútuntavena súwi séna kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa minkwáásíyómbá tímúwasa ⁸⁻⁹ nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana ¹⁰ Ísu misáwívá-kwáásí ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usámaaisesa Táómánúta-ayampa'a kuráawe.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mátíyu 16:1-4, Árúku 12:54-56

¹¹ mivá'á Ísu máyowasa ámáán-kawaa-kwaasi sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹² Ísu arumbá umbái kwétopakemba séna ívé'o máyáan-kwaasi nóra séra ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano kwéseo. árai'a simátimé'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi íma agaráátinkanaumne séna ¹³ ivátiyuwena nompí-sípívimbá usámaaisena nonkwaaúnkóná menávápá'á kuráiyé.

*íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi oró siráin-kwasai.
Mátíyu 16:5-12*

¹⁴ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá kwená kwaási péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná kimbora-tomba nompí-sípívimbá kwáyowana ¹⁵ Ísu ámáán-kawaa-kwaasiye Érótiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáási simátiména séna intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá ámáán-kawaa-kwaasiye Érótiye miwí tááiyavai kentúra'a kárákwimai máéro súwasa ¹⁶ keáímbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma makáunanaya mirá kwésiye suwaná ¹⁷ Ísu keáímbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiyé-aimba kwéseo. kanaán-umai toómbá tíménaunda ááémo uráundawaina ááimba íma tááko pééi kwésiye. kentí imáyáagoma kentirunkómá usisi'ándaisa'a kwéowe. ¹⁸ túramba kwáyáimbanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. táá'a kwáyáimbanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. ¹⁹ éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi tíméwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaaó séna tísaa úwasa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampinta ógwitaraumne suwaná ²⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi tíméwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaaó séna tísaa úwasa avakaeté-unampinta ógwitaraumne suwaná ²¹ Ísu séna nóra éra íma tááko pééi sisa'á ísaraao Ísu siráiyé.

Ísu aúramba kavíkwaimba asóvamankarain-kwasai.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Pétésáitaa-naopa'a kumbá évakarawai aúramba kavíkwaimba áí'maesa Ísunopa'a tésa sésa táto'mai asóvamankaaó suwaná ²³ Ísu ayáánka'a tátorena áí'maena mindáókona ayááivá'á kwéna aúrampimba awirááíma kwirankéna aúranka'a

tátorena séna ára kwéawanaano súwana ²⁴ awánéna séna kwéawanaumne. taairaán-kwáási marapá'á kwénaaowa'a kwéawanaumne súwana ²⁵ moórágwara'a Ísu aúranka'a tátorena kawé'á umánkowana aúramba kararéna kawé'á umái kwéawanowana ²⁶ Ísu séna mindáópa'a kónavo ená naaópa'a tayauweré kwaaó siráiyé.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mátíyu 16:13-20, Áríku 9:18-21

²⁷ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba aampa'á kwéguwana kwená kwaási tísaa ena séna kentávái amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ²⁸ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaadawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaawaivinkemba moóráwai óne kwésewe suwaná ²⁹ Ísu séna keinárawa'a kentávái nóran-kwaasiye kwéseo súwana Sáimoni Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana ³⁰ mináimbá íma simátíméro Ísu asiramái siráiyé.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:21-28, Áríku 9:22-27

³¹ Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáási simátimena séna sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sen-kwáásiyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai ánásaina'a púwóndavinkemba usásinanaumne séna ³² miráumai avora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena kweyááva'a máankená séna mirán-áimbá sénavo súwana ³³ Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáási tuwánéna Pítaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóaaó. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwéseene Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu mináimbá simásuwena kwaásiyonte kwená kwayó-kwáásiyé tááyena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaundatima sùgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaimba umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ³⁵ tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávái ísámai Áánútu áséi-aintavai ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnái'a umái maí'maí'a ónááowe. ³⁶ marapákémbá amápa-tantaa'a kwémaesa puwíyambo

éna mintántáákó íma túwa'naa íniye. ³⁷ puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátáaka'a ménaaowe. ³⁸ ívé'a Áánútuntavesa íma imáyáa ésa máyáanka'a kenkwára kesáaigwara'o tigaemó umásínkáamba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmónnda miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmónnda miwí sigaemá umátinkanaumne.

9

¹ árai'a simátíme'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená asirayándéi kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónáaowe Ísu siráiyé.

*Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.
Mátíyu 17:1-13, Árúku 9:28-36*

² Ísu mináimbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pitaante Yémésinte Yóninte tí'maena anón-omapa'a iyúmba miwíyé su'mai umésa miwí túranka'a Ísu ó'oranauma auvúwana ³ kwená unáánkwátóira'a ságayamba kwaéna kwayání'a kéna aaváúmó uséname intembá mirá úwasa ⁴ awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Íráiyaae Mósesiye Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁵ Pítáa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawé'á imbá póta kwááyunamba kaumbomá ónaundaya moóra endéi éta moóra Mósesindei éta moóra Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe súwana ⁶ ávááraumai táá'a kówana nóin-aina'i síníyena póna mirán-aimba Pítáa siráiyé.

⁷ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwana mináinámpínkémbá aaigówé su'mai séna maawámá kesáanimba isa'á kwená imáyáa kwéune. kwenáái isáaro súwasa ⁸ kwená kwayó'nárau awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúwana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae iyóro súwasa ¹⁰ isésa íma simátimesa mináimbá úwoi tátoresá keáimbá sésa púwóndavinkemba usásinanaumne simbá nóran-aina'iyo keáimbá siráawe.

¹¹ keáimbá sésa Ísuntavesa áísaa eša sésa áamáamba senkwáásí sésa Íráiyaa aiva'á paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáundawaiya naaémba paáriniyemo

sembá nóra sésa mináimbá kwéseo suwaná ¹² Ísu séna aiva'á Íráiyaa paaréna to'mayaa ínkiye-aimba árair-aimbaniye. moórá-aimba kwaási úranda'a kumpaárurawaintavena agaimaréna séna kwembá áí'a índai'a umánkesa tínaaemba umánkanaaowe agaimaréna siráiyé. ¹³ simátíme'a sé'a Íráiyaa á'a tiráiyé. agaimaróntemba umái kwembá sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkaraawe. mirán-áimbá kwentávái agaimaróntemba kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintavai agaimakáawe Ísu siráiyé.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 17:14-21, Árúku 9:37-43

¹⁴ Ísu simásuwena omápakemba kúmúmba kwená kwayó-kwáásítópa'a kúmúwasa sáwíva-kwaasi torupésa áamámba sun-kwáásiyé Ísuna kwayó-kwáásiyé asirayán-áimpákémbá sésa ¹⁵ Ísu túntavesa ivátuwesa paruvará umánkówana ¹⁶ Ísu séna nóintavai asirayán-áimbá kwéseo séna tísaá úwana ¹⁷ minkwáásiyómpínkémbá moóráwai séna anóndakoo kesáanimba áí'mae'a túne, kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísana íma aai kwésisana ¹⁸ mintáraváá-kwánkó táto'mai amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyisa'a ená kwayó-kwáásiyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpínkémbá mayáúwáaro súnsa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumaitawaiya kesé ménaumno simásuwena séna ánivo enáanimba áí'mae tiyó súwasa ²⁰ áí'maesa tuwaná mintáraváá-kwánkó Ísumba awánéna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá véna kwárere'a éna aigareó monkáánúwana ²¹ Ísu avowántávéna séna nósatawai ánkariyo súwana umaranka'á ánkariye. ²² tuvuwíndayavena póna sáwívaka'a améntámai irá káúvóra'na éna améntámaj nompímbá túwáara'na kwéiyé. emó kanaamó e arumbá maisinkéya súwa'naa uwo súwana ²³ Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'naa uwo kwéseo. Áánútumpa'a agevamái máyaawai amápa-tantaa'a kanaará'á ónááowe súwana ²⁴ miniyámpóigó avowámá avekáán-umai anónka'a séna kemá Áánútumpa'a agevamái máyaundanivo kemá Áánútuntavai íma asiramái kwémaunda-yantaa'a súwa'naa uwo súwana ²⁵ Ísu awánómbe sáwíva-kwaasi sisipáá uwaná taraváá-kwántávéna séna aívó-taraváa-kwankoo auwé kóaa. íma koyauwérénda áka'a kóaa súwana

²⁶ kwáá'a téna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá wówana arumpinkémbá kóúwana miniyámpói púwóra'na umai máyowasa évakarawai sésa á'a púwíye suwaná ²⁷ Ísu ayáánkwaná táto'mai usásinakowana koku'á méraiye.

²⁸ koku'á máyowana Ísu naaúmpa'a umáyowasa Ísumo kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí umésa sésa nóra séta mintáráváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁹ námúnaa kwéseмба pó'a miráumai mirántáráváá-kwámbá mayauwánááovo ó'on-tantaa'neimo é'a íma kanaán-umai mayauwánááowe Ísu siráíye.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Árúku 9:43-45

³⁰⁻³¹ Ísu simásuwena tuwéna Káríri-ayampa'a aampa'á kwégwena sáwíva-kwaasi torupaavó séna kesí kwayó-kwáásíyé su'mai aai simátimenae séna aampa'á kwégwena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne súwasa ³² kwemó sún-ainkona ááimba íma isésa áísaa ónáe sésa umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Árúku 9:46-48

³³ íma áísaa esa Kápénéamu-naopa'a kumbá naaúmpa'a umáúwana Ísu tísaa ena séna aampa'á kwéte'a nóin-aina siráao súwasa ³⁴ aampa'á kwégwesa sésa kentáávinkémbá nááwa kwéusayaaitaiyo sésa iséise úmae kwégwesa pósa íma aai suwaná ³⁵ Ísu mara'-maéna kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna maísáaro. usáyaaítanae síyawai tínaaeni'a ésa amáparawaiti kwayó'á máráaro simásuwena ³⁶ moórá-iyampoi áí'mai avumpimbá usásinankena taparéna simátimena séna ³⁷ kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu sí'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe Ísu siráíye.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwasái.

Árúku 9:49-50

³⁸ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaaena taraváá-kwántóntávéna séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavai auwé kóao simátímapa'a kwégwisasa mintáráváá-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávinkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni súwana ³⁹ Ísu séna íma tuvínankaaro. ímo awánaam-bayaimo máyáawai úwoi kesúwí'a íma sáwí'a

simásinkanaaowe. ⁴⁰ kentáásí mayáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naq-owe. ⁴¹ árai'a simátíme'a sé'a keinárawa'a tuwánésa sésa Ísu Káráísitina kwaási ombá pó'a túwa'naa ónái sésa sáwíyan-tantaa'a nombá timíyawaima Áánútu kawe'-méyámbá timíníye Ísu siráíye.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-9, Árúku 17:1-2

⁴² Ísu mináímbá simásuwena séna iyámpóígomo kesááiyavaimo áraire sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavaimo áraire kwésewaima kampar-áímbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawai sáwí-meyamba anómba timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwáawasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áímbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-íye. ⁴³⁻⁴⁴ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-íye. ⁴⁵⁻⁴⁶ tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tisamaima arátúwáaro. kae-tísámáímó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-íye. ⁴⁷ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéimo awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba Áánútu kwená kwaási kawááipa'a máyáamba mindá kawe'an-íye. ⁴⁸ iramó kwégaipa'a marinkómó éna kwaíkwai'a kwéinana iramó éna íma pisináinda kaíkai'a kwéíye Ísu siráíye.

⁴⁹ Ísu simásuwena séna uwímó toónká'ó úmárááwanamo kawe'ó intembá Áánútuma kwaásira'a iramó kaintenkáán-umai maráínasa kawe'á umái ménaaowe. ⁵⁰ uwímá kawe-tántáá'á ímbánivo anómba ánásaisana ayáántámba kwáyáímbanivo ó'a uwímó kái'a íma úmaranaaowe. uwígómó áséimo intenkáámbá kwée'a paru umái ménaaowe Ísu siráíye.

10

aaarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:1-12, Árúku 16:18

¹ Ísu minká'á tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápá'á komáyowasa moórágwara'a sáwíva-kwaasi

torupowaná ké'naamba aai kwésimatimuwasa ² áamáán-kawaa-kwaasi sésa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo awainínkómbá kanaarará auwáníyo. mirámó énamo éna áamáán-aimba karáni. íya karáníyo suwaná ³ naaóvá'á Mósesi nóra-amaana simátimakaiyo séna tísaa úwasa ⁴ miwí sésa Mósesi maará séna moórawai awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúváivimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráiyé suwaná ⁵ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-aai íma ísóntavai mindáyavai Mósesi minámáámbá siráimbanivo ⁶ Áánútu kwíyómba maramá taróruronka'a íma mirá siráivo Áánútu aaraigwára kwaaignwára'á taróruraiye. ⁷ miráumai taróruraintavai tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai ⁸ mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe. mindáyavai awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásiráámbá ésa mimbóráí'a kwéowe ⁹ Áánútu aarai-kwaai moórái'a umátínkaraintavai íma tasáero Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu simásuwena naaúmpa'a umésa kwená kwayó-kwáási Ísumo sún-aintavesa áisaa uwaná ¹¹ séna moórawai mo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. ¹² moórá-ininkomo awaikómbó auwénamo ó'onkwambo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiyé.

Ísu iyámpói kawé'á umátínkarain-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Áríku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawé'á umátinkainkwae sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáási sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna áwáá'a tiyéna séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miniyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miraráán-umai kwégawaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. ¹⁵ árai'a simátime'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóiraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma kawááiniye Ísu séna ¹⁶ miniyámpóiyómbá tiránkena tine'á tátorena kawer-áimbá simátimakaiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Áríku 18:18-30

¹⁷ Ísu simátimena kwéguwana moórawai isaaiséna Ísu anóndakoman-iyé séna takívairena séna kawé'ná'á óne.

nóra umáíya aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁸ Ísu séna kentávái nóra séwa kawe'ná'á óne kwéseno. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'aníye. ¹⁹ Áánútuna áamáamba á'a ísaraane. minámáámbá aúváivinkemba agaimaréna séna kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma aarai-úmóyámbá oró. íma umóyámbá máyáaro. íma kampar-áímbá simátínkáaro. kwakarái-áímbá íma seró. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráíye súwana ²⁰ mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóirakemba ísare'a pó'a kawe'á úmae kwéiyune súwana ²¹ Ísu awánéna aamoí éna séna kawe'á éma moórá-yantaa'a íma kawe'á uráampo ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá iséna sáwíva'-naindaamba makóntavai kanagí'á túmaena anónimayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráíye.

²³ kúwana Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásiyávéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'a kwíyamba umbaí táníye súwana ²⁴ kwená kwayó-kwáási mináíntávái táá'a kówana kesí iyámpóiyono. óísan-imayaamo eémáyaiyawaimo Áánútumo kawááipa'o kwíyamba umbaí táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináímbá iséna táátavai ésa sésa umbaí taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéíye súwana ²⁸ Pítaa séna isaaó. kentáási amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a kentávái imáyáa ésa Áánútuna áséi-aimba kosimátimenaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa tuwaaísái-i'a ésa tímánaa'maari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpói-i'a ésa naambá maramá mayánááomba miwívímbá umbai-yántáári'a umátinkanaaombo ésa naaén-kanaa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe. ³¹ ívé'a évaka'a aivakéwái

aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivarí'a ónááowe Ísu siráiyé.

Ísu kwemó puwínintavai siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Áríku 18:31-34

³² Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'a kwégwesa Ísu aiva'a kúwana kwená kwayó-kwáásí táá'a kówana tínaaembo kun-kwáásígwará'á táá'a kówana Ísu kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena kwempá'ó tínín-tantaakontavai mósimatimena ³³ séna maisáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moórawai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sen-kwáásíyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa ³⁴ kanaaráá'a kwésinkesa tuwirááíma kwisinkesa súwíruku'a kwénesa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráiyé.

Yémésiye Yóniye Ísumba áísaa urááyan-kwasai.

Mátíyu 20:20-28

³⁵ minkánáá Sépéti ááninkorasarai Yémésiye Yóniye Ísunopa'a tésarai sésarai anóndakoo áísaa oyani'a umásinkaniyono suyaná ³⁶ nóintavai kwétinkainara umátinkanaumno súwasarai ³⁷ ená ságayam-barupa'o umaéma kenkáí usásisinke évarevar-akwampa'a sínkáníyone suyaná ³⁸ Ísu séna séyan-ainkona ááimba íma ísaraaiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarárá kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoioyo. sí'o índai'o umásinkanaaontemba kanaarárá keinárai mirá umátinkanaaoo súwasarai ³⁹ keiráí kanaám-pókai mayáyauye suwaná Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoíye. sí'o índai'o umásinkanaaontemba keinárai mirá umátinkanaaovo ⁴⁰ kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátínkaraimba póna usásintinkaniye súwasa ⁴¹ Ísuna kwayó-kwáásí síyáánkainarawa'a mináímbá isésa Yémésinte Yóninte áwáá'a tíyúwana ⁴² Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaítamai asirayán-áímbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe. ⁴³ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaítanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. ⁴⁴ keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáímá túwa'naa

oro. ⁴⁵ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayavai puwónaumne Ísu siráiyé.

*Ísu aúramba kavíkówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 20:29-34, Árúku 18:35-43*

⁴⁶ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Yéríko-noapa'a kumbá sáwíva-kwaasigwara'a mindáópa'a tuwésa aampa'á kuwaná Tímíyási ááninko áwí'a Páátímíyasi aúramba kavíkówai óntamba inaaí simái mayánae séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai súwasa ⁴⁷ évakarawai sésa Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná iséna anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwasa ⁴⁸ sáwívarawai áwáá'a aeésa sésa aaiseraaó suwaná mináimbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwana ⁴⁹ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna ááyaaro súwasa aúrambo kavíkówaimba ááyesa séna enarunkó kawé'á íno. kwéaayaivo usásinao suwaná ⁵⁰ a'marénamo máyon-ampaanta agwáimarena usásinena Ísun-aóká'á túwana ⁵¹ Ísu séna nóin-tantaara embó arááímo táinda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawé'á umásinkainkwae'a úne súwana ⁵² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-iye sénda pó'a kawé'á umánkaumpo kwaaó súwana avekáámbá aúramba awánéna Ísun-ánaemba kwakáiyé.

11

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kumbá Yérúsaremu-naor-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwasa minkáé'-náór-egwaa'a kwésa kwená kwayó-kwáásí kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóránankomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a konasá áí'maesá koyauweránááowe siyé simámékaiyo súwasarai ⁴ kuyaná mimpóimá ontará'á ándáneí anumarampimbá kwímarowana máyowasarai koawánésarai minándá koiyatúwóyana ⁵ minká'á máyón-kwaasi sésa nóra sékai mimpóigóná ándáma kwéiyatuwaaiyo suwasaráí ⁶ Ísumo

sún-aimba simátímúyasa kanaán-ivo mirá okaiyó suwasarái
 7 áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí
 paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba
 kwandaai uwi'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa
 8 sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai
 paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánáma ayáiresa
 aampa'á uwi'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare
 mintááyánaravane augwétámai kwéguwasa 9 aiva'á
 nááún-kwaasiye Ísun-ánaaemba nááún-kwaasiye anónkar-
 anonka'a sésa Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Ánútu
 kawé'á kwéumankaiye. 10 kentáá síkwá'ná Tévitimo
 kawáá-uraintemba miraráámbá íniye. kwenáwí'a
 mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná 11 Ísu
 Yérúsaremu-naopa'a kúmba anóm-bono'-naumpa'a uména
 amápa-tantaa'a awánéna enónka'a kwená kwayó-kwáásí
 sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena Pétáni-
 naopa'a kuráiyé.

taaigóná kwaasái.

Mátíyu 21:18-19

12 Pétáni-naopa'a kogwáúmba usá aaváyaavimba
 mindáoopa'a tuwésa aampa'á kumbá Ísumba ááima
 ankówana 13 moórá-taigo áwí'a víkima kwáyowana
 mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómbe
 arambó iyái-kánáámó ímo túmba íma iyéna ánáwe su'mai
 kwáyowana avakáá uwááena 14 mintáígóntávéna séna ená
 arambá íma iyáníyone. moórágwara'a kwaasi ená arambá
 íma nánááowe súwasa kwená kwayó-kwáásí mináímbá
 ísaraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

15 Ísumo sún-aimba isésa Yérúsaremu-naopa'a kumbá Ísu
 anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó
 kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwená mono'-nánkóná
 óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwená
 Ánúntuntavai imáyáa ésa máái-numama kwéamun-
 dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwená
 16 simátiména séna ókwara'a íma mono'-náúmpá'á mirán-
 tántáá'á maimaé'a iré kunke oro. 17 Ánúntun-ai aúvái-
 kwandaavimba agaimaréna séna kesí naantavái sésa
 Ánúntumpa'o námúnaamo sen-dámbá isasá ó'on-o'om-
 barapaken-kwaasi tésa námúnaa kwésewe agaimaréna
 siráiyé. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe
 Ísu siráiyé.

18 Ísu súwasa mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sun-kwáásíyé Ísuna áamáayu-aimba kwésesa sáwíva-kwaasimo Ísun-aaimo ísámae kwéiyuntavai táátavai ésa Ísumba tuvuwónááon-amba kwéavakaa-uwasa ¹⁹ enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Yérúsaremu-naopa'a tuwésa kuráawe.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Mátíyu 21:20-22

²⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kogwaésa usásinesa aampa'á kumbá víki-taima awánomba ánúka to'mai amápa'a móayankagurowana ²¹ Pítaa Ísumo sún-aimba ááka'a maréna séna awánaao. aaimó simámakaanda-taima á'a aáyánkagwiye súwana ²² Ísu séna Áánútunka'a aráápamái máéro. ²³ árai'a simátimé'a sé'a maanómátáváimo sé'o iré mapámbai nompá'á kumuwómó síyawai ímo kaer-ímáyáámó tokésamo súndantemba árai'a íníye síyanamo éna árai'a mirá íníye. ²⁴ mindáyavai Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatavai áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaiye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé. ²⁵ Áánútumpa'a námúnaa sembá sáwí'o umátínkaraamba anondá sáwí'a ónaumne-imayaa íma é'a ivátuwaaro. mirámó íyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'a sáwí'o kwéomba maitiyuwáníye. [²⁶ ánivo sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye] Ísu siráíye.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Áríku 20:1-8

²⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé ókwará'a Yérúsaremu-naopa'a kumbá anóm-bono'-naumpa'a kwénaauwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁹ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísaa on-áimbá simátimenaumne. ³⁰ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ³¹ miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyavai íma áraire siráao síníye. ³² kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavai

sésa Áánútun-*aai* simásimakaiwai uráiyé kwéseмба pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáímbá sésa ³³ Ísuntavesa sésa emó sísaa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu sésa ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiyé.

12

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Áríku 20:9-19

¹ Ísu kwántámai-aimba simátimena sésa moóráwai óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba kígauva'o taviyí-námbá úmarena ayáátáaka'a ó'om-barava'a koménae sésa maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana ² arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó sésa kwená kwayó'ná'á ai'maráísana minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a tisasá ³ táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ⁴ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai a'nómbá tuvámbai sáwí'a umánkówana kówisana ⁵ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá táto'mai tuvú'marááwana púwísana aanávómá moórá-mora-umai ti'maráintemba tewasá tínkamba tínkamba kwéowasa évaka'a púwówasa évaka'a tayauwéráawana ⁶ aanávómá kímborawai kwenááninkomba póna kwená imáyáama ámakaiwaima máyáimba ayáátáaka'a imáyáa eémena kesááninkon-*aai* isánááowe sésa ai'maráísana ⁷ tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá mayánáe sésa ⁸ táto'mai tuvúwónana púwísasa maimái aaumépa'a tukáawe. ⁹ Ísu mináímbá simásuwena sésa minkígáúgó aanávómá mirá íníye. téna kígaura'o taviyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a taviyéro síníye. ¹⁰ Áánútun-*aai* aúváívimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna sésa óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiyé. ¹¹ mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráiyé kwésune

agaimaréna siráiyé Ísu súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásí mináímbá isésa kentááyáváyá siyé sésa táto'mai tuvuwónáe

sésa umbá amápa-kwaasiyavai táá'a kówasa ivátuwesa kuráawe.

táákísi-aintavai áísaa uráan-kwasai.

Mátíyu 22:15-22, Áríku 20:20-26

¹³ mono-káwáá-kwáásí kwésa Ísumba áísaa iyana sáwí-aimbo sínasa aaivimbá mayankánááontavai amáán-kawaa-kwaasivinkemba évakarawaiye Éróti amááraawivinkemba évakarawaiye ti'márówasa ¹⁴ Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Árómáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáásí amáána araisénaundaya'iyompo ¹⁵ timénaum. íya timénaumno suwaná Ísu miwí tááma iséna kaumbo-káér-ainkwará-kwaasin-owe séna kentávái sáwí-aimbo síndawe sé'a kwéisisaa-owe. moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa ¹⁶ maimái máagaraarankowana séna náawa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyó súwasa miwí séna Árómáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáiyé suwaná ¹⁷ Ísu séna Árómáani-kamaani-kawaanakondei kwembá améro. Áánútundeí Áánútumba améro súwasa mináímbá ísówana táá'a kówasa íma aai siráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyu 22:23-33, Áríku 20:27-40

¹⁸ suwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa sésa ¹⁹ anóndakoo naaóv'á Mósesi séna moórawai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankániye siráiyé. ²⁰ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²¹ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa ²² avakaeté-kwaasi putásaawana minínímbá naaémba pukáiyé simásuwesa ²³ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínímbá avakaeté-kwaasi tuwainímbá póna náawa mayáníyo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútun-ai aúvávimba agaimakón-aimba íma kawé'á umái isé'a Áánútuna

asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ²⁵ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'á miráumai aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ²⁶ kwaasi pukémpinkemba usásinaaomba Mósesi mináíntávái agaimakáiyé. aúvávimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáívínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Ááváramune Áísakaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráiyé. Áánútu mináímbá siráimba minkáúmbó-kwaási á'a púwúwasa utamántínkaraambanivo ²⁷ mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. ánivo kentááima sáwísawaa-aimba siráawe Ísu siráiyé.

*aivar-ámáánkóná kwaasái.
Mátíyu 22:34-40*

²⁸ súwana amáámba sún-kwaasigo ména amápa-kwaasimo sumbá iséna Ísuna usáyaaitamai-kwasai iséna Ísumba áísaa ena séna Áánútuna amáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyó súwana ²⁹ Ísu séna aivar-ámáámbá sénaumpo Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna Ísareri-kwaasi másáaro. Áánútu kentáási Ísóigo éna mimbórá-Ísóígómán-iyé. ³⁰ Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí asirayáné améro agaimaréna siráiyé. ³¹ miwá ánaaenken-amaamba sénaumpo isáaro. Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró agaimaréna siráiyé. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye Ísu simámuwana ³² minkwáásígó séna anóndakoo árai'a sénda Áánútu kweyáá Ísóigomanivo ó'on-o'on-isoima íma máyáawe. ³³ kesáámá Áánútumpa'a kesirumbá imáyáama kesí asirayámbá kwempá'á tuwéta mirá onó. kesávái-ímáyáámó úndantenta kesí kwaásiti imáyáagwara'a onó. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye. toómbá sipisípima iravímbá agaimái Áánútumba amúndanivo mindágwara'a usáyaaitaraiye séna ³⁴ mindá'ó súmba kawer-ímáyáávínkémbá súwana póna Ísu iséna séna Áánútumo kawááimba kwená egwaa'á máyáane súwasa isómba Ísun-aaiyavai táá'a kóntavai íma áísaa úmaesa iráawe.

*Áánútumo usásinankaiwai Káráisitina kwaasái.
Mátíyu 22:41-46, Áríku 20:41-44*

³⁵ íma áísaa úmaesa íyúwana Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwésimatimena séna áamáambo sen-kwáásí sésa Káráisitima Téviti-andaraken-kwaasiman-iyé kwésevo
³⁶ naaová'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Téviti Káráisintavai séna kesí Ísóigoman-iyé siráimba monor-ímá agaimakón-auvaivimba Téviti agaimaréna séna kesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe
Áánútumo siráin-aimba Téviti siráiyé. ³⁷ miráumai Téviti Káráisitintavai séna kesí Ísóigoman-iyé siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyé Ísu súmba Káráisiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iyé. úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aaí isésa aamoí uráawe.

*ámáamba sen-kwáásítí aambá kwaráavo siráin-kwasai.
Mátíyu 23:1-36, Áríku 11:37-54, Áríku 20:45-47*

³⁸ úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aaí isésa aamoí kwéuwana Ísu kwésimatimena séna évaka'o áamáambo sen-kwáásítí aambá kwaráavo. minkwáásí ayáatáar-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaauwasa pósa kwaásí tuwánésa sésa anón-kwaasín-owe kwésewe. ³⁹ minkwáásí mono'-náúmpá'ó umáyáapa'o anón-kwaasimo mai-áyámpá'á umésa tanómba kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawetómbá kwénaawe. ⁴⁰ minkwáásí ketor-íníntí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaásí suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimáinamunaa kwésewe. mirámó owáíná anondá umbai-yántáá'á mayanááowe Ísu siráiyé.

*ketor-ínínkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.
Áríku 21:1-4*

⁴¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména óntambo túwón-anaveunkona egwaa'á ména tuwánómba kwaásiyomba tésa óntamba túwómba sáwívar-óisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ⁴² moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwówana ⁴³ Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyena séna árai'a simátíme'a sé'a minkétór-ínínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontamba usáyaaitaiye. ⁴⁴ miwímá sáwívar-óisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá

sáwíyan-oisampinkemba mütú'a túwáimba póna óisan-iyaaimba méniye Ísu siráiyé.

13

anóm-bono'-namba tawísí-áimbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Áríku 21:5-6

¹ Ísu mináimbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásívínkémbá moóráwái anóm-bono'-nantavai séna úwé awánaao. maanóntán-dámbá kawé'á kwáyáísana minóntámbá anón-ontamba kwáyáiyé súwana ² Ísu séna maanánón-dámbá awánaaro. aáno kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwara'a tawísíyuwanaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaa tíniye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Áríku 21:7-19

³ Ísu mináimbá simásuwena Óríve-omaka'a uména anóm-bono'-namba awánómba Pítaawe Yémésiye Yóniye Éndaruwe kírаumai-kwaasi Ísumo kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa ⁴ emó sénda nósa-tawaiya tíniyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá ínáyeya sénaumno suwaná ⁵ Ísu séna kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro. ⁶ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áíntávái áraire sénááowe. ⁷ áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. eg-waakéná'i. isáiyana íma táá'a kaino. mirán-kánáámó tínda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iyé. ⁸ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavai usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. mirántántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóimo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tínimba miráumai ááiimba ásáiyé seró.

⁹ mirán-áíntávái kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáásí keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aaivimbá maitinkésa mono'-náúmpá'á mótinkesa tínkamesa kentáváímó asiramáímó máyáantavai táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mótinkesa aái simátinkaiya'a minánón-kwáásí kesáái simátimenaawe. ¹⁰ aiva'á áséi-kwasai amápa'-maravaken-kwaasi simáti simati kwéiyana naaémba amápa-tantaa'a

ánásai-kanaama tíniye. ¹¹ táto'mai aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi táaka tinkáina'a mináimbá sénááowe.

¹² évakarawai tivá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tinkamiyasa puwónááowe. tivoisáímo ésa tiráamaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tinkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvwima tí'mai ó'owira'a timíyasa tinkamiyasa puwónááowe. ¹³ kentáváímó asiramáímo máyáantavai amáparawai tíyamba umátinkanaaowe. ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-28, Áríku 21:20-24

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá uwóví'a íi-márúká'á paáriniye Ísu siráíye. kemá Máaka sé'a maanáúváímó torausíyawai táako pééi sína'a ísáaro kwésune. Ísu séna uwóví'a íi-márúká'á paárínasa awánanaaomba Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe. ¹⁵ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁶ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁷ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarrar-inimba minkánáámá sáwí'a ónááowe. ¹⁸ isaaisé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. ¹⁹ minkánáámá tínimba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráíye. aánogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma tíníye. ²⁰ mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaa Ísóigo ákíse úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátáaka'o kwéininkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavai imáyáa éna mirán-úmbái-yántáá'á ákíse uráíye.

²¹ ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáíye síya'o é'a íma ísáaro. ²² évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa mirán-ánómbáyái mayánááowe. ²³ miwíyávái árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paárruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro Ísu siráíye.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Áríku 21:25-33

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tínín-kanaama ánásainana aaváúmá tunkwinana kwíyómba íma sán-káínana ²⁵ o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa ²⁶ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. ²⁷ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ti'maráanasa Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba ti'maesa moórávimba torupanááowe Ísu siráiyé.

²⁸ Ísu mináimbá simásuwena séna moóra-tai naí-táígo áwí'a víki-taigontavai imáyáa umái isáaro. aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwiyanka'a tınıye sénááowe. ²⁹ mirámó intembá kemá sún-da-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwiyanka'a kumíníye sénááowe. ³⁰ árai'a simátıme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó sún-da-yantaa'a paáriniye. ³¹ kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaikwai'a íniye Ísu siráiyé.

kúmóna-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.

Mátíyu 24:36-44, Áríku 17:26-30,34-36

³² Ísu mináimbá simásuwena séna kúmóna-kanaama aaváúvimbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. ³³ kemó kumónaunda-kanaa íma ísaraiyanka'a kumónaumpo kárákwimai máéro. ³⁴ mirámó ínıntenkaan-umai maarán-áimbán-ıye. moóra-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásıyávéna mayái máyáaro séna ti'má'mai kwégwena ontará'ó kawááiwaintavena séna taviyiyó séna kóuraiye. ³⁵ naankóná aanávómó tınımbo ímo ísaraantemba ké'naamba kemá kúmóna-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. enáíndarara'i. no'wáámpina'i. iratarórá'i. kwáyá'wáiyai'i. kumónaumno minkánáá íma ísaraavo ³⁶ kentávái íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro. ³⁷ kemó simátımunda amápa-kwaasiyave'a sumpo taviyé'a máéro Ísu siráiyé.

14

Ísuna áamáyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Áríku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹ Ísu mináimbá simátımuwana naaóv'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráın-tantaakwara-pereti

kwéagayon-kanaama ayúnkaraamba kauvónaumpo sésa kae-táwaima úwoi mésa mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sun-kwááiyé sésa nóraumaiya Ísumba aúpá'á táto'mai inkamónaundaya'iyo. ² amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbo kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

³ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áúma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba ún-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba minánávéúnkó ói'a móankaisuwena Ísu a'nómpímbá atímarowasa ⁴ évakarawai keáímbá sésa áwáá'a aéesa nóra séna mimbásawémbá úwoi atíyankaiyo. ⁵ mimbásawémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minínínkómbá áwáá'a áúwana ⁶ Ísu séna ivátuwe'a íma áwáá'a aéero. kawé'á umái pésinkaiye. ⁷ ímo óísambo máráan-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne. ⁸ minínínkómá kwená imáyáavinkemba kawé'á umái pésinkaiye. púwóndara'a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawémba pésinkaiye. ⁹ árai'a sumpo maísáaro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimewasa minínínkómá umásinkain-aimba kwésimatimiyasa táaka'a maránááowe Ísu siráiyé.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:14-16, Áríku 22:3-6

¹⁰ súwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awi'a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ¹¹ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaaoo-imayaa áaimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Áríku 22:7-14, 21-23, Yóni 13:21-30

¹² Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáisaa esa sésa náávava tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyo suwaná ¹³ kae'á tí'maréna séna

Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámó maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwáráakaiyo. ¹⁴ kwemó naaúmpa'o iyínanamo naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena séna kesí kwayó-kwáásiyé náán-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámékaiyo. ¹⁵ kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiye. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹⁶ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

¹⁷ tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásiyé mindáúmpá'á umésa ¹⁸ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moóráwai keséya toómbá kwénaiwaima kembá namuro-kwáásirá'á agaráátinkaniye súwana ¹⁹ tirunkó umbái tówasa moórámora-umai áísaa esa sésa kewá'iyó sinté kuwaná ²⁰ Ísu séna moóráwai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórataavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásirá'ó agaráátinkaniwaiman-iyé. ²¹ naaóvá'á Áánútunaaí aúváívimba agaimaréna séna kwaási úrandako kumpaáríndawai puwíniye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásirá'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayániye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawe'á isinó Ísu siráiyé.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, 1 Kórínti 11:23-25

²² súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²³ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tímúwasa amáparawai nowaná séna mindá kesí naaemániye. ²⁴ kesí naaemá sáwívarawaiyavai kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áímbá simái tarúmakaiye. ²⁵ simátíme'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ándá-aran-domba aúna-nomba nánaumne Ísu súwasa ²⁶ Áánútuntavai isámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Áríku 22:31-34, Yóni 13:36-38

27 Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátimena séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráíye siráimba póna táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. 28 ánívo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káriri-ayamapa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana 29 Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé íyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana 30 Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigo íma kaeká'á áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavai súwana 31 Pítaa asiramái séna entémo sinkamonae íya'o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

*Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.
Mátíyu 26:36-46, Áríku 22:39-46*

32 amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'a Kétésémaniva'a komésa Ísu simátimena séna maanká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna 33 Pítaawe Yémésiye Yóniye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana 34 simátimena séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kárákwimai máéro séna 35-36 tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónnda'an-iye séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba séna kesivoó amápa-tantaa'a kanaán-umai kwéonda po kanaán-iye sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéna ánívo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwaráano Ísu siráíye.

37 Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásiráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsena Pítaantavéna séna Sáimoniyo aún-kwaiguréma íma kanaará'á sáwíyanka'a kárákwimai máyáane. 38 Sáátáánigo tísaá umai isánáe-aimba kentópa'a síyaváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá aúgáva'a kwéiye simásuwena 39 moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba Áánútumpa'a námúnaa kosimásuwena 40 kwená kwayó-kwáásítópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa tógávaate kwéuwasa nóran-aina'i. anondá íma simámuwana 41 tiyuwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna minkáúmbónárauyavai séna tuúmó kwaiguré'o máyáamba á'anivo kemá kwaási

úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaon-kanaa kwétivo ⁴² usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Áríku 22:47-53, Yóni 18:2-12

⁴³ Ísu mináimbá kwésuwana kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási túmba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa tumbá mono-káwáá-kwáásiyé amáamba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'marówasa tumbá ⁴⁴ ááéma Yútási Ísumbo agaráátinkanintavai simátimena séna parubará umánkáandawaimba táto'mai áí'mae'a taví'mae'a koró siráimba ⁴⁵ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena parubará kwéumankowasa ⁴⁶ kwesé tuwái Ísumba tátórówana ⁴⁷ Ísuna kwayó-kwáásivínkémbá moóráwai taánasatama maimaéna aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásigó áá'a agáúsuwowana ⁴⁸ tun-kwáásiyávéna séna kentávái umóyán-kwáásimán-iyé sé'a pó'a taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. ⁴⁹ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé mé'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa ⁵⁰ kwená kwayó-kwáási amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uwasá tun-kwáási Ísumba áí'maesa kwéguwana ⁵¹ moórá ívé-kwaasigo ampaantawé su'mai úsúrena Ísun-ánaaemba kwéguwasa tátorankowana ⁵² ampaantamá kwatuwéna kwátóiyaaimba kuráiyé.

anón-kwaasi Ísumba aai simánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:57-68, Áríku 22:54-71, Yóni 18:13-24

⁵³ kúwasa Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye amáamba sun-kwáásiyé torupamáí máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁴ Pítáa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba íréna naamaúva'a ména i-kwáásiyé irará'á koména irá kwégauviye.

⁵⁵ Pítáa irá kwégauvuwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana íma kwáyowasa ⁵⁶ Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasá ⁵⁷ évakarawai usásinesa kampa'á sésa ⁵⁸ kwemó

sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba kwaási uráan-damba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwe'á kwaásimo ímo íyan-damba ónaumne siráíye suwasá ⁵⁹ minkwáásí íma moórá-aimba suwaná ⁶⁰ aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áisaa ena séna simánkáan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶¹ Ísu iséna íma aai súwana aiva'-mónó-káwáánákó áisaa ena séna kesáámó áwí'o mósá maráúndawai ááninko e Áánútumo usásinankiwai Káráísitiya'ona simásimiyo súwana ⁶² Ísu séna kemá úne. suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáímá ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana ⁶³ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwátóí tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináíntávái aaivimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta ⁶⁴ Áánútumbo simáímo sáwí'o umánkáintavaiya nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa ⁶⁵ Ísumba tuwirááíma kwirankésa aúrampa'a ampantanéí káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútu usásisinkiwai úne séndawai ómpo kemá náawa kwétuvuwuna simásimiyo kwésuwasa i-kwáásí áí'mai tiyáándeí tuvúkáawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:69-75, Áríku 22:56-62, Yóni 18:15-27

⁶⁶⁻⁶⁷ Pítaa naamaúva'a ména irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó téna Pítaamba takarákena séna Ísu Násaretivakewise maéndawai óne súwana ⁶⁸ emó sénda-aimba sáákoma íma kawé'an-íye simásuwena máápar-ontavimba komáyowana ⁶⁹ minárásígó moórágwara'a awánéna máyón-kwaasiyavena séna evíwána kwaásivinkenda'an-íye súwana ⁷⁰ moórágwara'a Pítaa séna ímaniye simásuwena máyowasa sáwíyanka'a máyómba Pítaantavesa sésa áraitá sune. Kárírivakenda'a po kwená kwayó-kwáásívínkéndá'á óne suwaná ⁷¹ Pítaa aika'á maréna séna kampar-áímbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-íye kwésuwana ⁷² kokórigoma moórágwara'a áái súwana Pítaa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráínka'a kokórigomo kaeká'ó ááimo ímo siráíndara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-íye síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna ávááraumai iví'á taráíye.

15

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Árúku 23:1-5, Yóni 18:28-38

¹ ivi'á tówasa aaváúmá usónka'a mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye ámáamba sun-kwáásiyé mimbórá-áimbá símaresa Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí'maesa Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana ² Páíráti Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ³ mono-káwáá-kwáási ó'on-o'on-aintavai aaivimbá mayánkówana ⁴ Páíráti Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo anondáma íya moórá-aimba síníyono súwana ⁵ Ísu iséna íma anondá aai súwana kámááni-kawaana'a Páíráti sáwívar-imayaa uráíye.

Ísumba aráá'a tuvúworo siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

⁶ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Áróamáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye. ⁷ Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwai áwí'a Párápási ándáva'a ména évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tíyónka'a kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándávimba ánkarowana máyowasa ⁸ sáwíva-kwaasi torupamáí mésa Páírátintavai sésa moóráwaimba ayúrankaao suwaná ⁹⁻¹⁰ Páíráti imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáási Ísuntavai íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máánkaraawe séna tísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno súwasa ¹¹ mono-káwáá-kwáási úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Ísumba íma ayúrankaniyompo Párápásimba ayúrankaao simáméro suwasá isésa mináimbá simámúwana ¹² Páíráti séna Ísumba Yútaa-kwaasiti kawáánará iyémó sewáimbá nóra ónaumno súwasa ¹³ anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná ¹⁴ Páíráti séna nóra-sawira uráina'iyó súwasa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae iyúwana ¹⁵ Páíráti miwí táái owé senasá aamoí umásinkaigwae séna Párápásimba ayúrankena i-kwáási simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páíráti séna áí'mai taaira'á mátuvuwíyana puwíno séna Ísumba i-kwáásirá'á tímakaiye.

i-kwáási Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.

Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3

16 Ísumba i-kwáásirá'á timúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa 17 naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iyé sésa Ísumba umánkesa anón-kwaasiti kánumo'an-iyé sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpimbá kuvérankesa 18-19 kanaaráá'a ankésa moórá-mora-umai kivaíresa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa tááundeí a'nómbá tuvánto'na kwéesa tuwirááíma kwirankésa 20 kanaaráá'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Áríku 23:26-43, Yóni 19:17-27

21 i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni kwemá Arekesándaawe Árúvusinte tivowámá kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'naa úmae tiyó suwaná mirá úwasa 22 kwésa moórá-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwíkoná ááimba a'nómayaapare supa'á kwésa 23 ándá-aran-domba mairésa áí'a ánasainkwae sésa ikaa'ó vaí-yántáá'á mimpimbá marésa Ísumba ámúwana íma naráíye.

24 Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aiyayaampimba máyuvusumaresa kwená unáánkwátói mayánáe sésa aavéíya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitaindawai mayáníye sésa mirá ésa 25 aakaaká'ó máún-kanaa-avaura'a tuvúwúmba 26 Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváivimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawááná'áni-iyé agaimarésa taaira'á mósá marésa 27 umóyántémo uyan-kwáásiráí tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowana [28 naaóvá'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna kwemá sáwí'a on-kwáásí máépa'a máyáísasa awánaraawe agaimaréna sirónka'a pósa mirá uráawe.] 29 taaira'á tuvúsúmarowasa évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áákesa timánáantata'a umánkesa aká'áámba simánkesa sésa úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo 30 esávái enáúma áwa'naa ema eyáárika'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo suwasá 31 miráumai mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé sésa ó'owi túwa'naa ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai áwa'naa íníye. 32 Áánútumo usásisinkaiwai é'a Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyáárika'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áanimban-iyé sénaumne

suwasarái miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásírái évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai Ísumba kanaaráá'a ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Áríku 23:44-49, Yóni 19:28-30

³³ Ísumba kanaaráá'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwená aaváúmá kaapa marówana túnkumba
³⁴ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa
³⁵ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóvá'ó Áánútun-aai simátímakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná
³⁶ moóráwai isaaiséna paru-táyánáma maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá maréna séna Íráiyaama kuména taairakémbá kunayútuwani. íya kunayútuwaniyo séta amu'maréta máyaumne súwana
³⁷ Ísu anónka'a kwésena puwúwana
³⁸ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírakémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'makáiyé. ³⁹ Ísu anónka'a kwésena puwúmba i-kwáásítí kawáánákó Ísumo anónka'o sénamo miráumai puwúmba awánéna séna árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-iyé siráiyé.

⁴⁰ mináimbá súmba sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. miníníntómpinkémbá moórá-inimba Mágátáara-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba aú-kwaasi Yémésinte Yósisinte tinówama áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba áwí'a Sárómi
⁴¹ miráumai-inimba Ísumo Káríri-ayampa'o naaúpa'o kwenánaaembo kwa'maésamo áwa'naa úmaesamo kuráan-inimba Ísu Yérúsaremuva'a túmba miníníntómbá tésa taaira'á tuvúsúmaronka'a némpa'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Áríku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁴² miníníntómbá tamáyówana Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanáa aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba enónka'a moóráwai áwí'a Yósépi Árímatíyaa-naopakewai
⁴³ kwemá anón-kwaasi éna kawe-kwáási éna Áánútu kwená kwaási kawáániye séna amu'maréna máyowai ima áá'a kómba Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó

súwana ⁴⁴ Páírátí imáyáa éna ára pukuráina'iyó séna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna Ísu ára pukuráina'iyó súwana ⁴⁵ owé á'a pukuráiyé simámuwana Páírátí séna kanaampó Ísun-auma mayáníyone súwana ⁴⁶ Yósépi aúná-ampantama komaimaéna tiréna Ísun-auma taairakémbá tamaimái minámpáántávimbá asááumai maimaéna aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁴⁷ Máriyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yósisimba anówama úwasarai méсарai Ísumbo utamánkomba taawánésa kurááiyé.

16

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Árúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasa kaumbo-ínimbá Máriyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yémésimba anówama úwana Sárómi úwasa miráumai-inimba Ísun-aura'a áséi-kwiyu-masawemba mápérankanae sésa ² ááéma aaváúmá usónka'a mimbásáwémbá maimaéna Ísumbo utamánkaropa'a kumbá ³ aampa'á kwégwesa iséise ésa sésa murí-áígó óika'a awááumasukaan-ontamba anón-ontamba póna náawa akwásinkanintaa'iyó sésa ⁴ awánomba minóntámbá á'a akwátukowasa awánésa ⁵ mimbúrí-áirá'á iyúmba moóráwai ívé-kwaasi kwayán-únánkwátóigwara-kwaasi minká'á máyowasa awánomba táá'a kówana ⁶ simátimena séna íma táá'a kaíno. Ísumba Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánanae sé'o kwétemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawáné'a ⁷ kwená kwayó-kwáásiyé Pítaa iyai kosimátimé'a sé'a Ísumo siráintemba pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Kárirí-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináimbá kosimátiméro súwasa ⁸ mimbúrí-áímá tuwésa táá'a kéna tiyántámbá tówasa isaaisésa kwésa táá'a kóntavai mináimbá íma kosimátimakaawe.

Máaka kemó súnda-aimba ánásaiye.

[Ísu paáruwana Máriyaa awánarain-kwasai.

Yóni 20:11-18

⁹ sontaará'á ááéma Ísu pukáimpinkemba usásinena aiva'á Máriyaa Mágátáraa-naopaken-ininko aúranka'a paáruwana ááéma Ísu miníninkó arumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkain-ininko aúranka'a paáruwana ¹⁰ awánéna kwená kwaási ivi'ó kwétopa'a kosimátimuwasa ¹¹ Ísumo

auvówanamo miníninkómó awánón-aimba simátimumba isésa íma ísámai kawé'á uráawe.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Áríku 24:13-35

¹² minkákémbá kae-kwáási aampa'á nén-ampa'a kwéguyana Ísu ó'on-kwaasi túwawaakaamba makéna minkáé'nárai túranka'a paárúwasarai awánésarai ¹³ koyauwerésarai Ísuna kwaási tasimátímúyasa ísómbe íma ísámai kawé'á uráawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátíyu 28:16-20, Áríku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁴ minkákémbá Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi toómbá kwénowana Ísu paárúwasa awánowana Ísu áwáá'a tiyéna séna kemá pukáundavinkemba usásinkaunda suwánaresa simátíméwa'a ísámai sirumbá kwéairaraawe sé'a ísámai tuwarónaawaro kwéowe. simátímén-aintavai áraire seráámbá íma áraire siráawe simásuwena ¹⁵ séna kesí áséi-kwasai amápa'-marava'a simátímapa'a koró. ¹⁶ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái mésa nombá peráiyana Áánútu miwímá sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátinkanivo kesááiyavesa íma áraire síyawaima Áánútu aavimbá maitinkániye. ¹⁷ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai ímo awánaam-bayaima maésa kesí asirayándéi kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwésa ó'on-aimpinkemba sésa ¹⁸ áwáávi'o índa-iraankavayaambo tátoraiyanamo váíndamo ésa íma puwésa puwí-nómbó náiyambo ésa íma puwésa tí'o ín-kwaasira'a tiyáándeí táto'mai asóvamatinkanaaowe Ísu siráiyé.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Áríku 24:50-53, aantá-kwaasi 1:9-11

¹⁹ Ísóigo Ísu mináímbá simásuwowana Áánútu Ísumba áí'maena kwíyómpa'a móankowana Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowasa ²⁰ Ísuna kwayó-kwáási amápa'-marava'a áséi-kwasai simátímapa'a kuwaná Ísóigo kwétuwa'naa-uwasa kwaási ímo awánaraam-bayaima mayówasa awánésa sésa maanáimbó simásíménta árair-aimban-iyé siráawe.

mináímbá ánásaiye.]

Árúku

Ísu kwíyómpa'a irówana Árúku évakar-ima maisuwéna Ísun-aaí agaimakáíye. Árúku íma Yútaa-kwaasiman-ivo ó'onkaa-kwaasigoma éna sontaa-máyáí mairáíye. Kíríkí-kwaasi Ísun-aaí isáígwáe séna maanáúvái agairáíye. Kíríkí-kwaasi arupí umáímo máyáamba tirááíma tain-kwáásímán-owe séna maanáímbá agairáíye. Ísu árai'a arupí-kwaasima póna arumbá kwéumatinkaiwaiman-íye. Áánútumpa'a námúnaa sen-áiné Áánútun-amankon-aaine sáwí'o kwéumbeyamba Áánútu kwémaisyuwain-aíne mirán-áímbá Árúku agaimakáíye.

¹⁻⁴ anóndako Tíóvíraasiyo moórá-kwasai sénaumpo isaaó. Áánútu kentáávímbá paáruraimba aiva'á awánaraan-kwaasi mintántáákón-áái simátíma'maesa iráamba isasá kentáá kwésimasimewe. sáwívarawai mináímbá áraraimba agaimakáamba mináínkóná ááimba kawé'á umái isé'a aivakén-áímbá avupinkén-áímbá naaénken-aimba agaimái amúne. ísaraanda-aimba árar-aina'i. kampar-áíná'iyompo mindáyave'a maanáúváímá agaimái amúmpo awáné isaaó.

Yónimba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

⁵ Yútiyaaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyonkanaavimba moórawai áwí'a Sékáraya kwemá Ápáísana akún-ándárákén-kwáásí ména Áánútuna mono'-náúmpá'á mayáí kwémayowai máyowana awainínkó áwí'a Érisapeti kwemá Érónina akún-ándárákén-ínímbá póna Áánútuna mono'-náúmpá'á mayáí kwémayon-kwaasiti akún-ándárákén-ínímbá úwasarai ⁶ Áánútu aúranka'a minákwá'á kawé'á umái mésarai Ísóigo arááíma kwégwaresarai kwená áamámba kawé'á umái isésarai ⁷ iyámpóí iyaaimba ageínímbá ména anónu'mai áráankamba karáíye.

⁸⁻⁹ anónu'mai áráankamba kamáguyasa Sékárayaana akúmbá Áánútuna mono'-náúmpá'á mayáí kwémaesa mirá úmae kwéiyesa miwítí mayáí taáínkaar-ésa Sékárayaamba usásinankowana áséi-kwiyumba índayantaa'a agayáíndayavena Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwasa ¹⁰ áséi-kwiyumba índayantaa'a agayáí-kánáámá amápa'a Yútaa-kwaasi máá'aruva'a mésa Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana ¹¹ Sékáraya Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwana áséi-kwiyumbo íi-yántáá'ó agayáí-tááréígóná ayáánúrapa'a kwíyómpaken-kwayo'na'a

paárúwana ¹² Sékáraya awánéna kantúmba éna inkaisúwana
¹³ kwíyómpakewai séna Sékárayaao íma inkaisiyó.
 Áánútumpa'o námúnaamo sénda ísáintavena enawainínkó
 Érisapeti iyámpói mayánívo miniyámpóigó áwí'a Yóniye
 siyó. ¹⁴ marankáinana enarunkó aamoí kwéinasa á'on-
 kwaasigwara'a aamoí ónááowe. ¹⁵ marankáindara'a
 Áánútun-amanko miniyámpóigó arumpimbá anómba ínana
 ándá-aran-domba uwó'aó'-nómbá íma náino. Áánútu
 aúranka'a kwenáwí'a anómba íníye. ¹⁶ kwemá anón-éna
 Ísareri-kwaasiyomba tavisínasa miwítí Ísóigo Áánútumpa'a
 ókwara'a ténááowe. ¹⁷ kwemá Áánútun-aaí simátímakowai
 áwí'a Íráiyaa uráintemba asiramái ména Ísóigona aiva'á
 kwéna tivoísáíye táánimbaate tavisínasa tágárotamai
 ménaaowe. aaimó ímo isáíyan-kwaasi tavisínasa arupí-
 kwaasimo íyantemba miwí ésa kawer-ímáyáá ónááowe.
 miráumai Ísóigomo kumíníntavena kwená kwaási to'mayaa
 umátinkaniye kwíyómpakewai súwana ¹⁸ Sékáraya séna kesé
 kesuwainínté anónu'mai áráankamba kágurauvo nóra séra
 mináintávé'a áraire sénaumno súwana ¹⁹ kwíyómpakewai
 séna kemá Képarieri mé'a Áánútu aúranka'a máyaunana
 kawe-kwásái siména si'maráísa'a móru simámundayavai
²⁰ íma áraire sémpo emá íma aai sindá ménana naaén-
 kanaa kemó sún-da-yantaa'a paárína kawé'á umái aai
 síníyone súwasa ²¹ máá'aruva'a máyón-kwaasi Sékárayaamba
 amú'matuwé mésa sésa anóm-bono'-naumpa'a nóintavena
 ayáátáaka'a máyáíyo kwésuwana ²² máápa'a kuména íma aai
 súwasa anóm-bono'-naumpa'a kaainkáání'a umái awáraiye
 suwaná ayáán-awaame'a kwéena íma aai súmba ména
²³ kwená mayáí-kánáá ánásowana kwená naaópa'a kuráíye.

²⁴ komáyowana awainínkó Érisapeti ámú'a paaréna aúp'á
 éva'aasei-kwiyomba ména ²⁵ séna Ísóigo kawé'á umásinkena
 mirá uráintave'a aamoí é'a ayáátáaka'a iyámpói íma tin-
 káúnda misígáémó imbá kwéanasaiye Érisapeti siráíye.

Ísumba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

²⁶ Érisapeti ámú'kwá'a ména ava'moraé-kwiyomba
 maisuwówana Áánútu kwená kwayó'ná'á áwí'a
 Képarierimba kwíyómpakemba ai'marówana Káríri-marava'a
 Násáreti-naopa'a kuména ²⁷ moórá-arasigomba áwí'a
 Máriyaamba simámindayavena kunkáíye. minárásígó íma
 kwaai mairón-arasigo Tévíti-andaraken-kwaasira'a áwí'a
 Yósépinka'a siváúmaresa ítámakowana ²⁸ kwíyómpakewai
 Máriyaanopa'a kuména séna mé'ono. Áánútu aamoí
 umánkena esé máyáíye simámuwana ²⁹ anón-imayaa

uwááena séna mináínkóná ááimba nóran-aintavaiya siiyó kwésuwana ³⁰ miwámá séna Máriaáo Áánútu aamoí umánkáívo íma áá'a kaíno. ³¹ ámú'o kaumáimo iyámpóimo maranké Ísuwe se áwí'a tamánkaniyone. ³² kwemá anón-éna anón-kwaasi-i'a ínasa usáyaaitamai-Isoigo ááninkoman-iye sénááowe. aíkwá'náon-awi'a Tévítimo kawáá-máyái mairóntemba Áánútu kawáá-máyái amínana ³³ YákoPON-andaraken-kwaasi kawáá-máyái kwaíkwai'a ínana minkáwáá-kwí'á íma ánásainda kwaíkwai'a íníye Képarieri súwana ³⁴ Máriaáo séna nóra se seénó. kemá íma kwaai mairé'a úwoi máyaumne súwana ³⁵ kwíyómpakewai séna Áánútun-amanko esé máyainana usáyaaitamai-Isoigona asirayámbá embá amína po maránkénasa ó'oran-iyampoi Áánútu áánimban-iye sénááowe. ³⁶ enamááraa-ininko áwí'a Érisapeti áráankamba kéna ámú'a kauráíye. ageínímbán-iye kwésewana ámú'a kauréna ava'moraé-kwiyomba maisukáíye. ³⁷ Áánútu amápa-tantaa'a etóyóí kwéena kwenkwárá'á mirá kwéumankaiye súwana ³⁸ Máriaáo séna Áánútuna kwayór-árásí úmpo simásimendantemba Áánútu kembá mirá íníye súwana Áánútu ai'mákwai auwéna iráíye.

Máriaáo Érisapetina namu'á kuráin-kwasai.

³⁹ iyúwana sáwíyanka'a Máriaáo ména usásinena avekáán-umai Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a moórá-naopa'a kwéna ⁴⁰ Sékárayaana naaúmpa'a iyéna Érisapeti áwí'a mói tówana ⁴¹ Érisapeti Máriaáo amósámba isówana iyámpóigo anówan-arumpimba ména úwauwa úwana Áánútun-amanko Érisapeti arumpimbá anómba úwana ⁴² anónka'a séna Áánútu kawé'á umánkena ó'on-inimba kítoKa'a kawé'á umátinkena embá anónka'a kawé'á umánkaraiye. marankáníyonda-iyampoigonkwara'a kawé'á kwéumankaiye. ⁴³ íma súwíkwarrar-inimba úndanivo kesí Ísóigomba marankáníyonda-inimba éma kesí namu'á kwétene. ⁴⁴ enamósámba isáúnana sirumpimbá máyáin-iyampoigo aamoí éna úwauwa uráíye. ⁴⁵ Áánútu simámakain-aimba árai'a paáriniye séndayavena Áánútu kawé'á kwéumankaiye Érisapeti siráíye.

Máriaáo Áánútuna aamoí éna imá siráin-kwasai.

⁴⁶ súwana Máriaáo séna kesí imáyáago Ísóigo áwí'a mósá kwémaraisa'a ⁴⁷⁻⁴⁹ Áánútuna kwayór-árásí úwoi-arasi únana kentávéna imáyáa isaná sirunkó kawé'á isa'á Áánútu kawer-ámpá'á mészinkaiwaimba aamoí kwéumankaumne.

Áánútu anón-asirayankwarawai anómba umásínkáimba pása kentávésa sésa Áánútu kawé'á umánkaraiye sénááowe. ívé'a máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a mináímbá símaesa kónááowe. Áánútu ó'orawaima éna⁵⁰ kwenáísamaivimbo máyáan-kwaasiyavena naaóvá'ó maémáen-kwaasigwara ívé'o máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a arumbá umátínkámaena iyíniye.⁵¹ Áánútu asiramái ména asirayám-báyái maéna kentúwí'o mósá máráan-kwaasi ti'mátu'makaiye.⁵² Áánútu túwí'o kwáyáin-kwaasi sáwíyanka'a mórúna umátinkena ímo túwí'o kwáyáin-kwaasi anónka'a mósá kwéumatinkaiye.⁵³ táái kwétinkain-kwaasi kawé-tántáá'á tiména sáwíva-tántaa'a makáan-kwaasi íma tiména ti'mátukaiye.⁵⁴⁻⁵⁵ Áánútu kentáá síkwá'nágwara Ááváramuntavaigwara'a asiramái séna enkwará enáísavutantambo iyawaigwara'a sirumbá umátínkámae iyónaumné siráin-aimba ááka'a makéna kentáá Ísareri-kwaasiya kwená kwayó-kwáásíyá kwésuwa'naa-iyé Máriyaa séna⁵⁶ Érisapetiye ména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna kwená naaópa'a kunkáiyé.

Érisapeti Yónimba maránkarain-kwasai.

⁵⁷ kumúwana Érisapetina kanaamá túwana iyámpói maránkówasa⁵⁸ Ísóigo arumbá umánkarain-aimba isésa kwenamááraawe kwená naaópakewaiye isésa anówankwara'a aamoí umánkaraawe.

⁵⁹ aamoí uwaná miníyámpóigó avakaumboé-no'waamba kwaúwasa áúra'a kárámai araa'éna ónáo sésa avowá áwí'a Sékárayaawe simánkanae uwaná⁶⁰ anówama séna ímanivo kwenáwí'a Yóniye seró súwasa⁶¹ miwí sésa íma ená kwaásiva'a mirán-kwí'á kwáyáiyé suwaná⁶² avowámbá áá'a kaúnkówasa tiyáándeí umásítai'a ésa nóran-kwira tamáminiyono suwaná⁶³ avowámá aúvái-kwandaai síméro séna umásítai'a úwasa máámúwana agaimaréna kwenáwí'a Yóniye séna timúwasa awánésa anón-imayaa uwaná⁶⁴ Sékáraya agaimaréna ói'a etóyóí úwana aai séna Áánútu áwí'a mósá marówasa⁶⁵ mindáópaken-kwaasi táá'a kówana Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a mináímbá kóyáwé umágúwasa⁶⁶ ísówai anón-imayaa ésa sésa miníyámpóigó naaémbo nóran-kwaasiya méniyo sésa Ísóigona asirayámbá kwesé máyáiyé siráawe.

Sékáraya siráin-kwasai.

⁶⁷ miníyámpóigó avowámbá Sékárayaamba Áánútun-amanko anómba umánkówana Áánútun-aai simátiména

séna ⁶⁸ Áánútu kentáásí Ísóigo éna kwená kwaásiya Ísareri-kwaasiya súwa'naa ena sáwí-imayaao tátoraimpinkemba iyásinkaindayavenaya kwéimba póta kwenáwíta mósá maránaumne. ⁶⁹ Áánútu kwená kwayó-kwáásí Tévítin-andarakewaimba asirayán-kwáásí usásinankaraimba póna sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniye. ⁷⁰ naaóvá'á Áánútu mináímbá kwená kawekwáásí simátimuwasa agaimakáawe. ⁷¹ naaóvá'á Áánútu kentááyávéna asiramái séna tiyámbo kembó umátinkénkwaasi namuro-kwáásí tátokaampinkemba métiranaumne siráíye. ⁷² naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'náyavena arumbó umátinkanin-aimba séna kwená asirayán-áímbá ááka'o maránín-aimba siráíye. ⁷³⁻⁷⁴ Áánútu Ááváramu kentáá síkwá'náyavena kentáásí namuro-kwáásítópakemba mésinkainata íma sáá'a kwégainata kwená mayái maéta ⁷⁵ kwenaúranka'a kawé'á umái arupí umái maí'mai'a ónaunda-ainta asiramái siráíye. Sékáraya simásuwena séna ⁷⁶ kesááninkoo entávésa usáyaaitayan-Isoigon-ai simátiminyondawai óne sénááowe. aiva'á kwé Ísóigona aambá kwiýíníyone. ⁷⁷ Ísóigo kwená kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-ámpá'á métinkanin-aimba kwésimatime Ísóigona aambá kwiýíníyone. ⁷⁸ kentáásí Ísóigo ávááraumai arumbá umásinkenaya aaváúmó iyénamo sámó kaintembá kawer-ámpátá mésinkenaya sámá kamásinkanintaawe. ⁷⁹ túnín-ayampa'o máyáawai puwónááontavena táá'a kaiwái sámá kamátinkena kawer-ámpá'á métinkaniye Sékáraya siráíye.

⁸⁰ súwana miníyámpóígó anón-éna kawer-ímáyáá kwéena kavóná-marava'a ména Ísareri-kwaasi túranka'a paárininkanaa kwétuwana kavóná-marava'a méraiye.

2

Máryaa Ísumba maránkarain-kwasai.

Mátíyu 1:18-25

¹ minkánáávimbá Áróamáani-kamaani-anondako áwí'a Ógásitasi kwemá simátimena séna amápa'-marava-kwaasi túwí'a agayánááowe siráíye. ² aiva'á túwí'o agayónkanaavimba Sáíriniyasi Síriyaa-kwaasiti kawáánakó máyónkanaavimba ³ namupa'ó maivá kuráawai koyauwerésa kentí akúmbó máyópa'a túwí'a agayáiyantavesa tiráawe. ⁴ Yósépi Tévítin-andaraken-kwaasi póna Káríri-marava'a Násáretinaopa'a tuwéna Yútiyaa-marava'a Tévítina naaópa'a téna mindáo-kwi'a Pétáremuva'a túwana ⁵ awainínkó-árásígó

Máryaa á múkwari'a úwana áwí'a mayáíndayavena áí' maena túwana ⁶ mindáoopa'a ména iyámpóimo ankái-kánaá túwana ⁷ aivar-iyámpói marankéna iyámpóigona unáánkwtóí úsúrena purumakankóná táávepimba ánkariye. túwí'a kwéagayowasa sáwíva-kwaasi kwirómpimba kwaásimo kwááyumo kwáén-daumpa'a íma ména purumakankóná naaúmpa'a ména maránkaraiye.

sipisípira'o tavíkówai simátímakain-kwasai.

⁸ mimbápá'á sipisípira'o tavíkówai no'wáamba uvá'á kwégawaa-esa máyówana ⁹ Ísóigo kwená kwayó'ná'á kwíyómpakemba ai'marówana sipisípira'o tavíkówaitopa'a paárúwana Áánútuna ságayamba tuwówana kumúwasa awánésa ávááraumai táátavesa uwaná ¹⁰ kwíyómpakewai séna íma táá'a kaíno. áséi-kwasai kusimátimunda pósa sáwíva-kwaasi kwéisesa ávááraumai aamoí umánkanaaowe. ¹¹ ívé'a Tévitina naaópa'a iyámpói maránkáisana miníyámpóigóntávésa Áánútu usásinankaiwai Ísóigoman-iyé sénááowe. miníyámpóigó keináraware ó'on-kwaasiye sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹² miníyámpóimá ampantanéí úsúmai purumakankóná táávepimba máraísa'a koawáné'a sé'a simásímakain-aimba árair-aimba kentáá kawer-ámpá'á mésinkaniwaimba maránkaraiye sénááowe súwasa ¹³ avekáámbá kwíyómpakendarawa'a sáwíva'a paárésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa ¹⁴ kwíyómpa'a Áánútu áwí'a mósá maráúmne. marapá'á Áánútu aamoí umátínkain-kwaasi paru umái máyáawe siráawe.

sipisípira'o tavíkówai Ísumba koawánaraan-kwasai.

¹⁵ kwíyómpakendarawa'a kwíyómpa'a kuntauwerésa iyúwasa sipisípira'o tavíkówai sésa Ísóigo simásímakain-kwasaiyaveta Pétáremuva'a koawánanaisaiye sésa ¹⁶ avekáán-umai kumbá Máryaae Yósépiye mésarai purumakankóná táávepimba Ísumba ánkariyamba taawánésa ¹⁷ kwíyómpakewai sirón-kwasai miníyámpóigóná kwaasái tasimátimesa ¹⁸⁻²⁰ koyauwerésa simásímakain-ainta árair-aine sésa ísaron-aintavesa koawánontavesa Áánútu áwí'a mósá makáawe. sipisípira'o tavíkówai simátimun-aimba ísówai imáyáa uwaná Máryaa mináímbá áákar-aaka'a éna imáyáa uráíye.

Ísu áwí'a tamámakain-kwasai.

²¹ iyámpói ánkáyuwena avakaumboé-no'waamba kwaúwasa miníyámpóigó áúra'a kárámai araa'éna uwaná

áwí'a tamánkena anówamo ímo ámúkwari'o urónka'a kwíyómpakewai sirón-kwi'a tamánkena Ísuwe siráíye.

Símiyoniye Ánaae Ísumba awánaraayan-kwasai.

²² naaóvá'á Mósesi aaraimó iyámpóimo tinkésa nombó pétuwesa miwítí naaópa'o iyónááon-aimbo siráin-kanaa túwasarai Yósépi Máriaaee Ísumba áí' mesarai Ísóigombo amíyanesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááíye. ²³ Ísóigona amáámba Mósesi agaimaréna séna Ísóigo séna kentí iyámpói aiva'á inaamai-iyámpóiyómbá tí'mae'a kesópa'a mátinke'a ená iyámpóíye sénááowe Ísóigo siráíye Mósesi agaimaréna siráíye. ²⁴ moóráva'a Ísóigona amáámba agaimaréna séna Áánútuntavekai isámai máái-numa kae'á vamái agáyáákaiyo. ímo mááimo makékai mááiraan-dumago aráá'a kae'á maimái agáyáákaiyo siráíye. mináímbá mirá óyááoiyantavesarai Ísumba áí' mesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááíye.

²⁵ kuyaná moóráwai áwí'a Símiyoni kwemá Yérúsaremuva'a ména kawekwaásí póna Áánútun-aiyavena asiramái ména Ísareri-kwaasi kawe'á umátinkaniwaimba amu'maréna máyowana Áánútun-amanko kwesé ména ²⁶ ááema simámena séna íma ááema puwíníyompo Ísóigomo usásinankaiwaimba awané puwíníyone simámakaimba ²⁷ Áánútun-amanko imáyáa amúwana anóm-bono'-naumpa'a umáyowasarai Ísu anóvwowi amáámba mirá siróntavesarai Ísumba áí' mesarai anóm-bono'-naumpa'a iyúyana ²⁸ Símiyoni miníyámpói tapéna Áánútuntavena súwi simásuwena séna ²⁹ Ísóigo simásímakaanda-aimba ívé'a paárisana sirunkó kawe'á kwéimba pó'a úwoi puwónaumne. ³⁰⁻³¹ amápa-kwaasiyavai isámai kawer-ámpá'ó métinkaniwaimba usásinankaana'a á'a kwéawanaumne. ³² ó'onkaa-kwaasi sama kamátinkena kawer-ámbá agaráátinkainana póna Ísareri-kwaasi súwita iyíniye Símiyoni siráíye.

³³ Símiyoni miníyámpóigóntávéna súwasarai anóvwowi isésarai anón-imayaa uyaná ³⁴ Símiyoni séna Áánútu kawe'á umátinkaniye simásuwena miníyámpóigó anówantavena séna Áánútu maaníyámpói usásinankaiye. kwentávésa Ísareri-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa kawe'á umái méwasa évakarawai tínaaemba umámenaawe. Áánútu kwembá awaamékáámbá umánkáísasa sáwí-aimbo simánkanaaowaiti ³⁵ sáwí-imayaa amápa-kwaasi túranka'a paáriníye. ááigwara-tantaako airaráisanamo áí'o íntenkáámbá umbai-yántáá'á enarumpimbá tíniye Símiyoni Máriyaantavena siráíye.

36-37 moórá-ininko áwí'a Ánaa kwemá Áánútun-
 aai simátímakon-ininko ména Ásan-andaraken-inimba
 Ványueri ayáámúnko póna kwaai mairéna avakaeté-ima
 maisuwówana awaikó puwúwana ayáátáaka'a 84 ima
 maisuwéna áráankamba kéna aasiyaasi-táwai anóm-bono'-
 naumpa'a uména enónka'a aavýaavimba no'wáamba Áánútu
 áwí'a mósá kwémarena námúnaawe su'mai síndayavena íma
 toómbá kwénena 38 Símiyoni kwésun-tawai kwegwárá'á
 egwaa'á taména Áánútuntavena súwi séna miniyámpóígón-
 áái simátimena Áánútu Yérúsaremuvaken-kwaasi sáwí-
 imayao tátokaimpinkemba iyásinkaindavenaya sirániwaimba
 kwéamu'maraundawaintavena miniyámpóígón-áái
 simátímakaiye.

Yósépiye Máriaae Násáreti-naopa'a kurááyan-kwasai.

39 Yósépiye Máriaae Ísóigo siráin-amaamba
 ánásamasuwasarai Kárirí-marava'a mindáraití naaópa'a
 Násáreti-naopa'a komáyóyana 40 mindáraití iyámpóígo anón-
 umagwena asiramái ména kawer-ímáyáá kwéuwana Áánútu
 kawé'á kwéumankowana méraiye.

Ísu iyámpói maúnka'a anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

41 naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-
 kánáá túntemba Ísu anóvwí Yérúsaremu-naopa'a kóyo
 urááiye. 42 Ísu sísamaivakemba kae'á kumbaimái-
 ima maisukónka'a kóyo uyambá pósarai mintánómbá
 nayááoiyantavesarai Ísumba áí'maesarai Yérúsaremuva'a
 komáyóyana 43 mintánón-kánáá ánásowasa miwítí naaópa'a
 kóyáwé uwaná Ísu Yérúsaremuva'a máyowasarai anóvwí
 íma awánésarai 44 imáyáa ésarai kwenamááraewa
 aampa'á kwégwiyo-imayaa ésarai aampa'á kwégwesarai
 enónka'a kwétoyo uwasarái mindárai miwítí naaóraavimba
 timááraavimba tíndawe sésarai avakáá uyambá 45 íma
 awánésarai avakáá uwááesarai ó'a tayauwerésarai
 Yérúsaremuva'a koavakáá úmaesarai kuyambá 46 kaumbo-
 táwai ánásowana anóm-bono'-naumpa'a máyowasarai
 anóvwí awánaraaiye. Yútaa-kwaasi aaimó simátímún-
 kwaasiti avumpimbá Ísu ména miwí táái kwéisená
 mináintávéna tísaa úwasa 47 anondá kwembá áisaa uwaná
 kwená kawer-ímáyáávínkémbá simátimuwasa isésá táátavai
 uwasarái 48 anóvwí taawánésarai táátavai ésarai tiyáámba
 tuvimpínésarai anówama séna kesááninkoo enavowé kesé
 avakáá úmaekai kwénaauyana sirunkó umbái kwétaivo nóra
 éwa mirá kwéono súwana 49 Ísu séna nóra ékai sivakáá
 kwéoyo. kesivoná naaúmpa'a máyaumpo nóra ékai íma

ísaraaiyo súwasarai ⁵⁰ mináínkóná ááimba íma kawe'á umái ísaraaiye.

⁵¹ íma ísóyana Ísu anówowiye Yérúsaremuwakemba Násáreti-naopa'a téna miwí tááiyavena kató úmae kwéiyena tamáyowana anówama Ísumo uráimba imáyáa umái máyowana ⁵² Ísu anón-umagwena kawer-ímáyáá kwéuwasa Áánútugwara kwaásigwara'a aamoí umánkaraawe.

3

*Yóni simátímakain-kwasai.
Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:2-8, Yóni 1:19-28*

¹ Áróamáni-kwaasiti anóndako áwí'a Táípíriyasi ména kawáá-máyái mairéna sísamaivakemba éva'aasei kumbaimái-ima maisuwónka'a Yútiyaa-marara-kawaanako áwí'a Póntiyasi Páírátí máyowana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti máyowana áváko áwí'a Vírípi kwemá Ítúréa-maravare Tárékónaitisi-maravare kárákwirowana Áráiseni Ápíríni-marava'a kárákwirowasa ² miráumai-kwaasi kárákwironka'a Ánásiye Káyavaasiye aiva'-mónó-káwáánákái máyóyana Sékáraya ááninko áwí'a Yóni kavóná-marava'a máyowana Áánútu aaimá simámuwana ³ Yóni Yótání-nonkona arúvá'á kwénaaena simátimena séna sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíya'a nombá pétinkaanana Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye Yóni siráíye. ⁴ mirá súntavena naaóvá'á Áánútun-aii simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

moórawai kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí iyana minámpá'á kwíno. ⁵ omá'a kárámai ukwítu'mae koró. kae'náér-amba arupí oró. kuváúsaavau-amba maimái kawe'á oró. ⁶ Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniwaimba ai'maráínana kumínimba amáparawaima awánanaaowe

Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yónintavena mináímbá siráíye.

⁷ súwasa Yóni nombá pésinkainkwae sésa sáwíva-kwaasi kwenópa'a tóyo uwaná Yóni simátimena séna iyánkó póigon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba timínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo. ⁸ kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawe'-máyái máyéwa'a tuwánanaumne. Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawe-kwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró.

Áánútu Ááváramu aísavutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpínkembá kanaám-po'a kwaási aúráaro sísá'á aúrásino. Ááváramu aísavutantamba uráundawai póta kawekwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. ⁹Íma kawerárámbá íyain-taima ááimpimba kwéayaisuwesa iravimbó agaisúwáántemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba tímíníye Yóni siráíye.

¹⁰súwasa isésa sésa simásimenda-ainta nóraya ónaumno suwaná ¹¹Yóni séna kaer-únánkwátói makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro. toómbá makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro Yóni súwasa ¹²táákisi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasi Yóni nombá pésinkainkwaé sésa kwenópa'a tésa sésa anóndako ómpo nóraya ónaumno suwaná ¹³Yóni séna íma kampa'á simái anón-ontamba maé'a táákisi-ontane su'mai máyáaro súwasa ¹⁴i-kwáási sésa kesáá nóraya ónaumno suwaná Yóni séna tínkantuke'a miwítí óísamba mayánáe íma seró. kampar-áímbá kwésimatime'a miwítí óísamba mayánáe íma seró. kentí mayáígóná meéyántávé'a íma kayoré'a tirunkó kawé'á kwéina'a máéro Yóni siráíye.

¹⁵Yútaa-kwaasi Áánútumo usásinankaiwaimba amumarésa mésa Yónin-aaí isésa anón-imayaa ésa sésa Áánútumo usásinankaiwai kwemá Yóniya'i. á'owaawa'iyó kwésuwana ¹⁶Yóni séna kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kemá nombá pétinkaundanivo kwemá Áánútun-amankomba ai'maráinana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye. iramó agáyáántemba íníye. ¹⁷aawinkwinaumo sípétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómbó marapá'ó kúmísanamo ásimá úndáomo tútúwaisasamo kaíkai'o ínín-iravimbo kwiyúmaimo agaisuwésamo anómbó naaúmpa'o mósá máraántemba kwaási miraráámbá íníye Yóni séna ¹⁸Áánútuna ásí-kwasai ísámai kawer-ígwáe séna mirán-áímbá simátíma'maena iráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Mááka 1:9-11

¹⁹⁻²²Yóni simátíma'maena kwéiyena sáwíva-kwaasi nombá kwévetinkena naaémba Ísumba pérankowana námúnaa kwésuwana sokón-tawaai taaínkaar-úwana Áánútun-amanko mááiraamba úmaena ane'á kumbáyowana aaígówé su'mai kwiyómpakemba séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwé'e'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráíye.

Yóni Áánútuna áséi-kwaşai kwésimatimumbanivo Káríri-marara-kawaanako áwí'a Érótima ávako awainínkó áwí'a Erotiyasimba mairówana mindáyavena ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráintavena Yóni séna sáwísawaa kwéone súwana Éróti Yónimba áí'mai ándáva'a ankéna mindáyavena sáwí-mayai maimaéna iráíye.

*Ísu aíkwa'nái túwíkona kwaasái.
Mátíyu 1:1-17*

23 Ísu marapá'a kumbéna kaumbo-siyáánkái-ímá maisuwéna kwénaaena Áánútun-aaí simátiminimba ááimba asówasa kwaasí imáyaa ésa sésa Yósépi ááninkoman-íye kwésewe.

Yósépi avowá áwí'a Írai úwana

24 Írai avowá áwí'a Mátáta úwana
Mátáta avowá áwí'a Árívái úwana
Árívái avowá áwí'a Méokai úwana
Méokai avowá áwí'a Yánai úwana
Yánai avowá áwí'a Yósépi úwana

25 Yósépi avowá áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi avowá áwí'a Émósi úwana
Émósi avowá áwí'a Néamu úwana
Néamu avowá áwí'a Ésérai úwana
Ésérai avowá áwí'a Nágai úwana

26 Nágai avowá áwí'a Méata úwana
Méata avowá áwí'a Mátátayasi úwana
Mátátayasi avowá áwí'a Sémeni úwana
Sémeni avowá áwí'a Yóséke úwana
Yóséke avowá áwí'a Yóta úwana

27 Yóta avowá áwí'a Yóánana úwana
Yóánana avowá áwí'a Árésa úwana
Árésa avowá áwí'a Sérápápeo úwana
Sérápápeo avowá áwí'a Síátio úwana
Síátio avowá áwí'a Nérai úwana

28 Nérai avowá áwí'a Méokai úwana
Méokai avowá áwí'a Étai úwana
Étai avowá áwí'a Kósamu úwana
Kósamu avowá áwí'a Éómetamu úwana
Éómetamu avowá áwí'a Eyá úwana

29 Eyá avowá áwí'a Yósúwa úwana
Yósúwa avowá áwí'a Éríyesa úwana
Éríyesa avowá áwí'a Yórimu úwana
Yórimu avowá áwí'a Mátáta úwana
Mátáta avowá áwí'a Árívái úwana

30 Árívái avowá áwí'a Símiyoni úwana
Símiyoni avowá áwí'a Yútaa úwana
Yútaa avowá áwí'a Yósépi úwana

Yósépi avowá áwí'a Yónamu úwana
 Yónamu avowá áwí'a Éráyakimu úwana
 31 Éráyakimu avowá áwí'a Mériya úwana
 Mériya avowá áwí'a Ména úwana
 Ména avowá áwí'a Mátáta úwana
 Mátáta avowá áwí'a Nétáani úwana
 Nétáani avowá áwí'a Tévíti úwana
 32 Tévíti avowá áwí'a Yési úwana
 Yési avowá áwí'a Ópéti úwana
 Ópéti avowá áwí'a Póási úwana
 Póási avowá áwí'a Sára úwana
 Sára avowá áwí'a Násoni úwana
 33 Násoni avowá áwí'a Ámínátapa úwana
 Ámínátapa avowá áwí'a Á'mini úwana
 Á'mini avowá áwí'a Ánái úwana
 Ánái avowá áwí'a Éséroni úwana
 Éséroni avowá áwí'a Pérési úwana
 Pérési avowá áwí'a Yútaa úwana
 34 Yútaa avowá áwí'a Yákópo úwana
 Yákópo avowá áwí'a Áísákaa úwana
 Áísákaa avowá áwí'a Ááváramu úwana
 Ááváramu avowá áwí'a Téra úwana
 Téra avowá áwí'a Né'o úwana
 35 Né'o avowá áwí'a Séráka úwana
 Séráka avowá áwí'a Áríyu úwana
 Áríyu avowá áwí'a Péréki úwana
 Péréki avowá áwí'a Ípa úwana
 Ípa avowá áwí'a Síra úwana
 36 Síra avowá áwí'a Kénááni úwana
 Kénááni avowá áwí'a Avakatí úwana
 Avakatí avowá áwí'a Sému úwana
 Sému avowá áwí'a Nówaa úwana
 Nówaa avowá áwí'a Árémeki úwana
 37 Árémeki avowá áwí'a Métúsara úwana
 Métúsara avowá áwí'a Ínóki úwana
 Ínóki avowá áwí'a Yéréti úwana
 Yéréti avowá áwí'a Má'árario úwana
 Má'árario avowá áwí'a Kénááni úwana
 38 Kénááni avowá áwí'a Ínosi úwana
 Ínosi avowá áwí'a Sėti úwana
 Sėti avowá áwí'a Áándamu éna kwemá Áánútu áánimban-iyé.
 miwí Ísu aíkwa'ná owé-ímáyáá uráawe.

4

*Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánáe siráin-kwasai.
 Mátíyu 4:1-11, Mááka 1:12-13*

¹ Yóni Ísumba nombá pérankaronka'a Áánútun-amankoma Ísumba anómba kwéumankena simámuwana Ísu Yótáni-nomba tuwéna kavóná-marava'a komáyowana ² Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanæ kwésuwana Ísu íma toómbá nombá ména kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba kwaúwana ávááran-aii ankówana ³ Sáátáánigo séna emá Áánútu áánimba úne kwésempe maanóntánkóntávái toómbá aúréná'a naanó siyó súwana ⁴ Ísu séna Áánútun-aii aúvái-kwandaavinkemba séna toómbó náiyawaiye su'mai kwaási íma tátoranivo Áánútu siráini'a amápa'a iyana tátoraniye siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁵ Sáátáánigo Ísumba ái'maena iyéna avekáán-umai amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasi agaráárankena ⁶ séna amápa'-marava'o kárákwiyuwo sénamo símakaimba moóráwaimba kesí imáyáavinkemba kanaán-umai timénaunda isa'á embá aménana enáwí'a iyíniye. ⁷ kesí imáyáamo mósá máréná'o é'a kárákwiyi-mayai aména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana ⁸ Ísu séna Áánútun-aii aúvái-kwandaavinkemba séna kesí Ísóigo Áánútumba imáyáa é'a kwenáwire su'mai mósá maré'a kwená mayáiyé su'mai máyáaro siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁹⁻¹¹ Sáátáánigo Ísumba ái'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankena séna Áánútun-aii aúvái-kwandaavinkemba séna Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a tí'maráínasa enká'á kárákwiyonaaowe. ó'omba séna óntanka'a aísamaima turaráanavo sésa tiyáándeí aramónááowe siráiyé. miráumai emá Áánútu áánimba úne kwésempe maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana ¹² Ísu séna Áánútun-aii aúvái-kwandaavinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwará'a séna kentí Ísóigo Áánútumba áísaa umai isánæ íma seró siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áísaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana ¹³ Sáátáánigo amápa-tantaatavena Ísumba áísaa umai isáiyuwena séna sáwíyanka'a ó'a taáísaa umai isánaumne séna auwéna kuráiyé.

Ísu kwená mayáímó ááimbo ásárain-kwasai.

Mátíyu 4:12-17, Mááka 1:14-15

14 kúwana Áánútun-amankona asirayámbá Ísumpimba kwáyowana Ísu kavóná-marava'a tuwéna Káríri-marava'a komáyowasa kwenááigo amápa'-mapa'a kóyáwé úwana 15 miwítí mono'-náúmpimpá'á Ísu simátimuwasa amáparawai kwenáwí'a mósá makáawe.

*Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Mátiyu 13:53-58, Máaka 6:1-6*

16 minkákémbá Ísu kítokomo maémáin-daopa'a Násáreti-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaama aasiyaasi-táwai mono'-náúmpá'á umaémáintemba miráumai uména Áánútun-aai aúvái-kwandaqivinkemba simátimindayavena usásinowasa 17 naaóv'á'á Áánútun-aai sirówai Áísáya agaimakón-kwandaai ámúwana mairéna kwéarirena moórá-aimba awánéna táámpamai séna

18 Ísóigon-amanko kesé máyáiyé. úwoi-kwaasiyavai kesí áséi-kwasai kosimátimiyo séna si'mákaimba póna Ísóigon-amanko kesé máyáiyé. tátokaan-kwaasiyave'a kemá ayútínkáana'a máéro siyé-áimbá kosimátimiyo. túrambo kavíkáin-kwaasiyavai ó'a túramba awánamai kawé'á umátinkao-aimba kosimátimiyo. tirumbó umbaimó táinda-kwaasiyavena minúmbái-yántáá'á ánásaniye siyé-áimbá kosimátimiyo. 19 Ísóigo kwená kwaási kawé'á umátinkanin-kanaagon-aai kosimátimiyo séna si'mákaiye

agaimaréna siráiyé Ísu simásuwena 20 mináúvái-kwándáái tavúmai kárákwirowaimba aména aai simátimindayavena mara'á máyowasa mindáúmpá'á máyón-kwaasi aai síniye úwasa aúrampimba karákówana 21 Ísu séna mináimbá táámpamai súna'a iséiraan-aimba avora'á kwévaariye súwasa 22 isésa aiva'á kawer-áimbá kwésiye sésa aamoí umánkesa naaémba anón-imayaa ésa sésa Yósépi ááninko éna maankákéwái póna kesáámó úndanten-kwaasiman-ivo nóra séna mirán-áimbá kwésiyo suwaná 23 Ísu séna kwaási kwántámai-aimba sésa emá sontaa-kwáásí ómpo enáúra'a eyáárika'a kawé'á uwó kwésewe. mináimbá kentávé'a simásuwe'a sé'a Kápénéamu-naopa'a kawé'-máiyái mairáanata ísaraumpo maanká ená naaópakwara'a mirám-báyái mayaaó kentávé'a sénááombanivo 24 árai'a simátime'a sé'a Áánútun-aai simátímiwai kwená kwaásitopa'a Áánútun-aai kosimátiminiyenamo kwimbá kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iye sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe. 25 árair-aimba sénaumpo ísáaro. naaóv'á'á Áánútun-aai simátimakowai áwí'a Íráiyaa máyonka'a

kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwéna íma aa'á téna ayawaimá tówana minkánáámá Ísareri-kwaasiti maravá'á ketor-ínimbá sáwíva'a máyówana ²⁶ Áánútu íma minkétór-ínimbá kotúwa'naa ínáyone séna ó'om-baravaken-ketor-inimba Sáítóni-marava'a Sárévati-naopaken-inimba koáwa'naa uwó séna Áánútu Íráiyaamba ai'marówana kuráiyé. ²⁷ naaóvá'á moóráwai Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráisa máyonka'a Ísareri-kwaasiti maravá'á túma karón-kwaasi sáwíva'a máyówana Áánútu minkwáásíyómbá íma asóvatinkaraimbanivo ó'om-barava'a Síriyaa-maravaken-kwaasi áuma karón-kwaasi áwí'a Néamanimba asóvamankaraiyé Ísu súwasa ²⁸ mimbónó'-náúmpá'á máyówai isésa imáyáa ésa kentááyávéna Áánútu íma túwa'naa ínáyé Ísu siyé sésa tirunkó ikaa'á vówasa ²⁹ usásinesa Ísumba tátokesa tavisímaesa máápa'a kunákáruwesa miwítí naaóromapa'a ámémpa'a améntáyuwanae uwaná ³⁰ ánivo Ísu minkwáásímívinkemba tuvíyuwena kóuraiyé.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Mááka 1:21-28

³¹ Ísu Káríri-marava'a Kápénéamu-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á uména aaí simátimuwasa ³² isésa asiramái súntavesa anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavai uráawe.

³³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyon-kwaasigo ména anónka'a séna ³⁴ Ísu Násáretivakewai óne. kentáá nóra éwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawé-kwáyó'ná'á óne súwana ³⁵ Ísu taraváá-kwántávéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái túranka'a tuvámbarena íma sáwí'a umánkena úwoi kóúwasa ³⁶ awánésa táátavai ésa keáímbá sésa nóran-aina kwésiyo. asirayán-áímbá taraváá-kwántávéna asiramái kwésimatímisasa tirumpinkémbá kwégowe suwaná ³⁷ mirán-áímbá Ísun-aaí mináyámpá'á kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Mááka 1:29-34

³⁸ isówana Ísu mimbónó'-náúmpá'á tuwéna Sáímonina naaúmpa'a íyúmba Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³⁹ iséna kwenópa'a téna kokotánkонтavena séna ánásaaó súwana

minkókótámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

⁴⁰ toómbá agai-timúwasa enónka'a ó'on-o'on-ti'o únkwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana ayáámba tátorowasa asóvaraawe. ⁴¹ mirá úwasa taraváá-kwámbá sáwíva-kwaasi tirumpinkémbá tiyuwésa anónka'a sésa Áánútu ááninko óne simásuwesa kóuraawe. taraváá-kwámbá imáyáa ésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwaima iyé-imáyáá untávéna Ísu aaiséráaro súwasa tiyuwésa kóuraawe.

Yútiyaa-ayampa'a Ísu simátímakain-kwasai.

Mááka 1:35-39

⁴² kóuwana aaváúmá usónka'a Ísu mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a komáyowasa avakáá-umai awánésa sésa kónavo keséya maiyó suwaná ⁴³ Ísu séna ó'on-daopimpakwara'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba kosimátimenaumne. mirá ónaundayavena Áánútu si'mákaisa'a kunkáumne séna ⁴⁴ tiyuwéna Yútiyaa-ayampa'a koména mono'-náúmpímpá'á simátíma'maena iráíye.

5

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:18-22, Mááka 1:16-20

¹ moórá-tawai Ísu nonkwaaúnkón-awampa'a áwí'a Kénésáréti-kwaaunkon-awampa'a máyowasa Áánútun-ai isánáe sésa tóyo ésa kwenkuvará'á úmaesa tuwaná ²⁻³ kae'á sáwíyan-dompi-sipi nonáámááíva'a kwáyowana moórá Sáímonindei kwáyowana awánówasa noyáá'a tóróyan-kwaasi mindómpí-sípí tuwésa kwase-únámbá kwésese uwaná misípí úwoi kwáyowana awánéna Sáímonina nompí-sípívimbá usáatena Sáímonintavena séna egwaa'á maimaé kwaaó súwana egwaa'á avúsúmaena nonawámpá'á kúwana Ísu mimpímbá mara'á ména amápa-kwaasi simátímakaiye.

⁴ simásuwena Sáímonintavena séna nompí-sípí avúsúmae nonavuvumpá'á kuré egwára ená kwaásigwara'a kwase-únámbá túwéwana nompímbá kumína'a noyáá'a asínáaro súwana ⁵ Sáímoni séna anóndakoo ívé'-no'waamba mirá úmae iyúndaya íya noyááta asinéta úwoiya máyaundayaanivo emó séndantemba ónaumne séna ⁶ nonavuvumpá'á kwésa kwase-únámbá túwówana nompímbá kumúwana sáwíva'-noyaa'a minúnámpímbá ógwitena tararáára'naraamba úwasa ⁷ moórá-nompi-sipivimba miwítí kwaási máyówasa awánésa tiyáán-tuwa'a ésa tasúwa'naa oro suwasá tésa

minkáé-sípívimbá noyáá'a mósá márówana ógwitena umbaí téna nompímbá kunávekora'naraamba úwana ⁸ Sáímoni Pítaa mirámó úmba awánéna Ísuma anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kivairena séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó siráiyé. ⁹ sáwíva'-noyaa'a asínóntavena Pítaawe kwesé máyón-kwaasiye táátavai uwasá ¹⁰ Sáímoniye noyáá'a to'maésarai nááúyawai Sépéti ááninkai túwí'a moórawai Yémési úwana moórawai Yóni mindáraiye táátavai uyaná Sáímoni Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó súwana Ísu séna íma áá'a kaíno. noyáá'o to'maé kwénaaomba mimbáyái ivátuwe'a ívé'a kwaási tavisíyasa kesirááíma kwáráaro súwasa ¹¹ mindómpí-sípí tavisímaesa nonáámááíva'a mámaresa miwítí mayáímá ivátuwesa Ísun-ánaaemba kwa'maésa kwénaaowe.

*Ísu áúma karón-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 8:1-4, Mááka 1:40-45*

¹² moórá-tawai Ísu moórá-naopa'a máyowana moórawai amápa-kuva'a áúma karón-kwaasi Ísumba awánéna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takivairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnái'a umásinkaniyone súwana ¹³ Ísu ayáámba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámbá kawáúguwana ¹⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono'-máiyái-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánéna áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. ánivo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana ¹⁵ ivátuwena kawé'á umánkon-aimba simátíma'maena iyúwana mináínkó naaó'-nao'a kóyáwé úwasa sáwívarawai tóyo ésa kwenáái kwéise'a onaná tí'o in-kwáásí asóvamatinkainkwaé sésa tóyo uwaná ¹⁶ ánivo Ísu Áánútumpa'a námúnaa síndayavena kavóná-marava'a kóyo uráiyé.

*Ísu aísamai pukówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 9:1-8, Mááka 2:1-12*

¹⁷ moórá-tawai évakarawai ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásiyé Yérúsaremu-naopakemba Káríri-ayampakemba Yútiyaa-ayampakemba tóyo ésa Ísu moórá-naumpa'a aaí kwésimatimumba taísaraawe. Áánútu Ísumba asóvamatinkanin-asirayamba ámakowana máyowasa ¹⁸ évakarawai aísamaimo pukówaimba kwandaavímbá

marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkáananaya kawe'á ínkwáe sésa tumbá ¹⁹ mindáumpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai iyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátoresá túwówana kumeémena kwaásivimbo Ísumo máyompimba aúranka'a kumúwana ²⁰ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ²¹ amáán-kawaa-kwaasiye amáámba sun-kwáásiyé iséise esa sésa Ánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Ánútumba aká'áámba kwésimankaiye suwaná ²² Ísu minímáyáámó umbá awánéna séna nóra éra mirán-ímáyáá kwéoo. ²³ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo sénááowe. ánivo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine kwaaó sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo awánanaaowe. ²⁴ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana ²⁵ túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá kwémaena Ánútu áwí'a mósá kwémarena kwená naaópa'a kúwasa ²⁶ amáparawai táátavai ésa Ánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavai ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Máaka 2:13-17

²⁷ naaémba Ísu aampa'á kwégwena awánómba táákisi-mayai kwémayowai áwí'a Árívái táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana ²⁸ usásinena amápa-tantaa'a tuwéna kwenánaaemba kwa'maéna kwéna ²⁹ Ísuwe náíndayavena kwená naaúmpa'a anón-tomba agayówasa táákísimo máyón-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye Áríváina naaúmpa'a tamésa mindáraiye tamésa tagwémandowasa ³⁰ amáán-kawaa-kwaasiye miwítí amáámba sun-kwáásiyé Ísuna kwayó'nárawatavesa áwáá'a tiyésa tísaa esa sésa táákisi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásiyé toómbá kwénaao suwaná ³¹ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawe'ó umáímo máyáan-kwaasi

íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-iyé.
³² mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa
 Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo
 máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a
 kunkáumne Ísu siráiyé.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mátíyu 9:14-17, Mááka 2:18-22

³³ suwasá évakarawai Ísuntavesa sésa Yóni nombó
 pétinkaiwaina kwayó'nárawa'a moórá-mora-tawai
 Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa
 námúnaawe su'mai kwésewasa amáán-kawaa-kwaasiti
 kwayó'nárawakwara'a mirá kwéovo ená kwayó'nárawa'a
 íma mirá ésa toómbá nombá úwoi kwénaawe. nóra
 ésa mirá kwéoo suwaná ³⁴ Ísu séna moóráwai aaraí
 mayáindawai amááraawi tanómba kauntimínimba miwisé
 máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi
 nánááowe. ³⁵ naaémba minkwáásígómbá áí'maesa kówíyasa
 minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo
 sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo
 iyíníntavena mináímbá siráiyé.

³⁶ Ísu mináímbá simásuwena maarán-áímbá kwántámai-
 aimba séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo
 ombá aúná-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó
 íyana aúná-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúná-
 ampantaraani'a íma íníyé. ³⁷ aúná-anda-aran-domba ááéeraa-
 sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe.
 mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba anón-éna
 ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá
 úwoiva'a atígwiníyé. ³⁸ mindáyavesa aúná-anda-aran-domba
 aúná-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe.
³⁹ ááéraan-anda-aran-domba naawáímó ombá sésa ááéraan-
 anda-aran-domba áséi kwéiyé kwésesa aúná-anda-aran-
 domba íma kwésinkaiyé kwésewé.

6

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.

Mátíyu 12:1-8, Mááka 2:23-28

¹ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a
 Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé kígauvimba úwíti-ton-
 kígauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáásí úwíti-aramba
 kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ² amáán-kawaa-
 kwaasi évaka'a tuwánésa sésa agándaan-kanaama aambá
 áúmbakaawa'a nóra era mirá kwéoo suwaná ³ Ísu séna
 naaóvá'á Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona
 ááimba íma ísaraawe. Tévítiyé kwená kwaásiyé táái

kwétinkowana ⁴ Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási timúwasa narááwe, mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-má'yái máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayái kwémayaamba kendéimán-iye Ísu siráiyé.

*ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.
Mátíyu 12:9-14, Mááka 3:1-6*

⁶ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kaaara'a Ísu mono'-náúmpá'á iyéna kwésimatimuwana moóráwai ayáánúrapar-ayaamba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ⁷ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáámba sun-kwáásiyé mésa Ísuntavesa agándaira'a póna minkwáásímó kawe'ó umánkainataamo éta táto'maiya aavintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ⁸ Ísu mínímáyáámó umbá awánéna ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna usásine kemó máyaundara'a umaíyó súwana usásinena Ísunopa'a túranka'a umaúwana ⁹ Ísu miwíyávéna séna moórá-aintave'a tísaa ónáe'a súné. kentáásí áamáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyó. agándai-kanaara'a póta kawe'-má'yáiyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáíya méni. inkámónanaya puwíníyo tísaa ena súwasa íma aaí suwaná ¹⁰ Ísu móyuwana meyuwana éna ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaaó súwana ayáámba árútuwowna kawe'á umánkowasa ¹¹ miwí tirumbá ávááraumai sáwí'a úwasa nóra umáíya inkamónaumno sésa kemó máyómpimba iséise uráawe.

*Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.
Mátíyu 10:1-4, Mááka 3:13-19*

¹² minkánaávímbá Ísu enónka'a omápa'a uména íma aúmá kwaéna Áánútumpa'a námúnáa símaena kwéiyuwana ¹³ móirarowana Ísun-ánaaemba kwarón-kwaasi tááyowasa iyúwana minkwáásívínkémbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi táámpámarena séna kesí aantá-kwaasin-owe séna túwí'a taráiyé.

¹⁴ miwí túwí'a téna moóráwai áwí'a Sáímoniye séna aúná-kwi'a tamámeña Pítaawe súwana séna moóráwai Pítaa áváko áwí'a Éndaru moóráwai áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Yóni moóráwai áwí'a Víripi moóráwai áwí'a Pátóromu

¹⁵ moórawai áwí'a Mátíyu moórawai áwí'a Tó máasi moórawai Árávíasi ááninko áwí'a Yémési moórawai áwí'a Sáimoni kwemá Áró máani-kamaani-kwaasi tí'mátuwanæ siráiwai ¹⁶ moórawai Yémési ááninko áwí'a Yútási moórawai Yútási Isakérióti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu táayaraiye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.
Mátíyu 4:23-25

¹⁷ omápakemba Ísu miwísé arúvá'á kumbáyowasa kwenánaemba kwarón-kwaasi sáwívarawaiye Yútiyaa-ayampakemba Yérúsaremu-naopakemba uwí-nón-awampakemba Táyaa-naopakemba Sáintóni-naopakemba sáwíva-kwaasiye tamésa ¹⁸ Ísun-aaí isánáe sésa tí'a ún-kwaasigwara'a asóvamatinkainkwæ sésa tóyo ésa taraváá-kwámbá tirumpimbá máyón-kwaasigwara'a tóyo uwaná Ísu taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa ¹⁹ tí'a ún-kwaasi Ísun-ane'a tátoraanana sí'a ánásainkwæ sésa mirá uwaná asirayámbá tokéna póna mintí'á asóvamatinkaraiye.

tirunkó kawé'á éna sáwí'a éna ínín-kwasai.
Mátíyu 5:1-12

²⁰ Ísu mirá umátiyuwena kwená kwayó-kwáásí tuwánéna séna keinárawa'a Áánútu súwa'naa ínkwæ sewái Áánútu kawé'á kwéumatinkena kwégawaaiye. ²¹ ívé'a táái kwétinkaiwai tirumbá etóyói umái máéro. Áánútu kanaa umátinkaniye. ívé'a tirumbá sáwí'a kwéisasa iví'á kwétaawai tirumbá etóyói umái máéro. tirumbá kawé'á ina'a kwiráái sénááowe. ²² keinárawa'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintave'a asiramái máyáawai kwaási tínaaembo umátinkesa tíyámbo umátinkesa sáwí-aimbo simátinkesa sáwí-kwaasin-owe sénááomba tirumbá etóyói umái máéro. ²³ mirá íya'a tirunkó kawé'á kwéina'a imá kwéte'a kwíyómpakemba kentí kawé'-mékámbá mayánááowe. naaóvá'á miwítíkwá'ná mirá ésa Áánútun-aaí simátímakowai sáwí'a umátínkaraawe. ²⁴ ánivo marapákéntántáá'á makáawaima kárákwiyoro. tirunkó kawé'á kwéintántaa'a á'a makáamba pó'a íma moóráma kawé'-mékámbá mayánááowe. ²⁵ ívé'a tímú'a vaiwái kárákwiyoro. naaémba táái tinkániye. ívé'a kwiráái kwésewai kárákwiyoro. naaémba iví'á tánááowe. ²⁶ naaóvá'á kentíkwá'ná kamparáímbá simátímakowai túwí'a mósá makáamba pósa mirámó kwésesamo kentúwí'o mósá kwémarewa'o é'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

*namuro-kwáásí kawé'á umátínkáaro-kwasai.
Mátíyu 5:38-48*

²⁷ Ísu simásuwena séna kemó simátíménda-aimba ísáaro, kesááimo isé'o é'a kentí namuro-kwáásí tirumbá kawé'á umátinke'a tiyámbo umátínkéwai kawé'á umátínkáaro. ²⁸ sáwí-aimba simátínkéwai kawé'á umátínkáaro. sáwí'a umátínkéwaimo é'a Áánútumpa'a námúnaa simái miwí túwa'naa oro. ²⁹ táá'o tuwausíya'o é'a íma tinkamé'a ókwara'a kwántá-timiyasa tuwausónááowe. kentí unáánkwátói mairésa sésa ókwara'a mayánáe síya'o é'a íma a'áo seró. ³⁰ moórá-yantaatavaimo simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. kendéimo moórá-yantaa'o máyáíya'o é'a íma usisi'á síméro seró. ³¹ kembó tirááimo táínda-i'o umáimo kwétuwa'naa-íya'a miwí miráumai túwa'naa oro Ísu siráíye.

³² Ísu simásuwena séna amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. sáwí'o kwéon-kwaasi íma kawé-kwáásí ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyanamo éna Áánútu íma kawé'-mékáméba tímínivo kentí namuro-kwáásígwárá'á imáyáa tíméro. ³³ amáparawai kawé'á kwéumatinkaan-kwaasi kawé'á kwéumatinkaawe. sáwí-kwaasigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kawé'ó kwéumatinkaan-kwaasiye su'maimo kawé'ó umátínkéwanamo éna Áánútu íma kawé'á owé síníye. kentí namuro-kwáásígwárá'á kawé'á umátínkáaro. ³⁴ sáwí-kwaasi naaémbe siménááowe-imayaa ésa kwétimewe. naaémbo tíménááon-kwaasiye su'maimo tímíyanamo éna Áánútu íma kawé'á owé síníye. naaémbe siménááowe-imayaa íma é'a úwoi tíméro. ³⁵ kentí namuro-kwáásí kawé'á umátinke'a imáyáa tíméro. anondá simígwáe-imayaa íma é'a úwoi tíméro. mirámó íyambo é'a Áánútumpakemba kawé'-mékáméba mayánááowe. Áánútu kwentávésa íma súwi sen-kwáásí úwoi kwétuwa'naa-ena sáwí-kwaasigwara'a mirá kwéísasa pósa kwaási keinárawa'a mirámó ombá tuwánésa sésa Áánútu kwíyómpakewai áánimbaa'a owé sénááówe. ³⁶ kentivomá arumbá kwéumatinkaintemba mirá oró Ísu siráíye.

*íma sáwí-aimba simátíméro siráin-kwasai.
Mátíyu 7:1-5*

³⁷ tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye síyanamo éna Áánútu kentáváígwárá'á mirá sínívo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. umbai-yántáá'ó tímíyanamo éna Áánútu kenkwárá'á mirá ínivo umbai-yántáá'á tímévo. sáwí'o umátinkaiya'o é'a mináímbá íma tááka'a maré'a tuwinkásuwaaro. mirámó

íyanamo éna Áánútu kemó sáwí'o ombá maitiyuwáníye. ³⁸ timíyantemba Áánútu anondá kembá timíniye. toómbó tíméwasamo nawááesamo aráávara'o ontembá Áánútu mirá umái sáwíva-tantaa'a timíniye. miráumai tíméntemba Áánútu miráumai timíniye Ísu siráiyé.

³⁹ Ísu simásuwena kwántámai-aimba séna moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésaraimo ésarai aísava'a tuvamóyááoíye. ⁴⁰ kwená iyámpóimo agaráátínkái waimbo ombá íma kwembá kwéusayaaitaavo kwenáái isámaesa kwemó intení'a kwéowe Ísu siráiyé.

⁴¹ Ísu simásuwena séna kentúrampimba irarumbá kwáyáisa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáiyé kwésevo íma mirá seró. ⁴² kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráiyé.

taaigónté arankóntéi kwaasái.

Mátíyu 7:17-20, Mátíyu 12:33-35

⁴³ Ísu simásuwena séna kawé-táigó íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawer-arámbá kwéiyaivo ⁴⁴ mintáigó arambá awánésa sáwí-taiye kawé-táiyé kwésewe. tekómo éna íma áwí-yantaa'a iyánívo té'a iyáníye. ampaantarígo avo'árén-aramba íma iyánívo ampaantarí-aramba iyáníye. ⁴⁵ miráumai kawé-kwáásí kawer-ímáyáávínkémbá kawé'-má'yái kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaawe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe Ísu siráiyé.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.

Mátíyu 7:24-27

⁴⁶ Ísu simásuwena séna kentávái anóndako óne kwésebanivo kemó simátimunda-aimba íma kwa'mái kawé'á kwéowe. ⁴⁷ kesópa'o tésa kesáái isésa kawé'á umái kwégwaraiyawai mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. ⁴⁸ naambá ónáe sésa maravímbá mai'á u'maésa kumeémesa óntamba kunavakáá-ésa minká'á naamayáamba aimái naambá úmaraiyana aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. miraráán-umai kwaásimo kesópa'o tésa kesáái isésa kawé'á umái kwégwaraawai asiramái ménaaowe. ⁴⁹ ánivo kesáimo

isésamo ímo kawewó umáimo kwéisaawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. naambá ónáo sésa íma mai'á ukésa iyamba paáká'á úmakaiyana anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawísiyuwainana sáwí'a íníye. miraráán-umai ímo kesááimo ísámimo kawewó iyawai íma asiramái ménaaowe Ísu siráiyé.

7

*Árómáani-kwayo 'nakona kwaasái.
Mátíyu 8:5-13*

¹ Ísu mináyáátáár-áímbá simátímatuwena Kápénéamu-noapa'a komáyowana ² Árómáani-i-kwaasiti kawááná'á ména kwená kwayó'ná'á aráái tówaimba áí'a kwéuwana puwíndayavena kwéena máyowana ³ minkáwáánákó Ísumo tamáyon-aimba iséna Yútaa-anon-kwaasiyavena séna Ísumba koái'mae'a tíyana taasóvamankaino séna ti'marówasa ⁴⁻⁵ Ísunopa'a asiramái kosésa minkáwáánákó Yútaa-kwaasiya kwésuwa'naa-ena kentáásí mono'-námbá úmakaimba póna kawewó-kwáásí po kawewó'á umái koáwa'naa íníyone suwaná ⁶ Ísu iséna miwísé kwéna minkáwáánákóna naambá egwaa'á kwáyonka'a kúwana minkáwáánákó kwená kwaasí simátimena séna Ísunopa'a kosimáme'a maará simáméro. anóndakoo kentáásí kawáánákó séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo ivátuwe kesí naaúmpa'a iyínda uwóví'a íníyone. ⁷ mindáyavai íma enópa'a kosimámakaunda po íma kesí naaúmpa'a iyé úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváino. ⁸ kegwára'á kawáámáyáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sísá'á kwená mayái kwémae'a kesí i-kwáásíyávé'a súnasa kesí mayái kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéiyé siyé. Ísumba kosimáméro súwasa ti'marówai tésa tasimámúwana ⁹ Ísu mináímbá iséna áátavai éna kogwanténa kwenánaembo kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna séna simátime'a sé'a minkwáásí Árómáani-kwaasigo kentávéna súwa'naa íi-ásíráyámbá tokáiyé kwésivo kesí kwaasí Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áímbá kwésewe Ísu súwasa ¹⁰ ti'marón-kwaasi koyauwerésa tésa taawánomba kwayó'ná'á kawewó'á umái máyowasa taawánaraawe.

Ísu moóráwaimba usásinankarain-kwasai.

11 Ísu sáwíyanka'a ména tiyuwéna kwená kwayó-kwáásiyé sáwíva-kwaasiye kúmba Néni-naopa'a kwéna
 12 mindáókona óntan-kurigona ontara'á kúnka'a moórá-ketor-ininko ááninko puwúwasa taagwiya'maésa sáwíva-kwaasi anówae kwétuwana 13 Ísóigo anówamba awánómba arumbá umánkena séna íma ivi'á taaó séna 14 kúkútaa-taira'a kotátorowasa taagwiya'maésa tun-kwáásí tamáúwana Ísu séna ívé-kwaasigoo usásinaao súwana 15 pukómpinkemba usásinena aai kwésuwana Ísu anówantavena áí'mae kwaaó súwasa 16 amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa ívé'a Áánútun-aaí sin-kwáásí anón-kwaasi kentáávimbá kwévaariye. Áánútu ai'maráísana kwená kwaásiya súwa'naa íi-kwáásíyá kúmiye suwaná 17 mináimbá Ísuntavesamo sun-áínkó Yútiyaa-ayampa'a évarevar-awampa'a kóyáwé uráiyé.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 11:2-19

18 mináínkó kóyáwé úwasa Yónina kwayó-kwáásí isésa Yónimba kosimámúwana kwená kwayó'nárai tááyowasarai tuyaná 19 simátimena séna Ísumba maanáimbá koáísaa okaiyó. emá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. kosekaiyó Yóni súwasarai isésarai 20 Ísunopa'a tasimámesarai Yóni nombá pétinkaiwai si'maráísakai enópa'a túye. Yónimo simbá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. Ísumba tasimámúyana 21 minkánáávimbá Ísu sáwíva-kwaasi ó'on-ó'on-ti'a ún-kwaasi kawé'á umátinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá kwémaitiyuwena túramba kavikón-kwaasi túramba awánamai kawé'á uwaná 22 Ísu Yónimo ti'marón-kwaasiyavena séna tayauwerékai awánaan-tantaa'a ísáán-aimba Yónimba kosimámekai sékai túramba kavikáiwai túramba awánamai kawé'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéisaawana tísamaima pukáiwai kawé'á umái tísamaima kwétaawana túma karáiwai kawé'á kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimena séna 23 kentávéna íma kaer-ímáyáá iyawai tirunkó kawé'á kwéiye siyé. Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááiyé.

24 Yónina kwayó'nárai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aaí amápa-kwaasi simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera

koawánaraao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáásí Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo Yóni íma mirán-kwáásímán-ivo asirayán-kwáásímán-iyé. ²⁵ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáásí kawer-únánkwátóigwara óísankwara-kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe. ²⁶ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. Áánútun-ai kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé. Áánútun-ai kwésiwaiman-iyé. árai'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútun-ai siráawai usáyaaitaraiye. ²⁷ Áánútun-ai aúváí-kwandaavimba Yónin-ai simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwiýíniye siráiyé

agaimaréna siráimba Yónintavena siráiyé. ²⁸ simátimé'a sé'a Yónina mayáígó amápa-kwaasiti mayáígómbá usáyaaitaisana Áánútu kawé'á umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'o kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawé'á umátinkaniye Ísu siráiyé. [²⁹ táákísi kwémayon-kwaasiye úwoi-kwaasiye mináímbá isésa Áánútumo siráin-aimba árir-aimba póta konanayá nombá pésinkainkwaé sésa Yóninopa'a kuráawe. ³⁰ ánivo Yóni Áánútuna aambá agaráátínkaraimba amáán-kawaa-kwaasiye amáámba sun-kwáásiyé minámbá tínaaemba umámesa íma nombá perómba kóuraawe.] ³¹ Ísu moórá-ainkwara'a simátiména séna ívé'a máyáan-kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno. ³² mirán-kwáásirááni'a kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá mésa aávéima kwétesa moórá-ayampa'o máyáan-iyampoi tááyesa imá tiré'a taseró. moórá-iya súna'a íma táásá uráawe. ivi'ó taan-iyá súna'a íma ivi'á taráawe. miníyámpói uráantemba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe. ³³ Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwénena Áánútuntavena ísámai toónkwará'á íma kwénaisa'a kwentávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-iyé kwésewe. ³⁴ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donkwara toónkwará'á kwénauna'a kentávé'a sé'a ándá-aran-donte toónté námae iyíwaima póna táákísi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásítí kwaásiman-iyé kwésewe. ³⁵ ánivo Áánútu simátimakaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáimán-iyé kwésewe Ísu siráiyé.

Ísu aísamaira'a masawémba atírain-kwasai.

³⁶ moórá-tawai ámáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Sáímoni kwemá Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá tamandaaó súwana kwená naaúmpa'a iréna toómbá ugwénowana ³⁷ mindáópaken-inimba eénánká'á naaún-ininko Ísu ámáán-kawaa-kwaasigona naaúmpa'a ména toómbá kwénaiye-aimba minínínkó iséna óntan-anaveumpimba áséi-kwiyumba úm-basawemba kwáyomba maimaéna ³⁸ mindáúmpá'á iyéna Ísun-ánaaempa'a aísamaivimba uména ivi'á kwétowana a'numá ka'maéna Ísu aísamaira'a kumúwana minínínkó ayáátáár-a'nontaunei aísamairakemba kwéuwaena aísamai kwéamo'nena áséi-kwiyumbo úm-basawemba aísamaira'a atímarowana ³⁹ ámáán-kawaa-kwaasigo Ísumbo ááyowai awánéna imáyáa éna séna minkwáásígómó Áánútun-aaí kwésiwaimo inkákái aísamaira'o uyátokain-inimba eénánká'á naaín-ininko iyé-ímáyáá isinó séna mirán-ímáyáá úwana ⁴⁰ Ísu minkwáásígóntávéna séna Sáímoniyo moórá-aimba simámenae súwana minkwáásígó séna anóndako siyó súwana ⁴¹ Ísu séna moóráwai óntamba kwétimiwai ména moóráwaimba sáwívar-ontamba siyáánkai-tamayor-ontamba aména moóráwaimba sáwíyan-ontamba moórá-tamayor-ontamba ámísana ⁴² aanávómbó amíkánáá tisasaráí óntamba íma kwáyáíasarai avakáá uwááesarai kwenópa'a tíyana séna kanaánivo íma meéyámbá mayánaumpo keináraití meéyán-túwí'a tawígauvatuwaumpo kokaiyó siráíye-aimba Ísu Sáímonimba simáména séna mindáyavena mirámó sintávéna minkáé-kwáásígórái tirunkó aamoí kwéumankaiye. moóráwai ávááraumai aamoí kwéumankaimba nááwa'iyo Ísu áísaa ena súwana ⁴³ Sáímoni séna sáwívar-ontambo mairénamo aanávómbó ímo máamisanamo meéyán-áwí'a tawígáúvatuwawaiwai anón-aamoí kwéumankaiye Sáímoni súwana Ísu séna mindáyave'o súnnda á'a séne simásuwena ⁴⁴ kogwanténa minínínkómbá awánéna Sáímontavena séna minínínkómbá awánaqo. ená naaúmpa'a iyúnda kentáásí ááimba sísamaimo sese íi-nómbá íma siménana minínínkó ivi'á kwétaisana a'numá sísamaira'a kúmísana kwena'nónáunei uwákaiye. ⁴⁵ parubará íma umásinkaanana minínínkó sísamaima taamó'namo'na uráíye. ⁴⁶ kentáásí ááimba íma si'nómpá'á masawémba asinkáánana minínínkó sísamaira'a áséi-kwiyumba im-básawémbá atímai asínkaraiye. ⁴⁷ mináímbá simáme'a sé'a minínínkóná amápa-sawi-imayaa mayauwáúnda póna kembá anón-aamoí umásinkena mirán-tántáá'á kawé'á umásínkáíye. ánivo moóráwaimbo kíto-sawi-yantaa'o mayauwáúnda sáwíyan-aamoí kwéumasinkaiye Ísu Sáímonintavena simásuwena

48 minínínkóntávéna séna ená sáwí-imagaa mayauwáúmne súwasa 49 kwesémo toómbó kwénon-kwaasi keáímbá sésa kwaásiti sáwí-imagaa kwémaitiyuwaiwaima mindá nóran-kwaasiya'iyó suwaná 50 Ísu minínínkóntávéna séna kentávái áraire séna'a ená sáwí-imagaa mayauwé'a kawé'a umánkaumpo aánoumai paru umái kwaaó Ísu siráiyé.

8

évakar-inimba Ísuwe kwénaaon-kwasai.

1 minkákémbá Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba áséi-aimba simátíma'maena iráiyé. Ísuwe kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kwénaauwasa 2 évakar-ininte kwénaaesa miníníntómbá évaka'a tí'a úwana Ísu kawé'á umátínkaron-inimba uwasá évaka'a tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyukain-inimba uwaná moórá-inimba Mágátáraa-naopakemba áwí'a Máriaa Ísu kwenarumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkon-ininko úwana 3 moórá-ininko áwí'a Yóánana awaikó áwí'a Súsá kwemá Érótinga naanká'á kárakwirowai úwana moórá-ininko áwí'a Súsána úwasa évakar-ininkwara'a uwasá miráumai-inimba pósa kentí náaindaampinkemba Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé túwa'naa úmaesa kuráawe.

moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Mááka 4:1-20

4 naaó'-naoken-kwaasi sáwíva'a Ísunopa'a tóyo uwaná Ísu simátimena séna 5 moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a kwégwena máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísasa kwaási tísamaigo tavútukaawana numaómá tükúnasukaiye. 6 évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna karuwéna anoníyaim-barava'a póna aáyánkaraiye. 7 évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye. 8 évakar-anayumba kawé'-márávimbá kunkwéna karúmai anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iráiyé. kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráiyé.

9 súwasa Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa minkwántámái-áínkóná ááimba sinatá ísáano suwaná 10 Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai kwésimatimumpo kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe Ísu siráiyé.

¹¹ Ísu simátímatuwena séna mináínkóná ááimba súnda ísáaro. moóráwaimo ánáyumbo tu'máráinten-umai Áánútun-aaí simátímísana ¹² évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísááwana Sáátáánigo imáyáa éna Áánútun-aaíyavesa áraire síyana sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métínkáivo séna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. ¹³ évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isésa aamoí ombánivo íma tirumpimbá táto'mai kawé'á ontávésa sáwíyanka'a áraire kwésewana ó'on-o'on-tantaako tisasá miwáná imáyáa ésa Áánútun-aaí ivátukaawe. ¹⁴ évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísáámbanivo marapár-úmbáí-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óísan-imayaama úmae kwénaaesa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-ímáyááo Áánútun-aaí káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ¹⁵ évakar-anayumbo kawé'-márávimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isésa kawer-ímáyáágwárá-kwáási isésa tirumpimbá táto'mai kawé'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa ó'owima kwétuwa'naa-owe Ísu siráíye.

oómbá kúrakain-kwasai.

Mááka 4:21-25

¹⁶ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma asípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá makéwasa amáparawai naaúmpa'o iyíyamba awánanaaowe. ¹⁷ mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ¹⁸ kwéisaan-aimba imáyáa umái kawé'á oró. Áánútun-aaímo ísámaímo kawé'ó kwéowai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a ísánááowe. Áánútun-aaímo ímo ísámaímo kawé'ó ésa kampa'á sésa kawé'á umái kwéisaumne kwésewai tirumpinkémbá maimayáínana íma kwéniye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawé'á oró Ísu siráíye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mátíyu 12:46-50, Mááka 3:31-35

¹⁹ súwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa sáwíva-kwaasi Ísuwe mésa sisípáá uróntavesa íma naaúmpa'a íyúmba máápata tamáyówana ²⁰ mindáúmpá'ó máyon-kwaasigo Ísuntavena séna enanówe enáúnavare embá awánanae sésa máápa'a tamáyáawe súwana ²¹ Ísu

amáparawaiyavena séna Áánútun-aaimo isésa kawe'á kwéowai kesinówe kesúnava'maa'an-owe Ísu siráiyé.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.
Mátíyu 8:23-27, Mááka 4:35-41

²² moórá-tawai Ísu kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívimbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á kónáe séna miwisé kúmba ²³ Ísu aún-kwaigurówana minkwááúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa ²⁴ inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa anóndakoo puwúnavaiyaawe suwaná Ísu usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyákaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ²⁵ Ísu simátimena séna kentáv'é'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana táa'a kówasa keáimbá sésa nóran-kwaasiya énáwa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáamba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.
Mátíyu 8:28-34, Mááka 5:1-20

²⁶ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa ²⁷ mimbárává'á kumbá Ísu mindómpí-sípívinkémbá mimbárává'á ásávowana moóráwai mindáoopakewai Ísunopa'a téna kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna ayáátááka'a unáánkwátói-iyaaimba ména íma kwená naaúmpa'a maéna kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a máyowana ²⁸⁻²⁹ sáwíva-tawai mintáráváá-kwánkó sáwí'a umánkowasa kwaási kárákwiresa aiyayaanka'a asááúmarowana minándá tarátuwena mintáráváá-kwánkó áí'maena kavóná-marava'a máánkarowana ména Ísumo túmba awánéna kwáa'a túwana Ísu taraváá-kwánkóntávéna séna auwé kóao súwana Ísuma anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana ³⁰ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana minkwáásígó sáwíva-taravaa-kwamba kwenarumpimbá máyontavena séna kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa ³¹⁻³² omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táráváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa kwaántái naaópa'a íma si'maraaó. mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa ³³ taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérówasa mimpóíyómbá amápa'a ámémpakemba

isaaisésa nonkwaaúmpintá kumpérómba putásowasa³⁴ póira'o tavikówai úmba awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpá'o máyón-kwaasi mósimati mesimati uwasá³⁵ isésa koawánanae sésa kumbá Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwámbá arumpinkémbá kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena Ísu aísamaivimba kawe'á umái máyowasa koawánésa táátavai uwasá³⁶ Ísumo minkwáásígómbó kawe'ó umánkawasamo awánon-aimba simátímúwasa³⁷ isésa ávááraumai táátavai ésa pása Kégésaa-maravaken-kwaasi amáparawai Ísuntavesa sésa maambáravá'á ivá siyuwéya kóaaó suwaná nompí-sípívimbá usámaaisowana³⁸ taraváá-kwámbó arupinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ímanivo³⁹ ená naaópa'a kuré Áánútumo embó kawe'ó umánkáin-aimba kosimátimiyo súwana Ísumo umánkon-aimba mindáópa'a simátíma'maena kuráíye.

inaamarúgonté aaraigontéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Mááka 5:21-43

⁴⁰ Ísuma Káíriri-kwaaunkona menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba sáwíva-kwaasi amu'marésa máyówana túwasa aamoí uwaná⁴¹⁻⁴² moóráwai mono'-nánká'ó kárakwirowai áwí'a Yáírasi téna Ísu anóndakomaníye séna aísamaivimba kumbéna asiramái séna kimbora kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóváino súwana minínáámárúgó sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima tásukain-arasigontavena avowá tasúwana Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná⁴³ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naae'yámba kwéankowasa íma kanaán-umai asóvamankowana minái'á úwoi kwáyowana⁴⁴ minínínkó sáwíva-kwaasivimba Ísunánaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátóiyayaira'a koyátorowana mindááéyánkoma érankowana⁴⁵ Ísu séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátorainaiyo súwasa amáparawai sésa ímaniye suwaná Pítaa séna anóndakoo sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa iyómpimba tátokaawe súwana⁴⁶ Ísu séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawe'á umánkáimba awánare'a sé'a moóráwai kesí unáánkwátóira'a tátokaiye kwésune súwana⁴⁷ minínínkó imáyáa éna íma aúpá'á úmpo á'a suwánaraiyeyimayaa éna ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna amáparawai túranka'a kwená unáánkwátóira'o tátorowanamo asóvamankon-aimba simátimuwana⁴⁸ Ísu

séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iyé sénda póna áí'a éránkáivo kawe'á umái kwaaó Ísu siráiyé.

49 Ísu mináimbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárakwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáírasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndakontavai ténavo simámiyo suwaná 50 Ísu mináimbá iséna Yáírasintavena séna mináíntávái íma áákar-aaka'a éma kentávái isénana enayáámúmba kawe'á umái méniye Ísu séna kúmba 51 Yáírasina naan-egwáá'á kwéna kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaawe Yóniye Yémésiye minárásígó anóvowiye tí'maena naaúmpa'a usávé'mai iyúmba 52 mindáúmpá'ó máyón-kwaasi anón-ivi'a kwétowana Ísu séna íma ivi'á taaró. minárásígó íma pukáivo úwoi aúma kwaiguráiyé súwasa 53 minkwáásíyómbá á'a pukuráiyé-imayaa ésa Ísuna awiráái suwaná 54 Ísu minárásígó ayáánka'a tátorena séna inaamarúgóo usásinaao súwana 55 minárásígón-amanko arupimbá túwana avekáámbá usásinowana Ísu séna toómbá amíyana náino súwasarai 56 anóvowi táátavai uyaná Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátímékaiyo siráiyé.

9

Ísu kwená kwaási mayáír'á tí'mákain-kwasai.

Mátíyu 10:5-15, Mááka 6:7-13

1 naaémba Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tíména tí'o ún-kwaasi asóvamatinkai-asirayamba tíména 2 séna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kogwésimatime'a tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a oró séna 3 aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. tááúmba íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a toómbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. moórá-mora-umai unáánkwtóí timantenká umái kuvé'mae'a koró. 4 Áánútun-ai simátimenaaontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmparé su'mai mé'a mindánkó ayowá arunkó sáwí'an-ivai mindáúmpá'á mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. 5 moórá-naopa'o kwíyasamo ímo naambó timíyana Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa 6 kwená kwayó-kwáási tuwésa naaó' -nao'a kwénaaesá Áánútuna áseí-kwasai simátíma'maesá kwégwesa tí'o ún-kwaasi asóvamatinkamae kuráawe.

*Éróti Ísun-aai ísarain-kwasai.
Mátíyu 14:1-2, Mááka 6:14-16*

7 Ísuna mayáígón-áái símae iyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináímbá iséna anón-imayaa urái. Ísuntavesa évakarawai sésa kwemá Yóni nombó pétinkarawai pukáimpinkemba usásinkaiye suwasá
8 évakarawai sésa kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiyee suwasá évakarawai sésa kwemá naaová'á Áánútun-aai simátímakaawaivinkemba moórawai pukáimpinkemba usásinkaiye suwaná
9 Éróti minámápár-áímbá iséna séna kemá simátinkaunasa Yónimba anumarambá arátúwááwana pukáivo mináímbó kwéseмба nááwa'iyompo awánanaumne Éróti símae iráiyee.

*sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Yóni 6:1-13*

10 Ísuna aantá-kwaasi Ísumo tímúm-bayai maisuwésa kwenópa'a tésa amápa'-mayaimo un-áímbá simámúwana Ísu miwíyé su'mai ti'maena Pétésáítaa-naopa'a komáyowasa
11 ánivo sáwíva-kwaasi isésa kwa'maésa kuwaná Ísu tuwánéna aamoí éna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba simátimena tí'o ún-kwaasi asóvamatinkariye.

12 asóvamatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi Ísunopa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaesa toón-ávákái naan-avákái oró suwaná
13 Ísu simátimena séna kemá toómbá tíméro súwasa miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aaseigwara kae'-nóyáákwará'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-ínivo toómbá komeéyán-oro-aina kwéseno áísaa esa suwasá
14 sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóíye máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái taaínkaa taainkaarumai 50 50 umai mara'á máéro simátíméro súwasa
15 isésa mirá umátinkowana
16 Ísu éva'aaseitonkwara kae'-nóyáákwará'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa
17 amáparawai nowaná tímú'a vówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

*Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.
Mátíyu 16:13-19, Mááka 8:27-29*

18 moórá-tawai Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé máyówana Ísuwe su'mai Áánútumpa'a námúnaa simásuwena tísaa ena séna kentávésa amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa 19 miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakawai pukáandavinkemba usásinkaandawai óne kwésewe suwaná 20 Ísu séna keinárawa'a kentáv'e'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana mináimbá íma simátíméro Ísu asiramái siráiyé.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:20-28, Mááka 8:30-9:1

21 Ísu séna mináimbá íma simátíméro simásuwena 22 séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé amáámbe sen-kwáásiyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai maisuwéna Áánútu usásisinkaniye Ísu siráiyé.

23 Ísu simásuwena amáparawai simátimena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima sùgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á aasiyaasi-táwai timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. 24 tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávésa isámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. 25 marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íníye. 26 kesááiyavaigwara kentáváigwará'ó tigaemó umásínkáámbe pó'a aáno kemó marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesí ságayankwara kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. 27 árai'a simátimé'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba awáné'a naaémbe puwónááowe Ísu siráiyé.

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mátíyu 17:1-13, Mááka 9:2-13

28 Ísu simásuwena avakaumboé-no'waamba kwaéna Pítaante Yóninte Yémésinte tí'maena námúnaa síndayavena omápa'a uména 29 námúnaa kwésuwana ói'a ó'on-oi'a

auvúwana kwená unáánkwátóirakemba kwayání'a kéné tógáyáagaya kwéuwasa ³⁰⁻³¹ awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana kwíyómpake-sagayamba kwáyowarasarai naaóv'á'á Áánútu Ísuntavena Yérúsaremuva'a puwíniye siráimba sáwiyanka'a mirá íniye-aimba kwésuyasa ³² Pítaae máyóyan-kwaasiye tuún-kwáyómbe usásinesa Ísuna ságayamba Ísuwe máyóyan-kwaasi tuwánomba ³³ mindárai Ísumba íma auwésarai iyúyana Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maundaya kawé'á imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéin-éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe Pítaa íma imáyáa úmba úwoi siráiyé.

³⁴ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwasa táátavai uwaná ³⁵ ainámpínkémbá aagíwé su'mai séna maawámá kesáanimba éna kemá usásinankaundawain-ivo kwenáái isáaro ³⁶ simásuwowasa awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúyana Ísuwe su'mai máyowasa awánaraamba minkánáá íma simátimesa mináimbá úwoi tátokaawe.

*Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.
Mátíyu 17:14-21, Mááka 9:14-29*

³⁷ aaváyaaraamba omápakemba kúmúmba Ísunopa'a sáwívarawai tóyo uwaná ³⁸ minkwáásiyómpínkémbá moórawai anónka'a séna anóndakoo maandá'á kimbora kesáanimban-ivo arumbá umánkáo. ³⁹ moórá-taravaa-kwamba arumpimbá taména kwáá'a kwétena amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyena sáwí'a kwéumankaisa'a ⁴⁰ ená kwayó-kwáásiyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arupinkémbá mayáúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ⁴¹ Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaa isa'á kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena miníyámpóigó avowántávéna séna enáanimba áí'mae tiyó Ísu súwana ⁴² áí'maena túwana mintáraváá-kwánkó miníyámpói améntayuwowana tanaambá vówana aiyayaamba sápisimaguwana aigareó nonkáánúwana Ísu awánéna mintáraváá-kwánkóntávéna séna auwé kóáo séna miníyámpói kawé'á umánkena avowántávéna séna áí'mae kwaaó súwasa ⁴³ Ísumo mirámó úmba Áánútuna anón-asirayamba awánéna amáparawai táátavai ésa tiyáamba tóipimba áákaawe.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Mááka 9:30-32

⁴⁴ Ísu amápa'-mayaimo mayómba awánésa táátavai uwaná kwená kwayó-kwáásíyávéna séna simátíménda tááka'a márááro. kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sinkamiya'a puwónaumne súwasa ⁴⁵ kwemó sún-ainkona ááimba íma isésa miwítí imáyáa umbaí tówana mináinkóná ááimba aúpá'á kwáyowasa íma ísámai kawé'á ésa áisaa ónéa sésa umbá táá'a kówasa íma áisaa uráawe.

nááwa kwéusayaaítaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Mááka 9:33-37

⁴⁶ Ísuna kwayó-kwáásí keáin-keaimba sésa kentáávínkémbá nááwa aiva-kwáásí-í'a ínío sésa keiyáí kwésuwana ⁴⁷ Ísu miwítí imáyáamo umbá awánéna moórá-iyampoi áí'mai akwámpa'a ankéna ⁴⁸ simátiména séna kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu si'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe. keinárawapinkemba évakarawai sé'a kemá sáwíyan-kwaasima úne kwésiyawai Áánútu minkwáásíyávéna kwéusayaaítaawe kwésiye Ísu siráíye.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Mááka 9:38-40

⁴⁹ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaaena taraváá-kwántóntávéna séna Ísuna asirayámbá kwáyaintavena auwé kóaa simátímapa'a kwégwisasa mintáraváá-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni súwana ⁵⁰ Ísu séna íma tuvínankaaro, kentáásí maiyáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naayaan-owe Ísu siráíye.

Sámériyaa-kwaasi Ísumba íma naambá ámakaan-kwasai.

⁵¹ Áánútu Ísumba airáinana kwíyómpa'a iyínín-kanaama sáwíyanka'a tíníye úwana Ísu kwenarumpin-ímáyáa éna asiramái séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna kwéna ⁵² kwená kwaásíyavena kogwaénááon-damba koavakáá kwéiyaro séna ti'marówasa aiva'á Sámériyaa-kwaasiti naaópa'a kuwasá ⁵³ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwíníye-aimba isésa tirunkó sáwí'a úwasa íma naambá tímúwasarai ⁵⁴ kwená kwayó-kwáásívínkémbá kae-kwáásírái Yémésiye Yóniye mináímbá isésarai sésarai Ísóigo Áánútu kwíyómpakemba iramá tuwáinana kuména minkwáásí kavúkoro-aimbo kwésuyamba kwéankaiyo suyaná ⁵⁵ Ísu

mégwantena asiramái séna íma mirá sekaiyó súwasa
 56 mindáoopa'a tuwésa ó'on-daopa'a kuráawe.

*Ísun-ánaaemba kwaránae siráan-kwasai.
 Mátíyu 8:19-22*

57 aampa'á kwéguwana moórawai Ísuntavena séna
 amápa'-naopa'o nááindava'a esé naaónaumne súwana
 58 Ísu minkwáásígómbá áisaa umai isánae séna kwaankó
 taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena
 kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai
 íma naambá úmare'a kwégaumne séna 59 minkákémbá
 moóráwaintavena séna kesínaaemba kwa'maé kwíníyone
 súwana anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamánke'a
 enánaaemba kwaránaumne súwana 60 Ísu séna ímanivo
 kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáimá puwíyan-
 kwaasi utamátinkanaaovo emá Áánútumo kwená kwaásimo
 kwégawaain-aimba simátíma'mae kwíníyone súwana
 61 moórawai Ísuntavena séna anóndakoo enánaaemba
 kwaránaunda pó'a aiva'á kesimááraa siyáamba tímatuwe'a
 naaémba enánaaemba tágwaranaunda kanaawá'iyó
 súwana 62 Ísu séna Áánútuna mayáimó ááimbo ásámaimo
 kwémaesamo ivátuwesamo ó'on-imayaamo owái Áánútu
 kwená kwaási kwégawaipa'a íma kanaán-umai mayái
 mayánááowe Ísu siráiyé.

10

Ísu 72 kwaasi mayái tímakain-kwasai.

1 naaémba Ísóigo sáwíva-kwaasi 72 kwaasi usásintinkena
 kaesé umásuwe kwemó kwínín-daopimpa'a aiva'á
 kónááowe séna 2 Áánútunopa'o ténááontavesa kwenáái
 kosimátíma'mae koró-áimbá simátimena séna kígauva'a
 sáwíva-tomba ávu karáísasa mintómbá akaránáon-kwaasi
 esimái-kwaasi máyáamba pó'a kígaugona avowámpa'o
 námúnaa síyana mayái-kwáásí ti'maráínasa mintómbá
 akaránááovo 3 koró. sipisípi-araa'a kwínana áwááisaantemo
 in-íyánkómó intenkáámbá on-kwáásívimbá ti'maránaumne.
 4 óntambo inaainaaimó sií-únámbá íma maimaé'a kwé'a
 toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánáamba íma
 maimaé'a kwé'a aampa'ó kwégwe'a ayáátáaka'a íma úwoi-
 aimba símae kwé'a 5 moóra-naumpa'o iyé'a sé'a paru
 umái máétaao serómó. 6 síyana paru umái maíndawaimo
 éna mimpárú-áimbá kwempímbá kwénivo ímo paru
 umái maíndawaimo éna mimpárú-áinkó koyauweréna
 keinárawatopa'a tíníye. 7 mayái kwémayaiyawai meéyámbá
 máyáantavai tímínda-naumpa'a uméwana tímínda-tomba

nánááowe. íma ó'on-daumpimpa'a naaé'a timínda-naumpare su'mai umáéro. ⁸ moórá-naopa'o kwíyasa naambá timésa toómbá timésa íya'o kwéne'a ⁹ mindáópa'o tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa kentópa'a sáwíyanka'a tíniye simátíméro. ¹⁰ moórá-naopa'o kwíyasamo naambó ímo timíya'a aampa'á kwégwe'a avora'á simátíme'a sé'a ¹¹ kentí naaópakem-baramo sísamaivakenta uwátuwaundaya Áánútu keinárawa'a íma aamoí umátinkaintavai umásítai'a umái agaráátinkaumne. ísáaro. Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa sáwíyanka'a tíniye isa'á tínaaemba umámewe simátíméro. ¹² simátíme'a sé'a Áánútu kwaási máyáawaina áaintavena tísaa ínín-kanaa tínimba naaóvá'á Sótómu-naopa'a méraan-kwaasi sáwí-kwaasi sáwí-meyamba timínímbanivo keinárawa'o tínaaembo umátimenaon-kwaasi sáwí-meyamba ávááraumai timíniye Ísu siráiyé.

*íma aai ísaraan-kwasai.
Mátíyu 11:20-24*

¹³ Ísu simásuwena séna Kórásini-naopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye kárákwiyoro. naaóvá'á Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaimo ímo ísaraawaivimbo ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai kentí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino. ¹⁴ mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e'a Áánútu kwaási máyáawaina áaintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómba timíniye-imayaa kwéowe. kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawi-meyamba timíniye. ¹⁵ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe Ísu simásuwena ¹⁶ kwená kwayó-kwáásíyávéna simátimena séna kentáái ísámai kawé'á kwéowai mirámó ombá kesáái ísámai kawé'á kwéovo tínaemba kwéumatinkaawai kenkwárá'á mirá kwéowe. tínaaemba kwéumasinkaawai mirámó ombá sí'mákaiwainkwara'a mirá kwéowe Ísu siráiyé.

72 kwaasi koyauwékáan-kwasai.

¹⁷ Ísu súwasa minkwáási 72 kwaasi isésa kóyáwé urésa Ísunopa'a tóyo ésa aamoí taumánkesa sésa Ísóigoo taraváá-kwántóntávéta séta Ísuna asirayámbá kwáyáintave'a tiyuwé kóro kwésunasaya isésa kóuraawe suwaná

18 Ísu séna mirá owaná kwíyómpakembo tawáombo intembá Áánútu Sáátáánigona asirayámbá maisukáimba awánaraumne. 19 simátiménda ísáaro. asirayámbá timúna'a pó'a kwaaiavaainkómó váindamo é'a íma puwíyana áwááisaantemo índa-uvowankomo váindamo é'a íma puwónááowe. tímakaunda-asirayanko Sáátáánigona asirayánkómbá kwéusayaaitaimba póna íma amápa-tantaako sáwí'a umátinkaniye. 20 taraváá-kwántómbá kentáái isésa kóuraantave'a íma aamoí ovo Áánútu kwíyómpa'a aúvái-kwandaavimba kentúwí'a agaimakáintave'a aamoí oró Ísu siráiyé.

*Ísu Áánútu áwí'a mósá makáin-kwasai.
Mátiyu 11:25-27, Mátiyu 13:16-17*

21 minkánáá Áánútun-amanko Ísumba imáyáa amúwana arunkó kawé'á úwana séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéjsaumne sen-kwáásí íma simátime úwoi-kwaasi simátime mirámó iyávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu simásuwena 22 simátimena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna símakaiye. amáparawai kesí ááimba íma kawé'á umái suwánaraavo kesivo kemá ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma kawé'á umái awánaraavo kesivombá pó'a keyáá awánaraumne. kesivoná ááimbo agaráátinkaundawai kwéawanaawe Ísu siráiyé.

23 Ísu simásuwena mégwantena kwená kwayó-kwáásíyáváiye su'mai séna awánaamba póna tirunkó kawé'á ína'a máéro. 24 simátime'a sé'a naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowaiye anón-kwaasiye keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma ísaraawe Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna siráiyé.

Sámériyaavakewai namuro-kwáásí áwa'naa uráin-kwasai.

25 moórá-tawai Ísu kwenáái kwésimatimuwana moóráwai amáámba kawé'á umái ísarowai Ísunopa'a téna áísaa umai Ísumba isánáe séna anóndakoo nóra umáíya aúnaí'a umáíya kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana 26 Ísu séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba awánáánda mináíntávái nóran-imayaa kwéono súwana 27 minkwáásígó séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavinken-ainko séna kentiruné kentí imáyáawe kentí asirayáné Áánútumpa'a kentí Ísóigomba áméro séna kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a

oró siráiyé súwana ²⁸ Ísu séna árai'a séndanivo mirámó é aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ínáyone Ísu siráiyé.

²⁹ súwana minkwáásígó imáyáa éna ó'on-kwaasi suwánésa kawe-kwáásímán-iyé sígwáe séna Ísuntavena séna kesí kwaási nááwa'iyó súwana ³⁰ Ísu séna simátíménda isaaó. moóráwai Yútaa-kwaasi Yérúsaremu-naopakemba Yéríko-naopa'a kónáe séna aampa'á kwimbá umóyán-kwáási tátokesa kwená unáánkwátói ayú'maesa tuvú'maráawana puwíndayavena aampa'á máyáísana ³¹ moóráwai Áánútuntavenamo ísámaimo póí'o tuvú'mái kwéagayaiwai minámpá'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kóawanena moórá-aaneiva'a kóyaaitaisana ³² moóráwai Árívái-andarakewai mono'-náúmpá'á mayái kwémayaiwai minámpá'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kwená egwaa'á kwéna kóawanena moórá-aaneiva'a úwoi kóyaaitaisana ³³ moóráwai Sámériyaavaken-kwaasi miwímá Yútaa-kwaasiti namuro-kwáásívínkémbá moóráwai minámpá'á kwimbá koawánéna arumbá umánkena ³⁴ kwená egwaa'á koména masawémba ándá-aran-donkwarara'a umái avivimbá arankéna asáaumankena mósá árámbai kwená tónki-poi arósáánumpimba ankéna áí'maena kwááyumo tenkwáásímó kwáén-daumpa'a móankarena kárákwirena ³⁵ usá aaváyaavimba mindánkó avowámbá kae-táwai-mayaigona óntamba aména séna kawe'á umái kárákwire kwenané'ó túwénda-ontambo é'a ké té'a anondá embá máamenaumne simásuwena kóuraiye Ísu simásuwena ³⁶⁻³⁷ nóra umáiyá aúnaí'a umái maí'maira ónaumno súwaintavena Ísu áísaa éna séna umóyán-kwáási tuvúkáan-kwaasigona kwaási minkáúmbó-kwáásívínkémbá nááwa'iyó Ísu súwana minkwáásígó séna arumbá umánkena áwa'naa uráiwai kwená kwaásiman-iyé súwana Ísu séna kwemó intembá komé mirá ínáyone Ísu siráiyé.

Máátaante Máriyaantei kwaasái.

³⁸ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé aampa'á kúmba moórá-ininko áwí'a Mááta máyon-daopa'a kúwana Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana ³⁹ uména aai kwésuwana minínínkón-áúnko áwí'a Máriyaa Ísuntavena anón-kwaasima iyé-imáyáa éna aísamaivimba taména kwenáái kwéisowana ⁴⁰ Mááta amápa-tomba kwéagayena anóm-bayai kwémaena anón-imayaa éna Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesúnko íma súwa'naa isa'á keyáa anóm-bayai kwémayaumpo kentávái íma imáyáa éma simámínana tasúwa'naa íno súwana ⁴¹ Ísu arumbá umánkena séna

Máátaao sáwíva-tantaa'a anón-imayaa ónana enarumbá umbaí kwétaivo ⁴² kesááimo kwéisaimba mindá anón-tantaa'a póna mindáyavena Máriyaa máyáimba pó'a íma ivátuwe'a ai'maráanana kwíníye Ísu siráíye.

11

*Áánútumpa'o námúnaamo kwésen-kwasai.
Mátíyu 6:9-15, Mátíyu 7:7-11*

¹ Ísu moórátawai Áánútuwe aaí kwésuwasa kwená kwayó-kwáásí máyówana Ísu simásuwowana kwená kwaásivinkemba moóráwái séna Ísóigoo Yóni nombá pétinkaiwai kwená kwayó-kwáásí agaráátínkáisasa Áánútuwe aaí kwésentemba kentáa agaráásínkénata Áánútuwe aaí senó súwana ² Ísu séna Áánútuwe aaí senááomba maará sé'a seró.

kentáásivoo enáwí'a usáyaitarain-awita kesáá mósá kwémaraumne. kentáará'á kawáá-uwoya kwésune. ³ aasiyaasi-táwái kentáásí toóntá simiyó.

⁴ kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaunaya miráumaiya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwaaó.

sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó íyamo e súwa'naa ínnyone. mirá-áimbá Áánútuwe seró Ísu siráíye.

⁵⁻⁶ simásuwena simátimena séna moórá ená kwaási némpakemba no'wáán-avuntamba tína íma toómbá maké ená kwaásigona ontava'á komé áisaa-e se kesí kwaási némpakemba timbá íma toómbá makáunana káno'a máyáivo toómbá símína'a mááméno sinaná ⁷ kwená naaúmpakemba séna ontá umásuweta kesí aarai iyámpóise suiyá kwaiguráumpo íma usásine'a aménaumpo kóaaó síníye. ⁸ kesí kwaási pó'a aménaumne-imayaamo ímo kwéinanamo éna ayáátááka'a inaaí kwésinana íma aigaemá ínana inaaí kwésindayavena usásinena amíníye.

⁹ miraráán-umai simátimé'a sé'a Áánútunopa'o námúnaamo kwésemba áisaa úmae kwéiyiyana timíníye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníye. kwéavakaa úmae iyíyana Áánútu agaráátinkaniye. ¹⁰ áisaa íyanamo éna Áánútu timíníye. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isáníye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye. ¹¹ keinárawa'a iyámpóígwara-kwaasi kentáánimbaa'o noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma irankavayaambá timénááowe. ¹² kokóri-auma simiyómó síya'o é'a íma áwááisaan-uvowamba timénááowe. ¹³ ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawé-tántáá'á kwétimévo kwíyómpakemba kentáásivowa

kaweré su'mai iwáí póna enamambá simiyó síyawai Áánútu kwenamambá timíniye Ísu siráiyé.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:22-30, Máaka 3:20-27

¹⁴ moórawai arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana íma aai kwésuwana Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aai súwasa sáwívarawai awánésa táátavai uwasá ¹⁵ évakarawai sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye suwasá ¹⁶ évakarawai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹⁷ Ísu miwí táama iséna simátimena séna moóra-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. moóra-akumba usiyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ¹⁸ Sáátáánigo kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. kentáv'é'o sembá Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye kwéseмба ¹⁹ ánivo Píyésepuna asirayánk'á'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayánk'á'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áimbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe. ²⁰ ánivo kemá Áánútuna asirayánk'á'á taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisana'á kwéawanaaowe. ²¹ asirayán-kwáásígó iwevóí tokéna kwená naaka'á kárákwiraisana kwená náaindaamba kawé'á umái kwáyáivo ²² moórawai kwená asirayámbá usáyaaitaraiwai téna tainkámbai kwená iwevóí asiramái tátokain-iwevoi tayaviyéna kwená náaindaamba tayavirena taaín-timakaiye. ²³ kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámbá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamáí símémba kóyáwé kwéumagowe Ísu siráiyé.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Mátíyu 12:43-45

²⁴ Ísu simásuwena moóra-aimba séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávava ménaumno séna avakáá uwááena séna tayauweré'a kesí naambá kwaási arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena ²⁵ téna taawánaimba mindánkómbá kankambá kwiyú'mái kawer-umásukaisana taawánéna ²⁶ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómba uráawai

kotí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái méraiye Ísu siráiyé.

árai'a tirunkó kawé'á kwéin-kwasai.

²⁷ Ísu mináimbá simásuwowana sáwíva-kwaasivinkemba moórá-ininko Ísuntavena anónka'a séna enanó embá maránkarena náamba ámakaiwaimba Áánútu kawé'á umánkaraiye súwana ²⁸ Ísu séna árai'a sémpo Áánútu kwenáái isámai kawé'á kwéowaima anón-kawé'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mátíyu 12:38-42, Mááka 8:12

²⁹ súwasa sáwíva-kwaasi Ísunopa'a tóyo uwaná simátimena séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasiman-owe kentáv'é'a kwésemba Áánútumo ai'mákainamo e ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwésemba naaóvá'á Áánútu Yónaamba uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oró. ³⁰ naaóvá'á Nínívaanaopaken-kwaasi Yónaa uráintavesa Áánútu ai'mákaiye siráantemba kemó ondá awáné'a Áánútu ai'mákaiye sénááowe. ³¹ naaóvá'á Yútaa-kwaasira'a kárákwirowai áwí'a Sórómoni kawer-imáyáávinkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aai koisánáe séna kweéména kuráiyé. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba minínínkó keinárawa'a aaivimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Sórómonin-aai táisaraumpo Sórómonimba usáyaaitaraiwai kentópa'a máyowa'a kwenááimo isááraamba íma ísaraawe síníye. ³² naaóvá'á Yónaa Nínívaanaopa'a Áánútun-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-imagaa tuwésa Áánútun-aai ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavesa tísaa ínín-kanaa tínimba Nínívaanaopaken-kwaasi keinárawa'a aaivimbá maitinkésa sésa Yónaa-aai iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaitaraiwai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái isé'o sáwí-mayaimo túwááraamba íma tukáawe Nínívaanaopaken-kwaasi sénááowe Ísu siráiyé.

túranko kentí imáyáavimbo sámó kwégain-kwasai.

Mátíyu 5:15, Mátíyu 6:22-23

33 oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á maráiyamba avora'á mayáiyasa naaúmpa'o iyíyawai awánanaaowe. 34 miráumai túranko kentí imáyáavimbo sáma kaí-yántáá'ániye. túrankomo kawe'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa sáma kániye. túrankomo ímo kawe'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa túnkwiniye. 35 kentí sáma kaí-yántáá'á túnkwiavainivo kentúra'a kárákwimai kawe'á oró. 36 kentí imáyáago íma túnkwimba amápa'a sáma kwégaimba oómbá sáma kamátinkaintemba póna kentí imáyáago kentúra'a sáma kamátinkaniye Ísu siráíye.

mono-káwáá-kwáásí sáwí'a owé siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 20:45-47

37 Ísu mináímbá simásuwowana moóráwai áamáán-kawaa-kwaasigo Ísunopa'a téna séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana toómbá naaíndayavena uména 38 íma ayáámba sese umásuwena toómbá kwénowana minkwáásigó awánéna áátavai éna imáyáa úwana 39 Ísóigo awánéna simámena séna kemá áamáán-kawaa-kwaasi anavéúne táávere paákáré su'mai kwéseese ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a túrananda kwé'e'a sáwí'a kwéowe. 40 sáwí-imayaagwara-kwaasi máyáawe. Áánútu paáká-tántáá'á éna andáámpa-tantaare imáyáawe mindágwara'a uráíye. 41 kentí imáyáamo arupí é'o kemó makén-tántaa'o ímo makén-kwaasi timé'o é'a kentí imáyáao kawe'á íniye.

42 kemá áamáán-kawaa-kwaasi kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moóra Áánútumba kwéame'a kawe'á kwé'e'a mirán-áímbá ísámai iyé'anivo anón-amaamba ivá'á tu'maré'a pó'a Áánútumba íma imáyáa kwéame'a óísaniyaain-kwaasi sáwí'a kwéumatinkaantavai kárákwiyoro. 43 kemá áamáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á umé'a kawer-áyámpá'á kwaasi túranka'o umáémba tiráái kwétaiye. marupá'ó umáyáawasa kwaasi tuwánésa kawer-áímbó sembá tiráái kwétaimba pó'a kentúra'a kárákwiyoro. 44 kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaasi ímo awánaantemba kentirumpimbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaasi íma kwétuwanaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráíye.

45 Ísu simásuwowana moóráwai áamáámba sún-kwaasigo Ísuntavena séna mirámó sénda kentáágwará'á simáíya sáwíta kwéumasinkaane súwana 46 Ísu séna kemá áamáámba senkwáásí kemó áamáámbo simátímén-ainko umbái kwétiyaisa'a mináímbá íma kwétuwa'naa-omba pó'a kárákwiyoro. 47-48 kentíkwá'ná Áánútun-aaí simátímakawai tínkamuwasa púwúwa'a utamátinkaraapa'a konaarirí kwéowe.

naaóv'á kentukwá'ná uráantave'a kawé'á uráawe sé'a utamátinkaraapa'a konaarirí kwéomba pó'a kárákwiyoro. 49 naaóv'á Áánútu kawer-ímáyááwínkémbá séna kesáái simátimenaawaiye agaráátinkanaawaiye ti'maráanasa miwívimbá kwénaaiyasa évakarawai sáwí'a umátinkesa évakarawai tínkamiyasa puwónááowe Áánútumo siráimba mináimbá paáruraye. 50 naaóv'ákwará avumpinkwára naaénkwará'a Áánútun-aaí simátimakowaima tínkamuwasa pukáantavai póna misáwí'ó uráawaina anondá-meyamba ívé'o máyáan-kwaasitopa'a tíníye. 51 aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moórawai áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moóra-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámaimo póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-tarei kwáyowana moóra-ayampa'a aiva'mónókáwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpimbá Sékáraya umáyowasa túvúwana pukáiyé. minkáé-kwáásírái avumpimbá tínkamuwasa pukáawaigwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánááowe. 52 kemó amáámbo sen-kwáásí árair-aimbo ímo aúpá'ó tukáankakai mináimbá ísámai kawer-osinó. kemá íma ísámai kawer-ombá ó'on-kwaasiti aambá aúnkaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

53 Ísu mináimbá simásuwena máápa'a kumúwasa amáámbo sun-kwáásiyé amáán-kawaa-kwaasiye tirumpimbá áwáá'a aéesa ó'on-o'on-tantaatavesa áísaa umai ísáananamo 54 aaimó kaé'mái-aimbo sína'o é'a aavimbá mayankánée sésa áísaa uráawe.

12

*íma kaumbo-káér-ainkwarari'a oró siráin-kwasai.
Mátíyú 10:26-27*

1 mitáwai ávááraumai sáwíva-kwaasi torupésa sisipáa umái máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásí simátimena séna amáán-kawaa-kwaasi kaumbo-káér-ainkwarakwaasiraamba ovó íma miráumai máéro. intóráín-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moóra-tonko áwí'a péréti mimpimbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá amáán-kawaa-kwaasiti sáwí-aimba mirá kwéivo keinárawapimba misáwí-áínkó anómba tiváínivo kentúra'a kárákwiyoro. 2 aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. 3 no'wáámbo siráan-aimba sánkáíndara'a síyasa isánááowe. aúpá'ó siráan-aimba amápa-kwaasi túranka'a síyasa isánááowe Ísu siráiyé.

moórawai áároi inkáiséro siráin-kwasai.
Mátíyu 10:28-31

⁴ Ísu simásuwena séna kesí kwaási simátíménda ísáaro. évakarawai tínkamiya'a puwónááovo moórá sáwí'o umátinkai-yantaa'a íma kwéraivo íma miwíyávé'a inkáiséro. ⁵ kemá simátíme'a sé'a Áánútu máyáivo kwenáároi inkáiséro. kwemó tínkamina'o puwónááombo éna kemá kanaán-umai sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a mátíyuwaniye. mináímbá Áánútuntave'a inkáiséro-aimba kwésune Ísu siráiyé.

⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyan-dumama téntékaan-dumama éva'aasei-numama sáwíyan-ontandei kae-tóyaráán-óntándéí kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama íma awinkaiwáímá póna awánaraiye. ⁷ numamá kító-tantaa'a awánaiwaima póna kwaásima anón-tantaa'a ovó íma táá'a kaíno. kenti'nóntáuma kwétaampaiwaiman-ivo íma táá'a kaíno Ísu siráiyé.

Ísu áwí'a avoratá sénaunda-kwasai.
Mátíyu 10:32-33, Mátíyu 12:32, Mátíyu 10:19-20

⁸ Ísu simásuwena séna simátíme'a sé'a amáparawai túranka'a kentávésa sésa Áánútu ai'maráísana kunkáiwai kesí anóndakoman-iyé síyawaiyave'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai túranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ⁹ ánivo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kemá Áánútuna kwayó'nárawa túranka'a sínaaemba umátimenaumne. ¹⁰ kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankomba simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana miwísé kwaíkwai'a íniye. ¹¹ kesí kwaási-i'a ontávái táto'mai tí'maesamo anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé túranka'o mátínkaresamo aavimbá maitínkéwa'o é'a nóran-aimbo síyamba íma táá'a kaínana ¹² Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka'a tinkáína'a sénááowe Ísu siráiyé.

óísankwara-kwaasigo sáwí-imayaa uráin-kwasai.

¹³ súwana sáwíva-kwaasivinkemba moóráwai Ísuntavena séna anóndakoo kesivo puwísana kesuwaá amápa-tantaa'a mairéna íma taaímbai kwésimivo emá sinaná taaímbai násimino súwana ¹⁴ Ísu séna kesí kwaásiyo mináímbá íma koisé'a keáváráwaiti náaindaamba íma taaín-timenaumne simámena ¹⁵ amáparawaiyavena séna kwaási kawé'a umái máyáawaiti ááimba íma sáwíva'-naaindaamba makáavo

náaindaamba mayánáe seéme'a máyáavainivo kentúra'a kárakwiyoro Ísu siráiyé.

¹⁶ simásuwena moórá-aimba simátimena séna moóráwai sáwíva'-naaindaamba makáindawai kwená kígauva'a sáwíva-tomba kwáyáísana ¹⁷ kwesávái-ímáyáá éna sáwíva-tombo áká'maimo maránaunda-namba íma kwáyáivo nóra ónaumno. ¹⁸ mirámó é'a toómbá makáunda-namba tawísíyuwe'a anón-damba úmare'a mimpímbá amápa-tomba áká'mai maré'a kesí náaindaankwara'a maránaumne. ¹⁹ mirámó é'o é'a kesávái sé'a amápa-tantaa'a íma aáváán-tuwáúnda toómbá námai iyé'a nombá námai iyé'a ayáátáaka'a úwoi mé'a onaná sirunkó kawé'á kwéina'a ménaumne kwéisisana ²⁰ Áánútu simámena séna sáwí'o úmae kwénaaonda-kwaasima óne. ívé'-no'waamba puwéma esávái makáanda-naaindaamba túwénana nááwa mayáníyo Áánútu siráiyé. ²¹ marapá'á esávái-nááíndááné su'mai makáiyawai mirán-kwáásímánivo marapá-tántáaré su'mai marésa Áánútumpaken-tantaa'a íma makáawe Ísu siráiyé.

Áánútumpa'a imáyáa áméron-kwasai.

Mátíyu 6:25-34

²² Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kwésimtime'a sé'a miraráán-umai máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. ²³ toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-iyé. unáánkwátói ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-iyé. ²⁴ numagómpá'á imáyáa oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánívo Áánútu miwítí toómbá tímísasa kwénaawe. Áánútu aúranka'a numaómá kító-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a póna kentí toómbó éna timíníye. ²⁵ keinárawa'a anón-imayaamo é'o é'a kentí maíyan-kanaama íma kanaán-umai ayáátáaka'a ménaaowe. ²⁶ mindá sáwíyan-tantaa'a isa'á íma kanaán-umai ónááomba pó'a ó'on-o'on-tantaatave'a íma anón-imayaa oró. ²⁷ kwaigwandáánk'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená unáánkwátói makáivo simátimé'a sé'a naaóvá'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoiyé konaaririyé makáiwai úwasa kwaási awánésa kawé'an-iyé sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawé'an-iyé kwésewe. ²⁸ uvá'á konaarirí-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáiyé. umá íma kwaíkwai'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisuwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa

kwéena konaarirí-yántáá'á makáiyé. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátói timínimba pó'a keinárawa'a maarán-áímbá ímo seráámbá Áánútu íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-iyé kwésewe. ²⁹ Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa oró. ³⁰ moórá-mora-maravaken-kwaasi Áánútun-aaí íma ísáan-kwaasi toómbó nombó nánááontaveša anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o é'a puwónááontavena kentivo mintántáátávéna imáyáa kwéivo íma anón-imayaa kwée'a ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaintave'a imáyáa íyana mintántáá'á timíniye Ísu siráiyé.

kwíyómpa'a kawe-tántáákóná kwaasái.

Mátíyu 6:19-21

³² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kemá kesínaaemba kwégwaraawai kárákwiraumne. kentáásivomo simbá kesí kwaási kawáá ondá keinárawagwara'a kawáá ónááowe. mirá íyana kesirunkó kawe'á íniye simbá póna íma táá'a kaíno. ³³ kentí náaindaamba kwétime'a meéyámbá mairé'a ímo makén-kwaasi tíméro. mirámó kwéiyana kentí kawe'-meyámbá kwíyómpa'a kwáyainasa kwaási íma umóyámbá íyana íma aviyaraamba káinana kawe'á umái aasiyaasi kwaikwai'a ína'a minkáwé'-meyántávé'a imáyáa é'a ³⁴ marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánivo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkániye Ísu siráiyé.

mayái-kwáásímó kwéto'mayaa on-kwásái.

³⁵⁻³⁶ Ísu simásuwena séna anón-kwaasigo aaraimá kwétokwaa on-tánómbá komandánáe séna kwínasa kwená mayái-kwáásí unáánkwátói úmaresa méša oómbá kúra'makesa amu'matuwé méwana téna tááyainasa avekáámbá onta tiyankánááowe. miwí kwéto'mayaa ontembá keinárawa'a kwéto'mayaa e'a amu'maré'a máéro. ³⁷ minánón-kwáásígó tinda kwená mayái-kwáásí koku'á méša amu'matuwé ménka'a tìnana tirunkó kawe'á íniye. árai'a simátíme'a sé'a minánón-kwáásígó mayái mayáíndayavena unáánkwátói ayú'mái mórúna maréna minkwáásiyóntávéna maanká'á méwa'a toómbá tíméro síniye. ³⁸ minánón-kwáásígó no'wáán-avuntana'i. irataróra'iyó. tinda kwená mayái-kwáásí koku'á méša amu'matuwé ménka'a tìnana tirunkó kawe'á íniye. ³⁹ simátíménda-aimba imáyáa oró. naankó avowámó umóyán-kwáásímó tínín-kanaamo isénaraai umóyán-kwáásí timbá kwéto'mayaa éna awánéna kwatúwáísana

kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino.
 40 miráumai kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai
 kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa
 kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa e'a simu'maré'a
 máéro Ísu siráíye.

sáwí'a owasá kawé'á owasá uráan-kwasai.
Mátíyu 24:45-51

41 súwana Pítaa séna Ísóigoo emó sénda-aimba
 kentááyáváiyé su'mai kwése. amápa-kwaasiyavaigwarara
 kwéseno súwana 42 Ísóigo séna kawé'-máyáímó kwémayaawai
 kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyávé'a kwésune. miwítí
 anóndako séna kesí mayái-kwáásírá'á kárákwire'a
 toómbá taaímbai tíma'mae'a iyóro síníye. 43 miwítí
 anóndako téna mayáímó kawé'ó umáímo mayáínda
 tatuwánáínana mayáímó kwémayaindawai tirunkó kawé'á
 ínana 44 minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-
 tantaaka'a kárákwiyoro síníye. 45 ánivo mimbáyái-kwáásímó
 imáyáamo ésamo kesí anóndako ayáátáaka'a íma tíniye
 sésamo mayái-ínínákwá'ó tínkamesamo toómbó nésamo
 uwoaó'-nómbó kwénesamo uwoaó'ó ésamo 46 miwítí
 anóndako tinín-kanaa ímo ísaresamo ímo imáyáa kwéindara'a
 téna anónka'a tatínkambai Áánútun-aaí ímo kwéisaan-kwaasi
 máyáapa'a mótkaniye Ísu siráíye.

47 Ísu simásuwena séna mayái-kwáásí miwítí anón-
 kwaasigon-aaí isésa kwemó síndantemba íma iyamba
 máyáawana anón-kwaasigo téna anónka'a tatínkaminiye.
 48 ánivo mayái-kwáásí miwítí anón-kwaasigon-aaí íma
 isésamo ombá sáwí'a ésa máyáawana anón-kwaasigo téna
 sáwíyanka'a tatínkaminiye. Áánútu kawer-ímáyáá anómba
 tímakaiyawai anóm-bayai máyáaro. kawer-ímáyáá anómba
 tokáiyawai kwaási túwa'naa oró Ísu siráíye.

Ísu kwaási taainánín-kwasai.
Mátíyu 10:34-36

49 Ísu simásuwena séna iramó kaintembá mayáímá
 máyáandayave'a marapá'á kumbáyaunda mimbáyái
 ánásainana kawé'á íníye-imayaa kwéune. 50 sáwíyanka'a
 kembá sí'a índai'a ónááontavena sirunkó umbai kwétaisana
 sí'o índai'o ónááomba ánásainana sirunkó kawé'á íníye.
 51 kentávé'a maarán-ímáyáá íma oró. kwaási amápa'a paru
 umái máyáantavena marapá'á kunkáíye. ímanivo marapá'á
 kunkáunda kwaási taaínkaa'a ésa évakarawai kesáái isáiyasa
 évakarawai íma isánááowe. 52 ívékwara aánogwara'a moórá-
 naumpa'a éva'aasei-kwaasi mésa kesááiyavesa miwítí
 imáyáa taaínkaar-urésa kaumbonárau moórá-imayaa iyasa

kae'nárai ó'on-imayaa óyááoiye. ⁵³ avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íníye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íníye. anáávukoe ó'on-o'on-imayaa óyááoiye. kesááiyavesa miráumai miwítí imáyáa taaínkaa'a ónááowe Ísu siráíye.

évaka-tantaakona ááimbo kwéisaan-kwasai.
Mátíyu 16:2-3, Máaka 8:11-13

⁵⁴ Ísu sáwíva-kwaasiyavena séna ainámbó kwáyaina'o é'a sé'a aa'á tíníye kwésiyana aa'á tíníye. ⁵⁵ úndá to'mái ánásaina'o é'a sé'a aa'á káníye kwésiyana aa'á káníye. ⁵⁶ kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á tíníye kwéseмба mintántáá'á awánaraawe. kae'náér-on-kwaasi pó'a mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútu ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe Ísu siráíye.

aaimó arupímo íi-kwásái.
Mátíyu 5:25-26

⁵⁷ Ísu séna simátíménda-aimba isáiyuwe'a minkáér-ámpá'á taaínkaa'a uré'a moórá-ampare su'mai koró. ⁵⁸ moórá-aimba isáaro. aaimó simátinkanae siyawaimo tí'mae kwiyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáásí timíyasa ándánaumpa'a tinkánááowe. ⁵⁹ ímo mirámó íyasamo ésa ándánaumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráíye.

13

sáwí-imayaamo ímo tuwáiyawaimo puwónááon-kwasai.

¹ Ísu kwésimatimuwasa évakarawai tasimámesa sésa Káríri-maravaken-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa isámái póimo tuvú'mái agáyáamba kámááni-kwaasiti anóndako áwí'a Páírátí évakarawai ti'maráísasa tínkamisasa pukáawe suwaná ² Ísu séna miKárírívákémbá pukáan-kwaasiyave'a sembá miwítí sáwí-imayaa Kárírívakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavesa pukáawewa kwéseo. ³ íma mirá kwéovo simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe. ⁴ imáyáa oró. Síróamuva'a ayáátáá'namba tawiséna sáwíva-kwaasi 18 kwaasi tínkamisasa pukáawe. mindáyave'a sembá miwítí sáwí-imayaa Yérúsaremuvakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavena pukáawewa kwéseo. ⁵ íma mirá kwéovo simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o

Áánutumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe Ísu siráiyé.

taaigó íma arambá iráin-kwasai.

⁶ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai kwená ándá-aran-kigauva'a áséi-aramba íyain-taima u'makáisana áruma kwikáisana arambá komayánáe séna koawánaimba íma iráisana ⁷ minkígáúrá'á kárákwirain-kwaasiyavena séna kaumborá'á áú'a simbá mintáeramba komayánáe'a koawánáúnda íma arambá iráisa'a úmpo mintáímá tumásuwaaao. maragóná anombá nasúwáívainivo tumásuwaaao sisaná ⁸ mindákó séna anóndako ímampo'a mintáiyááimpa'a oó'á túmake'a agámo'a maké'a ⁹ moórá-au'o sínda awánaanana arambó iyéna kawé'á ínivo mirámó ímo ína'a tumásuwanaumne siráiyé Ísu siráiyé.

Ísu saavatirá'á moórá-inimba asóvamankarain-kwasai.

¹⁰ moórá-tawai Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísu mono'-náúmpá'á uména aaí kwésimatimuwana ¹¹ moórá-ininko taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-ininko ména ayáátááka'a sáwí'a umái ména ¹⁸ íma maisuwéna miráumai sáwí'a umái máyowana arósáánumba káínáívai kurówana íma kanaán-umai koku'á máyowana ¹² Ísu minínínkómbá awánéna séna enái'a ánásaino séna ¹³ ane'á tátorowana avekáámbá arósáánumba arupí úwana koku'á usásinena Áánútu áwí'a mósá marówana ¹⁴ Ísu agándon-kanaara'a minínínkómbá asóvamankontavena mono'-nánká'á kárákwirowai arunkó sáwí'a úwana sáwíva-kwaasiyavena séna ava'moraé-kanaa mayái kwémayenka'a sí'a asóvamasinkainkwae sé'o é'a té'a agándaan-kanaamo é'a íma teró súwana ¹⁵ Ísóigo séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe. agándaan-kanaara'a kentí purumakankwárá'á tónki-poigwara'a naaúmpakemba ayúranke'a áí'mae'a nompá'á kowaná nombá kwénaiye. ¹⁶ minínínkó Ááváramu aísavutantamba uráin-inimba isaná Sáátáánigo ayáátááka'a ¹⁸ íma tátokaisa'a agándaan-kanaara'a ayúrankauna'a sáwí'a kwéone kwésewe Ísu súwasa ¹⁷ simáímo sáwí'o umánkówai mináimbá isésa tigaemá uwaná kawé'-má'yái kwémayontavena úwoi-kwaasi tirunkó kawé'á uráiyé.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-33, Mááka 4:30-32

¹⁸ Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátínéna'a isánááowe. ¹⁹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-iyé. moóráwai sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáerámbá

kígauva'a u'makáisana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpimpá'á ánáamba úmarena kwémaiye. Áánútumo kwená kwaási kwégawaaimba miraráámbá éna kwenááigo sáwiyamba kwaási tirumpimbá kunkwéna anómba kwéiye Ísu siráiyé.

²⁰ simásuwena séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátíména'a isánááowe. ²¹ moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intoráiyántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna kwéanon-iyé. Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miraráán-umai kwenááigo kwaási tirumpimbá sáwiyamba kunkwéna anómba kunkwéiye Ísu siráiyé.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Mátíyu 7:13-14, Mátíyu 7:21-23

²² Ísu mináímbá simásuwena Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba naaó'-nao'a kwenáái simátíma'maena kúwana ²³ moóráwai séna anóndakoo Áánútu moórá-mora-kwaasiye su'maiya kawer-ámpá'á métinkaniyo súwana Ísu séna ²⁴ tiyáántámba égési úmae'a sáwíyan-ontavimba usáveranaaowe. simátíme'a sé'a sáwívarawai usáveranae sésa iyambanivo íma kanaán-umai usáveranaaowe. ²⁵ naankó avowámá usásinena ontá úmaraina'a ontará'á umé'a ááye'a sé'a anóndakoo ontayá tisinkaaó síyana íma tuwánáúnda-kwaasi náávakena'oo sína'a ²⁶ kentáásí naaópa'a te enáái tasímásimenata eséya toómbá nombá naráundayaawe síyana ²⁷ kwemá séna íma tuwánáúnda-kwaasi kentí naambárure kentóikare íma tuwánáúnda-kwaasin-ovo kóro naankó avowámá síníye Ísu simásuwena séna ²⁸ Áánútu kwená kwaási kawááipa'a tí'maráína'a máápakemba awánáiyamba kentíkwá'ná Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe Áánútun-aaí simátímakowaiye Áánútu kwégawaaiipa'a méwa'a tuwáné'a tiyántave'a é'a ivi'á tánááowe. ²⁹ aaváúmá usaipakén-kwáásiyé aaváúmá kumpéráipaken-kwaasiye évarevar-awampaken-kwaasiye Áánútu kawááipa'a tésa tamésa nánááowe. ³⁰ minkánáará'á naaén-kwaasivinkemba évakarawai aivarí'a ónááovo aiva-kwáásí naaéni'a ónááowe Ísu Áánútumo kawááintavena mináímbá siráiyé.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

Mátíyu 23:37-39

³¹ mitáwai amáán-kawaa-kwaasi évakarawai Ísunopa'a tésa sésa anón-kwaasi áwí'a Êróti séna Ísumba tuvúwónana puwíniye kwésivo maanká'á tuwé ó'om-bapa'a kówaao

suwaná ³² Ísu séna Érótimba iyánaankaraama túwáin-kwaasi kosimáme'a sé'a taraváá-kwámbá kwaási tirumpinkémbá kwémaitiyuwe'a tí'a on-kwáásí kwéasovamatinkaunda mayai ívé'a maé'a aaváyaa maé'a ayúnká kesí mayái ánásanaumne. ³³ Áánútun-aaí simátímakaawai Yérúsaremu-naopare su'mai kwétinkamowasa kwévuwontave'a ívé'a aaváyaa ayúnká aampa'á kwégwe'a mayái maivá kónaumne siyé Érótimba kosimáméro Ísu simásuwena ³⁴ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aaí simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayóí-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaaemba kwéumasimewe. ³⁵ Ísáaro. Áánútu tiyuwáina'a tu'nankáámbá ónááowe. simátime'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráíye.

14

Ísu aiyayaamba intorón-kwaasi asóvamankarain-kwasai.

¹ moórá-tawai agándon-kanaara'a Ísu amáán-kawaa-kwaasi anón-kwaasigona naaúmpa'a toómbá náíndayavena umáyowasa agándai-kanaara'o Ísumo nóramo índa awánanae sésa umésa awánowana ² moóráwai aiyayaamba kwéintoron-kwaasigo kwená egwaa'á máyowana ³ Ísu minkwáásígómbá awánéna amáán-kawaa-kwaasigo amáámba sun-kwáásiyé tísaa ena séna agándaan-kanaara'a kanaarará áí'o in-kwáásí asóvamankanaundaya'iyó súwasa ⁴ isésa íma aai suwaná minkwáásígómbá áí'mai kawe'á umánkena séna ánivo kuwó súwana kóúwana ⁵ tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí iyámpóíya'i. kentí póráára'iyó. maipímbó pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááéma mósá asinánááoo Ísu súwasa ⁶ mináímbá íma kanaán-umai anondá siráawe.

kwaási íma kentúma maimaé iyí-kwásái.

⁷ aai íma anondá suwasá toómbó nánáesamo tun-kwáásí aiva'á uménaemo sumbá Ísu tuwánéna kwántámai-aimba séna ⁸ moóráwai séna aaraimó tokwaa on-tánómbá tamandaaó sína íma aiva'á umaiyó. aiva'ó uménanamo enáwí'o usáyaaítaraindawaimo tnanamo éna ⁹ tááyaindawai entávéna séna usásinenana maankwáásígó maanká'á tamaíno sínana aigaemá umásuwe tínaaempa'a kumbéniyone. ¹⁰ ánivo tááyainamo tínaaempa'o uménanamo

tááyainda-kwaasigomo kweyááríka'o entávénamo séna kesí kwaásiyo usásine aiva'á umaíyó sínamo umáínasa awánésa enáwí'a mósá maránááowe. ¹¹ anón-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a mórúna tiyuwánívo sáwíyan-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a maimaé iyíniye Ísu siráíye.

¹² Ísu simásuwena ááyarowaiyavena séna anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai óísankwara-kwaasiye enamááraawe ená akúné ená kwaásiye su'mai íma tááyao. mirámó inasamó ésa naaémba ááyewa toómbá komandáníyonda mindá ená toónkóná anondáman-íye. ¹³ ánivo anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai ímo óísambo makén-kwaasiye tíyayaamba sáwí'a urén-kwaasiye aúgavitan-kwaasiye tááyenasa tamandánááombanivo ¹⁴ ená toónkóná anondáma íma amíyambanivo enarunkó kawé'á ínana Áánútu ená toónkóná anondáma amíníye. naaémba arupí umái mén-kwaasi pukémpinkemba usásinaiya-tawai Áánútu amíníye Ísu siráíye.

*anón-tanomba kauráin-kwasai.
Mátíyu 22:1-10*

¹⁵ mináímbá súwasa Ísuwe toómbá kwénowai isésa uwaná moóráwai séna Áánútu kwená kwaási kawááipa'a toómbá nánááowai tirunkó aamoí íniye súwana ¹⁶ Ísu séna árai'a simbánivo simátíménda imáyáa oró. moóráwai anón-tanomba kauvónáe séna sáwíva-kwaasi tááyamakena máyáísana ¹⁷ mintánómbó nánááon-kanaa sáwíyanka'a tínana kwená mayái-kwáásígómbá ai'maráísana tááyaraiwaiyavena séna toómbó naí kwéto'mayaan-ivo teró sisasá ¹⁸ miwí íma tíí-áímbá sewaná moóráwai séna maramá meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ¹⁹ moóráwai séna siyáánkai-poima meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²⁰ moóráwai séna ívé'a aaraí mairáunda pó'a tanómba kauvópa'a íma kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²¹ mimbáyái-kwáásígó kwená anóndakonopa'a téna mirá sewé tasimámísana arunkó sáwí'a isaná séna avekáámbá naaó'-nao'a kwénaae tíyayaamba sáwí'a uráinda-kwaasiye túramba kavikáinda-kwaasiye óísamba íma makén-kwaasiye tivakáá-umai tí'mae tiyó séna ai'maráísana ²² mimbáyái-kwáásígó mirá kosimái koyauweréna taséna simásimendantemba kosimái tí'mae'a túnda ená naaúmpa'a paái karekó'a umái máyáawe sisaná ²³ kwená anóndako

séna amápa-kwaasi kesí naaúmpata sisipáá oró. amápar-ampa'a kwénaae kwaásimo tivakáá-e asiramái simái tí'mae tiyó siráiyé. ²⁴ Ísu séna simátíme'a sé'a aiva'ó tááyaraiwai íma tésa kwená toómbá íma tamandánááowe Ísu mináímbá kwántámai-aimba siráiyé.

*imáyáa kawé'á urésa Ísu-ánaemba kwaránááon-kwasai.
Mátíyu 10:37-38*

²⁵ súwasa Ísuwe aampa'á kuwaná mégwantena simátimena séna ²⁶ kesínaemba kwaránáe síyawai aiva'á kembá imáyáa simésa naaemba anóvowiye awainínkówé kwená iyámpóiyé kwenávárawaawe kwenáúnavare kwesáváiyé imáyáa oró. ímo mirámó iyamba uwóví'a ónááovo mirámó ésamo ésa kesínaemba kwarésa kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe. ²⁷ kemó puwónaunda-taimo súgwaata'mae'o kondantembá kesínaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'ó ímo maimaésamo sínaembo kwáráamba uwóví'a ombá pósa íma kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe. ²⁸ moórá-aimba ísáaro. ayáátáá'-namba ónáe síyawai aiva'á óntambo tuwésamo ónááon-imayaa ésa óntamba táámpamai awánáiyambo kanaamó ínasamo ésa mináyáátáá'-námbá ónááowe. ²⁹⁻³⁰ ímo táápamaimo awánaresamo mindámbó iyamba minóntámbá ánásagwinana mindámbá úwoi kwáyainasa kwaási awánésa íma áságwimai umásukaawe sésa tuwírááima sénááowe. ³¹ moórá-aimba ísáaro. moórá áái'a tiyáivín-ánón-kwáásígó áái'a tiyánáe séna aiva'á kwená i-kwáásí táámpainda sáwíva-kwaasi 10,000 kwaasi ínana ó'on-i-kwaasiti anóndako kwená i-kwáásí táámpainda ávááraumai sáwíva-kwaasi 20,000 kwaasi ínana imáyáa éna kembá usáyaaítanaao. íya usáyaaítanaao séna ³² íma kanaán-umai usáyaaítanaumne-imayaamo énamo éna anón-kwaasi némpa'a máyainana aantá-kwaasi ti'maréna séna íma áái'a tiyánaundayaanivo úwoiya ménaum. nóraya ónaumno siyé kosimáméro síníye. ³³ Ísu mináímbá simásuwena séna aiva'á ónááon-imayaa urésa naaemba síyantemba ónááowe. miráumai kesínaemba kwaránáe síyawai aiva'á makáan-tantaatavesa imáyáa urésa íma mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaemba íma kwaránááovo mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaemba kwarésa kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe Ísu siráiyé.

*uwígóná kwaasái.
Mátíyu 5:13, Mááka 9:50*

³⁴ Ísu simásuwena séna uwímá kawé-tántáá'á imbánivo anómba ánásaisana ayáántamba kwáyáimbanivo ó'a uwímó

káí'a íma úmaranaaowe. ³⁵ ayáántámba íma agámo'a maráiyana kaw'e'á ínivo úwoiva'a tuwánááowe. kwéisaawai ísámai kaw'e'á oró Ísu siráiyé.

15

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Mátíyu 18:12-14

¹ táákísi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasiye sáwí'a kwéun-kwaasiye Ísunopa'a kwenáái isánáe sésa tuwasá ² áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa keáimbá sésa sáwí-kwaasiye toómbá kwénena aai kwésimba sáwí'a kwéiye suwaná ³ Ísu mináimbá iséna kwántámai-aimba séna ⁴ sipisípira'a kárakwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisipira'a kárakwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisasa misáwívá-sípísípí uv'á'á máyáawana moóráma áúyokwimba koavakáá-émena awánéna ⁵ aamoí kwéena áúgwaata'maena ⁶ naaópa'a téna kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana séna kesí sipisípi áúyokwisa'a koavakáá-éme'a áí'mae'a túmpo aamoiyá ónáe sisasá aamoí uráawe. ⁷ simátíme'a sé'a miráumai kwíyómpa'a máyáawai marap'á'á tuwánaamba arupí umái máyáan-kwaasi kaw'e'á umái máyáamba tuwánésa aamoí kwéowasa sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoí kwéowe Ísu siráiyé.

óntamba áúyokain-kwasai.

⁸ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moórá-ininko siyáánkai-ontan-arumba makáisana moórá áúyokwisana oómbá kúra'makena kwená naaúmpa'a kankambá kwégwiyuvena kaw'e'á umái avakáá-éna ⁹ awánéna kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana simátímena séna kesí óntamba áúyokwisa'a avakáá-éme'a mayáúmpo aamoí iyataao sisasá aamoí uráawe. ¹⁰ simátíme'a sé'a miráumai sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoí kwéowe Ísu siráiyé.

ívé-kwaasigo avowámbá auwéna kóurain-kwasai.

¹¹ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-iyámpóí tínkaraiwai máyáísana ¹² naaénkewai avowántávéna séna ená amápa-tantaa'a ímo pukéndara'a ívé'a taaímbai simiyó sisaná taaínkaar-umai ááninkai

tímísana ¹³ naaénkewai sáwíyanka'a ména kwembó ámakain-daaindaamba kwétimena óntane su'mai maimaéna némpa'-marava'a koména sáwí'a úmaena kwéiyena kwená óntamba tu'mái ¹⁴ ánásasuweisana anón-ayawaima taisaná toóntávéna avakáá uwááena ¹⁵ mimbárávákén-kwáásígónópa'a kwéna mayái mayánáe kosímae iyísana kesí maravá'á komé kesí póira'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁶ koména póira'a kárákwirena áaesantavai úmae kwéiyena póiti toómpínkémbá nánáe séna sisasá íma áméwana ¹⁷ ména naaémba kawer-ímáyáá éna séna kesivoná mayái-kwáásí sáwíva-tomba nawááesa tímú'a vaisasá aráávara'a kwéomba pó'a maanká'á mé'a sáái sinkáína'a puwúnavaimpo'a ¹⁸ maanká'á tuwé'a kesivonópa'a kwé'a sé'a kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a únda pó'a ¹⁹ kentávái kesáánine sénda uwóví'a ómpo kesí mayái-kwáásíyé siyó kosénaumne séna ²⁰ nivá'á tuwéna teémena aampa'á kwétisana némpakemba avowámá awánéna aruntavéna umánkena isaaiséna koyaparéna ivi'á kwétaisana ²¹ ááninko séna kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a uráumpo kentávái kesáánine sénda uwóví'a óne sisaná ²² avowámá mináimbá ivá kwéyuwena kwená mayái-kwáásí tááyaisasa tewaná séna avekáámbá kawer-únánkwátói maimaé mágwéumanke'a kesáánimba intáv'é'a kwairambá kwéumanke'a aísamai ánáamba kwéumanke'a ²³ ánóígwara-purumakan-araa'a maimaé'a máyuvu'mai aamoi-tánómbá kauvíyata kwéneta aamoiyá umánkáano. ²⁴ kesááninko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména timbá póta aamoiyá ónaumne sisasá aamoi uráawe.

²⁵ aamoi owaná aivakéwái kígaувakemba timbá naankóná egwaa'á téna aamoi on-áimbá taiséna ²⁶ mayái-kwáásígómbá ááyena séna nóinkara aamoi kwéoo sisaná ²⁷ enává'a kawé'á umái tiráisana enavo séna ánóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kaúvóro sisasá mirá kwéesa máyáawe sisaná ²⁸ mináimbá ísáísana arunkó sáwí'a isaná kayoréna íma naaúmpa'a iyísana avowámá máápa'a kuména aivakéwai arumbá kusimái iyáísana ²⁹ avowántávéna séna ayáátáaka'a esé mé'a sáwívar-ima kwémaisuwe'a enáái íma ankaisé'a emó séndantemba mirá kwéuna anóm-poiye sáwíyam-poi méme-araare íma tuvú-simena'a kesí kwaásiye naráumne. ³⁰ enááninko ená anón-ontamba maimaéna koména aarai tine'á minóntámbá máyu'mai ánásasuwena tisa ánóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kwégaumai améne sisaná ³¹ avowámá séna ayáátáaka'a kesé máyaanda kesí amápa-tantaa'a endéin-íye. ³² enáváko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména tintávéta aamoiyá kwéumankaumne

siráíye Ísu siráíye.

16

moóráwai mayáí sáwí'a uráin-kwasai.

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna moóra-aimba ísáaro. moóráwai náaindaankwara-kwaasigo mayáí-kwáásíyávéna séna kesí náaindaanka'a kárákwiyuwo sisaná mirá kwéisasa évakarawai tésa sésa ená náaindaanka'a íma kawe'á umái kárákwiraisana ená óntamba áúyokaiye sewaná ² mindákó iséna kárákwiraiwaimba ááyaisana tisaná séna enáái sewa'á isáúnda po kesí náaindaanka'a íma kárákwiyiniyompo kesí náaindaanka'a kárákwiyonda-auvai agaimái símína'a ená mayáígóná ááimba awánaano sisaná ³ kwégwena imáyáa éna kesí anóndakomo si'mátuwaina'a nóra ónaumno. kemá íma asirayándá'á pó'a mara-máyáí íma kanaán-umai mayánaunda pó'a inaaímó síyáwáí sigaemá ínivo ⁴ mirá é'a aasósóí'a úmae kwénaaonana si'mátuwainasa naaémba meéyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasiti naaúmpa'a sínkaresa toómbá siménááowe-imayaa umásuwena ⁵ kwená anóndakonopakembo naaémba meéyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasi tááyaisana moóráwai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná ⁶ séna sáwíva'-masawemba 1,000 masawemba ógwitamai aménaumne sisaná mindákó séna ená aúwáivimba íma 1,000 iye se 500 iye simái agai-simiyó sisaná mirá isaná ⁷ ó'a moóráwai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná séna sáwíva-ton-unamba 1,000 unamba aménaumne sisaná mindákó séna ená aúwáivimba íma 1,000 iye se 800 iye simái agayaaó sisaná ⁸ mináímbó simbá anóndakomba simáméwana iséna kwená náaindaanka'a sáwí'a umái kárákwiraiwaintavena séna kawer-ímáyáágwára-kwáásí ontembá mirá óne siráíye. marapá-kwáásí kentí imáyáarakemba ásagwimai mirámó ondawái kawe'á íníye simái kwémayaavo sámo kain-áyámpá'ó máyáan-kwaasi íma mirá kwéowe. miráumai anóndako kwená náaindaanka'a kárákwiraiwaintavena séna kawer-ímáyáágwára-kwáásí ontembá mirá óne siráíye Ísu siráíye.

⁹ Ísu simásuwena mináíntávéna séna ísáaro. marapá'á kentí óntandei túwa'naa íyasa kentí kwaási-i'a íya'a kentí óntambo ánásaindara'a kwíyómpa'o ésa iyónááon-kanaa kwíyómpa'a minkwáásí tuwánésa aamoí umátinkanaaowe. ¹⁰ sáwíyan-tantaaka'a kawe'á umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a kawe'á umái kárákwiyonaaowe. sáwíyan-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a

sáwí'a umái kárákwiyonaawe. ¹¹ marapá-tántááká'ó ímo kawé'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tiména kárákwiyoro síníye. ¹² marapá'ó Áánútumpaken-tantaaka'o ímo kawé'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tiména kendéimán-íye síníye. ¹³ íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayái kwémayaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaina mayái kawé'á umái maésa moóráwaina mayái sáwí'a umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayái íma mayánááowe Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináímbá súwasa amáán-kawaa-kwaasi isésa óntantavai aamoí kwéesa pósa Ísuna awíráái suwaná ¹⁵ Ísu simátimena séna keinárawa'a kwaási túranka'a kawé'-má'yái kwémayaawasa tuwánésa sésa kawé-kwáásímán-owe kwésevo Áánútu kentí tááma kwétuwanaiye. amápa-tantaako áumo mósá kwémaraan-tantaatavena Áánútu úwoisan-tantaa'an-íye kwésiye Ísu siráíye.

¹⁶ Ísu simásuwena séna Mósesi Áánútuna amáámba simátímakaimba Áánútun-aaimo simátímakawaimo agaimakáamba naaóvá'á maémáen-kwaasiye minávúmpín-kwáásíyé naaén-kwaasiye Yónimo nombó pétinkaraiwaiye ména mináímbá taagwiyakáawe. ívé'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kwésimatimemba pósa kwaási Áánútu kawááipa'a tiyáántámba asirámaesa kwéusaveraawe. ¹⁷ maramá kwíyómba ánásanimbanivo Áánútuna amáámba sáwíyan-aimba anón-aimba íma ánásena aasiyaasí kwaikwai'a íníye.

¹⁸ moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

óísankwara-kwaasigonte Árásárásintei kwaasái.

¹⁹ Ísu séna moórá-aimba isáaro. óísankwara-kwaasigo ména kawer-únánkwátói sáwíva'a makéna kawé-tómbá námae kwéiyisana ²⁰⁻²¹ moóráwai áwí'a Árásárásí íma óísamba makáiwai anón-karevu'a kwégaisana máyáísasa ayái-tómbá amínana náníye sésa óísankwara-kwaasigona ontará'á móankaraawana máyáísana iyánkó téna minkárévú'á tauwá'naraiye. ²² naaémba ímo óísambo

makáin-kwaasigo púwísasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a kunáí'maesa Ááváramumo kaw'e-mápá'ó máyáipa'a móankaraawana óísankwara-kwaasigo púwísasa utámakaawana ²³ sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anón-ai'a kwéisana ména mósá awánaimba némpa'a Ááváramuwe Árásárasiye máyaayana tuwánéna ²⁴ aayamáivinkemba séna kesivoó Ááváramuwo sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anó-si'a kwéisa'a máyaumpo arumbó umásinke Árásárásimba ai'márénana kunkéna ayáánánama nompí tu'mái simáávira'a maráinana tasíyasi íno sisaná ²⁵ Ááváramu séna kesááninko marapá'á máyaandara'a amápa-kawe-tantaa'a makáampo Árásárasi sáwí'a umái méraivo mindáyavai imáyáa uwó. ívé'a kwemá kawé'á umái máyaivo embá áí'a ipá'á máyaane. ²⁶ senda-áinkwará'á imáyáa uwó. avumpimbá kuvakamá anómbe kwáyáivo maankákémbá íma kunámaatewasa mivákémbá íma usámaaisewasa ónááovo anón-kuvaka kwáyáíye sisaná ²⁷ óísankwara-kwaasigo séna kesivoó Ááváramuwo emó senda-aintave'a simáme'a sé'a Árásárásimba ai'márénana kesivoná naaópa'a ²⁸ éva'aasei kesivárawaisai méraavo kusimátimena sáwí-marupa'o iramó kaipá'á tevó simátimino sisaná ²⁹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aine Áánútun-ai simátímakaawai siráan-aine aúvávimba agaimakáamba pósa táápamai isánááowe sisaná ³⁰ kesivoó Ááváramuwo ímanivo moórawai pukáimpinkemba usásinena kusimátiminasa sáwí-imayaa tuwésa Áánútumpa'a kónááowe sisaná ³¹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aine Áánútun-ai simátímakaawai siráan-aine ímo isésamo ésa pukáimpinkemba usásinkaiwain-ai íma isánááowe Ááváramu siráíye Ísu siráíye.

17

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-7, Mátíyu 18:21-22, Mááka 9:42-48

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ó'on-o'on-tantaa'a kwaásitopa'a tínsa kesáái tuwánááowe. évakarawai tésa kesáái kwéisaawaima kampar-áimbá tasimátimiyasa kesáái tuwésa kówíyasa kampa'ó síyawainopa'a sáwí-meyamba tíniye. ² miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátíméwasa kesááimo ísaraan-iyampoi kesáái íma tuwésa sáwí'a osinó. ³ mindáyave'a kentúra'a kárákwiyoro.

kentí kwaásimo kembó sáwí'o umátinkaiya'o é'a keinárawapa'a mindáyave'a simátimiyasa sáwí'a únemo

síya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro.
 4 kentí kwaásigomo kembó sáwí'o umántínkáva'o
 kwéiyesamo kentópa'o tésamo sáwí'a únemo símae
 kwéiyiya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro.
 mimbórátáwaimo avakaetéra'o mirámó íya'o é'a íma
 imáyáa é'a ivá'á túwáaro Ísu siráíye.

Ísuwe aráápamai máyáan-kwasai.

5 suwasá Ísóigona aantá-kwaasi kwentávésa sésa esé
 aráápamaiya máyaundaya súwa'naa inatá esé aráápamaiya
 máyaundaya asiramáíya máéno suwaná 6 Ísóigo séna
 moórátáigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba to'makáawana
 áruma kwikéna anón-tainamba kwéiyintemba kesé kítoka'a
 aráápamai máyáamba pó'a naaémba anónka'a kesé
 aráápamai mé'a anón-taiyave'o sé'o taawí'mae anón-
 dompimba kunkaruwómó síyanamo éna mirá íníye. Ísu
 mináimbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená
 mayái mayánááontavena siráíye.

mayái-kwáásítí mayáígóná kwaasái.

7 Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mayái-
 kwáásígómbá ai'marááwana mayáímá kwémaena
 kígaувakena'i. póíra'a kárákwiraindavakena'i. timbá ená
 toómbá emá agaimái naao íma sésa 8 kavegavé umái kawer-
 únánkwátói uré toómbá agai-símí'a nasúwáana naaémba ená
 toómbá agaimái náníyone mirán-áimbá kwésewe. 9 sintembá
 mayái-kwáásí mirá kwéesa úwoi miwítí mayái isasá mirá
 kwéomba pósa íma túwí'a mósá kwémaraawe. 10 miráumai
 keinárawa'a mirá kwée'a simátíméndantemba umái mé'a
 ánásanaaoka'a sé'a úwoi kwená mayái-kwáásíyá úndaya
 póta úwoi kentáásí mayáiyá mairáumne sé'a íma kentúma
 maimaé'a íyóro Ísu siráíye.

Ísu túma karón-kwaasi kawe'á umátínkarain-kwasai.

11 Ísu Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba Sámériyaa-
 marawe Káríri-marawe avumpin-ámpá'á kwéena 12 moórá-
 naopa'a kwéguwasa túma karón-kwaasi siyáánkai-kwaasi
 kwétesa némpa'o Ísumo túmba awánésa 13 aayamáí sésa
 anóndako Ísuwo kentáá arumbá umásínkaao suwaná 14 Ísu
 tuwánéna séna mono'-máayí-kwáásítópa'a kwé'a kentúma
 máagaraatinkewasa tuwánésa túma kawáúgwiye sénááowe
 súwasa aampa'á kumbá túma kawe'á umátinkowana
 15 miwívínkémbá moóráwái áúma kawe'á umánkomba
 awánéna koyauweréna anónka'a tasiréna Áánútu áwí'a
 mósá maréna 16 Ísu anóndakoman-iye séna aísamaivimba
 takívairéna súwi séna minkwáásí íma Yútaa-kwaasi

Sámériyaa-maravaken-kwaasigo súwi súwana ¹⁷ Ísu séna siyáánkai-kwaasi túma kawe'á umátinkaunda avaréiyain-kwaasi íma koyauwérááwana ¹⁸ kímborawai ó'om-baravaken-kwaasigo koyauweréna Áánútu áwí'a mósá kwémaraiye simásuwena ¹⁹ minkwáásígóntávéna séna kentávái súwa'naa íníwaiman-iyé sénda póna enáúma kawe'án-ivo kwaaó Ísu siráiyé.

*Áánútu kwená kwaási kawááin-kwasai.
Mátíyu 24:23-28, Mátíyu 24:37-41*

²⁰ súwasa ámaán-kawaa-kwaasi Ísumba áísaa esa sésa Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama nósa-tawaiya tíniyo suwaná Ísu séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba íma kanaán-umai túrandei awánanaaḡovo ²¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba kwaási túra'a ááimba ásáraimba pósa maanká'á ópa'a kárákwiraiye íma kanaán-umai sénááowe Ísu siráiyé.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna naaémba kemá kwaási úrandako kúmónnda-kanaa awánanae síyambanivo íma mirán-kánáámá suwánanaaowe. ²³ évakarawai sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síyasa ó'owima sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síya'o íma áraire sé'a kóyáwé oró. ²⁴ kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaqantemba kemá kwaási úrandako miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne. ²⁵ misúnda-aimba íma paárurainasa aiva'á ívé'o máyáan-kwaasi tínaaemba umásinkesa sí'a índai'a umásinkanaaowe. ²⁶ naaóv'á'á moórawai áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa ésa maémáentemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmónnda mirá ónááowe. ²⁷ Nówaa máyonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa aaraí máyówasa kwaaí máyówasa kwéuwana Nówaa naaúmpa'a non-avóvomayaa'o kún-daumpa'a umáyowana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe. ²⁸ naaóv'á'á moórawai áwí'a Áróti máyonka'a íma Áánútuna imáyáa kwéesa mésa nombá toómbá kwénesa kwémeya úmae kwénaaesa kígauma naambá úmae naaémáemba ²⁹ Áróti Sótómu-naopa'a tiyuwónka'a Áánútu óntankwara iraronkwará'á kwíyómpakemba tuwówana kuména tínkamuwasa putásaraawe. ³⁰ Áróti máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa ésa maémáyáantemba kemá kwaási úrandako ókwara'a kumpaárondera'a mirá ónááowe.

³¹ ókwara'a kúmónndara'a ontará'ó máyaiyan-kwaasi naaúmpakemba náaindaamba íma ó'a umayánááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi náaindaamba naaúmpa'o

kwáyainda ó'a íma umayánááowe. ³² Áróti awainínkón-áái imáyáa oró. kwená náaindaamba tuwón-imayaa éna mógwantowana óntankwara iraronkwará'á kuména tuvuwúwana pukáiyé. ³³ tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávésa imáyáa ésa tirááímo táíndayantaa'a tuwésa puwésa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maí'a ónááowe. ³⁴ simátíme'a sé'a ókwara'a kúmóndara'a mindó'wáámbá kae-kwáásí mimbórává'á tuúmá kwéreyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye. ³⁵ minkánáá kaer-ínínkáí toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airáníye. [³⁶ kaekóráí kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye Ísu súwasa] ³⁷ kwená kwayó-kwáásí sésa Ísóigoo emó sénda-aimba náávatavai seénó suwaná póímo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáándúmáómó torupamáímo máyáintenba Áánútu sínana súnda-aimba paáriniye Ísu siráiyé.

18

moóráwai ketor-ínínkón-áái ísarain-kwasai.

¹ Ísu séna aasiyaasí Áánútumpa'a námúnaa kwésesa túwáavo séna kwántámai-aimba simátimena séna ² moóránaopa'a aaimó isáí-kwáásígó ména íma Áánútu áároi inkaiséna íma kwaásiti imáyáa éna máyáísana ³ mindáópa'a ketor-ínínkó ména aasiyaasí aaimó isáí-kwáásígónópa'a tóyo éna séna sáwí'a umásinkanaesa kwéovo aaí súwa'naa umásinkaaó sisaná ⁴ ayáátááka'a kwenáái íma ísarena naaémba imáyáa éna séna Áánútu áá'a íma inkaisé'a kwaásiti imáyáa íma é'a kwéunda pó'a ⁵ minínínkó kesópa'o timbá suwesaráánivaimpo'a áwa'naa ónaumne siráiyé. ⁶ Ísóigo simásuwena séna aaimó isáí-sáwí-kwáásígón-áái imáyáa oró. ⁷ Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna íma ayáátááka'a úwoi maéna miwí táái iséna ⁸ sáwí'o umátínkénka'a ááéma túwa'naa íníye. naaémba kemá kwaási úrandáko ókwara'a kúmóndara'a máyaiyan-kwaasivinkemba kesááiyavesamo áraire sésamo kesémo aráápai-i'a ónááo. íya ónááoo tuwánanaumne Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna mináímbá siráiyé.

ámáán-kawaa-kwaasigonte táákisi máyón-kwaasigontei kwaasái.

⁹ évakarawai kawé-kwáásí úne sésa kentúma maé iyésa ó'on-kwaasi túma simái sáwí'a umátínkén-kwaasiyavena

kwántámai-aimba Ísu simátimena séna ¹⁰ kae-kwáásígórai moórawai áamáán-kawaa-kwaasigon-ivo moórawai táákisi-ontamba máyáin-kwaasigo isasarái anóm-bono'-naumpa'a námúnaa séyáe sésarai iyóyamba ¹¹ áamáán-kawaa-kwaasigo koku'á ména kwenáúma maé iyéna séna Áánútuwo kemá évakarawai ontembá íma kwéumpo entávé'a súwi kwésune. umóyámbó maésamo kampa'ó kwésesamo aarai-úmóyámbá maésamo ombá kemá íma mirá kwéune. maa máyáiwai táákisi máyáin-umoyan-kwaasi intembá kemá íma mirá kwéune. ¹² aasiyaasi-sóntáará'á kae-kae-tawai monotávé'a imáyáa é'a íma toómbá kwénaumne. aasiyaasi-kígáúgóná sontaará'á mayáúnda-yantaa'a taaínke'a kemá avaréiyaimba maé'a moóráma embá áma'mae'a kwéiyune sisaná ¹³ táákisi máyáin-kwaasigo moóráva'a koku'á ména aigaemá éna kívairéna séna Áánútuwo kempímbá sáwí-imayaa kwáyáivo arumbá umásinkaaó siráiyé. ¹⁴ Ísu mináímbá simátimena séna ísáaro. Áánútu táákisi máyáiwaina sáwí-imayaa mayáúwáísana Áánútuwe tágárotamai maéna kwená naaópa'a kwisaná áamáán-kawaa-kwaasigo kwempímbá sáwí-imayaa úwoi kwáyáísana kwená naaópa'a kuráiyé. anón-kwaasi úne síyawaima Áánútu túwí'a mórúna tuwánívo Áánútu aísamaivimba máyáawaima Áánútu túwí'a maimaé iyíníyé Ísu siráiyé.

Ísu iyámpói kawé'á umátínkarain-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Máaka 10:13-16

¹⁵ simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawé'á umátinkainkwae sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáásí tuwánéna kóro suwaná ¹⁶ Ísu miníyámpóiyávéna tááyena séna teró. íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaasi kawááimba miráráán-umai kwégawaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. ¹⁷ árai'a simátimé'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóiraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma kawááiniyé Ísu siráiyé.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Máaka 10:17-31

¹⁸ súwana moórawai Yútaa-kwaasiti anóndako Ísunopa'a téna séna anóndakoo kawé'ná'á óne. nóra umáíya aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónaumno súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái nóra séwa kawé'ná'á óne kwéseno. mimbóráwái

Áánútu kweyáá kawé'ná'án-iyé. ²⁰ Áánútuna áamáamba á'a ísaraane. minamáambá aúváivimba agaimaréna séna íma aarai-úmóyambá oró. kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma umóyambá máyáaro. íma kampar-áimbá simátinkaaro. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráiyé súwana ²¹ mindákó séna minamáambá kesí iyámpóirakemba ísare'a pó'a kawé'á úmae kwéiyune súwana ²² Ísu iséna séna kawé'á éma moórá-yantaa'a íma kawé'á uráampo ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawé'-méyambá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²³ mináimbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a uráiyé.

²⁴ arunkó sáwí'a kwéuwana Ísu awánéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'o kwíyamba umbái táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináimbá iséna áísaa esa séna umbái taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu séna kwaási miwítí mayáinéi íma meéyámbarésa kónááovo Áánútu úwoi kanaán-umai mégwétinkaiye súwana ²⁸ Pítáa séna isaaó. kentáási naaópa'a tuwéta enánaemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaintavesa imáyáa ombá naambáru'a tuwésa tuwaínimbáá'a tiyuwésa tuwaaísái tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miráumaimo túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáán-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa naaénkanaa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

Ísu kwemó puwíníntavena siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Máaka 10:32-34

³¹ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena simátimena séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátímakowaimo kwaási úrandakon-aai agaimakáan-aimba paáriniye. ³² kembá sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa kanaaráá'a kwésinkesa simái sáwí'a umásinkesa tuwirááíma kwisinkésa ³³ súwíruku'a nésa sínkamiya'a puwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai

maisuwé'a usásinanaumne Ísu súwasa ³⁴ kwená kwayó-kwáásí nóin-aintavena siiyó sésa mináinkóná ááimbo aúpá'ó kwáyontavesa íma ísámai kawer-ésa Yérúsaremu-naor-ampa'a kuráawe.

*Ísu aúramba kavíkwai kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 20:29-34, Mááka 10:46-52*

³⁵ Ísu aampa'á kúmba Yéríko-naor-egwaa'a kúwana moórawai aúramba kavíkwai óntamba inaaí simái mayánée séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai séna ³⁶ sáwíva-kwaasimo té samo kínkimbo sumbá iséna nááwiya'o súwasa ³⁷ Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná ³⁸ anónka'a séna Ísuwo Tévitin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwasa ³⁹ aiva'á tun-kwáásí áwáá'a aéesa sésa aaiseraaó suwaná mináimbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévitin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwana ⁴⁰ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna áí'mae teró súwasa áí'maesa egwaa'á tuwaná Ísu áísaa ena séna ⁴¹ nóin-tantaara embó arááímo táinda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawe'á umásinkaaó súwana ⁴² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa iníwaiman-iye sénda póna aúramba kawe'á ino súwana ⁴³ avekáámbá aúramba kawe'á umái awánéna Ísun-ánaaemba kwa'mái kwégwena Áánútu áwí'a mósá marówasa sáwíva-kwaasi awánéna Áánútu áwí'a mósá makáawe.

19

Sákíyasina kwaasái.

¹ Áánútu áwí'a mósá márówana Ísu Yéríko-naopa'a kóyaaítanae séna kúmba ² moórawai áwí'a Sákíyasi táákisi-ontamba máyón-kwaasiti anón-kwaasigo póna sáwívar-ontamba makéna ³ Ísumba awánanae séna úmba sáwíva-kwaasi úyatukowana ákí-kwaasigo póna íma kanaán-umai awánéna ⁴ maanámpá'á tíníyone séna minkwáásí tínaaempakemba aiva'á úya'mai moórá-taiva'a usáatena máyowana ⁵ Ísu mintáígó ááimpa'a kwéna mósá awánéna séna Sákíyasiyo ená naaúmpa'a kónaumpo avekáámbá marapá'á kumuwó súwana ⁶ aamoí umásuwena avekáámbá marapá'á mórúna tuwéna kunái'maena kwená naaúmpa'a kúwasa ⁷ minkwáásíyómbá awánéna tirunkó sáwí'a úwasa sésa sáwí'a in-kwáásígóná naaúmpa'a kwégwiye suwaná ⁸ Sákíyasi kwená naaúmpa'a mósá ankena Ísóigontavena séna anóndakoo kesí óísamba avumpimbá taaínkaakai uré'a évaka'a ímo makáan-kwaasi timé'a évakarawai kampa'á simátíyuwe'a óntamba

umóyámbá mairáunda p'ó'a éiyain-eiyain-umai tíma'mae'a kónaumne súwana ⁹ Ísu séna ívé'a maandáúmpá'ó máyáan-kwaasi kawer-ámpá'á métinkaumne. Ááváramu aisaavutantambo urándayave'a mirá kwéune. ¹⁰ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai enkáán-kwáási tivakáá-umai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaandayave'a kunkáumne Ísu siráíye.

siyáánkai-kwaasiti kwaasái.

¹¹ mináímbá ísówana Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa kwesé kun-kwáási imáyáa ésa sésa Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba sáwíyanka'a paáriníye suntavéna kwántámai-aimba simátimena ¹² séna moórá anóndakon-aaí ísáaro. kámááni-kwaasi némpa'-marava'a máyáawana kotísaa onasamó kanaán-íye síya'o é'a kesí kwaásira'a takárákwiyonae séna ¹³ kwená mayái-kwáási siyáánkai-kwaasi tááyaisasa tewaná óntamba kae-támayotamayo'a tiména séna koméraana'a minóntánkákémbá mayái kwémayewa'a té'a évakar-ontankwara'a tamáyáano séna kówisasa ¹⁴ kwenamááraawi tíyántavesa umánkesa kámááni-kwaasi kosimátimé'a sé'a kentáará'á íma takárákwiyiniye kosimátiméro sewasá kuráawe. ¹⁵ ánivo minánóndákómbá kárákwiyi-mayai áméwana koyauweréna téna ááéma óntamba tímakain-kwaasi tááyaisasa tewaná séna tímakaunda-ontankakemba nóraumai-ontana mairáao sisaná ¹⁶ aiva'á ámakaiwai téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayái kwémae'a moórá-unan-ontamba mairáumne sisaná ¹⁷ anóndako séna kesí mayáikwáásígó kawe'á óne. sáwíyan-tantaaka'a kawe'á umái kárákwiraanda po siyáánkai-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁸ moórá-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayái kwémae'a siyáánkai-tamayor-ontamba mairáumne sisaná ¹⁹ ánivo éva'aasei-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ²⁰ moórá-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontamba ampantavímbá mú'úmai aúpá'á makáunda po mayáníyone. ²¹ emá asirayán-kwáási éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígaúvaken-tomba kwénaana'a p'ó'a enáároi inkaisé'a úwoi aúpá'á makáunda po mayáníyone sisaná ²² anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo ónda p'ó'a kentáváímó séndantemba aaí simánkanaumne. kentávái se asirayán-kwáási éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígaúvaken-tomba kwénaane sénda po ²³ kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máraandampa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁴ máyáan-kwaasiyavena séna

maanóntámbá mairé'a kae-támayor-ontamba tokáiwaimba áméro sisasá ²⁵ miwí sésa ímanivo kae-támayor-ontamba á'a tokáiyé sewaná ²⁶ simátíme'a sé'a sáwíva-tantaaka'o kawé'ó umáímo kárákwisinkaawaima moórá-morayantaa'a tíménasa kárákwisinkanaaovo ímo kawé'ó umáímo kárákwisinkaawaivakemba makáan-tantaa'a máyáana'a ²⁷ kesí namuro-kwáásí kentáará'á íma kárákwiyniyone siráawai tí'mae'a kesópa'a tiré'a tínkamiyasa púwóro siráiyé Ísu siráiyé.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Yóni 12:12-19

²⁸ Ísu mináímbá simásuwena aiva'á Yérúsaremu-naorampa'a kúmba ²⁹ Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévási-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwana minkáé'-náór-egwaa'a kwéna kwená kwayó-kwáásírái kae'á máti'marena séna ³⁰ epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³¹ moóranakomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé simámékaiyo súwasarai ³² kuyaná súntemba mimpóí máyowasarai koawánésarai ³³ ándáma koiyátúwóyana mimpóígó avowámá awánéna séna nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo súwasarai ³⁴ mindárai sésarai anóndako ayáá'maena kwínkwáe simásuwesarai ³⁵ áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaái uwí'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ³⁶ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa paákár-únánkwátói ayú'mái aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóira'a augwétámai kwégwena ³⁷ Óríve-omapinken-ampa'a kumúmba Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa Ísun-ánaaemba sáwíva-kwaasi kwa'maé kwégwesa aamoí ésa ó'on-o'om-bayai kawé'-má'yái mayómba awárontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa anónkar-anonka'a sésa ³⁸ Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu minkáwááná'á kawé'á kwéumankaiye. Áánútu kentááyavena séna paru umái máéro kwésimba póna kwenáwí'a anómba kwéiye anónka'a suwasá ³⁹ misáwíva-kwáásívínkémbá évaka'a ámáán-kawaa-kwaasi sésa anóndakoo enánaaemba kwa'maé kwénaaon-kwaasiyavai se aaiseré nááóro siyó suwaná ⁴⁰ Ísu séna simátíme'a sé'a ímo aaimó senkákái maanóntánkó kentáváyé séna aái sisinó Ísu siráiyé.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

41 Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kwéna awánéna kwaásiti ivi'á téna séna 42 paru umái kwémaewaina ááimba íma ísámai kawer-uráawe. ísarekaankasi paru umái máésino. ívé'a íma kanaán-umai kwéisaawe. 43 kentí namuro-kwáásí tésa kentí naaópa'a taúkúmakesa maramá u'mái ontavímbá kari'á tásuwesa 44 kentí aarai-iyámpóígwara'a kwétinkamesa kentí naambá tawísiyuwanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanae séna tisa'á tínaaemba umánkáamba pósa kentí namuro-kwáásí tésa mirá ónááowe Ísu siráiyé.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Mááka 11:15-19, Yóni 2:13-22

45 Ísu mináímbá simásuwena Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi uti'mátuwena 46 simátimena séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna mindá kesí naambá Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbán-iyé agaimaréna siráiyé. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráiyé.

47 aasiyaasí anóm-bono'-naumpa'a Ísu simátíma'maena iyúwasa mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sun-kwáásiyé anón-kwaasiye Ísuna áamáyu-aimba kwésuwasa 48 úwoi-kwaasi sáwíva'a Ísun-aaí ísámae kwéiyuwasa tuvuwónááon-amba íma kanaán-umai avakáá uráawe.

20

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Mááka 11:27-33

1 moórá-tawai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa 2 sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa égésimayai kwémayaanda simásimiyo suwaná 3 Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á simásíméro. 4 ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa 5 miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aiiyave'a íma áraire siráao síníye. 6 kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaaowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesa sésa Áánútun-aaí simásímakaiwai uráiyé kwéseмба pósa óntantamba mairéna

sínkamonaawe. ⁷ Ísuntavesa sésa emó sísaá ónda-
ainta íma ísaraumne suwaná ⁸ Ísu séna ímo simásimiya'a
nááwampinkena mairéra'i. égesi-mayai kwémayaunda-aimba
íma simátimenaumne Ísu siráiyé.

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Mááka 12:1-12

⁹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai ándá-
aran-kigau úmarena ayáátáaka'a ó'om-barava'a koménae
séna maankigáúrá'ó taviyiyawaimo é'a kesávái évakar-
aramba ma'é'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena
ó'om-bapa'a komáyáísana ¹⁰ arambó ávumo kain-kánáá
tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená
kwayó'ná'á ai'maráísana minkigáúrá'ó taviyéwaitopa'a
tisasá táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba
ai'mátuwaawana kówisana ¹¹ aanávómá moóráwaimba
ai'maráísana tisasá minkigáúrá'ó taviyéwai táto'mai
tuvú'maresa sáwí'a umánkesa ándá-aramba íma ámémba
ai'mátuwaawana kówisana ¹² aanávómá moóráwaimba
ai'maráísana tisasá táto'mai tuvú'marááwana naaemá
kúmísasa awéntayuwaawana kówisana ¹³ aanávómá séna
nóra ónaumno. kesááninko imáyáa ámakaundawaimba
ai'maráanana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'maráísana
tisasá ¹⁴ minkigáúrá'ó taviyéwai awánésa keáimbá sésa
aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna
maankigáú íma mayáínata kesáá mayánáe sésa ¹⁵ táto'mai
ándá-aran-kigauvakemba awéntáyuwesa tuvúwówana
pukáiyé. Ísu mináimbá simásuwena séna minkigáúgó
aanávómá mirá íniye. ¹⁶ téna kigaura'o taviyéwaima
tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kigaura'a
taviyéro síníye Ísu súwasa mináimbá isésa sésa íma mirá
oró suwaná ¹⁷ Ísu árimba tuwánéna tísaa umai isánáe séna
imáyáa oró séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba maarán-
áimbá agaimaréna séna

eróntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiyé
sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba
uráiyé

agaimaréna siráimba mináíntávé'a imáyáa oró. ¹⁸ kwíyamba
minóntánká'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo
minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu súwasa
¹⁹ mono-káwáá-kwáásiyé amáámba sun-kwáásiyé simbá
kentááyávéna siyé sésa táto'mai tuvuwónáe sésa umbá
amápa-kwaasiyavena táá'a kówasa ivátukaawe.

táákísi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.

Mátíyu 22:15-22, Mááka 12:13-17

20 ivátuwesa tátoranaaon-kanaa kárakwiyesa évakarawai ti'marésa sésa Ísun-aaí kwéisaan-kwaasimo ontembá té'a áísaa íyana sáwí-aimbo sínata táto'mai kámáani-kawaanakonopa'a móankanaumne sésa ti'marówasa Ísunopa'a tésa 21 sésa anóndakoo árair-aimba kwése kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. 22 emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Áróamáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumnó. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási ámáana araisénaundaya'iyompo timénaum. íya timénaumnó suwaná 23 Ísu miwí táama iséna séna 24 moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái máagaraarankowana séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyó súwasa Áróamáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáiyé suwaná 25 Áróamáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundeí Áánútumba áméro súwasa 26 mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aai siráawe. Ísu kwaási túranka'a ména íma sáwí-aimba súwasa pósa íma aai sésa tátokaawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyu 22:23-33, Máaka 12:18-27

27 íma tátowasa Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa 28 sésa anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye siráiyé. 29 moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana 30 kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana 31 kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana 32 minínimbá naaémba pukáiyé simásuwesa 33 Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaíya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna nááwa mayáníyo suwaná 34 Ísu séna marapá'á máyáan-kwaasi aaraí máyáawasa kwaai máyáawasa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa kwéowe. 35 Áánútu tááyena séna pukémpinkemba usásine'a kwíyómpa'a uménaaowe siráimba minínínákwá'á kwíyómpa'a uménaaomba aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. 36 Áánútuna kwayó'nárawa'o

kwíyómpa'o mésamo ímo kwévuwontemba minkwáásí mirá ésa íma ókwara'a puwónááowe. pukémpinkemba usásinanaaomba Áánútuna kwaásiman-owe. ³⁷ kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba Mósesi mináíntávéna agaimakáíye. aúváivimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáívínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Áávámune Áísakaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráíye. Áánútú mináímbá siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa utamátinkaraambanivo ³⁸ mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. Áánútu aúranka'a amáparawai máyáawe Ísu súwasa ³⁹ amáámba sun-kwáásí sésa anóndakoo kawer-áímbá simásimakaane suwaná ⁴⁰ Ísun-aaiyavena táá'a kóntavesa íma áísaa úmaesa iráawe.

*Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasí.
Mátíyu 22:41-46, Mááka 12:35-37*

⁴¹ íma áísaa úmaesa iyúwana Ísu séna Káráísitima Téviti-andaraken-kwaasiman-iye kwésevo ⁴² naaóvá'á Tévítima Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iye siráimba monor-ímá agaimakón-auvai-kwandaavimba Téviti agaimaréna séna erkesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á ⁴³ mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Áánútumo siráin-aimba Téviti siráíye. ⁴⁴ miráumai Téviti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iye Ísu súmba Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iye.

*ámáámba sen-kwáásítí aambá kwaráávo siráin-kwasai.
Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 11:37-54*

⁴⁵ sáwíva-kwaasi mináímbá kwéisowana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ⁴⁶ évaka'o amáámbo sen-kwáásítí aambá kwaráávo. minkwáásí ayáátáár-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaowasa pósa kwaási tuwánésa sésa anón-kwaasiman-owe kwésewe. minkwáásí mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa tanómbó kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawetómbá kwénaawe. ⁴⁷ minkwáásí ketor-ínintí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimáinamunaa kwésewe. mirámó owáíná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráíye.

21

ketor-ínínkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.

Mááka 12:41-44

¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména tuwánómba óntambo túwón-anaveumpimba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ² moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwómba Ísu awánéna ³ kwená kwayó-kwáásiyávéna séna árai'a simátíme'a sé'a minkétór-ínínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontankomba usáyaaitaiye. ⁴ miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a túwáimba póna óísan-iyaaimba méníye Ísu siráíye.

anóm-bono'-namba tawísí-áímbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Mááka 13:1-2

⁵ súwasa évakarawai anóm-bono'-nantavesa sésa kawer-óntánkákémbá úmakaawe. Áánútumba ámakaaan-tantaa'a konaarirí úmakaawata awánéta aamoiyá kwéune suwaná ⁶ Ísu séna aáno kwaási tésa awánaan-tantaa'a amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráíye.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Mááka 13:3-13

⁷ Ísu mináímbá súwasa áísaa esa sésa anóndakoo emó sénda nósa-tawaiya tíniyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá ínáyeya sénaumno suwaná ⁸ Ísu séna kampar-áímbá isé'a áraire sevó kárakwiyoro. sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai únda póna minkánáá sáwíyanka'a tíniye sénááowe. mirán-áímbá síyawai tínaaemba íma kwáráaro. ⁹ áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tínda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-íye. ¹⁰ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ¹¹ ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. sáwíva-kwaasi tí'a íníye. kwíyómpa'a ó'on-o'on-tantaa'a paárína'a awáné'a táátavai ónááowe. ¹² mintántáá'ó ímo paárínasa keinárawa'a táto'mai sáwí'a umátinkesa mono'-náúmpá'á mono-káwáá-kwáásí aavimbá maitinkésa ándáva'a mótinkanaaowe. kentáváímó asiramáímo máyáantavesa táto'mai anón-kwaasitopare kámááni-kawaa-kwaasitopare mótinkesa aai simátinkaiya'a

¹³ minánón-kwáásí kesáái simátimenaawe. ¹⁴ aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba íyana tirunkó íma umbaí taíno. ¹⁵ minkánáá kawer-ímáyáá timé'a aai tááka'a tínkáana'a síyasa kentí namuro-kwáásí íma kanaán-umai kentáái araaisésa íma usáyaaitanaawe.

¹⁶ kentinóvowiye kentinvá'awaawiye kentinmááraawiye kentí kwaásiye tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótingesa aai simátinkaiyasa keinárawapinkemba évakarawai tinkamiya'a puwónááowe. ¹⁷ kentáváímó asiramáímo máyáantavesa amáparawai tíyámba umátinkanaawe. ¹⁸ mirá ésa íma timambá tínkambai ánásanaawe. ¹⁹ asiramáímo maé'o é'a kawé'á umái ménaawe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-21, Mááka 13:14-19

²⁰ Ísu mináímbá simásuwena séna Yérúsaremu-naopa'a namuro-kwáásí taúkumaraiya'a sé'a amápa-tantaa'a tawísíyuwanaaon-kanaa tiyé sénááowe. ²¹ Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe. naaópa'o máyaiyan-kwaasi mindáópa'a tuwésa kóyáwé ónááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyónááowe. ²² minkánáá Áánútu sáwí-meyamba timínana Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinken-aimba paáriníye. ²³ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánáá sáwí'a ónááowe. Áánútu maankwáásíyávéna áwáá'a tiyínana anón-umbai táníye. ²⁴ ó'om-baravakewai évakarawai ayáátáá'-mankara'nei tínkamesa évaka'a tí'maesa ó'on-o'on-kwaasiti maravá'á mótingesa ó'onkaa-kwaasi Yérúsaremu-naopa'a kárákwiyesa sáwí'a íyana Áánútu séna kentí kanaamá ánásaiye síníye Ísu siráiyé.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Mááka 13:24-31

²⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna aaváúrá'á kwíyónka'a oká'á ó'on-o'on-tantaa'a paáriníye. marapá'á ó'on-o'ombapaken-kwaasi umbaí tiyáníye. uwí-nónkó anónka'a áái kwésena tuvántááva ínasa kwaási inkaisénááowe. ²⁶ kwíyónko tora'naára'a ínasa kwaási sésa nóra íníyo sésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa anón-imayaa ónááowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaawe. ²⁸ kemó sún-da-yantaa'a ááimba ásámai paárina'a mósá awánanaawe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanin-kanaa sáwíyanka'a tínimba pó'a to'mayaa umái mé'a mósá awánaaro Ísu siráiyé.

²⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai náitáigó áwí'a víki mindágwara ó'on-taigwara'a imáyáa oró. ³⁰ aráságáyómó agayáinda awáné'a sé'a áú'o sínínkanaa sáwiyanka'a tíniye sénááowe. ³¹ mirámó intembá kemá sún-da-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba sáwiyanka'a tíniye sénááowe. ³² árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó sún-da-yantaa'a paáriniye. ³³ kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaikwai'a íniye Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu simásuwena séna kentúra'a kárákwiyoro. uwo'aó'-nómbá né'a kavóná mé'a marapá-tántáá'á anón-imayaa ováínivo. mirámó kwé'o é'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kárákwiyoro. ³⁵ kívo'o aumakáawanamo ímo imáyáa imbó kwaígomo tavágwintemba ó'on-o'ombaravaken-kwaasi íma kwéisenka'a kumúnavainivo ³⁶ kárákwiyoro. námúnaa símae kwéiyiyana kemó sún-da-yantaa'a kentópa'o tína'o é'a asiramái é'a kwaási úrandako súranka'a ménaaowe Ísu siráiyé.

³⁷ minkánáávimbá aasiyaasi-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenáái simátíma'maena kwéiyena enónka'a máápa'a kumbéna Óríve-omapa'a no'wáámba umaí'mai kwéuwasa ³⁸ sáwíva-kwaasi aaváyaavimba ááema Ísun-ai isánáe sésa anóm-bono'-naumpa'a umaí'mai'a úmae iráawe.

22

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:1-5,14-16, Mááka 14:1-2,10-11, Yóni 11:45-53

¹ naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráín-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama sáwiyanka'a túwasa ² mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sunkwáásíyé Ísuna áamáyu-aimba suwaná úwoi-kwaasiyavena táá'a kówasa íma avora'á tátoranaumne siráawe.

³ suwaná Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwasivinkewai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakérióti póna Sáátáánigo kwenarumpimbá koména imáyáa amúwana ⁴ mono-káwáá-kwáásítópare mono-náká'ó kárákwírowaitopare kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ⁵ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná ⁶ Yútási owé séna ímo kwaásimo mépa'o é'a nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyú 26:17-25, Mááka 14:12-21, Yóni 13:21-30

⁷ Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanáa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a ⁸ Ísu Pítaante Yóninte tí'maréna séna tíyótaasa í-tánómbá kogwégauviyata komandaanó súwasarai ⁹ mindárai sésarai náávara kogauvóyauyo suyaná ¹⁰ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámo maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwaráakaiyo. kwemó naaúmpa'o iyínanamo ¹¹ naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena séna kesí kwayó-kwáásiyé náán-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámekaiyo. ¹² kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayaampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiyé. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹³ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyú 26:26-30, Mááka 14:22-26, 1 Kórinti 11:23-25

¹⁴ tanómba nánááon-kanáa túwasa Ísuwe kwená aantá-kwaasiye toómbó naívá'á komáyówana ¹⁵ Ísu simátimena séna sáwíyanka'a sí'a índai'a umásinkanaaon-kanáa íma tiráina'a ááéma tíyótaasa í-tánómbá keinárawate nánaumne-imayaa úmae iráunda ívé'a minkánáá paárimba póta nánaumne. ¹⁶ simátimé'a sé'a marapá'á maantánómbá íma ókwara'a nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a maantánónkóná ááimba avora'á kwáyaina'a nánaumne séna ¹⁷ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna maimái moórá-mora-umai naaró. ¹⁸ simátimé'a sé'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ókwara'a nánaumne séna ¹⁹ péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai kesúma tuwánaumne. miráumai kentáv'é'a imáyáa kwée'a námae iyóro súwasa ²⁰ toómbá násúwówana ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna pérétimo tímúntemba miráumai ándá-aran-domba tíména séna mindá kesí naaemán-iyé kesí naaemá keinárawatavena kumínímba póna Áánútu séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áímbá simái tarúmakaisa'a miráumai kentáv'é'a imáyáa kwée'a námae iyóro.

21 kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai keséya ména toómbá kwénaiye. 22 naaová'á Áánútu séna kwaási úrandako puwíniye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásímó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayániye Ísu súwasa 23 kwená kwayó-kwáási keáímbá sésa nááwa mirá ínísana siyó siráawe.

aiva-kwáásítí kwaasái.

24 Ísuna kwayó-kwáási keáín-keaimba sésa kentáávínkémbá nááwa aiva-kwáási-í'a íniiyo kwésuwana 25 Ísu séna marapár-ánón-kwáásiyómbá usáyaaitamai asirayán-áímbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a ésa sésa kentáási anón-kwaasi kawé'á kwéowe siráawe. 26 keinárawa'a miráumaimo anón-kwaasimo ontembá íma mirá oró. keinárawapinkemba anómba ménae siyawai amáparawaiti mayái túwa'naa oró. usáyaaitanae siyawai ó'owiti kwayó'á márááro. 27 marapá-kwáásívínkémbó toómbó ménamo kwénaiwai anón-kwaasin-ivo kísuvu'o kwéumamiwai sáwíyan-kwaasi ímbánivo kemá kentí anóndako íma mirá é'a kentí kwayó'nákáání'a kwéune.

28 mirá úna'a kembó sáwí'o umásínkáanka'a kesé mé'a íma siyukaawe. 29 kesivo kentávéna séna kwaási kawááuwu siráintemba keinárawatave'a mirán-áímbá simátimenaumne. 30 kwaási kawáá ondará'á mé'a toómbá kwéne'a kawáá ondará'á mé'a Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-aanimbaati minándarákén-kwáási táái isé'a taainkaa'a ónááowe Ísu siráiyé.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Máaka 14:27-31, Yóni 13:36-38

31 Ísu Sáímonimba arumbá umánkena séna Sáímoniyo isaaó. owáímó to'máímo tuvimpí owanamó arú'ó marapá kúmíساسamo anónka'a mósá máyáantemba kawetántáá'á mósá maé'a sáwí-yantaa'a úwoi kwáyaindayavena Sáátáánigo tísaa umai isánáe sína'a 32 mindáyave'a Áánútumpa'a námúnaa sé'a kesémo aráápamái máyaanda siyuwáanavo sé'a námúnaa siráumne. emá siyuwé koyauweré kesí kwaási asiramátinkaaó Ísu súwana 33 Pítaa séna Ísóigoo ándáva'o áí'maesamo kwíya'o é'a kesé kóyauye. tuvuwíyamo puwína'o é'a kesé puwóyauye Pítaa súwana 34 Ísu séna Pítaao simáme'a sé'a ívé'a kokórigo íma áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavena siráiyé.

35 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna óntambo inaaínaaimó síí-únámbá íma maimaé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánáamba íma maimaé'a koró mináímbá ááéma sé'a tí'mákaunda moórá-yantaatave'a

aáváán-kuráina'iyo súwasa miwí sésa ímaniye suwaná ³⁶ Ísu séna ívé'a óntan-unamba makáiyawai minúnámbá maimaésa koró. toón-únámbá makáiyawai minúnámbá maimaésa koró. taánasatama íma makáiyawai miwítí paákákén-únánkwátói ó'owima timésa óntamba mairésa taánasatama meéyán-uresa koró. ³⁷ simátíme'a sé'a naaóvá'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba Áísáya agaimaréna séna eráí'maesa sáwí'a uráan-kwaasi ermépa'a móankaraawe agaimaréna siráimba kentávéna siráimba póna paáriníye Ísu súwasa ³⁸ kwená kwayó-kwáásí sésa Ísóigoo kae-tánasatama makáumne suwaná kwemó sún-ainkona ááimba íma ísóntavena séna á'aniye Ísu siráíye.

*Ísu Kétésémaniva'a siráin-kwasai.
Mátíyu 26:36-46, Mááka 14:32-42*

³⁹ Ísu simásuwena máápa'a kuména Óríve-omapa'a umaé'mae kwéuntemba iyúwasa kwená kwayó-kwáásí ánaaemba kwa'maésa ⁴⁰ iyúwana Ísu simátiména séna Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánúmpa'a námúnaa seró séna ⁴¹ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-íye séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba ⁴² séna kesivoó embó ankáinamo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéna ánivo kesí imáyáa íma kwáréna'a ená imáyáa kwáráano súwana ⁴³ Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai paaréna asiramánkarowana ⁴⁴ arunkó anón-umbai tówana Áánútumpa'a námúnaa asiramái kwésuwana umisimá naaeráámbá marapá'á úmae kumúwana ⁴⁵ námúnaa simásuwena usásinena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tirunkó umbai tówasa tuún-kwaigurówana ⁴⁶ tayúsena tasimátiména séna tuúmó kwáyáamba usásine'a námúnaa seró. Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró Ísu siráíye.

*Ísumba tátokaan-kwasai.
Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Yóni 18:3-12*

⁴⁷ Ísu mináimbá kwésuwana sáwíva-kwaasi kwétuwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Yútási kwemá misáwívá-kwáásívimbá aiva'á téna Ísumba parubará umánkaindayavena Ísuna egwaa'á tówana ⁴⁸ kampakómbá kwéuntavena Ísu séna Yútásiyo kemá kwaási úrandakomba kesí namuro-kwáásírá'ó agaráátínkéndayavai parubará kwéumasinkaane súwasa ⁴⁹ Ísuwe máyówai moórá-yantaa'o

paárinin-imayaa ésa sésa Ísóigoo taánasataneiya karánaumno suwaná ⁵⁰ Ísuna kwayó-kwáásívinkémbá moórawai taánasata maimaéna aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígón-áá'a agáúsuwswana ⁵¹ Ísu étuwawo séna minkwáásígón-áá'a maimái kawé'á umánkaraiye.

⁵² kawé'á umánkowasa mono-káwáá-kwáásiyé mono'-nánká-káwáá-kwáásiyé anón-kwaasiye Ísumba tátoraiyanesa tamáyówana Ísu simátimena séna kentávé'a umóyán-kwáásímán-iye sé'a pó'a taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. ⁵³ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé máyaundara'a íma kembá tátokaawe. ívé'a kentí kanaamá tisa'á tunínkóná asirayánkwará'á mé'a kembá tátoranaaowe Ísu siráiyé.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:57-58,69-75, Mááka 14:53-54,66-72, Yóni 18:12-18,25-27

⁵⁴ súwasa Ísumba tátoresá áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankowana Pítaa tinaaemba nénka'a teémáyomba ⁵⁵ mindánkóná naamaúva'a íramá agaimarésá máyówana Pítaa miwísé mara'á tamáyowana ⁵⁶ íramá kawé'á umái kwégowana moórá-kwayor-arasigo téna Pítaamba takarákéna séna minkwáásígó kwesé máiwain-iye súwana ⁵⁷ Pítaa séna ímanivo kemá íma awánáúnda-kwaasiman-iye súwana ⁵⁸ sáwíyanka'a moórawai Pítaamba taawánéna séna kwená kwaásivinkenda'a óne súwana Pítaa séna kemá ímaniye súwana ⁵⁹ sáwíyanka'a moórawai Pítaantavena asiramái séna árai'a sune. Káririvakenda'a póna kwená kwayó-kwáásívinkéndá'an-iye súwana ⁶⁰ Pítaa séna emó sénda-aimba íma kwéisaumne kwésuwana kokórigoma áái súwana ⁶¹ Ísóigo kwanténa Pítaamba awánówana Pítaa Ísóigo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a ívé'o kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúndana'an-iye síníyone siráimba mináimbá ááka'a maréna ⁶² máápa'a kuména ávááraumai ivi'á taráiyé.

Ísumba kanaáráá'a ánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:67-68, Mááka 14:65

⁶³ Pítaa ivi'á tówasa Ísunka'a kárakwirowai kanaáráá'a ankésá tuvuwésá ⁶⁴ aúrampa'a ampantanéi káátamakesa kwétuvuwésá sésa esávái se Áánútumo usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo kwésesa ⁶⁵ ó'on-o'on-aimba simái sáwí'a umánkaraawe.

monor-ánón-kwáásítópa'a Ísumba ánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Yóni 18:19-24

66 aaváúmá usónka'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé torupamá máyówasa Ísumba áí'maesa móankowasa 67 sésa Áánútumo usásinankaiwai Káráísitiya'ona simásimiyo suwaná simátíména'o é'a íma kawé'a umái isánááowe. 68 moórá-aimbo tísaa ona'ó é'a íma simásiménaaowe. 69 kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáiná ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uménaumne súwasa 70 amáparawai sésa ewá sé Áánútu ááninko úne kwésono suwaná Ísu séna á'a sewé súwasa 71 miwí sésa kwesávái siráimba póta mináintávéta aavintá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivatá tuwánaumne siráawe.

23

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Yóni 18:28-38

1 mináintávésa misáwívaráwái usásinesa Ísumba áí'maesa Áró máani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máankesa 2 aaimá simánkesa sésa minkwáásígó Yútaa-kwaasi kamparáimbá simátiména miwítí imáyáa simái sáwí'a kwéena séna Áró máan-kamaani-anondakomba táákísi-ontamba íma áméro kwésona kwesávái séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á é'a Áánútu usásisinkaiwai úne siráíye suwaná 3 Páírátí Ísumba áísaa éna séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwana 4 Páírátí mono-káwáá-kwáásiyáváiyé úwoi-kwaasiyavaiye séna minkwáásígó íma sáwí'a uráisa'a awánáúmne súwasa 5 asiramái sésa Káríri-ayampa'a kwaásiti imáyáa kwéyavisena minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a taména mirá kwéiye siráawe.

Ísumba Érótinopa'a máánkaraan-kwasai.

6 suwaná Páírátí mináímbá iséna séna Káríri-ayampakendara'iyo súwasa 7 owé mináyámpákéndá'an-iyé suwaná imáyáa éna séna Éróti mináyámpákén-káwááná'á póna ívé'a maanká'á Yérúsaremu-naopa'a tamáyáimba póna ai'maráanana kwenópa'a kwínana kwemá isániye Páírátí simásuwena ai'marówasa áí'maesa Érótinopa'a máánkaraawe. 8 ayáátáaka'a Éróti Ísuntavena kwésun-aimba iséna Ísumba awánaanana ímo awánáúnda-mayai mayáína'a awánanae súwasa Ísumba Érótinopa'a máánkarowana awánéna aamoí éna 9 ó'on-o'on-tantaatavena áísaa úwana Ísu íma aái súmba úwoi máyowasa 10 mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé mésa Ísumba simánkón-aimba asiramái suwasá 11 Érótiye kwená i-kwáásiyé Ísumba simái sáwí'a kwéumankesa kanaaráa'a ankésa anón-kwaasiti

unáánkwátói umánkesa áí'maesa Páírátinopa'a ókwara'a máánkaraawe. ¹² ááema Érótiye Páírátíye aaisambá sirááyamba pósarai minkánáámá kawé'á umái máyóyasa Ísumba áí'maesa ókwara'a Páírátinopa'a máánkaraawe.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Mááka 15:6-15, Yóni 18:39-19:16

¹³ máánkarowana Páírátí mono-káwáá-kwáásiyé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye tááyena ¹⁴ séna minkwáásí kesópa'a máanke'a sé'a kwaásiti imáyáa simái sáwí'a kwéiye kwésewe. kentúranka'a áísaa únana simánkáan-ainkona ááimba íma kwáyáisa'a awánáúmne. ¹⁵ Érótiye áísaa úyamba mináinkóná ááimba avakáá uwááekai úyana ai'maráísasa áí'maesa kesópa'a tiráawe. tuvuwíyanamo puwínini'a uráimba ¹⁶ pó'a i-kwáásí senasá áwíruku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa [¹⁷ Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba moórá-kwaasi tááyowana Páírátí minkwáásí ayúrankowana miwítópa'a kúwana Páírátí séna Ísumba ayúrankanae súwasa] ¹⁸ amáparawai anónka'a sésa ímanivo tuvuwíyana puwínivo Párápásimba ayúrankaaao siráawe. ¹⁹ ááema évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tiyómba moóráwai áwí'a Párápásima kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkarowasa sésa Párápásimba ayúrankaaao suwaná ²⁰ Páírátí Ísumba ayúrankanae-imayaa éna simátimuwasanivo ²¹ anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwínino suwaná ²² Páírátí ókwara'a séna nóra-sawira uráina'iyó. tuvuwíyanamo puwínini'a íma uráimba pó'a i-kwáásí senasá áwíruku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa ²³ anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwínino símae iyún-ainko Páírátin-aaigomba usáyaitowana ²⁴ Páírátí miwí táái iséna owé séna kemó sentembá oró séna ²⁵ moóráwaimba ayúrankena kámááni-kwaasi áái'o tiyómbo moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkarowaimba tááyowaimba Páírátí ayúrankena taaira'á tuvuwíyana puwíníye-imayaa untávéna Ísumba i-kwáásirá'á tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Yóni 19:17-27

²⁶ tímúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónáaon-taima áúgwaatarankesa sésa Ísun-ánaaemba tiyó suwaná mirá úwasa ²⁷ sáwíva-kwaasi Ísun-ánaaemba kwa'mái kwéguwasa aaraiyómbá tirumbá umánkesa imá sirésa ivi'á

támaesa ánaaemba kwa'mái kwéguwana ²⁸ Ísu kwanténa séna Yérúsaremu-naopaken-inintono. Íma kesí ivi'á té'a kentí iyámpóiyavaiye kesáváiyé ivi'á taaró. ²⁹ Yérúsaremu-naopa'a sáwí-kanaama tínimba ageíniné ímo iyámpóimo tinkésamo náambo tímakaan-inine aamoí kwéesa iyámpói-iyaaimba pó'a inkaisé'a kónaumne sésa aamoí kwéowe sénááowe. ³⁰ minkánáámó tínimba sáwíyan-omakontavaiye anón-omakontavaiye sésa ááéma pukónáivo kitímae kusiráápaaó sénááowe. ³¹ kemá aúná-tairaani'a únda pósa sáwí'a kwéumasinkaavo keinárawa'a aáyánkayan-tairaamba ombá pósa sáwí'a anómbe umátinkanaaowe Ísu siráiyé.

³² Ísu súwasa kae-kwáásí sáwí'a urááyan-kwaasigwara'a tí'maesa Ísunte tínkamonaé sésa tí'maesa ³³ mimbárágó áwí'a a'nómayaampare supa'á kurésa Ísumba taaira'á tuvuwésa évarevar-akwampa'a kae-kwáásí taaira'á tuvúsúmarowana ³⁴ Ísu séna kesivoó mayáígóná ááimba íma awánaresa kembá sáwí'a kwéumasinkaamba íma imáyáa e sáwí-meyamba íma tímé sáwí-imayaa maitiyuwaaó súwasa i-kwáásí sésa kwená unáánkwátói nááwa mayáníyono sésa taainkaar-urésa aávéima tésa usáyaaitaindawai mayáníye suwasá ³⁵ kwaásiyomba mésa árimba awánésa Yútaa-anon-kwaasi kanaaráá'a ankésa sésa ó'owi túwa'naa éna Áánútumo usásinkaiwaimo énamo éna kwesávái kwenáuma áwa'naa íniye suwasá ³⁶ i-kwáásiyé kanaaráá'a ankésa ikaa'ó vón-domba maimaésa kwenópa'a tésa sésa naaó. ³⁷ Yútaa-kwaasiti kawááná'ó émo e esávái enáuma áwa'naa uwo suwasá ³⁸ ááéma aúváima agaimakésa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'an-iyé sésa agaimái Ísu a'nónká-táirá'á mósá makáawe.

³⁹ mósá márówana sáwí'o uyan-kwáásímó tínkamuyan-kwaasigorai moórawai Ísumba kanaaráá'a ankéna séna Áánútumo usásinankaiwaimo émo e enáuma áwa'naa e kenkáígwará'á súwa'naa uwo súwana ⁴⁰ moórawai séna íma mirá siyó. Áánútun-áá'o kwéinkaiseraai mirá íma sésino. kwembó sáwí-meyambo kwéamentemba kenkáígwará'á mirá kwéowe. ⁴¹ kwemá íma sáwí'a uráiwaimba sáwí-meyamba kwéamevo keirái sáwí'a uráuyawainkai sáwí-meyamba kwéumasinkaawe séna ⁴² Ísuntavena séna Ísuwo ená kwaási kawáá indará'á kesí imáyáagwara'a uwó súwana ⁴³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'a kesé kawé'-mápá'á méniyone Ísu siráiyé.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Máaka 15:33-41, Yóni 19:28-30

44 súwana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwená aaváúmá kaapa marówana túnkumba 45 anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba taváákaarumai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba onta tisuwówana 46 Ísu anónka'a séna kesivoó kesimambá enayáámpimba kwéto'maraumne simásuwena puwúwana 47 i-kwáásítí kawáánákó Ísumo puwúmba awánéna Áánútu áwí'a mósá maréna séna árai'a arupí-kwaasiman-iyé súwasa 48 sáwíva-kwaasi koawánanaumne sésa torupamáí máyón-kwaasi Ísumo puwúmba awánéna tirunkó umbái tówasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwasá 49 Ísuwemo naaún-kwaasiye Káríri-ayamapakemba Ísun-ánaaemba kwa'maésa Yérúsaremuva'a tirón-inine nénka'a tamésa amápa-tantaa'a awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Yóni 19:38-42

50-51 awánowana moóráwai áwí'a Yósépi Yútiyaa-marava'a Árímatíyaa-naopakewai kwemá kawé'ná'á arupí umái máyowai Áánútu kwená kwaási kawáá íniye séna amu'maréna póna Ísumbo tuvuwónáe sun-kwáásí tááiyavena íma owé siráiwai kwemá 52 Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana owé súwana 53 Ísun-auma taairakémbá tamaimái aúna-ampantavimba asááumai maimaésa kwaási aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámaresa kwaási íma makóm-buri-aivimba mámaresa 54 toómbó áká'maimo to'mayaa un-kánáá Yútaa-kwaasi agándon-kanaa sáwíyanka'a tíniye kwésuntavesa Ísumba utamánkówasa 55 Kárírivakembo Ísun-ánaaembo kwa'maésamo tirón-inimba Yósépi-ánaaemba kwa'maésa tésa Ísumbo utamánkomba taawánéna 56 tayauwerésa áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa unká'á agándon-kanaama túwana amáámbo sunten-umái úwoi méraawe.

24

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-10, Mááka 16:1-8, Yóni 20:1-10

1 agándon-kanaama úwoi máyówana ánásowasa aaváúmá usónka'a áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa úmakom-basawemba maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kwésa 2 awánomba anón-ontamba óikakemba á'a akwátukowasa awánéna 3 mimbúrí-áír'á

íyúmba Ísóigo Ísun-auma íma kwáyowasa awánésa ⁴ anón-imayaa ésa awánomba kae-kwáásirái tógáyáagaya ún-unankwatoi urésarai egwaa'á máyóyasa tuwánésa ⁵⁻⁶ táátavai ésa kívairowasarai sésarai púwísa'o máankaraam-burivai ésa ímámba íma máyáivo usásinena kóuraivo íma maampímbá avakáá-oro. kwemá Káririva'a úwoimo máyáinka'a simátímakain-aimba imáyáa oro. ⁷ maará séna kembá kwaási úrandakomba sáwí-kwaasira'a tímíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne siráiyé suyasá ⁸ isésa simátímakain-aimba tááka'a marésa ⁹ mimbúrí-áimá tuwésa kwésa Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba moóra kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye mináímbá kosimátimesa ¹⁰ minínímbá moóra Mágátáaraa-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moóra araámáó kwemá Yémésimba anówama úwana moóra Yóánana úwasa miwísé máyón-inimba Ísuna aantá-kwáásiyávésa mináímbá kosimátímúwasa ¹¹ isésa sésa úwoi kampar-áimá sewé simásuwesa úwoi máyówananivo ¹² Pítáa usásinena isaaiséna utamánkóm-burivai kokívairéna awánómba ampantanéimó asááúmaesamo máutamankaron-ampantawe su'mai kwáyowana awánéna koyauweréna mindáyavena anón-imayaa uráiyé.

*Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.
Mááka 16:12-13*

¹³ anón-imayaa úwasarai mitáwai Ísuna kwaásivinkemba kae'nárai Éméyási-naopa'a kóyáe siráái. mindáópa'a Yérúsaremuva'a ayáátáákakaamba kwáyowasarai Éméyási-naopa'a kóyáe sésarai Yérúsaremuva'a tuwésarai aampa'á kwégwesarai ¹⁴ Ísumbo éiron-aimba símaesarai kwéguyana ¹⁵ Ísu egwaa'á téna minkáé'náraiye kwégúwasarai ¹⁶ awánoyana Áánútu túrampa'a túntinkarowasarai íma aúyamai kawer-uyaná ¹⁷ Ísu séna nóin-aina aampa'á símae kwégoiyo súwasarai minká komésarai tirunkó sáwí'a kwéuwasarai ¹⁸ moóráwai áwí'a Kéríyópasi kwemá séna ívé-kanaama Yérúsaremu-naopa'a tóyo ésa éiraantantaa'a awánaraavo eyáama íya awánaraano áísaa ena súwana ¹⁹ Ísu séna nóra éiraana'iyo súwasarai mindárai sésarai Ísu Násáretivakewaintavairai kwésuye. Áánútun-aaí siráiwai Áánútu aúranka'a asirayám-báyái kwémaena asirayán-áimá kwésimasimisata ísaraumne. ²⁰ kentáási anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé Ísumba tuvuwíyanesa Áróamáni-kamaani-kwaasigomba áméwana

owé sisasá taaira'á tuvúwówana pukáiyé. ²¹ kesáá Ísareri-kwaasiya séta kentáásí kawaánarí'a éna Árómani-kamaani-kwaasi usáyaaitaniyeya siráundaya tuvúwówana pukáiyé. moórá-ainkwará'a kwáyáiyé. tuvúwówana pukáimba kaumbo-táwai maisukáiyé. ²² évakar-inimbo simásímén-ainta sáátavaiya kwéune. ívé'a aaváyaavimba ááéma utamánkaraapa'a kombá ²³ kwenáuma íma kwáyáísasa koawánésa koyauwerésa tésa sésa kwíyómpakendarai tuwánáúnasaraiya sésarai pukáimpinkemba usásinkaiye séye tasewatá ²⁴ kentáávínkémbá évakarawai utamánkaraapa'a koawánaawana minínimbó sentembá mirá éna íma kwáyáísasa awánaawe suyaná ²⁵ Ísu séna sáwí-imayaagwara'a óye. naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai agaimarésa siráan-aintavekai íma ááéma áraire kwéseye. ²⁶ Áánútu usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkanaaombanivo ságayan-ayampa'a uméniye mirám-biran-aimba Áánútu siráiyé. ²⁷ Áánútun-ai aúváíinkemba kwentávésa siráan-ainkona ááimba simátímakaiye. mináímbá Mósesi agaimaréna siráin-ainkwará minkákémbá Áánútun-ai sirón-kwaasi agaimarésa siráan-ainkwará'a simátímakaiye.

²⁸ simátimuwasarai kuyan-dáókona egwaa'á kuyaná Ísu kógwéyaaitowasarai ²⁹ mindárai tátoresarai asiramái sésarai sáwíyanka'a enánivo kesérai méniyone suyaná mindáraiye naaúmpa'a uména ³⁰ toómbá náíyanesa kwéuwana toómbá maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai timúwasarai ³¹ awánésarai Ísumba aúyoyana aúyokuwasarai ³² sésarai aampa'ó túyanamo Áánútun-ai aúváíinkemba simásímisanarai sirunkó anón-aamoi kwéiyé sirááiyé.

³³ mináímbá simásuwesarai usásinesarai koyauwerésarai Yérúsaremu-naopa'a tuyambá Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye torupamáí máyómba tuwánoyasa ³⁴ miwí sésa árai'a Ísóigo pukáimpinkemba usásinena Sáímoninopa'a paárisana awánériye suwasaráí ³⁵ mindárai aampa'ó kuyan-áímbá simátimesarai sésarai toómbá topámbai símísakai Ísóigomba aúyarauey sirááiyé.

*Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.
Mátíyu 28:16-20, Mááka 16:14-18, Yóni 20:19-23*

³⁶ mináímbá kwésuyana Ísu paáréna miwítí avumpimbá ména aánoumai máéro súwasa ³⁷ inkaisésa kwaántá sewé sésa táátavai uwaná ³⁸ Ísu séna íma táá'a kaíno. íma

kaer-ímáyáá é'a ³⁹ siyáánarumpin-avigwara sísamaivin-avigwara'a awáné'a kentávé'a kwemán-iye seró. kwaántá-kwaasi amagwárá ayáántánkwara'a íma kwáyáivo kembá úwoi kwáyáivo suwáné'a sine'á tátoraaro ⁴⁰ Ísu simásuwena ayáánarumpin-avigwara aísamaivin-avigwara'a agaráátinkowasa ⁴¹ anón-aamoi kwéesa táátavai ésa anón-imayaa kwéuwana kwaántán-iye sevó séna Ísu nai-yántáá'á makáao tísaa ena súwasa ⁴² agaimakón-doyaa'a ámúwana ⁴³ maimái túranka'a naráiyé.

⁴⁴ násuwena simátimena séna kesé úwoi máyaundara'a maará sé'a kentávéna Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara Áánútun-aaí sirón-kwaasi agaimaréna siráan-ainkwara monor-ímá agaimaréna siráan-ainkwara'a árai'a paáriniye simátímakaundawe. ⁴⁵ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba kawé'á umái isánááontavena miwítí imáyáa kawé'á umátínkaraiye. ⁴⁶ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwimba áí'a índai'a umánkaiyana puwínímbanivo kaumbo-táwai maisuwéna usásinainasa ⁴⁷ kwená asirayánkwará'á mésa aiva'á Yérúsaremu-naopa'a simátimesa minkákémbá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mósimatim-besimatin-esa sésa kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye agaimaréna siráiyé. ⁴⁸ awánaan-aimba simátíma'mae'a koró. ⁴⁹ kesivo asiramái séna tíméndawaimba ai'maráanana keinárawate kumbéniye. Yérúsaremu-naopa'a máyaiyana keinárawapimba kumbéna kwíyómpaken-asirayamba timína'a awánaan-aimba simátíma'mae'a koró Ísu siráiyé.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Mááka 16:19-20, aantá-kwaasi 1:9-12

⁵⁰ simásuwena Ísu tí'maena Yérúsaremuva'a tuwéna Pétáni-naor-egwaa'a koména ayáándeí káátarena séna Áánútu kawé'á umátinkaiye ⁵¹ kwésimatimuwana Áánútu airówana kwíyómpa'a iyúwasa ⁵² Ísuna imáyáa ésa áwí'a mósá maréna tirunkó anón-aamoi kwéuwasa koyauweréna Yérúsaremu-naopa'a tésa ⁵³ aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a kwéiyesa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

Árúku kemá súnda-aimba ánásaiye.

Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Yóni Ísun-aaí agaimakáíye. Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yóni kwemá séna Ísun-aaíyavai áraire sígwáe séna maarán-áímbá agaimakáíye. Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima marapá'á maránkaraimba kwemá Ísuman-iyé. Yóni séna kwemá Áánútun-aaigoman-iyé siráíye. Ísu Áánútu ááninko sáwí-imayáao tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiman-iyé sénááontavai Ísu kawe'-má'yái ímo awánarom-bayai mairáíye. évakarawai kwenááiyavai áraire sésa kwená aampa'á kwárówasa évakarawai kamparé sésa simái sáwí'a umánkaraawe. Ísu Áánútunopa'o iyí-ámbá éna áraikona ááimba éna maí'mai'a ónááowaina ááimban-iyé-aintavai áraire sewái Ísu aúnái'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaiye. aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. mirán-áímbá Yóni agaimakáíye.

¹ ááinka'a maramá íma kwáyonka'a Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima kwenáwí'a Áánútun-aaigoman-iyé. Áánútun-aaigoma aasiyaasí ména Áánútuwe ména kwemá Áánútuma póna ² ááinka'a Áánútun-aaigoma Áánútuwe ména ³ amápa-tantaa'a úmarowana Áánútu imáyáama amúwana amápa-tantaa'a minkánáa paárurain-tantaa'a úmakaiye.

⁴ Áánútun-aaigoma kwaásimo maí'mai'o ónááowaina ááimban-iyé. miraúmai kwemá kwaásivimba sáma kamátinkena ⁵ túnín-ayampa'a sáma kaisaná túnín-tantaakoma sámo kain-tántáákómbá íma usáyaaitena uvisínkaiye. ⁶ moóráwai áwí'a Yóni máyowana Áánútuma ai'maréna ⁷ sámo kain-áímbá maimaé amápa-kwaasiva'a kwinasá mínáímbá isésa sésa árai'a Ísu Káráísitima kwaási sáma kamátinkaiwaiman-iyé sígwáe súwana ⁸ Yóni kwemá íma sámo kamátinkaina'a póna sámo kamátinkaindawain-aaí maimaéna kuráíye. ⁹ Áánútun-aaigoma amápa-kwaasivimba sáma kamátinkaiwaiman-iyé. Yóni simátimakainka'a Áánútun-aaigoma marapá-kwáásívímbá kumpaáruraiye.

¹⁰ Áánútun-aaigoma maramá tarórumakena marapá'á kumbáyowasa marapá-kwáásí kwená ááimba íma kawe'á umái awánaraawe. ¹¹ kwenamáápa'a kumbáyowasa kwenamááaraa íma paru umánkombanivo ¹² évakarawai

paru umánkesa kwentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé suwaná póna miwíyávéna séna Áánútuna iyámpóiyomban-owe siráiyé. ¹³ kwaási kentí imáyáavinkeni'a umái kwématinkaavo Áánútuna iyámpói íma miráumai Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe. Áánútu kwená imáyáavinkemba umátínkáimba pósa Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe.

¹⁴ Áánútun-aaigoma kwaásima aúkena marapá'á ména kentáávimbá máyowata awánaraumne. paru-yántáákwará arupí-yantaakwara'a kwempímbá sáwíwa'a kwáyon-kwaasi póna ságayankwara-kwaasi úwata awánaraumne. avowámá ááninkomba kímborawaimba póna ságayamba amúwana miságáyánkwará'á máyowata awánaraumne.

¹⁵ Yónima kwentávéna amápa-kwaasi simátimena séna kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tñiwaima kweinónkáámbá paáruena ména póna kembá usáyaaitaraiye siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne siráiyé.

¹⁶ paru-yántáá'á kwempímbá sáwíwa'a kwáyáiwaima póna kentáá kawé'á kwéumasinkavata kwiyé. ¹⁷ naaóvá'á Áánútu Mósesimba ai'maréna séna kesí amáámba simátimiyo séna naaémba Ísu Káráisitimba ai'maréna séna parumó íi-yántáá'á arupí-yantaa'a móruntimiyo siráiyé. ¹⁸ naaóvá'-naovakwara ívékwara'a marará-kwáásí Áánútun-ane'a íma awánaraambanivo kímborawai ááninkoma kwesé ména mimbórái'a umái ména póna kwéagaraasinkaintaawe.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Áríku 3:15-17

¹⁹ Yérúsaremu-naopakemba Yútaa-kawaa-kwaasi mono'-máayái-kwáásinté Áríváí-andaraken-kwaasiyonte ti'márówasa Yóninopa'a tésa áísaa esa sésa emá nááwa'ono suwaná ²⁰ Yóni íma umémpa'a tuwómba avora'á séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráisitima íma kemá úne súwasa ²¹ emá nááwa'o. Íráiyaa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa miwí sésa naaóvá'á Áánútu séna kesáái simátiminiwai Mósesiraan-kwaasi ai'maráanana kumíniye siráimba kwemá ewá'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa ²² miwí sésa nááwa'ono súnaya simásimenda-aimba si'mákaawaiya kosimátimenaumne suwaná ²³ Yóni simátimena séna Áánútun-ai simátímakowaima áwí'a Áísáya naaóvá'á agaimaréna séna

kavóná-marava'a moóráwai ména aayamáirakemba séna
 Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá
 arupí íyana minámpá'á kwíno
 siráimba mindá kemá úne Yóni súwasa ²⁴ taáísaa-un-
 kwaasivinkemba évaka'a áamáan-kawaa-kwaasi miwímá
²⁵ Yónimba áísaa esa sésa emó sémo Áánútumo
 usásinankaiwaima íma kemá úne. íma kemá Íráiyaama
 úne. Áánútun-aai simátiminiwaima Mósesiraan-kwaasi
 íma kemá úne. emó siráandanivo nóintavai nombá
 kwévetinkaano suwaná ²⁶ Yóni séna kemá noné su'mai
 kwévetinkaunana kentí avumpimbó moóráwaimo máyáimba
 íma kwéawanaamba póna ²⁷ aáno kesínaaemba tındawaima
 kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a
 ónaumne. kwená mayáimá kwémayaundayave'a pó'a kemá
 úwoi-kwaasi úne Yóni siráíye. ²⁸ Yótáni-nonkona menávápá'á
 Pétáni-naopa'a Yóni nombá kwévetinkowasa áísaa uwaná
 Yóni mináímbá siráíye.

Ísuna kwaasái Yóni simátimakain-kwasai.

²⁹ simásuwena usá aaváyaaraamba Ísumo túmba Yóni
 awánéna simátimena séna kentí sáwí-imayaayavesa
 ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwísasamo
 Áánútumbo áméntemba kwétin-kwaasi amápa-kwaasiti
 sáwí-imayaayavena ísámai maitiyuwáíndayavena póna
 puwíníye. mindáyavena Áánútu ai'máráísana kúmimba
 póna puwíníye. ³⁰ kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo
 tınıwaima kweinónkáámbá ména kembá kwéusayaaitaiyemo
 siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne. ³¹ Áánútumo
 usásinankaiwain-aai isé'a nááwantavesa seéo siráunda isa'á
 nombá kwévetinkaunda pósa Ísareri-kwaasi kwembá kawé'á
 umái awánanaaowe Yóni siráíye.

³²⁻³⁴ Yóni awánaron-aimba simátimena séna Áánútumo
 usásinankaiwaintave'a sé'a nááwa'iyó siráunda
 kwíyómpakemba Áánútun-amankoma mááiraamba úmaena
 kwenane'á kumbáísaa'a awáné'a sááka'a makáunda póna
 Áánútu ši'mákaiwaima séna nombá kwévetinkenana
 kesimankómá moórá-kwaasigo ane'á kumbaína emá
 awáné se Áánútun-amankoma tirumpimbá anómba
 umátinkaniwaiman-iyé siráin-aimba sááka'a makáundara'a
 póna mirámó imbá awáné'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútu
 ááninkoman-iyé Yóni siráíye.

Éndaruwe Pítaae Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

³⁵ simásuwena usá aaváyaaraamba Yóniye kwená kwayó-
 kwáásíráíyé mésaya ³⁶ Ísumo kúmba awánésaya uwaná
 Yóni séna minkwáásí Áánútu ai'mákain-kwaasi póna

amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye. kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwíساسamo Áánútumbo ámentemba amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye súwasarai ³⁷ mindárai isésarai Ísun-ánaaemba kwáróyana ³⁸ Ísu kogwanténa métuwanena séna nóintavaiya'oyo súwasarai miwí tááivinkemba sésarai Araapaiyo náávvara kwémaeno kwántámai sésarai anóndakoo náávvara kwémaeno suyaná ³⁹ Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai kwesé kuyambá mindáumpá'á komésaya aaváúmá toraétáapa'a marónka'a komáyáawe.

⁴⁰ Yóni siráin-aimba iséna Ísun-ánaaemba kwakón-kwaasi moóráwai áwí'a Éndaru kwemá Sáímoni Pítaa ávákoma póna ⁴¹ aiva'á awaaómá avakáá-umai awánéna séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaa máyáísa'a awánaraumne sirái. Mésíyaawe-kwi'a kwántámai Kíríki-kwaasi tááivinkemba Káráisitiye sembá mináwíkoná áaimba Áánútumo usásinankaiwaiman-iye kwésewe. ⁴² Sáímonimba áí'maena Ísunopa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yóni ááninkoma úne. enáwí'a Sáímoniye. moórá-kwi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siráiyé. miwí tááivinkemba Pítaawemo sembá anón-ontankowe kwésewe.

Vírípiye Nátáníyoe Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

⁴³ usá aaváyaaraamba Ísu séna Káríri-ayampa'a kónáe séna Vírípimba avakáá-umai áí'maena séna kesínaaemba kwaraaó siráiyé. ⁴⁴ kwemá Pétésáítavakemba Éndarunte Pítaantei naaópaken-kwaasiman-iye. ⁴⁵ Vírípima Nátáníyomba avakáá-éna séna Mósesiye Áánútun-aaí simátímakowaiye Áánútun-aaí aúvávimba agaimarésamo siráan-kwaasigonta awánaraumne. kwemá Násáreti-naopakemba Yósépi ááninko áwí'a Ísuman-iye súwana ⁴⁶ Nátáníyo séna kesáámó súndaya Násáreti-naopakemba íma kawé-kwáásímán-iye kwésune súwana Vírípi séna taawánaao súwasarai ⁴⁷ kuyambá Ísu Nátáníyomba awánéna séna mendá árai'a Ísarerina'a íma kampar-ímáyáámá kwáyáinda'a kwétiye súwana ⁴⁸ Nátáníyo áísa ena séna nóintavaiya kesí imáyáama suwánéwa seénó súwana Ísu séna Vírípima íma ááyarainka'a ená naaópa'a víki-taaigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súwana ⁴⁹ Nátáníyo séna anóndakoo emá Áánútu ááninko e Ísareri-kwaasi kentáásí kawááná'á óne súwana ⁵⁰ Ísu séna víki-taigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súndayavai kentávái se áraire Áánútu ááninko óne kwésene. ená

naaópa'a máyaana'a imáyáavinkemba awáraundayavai sénda po mintántáákómbá usáyaaitanin-tantaa'a naaémba awánaniyone. ⁵¹ árai'a simátimé'a sé'a kwíyómpa'a sokón-tawaai taaínkaa'a ínasa kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawaisopa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a iré kunke íya'a tuwánanaaowe Ísu siráiyé.

2

Ísu ándá-aran-domba kasúkáin-kwasai.

¹ ayúnkáraamba Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a torupamáí mésa aaraí kwétokwaa-esa Ísumba anówama komáyowasa
² Ísunte kwená kwayó-kwáásiyé tááyowasa komáyówana
³ ándá-aran-domba namái ánásowana Ísumba anówama Ísuntavena séna ándá-aran-domba ánásaiye súwana ⁴ Ísu séna kesí mayáiyávái íma simásimiyo. amáparawaimo kesí ááimbo suwánanaaon-kanaama íma tiráiyé súwana
⁵ Ísumba anówama mayái máyón-kwaasiyavena séna simátimindantemba oró siráiyé. ⁶ Yútaa-kwaasi tiyáánka'a nombá pékon-amaamba sáwíva'a kwáyomba mindáyavai ava'moraéma anó-sawei-anama kwáyowana ⁷ Ísu mayáímó máyón-kwaasiyavena séna misáwéí-ánávimbá nombá atímai ógwitaaro súwasa atímai ógwitamarowana ⁸ Ísu séna évaka'-nomba umaé'a toónká'ó kárákwiraiwaimba mááméro súwasa mirá uwaná ⁹ mindómbá ándá-aran-domba kasuvúwana toónká'ó kárákwirawai néné séna náávaken-dona'iyomo súmba mayáímó máyón-kwaasi Ísun-aaí kwéisesa awánaraawe. náávaken-dona'iyó séna aaraimó mayón-kwaasigomba ááyowana túwana séna ¹⁰ amápa-kwaasi aiva'á kawer-ándá-arán-dómbá tíméwasa násúwáawasa úwoi-anda-aran-domba kwétimewe. emá íma mirá óndarakemba naaémba kawer-ándá-arán-dómbá kwésimene siráiyé. ¹¹ Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a Ísu mimbáyái-áwáámé'á úmba kwená ságayamba agaráátinkowasa kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáiyé siráawe. ¹² minkákémbá Ísuwe anówawe mináváráwáínondawe kwená kwayó-kwáásiyé miráumai-kwaasi Kápénéamu-naopa'a sáwíyanka'a kumbéaawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-13, Mááka 11:15-19, Áríku 19:45-46

¹³ naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánón-kánáá tóyo ún-kanaama ákíse kwéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwéna ¹⁴ anóm-bono'-naumpa'a iyúmba mivá'á kwaasiyomba mésa monotávésa purumakambá sipisípima máái-numama

kwémeyambaresa mono'-nánkóná óntamba kwémeyanesa máyówana Ísu tuwánéna ¹⁵ ándánankakemba taámbá tarórumaena mindáneí purumakambá sipisípima tusú úmaena mono'-nánkóná óntambo meéyámbáron-kwaasiti taareimá tawísiyuwena ¹⁶ máái-numamo meéyámbáron-kwaasiyavena séna maimaé'a kóro. kesivoná naaúmpa'a íma máákéti maré'a maimaé'a kóro Ísu súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútuwo ená naambá sáwí'a ovó sé'a ávááraumai imáyáa kwéune agaimaréna sirónka'a pósa mináimbá kwená kwayó-kwáásí tááka'a makáawe.

¹⁸ Yútaa-kawaa-kwaasi Ísuntavesa sésa nóin-awaamera inatá awánéta séta Áánútu asirayámbá ámakaintavenayawa anóm-bono'-naumpa'a mirá kwéoneya sénaumno suwaná ¹⁹ Ísu séna maambónó'-námbá tawísiyuwewa'a kaumbo-táwai umásuwanaumne súwasa ²⁰ sésa maambónó'-námbá ayáátááka'a 46 ira'a mayáimá kwémayaan-damba isamá emá se kaumbo-táwai umásuwanaumne kwésene sumbánivo ²¹ mono'-nántávéna siráimba kwenáúyavena siráíye. ²² naaémba pukáimpinkemba Áánútu Ísumba usásinankainka'a kwená kwayó-kwáásí mináimbá tááka'a makésa sésa Ísu siráin-aimba árair-aimba siráíye sésa Áánútun-aaí aúváivinken-aimba árair-aimban-íye siráawe.

²³ naaóvá'ó Áánútumo Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáará'á Yérúsaremuva'a Ísu ó'on-o'om-bayai kawé'-máayáimá mayówasa kwaásiyomba awánésa Ísuntavesa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáíye sumbánivo ²⁴ Ísu kwaási tirumbá tuwánéna séna mináimbá kentávésa íma tirunkakémbá kwésevo tívókari'a kembá umásinkanaaowe séna ²⁵ kwaási íma simámun-aimpinkenban-ivo kwemá kwaási tirumbá tuwánarontavena Ísu mináimbá siráíye.

3

Níkótimasima Ísumba áísaa uráin-kwasai.

¹ moóráwai ámaán-kawaa-kwaasi Yútaa-kwaasiti kawááná'á áwí'a Níkótimasi ² kwemá moórá-no'waamba Ísunopa'a téna séna anóndakoo Áánútun-aaí simásiminyondayavena embá ai'maráísama tamáyaanata awánaraumne. Áánútumo embó asirayámbó ímo ámakainkakai ó'on-o'on-kawé'-mayai íma kanaán-umai mayáásino súwana ³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ímo ókwará'o aúnáraan-umai matinkáiyawaimo ésa Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe súwana ⁴ Níkótimasi séna anón-umáguraavo nóraumai aúnáí'a ónááoo séna tinóisai

tirumpimbá íma ó'a komáiyasa matinkánááowe súwana⁵⁻⁶ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a kwaásimo matinkáamba mindá kwaásiman-ovo Áánútun-amankomo umátínkáimba mindá Áánútun-amankogwara'a aúnái'a kwéowe. ímo nonkwará Áánútun-amankogwara'o aúnáraani'o umáímo ménaaoni'a umátínkáawai Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe. ⁷ ókwara'a aúnáraan-umai matinkáníyemo súnda-aintavena íma áá'a káino. ⁸ maarán-áimbá imáyáa uwó. úndáoma kwená imáyáavinkemba kwénaaisasa ane'á íma kwéawanesa sésa náávakena náávava kwénaaiyo kwésewe. mirámó intembá Áánútun-amankoma miraráán-umai kwaási kwéumatinkaiye súwana ⁹ Níkótimasi séna nóra ena mirá íníyo súwana ¹⁰ Ísu séna Ísareri-kwaasivimba aái kwésimatimendawai óndanivo mináimbá íma isááne. ¹¹ árai'a simáme'a sé'a kesáá awáraunda-yantaa ísaraunda-yantaataveta kwésimatimunda isá'á íma kwéisaawe. ¹² mirá kwéon-tantaa marapá'ó kwéon-tantaatave'o kwésimamunda íma áraire séndanivo kwíyómpa-tantaatave'o simáméndamo e nóra e áraire síníyono. ¹³ íma kwíyómpa'a irésa kunkáavo keyáá kwíyómpakemba kunké'a kumpaáruraundawai kwíyómpa-tantaa'a kanaán-umai agaráátinkaumne. ¹⁴ naaóvá'á Mósesi óntandei iraankavayaambá tarórumai taaira'ó mósá marówasa puwónaesamo un-kwáásí awánésa íma pukáawe. mirámó uráintemba kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba sínkambai taaira'á mósá maránááomba pósa ¹⁵ kesááiyavesamo árairemo síyawaimo ésa aúnái'a umái aasiyaasí maí'maí'a ónááowe Ísu siráiyé.

¹⁶ Áánútu marapá'á máyáan-kwaasiyavena ávááraumai aruntávéna éna póna kwenáánimba kímborawaimba ai'marówana kunkáimba pósa kwenááiyavesamo áraire síyawaima kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a íma maí'maí'a ónááovo kwená egwaa'á aúnái'a umái maí'maí'a ónááowe. ¹⁷ marapá-kwáásí aavimbá maitinkaaó séna Áánútu ááninkomba íma ai'marówana kunkáivo marapá-kwáásí sáwí-imayaavimba máyáawima kuntí'mai kawer-ámpá'á métinkao séna Áánútu ááninkomba ai'marówana kunkáiyé. ¹⁸ Áánútu ááninkon-aaiyavesa áraire kwésewai íma aavimbá maitinkánívo ímo árairemo kwésewaima á'a aavimbá maitínkaraiye. Áánútu kímboraaaninkon-aaiyavesa árairemo ímo kwésentavena á'a aavimbá maitínkaraiye. ¹⁹ sámó kamátinkaiwaima marapá'á kunkáimbanivo kwaási sáwí'a kwéesa pósa túnín-ayampatavesa imáyáama ésa sámó kamátinkaiwainopa'o ímo tentávéna aavimbá kwémaitinkaiye. ²⁰ sáwí'o kwéowai

sámo kamátinkaiwaintavesa íma kwétinkaisasa kesí mayáímá paárivero sésa íma sámo kamátinkaiwainopa'a tagwémaewe. sáwí'o kwéowai mirá kwéovo ²¹ arupímo kwéowai sámo kamátinkaiwainopa'a tamáyáamba pósa Áánútu siráini'o kwéomba kwétuwanaawe.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²² minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé komésa nombá kwévetinkowana ²³⁻²⁴ minkánaávímbá Yóni íma ándáva'a máankaronka'a Ínóni-ayampa'a Sérími-naokona egwaa'-nónayumpa'a Yóni ména sáwíva'-nomba kwáyopa'a máyowasa kwaásiyomba tóyo uwaná Yóni nombá kwévetinkowasa ²⁵ Yónina kwayó-kwáásiyónté moórá Yútaa-kwaasigoe mésa mono'-nómbó pétinkon-aintavesa kwesimá kwesiman-esa ²⁶ Yónina kwayó-kwáásiyómbá kwenópa'a tasimámesa sésa anóndakoo Yóntáni-nonkona menávápá'á esé méraiwaimba kwenáwí'a mósá makáawaima kwemá nombá kwévetinkaisasa sáwíva-kwaasi kwétoyo owe suwaná ²⁷ Yóni séna Áánútumo tímíساسamo ombá mindá miwínéímán-iyé. ²⁸ kemó siráunda Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úmpo si'marówa'a kwená aiva'á tiráumne siráunda-aimba ísaraawe. ²⁹ maarán-áímbá imáyáa oró. aúná-ininkomo awaíkónópa'o tisanamá awaíko amááaraanarawa'o aamoimó onten-umái Ísunopa'a tewa'á aamoí kwéune. ³⁰ kwemá anón-kwaasi imbá póna kwenáwí'a iyínívo kemá kító-kwaasima únda póna kesúwí'a kumíníye Yóni siráíye.

³¹ kwíyómpakewaima amáparawai usáyaaitaraiye. maankákén-kwáásí marapá-kwáásí pósa marapá'ó kwéontantaatavesa kwésevo kwíyómpaken-kwaasi usáyaaitarainkwaasi póna ³² awánarain-tantaa ísarain-tantaatavena kwésísasa íma kwéisaambanivo ³³ kwenááiyavesa áraire kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iyé sisasá tuwánésa sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iyé kwésewe. ³⁴ Áánútu ai'mákaiwaimba kwenamankómbá ámatukaimba póna Áánútun-ai kwésísasa mináíntávésamo árairemo kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iyé kwésewe. ³⁵ Áánútu avowámá éna ááninkomba arumbá aména séna amápa-tantaa'a kawááumai taviyiyó siráíye. ³⁶ ááninkon-aiyavesamo árairemo sésamo kwesé aráápamai maíyawai aúnái'a umái mai'mai'a ónááovo kwenááimo ímo ísámaimo kawé'ó kwéiyawai íma aúnái'a umái méwana Áánútumo áwáá'o tíyimba miwisé aasiyaasí kwaíkwaí'a isasá kwémaewe.

4

Sámériyaavaken-ininkona kwaasái.

1-3 Yóni nombó pètinkarain-kwaasi Ísumo pètinkaraimba kóyaaitamai-kwaasi pètinkaraiye. ánivo Ísuma íma pètinkaraivo kwená kwayó-kwáásí pètinkaraawe. Yónimo kwévetinkain-kwaasi Ísumo kwévetinkaimba kóyaaitamai-kwaasi kwévetinkain-aimba ámáán-kawaa-kwaasimo ísón-aimba Ísu iséna Yútiyaa-ayampa'a tuwéna moórágwara'a Káríri-ayampa'a kónáe séna ⁴ Sámériyaa-ampa'a kónaumne séna ⁵ kúmba Sámériyaa-ayampa'a Sáíkaa-naopa'a naaóvá'ó Yákópomo ááninko Yósépimbo ámakom-barama egwaa'á kwáyon-daopa'a kúmba ⁶ Yákópo nombá uwíníyena u'makóm-bai'a kwáyowana aampa'á kwéguwana Ísumba ávón-kówana mimbaíká'á kwáyá'wái komáyowasa ⁷⁻⁸ kwená kwayó-kwáásí toómbá meéyán-onae sésa naaópa'a kuwaná Sámériyaa-ininko nombá uwíníyena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana ⁹ minínínkó séna emá Yútaa-kwaasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba úmpo íma nombá usimiyó siyó siráíye. Yútaa-kwaasiye Sámériyaa-kwaasiye íma moórá-anavinkemba kwénaantavena íma nombá usimiyó siyó súwana ¹⁰ Ísu séna Áánútumo kanaán-umaimo amíníntantaa'a íma awánaraane. nombá usimiyómó súnda-kwaasigona ááimba íma suwánáánda-kwaasi úne. kesí ááimba suwánáándawairaankasi kwántámai se aasiyaasí maí'mai'a ónááon-domba simiyó séna'a amúsino súwana ¹¹ minínínkó séna maandómbá avéúmpá'ó kunkwáyáimba náán-anavina maí'mai'o ónááon-domba uwíníyono. ¹² kentáá síkwá'náoma Yákópoma maandóm-bái'á u'maréna kwená sipisípiye kwená akúnté tímakaimba pósa maandómbá kwénaawe. kemó súnda emá timíníyonda-nonkoma Yákópo tímakain-donkomba íma usáyaaitaniye kwésune súwana ¹³ Ísu séna maandómbó kwénaiyawaimo éna ókwara'a nontávéna tinkánivo ¹⁴ kemó tíménda-nombo náiyawaimo éna íma ókwara'a nontávéna tinkániye. kemó tíménda-nombo náiyawaimo éna tirumpimbá nonayumpinkémbó usausa intenkáámbá ínasa pósa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe súwana ¹⁵ minínínkó séna emó sénda-nomba símína'a naananá nontávéna íma sinkáína'a íma maampínkémbá tauwónaumne súwana ¹⁶ Ísu séna enawaikómbá koááyamai áí'mae tiyó súwana ¹⁷ séna kesuwairíyaaimba úne súwana Ísu séna emá árai'a séndamanivo ¹⁸ éva'aasei-kwamba mairé miwísé maémaenda isamá ívé'o minkwáásígó emó máyaanda íma enawai'á isamá po árair-aimba simásimene súwana ¹⁹ minínínkó séna kemó imáyáamo

únda Áánútun-aaí simátimendana'a óne. ²⁰ Sámériyaa-kwaasi kentáá síkwá'náma sésa maanómáká'á Áánútuna imáyáa mósá máráaro siráawa'a keinárawa'a Yútaa-kwaasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna imáyáa mósá máráaro sewé súwana ²¹ Ísu séna kemó sendamá áraire siyó. moórá-kanaamo tínimba maanómákákwará Yérúsaremu-naopakwarare su'mainivo amápa'-mapakwara'a kesivoná imáyáa mósá maránááowe. ²² keinárawa'a Sámériyaa-kwaasi kwená imáyáa máráambanivo kwená ááimba íma awánare'a owe. Yútaa-kwaasiya kwená imáyáa mósá maréta kwená ááinta awánaraumne. Áánútu séna moóráwai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae síníwai Yútaa-kwaasivinkemba paáriníye siráíye. ²³ kesivo séna kesí imáyáama mósá maráiyamba íma tóikakemba é'a árai'a tirunkakémbá kesí imáyáa mósá máráaro siráimba miráumai moórá-kanaama kwétisasamo árai'o kesivoná imáyáamo mósá kwémaraiyawaima tirunkakémbá arupí umái kesivoná imáyáama mósá maránááowe. ²⁴ Áánútumba áuma íma kwáyáísana amankómá máyáísasa pósa íma túrandei ane'á kwéawanaavo miraráán-umai Áánútuna imáyáamo mósá máráambo ombá kwenamankó túwa'naa ísasá tirunkakémbá kwená imáyáa mósá máráaro súwana ²⁵ minínínkó séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráísitiye sewáí kumíníye. kumíndara'a amápa-tantaatavena simátiminiye sewa'á ísaraumne súwana ²⁶ Ísu séna mináímbó séndawaima maandá kemá úne Ísu siráíye.

²⁷ Ísu mináímbá súwasa kwená kwayó-kwáásí koyauwerésa Ísumo Sámériyaa-ininkontavena súmba Yútaa-kwaasiti namuro-ínínkóntávéna kwésuwana póna táá'a kówasa tirumpin-ímáyáámá ésa minínínkóntávéna nóintavaiya kwéankaisana iyó-imayaa ésa Ísuntavesa nóra séna minínínkóe kwésiyo-imayaa ésa íma taáísaa uwaná ²⁸ minínínkómá kwená sawei-ánámá tuwéna naaópa'a kwéna simátimena séna ²⁹ amápa'a uráunda-yantaa'a paárurain-kwaasi máyáíye. Áánútumo usásinankaiwaiya'íya taawánaaro súwasa ³⁰ naaópa'a tuwésa Ísunopa'a tumbá ³¹ Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa sésa anóndakoo toómbá naaó amatáará'á suwaná ³² Ísu séna kemá íma awánaan-tomba makáumne súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí keáímbá sésa nááwa toómbá maimaéna máámakaiyo suwaná ³⁴ Ísu séna toóntávénamo tááímo kwétinkaintemba sí'mákaiwain-aaí isé'a kwená mayáímá maimaé'a kwégwe'a ánásanaundayavai kwésinkaiye. ³⁵ kígauva'a kwáyáin-tontave'a éiyain-kiyomba ánásainana ávuma káínata áká'mai torupánaumne

kwésevo kemá sé'a awánaaro. ívé'a maankánaámá toómbó ávumo kaintembá miraráán-umai kwaásiyomba tí'mai Áánútunopa'a kwiýónááowe. ³⁶⁻³⁷ kwaásiyombo tí'mai Áánútunopa'a kwitinkáíyan-kwaasimo ésa miwí kawe'-meyámbá mayáiyasa Áánútunopa'a tíyan-kwaasi aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowe kwésune. évakarawai kígau úmaraiyasa ó'owima akaránaáowe kwésewe. miráumai kígau íyawaigwara akaráiyawaigwara'o ésarai aamoí ónááowe. ³⁸ ó'owima kígau úmakaamba isa'á kemá tí'maráúna'a ó'owiti mayáívinkén-tómbá kwéakaraawe Ísu kwántámai-aimba simátímakaiye.

³⁹ ánivo minínínkó séna amápa'a uráunda-yantaa'a paáruraiye siráin-aimba isésa pósa Sámériyaa-kwaasi mindáoopaken-kwaasi Ísuntavesa sésa árai'a Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé sésa ⁴⁰ Ísunopa'a tésa sésa kentáásí naaópa'a tamaiyó suwaná Ísu kae-táwai koména ⁴¹ aái simátímuwasa isésa sáwíva-kwaasigwara'a sésa árai'a sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé sésa ⁴² minínínkómbá simámesa sésa íma enááiye su'maiyavetaanivo kwenáái ísaraundayaveta séta marapá-kwáásí sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé siráawe.

Ísu moórá-iyampoi asóvamankarain-kwasai.

⁴³ Ísu kae'-nó'wáámbá kwaéna mindáoopa'a tuwéna Káriri-ayampa'a kónáe séna kwéna ⁴⁴ séna Áánútun-aaí simátímiwain-awi'a kwenamááraa íma mósá máraávo á'on-daopaken-kwaasi kwenáwí'a mósá máraáwe súwasa ⁴⁵ miráumai Káriri-ayampa'a kúwasa mináyámpákén-kwáásí aamoí umánkaraawe. ááema tíyótaasa í-tánón-kánaará'á miwí Yérúsaremu-naopa'a koména Ísuna mayáímó mairáimba awánaraamba pósa aamoí umánkaraawe.

⁴⁶ aamoí umánkówana Ísu Káriri-ayampa'a kwénaaena Kéna-naopa'a non-úranko ándá-aran-dombo kasúkáindaopa'a kúmba kámááni-kwaasi Kápénéamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba áí'a kwéuwana ⁴⁷ Ísu Yútiyaa-ayampakemba Káriri-ayampa'a tiráin-aimba iséna Ísunopa'a téna séna kesááninko puwíndayavena kwéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré koasóvamankaniyono súwana ⁴⁸ Ísu séna ímo ó'om-bayai-awaame'o awáné'o é'a íma kesááiýave'a áraire sénááowe súwana ⁴⁹ anóndakoo kesáánimba puwíndayavena kwéimba avekáán-umai tiyó súwana ⁵⁰ Ísu séna enáánimba asóvagwivo kwaaó súwana Ísun-aaiyavena áraire séna kúmba

⁵¹ aampa'á kúmba kwená mayái-kwáásí tésa sésa enáánimba áí'a éránkariye suwaná ⁵² tísaa ena séna kesáánimba nósa-tawaiya áí'a éránkariyo súwasa sésa tindauma kwáyá'wái kokotámba éránkariye suwaná ⁵³ avowámá imáyáa éna séna mitáwai enáánimba asóvagwiyemo siráimba árai'a siráiyé súmba pósa kwená akúmpákén-kwáásí amápa'a Ísun-aaiyavesa áraire siráawe. ⁵⁴ Yútiyaa-ayampakemba Káririyampa'a komáyomba moóráma kawé'-máyái-áwáámé'á uréna minká'á miniyámpóigómbá asóvamankowasa kwená akúmbá áraire siráawe.

5

nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwaimba asóvamankarain-kwasai.

¹ aáno Yútaa-kwaasi monotávésa tanómba kaumakónka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kurái. ² Yérúsaremu-naokona óntan-kuriva'a ontamá kwáyomba áwí'a sipisipigona ontamá miwáná egwaa'á nonkwaaúmbá áwí'a Pétéséta-nonkwaaumba kwáyowana ³ mindónkón-awampa'a kwááyunamba éva'aasei-namba kwáyowasa mindáúmpátá tí'a ún-kwaasiyomba évaka'a tógavitan-kwaasiyonte tíyayaamba kararón-kwaasiyonte mésa [nonkómó píví'namaemo kúmba amu'marésa máyówana ⁴ moórá-mora-tawai kwíyómpakewaima nonpímbá kumúwana nonkómá píví'namae kúwana aiva'á nonpímbá kumúwaimba áí'a éránkariye.] ⁵ tí'o ún-kwaasiyompimba moóráwai ména ayáátááka'a ³⁸ ira'a áí'a kwéun-kwaasi máyowana ⁶ Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a kwéiye-imayaama éna áísaa ena séna embá asóvaiyavai kwéankaiyo súwana ⁷ séna nonkómá píví'namae kwíndara'a sí'maimo nonpímbó sinkáníwaima íma máyáiyé. kemá kumónáe'a úndanivo moóráwai kembá kumáyaaaitena nonpímbá aiva'á kúmísana kesí'a úwoi kwáyáiyé súwana ⁸ Ísu séna usásinaao. ená tuvai'á maimaé kwaaó súwana ⁹ avekáán-umai áí'a érankowana kwená tuvai'á maimaéna kuráiyé.

Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mirá úwasa ¹⁰ Yútaa-kawaa-kwaasi asóvamankon-kwaasiyavesa sésa ívé'a agándaan-kanaama po ená tuvai'á maimaé kwégonda aambá áúmbakaawe suwaná ¹¹ séna asóvamasinkaraiwaima séna ená tuvai'á maimaé kwaaó siráiyé súwasa ¹² miwí áísaa esa sésa ená tuvai'á maimaé kwaaómó siráiwai nááwa'iyo suwaná ¹³ sáwíva-kwaasivimba Ísuma áúyokuwana póna asóvamankarowai séna áwí'a íma isáúnda-kwaasiman-iyé siráiyé.

¹⁴ simásuwena aáno anóm-bono'-naumpa'a iyúmba Ísuma avakáá-umai awánéna séna áí'a éránkáimba po sáwiyamba sínkáivo se sáwí-imayaa ivátuwao súwana ¹⁵ iséna Yútaa-kawaa-kwaasi kosimátimena séna asóvamasinkaraiwaima Ísuman-iyé súwasa ¹⁶ Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísuma asóvamankarontavesa Yútaa-kawaa-kwaasi Ísumba sáwí'a umánkámae iyúwana ¹⁷ Ísu séna kesivo aasiyaasi-táwai mayáímá kwémayaimba pó'a miraráán-umai mayáímá mayánaumne súwasa ¹⁸ agándon-kanaara'a asóvamankarontavaigwara Áánútuma kesivomán-iyé siróntavaigwara'a pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe síma sima'a umbá Áánútuma kesivomán-iyé sirónten-umai Áánútuwe kesé mimbórái'a umái máyauye siráimba pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe siráawe.

avowáná kwaasái Ísu siráin-kwasai.

¹⁹ suwaná Ísu simátimena séna árai'a simátimé'a sé'a ááninkoma pó'a íma kesí imáyáavinkemba únda kesivomó imbá awáné'a mirá kwéune. kesivomó intembá ááninko kwéune. ²⁰ kesivo ááninkomba arumbá siména amápa-tantaa'o kwéimba kwéagaraasinkaiye. usáyaaitanim-bayai agaráásinkaina'a mimbáyái máyáana'a táátavai ónááowe. ²¹ kesivomá pukáampinkembo usásintinkaintemba ááninko kesí imáyáavinkemba usásintinkanae'a kwéune. ²² kesivo séna íma aaivimbá maitinkánaumpo aaivimbó maitinkánimbayai kesááninkomba ámakaumne siráiyé. ²³ aaivimbó maitínkáanda-mayai símakaimba pósa kesivo áwí'o mósá márántemba ááninko súwí'a mósá maránááowe. kesúwí'o ímo mósá maráiyawaimo ésa kesivomá si'mákaiwai áwí'a íma mósá maránááowe.

²⁴ árai'a simátimé'a sé'a kesááimo isésamo árai'a ai'mákaiwaima Áánútuma iyémó kwésiyawaima á'a ááimba ásámai aúnaí'a umái maí'mai'a kwéowe. kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a kwaémáyaimba Áánútuna egwaa'á tamáyáamba pó'a íma aaivimbá maitinkánaumne. ²⁵ árai'a simátimé'a sé'a moórá-kanaa kwétinasa pukáiyán-kwaasi Áánútu ááninko-saai isánááowe. isáiyawaima usásinesa maí'mai'a ónááowe. ²⁶ kesivomá kwaási máyáawaina ááimban-iyé. asirayámbá siména séna mirámó úndantemba kwaási máyáawaina ááimba óne siráiyé. ²⁷ kemá kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawai únana póna kesivo kentávéna séna aaivimbó maitinkániyonda-mayai amúne siráiyé. ²⁸ mináántávéna íma táá'a kaíno. moórá-kanaamo tínimba utamátínkaren-kwaasi amápa'a kesáái isésa ²⁹ utamátínkarepakemba usásinanaaowe. kawé'ó uréwaimo

usásinesa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. sáwí'o uréwaimo usásinaiya'a aaivimbá maitinkánaumne. mináíntávéna íma táá'a kaíno Ísu siráiyé.

Ísumba kwená ááin-kwasai.

³⁰ Ísu simásuwena séna íma kesí imáyáavinkemba úndanivo si'mákaiwaima simásímakaintemba mirá kwéune. íma kesí imáyáavinkemba úndayave'a arupí umái aaivimbá maitinkánaumne. kesivo simásímakainten-umai aaivimbá maitinkánaumne. ³¹ keyáámo kesáváímó súndarakai kamparé sesinó. ³² moóráwaigwara'o kentávénamo kwésimba árai'a kwésiye. ³³ keinárawa'a évakarawai ti'márówasa Yóni nombá pétinkaiwaimba koáísaa uwaná Yóni kentávéna séna árai-kwasiman-iyé. kosimátíméro siráiyé. ³⁴ kesí ááimbo sénááontavai íma anón-imayaa úndanivo Yóni kentávái siráin-aintavai áraire síya'a sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae-imayaa kwée'a mináímbá kwésimatimune. ³⁵ oómbó aampa'ó kúra'mae konten-umái Yóni kentí aampa'ó kúratinkowa'a sáwíyanka'a aamoí uráawe. ³⁶ moórá-yantaakoma Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. kesivomó simásímakaim-bayaima kwémayaunana mimbáyáígómá kesí ááimba kwévaariye. kesivomó siménamo si'mákaim-bayai kwémayaunasa kesí ááimba kwéawanaawe. mintántáákómá Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. ³⁷ kesivo si'mákaiwaima kwegwará'á kentávéna simbánivo kwenáái ísámai íma kawé'á é'a kwenané'á íma awánaraawe. ³⁸ si'marówa'o kunkáundayave'a íma áraire kwéseмба póna Áánútun-aaí íma tirumpimbá kwáyáiyé. ³⁹ keinárawa'a sé'a aúnái'a umái maí'mai'a ónaumne sé'a Áánútun-aaí aúvávimba awána-awana kwéowe. mináúvávimbá kesí ááimba agaimarówa'anivo íma kawé'á umái ísaraawe. ⁴⁰ kawé'ó umáimo isé'o kesópa'o tékaankasi aúnái'a umái maí'mai'a osino.

⁴¹ kwaási kesúwí'a anómba umásinkanaaowe-imayaa íma kwéune. ⁴² Áánútumbo ímo tirumbó áménka'a kwétuwanaumne. ⁴³ kesivomá simásímakaintave'a kunkáundanivo íma kawé'á umásinkaraawe. ánivo moóráwaimbo kesivomó ímo simámakaindawaimo tína'o é'a kawé'á unánkanaaowe. ⁴⁴ keinárawa'a sé'a kwaási kentáá súwí'a anómba umásinkanaaowe sé'a pó'a kesáái íma áraire kwésewe. Áánútuma kentáá súwí'a anómba umásinkaniye sékaankasi kentávé'a áraire sesinó. ⁴⁵ kesivo aúranka'a íma aaivimbá maitinkánaunda póna Mósesi naaóvá'á áamáán-aimba agaimakáiwai aaivimbá maitinkániye. Mósesi kwésuwa'naa iyémó sewáímó éna kwemá aaivimbá

maitinkániye. ⁴⁶ Mósesi kesáái agaimarómba pó'a Mósesin-
aaiyave'o árairemo kwésekaai kesááiyave'a áraire sesinó.
⁴⁷ Mósesimo agaimakáin-aintave'a íma áraire kwésemba
pó'a kesááiyave'a íma áraire kwésewe Ísu siráiyé.

6

*Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Áríku 9:10-17*

¹⁻⁴ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-
kánáá sáwíyanka'a tíniye kwéuwana Káriri-kwaaukona
menávápá'á Ísuma nompí-sípívimbá kwéna minkwáúnkóná
moórá-awi'a Táípíriyasi nompá'á kúmba tí'o ún-kwaasiyomba
asóvamatinkarowasa awánaresa pósa kwenánaaemba
kwárówasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé nompí-
sípívínkémbá marapá'á ásávesa omápa'a umáyówasa
⁵⁻⁶ sáwíva-kwaasi Ísunopa'a kwéiyuwana tuwánéna
imáyáama éna séna naaémba mirá ónaumpo aiva'á
Vírípimba áisaa umai isánáe séna áisaa ena séna náávakena
toómbá meeyámba'maiya tíménara nánááoo súwana
⁷ Vírípima séna sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-
tomba meeyámba'maiya timúnasaya naasinó súwana
⁸ moórá-kwayo-kwaasi Sáimoni Pítáa áváko áwí'a Éndaru
⁹ kwemá séna moórá-iyampoigo éva'aasei-tonkwara kae'-
nóyáákwará'á makáimbanivo sáwíva-kwaasi máyáawe
súwana ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mara'á
máéro simátíméro súwasa simátímúwasa mara'á máúmba
minkwáásívínkémbá sáwíva-kwaaima 5,000 kwaaima
máyówana ¹¹ Ísu mintómbá maisokéna Áánútuntavena
súwi simásuwena toómbá topán-topan-umai kwená
kwayó-kwáásírá'á tímúwasa miwímá tímúwana toómbó
nontenkáan-umai noyáá'a miráumai nowaná tímú'a
vówasa miwítí imáyáaomo úni'a uwaná ¹² kwená kwayó-
kwáásíyávéna séna mintón-ayai íma úwoiva'a tuwé'a
máýáaro súwasa ¹³ éva'aasei-tompinkemba nésamo túwón-
ayaiivinkemba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba
áítumai ógwitowasa ¹⁴ Ísumo úmba awánésa sésa Áánútun-
aai simátímíwaima íya awánáúnda-awaame'a isatá awánáúmne
sésa kwéamu'maraundawaiman-iye sésa ¹⁵ kentáási kawááita
íníyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó sun-áímbá iséna íma
mirá ónaunasa sewé séna tiyuwéna omápa'a iráiyé.

*Ísuma non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 14:22-23, Mááka 6:45-52*

16 Ísu omápa'a umáyowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí nonkwaúnkón-awampa'a kumésa 17 Kápénéamuva'a kónáe sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kuwaná Ísuma íma usauwerówana no'wáámba aúkúwana 18 anón-undaoma kwétena nonkómá tuvántááva kwéuwasa 19 tamayó'nei nombá tuwíntámaesa ayáátááka'a kuwaná Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena nompí-sípígóná egwaa'á túwasa awánésa táátavesa kwéuwana 20 Ísu séna kemá úmpo táá'a kaivó aáno máéro súwasa 21 aamoí ésa sésa nompí-sípívimbá usámaaisao suwaná avekáán-úwana nompí-sípígó non-awámpá'á kúpa'a kuráiyé.

Ísumba avakáá uráan-kwasai.

22 aaváyaavimba menávápá'á komáyón-kwaasi sésa tíndauma kímbora-nompi-sipima kwáyáísana Ísuma íma mimpímbá kwisasa kwená kwayó-kwáásí miwiyé su'mai kuráavo Ísuma náávava máyáiyó siráawe. 23 évaka-kwaasi nompí-sípívimbá Táípíriyasivakemba kwétoyo-esa tíndauraamba Ísu Áánútuntavena súwi súwasa kwaásiyomba toómbá néiron-ayampa'a tésa 24 Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé íma máyóntavesa tivakáá ónáe sésa mindómpí-sípívimbá usámaaisesa Kápénéamuva'a kuráawe.

Ísu maí'maí'a ónááon-tomba úne siráin-kwasai.

25 Kápénéamu-ayampa'a kumbá Ísumba awánésa sésa kesí anóndakoo nósa-tawai maavá'á tiráano suwaná 26 Ísu séna maísáaro íma kawer-áwáámé'á agaráátinkaraundayave'a kwésivakaa-ovo toómbó naráantave'a kwésivakaa-owe, 27 toómbó ímo kwaíkwaí'o índá-tontave'o é'a íma mayáímá maé'a kwaási maí'maí'o ónááon-tontave'o é'a mayáímá máyáaro. mintómbó timénaunda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mintómbá timénaumne. Áánútu kesivomá kentávéna séna aamoí kwéumankaumne. kesí mayáímá mayaaó simbá pó'a mintómbá timénaumne súwasa 28 áísaa esa sésa nóraumaiya Áánútuna mayáímá mayánaumno suwaná 29 Ísu séna kentávé'o sé'o árai'a Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwai iyémó sembá mindá Áánútuna mayáímá maé'a sewé súwasa 30 nóra awaamera'i. ímo awánáúnda-awaame'o inatáámó éta awánétaamo éta séta árai'a Áánútuma embá ai'maráísama kunkáandawaima óne. nóim-bayai-awaamera iníyono sésa 31 kentáá síkwá'náma kavóná-marava'a mésa kwíyómpaken-tomba áwí'a máána-tomba némáembanivo emó uráandawaimo éna íma mindá usáyaaitaraiye. naaóvá'á Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna kwíyómpaken-tomba timúwasa

naráawe agaimaréna siráiyé suwaná ³² Ísu séna maísáaro Mósésimo tímakon-tomba íma kwíyómpaken-tomban-iyé. kesivomá kwíyómpaken-tomba kawé-tómbá kwétimiye. ³³ kwíyómpakembo marapá'ó kunkáiwaima kwemá Áánútuma kwétimin-tomban-iyé. kwentávé'a pó'a maí'maí'a ónááowe súwasa ³⁴ sésa sénda-tomba aasiyaasi-táwai simiyó suwaná ³⁵ Ísu séna kemá maí'maí'a ónááon-tomba úne. kesópa'a kwétiyawai íma tááima kwétinkaiye. kenká'á aráápamai kwémaiyawai íma nontávéna kwétinkaiye. ³⁶ á'a simátimé'a sé'a kesí mayái-áwáámé'á awánaambanivo kesááiyave'a íma áraire sésa kenká'á íma aráápamai kwémaewe. ³⁷ á'nivo kesivomó kwésimin-kwaasimo é'a kesópa'a ténááowe. kesópa'o tíyan-kwaasiyave'o é'a íma kóro sénaumne. ³⁸ kesí imáyáa kwaránaundayave'a kwíyómpakemba íma kumbáyaumpo si'mákaiwaina imáyáa kwaránaundayave'a kumbáyaumne. ³⁹ si'mákaiwaima simásiména séna amúnda-kwaasi sáwí-amba kwaráavo se kawááuwó. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkaano. ⁴⁰ kesivomá simásiména séna kesááninkoo embá awánésa sésa Áánútu ááninkoman-iyé síyawaima aúnái'a umái maí'maí'a ónááowe siráiyé. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne Ísu siráiyé.

⁴¹ kemá kwíyómpaken-tomba úne Ísu súntavesa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise kwéesa ⁴² sésa kwemá Ísuma Yósépi ááninkoman-iyé. anóvowi átaamo tuwánáúndayaanivo nóra sénawa kwíyómpakemba kunkáumne kwésiyo suwaná ⁴³ Ísu simátiména séna íma mirá iséise oró séna ⁴⁴ kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivo kembá si'mákaiwaima tááyaina'a kesópa'a tíya'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁴⁵ mindáyavai naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai agaimaréna sésa Áánútu amápa-kwaasi simái agaráátinkaniye siráawe. kesivon-áái ísámai kawé'á iyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁶ kesivombá íma awánaraavo kemá Áánútunopakemba kunkáundawai keyááama kesivombá awánaraumpo kesivon-áái ísámai kawé'á iyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁷ árai'a simátimé'a sé'a kesááiyavesa áraire sésa kenká'á aráápamai kwémaewai aúnái'a umái maí'maí'a kwéomba ááimba kwéasaawe. ⁴⁸ kemá maí'maí'a ónááon-tomba úne. ⁴⁹ kentíkwá'náma kavóná-marava'a mésa máána-tomba neemesa úwoi putaráawe. ⁵⁰ á'nivo kwíyómpaken-tomba mirán-tómbá náiyawaima úwoi maí'maí'a ónááowe. ⁵¹ kemá kwíyómpaken-tomba maí'maí'a ónááon-tomba úne. mintómbó nésamo ésa maí'maí'a ónááowe. kesúma tímúna'a naantávé'a pó'a maí'maí'a ónááowe Ísu siráiyé.

⁵² Ísu súwasa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise ésa sésa nóra éna mindá'á kwenáúma simínata nánauyno suwaná ⁵³ Ísu simátimena séna árai'a sune. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai pó'a kesúmo ímo né'o kesí naaemó ímo né'o é'a íma maí'maí'a ónááowe. ⁵⁴ ánivo kesúma kesí naaemá naawái aúnái'a umái maí'maí'a kwéomba ááimba kwéasaamba pó'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁵⁵ kesúma kawetómbán-iyé. kesí naaemá kawé'-nómbán-iyé. ⁵⁶ kesúma kesí naaemá naawái kesé tarúmai máyáawa'a kemá miwísé tarúmai máyaumne. ⁵⁷ kesivo si'mákaiwaima maí'maí'a kwéintave'a kemá maí'maí'a kwéune. kemá maí'maí'a kwéundayave'a pó'a kesúma naawái maí'maí'a ónááowe. ⁵⁸ kentíkwá'náma toómbá neémesa úwoi putaráawe. kemá sún-da-tomba kwíyómpaken-tomba íma mirán-tómbán-iyé. kemó sún-da-tomba mintómbá naawái aasiyaasí maí'maí'a ónááowe Ísu séna ⁵⁹ Kápénéamu-naopa'a mono'-náúmpá'á mináimbá simátimakaiye.

⁶⁰⁻⁶¹ Ísu simásuwowasa kwenánaaemba kwakón-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa ísámai iséise ésa sésa kwemó sín-áínkómá íya sinkáin-aimba póna umbaí kwétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáámá éna simátimena séna mináíntávé'a kayókáawe. ⁶² kemó kwíyómpakembo kwaási úranda'o kumpaáruraundawaimo kuntauweré'o íyóna'o suwáné'o é'a nóra imáyáawa ónááoo. ⁶³ kwaásiti asirayánkó íma túwa'naa ivo Áánútun-amanko aúnái'a umái maí'maí'a kwéumatinkaiwaiman-iyé. mirámó intembá kemó sún-da-aimba aúnái'a umái maí'maí'a ónááon-aimba imbánivo ⁶⁴ évakarawaima kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu súmba Ísuma kampa'á siyé mó sun-áimbá kwená kuntaru'ó íníwainkwara'a naaóvá'á ísaronka'a póna évakarawai kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu simásuwena ⁶⁵ séna mindáyave'a á'a simátimé'a sé'a kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivomó tááyaina'a ténááowe siráiyé.

⁶⁶ Ísu súwasa kwenánaaemba kwakón-kwaasi évakarawai Ísumba ivá'á auwésa kwesé íma kwénaauwana ⁶⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimáikwaasiyavena séna kegwárará ivá'á kwésiyuwaaó séna tísaa úwana ⁶⁸ Sáímoni Pítaa séna anóndakoo náawa ewa kónaunawa seénó. emá aúnái'a umái maí'maí'a ónaumne-aimba kwésene. ⁶⁹ ívé'a entávéta séta árai'a séne. Áánútunopakemba kawé'ná'á óneya kwésune súwana ⁷⁰ Ísu simátimena séna kemá sísamaivakemba kae'á kumbaimáikwaasima itátinkaundanivo keinárawapinkemba moórá sáwína'a paáriniye súmba ⁷¹ Sáímoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásintavena séna Yútási kwemá kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimáikwaasivinkemba

Ísuna kuntaru'á mayáníwaiman-iyé. kwentávéna mináímbá siráiyé.

7

Ísu áúnava'maati kwaasái.

¹ minkákémbá Yútiyaa-ayampaken-kwaasi Ísumba tuvuwónáe kwésuntavena Ísuma Yútiyaa-ayampa'a íma kwénaaena Káríri-ayampa'a kwénaauwana ² Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama sáwíyanka'a túwasa ³ Ísu áúnava'maa'a aká'áámba simánkesa sésa maanáyámpá'á tuwéma Yútiyaa-ayampa'a kwaási torupanááopa'a ená mayáímá komáénasa pósa ená kwaási ená kawe'-má'yái awánanaaowe. ⁴ amápa-kwaasi suwánanaaowe síyawaima íma aúpá'á mayáímá mayánááomba po amápa-kwaasi túranka'a mayái komayaaó sésa ⁵ Ísun-áúnava'maa'a kwentávésa íma imáyáa ésa sésa Áánútunopakemba kunkáiyé sésa mináímbá simámúwana ⁶ Ísu simátimena séna amáparawai kesí ááimba suwánanaaokanaama íma tiráivo kemá úwoi kwíyasa tuwánésa ⁷ marapá-kwáásí kembá íma áwáá'a tikaavo miwíyávé'a sé'a kentí mayáímá sáwí'a kwéowe sündayavesa kembá áwáá'a síkaawe. ⁸ tanómbo opa'á koró. amáparawai kesí ááimba suwánanaaokanaama íma tisa'á ívé'a íma tanómbo opa'á kúmbo kemá koró séna ⁹ Káríri-ayampa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹⁰ Ísu máyomba áúnava'maa'a tanómbo upa'á kuwaná naaémba kwemá aúpá'á kúwasa ¹¹ Yútaa-anon-kwaasi Ísumba kwéavakaa-esa sésa náávára má'yáiyó sésa tísaa uwasá ¹² Ísuntavesa úwoi-kwaasi sáwívar-aimba iséise ésa sésa évakarawai sésa kawe-kwáásímán-iyé suwasá évakarawai sésa ímanivo kampa'naampa-kwáásímán-iyé sésa ¹³ Yútaa-anon-kwaasi sáwí'a umásínkáavo sésa íma avora'á sumbá aúpá'á siráawe.

¹⁴ Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama évareva kwáyowana avumpin-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenááima simátimuwasa ¹⁵ Yútaa-anon-kwaasi isésa táátavai ésa tóipimba tiyáámba áákesa sésa monor-áímbó isópa'a íma koména ísaraimbanivo nórapakena ísaraiyo suwaná ¹⁶ Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáavinkemba íma simátime'a Áánútu si'mákaiwaina imáyáavinkemba simátimune. ¹⁷ keinárawa'a imáyáama é'a sé'a náávaken-aina simásímakaiyo. kwená imáyáavinkena'i. Áánútuna imáyáavinkena'iyó-imayaama

kwéowe. Áánútumo siráini'a ónáe síyawai miwímó ésa simátimunda-ainkona ááimba isánááowe. ¹⁸ kesávái-ímáyáávinkén-áimbá síyawai kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kentí imáyáavinkemba kwésevo ti'mákaiwai áwí'a mósá maránáe síyawai íma kampa'naampá'á sembá árair-aimba kwésewe. ¹⁹ Mósesi áamámba simátimakombanivo íma ísámai kawer-urére sembá sinkamonae kwésewe súwasa ²⁰ úwoi-kwaasiyomba sésa íma tuvuwónáe-imayaa kwéeta máyaumpo enarumpimbá taraváá-kwámbá máyáisa mirán-áimbá séne suwaná ²¹ Ísu séna monor-áimbá kwéisaan-kanaara'a íma awánaraan-awaame'a uráunda pó'a kemá sáwívar-imayaa kwéowe. ²² kentíkwá'narakemba sésa iyámpói matínkaraawasa avakaumboé-no'waamba kwaésa túra'a araa'éna umái karánááowe suwaná naaémba Mósesi mináimbá agaimakómba pósa évaka-tawai monor-áimbá kwéisaan-kanaara'a mirá kwéowe. ²³ Mósesina áamámba íma ankáiraamba pó'a agándai-kanaara'a mirám-báyáímá iyámpói túra'a kwéowe. ánivo agándai-kanaara'a moóráwaimba asóvamankaraunda pó'a mayáímá mayaánavo sé'a áwáá'a kwésiyewe. ²⁴ íma awáné-aase aintávái íma simátínkáaro. árai'a awánáíyan-aintavai simátínkáaro Ísu siráiyé.

²⁵ Ísu simásuwowasa évakarawai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásiyáváiya tuvuwónáewa kwéseo sésa ²⁶ kwemá avora'á kwenááíma simátímísa'anivo íma aaivimbá mayánkaraawe. anón-kwaasiyomba sésawa kwemá Áánútumo usásinankawaima Káráisitiman-iyé mirá kwéseo. íya kwéseo. ²⁷ maankwáásígóná naaópa'a awánáúndanivo Áánútumo usásinankaiwaina naaópa'a íma awánáúndavakemba tíníye siráawe.

²⁸ minkákémbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a simátimena séna kembá ára suwánéra kesi máápa'a ára awánéra mirá kwéoo. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo moóráwai si'mákaisa'a kunkáumne. kwemá áraite siwáímán-iyé. kwembá íma awánaambanivo ²⁹ kemá á'a awánáúnda si'mákaisa'a kwenópakemba kunkáumne súwasa ³⁰ mináimbó súnkakemba tátoranae suwááesa kwená kanaamá íma tiróntavesa íma tátorowasa ³¹ úwoi-kwaasivinkemba évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima tándara'a kwená mayáígóná awaamékoma amápa'-mayaiyomba usáyaaaitaniye-imayaa kwéeta Ísuna mayáígómá mirám-báyáígómá póna Ísu Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé kwésune siráawe.

Ísumba koyátoraaro sésa ti'mákaan-kwasai.

³² úwoi-kwaasiyomba mináímbá sumbá áamáán-kawaa-kwaasi isésa miwíyé mono-káwáá-kwáásiyé i-kwáásiyávésa sésa Ísumba koyátoraaro sésa ti'márówasa kuwaná ³³ Ísu séna sáwíyanka'a keinárawate mé'a si'mákaiwainopa'a iyóna'a ³⁴ sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ³⁵ Yútaa-anon-kwaasi iséise ésa sésa náávara kwíndayavena síyómpo avakáá uwááeta íya awánanaumne. Kíríki-ayampara Yútaa-kwaasi máyáapara kwéna kwenáái simátiminiyo sésa ³⁶ kwemá séna sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma iyónááowe simbá póta mináínkóná ááimba íma ísaraumne siráawe.

maí'mai'a ónááon-donkona kwaasái.

³⁷ Yútaa-kwaasi kwááyu-nambo ésamo tanómbó kwégauvon-kanaara'a moórá-kanaama kwáyowana minkánáá anón-kanaama úwana minkánáará'a Ísu usásinena anónka'a séna nontávénamo kwétinkaindawai kesópakemba tamandaaró. ³⁸ Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna siráintemba nonayumpinkémbó usausa intenkáámbó kesááiyavesa áraire síyawaima tirumpinkémbá nonayumpinkémbó intembá íníye Ísu súmba ³⁹ Áánútun-amankontavena siráíye. Ísu íma kwíyómpa'a kuntuawékáintavena Áánútun-amanko íma kunkáíye. Ísu imáyáa éna séna kemá púwóndavinkemba usásine'a kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amankomba ai'maráanana kuména kesááiyavesa áraire síyawai tirumpimbá kumbéniye-imayaa éna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁰ Ísumo simátimumba kwaásiyomba isésa évakarawai sésa árai'a kwemá Áánútun-ai simátímíwaiman-íye suwasá ⁴¹ évakarawai sésa kwemá Áánútumo usásinankaiwaima kwéamu'maraundawaiman-íye suwasá évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima íma Kárírivakemba tíníye. ⁴² naaóvá'a Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima Tévítin-andarakemba Tévítina naaópa'a Pétáremuva'a marankániye agaimaréna siráíye sésa umbá ⁴³ Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a ésa ⁴⁴ évakarawai sésa tátoranae sumbánivo íma tátokaawe.

⁴⁵ íma tátoresá i-kwáásí mono-káwáá-kwáásitópare áamáán-kawaa-kwaasitopare koyauwérówasa nóra séna íma táto'mai áí'mae'a teóó suwasá ⁴⁶ i-kwáásí sésa kwenááigoma amápa-kwaasi tááigomba usáyaaitaraiye suwasá ⁴⁷ áamáán-kawaa-kwaasi tísaa esa sésa kenkwará'a kampa'a simátiyuwaisara kwéseo. ⁴⁸ anón-kwaasiye kesáá

ámáán-kawaa-kwaasiyaawe íma árai'a kwíyómpakemba kunkáiyé kwésumpo kegwárá'á mirá seró. ⁴⁹ úwoi-kwaasiye su'mai áraire kwéšewe. miwímá Mósesina ámáámba íma ísáamba póna Áánútu tínkaminiye suwaná ⁵⁰ ámáán-kawaa-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Níkótimasi ááema Ísunopa'a iráiwaima simátimena séna ⁵¹ kentáási ámáánko séna íma úwoi sé'a sáwí'a uráiyé sé'a kwenááima ísare'a kwená mayái awáné'a aavimbá mayánkáaro kentáási ámáánko siráiyé súwasa ⁵² Níkótimasimba aká'áámba simánkesa sésa Kárírivakewain-ánaaemba kwaráánó. Áánútun-aaí aúváivimba awánamai kawer-uréo. Áánútun-aaí simátimíwaima íma Kárírivakenda'an-ivo kwemá íma Áánútun-aaí simátimíwaiman-iyé sésa [⁵³ kentí naaó'-nao'a kóyáwé uwaná Ísu Óríve-ompa'a iráiyé.]

8

moórá-ininko ó'on-kwaasiye máyon-kwasai.

¹ Óríve-omapa'a Ísu uména ² aaváyaavimba kuména anóm-bono'-naumpa'a umáyowasa kwaásiyomba kwenópa'a torupowaná mara'á ména kwenáái simátimuwasa ³ ámáámba sun-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye aaraí áí'maesa minínínkó ó'on-kwaasiye máyomba pósa áí'mai amáparawai túranka'a ankésa ⁴ Ísuntavesa sésa anóndakoo minínímbá ó'on-kwaasiye máyáísata awánéta táto'mai áí'maeta túne. ⁵ ámáán-auvaivimba Mósesi agaimaréna séna mirámó índawaimba óntandei tuvúwónanaya puwíníye agaimaréna siráiyé. nóran-imayaa éwa seénó sésa ⁶ Ísumba maka sésa mirá senaná paárinata kwembá aavimbá mayankánée sésa suwaná Ísu kívairena ayáánauvi'nei marará'á aúváí agaimarówasa ⁷ áísaa aisaa uwaná usásinena simátimena séna imó sáwí'o uráíndawai aivar-óntámbá maimé tuvuwíno simátimena ⁸ moórágwara'a kívairena ayáánauvi'nei marará'á aúváí agaimarówasa ⁹ isésa moórá-mora-kwaasi kunákárúwasowana anón-kwaasi aiva'á kumúwasa miwán-ánaaemba kwa'maesa kúmúwana minínínkówé su'mai Ísuwe máyowana ¹⁰ usásinena áísaa ena séna náávara máyaa. amáparawai íma aavimbá mayankánááoo súwana ¹¹ owé íma aavimbá maisinkánááowe súwana kegwárá'á íma aavimbá mayankáúna kómpo moórágwara'a íma mirán-owo Ísu siráiyé.

kwaási sáma kamátinkaina'a úne Ísu siráin-kwasai.

¹² ókwara'a Ísu kwenáái simátimena séna kwaási sáma kamátinkaina'a úne. kesínaaembo kwaráiyawai íma tunínívo sáma kamái maí'mai'a ónááowe súwasa ¹³ ámáán-kawaa-kwaasi sésa eyáá ená ááimba séndamanivo íma árai'a

kwésene suwaná ¹⁴ Ísu séna ímanivo kesááigona ááimba árai'a kwésune. á'a awánáúndavakemba kunkáundayavai á'a awánáúndava'a iyónaunda pó'a kemá súnda-aimba árai'a kwésune. kesí ááimba íma suwánaraawe. ¹⁵ marapá-kwáásí kentí imáyáavinkemba aaimá maisínkaavo kemá íma aaimá kwémaitinkaumne. ¹⁶ kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. íma kewé su'mai aavimbá maitinkánaumpo kesé kesivoé aavimbá maitinkáyauye. miráumai kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. ¹⁷ kentí amáán-auvaivimba agaimaréna séna kae-kwáásírái moórá-aimbo séyambo ékai mináímbá árai'a kwéseye agaimaréna siráíye. ¹⁸ miráumai kemá kesávái simátimunana kesivoé kesé mimbórá-áímbá simátimuyamba póna árair-aimban-íye súwasa ¹⁹ enavomá náávara máyáíyo áísaa esa suwaná kesí ááimbo ímo suwánaantavai kesivombá íma kwéawanaawe. kesí ááimbo suwánaankakenkai kesivombá awánaasino Ísu súmba ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináímbá simátimuwasa tátoranae sésa suwááesa kwená kanaamá íma túntavesa íma tátokaawe.

²¹ minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'a iyóna'a sivakáá uwááe'a íma suwánanaaowe. puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ²² Yútaa-anon-kwaasi sésa kwemá séna iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe simbá póna kweyááríkara puwíndayavena sííyo suwaná ²³ Ísu séna keinárawa'a maankákén-kwáásímán-ovo kemá sanaankéndá'á úne. keinárawa'a marapákén-kwáásímán-ovo kemá kwíyómpakenda'a úne. ²⁴ simátime'a sé'a puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. kemá kwíyómpakenda'a úmpo kentávé'o ímo áraire sé'o é'a kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe súwasa ²⁵ mináínkóná ááimba íma ísámai áísaa esa sésa nááwawa oónó suwaná Ísu séna aasiyaasi-táwai á'a simátímakaumne. ²⁶ keinárawatave'a sáwívar-aimba kanaán-umai sé'a aavimbá maitinkáundanivo si'mákaiwaina aaiyé su'mai amáparawaiyave'a kwésimatimune. kwemó arupí iwáín-áái kwésimatimune súwasa ²⁷ Áánútun-aaima súmbanivo íma ísówana ²⁸ mindáyavai Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'mae'a taaira'á mói sínkamonaaomba pó'a suwáné'a sé'a kwemó siwáímá kwená imáyáavinkemba íma sivo avowamá simámakain-aimpinkemba siráíye mirá sénááowe. ²⁹ si'mákaiwai aamoí ínkwáe-i'a úmae kwéiyunda póna íma siyuwéna kesé máyáíye súwasa ³⁰ sáwíva-kwaasi ísésa kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'an-íye siráawe.

tátokaawanamo Ísu ayútínkáin-kwasai.

31 Ísuma Yútaa-anon-kwaasi kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'a iyémó sirówaiyavena séna kesááimo ísámaimo kawé'ó é'o é'a kesí kwaási aú'mái ménaaowe. 32 árair-aimba íséwana tátokaiyampinkemba mináráir-áinkó ayútinkaniye súwasa 33 Ááváramun-andaraken-kwaasi únda póta íma ó'on-kwaasi tátokaawe. nóra se ayútinkaniye seénó suwaná 34 Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a sáwí'o kwéowaima misáwíkomá kembá kwétatoraiye. kesí mayái úwoi mayáígwáe sésa meéyámba'mai tátokaantenkaan-kwaasin-owe. 35 mirán-kwáási kawáánákóná naaúmpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwenáánimbaa'a maí'mai'a ónááowe. 36 kemó Áánútu ááninkomo ayútínkáana'o é'a ayútuwe'a ménaaowe. 37 Ááváramun-andaraken-kwaasi ombánivo kesáái íma tirumpimbá kwáyáintave'a tuvuwónáe kwésewe. 38 kesivo agaráásínkáin-aimba kwésumpo kentivomá simátímín-aimba kwésewe súwasa 39 Ááváramu kentáásivoman-iyé suwaná Ááváramun-andarakewaimo ékai Ááváramumo úntemba mirá uráasino. 40 Áánútu árair-aimba simásímakaimba simátimundánivo tuvuwónáe kwésewe. Ááváramu íma mirá uráivo 41 kentivomó uráintemba mirá kwéowe súwasa kesáámá íma kesinóma eénkwááirákémbá kentáá masínkaraiye. kentáásivoma mimbóráwái Áánútuman-iyé suwaná 42 Áánútunopakemba kunkáunda pó'a Áánútu áráá'o ékai kentirumbá simésino. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo kwemá si'maráisa'a kunkáumne. 43 kemó súnnda nóra séra íma kwéisaao. kesááigo umbái kwétiyaiye. 44 kemá Sáátáánigo áráá'a pó'a kwenarááíma kwaránáe kwésewe. kwemá ááinkakemba tuvúkáiwaiman-iyé. árai'o síi-yántáá'á íma kwempimbá kwáyáísana kampa'naampar-áinkómá avowai'a kwéiye. 45 miráumai árair-aimba simátimundayavai árair-aimba iyémá íma kwésewe. 46 íma sáwí'a uráunda kwéisaawe. arupí-aimba simátimuna'anivo íma áraire kwésewe. 47 Áánútu áráá'a pósa kwenáái ísésa máyáavo keinárawa'a íma Áánútu áráá'maari'a uré'a pó'a kwenáái íma ísaraawe Ísu siráiyé.

48 Ísu simásuwowasa Yútaa-anon-kwaasi aká'áámba simánkesa sésa árai'a séta Sámériyaa-kwaasi ónana taraváá-kwámbá enarumpimbá máyáísampo mináímbá siráne suwaná 49 Ísu séna taraváá-kwámbá íma kesirumpimbá máyáiyé. kesivo áwí'a anómbe úndanivo kesúwí'a sáwí'a umásínkáawe. 50 íma kesúwí'a anómbe ónáe. Áánútu kentávéna séna kawé'-máiyái mayáánda pó'a enáwí'a mósá anómbe umánkanaumne kwésiye. 51 árai'o senda-áímbá kesáái ísámai kawé'á iyawai íma puwónááowe

súwasa ⁵² Yútaa-anon-kwaasi sésa sénda-aimba taraváá-kwámbó enarumpimbó máyáimba áta ísaraumne. Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátimakowaima púwúmbanivo emá se kesáái ísámai kawé'á iyawai íma puwónááowe siráane. ⁵³ kentáásivo Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátimakowaima pukáambanivo miwí usýaaaitaniyono. emó sénda náávakendara'ono suwaná ⁵⁴ Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakai úwoi úsina. kesúwí'o mósá maránimba kesivomán-iyé. kwentávé'a sé'a kentáási Ísóigoman-iyé kwésewe. ⁵⁵ kwembá kwéawanaumpo kemá íma awánaraawe. kemó sé'o íma awánáúmnemo súndarakai kemó ontembá kampa'ná'á maúsino. á'a kwéawane'a pó'a kwenáái mósá kwémaraumne. ⁵⁶ kentivo Ááváramu kemó marapá'ó kumónaunda-aimba iséna aamoí éna kembá suwánéna kwenarunkó kawé'á uráiyé súwasa ⁵⁷ Yútaa-anon-kwaasi sésa emá ívé-kwaasi íma kae-kwáái umái siyáánkai-ima maisukáampo emá séma Ááváramumba awánaraumnéwa seénó suwaná ⁵⁸ árai'a simátimé'a sé'a Ááváramumbo ímo maránkaronka'a kemá maémaundaniye súwasa ⁵⁹ mináíntávái tuvuwónáe sésa óntamba máyómbanivo Ísu aúpá'á anóm-bono'-naumpakemba kárúwaguraiye.

9

Ísu aúramba kavíkówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

¹ Ísu kúmba moóráwaimba anówama aúgavitamba maránkarowaimba awánésa ² kwená kwayó-kwáási áisaa esa sésa anóndakoo nááwana sáwí-yantaakona anondáwa aúramba kavíkáiyo. kwendéígówá'i. anóvwineigowa'iyó suwaná ³ Ísu séna íma kwená sáwí-yantaakon-ivo íma anóvwiti sáwí-yantaakon-ivo Áánútuna kawé'-máyaí kwenane'á paárínasa awánanaaontavena aúramba kavíkáiye. ⁴ si'mákaiwaina mayáiyá máyáano. sámó kainká'ó mayáímó kwémayaawanamo no'wáámbo aúraísanamo mayáímó máyáan-kanaamo ánásaintemba miráumai mayáímá mayáúnda-kanaama ánásanimba póta ívé'a Áánútuna mayáiyá mayánaumne. ⁵ marapá'ó maúnda kwaási sámá kamátinkaina'a úne séna ⁶ marará'á awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraambá úmarena aúranka'a a'maréna ⁷ simámena séna nonkwaáúnkó áwí'a Síróamu-kwaampimba awaa'á koyoraaó súwana mirá uráiyé. Síróamuwemo súmba kwenááivinkemba kwántámai séna aí'maráí-kwáúné súwana koyotuwéna aúramba awánamai kawé'á éna túwasa ⁸ kwená naaópaken-kwaasiye ókwaasiye awánésa sésa kwemá aampa'ó ména óntantemo inai síma sima'a indará'iyó suwasá ⁹ évakarawai sésa owé kwemán-iyé

suwasá évakarawai sésa ímanivo mimbórá-óikwárará'iyó suwaná kwemá séna ímanivo kemá úne súwasa ¹⁰ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawe'á iíyo suwaná ¹¹ moóráwai áwí'a Ísuma kwemá awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraaní'a úmarena súranka'a a'maréna simásimena séna Síróamu-kwaumpimba awaa'á koyoraaó sisa'á isé'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawe'an-iyé súwasa ¹² áísaa esa sésa náávara kuráiyó suwaná íma awánáúmne siráiyé.

13-14 simátimuwasa áí'maesa amáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówana Ísuma toimá aúranka'a a'maréna aúramba kawe'á umánkaron-kanaama Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaa mayáímá aambá áúmbakon-kanaama úwasa aúramba kawe'á umánkarowaimba áí'maesa amáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówasa ¹⁵ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawe'á iíyo suwaná toimá súranka'a asínkáisa'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawe'á umásínkáiyé súwasa ¹⁶ amáán-kawaa-kwaasi évaka'a sésa agándaan-kanaara'o mirá uráintavena íma Áánútunopakemba kunkáiyé suwasá évakarawai sésa sáwí-imayaa-kwaasimo énarankasi íma kanaán-umai kawe'-má'yái-áwáámé'á isinó suwasá imáyáama taaínkaa'a ésa ¹⁷ sésa enaúramba kawe'á umánkaraivo kwentávái nóin-imayaawa kwéono áísaa esa suwaná Áánútun-aii simátimíwaiman-iyé súwasa ¹⁸ ánivo miYútaa-ánón-kwáásí aúramba kawe'ó umánkontavesa íma imáyáa umbá anóvowi tááyowasa ¹⁹ tuyasá tísaa esa sésa kenkáítí táánina'iyó. ánivo aúgavitana maránkaraayana'iyó. nóra ena aúramba awánamai kawe'á kwéiyó suwasaráí ²⁰ kesááninkain-iyé. maránkarauyamba aúgavitane. ²¹ ánivo ívé'a nóra isaná aúramba kawe'á umái kwéawanaiyompo kwemá anómban-ivo áísaa íyana kweyááríka'a simátimino sirááiyé. ²² ááéma Yútaa-anon-kwaasi sésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaiman-iyé síyawai mono'-náúmpá'á íma iyónááowe sumbá póna minánóvowí Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasarai ²³ sésarai anón-umaguraivo kwembá áísaa oro sirááiyé.

²⁴ simásúwóyasa ókwará'a aúramba kawe'á umánkarowaimba ááyowana túwasa sésa minkwáásígó sáwí-imayaa kwéiyé sewatá ísaraunda po Áánútu aúranka'a arupí umái simásimiyo suwaná ²⁵ sáwí-kwaasiya'i. kawekwáásiyá'iyó. kemá íma isáúmne. moórá-yantaatave'a isáúnda súramba kavíkwimbanivo ívé'a súramba awánáúmne súwasa ²⁶ nóraumai aúramba kawe'á umánkaraíyo áísaa esa suwaná ²⁷ á'a simátimundanivo íma isáawe. ókwará'o simátimena'o é'a isánááoo. kwenaráái kwaránáemo sé'a kwená kwayó-kwáásí-í'a ónááowe súwasa ²⁸ aká'áamba simánkesa sésa emá kwenaráái kwaráampo kesáámá

Mósesi arááíya kwégwaraumne. ²⁹ Áánútu Mósesimba aai simámakaivo minkwáásí náávaken-kwaasiya'iyo suwaná ³⁰ mindá'a mirá séna kemá mirá sembánivo minkwáásí ó'oran-kwaasin-iyé. kemá súramba kawé'á umásínkaraisa'a sune. ³¹⁻³³ kwemó ímo Áánútunopakembo kunkénaraankasi íma mirá uráísino. Áánútuma sáwí-imayaa kwéowai tááima íma kwéisaivo kwená mayáímó máyáawai tááima kwéisaiye. Áánútu áwí'o mósá maráawai tááima kwéisaiye. maambárámó úmaronkakemba íma moórá-augavitan-kwaasi máyáísana kawé'á umánkaraiye sewa'á kwéisaumne súwasa ³⁴ enanóma aampa'á maránkaraisa po úwoivaken-kwaasima éma enáái kentáá kawé-kwáásíyá kwésimasimendayaanivo mono'-náúmpákémbá kunákárúwaaoo suwaná kunákárúwaraiye.

³⁵ minkákémbá Ísu ai'mátukaan-aimba iséna avakáá-umai awánéna áísaa ena séna kwíyómpakemba kwaási úrandakona arááíya kwégwaraano súwana ³⁶ Ísuntavena séna anóndakoo emó sénda nááwawa'iyo. simásímína'a kwenaráái kwaráano súwana ³⁷ Ísu séna á'o aúrambo suwánáánda kemá úne súwana ³⁸ emá Ísóigoma óne séna kívairena kwená imáyáa mósá makáíye.

³⁹ kwená imáyáa mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa kwaási avuntambá taaínkaa'a ónááowe. túrambo kavíkáindawai túramba kawé'á umái awánáiyasa túrambo awánemayaiyawai túramba kaviyíniye súwasa ⁴⁰ amáán-kawaa-kwaasimo évaka'o máyówai isésa áísaa esa sésa ewá séwa kentááyavaiya túramba kavíkáiwai owéwá seénó suwaná ⁴¹ Ísu séna túrambo kavíkáawaimo máyáankakai kentí sáwí-imayaagona meéyámbá íma kwáyáísino. áta awánáúmne sentávéna kentí sáwí-imayaagona meéyámbá kwáyáíye Ísu siráíye.

10

sipisípigona kusavá'ó kárákwiraan-kwasai.

¹ Ísu séna árai'a simátíme'a sumpo ísáaro. sipisípi kusavá'ó kónáe síyawai ímo sipisípigona ontavímbó usávekesamo ésa kusarákémbó maatésamo ésa miwí umóyándáraware sénááowe. ² sipisípira'a kárákwiraiwai ontavímbá usá kwéveraiye. ³ miráumai ontará kawááná'á onta tiyánkáísana usáverena kwená sipisípi túwí'a utaisasá kwenáái isésa kwenópa'a kowaná ⁴ sipisípi kusavínkémbá tí'maena aiva'á kwisasá kwenáái ísántavesa ánaaemba kwégwaraawe. ⁵ ánivo ó'on-kwaasi táái íma ísámai tínaaemba íma kwa'maésa

kwéesa inkaisésa kóyáwé kwéowe ⁶ Ísu mirá simátimuwasa mináinkóná ááimba íma ísaraawe.

Ísu sipisípira'a kárákwirain-kwasai.

⁷ mináinkóná ááimba íma ísontavena Ísu séna árai'a simátimé'a sé'a sipisípigona ontamá kemá úne. ⁸ íma kunkáundara'a évakarawai tiráawai umóyándáraware. miwí táái sipisípiyonko íma ísaraawe. ⁹ kemá ontamá úne. kesópa'o tíya'o é'a usáveraaró senasá usáveraiya'a kárákwiyonaumne. toómbó naiyávésamo ésa kunákárúwaresa násuwesa ó'a usáveranaaowe. ¹⁰ umóyán-ámpá-kwáásímó tíyawaimo ésa kwaási tínkambai áwáávi-tantaa'a ónááombanivo kemá kunkáunda pósa ó'oran-kawe'a umái mai'mai'a ónááowe. ¹¹ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. sipisípira'o kawe'ó umáímo kárákwirainda'a séna kesí sipisípi túwa'naa ónaumne séna puwíníye. ¹² ánivo óntantavaiye sésa sipisípira'a tavíkáawai áwáávíte in-íyánkómbá awánésa sipisípi ivátiyuwesa kóuwana sipisípiyomba vamái kwatúwáísasa kówitawaa'a umáguraawe. ¹³ miwí sipisípira'o taviyí-ímáyáámá tuwésa óntane su'maimo mayái-ímáyáá kwéowe. ¹⁴⁻¹⁵ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. kesivo kembá súyaisa'a kemá kesivombá aúyáunana mirámó úndantemba kesí sipisípi amápa'a túyáunasa kembá kwésuyaawe. kesí sipisípima túwa'naa ónaundayave'a pó'a kemá puwónaumne. ¹⁶ kesí sipisípi évaka'a ó'on-kusava'a máyáamba pó'a kotíránasa kesáái ísámai tésa mimbórái'a umái máyaiya'a amáparawaira'a kárákwiyonaumne. ¹⁷⁻¹⁸ púwóndavinkemba usásinanaunda-imayaama kesivomá símísa'a kemá owé súndayavena kwenarumbá kwésimiye. kemó ímo owé súndarakai íma kanaán-umai sínkamosino. kesí imáyáavinkemba puwónaunda pó'a kanaará'á puwónaumne. púwóndavinkemba kanaán-umai usásinanaumne. kesivomá simásimena séna mirán-owo séna mirámó ónaunda-asirayamba símakaiye Ísu siráíye.

¹⁹ Ísu mináímbá súntavesa Yútaa-anon-kwaasi imáyáa ésa taaínkaar-uwasá ²⁰ évakarawai sésa taraváá-kwámbá arupimbá máyáintavena uwo'aó'á kwéíye. nóra séra kwenáái kwéísaaó suwasá ²¹ évakarawai sésa taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma mirá-áímbá sisinó. taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma aúgavitan-kwaasi aúramba kawe'á umái awánéna máísino siráawe.

Yútaa-anon-kwaasi tínaaemba umánkaraan-kwasai.

²² Yútaa-kwaasi anóm-bono'-nambo uráan-kanaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kwégauvunka'a

minkánáá táúgwi-kanaa póna túwana ²³ Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména Sórómoni áúgwimai úmakopa'a kwéguwasa ²⁴ Yútaa-anon-kwaasi torupésa taúkúmaresa áísaa esa sésa entávéta sáwívar-imayaaya kwéune. Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaima ewá ónómpo arupí umái sinatá ísáano suwaná ²⁵ Ísu séna simátimuna'anivo íma ísaraawe. kesivo simásímakaim-bayaima kwémayaunda póna kesí ááimba avora'á kwévaariye. ²⁶ keinárawa'a íma kesí sipisípiyomba pó'a kesááiyave'a íma áraire kwésewe. ²⁷ kesí sipisípi túyáúnasa kesáái ísámai kesínaaemba kwégwaraawa'a ²⁸ imáyáama timúnasa aúnaí'a umái maí'mai'a kwéomba pósa íma puwónááowe. kawáá úndavinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ²⁹ kesivomá símakaimba kwená asirayánkó amápar-asirayankomba usáyaaitaisasa kesivomá kawááimpinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ³⁰ kesé kesivoé mimbórái'a kwéuye Ísu siráiyé.

³¹ súwasa Ísumo sún-aintavesa Yútaa-anon-kwaasi ókwara'a tuvuwónáe sésa óntamba máyówana ³² Ísu simátimena séna kesivomá simásímakaim-bayai kawe'máyáímá kwémayauna'a kwéawanaavo nóim-bayaiya mayáúndayavaiya sínkamonaao súwasa ³³ íma kawe'máyáiyávéta inkamónáeta kwéumpo Áánútumba aká'áamba simánkaandayaveta inkamónaundayaawe. marapá-kwáásígómá séma Áánútuma úne séndayaveta inkamónaundayaawe suwaná ³⁴⁻³⁵ Ísu séna Áánútun-aaí aúvávimba ímo kampar-áimbó kwáyáin-auvaivimba agaimaréna séna Áánútu séna ísóigoman-owe siráiyé agaimaréna siráiyé. Áánútun-aaí simátímakowaiyavena séna ísóigoman-owe siráiyé. ³⁶ kesivomá ításinkena si'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Áánútu ááninko úne kwésundayave'a Áánútumba íma aká'áamba kwésimankaumne. ³⁷ kesivoná mayáímó ímo kwémayaundarakai kentávé'a kwíyómpakemba kunkáiyé sé'a íma áraire sesinó. ³⁸ kwíyómpakemba kunkáiyé sé'a íma áraire sembánivo kesí mayáiyávé'a Áánútuna mayáímá kwémayaiye sé'o é'a minká'á sé'a kwesé avowáe mimbórái'a kwéoye sénááowe Ísu súwasa ³⁹ moórágwara'a tátoranae sésa umbá táto'mai tovíráyuwowana kóuraiye.

⁴⁰ Ísu miwí tiyuwéna Yótáni-nomba kóaatena ááéma Yóni nombá pétinkaropa'a komáyowasa ⁴¹ kwaásiyomba torupésa sésa Yóni ímo awánáúnda-mayaima mairáimbanivo minkwáásiyávéna simásímakain-aimba árair-aimba siráiyé suwasá ⁴² sáwíva-kwaasi Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba

kunkáiyē siráawe.

11

Árásárási pukáin-kwasai.

¹ moóráwai áwí'a Árásárási Pétáni-naopa'a máyowana áí'a úwasarai ámánaakai túwí'a Máriaaee Máátaae mimbórává'á mészaya ² Máriaa o'on-tawai áséi-kwiyumba úm-basawemba Ísu aísamaira'a atímarena kwena'nóntáunei uwátukai-ininko éna tiyóvígomba áí'a kwéuwasarai ³ minúnándaráí moóráwaintavesarai sésarai Ísumba kosimáme se anóndakoo enarumbá ámakaandawaimba áí'a kwéiyē kosimámiyo suyaná kosimámuwana ⁴ Ísu iséna séna Árásárásimbo áí'o kwéimba íma pu'mái ánásaindayavena áí'a kwéivo Áánútu áwíkwara ááninko súwíkwara'o mósá maránááontavena áí'a kwéiyē Ísu séna ⁵ Máátaante Máriaante Árásárásinte kwenarumbá tímakomba póna ⁶ áí'a kwéun-aimba iséna kae-táwai aáno maéna ⁷ minká'á kwená kwayó-kwáásiyávéna séna ókwara'a Yútiyaa-ayampata kónaumne súwasa ⁸ sésa anóndakoo Yútaa-anon-kwaasi óntandei tuvuwónáe sésa kwéopa'a ókwara'a mináyámpá'á kónáe kwésene suwaná ⁹⁻¹⁰ Ísu miwí simátimena séna túnkwisasamo kombá íma sámá kaisasá pósa tanaambá kwévaavo sámó kaisasamó kombá íma tanaambá kwévaawe. mirámó ontembá isa'á ívé-kanaa kawé'á umái mayáímá mayánaumne Ísu séna ¹¹ kentáásí kwaásigo Árásárási aúma kwégwaimba pó'a usásinankaandayave'a kónaumne súmba ¹²⁻¹³ Árásárási pukóntavena Ísu súmbanivo kwená kwayó-kwáásí imáyáa ésa aúñ-kwaiguráimba póna usásinaniye-imayaa ésa sésa anóndakoo kawé'á imbá póna áí'a érankaniye suwaná ¹⁴ Ísu avora'á séna Árásárási pukwiyé. ¹⁵ áí'o ipa'á íma kwesé máyaunda kawé'á imbá póta kwenópataamo kondá suwáné'a kentávái árai'a Áánútumpakemba kunkáiyē simásinkanaaowe súwana ¹⁶ kwená kwayó-kwáásíwínkémbá moóráwai áwí'a Tómasi kwááyu áwí'a ávárawaama kwemá simátimena séna Yútaa-anon-kwaasi Ísumba inkamónááomba póta kweséya puwónáeta kónaumne Tómasi siráiyē.

Ísuma puwíyampinkemba usásinanaaowaina ááimban-iye kwaasái.

¹⁷ súwana Ísu Pétáni-naopa'a kúmba Árásárási puwúwasa utámárówana éiyaimba kwaúnka'a Ísu koísariye. ¹⁸ Pétáni-nao'a Yérúsaremuva'a egwaa'á pósa ¹⁹ Máátaante Máriaante tiyóvígo pukóntavesa Yútaa-kwaasiyomba ivi'á

kogwétesa máyówana ²⁰ Ísu kwétiyemo sumbá Mááta iséna kwétupa'a kúwana Máriyaa naaúmpa'a máyowana ²¹ Mááta Ísuntavena koséna anóndakoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino. ²² ívé'o Áánútumbo áísaa inanamó éna mirá íníye-imayaa kwéune súwana ²³ Ísu séna enayóvi pukáimpinkemba usásinaniye súwana ²⁴ Mááta séna naaén-kanaama tínana pukáindavinkemba usásinaniye-imayaama kwéune súwana ²⁵ Ísu séna púwómpinkemba kwéusasiñaawemo sewáiná ááimba kemá úne. aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowaina ááimba kemá úne. kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa puwónááombanivo usásinanaaowe. ²⁶ mésa kesááiyavai áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa íma puwónááowe. mindáyavai emá áraire kwéseno Ísu Máátaantavena súwana ²⁷ Ísóigoo emá Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawai óne. Áánútu ááninko óne. marapá'á kumíníyondawai emá óne Mááta siráíye.

²⁸ Mááta simásuwena kwéna áúnkontavena aúpá'á áápimba simámena séna anóndako kwétena kwéaayaiye súwana ²⁹ Máriyaa iséna avekáán-umai usásinena kwétupa'a kúmba ³⁰ Ísuma Máátaamo taawánónka'a ména íma naaópa'a túmba ³¹ Máriyaa usásinenamo kúmba Yútaa-kwaasi ivi'á ton-kwáásí awánésa imáyáa ésa sésa utamánkáapa'o ivi'ó táíndayavena kwiyé sésa kwa'maésa kumbá ³² Ísu máyonka'a Máriyaa kwéna anóndakoman-iye séna aísamaivimba kívarrena séna Ísóigoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino súwasa ³³ Máriyaae kwenánaaemba kwakón-kwaasiye ivi'ó tombá Ísu tuwánówana arumbá éna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana ³⁴ tísaa ena séna náánkara utamánkaraao súwasa anóndakoo taawánaao suwaná ³⁵ Ísu ivi'á tómba ³⁶ Yútaa-kwaasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntávéna umánkáíye suwasá ³⁷ évakarawai sésa aúgavitan-kwaasi aúramba kawé'á umánkaraimbanivo nóra séna íma asóvamankaisana pukáíyo siráawe.

Ísu Árásárasimba usásinankarain-kwasai.

³⁸ suwaná Ísuna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana utamánkaropa'a kúmba murí-áívimbá mámakesa óika'a óntandej awáá umásúwówana Ísu koawánéna ³⁹ séna óntamba akwátúwáaro súwana Mááta pukówai ámánaako séna Ísóigoo éiyain-tawai kwáimba póna ánkúte íníye súwana ⁴⁰ Ísu séna á'a simáme'a súnda kesááiyavaimo áraire sémo kenká'ó agevamáímo mémo e Áánútuna kawé'-máyaímá awánaniyone súwasa ⁴¹ óntamba akwátúwówana Ísu

kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó kesáái kwéisaandayave'a súwi súne. ⁴² kesáái kwéisaampo maanáimbá kwésunda pósa maanká'á máyaan-kwaasi kentávésa árai'a Áánútu ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe simásuwena ⁴³ anónka'a séna Árásárásiyo iyuwó súwana ⁴⁴ pukówaima iráimba ampaantanéí avakúmá ánáan-kwisuwesa aiyayaanka'a asááúmaresa a'nómpá'á káátamaresa mirán-úmakon-tantaakwa'a iyúwana Ísu séna iyátúwéwana máino siráiyé.

anón-kwaasi Ísuna áamáyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Áríku 22:1-2

⁴⁵ Yútaa-kwaasiyomba Máriaanopa'a kun-kwáásí Ísumo úmba awánésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé suwasá ⁴⁶ évakarawai ímaniye sésa áamáán-kawaa-kwaasitopa'a kosésa Ísumo ún-aimba simátímúwasa ⁴⁷ mináimbá isésa áamáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé aaimó ísón-kwaasi tááyesa sésa íma awánáúnda-mayai maémáyáimba póta nóraya ónaumno. ⁴⁸ úwoimo túwáananamo éna mirám-báyáímá maémáyainda pósa amáparawai kwenááiyavesa áraire sénááowe. minká'á Áróamáani-kamaani-kwaasi tésa anóm-bono'-namba tayawísíyuwesa kentáámá amáparawaima sáwí'a umásínkáávainivo nóraya ónaumno suwaná ⁴⁹ moóráwai áwí'a Káyavaasi minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á póna séna íma kawe'á umái kwéisaawe. ⁵⁰ Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye Káyavaasi siráiyé.

⁵¹ mináimbó súmba íma kwená imáyáavinkemba siráivo minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á máyontavena póna Áánútu imáyáama amúwana paárumai séna Yútaa-kwaasi amáparawaiyavena ísámai Ísu puwíníye. ⁵² íma Yútaa-kwaasiye su'mai Áánútu áráá'a ovó ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mimbórái'a umái méigwae séna Ísu puwíníye. ⁵³ Káyavaasi mináimbá súwasa minkákémbá Yútaa-anon-kwaasi Ísuna áamáyu-aimba suwaná ⁵⁴ mindáyavena Ísu íma Yútaa-anon-kwaasi túranka'a kwéna tiyuwéna ugóná ayááivá'á Évaráimu-naopa'a kúmba kwená kwayó-kwáásíyé koméraawe.

⁵⁵ komáyówana tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tínimba pósa tirumbó kawe'ó íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a koyorupésa ⁵⁶ Ísuntavesa mivá maava'a awánésa anóm-bono'-naumpa'a torupésa sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe. ⁵⁷ mono-káwáá-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye sumbá Ísumbo awánésamo ésa simásimiyata

tátóráano sumbá mindáyavesa úwoi-kwaasi sésa tanómbo opa'á tíní. Iya tíníyo siráawe.

12

Máryaa Ísu aísamaira'a áséi-kwiyum-basawemba pékain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Mááka 14:3-9

¹ tiyótaasa í-tánón-kánáámá sáwiyanka'a túwana ava'moraé-kanaa úwoi kwáyowana Ísu Pétáni-naopa'a kwéna pukómpinkemba usásinankarowai áwí'a Árásárásina naaópa'a kúwasa ² Ísuna toómbá agaimarówana Ísuwe Árásárásiye toómbó naiv'á máyóyana Mááta mintómbá maimái tíma'maena kúwana ³ Máryaa áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakena Ísu aísamaira'a sáwíva'a atímarena kwena'nóntáunei uwaúwana mimbásáwén-kwíyúnkó anónka'a naaúmpa'a iyúwana ⁴⁻⁵ moóráwai áwí'a Yútási Isakérióti séna nóra sénawa mimbásáwémbá ivátuwena anón-ontamba 300 kina mairéna ímo óísambo makáan-kwaasi taain-timiyo séna mináímbó siráimba Ísuna kuntaru'ó mayáníwaima séna ⁶ íma óísan-iyaaín-kwaasiti imáyáa éna séna kwemá Ísuna kwaasiti óntanka'a kárákwironda'a umóyándá'á póna minóntámpínkémbá mayánáe séna mináímbá súwana ⁷ Ísu séna minínímbá aúwéwana úwoi máíno. púwónanamo pésinkanintavena mirá kwéiye. ⁸ ímo óísambo maráán-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne Ísu siráíye.

Árásárásina ámááyu-aimba siráan-kwasai.

⁹ súwasa Pétáni-naopa'a Ísu máyáíye sumbá sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi isésa Árásárási pukówana usásinankarowainte kotuwánanae sésa kuráa. ¹⁰⁻¹¹ Árásárásimba usásinankarontavesa pósa Yútaa-kwaasima miwítí anón-kwaasi tiyuwésa Áánútunopakemba kunkáiwainopata kónáe sésa suntavái mono-káwáá-kwáásí Árásárásina ámááyu-ainkwara'a siráawe.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Áríku 19:28-40

¹² tindaauraamba áséi-masawemba pérankomba póna ívékaamba Yérúsaremuva'a Ísu kwétiyemo sumbá kwaásiyomba isésa ¹³ taayánama ayáiresa aampakémbá kogwéairesá anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'maráísana

kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye. kwená Ísareri-kwaasiti kawááná'án-iyé kwenáwí'a mósá kwémaraumne suwaná ¹⁴ moórá-poima áwí'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba ¹⁵ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Sáiyono-naopaken-kwaasi táá'a kaivó kentí kawááná'á kwétiye. naanté-tónkígó ayáá'maena kwétiye

agaimarénamo siróntemba miráumai Ísu tiráiyé. ¹⁶ mitáwai kwená kwayó-kwáásí íma imáyáama umái tááka'a makómba pósa Ísu pukómpinkemba kwíyómpa'a iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúváivimba kwáyáinka'a póna mirán-iyé siráawe. ¹⁷ Ísuma Árásárási pukómpinkemba usásinankomba awánésa évaka-kwaasi simátímúwasa ¹⁸ isésa mindáyavesa pósa aampakémbá koáirówasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásí iséise esa sésa amáparawai kentáámá siyuwésa kwenarááiyé su'mai kwégwaraavo nóraya ónaumno siráawe.

Kíríki-ayampaken-kwaasi Ísumba awánanae siráan-kwasai.

²⁰ Yérúsaremu-naopa'a monor-áimbá isánáe sésa Yútaa-kwaasi kuwasá Kíríki-kwaasiye kwésa ²¹ Vírípima Káriri-ayampa'a Pétésáítaa-naopaken-kwaasigonopa'a tésa sésa Ísumba awánanaeta túne suwaná ²² Vírípima Éndarumba kosimái áí'maesarai Ísumba kosimámúyana ²³ Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba póna kesúwíko anómba índayavena ívé'a kwévaariye. ²⁴ árai'a simátíme'a sé'a ánáyumbo úwoimo kwaíndamo éna íma arambá iyánívo ayumbá u'maráawana aáyánkarena áruma kwiréna sáwívar-aramba imái ávu kániye. ²⁵ mirámó ontembá tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménáaovo maambárárákén-ímáyáámó tuwáyawai aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁶ kentávésa ená mayáímá mayánáe síyawai kesínaaemba kwáráaro. mirámó iyawai kesé ménáaowe. kesí mayáímó mayáiyawaima kesivo kentúwí'a mósá marániye Ísu siráiyé.

Ísu kwemó puwúntavena siráin-kwasai.

²⁷ Ísu simásuwena séna kesirunkómá umbaiyé taimbá pó'a nóra sénaumno. kesivoó maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwaaó íma mirá sénaumpo kemá mindáyave'a kunkáumne. ²⁸ kesivoó enáwíko anómba íníye súwana kwíyómpakemba aaí séna á'a kesúwí'a anómba uráunda pó'a moórágwara'a ónaumne súwasa ²⁹ máyón-kwaasiyomba isésa évakarawai sésa kwíyónaai siyé suwasá évakarawai sésa Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aaí

kwésimamiye suwaná ³⁰ Ísu simátimena séna mináímbó isáámba íma kembá kwésuwa'naa-ivo kembá kwétuwa'naa-iyé. ³¹ marapá-kwáásímó aaivimbó maitinkáín-kánaámá kwétiye. marapá-kwáásítí sáwí-kawaana'a kwatiyuwánín-kanaama kwétiye. ³² taaira'á mói sinkánááon-tawaima amáparawaima imáyáama tíménasa kesópata ténááowe Ísu séna ³³ mirámó siráimba taaira'á inkamíyana puwíníntavena súwasa ³⁴ kwaásiyomba isésa sésa Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima aasiyaasí maí'maí'a íniye siráivo emó sénda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba pósa taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne sémpo emá nááwa se ewá seénó suwaná ³⁵ Ísu séna kwaási sáma kamátinkaina'a úndanivo sáwíyanka'a kesé ménaumne. kwaásimo túnín-ayampa'o kombá náávara'i kwégowasa pósa íma kwéawanaawe. túnín-tantaako kesópa'a tivó sé'a sáma kamátinkaipa'a máéro. ³⁶ sáma kaimbá pó'a kentávé'a sé'a kentáási ságayanda'a óne sembá pó'a ságayanko áráá'maa'a aú'mái ménaaowe Ísu siráíye.

Yútaa-anon-kwaasi Ísuntavesa íma áraire siráan-kwasai.

Ísu simásuwena tiyuwéna aúpá'á méraiye. ³⁷ túranka'a kawé'-má'yái íma awánaraan-awaame'a uráimbanivo kwentávésa íma árai'a Áánútunopakemba kunkáíye siráawe. ³⁸ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowaima áwí'a Áísáya siráin-aimba árai'a súmba

Ísóigoo kawer-áímbá kosimátimunayasa mináíntávésa íma áraire kwésewe. ená asirayámbá agaráátinkaandamanivo íma kwéawanaawe

Áísáya agaimaréna siráíye. ³⁹ Ísun-aiyavesa íma áraire suntavéna naaóvá'á Áísáya agaimaréna séna

⁴⁰ Áánútuma túramba kavítúwáísasa pósa túramba íma kwéawanaawe.

Áánútuma táá'a kaúntinkaisasa pósa íma kwéisaawe.

Áánútumo simbá mirá uráunda pósa kesópa'a íma tíya'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawé'á umátinkanaumne

Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna séna ⁴¹ Ísuna ságayamba awánomba póna mináímbá agaimaréna siráíye.

⁴² Yútaa-anon-kwaasi évaka'a Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáíye sésa áamáan-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á íyóvo sésa aambá áúmbaraavainiye sésa íma avora'á súmbá ⁴³ Áánútuma kesúwí'a mósá maráínkwáe-imayaama ímanovo kwaási évakarawai kesúwíta mósá

maráigwáe-imayaama ésa mirán-ímáyáámá umbá pósa Ísuntavesa áraire íma avora'á siráawe.

Ísu simátimuwasa taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁴ íma avora'á suwaná Ísu anónka'a séna kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai íma kentáváiyé su'mai kwésevo si'mákaiwaintavaigwara'a áraire kwésewe. ⁴⁵ kesí ááimbo suwánqawaimo ombá íma kené su'mai kwésuwanqavo si'mákaiwainkwara'a kwéawanaawe. ⁴⁶ marapá'ó kumúnda kwaási sama kamátinkaina'a únda pósa kenká'á agevamái máyáawai íma túnín-ayampa'a ménaaowe. ⁴⁷ kesááima ísámai íma kawé'á kwéowai aavimbó maitinkáima íma kemá úne. marapá-kwáási íma aavimbá maitinkáandayave'a kumúndanivo sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae'a kunkáumne. ⁴⁸ naaén-kanaara'a kesáái isésa tínaaemba umásinkaiyawai sésa kawer-áimbá sínaaemba umámakaundaniye sénááowe. ⁴⁹ íma kesí ímáyáavinkemba súnda pó'a kesivo si'mákaiwaima simásímakain-aimba súnda pó'a naaén-kanaama tínasa sésa kawer-áimbá sínaaemba umámakaunda ímo oráámbá uráundaniye sénááowe. ⁵⁰ kesivon-ááima aúnái'a umái mai'mai'a ónááon-aimban-iyé. súnda-aimba kesivo simásímakain-aimba kwésimatimune Ísu siráiyé.

13

Ísu kwená kwaási tísamaira'a nombá pétinkarain-kwasai.

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáá aavýaaraamba kwáyowana ívékaamba Ísu ímáyáama éna séna marapá'á tuwé'a kesivonópa'a kuntuweré'a iyónaunda-kanaama kwétiye séna marapá-kwáási kwenááima ísón-kwaasi ávááraumai ímáyáama tíména miwíyáváiyé séna puwíniye súwana ² Sáátáánigo Sáímoni ááninkomba áwí'a Yútási Isakériótimba Ísuna kuntaru'á uwó-ímáyáámá ámakowasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé toómbá kwénowana ³ avowámá amápar-asirayamba ámakowana póna Áánútunopakemba kunkáunda pó'a kuntuweré'a iyónaumne-imayaama Ísu éna póna ⁴ toómbá némáyonkakemba usásinena paákákén-únánkwátói ayú'marena táuri úsúmaena ⁵ táávepimba nombá atímarena kwená kwayó-kwáási tísamaira'a nombá pétinkena táurinei uwátuwena ⁶ Ísuma Sáímoni Pítaanopa'a túwana séna Ísóigoo íma kesísamaira'a nombá pésinkaaó súwana ⁷ Ísu séna kemó úndama ívé'a íma kwéisaanda po aáno isáníyone súwana ⁸ Pítaa séna kesísamaira'o nombó pésinkendayave'a a'áo síma sima'a ónaumne súwana Ísu séna enaísamaira'o ímo nombó pérankaanamo éma kesí kwaási-i'a íma ínáyone súwana

⁹ Pítáa séna Ísóigoo ená kwaási-i'a ónáe súmpo sísamairare su'mai íma pésinkenda síyayaampakwara si'nómpákwará'á nombá pésinkaaó súwana ¹⁰ Ísu séna nombó pékaawaimo ésa íma amápa-kuva'a nombá peránááovo tísamairare su'mai nombá peránááowe. keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye súmba ¹¹ Ísu kwená kuntaru-kwáásígómbá ísarontavena séna keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye siráíye.

¹² Ísu simásuwena tísamaira'a nombá pétinkayuwena paákákén-únánkwátóimo ayú'maromba maimái úmaena ménamo toómbó némáyopa'a kwéna tísaa ena séna kemó úndawaina ááimba ára kwéisaao. ¹³ kentávé'a sé'a amápa-tantaa'a agaráásinkaandawaima Ísóigoma ónemo sembá árai'a mirán-kwáásímá úne. ¹⁴ kemá kentí agaráátinkaina'a Ísóigoma pó'a tísamaira'a nombá kwévetinkaundayave'a kemá moórá-mora-umai nombá pétinkaaro. ¹⁵ kemó kentí kwayó'ó maráúndantemba keinárawakwara'a mirán-oro. ¹⁶ árai'a simátíme'a sé'a kwayó-kwáásímó ésa miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitanaaowe. ti'mákaiwain-aaí maimaésa kosimátímakaawaimo ésa ti'mákaiwaimba íma usáyaaitanaaowe. ¹⁷ miráumai kemó uráunda á'a awánaraavo mirámó íyambo é'a tirumbá kawé'á ónááowe. ¹⁸ keinárawapinkemba íma amáparawaiyave'a súmpo ítátinkaunda-kwaasi á'a túyaraumne. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kesé moórávinkembo toómbó naráiwaima kesí kuntaru-kwáásímán-iye agaimaréna siráimba árai'a siráíye. ¹⁹ íma paáruraisa'a simátímunda póna aánomo paárína'a kentávé'a sé'a árai'a séna Áánútunopakemba kunkáíye sénááowe. ²⁰ árai'a simátíme'a sé'a ti'maráanasa kwíyawai táái ísámai kawé'á íyantén-umai kesáái ísámai kawé'á ónááowe. kesááimo isáíyantén-umai si'mákaiwain-aaí isánááowe Ísu siráíye.

moóráwai kesí kuntaru'á íníye Ísu siráin-kwasai.

Mátíyu 26:20-25, Máaka 14:17-21, Áríku 22:21-23

²¹ Ísu simásuwena kwenarumbá umbaí tówana séna árai'a simátíme'a sé'a keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásír'á agaráátinkaniye súwata ²² kwená kwayó-kwáásí moórá-mora-umai méta kwenáúvínaayaivimba éta nááwantavena síyó séta ²³ kwená kwayó-kwáásí Ísuma kembá arumbá símakowaima Ísuna egwaa'á máyaawanana ²⁴ Sáímoni Pítáa kentávéna aúwánáán-awaame'a éna séna nááwantavai seénó se áísaa uwo súwa'a ²⁵ avakáá-umai áísaa e'a sé'a Ísóigoo emó sénda

nááwa'iyó séwánana ²⁶ Ísu séna kemó toómbó nompí tu'mái aménaunda-kwaasi kwemán-iyé séna toómbá maimaéna nompímbá tu'mái mindá'á Sáimoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásimba amúwana ²⁷ mintómbá mayówana Sáatáánigo kwenarumpimbá iyúwana Ísu simámena séna emó ónáo sindai'a maaránka'a uwó Ísu súwasa ²⁸ toómbó kwénaapa'o máyón-kwaasi Ísumo sún-ainkona ááimba íma ísámai kawerumbá ²⁹ sésa Yútási óntanka'a tavikówaintavena Ísu séna ímo óísambo makáan-kwaasi évaka'a timiyó Ísu siyé sésa tanómbó káúvón-kanaaratavai sésa toómbá meéyán-uwó Ísu siyé suwaná ³⁰ Yútási Ísumo amún-tomba maimaéna avekáán-umai máápa'a kumúwana túnkuraiye.

aúná-amaambo simátímakain-kwasai.

³¹ Yútási máápa'a kumúwana Ísu séna ívé'a kwaási úrandako súwí'a anómba umái kwévaarisana kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómba umái kwévaariye. ³² kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómba intembá ívé'a Áánútu kesúwí'a anómba íniye. ³³ kesí iyámpóiyono. sawíyanka'a kesé mé'a tiyúwáana'a sivakáá ónááowe. Yútaa-kwaasiyave'o á'o simátíme'o súndantemba kentáv'é'a sé'a iyóndara'a íma kanaán-umai iyónááowe. ³⁴ aúna-amaamba simátíména'a kesirumbó timúndanten-umai moórá-mora-umai kentirumbá tíméro. ³⁵ moórá-mora-umaimo kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuna kwayó-kwáásín-owe sénááowe Ísu siráiyé.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Áríku 22:31-34

³⁶ Ísu simásuwowana Sáimoni Pítaa áísaa ena séna Ísóigoo náávara iyíniyono súwana iyóndara'a ívé'a íma sínaaemba kwaráníyompo aáno sínaaemba kwaráníyone súwana ³⁷ Pítaa séna Ísóigoo nóintavaiya ívé'a íma ánaaemba kwaránaumno. íma pó'a áwa'naa umai púwónana kawe'á íniye súwana ³⁸ Ísu séna áwa'naa umai puwónaumnemo sénda kemá árai'a simáme'a sé'a kokórigomo ímo ááimo siráindara'a kaumborá'á kentávái séma íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu siráiyé.

14

Áánútunopa'a iyónááon-amba kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena simátímena séna kentirumbá íma sawí'a é'a íma anón-imayaa oró. Áánútuwe aráápamai mé'a kesé aráápamai máéro. kentí imáyáa Áánútumpa'a

tuwé'a Áánútuna imáyáa é'a ánivo kesí imáyáa oró.
² kesivoná naaópa'a sáwíva'-maru'a kwéraiye. ímo mirámó uráinkakai íma simátimusino. ³ kemó iyúnda kentí maru'á uto'mayaa umátinkanae'a iyúne. usauwé'mae'o kunti'mae'o iyónda kemó máyaundara'a uménaaowe. mirá ona'á kesé ménaaowe. ⁴ kemó iyúnda-amba á'a awánaawe súwana ⁵ Tó máasi simáména séna anóndakoo emó iyónda-naopa'a íma awánáúmne. nááraumai minámbá awánanaumno súwana ⁶ Ísu séna Áánútunopa'o iyónááon-amba kemá úne. kemá áraikona ááimba úne. kemá maí'mai'a ónááowaina ááimba úne. kesivoná naaópa'a íma úwoi iyónááomba pó'a kemá minámbá únda pó'a iyónááowe. ⁷ kesí ááimbo kwésuwanekai kesivombá awánaasino. ívé'a kwéawanaawe súwana ⁸ Vírípi séna anóndakoo enavombá agaráásínkénanaya kentáá kanaa íno súwana ⁹ Ísu séna ayáátáaka'a keséma máyaundanivo emá kesí ááimba íma kwésuwanane. kesí ááimba suwánaawaima kesivombá á'a kwéawanaavo nóra isa enavombá agaráásinkaaó seénó. ¹⁰ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáíye. mináintávé'a áraire seró. íma kesí imáyáavinkemba súmpo kesivomá kesé ména kwená mayáímá isa'á súne. ¹¹ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáimba pó'a mináintávé'a áraire seró. ímo mirámó sé'o é'a kesí mayáímá awáné'a sé'a árai'a kwíyómpakemba Áánútunopakemba kunkáíye seró. ¹² árai'a simátime'a sé'a kentávé'a árai'a Áánútunopakemba kunkáíye siyawaima kemó úndantem-bayai miwígwará'á mayánááowe. kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amamba ai'maráándayavena miwítí mayáígó kesí mayáígómbá usáyaaitaniye. ¹³ kesí imáyáamo é'o sísaa íya'o é'a mirá ónaumpo kentávé'a ísámai kesivo áwí'a mósá maránááowe. ¹⁴ kesí imáyáamo é'o sísaa íya'o é'a kemá mirá ónaumne Ísu siráíye.

Áánútun-amamba ai'maráanana kumíniye siráin-kwasai.

¹⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna kentirumbó símakaambo é'a kesáái ísámai kawé'á ónááowe. ¹⁶ kesivombá áíśaa onaná karáá'á tutinkániwaimba ai'maráínana kumbéna kesé aasiyaasí maí'mai'a íníye. kwemá áraikona ááimban-íye. ¹⁷ marapá-kwáásí kwembá íma awánésa kwenáái íma ísáamba pósa íma kanaán-umai sésa kesé tamaiyó sevó kesé ména kentirumpimbá maí'mai'a ímbá pó'a kwembá kwéawanaawe. ¹⁸ sáwíyanka'a tiyuwáúndanivo íma megusaamó ontembá ónááovo usauweránáumne. ¹⁹ sáwíyanka'a marapá-kwáásí kembá íma suwánanaaombanivo keinárawa'a ókwara'a suwánanaaowe. kesé ménaunda pó'a kemá aúnáí'a umái ménaaowe.

²⁰ minkánáámá tínimba pó'a sé'a árai'a avowáe ména kesé máyáísata kwesé máyaumne mirá sénááowe. ²¹ kesááimo taagwiyavésamo kawé'ó kwéowai tirumbá kwésimewe. tirumbá simíyawaima kesivoé kesé sirunkái timéyauye. kesirumbó timúndawaiyavaiye simái avora'á paárumai ménaumne súwana ²² Yútási Isakérióti aráámáómá áwí'a Yútási séna Ísóigoo nóintavaiye séwa úwoi-kwaasiyavaiye simái íma avora'á paárumai ménaumne seénó. kentááyáváiyé simái avora'á paárumai ménaumne seénó súwana ²³ Ísu séna tirumbá símakaawaima kesáái ísámai kawé'á íyana kesivomá arumbá miwí timínakai kesé kesivoé miwísé kumbéyauye. ²⁴ kesáái ísámai íma kawé'á kwéowai tirumbá íma símakaawe. súnda-aimba íma kesí imáyáavinken-aimbanivo kesivo si'mákaiwaina imáyáavinken-aimban-iyé.

²⁵ kesé máyaundara'a mináímbá kwésimatimune. ²⁶ ánivo kesivomá kwenamambá kentí karáákómbá ai'maráínana kumbéna kesí anondá éna amápa-tantaa'a agaráátinkena súnda-aimba timína'a táaka'a maránááowe. ²⁷ tiyuwé'a paru kwéumatinke'a kentirumbó kwempa'ó maráiyántáá'á kwétimune. marapá-kwáásí íma kwétimewa'anivo kesirumbó kwempa'ó maráúndantemba miráumai kwétimune. mindáyavena kentirumbá íma sáwí'a éna íma táá'a kaíno. ²⁸ tiyúwáandanivo kentópa'a usauweránaumnemo súnda á'a kwéisaawe. kentirumbó símakaambo é'a kesivonópa'a iyóndayave'a aamoí ónááowe. kesivomá kembá usáyaaitaraintavaiye simái aamoí ónááowe. ²⁹ íma paáruaisa'a simátimunda póna paárina'a kentávé'a sé'a árai'a siráiyé sénááowe. ³⁰ Sáátáánigo maambárará'á sáwí-kawaana'a kwétimba pó'a íma ayáátáaka'a aaimá simátimundanivo kwená asirayánkó íma kembá tátoraniye. ³¹ kesivomá simásímakaimba mirá únda suwánésa sésa avowámbá arumbá ámakaiye sénááowe. usásinaiyata konó Ísu siráiyé.

15

árai'a ándáma kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹⁻⁵ Ísu simátimena séna árai'a ándáma kemá úne, kesivomá minándará'á tavikáiwaiman-iyé. ándáma kemá úne. ándágo amaimá kemán-owe. ímo arambó iyáínda-amaimo éna ayááisiyuwaniye. arambó iyáínda-amaimo éna ayááe'marainana aráságáyó agaimái arambá iyániye. ayááe'maraintemba simátímakaunda-ainkoma mirá kwéena tirumbá arupí kwéiyé. kesé tarúmai maíya'a kemá kempá'á tarúmai máeno. amaiyé su'maigomo éna íma arambá iyániye. mirámó intembá kesémo ímo tarúmaimo

maíyambo éna íma arambá iyániye. kemá kesé tarúmai máéna'a pó'a kesémo tarúmaimo maíyawaimo é'a sáwívar-aramba imái ménaaowe. kembó ivá'ó siyuwésamo ésa íma arambá imái ménaaowe. ⁶ amaimó ayááisuwainda-amaimo aáyánkáíndamo éna aú'mái agaisuwániye. kesémo ímo tarusiyawaima mirá íniye. ⁷ kesémo tarúmaimo maíyawai kesááimo kentirumpimbó táto'maraiyawaima áísa íyana póna mirá umátinkaniye. ⁸ sáwívar-arambo imáímo maíyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísu arááíma kwáráan-kwaasin-owe síyana kesivo áwíkomo éna anómba íniye. ⁹ kesivomó arumbó símakainten-umai kesirumbá kembá kwétimune. kemó é'a misírúntáváiyé simái máéro. ¹⁰ kesivoná amáámbo ísámai kwenaruntaváiyé simái máyaundantemba kesí amáámbo isé'o é'a kesiruntaváiyé simái ménaaowe. ¹¹ mináímbá simátímakaunda pó'a kesí aamoi-yántáákó kentirumpimbá anómba kwáyaina'a aamoi umái máéro. ¹² kesirumbó timúndantemba moórá-mora-umai tirumbá tíméro. mindá kesí amáámbo kwétimune. ¹³ kentí kwaásiyavaiye simái kwétuwa'naa-e'a puwónáe sésamo puwiyamba íma moórá-aimba simái usáyaaitamai tirumbá tíménááowe. ¹⁴ kesááimo isémáyayawaimo é'a kesí kwaási-'a ónááowe. ¹⁵ anón-kwaasigona kwayó-kwáásí anóndakona mayái íma awánaraambanivo kwenávárawaisai kwená mayái awánaraawe. mirámó ontávé'a pó'a kesivomó amápar-aimbo simásímakaimba simátimunda pó'a íma kesí kwayó-kwáásíyé sendá kesívarawaisaiye sénaumne. ¹⁶ keinárawa'a íma kembá ításinkaawa'a kemá keinárawa'a ítátinkaunda pó'a kwégwe'a asirayán-árámbá koinái sáwívase umái máéro. kesí imáyáamo é'o kesivompá'ó áísa íyanamo éna mirá umátinkaniye. ¹⁷ moórá-mora-umai tirumbá tíméro sé'a mirán-amáámbo simátímakaumne Ísu siráiyé.

marapá-kwáásí tíyámbo umátinkaraan-kwasai.

¹⁸ Ísu mináímbá simátimena séna marapá-kwáásímó keinárawatavesamo tíyámbo umátinkaiya'o é'a tááka'a maré'a sé'a aiva'á kentáásí Ísóigomba áyámbo umánkaraawe sénááowe. ¹⁹ kemá marapá-kwáásívinkémbá kembá ítátinke'a kendéin-owe súnda pósa marapá-kwáásí tíyámbo kwéumatinkaawe. kembó úwoimo marapá-kwáásímó onkákái kentávésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá tímésino. ²⁰ kwayó-kwáásí miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitaraawemo súnda imáyáama oró. kentí anóndako únasa pósa marapá-kwáásí aká'áámbo simásinkesa sáwí'a umásínkáanten-umai keinárawa'a aká'áámbo simátinkesa sáwí'a umátinkanaaovo kesááíma ísámai kawé'á iyawai

kentááima isánááowe. ²¹ keinárawa'a kesí kwaási-i'a ombá pása marapá-kwáásí aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaowe. si'mákaiwaimba íma awánaamba pása sáwí'a umái mirá ónááowe. ²² kemó ímo kusimátimundarakai marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáísino. kusimátimunasa miwítí sáwí-imayaama ivá'á túwáaraamba íma ivá'á túwáawana úwoi kwáyáie. ²³ tiyámbo masinkáiyawai kesivonkwará'á tiyámbo kwéumankaawe. ²⁴ kemó ó'owimo usáyaaitamaimo ímo ó'on-o'om-bayaimo mayáúndarakai marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáísino. kesí mayáímá awánésa kenté kesivonté tiyámbo kwéumasinkaawe. ²⁵ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna úwoiyavesa kembá tiyámbo kwéumasinkaawe siráinka'a póna mináímbá ívé'a kwévaariye. ²⁶ kesivonópa'a iyé'a kentí karáá'á tutinkáníwaimba ai'maráanana kesivonópakemba kwenamankó keinárawate kumbéna kwemá áraikona ááinda'a póna kentávéna amápa-tantaa'a kusimátiminiye. ²⁷ kemó mayáímó ááimbo asááwándarakemba á'a suwánaraamba pó'a kentáváigwará kesí mayáiyáváigwará'á simátímapa'a kónááowe.

16

¹ naaémba kesááiyave'a íma asiramái mé'a siyúwáavo sé'a mináímbá kwésimatimunda imáyáa oró. ² naaémba marapá-kwáásímó keinárawatavesamo mono'-náúmpákémbá kwatuwánáemo sénááomba mindáyavesa sésa Ísuna kwayó-kwáásí tínkamiyawai Áánútuna mayáímá kwémayaawe kampa'á sénááowe. ³ kenté kesivonté íma suwánaamba pása miráumai sáwí'a umátinkanaaowe. ⁴ ívé'a mináímbá kwésimatimunda póna mindá paárína'a tááka'a maré'a sé'a simásimakaimba kwévaariye sénááowe. mindáyave'a kwésimatimune Ísu siráie.

Áánútun-amanko mayáímá kwémayain-kwasai.

Ísu simásuwena séna keinárawate máyaunda pó'a mináímbá íma simátímake'a ⁵ si'mákaiwainopa'a iyóndatavaiye sé'a ívé'a simátímakaana'a náávara iyónó sé'a íma sísaá owa'á ⁶ iyónaumne sún-da-aímbo isááwana tirunkó umbái taisa'á pó'a náávara iyónó sé'a íma sísaá owe. ⁷ árai'a simátíme'a sé'a ímo iyúndarakai kentí karáá'á tutinkáníwaima íma kúmísino. iyé'a kwembá ai'maráanana keinárawate kumbéna kawé'á umátinkaniye. ⁸ kumbéna marapá'á máyáan-kwaasi kentí sáwí-imayaagona ááimba agaráátinkaniye. arupímo umáímó maígona ááimba agaráátinkaniye. Áánútumo aavimbó

maitinkáníwaina ááimba agaráátinkaniye. ⁹ kesááiyavaimo ímo áraire síyawaiyavena simátimena séna kentí sáwí-imayaa úwoi kwáyáiyé síníye. ¹⁰ kesivonópa'a iyúnda íma suwánanaaomba póna kentí karáá'á tutinkáníwaima arupí umái ménaaomba kunagaráátinkaniye. ¹¹ maambárará'á sáwí-kawaana'a á'a aaivimbá mayánkaraimba póna Áánútu aaivimbá maitinkáníyema simátiminimbaniye. ¹² sáwívar-aimba simátimusina umbai-áimbá pó'a ívé'a íma kanaán-umai isánááomba pó'a naaémba isánááowe. ¹³ Áánútun-amankoma kumbéna amápa-tantaatavena árair-aama va'mái simátiminiye. íma kwená imáyáavinkemba simátiminivo simámakain-aimba simátimena aánono paárinin-tantaa'a simátiminiye. ¹⁴ sún-da-aimba simátiminana kesúwí'a anómba íníye. ¹⁵ amápar-aintomba kesivondéimá mindá kendéimán-iyé. miráumai sé'a simámakaunda-aimba Áánútun-amankoma simátiminiye Ísu siráiyé.

tirumbá umbái tamái naaémba kawé'á uráin-kwasai.

¹⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowe súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásívinkémbá évakarawai sésa kesivonópa'a iyúnda pó'a sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo simbá nóintavaiya kwésiyo. ¹⁸ sáwíyankaremo simbá mináinkóná ááimba íya kwéisaumne. nóintavaiye séna kwésiyo suwaná ¹⁹ Ísu miwí tuwánarena áísaa ónáe kwéuwana simátimena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo sún-da-aintave'a keinárawa'a ávááraumai kemó sún-da-aintave'a ísámae kwénaaowe. ²⁰ árai'a simátime'a sé'a keinárawa'a ivi'á táiyasa marapá-kwáási aamoí ónááombanivo kentirumbá umbái tamái mé'a naaémba kentirumbá etóyói ónááowe. ²¹ moórá-ininkomo iyámpóimo maránkarainda-kanaama tíanamo éna áí'o kwéuwanamo maránkaraintavaiye séna ísámai umbái táinana naaémba miniyámpói awánéna aamoí umánkaniye. ²² mirá ontembá kentirumbá ísámai umbái té'a naaémba suwáné'a aamoí ónááowe. aamoimó ii-yántáá'á íma maitiyuwánááowe. ²³ minkánáá tína'a íma sísaa ónááovo kesivombá áísaa iyamba kentávé'a ísámai áísaa iyantavena póna mirá umátinkaniye. ²⁴ kesivombá íma áísaa uráavo ívé'a kentávé'a ísámai áísaa iyamba mirá umátinkainana kentirunkó anómba aamoí ína'a máéro Ísu siráiyé.

marapá-tántáá'á Ísu usáyaaitaraiye siráin-kwasai.

²⁵ Ísu simásuwena séna kwántámai-aimba simátimunda pó'a naaén-kanaama tína'a kesivon-áái paárumai simátimenaumne. ²⁶ minkánáámó tína'a kesí imáyáa ontávái kesivombá áísaa íya'a kemá íma áísaa onaná

27 kwemá úwoi tiména kwenarumbá tímakaintavena póna úwoi timíniye. kentáv'e sé'a Áánútunopakemba kunkáiye sé'a tirumbá símakaantavena kesivomá arumbá tímakaiye. 28 kesivonópakemba marapá'á kumbáyaunda pó'a ívé'a marapá'á tuwé'a kesivonópa'a iyónaumne Ísu súwasa 29 kwená kwayó-kwáási sésa ívé'a íma kwántámai-aimpinkemba sémpo avorató kwésimasimene. 30 kesáámá séta áísaá ónáisaye íma súnayaama emá ísaraandana'a po paárumai kwésene. miráyá séta Áánútunopakemba kunkáane kwésune suwaná 31 Ísu séna kentáv'e Áánútunopakemba kunkáiye sembánivo 32 sáwíyanka'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a kóyáwé owa'á keyáá maúsina kesivomá kesé máyáiye. 33 mináimbá simátimunda pó'a kesé tarúmai mé'a aánoumai kwempa'á máéro. marapá-kwáási aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaombanivo marapá-tántáákwará kwaásigwara'a usáyaaitaraunda pó'a kentirumbá aamoí umái ménaaowe Ísu siráiyé.

17

Ísu kwená kwaásiyavena ísámai Áánútumpa'a námúnaa siráin-kwasai.

1 Ísu simásuwena kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó minkánaámá kwétiye. kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. 2 amápa-kwaasi tavíkáundayavai asirayámbá símakaanda pó'a símakaanda-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a umátinkaunda mindáyavai kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. 3 eyááma árair-Isoigoma óne. kembá sí'mákaandana'a úne. empáré kempáré tésa kenkáísááima ísááwai aúnaí'a umái maí'mai'a kwéowe. 4 marapá'á enáwí'a anómba umái símakaanda-mayaima ánásaumne. 5 kesiyóó maramá íma taróruraandara'a esé máyauyana kesúwí'a anómba kwáyáinka'a po ókwará'a mirán-ínkwáe'a kwésune. 6 marapá-kwáásívinkémbá ená kwaási-i'a umátinke símakaandawaima entávái mirándá'á máyáiye simái paárumatinkaunasa enáái kwéisaawe. 7 símakaandayavesa sésa mintántáá'á Áánútu ámakaintantaare kwésewe. 8 símakaanda-aimba simátimunda kwéisaawe. enópakemba kunkáunda-aimba ísésa sésa Áánútu ai'mákaisana kunkáiye kwésewe. 9 miwíyávé'a ísámai kwéaisaa-une. marapá-kwáási úwoi-kwaasiyave'a íma áísaá úmpo símakaanda-kwaasi ená kwaasiyave'a ísámai kwéaisaa-une. 10 ená kwaási kesí kwaásimanowe. kesí kwaási ená kwaásima ésa kesúwí'a anómba kwéowe. 11 marapá'á íma máenda enópa'a iyóndanivo miwímá marapá'á ménaaowe. kawé-késívóo miwír'á

emá taviyénda pósa Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái ménaaowe. esé kesémo tarúmáimo maúyantemba miwímá tarúmá ménaaowe. ¹² miwísé mé'a tavíkáunda Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái ména íma sáwí-amba kwakáawe. ánivo moórawai sáwí-amba kwaránimba póna mináimbá Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna siráin-aimba paáriníye. ¹³ enópa'a íma iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoi-yántáákó anómbe kwégwaintavai mináimbá kwésimatimune. ¹⁴ enáái simátímakaumne. kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndantemba miwímá íma árai'a marapá-kwáásímá ombá pósa marapá-kwáásí úwoi-kwaasima tíyamba kwéumatinkaawe. ¹⁵ íma sé'a miwímá marapákémbá kuntiraaó súmpo Sáátáánigo sáwí'a umátínkáivo se taviyiyó kwésune. ¹⁶ kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndanten-umai miwímá íma árai'a marapá-kwáásímán-owe. ¹⁷ enááima árair-aimba póna tirumpimbá kwáyainasa ená kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹⁸ kembó si'maráána'o marapá'ó kunkáundantemba miwímá tí'maráanasa marapá-kwáásívimbá ménaaowe. ¹⁹ miwíyáváiyé sé'a enarááíye su'mai kwaráúnda pósa enarááíye su'mai kwaránááowe.

²⁰ íma maankwáásíyé su'maiyave'a áísaa e'a súmpo miwí táái isésa kentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáíye síyawaiyavaigwara'a kwéaisaa-une. ²¹ kesivoó áísaa e'a sé'a esé kesémo tarúmáimo maúyantemba miwímá enté kentéva'a tarúmá ménaaowe. miwímá tarúmá máyáamba pósa marapá-kwáásí tuwánésa sésa árai'a Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáíye sénááowe. mindáyave'a námúnaavinkemba kwésimamune. ²² esé kesémo mimbóráí'o umáimo maúyantemba símakaanda-asirayamba tímakaunda pósa mimbóráí'a umái ménaaowe. ²³ emá kesé tarúmá máéna'a kemá miwísé tarúmá máyaunda pósa miwímá tarúmá ménaaowe. marapá-kwáásí mindá tuwánésa sésa Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáíye sénááowe. enarumbá símakaandanten-umai miwígwará'á tímakaunda pósa marapá-kwáásí tuwánésa sésa áraire sénááowe. ²⁴ kesivoó maramá íma tarórunonka'a enarumbá siméma asirayámbá símakaane. símakaanda-kwaasi kesé maígwáé sé'a súnda pósa kesí asirayámbá awánanaaowe. ²⁵ kesivoó arupínako óne. marapá-kwáásí embá íma kwéawanaambanivo kemá awánáúnda símakaanda-kwaasi kentávésa sésa Áánútuma ai'mákaisana kunkáíwaiye kwésewe. ²⁶ entávái mirándá'á máyáíye simái paárumatimunasa enarumbó símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé ménaumne. entávái mirándá'á máyáíye simái paárumatinkare'a paárunte kónaumne Ísu námúnaavinkemba mirá siráíye.

18

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Áríku 22:47-53

1 Ísu simásuvena kwená kwayó-kwáásiyé Kítároni-nomba kóaatasa taai-kanáágúnévímbá komáyówana
 2 Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé mintái-kánaágúnévímpá'á kóyo untavéna Yútási Ísuna kuntaru-kwáásí mintái-kánaágúnévá'á awánéna 3 mivá'á kúmba ámáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé i-kwáásígwára mono-nánkár-í-kwáásígwára'á ti'márówana Yútási tí'maena taánasatagwara ánýatankwara'a maimaésa oómbá to'maésa mintái-kánaágúnévá'á kumbá 4 Ísu kwenópa'o tíníntantaakomba awánéna kwená kwaásivinkemba usásinena miwí túrampa'a koména tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa 5 Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná miwántávé'o sembá kemá úne súwana Yútási Ísuna kuntaru-kwáásímá póna miwísé máyomba 6 kemá úne Ísu súwasa miwí tayauwéropa'a tanaambá vowaná 7 Ísu moórágwara'a tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná 8 Ísu séna á'a simátimunda maandá kemá úne. kembó sivakáá ontavé'a maankwáásí étinkaiyasa koró Ísu súmba 9 Áánútuntavai siráimba símakaanda-kwaasi íma sáwí-amba kwakáawe sirónka'a póna paárumai mináímbá súwana 10 Sáimoni Pítaa taánasatama ámúrandavinkemba taú'maena aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásí áá'a agáúsuwomba minkwáyó-kwáásígó áwí'a Máraákasi kwenáá'a agáúsuwowana 11 Ísu Pítaantavena séna ená taánasatama ámúrandavimba kwiyuwó. sí'a índai'a umásinkanaaombanivo kesivoná mayáímá íma tuwánáúnda pó'a mirámá ónaumne Ísu siráiyé.

Ísumba áí'maesa Ánásinopa'a máánkaraan-kwasai.

12 Ísu súwasa i-kwáásiyé miwítí anón-kwaasiye mono'-nánkár-í-kwáásiyé Ísumba táto'mai ayáánka'a asááúmaesa 13 áí'maesa aiva'á moórá-kawaana'a áwí'a Ánásinopa'a máánkówana kwemá Káyavaasi aísáánkoma póna minkánaámá Káyavaasima aiva'-mónó-káwáánákómá póna 14 ááema simátimena séna Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye siráiwaina aísáánkonopa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

15 máánkówasarai Ísuna kwayó-kwáásírái moóráwai Sáimoni Pítaawe moóráwaiye Ísun-ánaaemba kwa'maésarai

kuyambá aiva'-mónó-káwáánákó moóráwaimba awánuwawana aaimá ísopa'a Ísumba ánkaro'pa'a umáyowana ¹⁶ Pítaa aan-taaréivimbá máyowana aiva'-mónó-káwáánákómá awánówaima usauweréna ontará'óarákwiron-arasigontavena simámuwana ontá tiyankówana Pitaamba áí'maena usáverowana ¹⁷ minárásígó Pitaamba awánéna áísaa ena séna minkwáásígóná kwayó-kwáásiyá'ono súwana Pítaa séna a'áo ke ó'on-kwaasi úne súwasa ¹⁸ táúgwitavesa ésa mayái-kwáásiyé i-kwáásiyé iramá agaimarésa tiyáámba kwégauvuwana Pítaa mináimbá simásuwena irará'á koména ayáámba kauráiyé.

*aiva'-mónó-káwáánákómá Ísumba áísaa uráin-kwasai.
Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Árúku 22:66-71*

¹⁹ Pítaa irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákómá Ísuntavena séna simátimakaanda-aimba simásimiyo. ená kwayó-kwáásiyáváígwará'á simásimiyo súwana ²⁰ Ísu séna Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpare simáti simati eémáyaunda avora'á seémáyaunda íma aúpá'á simátimakaumpo ²¹ nóintavai kwésisaa-ono. kesááimo ísaraawai tíšaa inasá simátimakaanda-aimba ísaraamba pósa sénááowe súwana ²² mono'-nánkár-í-kwáásígó Ísumba tuvuwéna séna aiva'-mónó-káwáánákómó simpímbá íma mirá siyó súwana ²³ Ísu séna sáwí-aimbo súndarakai misáwí-áímbá ááema avora'á isinó. kawer-áímbó súndayavai nóinkakena sinkamono súwana ²⁴ Ánási ai'marówasa ayáámpinken-anda íma ayútuwesa mindánankwara'a áí'maesa Káyavaasi aiva'-mónó-káwáánákónópa'a máánkaraawe.

*Pítaa íma awánáúnda-kwaasiman-iyé siráin-kwasai.
Mátíyu 26:71-75, Mááka 14:69-72, Árúku 22:58-62*

²⁵ aiva'-mónó-káwáánákónópa'a Ísumba máánkówana Pítaa irará'á ména ayáámba kwégauvuwasa irará'ó máyón-kwaasi áísaa esa sésa egwárárá minkwáásígóná kwayó-kwáásí oónó suwaná mináimbá umémpa'a tuwéna séna ke ímaniye súwana ²⁶ aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásí Pitaantavena séna emá minkwáásígóe taai-kigáúv'á'á máyaaya'a tuwánaraunda áraira súno séna Pítaama áá'a agáúsukowai akún-ándárakéwáímá súwana ²⁷ Pítaa moórágwara'a séna ke ímaniye súwana kokórigó áái siráiyé.

*Ísumba áí'maesa Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Árúku 23:1-5*

28 kokórigo áái súwasa irataró'a Káyavaasina naaúmpakemba Ísumba áí'maesa kámááni-anondakona pááimpa'a máankesa sésa íma Yútaa-kwaasiti naaúmpa'an-ivo ó'on-kwaasiti naaúmpa'a iyéta tíyótaasa í-tánómbá íya náúnavaíyaawe sésa íma íyúwana 29 Árómaani-kamaanikawaanako áwí'a Páírátí kunákáruwena kuntísaa ena séna minkwáásí nóinkakena aaivimbá mayankánae séo súwasa 30 ímo sáwí'o uráinkakai íya áí'maeta túsino suwaná 31 Páírátí séna keyááríka'a áí'mae'a kentí ámáámbo makénten-umai simánkáaro súwasa miYútáa-ánón-kwáásí sésa Árómaanikawaasi moóráwaimbo tuvú'máimo utaiyáwái aambá áúntukaawe sumbá 32 ááema Ísu simátimena séna taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne siráin-aimba paárúwasa áí'maesamo kumbá mináíntávésa uwaná 33 Páírátí naaúmpa'a kuntauweréna iyéna Ísumba ááyena séna emá Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana 34 Ísu séna ená imáyáavinkena sísaá ó. kwaási simámakaawa sísaá oónó súwana 35 Páírátí séna kemá íma Yútaa-kwaasima úne. ená kwaásiye mono-kawáá-kwáásíyé áí'maesa kesópa'a tiráavo norá ónasawa'iyó súwana 36 Ísu séna kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáíye. kemó kawáái'o úndamo marapá'ó kwáyáinkakai kesí kwayó-kwáásí áái'a tíyáásino. Yútaa-kwaasi kembá tátoraavo sésa áái'a tíyáásino sésa tátokaawe. kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáíye súwana 37 Páírátí áísaa ena séna kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne. mindáyave'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupí-aimba kwésimatimune. arupí-aintavesamo aamoimó owái kesááíma kwéisaawe súwana 38 Páírátí séna nói-aina arupí-aimban-iyó siráíye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Áríku 23:13-25

Páírátí simásuwena kunákáruwena Yútaa-kwaasitayena séna kwemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba avakáá únda íma isáúmpo 39 tíyótaasa í-tánón-kánaá tintembá moórakwaasi ááyaawa'a ándávakemba ayúrankaundantemba minkánaámó tinká'á Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno tísaa ena súwasa 40 anónka'a sésa ímanivo kwembá íma ayúranke Párápásimba ayúrankaao suwaná Párápásima ááite tiyéna umóyánté in-kwáásímán-íye sésa kwembá ayúrankaao siráawe.

19

1 suwaná Páírátí i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'-nesa 2 anón-kwaasiti kánumo'an-íye sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpímbá kuvérankesa

naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-
iye sésa umánkesa ³ kanaaráá'a ankésa moórá-mora-umai
kwenópa'a tésa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa
tíyáándeí tuvúto'na uráawe.

⁴ tuvúto'na uwaná moórágwara'a Páírátí kunákáruwena
amápa-kwaasiyavena séna maisáaro. íma sáwí'a
uráintave'a áí'mae'a túranka'a máankaraana'a awánaaro.
íma sáwí'a uráíye súwana ⁵ Ísu kunákáruwena
a'nómpímbá áwí-andagwara naaeyayán-únánkwátóigwara'a
kunákárúwowana Páírátí simátimena séna minkwáásígómbá
awánaaro súwasa ⁶ mono-káwáá-kwáásiyé mono'-nánkár-
í-kwáásiyé awánésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á
tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí séna kwemá íma
sáwí'a uráimba pó'a kemá íma tuvuwónaumpo keinárawa'a
áí'mae'a taaira'á máyuvuwo súwasa ⁷ Yútaa-kwaasi
sésa kwemá séna Áánútu áánimba úne seémáyaimbanivo
kentáásí amáánkoma séna mirámó síndawaimba tuvuwíyana
puwíno símakaampimba póta tuvuwónaumne suwaná
⁸ Áánútu áánimba úne siráin-aimba Páírátí isówana
ávááraumai áá'a kówana ⁹ naaúmpa'a kuntauweréna
umaéna Ísumba áísaa ena séna náávakewaiya'ono súwana
Ísu iséna íma aai súwana ¹⁰ Páírátí séna kemó áísaa únda
nóra se íma aai kwésono. kemó aaimó senasamó ésa
ayúrankanaaowe. kemó senasamó ésa taaira'á tuvuwíyama
puwíníyone. minásíráyámbá tokáumne súwana ¹¹ Ísu séna
Áánútumo minásíráyámbó ímo ámakainkakai íma torásino.
Áánútu ámakaiwo sí'maenamó enká'ó másínkaiwainá sáwí-
mayaiigoma ená sáwí-mayaiigomba usáyaaítaraiye siráíye.

¹² Ísu súwana Páírátí mináímbá iséna séna nóra'iyo ke
minkwáásí ayúrankanae'a kwéune súwasa Yútaa-kwaasi
anónka'a sésa emó ayúrankemo éma íma Áróamáni-kamaani-
aiva-kawaanakona kwaási-i'a kwéone. Ísu séna kemá
kawáánákómá úne siráintavai Áróamáni-kamaani-aiva-
kawaanakomba usáyaaítanae siráintavai mindáyavaiye
séma íma ayúrankaao suwaná ¹³⁻¹⁴ Páírátí mináímbá iséna
Ísumba áí'maena máapa'a óntan-ayaumá kwáyom-barupa'a
Yútaa-kwaasi tááivinkemba áwí'a Kápata-marupimba
kumbéna aavimbá maitínkarom-barupa'a kumbéna Yútaa-
kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iye súwana
tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíniye úwana
ívékaamba kwáyá'wái sáwíyanka'a tíniye úwana Páírátí
Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iye súwasa
¹⁵ ímaniye sésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana
puwíno suwaná Páírátí tísa ena séna kentí kawáánákómbá

taaira'á tuvuwíyane'a kwéowe súwasa mono-káwáá-kwáásí sésa Árómani-kamaani-aiva-kawaanako kweyáama kentáásí kawáánákómán-iye suwaná ¹⁶ Yútaa-kwaasi tááigo usáyaaitontavena Páírati séna Ísumba taaira'á tuvúwóro séna tímakiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Máaka 15:21-32, Árúku 23:26-43

¹⁷ Páírati timúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa taaimá tuvuwónááon-taima kwenká'á ámúwana áúgwaata'maena tuvuwónááon-ayampa'a kúmba mináyámparé sésa áwí'a a'nómayaampare Yútaa-kwaasi tááivinkemba Kórígótaavare mináyámpá'á kúwasa ¹⁸ taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kae-kwáásiráí Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa Ísumba avumpimbá tuvúsúmarowana ¹⁹ Páírati kwená mayái-kwáásiyávéna séna Ísu Násaretivakewaima Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye sé'a agaimái taaira'á aráápamankaaro súwasa ²⁰ kaumbo-kwáásí tááivinkemba Yútaa-kwaasi tááivinkenkwara Árómani-kwaasi tááivinkenkwara Kíríki-kwaasi tááivinkenkwara'a agaimái aráápamankarowasa sáwíva-kwaasi awánomba tuvúwún-ayampa'a anón-daopa'a egwaa'á kwáyontavai sáwíva-kwaasi mináúvaimá awánésa táámpamai ísówasa ²¹ Yútaa-mono-kawaa-kwaasi Páírátintavesa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye íma mirá simái agayáámpo kwemá séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á úne mirá simái agayaaó suwaná ²² Páírati séna á'a agaimakáumne siráiyé.

²³ i-kwáásí Ísumba taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaronka'a kwená unáánkwátói maimaésa éiyainka'a taaímbaresa moóra-mora-i-kwaasi éiyain-kwaasi minúnánkwátói maimaésa moóra-ampaanta paákár-únánkwátói íma arúmakon-ampaantama maimaésa sésa ²⁴ taráráivo séta aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitena mayáníyo sumbá Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna kesí unáánkwátói taaímbai maimaésa moóra kesí ampaantarátávésa aávéima tiyaráawe sironka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe.

²⁵ i-kwáásí mirá uwasá Ísuna kwaasi taaira'á tuvúkón-taigona ááimpimbo máumba Ísumba anówa úwana kwenáunko Kórópasi awainínkó áwí'a Máriaa úwana Mágátáara-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwasa miráumai-inimba taaigoná ááimpimba máyówana ²⁶ Ísu kwenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantavena séna mindá enáánimban-iye séna ²⁷ kentávéna séna mindá

enanóman-iyé súwa'a isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a kárákwiraumne.

Ísuma pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Áríku 23:44-49

²⁸ minkákémbá Ísu imáyáama éna amápa'-mayaima ánásaumne súmba sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaunda-mayai amápa'-mayai ánásasuwaumne séna Ísun-aaí Áánútuna aúváivinkemba paárinintavena Ísu séna nontávái kwésinkaiye súwana ²⁹ ándá-aran-domba ikaa'-nómbá anavéúmpímbá kwáyowana paru-táyánáma mindómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówana ³⁰ Ísu néna séna amápa'-mayaima ánásasuwaumne séna a'nómbá kívaímai avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáiyé.

Ísuna akwámpímbá kwaantáándéi agaivaráin-kwasai.

³¹ Ísu kweyááríka'a puwúwana Yútaa-kwaasima agándon-kanaama tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíniye úwasa pósa sésa agándai-kanaara'a puwíyan-kwaasi taaira'á máévo sésa Páírátinopa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi íma úwoi tiyúwéwasa taaira'á máéro. tísamaima ankaisíyasa ááéma puwíyasa taairakémbá marapá'á maitiyúwáaro suwaná ³² Páírátí owé súwasa i-kwáásí Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaron-kwaasi tísamaima koankaisésa ³³ Ísunopa'a tumbá á'a pukóntavesa kwenáísamaima íma ankáísúmba ³⁴ moórá-i-kwaasigo Ísuna akwámpímbá kwaantáándéi agaivówana naaegwára nonkwará'á kunkáiyé.

³⁵ mindámó awánáundawaima simátímaukumne. awáné'a árair-aimba súnda pó'a isé'a sé'a áraire sénááowe. ³⁶ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kwenayáátámba íma ankaisíníye agaimaréna sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe. ³⁷ moóráva'a agaimaréna séna kwaantáándéímó agaiváíndawaimba avuwónááowe agaimaréna sirónka'a póna paáururiye.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Áríku 23:50-56

³⁸ Yósépima Árimátíyaa-naopakewaima Ísun-aaí isówai póna Yútaa-anon-kwaasi táároi inkaiséna kwenáwí'a áúyotukomba póna Ísuma puwúnka'a Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana Páírátí séna kanaámpó mayáníyone súwana Yósépi Ísun-auma komayówana ³⁹ Níkótimasima ááéma Ísunopa'a no'wáámba

tiráiwai áséi-kwiyumba ún-basawemba anóm-basawemba kae'á maimaéna Yósépinba kóái'maesarai ⁴⁰ Ísun-auma komaimaésarai ampaantavimbá mináséi-kwiyúm-básáwénkwará'á asááúmaesarai tésarai Yútaa-kwaasi miráumai utaantembá pósarai miráumai utarááiyé. ⁴¹ Ísumbo tuvúkáan-ayampa'a taai-kigáúmá kwáyowana utaráam-burima ímo kwaási utaróm-buri-aima kwáyowasarai ⁴² agándai-kanaama sáwiyanka'a tınıye sésarai mimbúrí-áímá egwaa'á kwáyontavesarai Ísumba mimpímbá máutaraaiye.

20

Ísuma pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátıyü 28:1-8, Mááka 16:1-8, Árúku 24:1-12

¹ sontaará'á irataró'a íma sán-karowana Máriyaa Mágátáaraa-naopaken-ininkoma utamánkaropa'a kwéna koawánómba murí-áígóná oikaken-ontamba maisukówana koawánéna ² isaaiséna Sáimoni Pítaante kenté tasimásiména séna kentáási anóndakon-áuma murí-áívinkémbá maimaéna náávara makááo súwakai ³ Pítae kesé utamánkóm-buri-aiva'a kónáe sékai ⁴ isaaisékai kówáyamba kemá Pítaamba kóyaaita kwé'a aiva'á murí-áívimbá kówánda ⁵ kivaire'a ampaantawé su'mai kwáyomba awáné'a íma murí-áívimbá usáverááwánana ⁶ Sáimoni Pítaa téna murí-áívimbá usáverena awánómba ampaantawé su'mai kwáyowana ⁷ Ísu a'nónkákén-ámpáántá moórá-ayampa'a kwáyowana awánówa'a ⁸ murí-áívimbá aiva'á kówándawai usáveré'a awáné'a sé'a árai'a pukáimpinkemba usásinkaiye séwándanivo ⁹ Áánútun-aii aúváivimba agaimaréna séna pukáindavinkemba usásinaniye siráimba íma ísámai kawé'a ówáyamba ¹⁰ kenkáísi naaópakai kuráuye.

Ísu paáruwana Máriyaa awánarain-kwasai.

Mááka 16:9-11

¹¹ naaópa'a kówáyana Máriyaa murí-áígó oika'a ména ivi'á kwétena kivairena murí-áívimbá awánómba ¹² kae-kwáási kwayán-únánkwátóigwara'a Ísumba utamánkóm-barupimba mésarai moóráwai a'nómpá'á maúwana moóráwai aísamaiva'a maúwana umái máyóyana Máriyaa tuwánówasarai ¹³ sésarai meníninkóo nóintavai ivi'á kwétaano suyaná Máriyaa séna kesí Ísoigomba maimaéna náávara makááo sé'a íma kwáyáísa'a kwéawanaumne ¹⁴ simásuwena tagwántámai awánómba Ísuma úmbanivo íma aúyówana ¹⁵ Ísu séna meníninkóo nóin-ivira kwétewa náawana kwéavakaa-ono súwana Máriyaa séna taai-kigáúrá'á tavikáiwaima iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo

nááva'o maké simásimiyo. komayánáivo súwana ¹⁶ Ísu séna Máriyaaó súwana mégwantena kwenááivinkemba séna Araponai súmba maanáípínkembá kwántámai séna kesí Ísóigoo súwana ¹⁷ Ísu séna kesivonópa'a iyóndayavai kwéumpo íma tátoraao. kesívarawaisai kosimátime se kesivo kentivonópa'a iyúne. kesí Ísóigo kentí Ísóigonopa'a iyúne súwana ¹⁸ Máriyaa Mágátáraa-naopaken-ininko Ísuna kwayó-kwáásí kosimátimena séna Ísóigomba awánáúmne séna Ísóigomo sún-aimba simátímakaiye.

*Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.
Mááka 16:14-18, Áríku 24:36-49*

¹⁹ misóntááóná enónka'a Ísuna kwayó-kwáásí Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasa naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁰ ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwará'á agaráátinkowasa miwítí Ísóigomba awánésa pósa ávááran-aamoi umánkówana ²¹ Ísu moórágwara'a séna aánoumai máéro. kesivomó ši'mákaintemba umái keinárawa'a tí'maráana'a kesí mayáímá komáyáaro séna ²² kwenááma aútimena séna Áánútun-amankomba tíménana kesé méníye. ²³ sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá ánásaniye. ímo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá úwoi kwaíkwaí'a íníye Ísu siráíye.

Tómáasi Ísumba awánarain-kwasai.

²⁴ Ísuma paárúwasa kwená kwayó-kwáásí awánasuwonka'a Tómáasi kwááyu-awi'a ávárawaao kwemá ó'opa'a máyomba ²⁵ túwasa simámesa sésa Ísóigoma paárisata awánáúmne suwaná Tómáasi séna ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwará'ó awáné'o tátorekai sé'a pukáimpinkemba usásinkaiye súsino súwana ²⁶ avakaeté-no'waamba maisuwésa Tómáasigwarar-umai ókwara'a kwená kwayó-kwáásíyé naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁷ Tómáasintavena séna siyáánarumpimba táto'mai awáné sukwámpimbá táto'mai awáné se kentávái kamparé sénavainivo áraire siyó súwana ²⁸ Tómáasi séna kesí Ísóigoo emá kesí Áánútu óne súwana ²⁹ Ísu séna ááéma íma suwánarempo kamparé siráandaniye. ívé'a suwánáánda po áraire kwésene. ímo suwánewaimo ésa árairemo sésamo ésa aamoi ésa tirumbá kawé'á ónááowe Ísu siráíye.

³⁰ Ísuma kwená kwayó-kwáásí súranka'a ó'on-o'om-bayai-awaame'a agaráásinkowa'a évaka'a maankwándááivimbá

íma agaimaráúndanivo évaka'a agaimakáumne. ³¹ Ísuma Áánútu áánimba póna kwemá usásinankaiwaiman-iyé séna maanáúváímá agaimakáunda pó'a Ísuntavesa áraire sénááowe. mirámó síyawaimo ésa Ísuwe tarúmai maí'mai'a ónááowe sé'a mindáyave'a maanáúváímá agaimakáumne.

21

avakaeté-kwaasima Ísumba awánaraan-kwasai.

¹ naaémba Táípiriyasi-kwaakon-awampa'a Ísu miráumai paárúwasa kwená kwayó-kwáásí awánaraawe. ² kwená kwayó-kwáásí torupésa miwí túwí'a Sáimoni Pítaawe Tómaasi kwááyu-awi'a ávárawaawe moóráwai Káririyayampakemba Kéna-naopaken-kwaasi áwí'a Nátáníyowe Sépéti ááninkaiye ó'on-kae-kwaasiye miráumai-kwaasi torupówana ³ Sáimoni Pítaa simátimena séna noyáá'a kotoránáe'a kúne súwasa kesáágwara'a montá kónáeta kwéune sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kumbá no'wáámbe noyááramai kwima-kwimar-umbá íma noyáá'a torówana ⁴ irataró'a Ísu nonawámpá'á máyowasa íma aúyowana ⁵ Ísu séna iyámpóiyono. noyáá'a tokááo súwasa ímaniye suwaná ⁶ Ísu séna kwase-únámbá tiyáánúrapar-ayampa'a nompímbá túwéwana kumína'a noyáá'a asínáaro súwasa kwemó súnтен-umai sáwíva'-noyaa'a asínówana mindómpí-sípívimbá íma kanaán-umai máráára'naraa éna ógwitowa'a ⁷ kemá Pítaantave'a sé'a epínda Ísóigoman-iyé séwánana Pítaa mináimbá iséna mayáímó mayáíndayavena paákákén-únánkwátói ayú'maromba minúnánkwátói maimái úmaena nompí-sípí tuwéna nompímbá ásávena nonáámááíva'a kúwana ⁸ nonáámáái egwaa'á kwáyowata ó'on-kwaasiya mindómpí-sípí maimaéta kwase-únámbá tavisímaeta kówánda ⁹ nonáámááíva'a ásávaawandaya iramá kwégowana noyáákware toónkwará'á kwéagayowata awánaawananya ¹⁰ Ísu séna tóráan-doyaa'a évaka'a maimaé'a teró súwana ¹¹ Sáimoni Pítaa nompí-sípívimbá usámaaisena kwase-únámbá tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana anón-doyaa'a ¹⁵³ noyáá'a kwéna sáwíva'-noyaa'a kwáyombanivo kwase-únámbá íma tararówana tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana ¹² Ísu simásimenaya séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísaa ónáe séta ówánda íma áísaa eta Ísóigoma iyé-ímáyáámá ówánanaya ¹³ Ísu noyáákware toónkwará'á maimái símakaintaawe. ¹⁴ Ísu pukómpinkemba

usásinomba kaeká'á paárúmba ívékwarakaamba paárúwata awánaraundayaawe.

Ísu Pítaantavena kesí kwaásira'a taviyiyó siráin-kwasai.

¹⁵ toómbá násuwowana Ísuma Sáimoni Pítaantavena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. miwímá usáyaaitewa enarumbá kwésimeno súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araaka'a taviyiyó séna ¹⁶ ókwara'a Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó séna ¹⁷ kaumborá'á Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana kaumborá'á áísaa ena súntavena Pítáa arumbá umbaí tówana séna Ísóigoo amápa-tantaa'a á'a awánaraandayavai ená imáyáamo umánkaundagwara'a á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó. ¹⁸ árai'a simáme'a sé'a emá aú-kwaasima máyaanda po ená unáánkwátói ane'maké ená imáyáavinkemba úwoi kwénaaempo anónu'mai kéma enayáámba árútuwenasa ímo embó arááímo táíndava'a máankanaaowe Ísu séna ¹⁹ mináímbó súmba Pítáamo miráumai taaira'á puwéna mindá Áánútu áwí'a mósá maráníye séna Pítaantavena séna kesirááíma kwaraaó siráíye.

Ísunte Yóninte mindáraití kwaásai.

²⁰ Ísu Pítaantavena simásuwowana Pítáa kogwanténa moóráwaimba awánarai. ááéma toómbá narópa'a Ísun-aóká'á ména séna Ísóigoo nááwa ená kuntaru-kwáásí íníyo siráiwaimba ²¹ Pítáa kogwanténa awánéna Ísuntavena áísaa ena séna Ísóigoo minkwáásíndó súwana ²² Ísu séna kemó súndamo é'o é'a kwemó éna úwoi maambárará máyaina'a kemá kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéín-ivo kendéímán-íye. emá kesirááíma kwaraaó Ísu súwasa ²³ kwená kwayó-kwáásí íma kawé'á umái ísónkakemba sésa kwemá íma puwíníye sésa simátíma'mae kuwaná kwemá íma puwíníye Ísu íma mirá siráimbanivo kwemó éna úwoi máyaina'a kemó kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéín-íye Ísu siráíye.

²⁴ íma puwíníyemo siráan-kwaasi kemá Yóni úne. mináímbá kwésimatimatuwe'a aúváiyimba kwéagaisuwaunda mináímbá árarir-aimban-íye. ²⁵ Ísumo mairáim-bayaima évaka'a agaé'a évaka'a íma agairáunda

pó'a amápa'o agaisuwé'o é'a maranéí káátamaranaumpo
náávvara maránaumno sé'a sune.
kemá Yóni sùnda-aimba ánásaiye.

aantá-kwaasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Áríku kae-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimakáíye. Áánútunopa'o iyí-ámbá Yútaa-kwaasiti monor-áimbá isaná Ísuma marapá'á kunkáinka'a kwenááiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamai kwémaen-amban-iyé. Áánútun-amanko Ísuna kwayó-kwáásíyé kwená aampa'ó kwégun-kwaasiye asirayámbá timúwasa Ísun-ai aiva'á Yútaa-kwaasi Yérúsaremuva'o máyówai simátímúwasa mináíntávái áraire sésa kwenká'á aráápamai máyówai Yútaa-kwaasiti maravá'á ó'on-daopimpa'a kosimátímakaawe. minkákémbá évakarawai ó'om-baravaka'a Yútaa-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye kosimátin-tasimatin-uraawe. Áríku mirán-áimbá agaimakáíye.

aantá-kwaasiti mayáímó mairáan-kwasai.

¹ Tíóvíráasiyo ívé-kwandaivimba moórá-kwasai sénaumpo isaaó. aiva-kwándááivímbá Áánútu Ísumba ai'marówana marapá'á kunkáin-ainkwara mayáímá kumbairáin-ainkwara aaimá siráin-ainkwara avumpimbá amápa'-mayaima mairáinkwara'a komaé tamae umái kwená mayái marapá'á ánásowana ² Áánútu kunairówana kwíyómpa'a iráin-ainkwara'a aiva-kwándááivímbá agaimakáunda isa'á ívé-kwandaivinkwara'a agaimaráúmpo isaaó. Ísu kesí aantá-kwaasiye séna ítámakaiye. Ísu íma kwíyómpa'a irónka'a Áánútun-amankona asirayánkwará'á ména aantá-kwaasi kwená amáamba simátímakaiye. ³ Ísu pukáimpinkemba usásinena kae-kwáái aiyayaan-kanaama 40 kanaama moórá-mora-tawai paárurena kwenáuma kawé'á umái agaráátinkowasa awánésa sésa árai'a Ísu pukáimpinkemba usásinena máyáíye suwaná paáruronka'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'maena iráíye. ⁴ moórá-tawai torupésa toómbá kwénowana Ísu paáréna séna maanká'á Yérúsaremu-naopa'a íma tuwé'a úwoi mé'a kesivo kesimambá timénaumnemo asiramái siráimba kwéamu'mare'a máyáanana úwoi timíno. mináímbá á'a simátíme'a sé'a ⁵ Yóni nombá pétinkaraimbanivo sáwíyanka'a Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkanivo amu'maré'a máéro Ísu siráíye.

Áánútu Ísumba kunairówana iráin-kwasai.

6 Óríve-omapa'a Ísuwe aantá-kwaasiye torupésa Ísumba áísaa esa sésa Ísóigoo ívéra Áróamáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwewa Ísareri-kwaasiya kawáá ínnyono suwaná 7 Ísu séna moórá-kanaamo tínimba ívéra'i. aánowa'iyó. Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá ínnye. kawe-kánáámó sáwí-kanaamo paárinimba Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá ínnye. mirán-kánáámó tínimba sáwíyan-aimbanivo 8 kemó sendá anón-aimbanivo ísáaro. Áánútun-amankoma kentópa'a kúmínimba kwená asirayámbá tirumpimbá anómbe umátinkaina'a kesááigwara kentáváigwará'á simátíme'a Yérúsaremu-naopare Yútiyaa-ayampare Sámériyaa-ayampare amápar-ayampare kosimátíma'mae'a nááóro 9 Ísu simásuwowasa awánomba Áánútu Ísumba kunairówana ainánkó Ísumba káátaguwasa íma awánowana 10 Ísumo iyúmbe kwíyómbe'a karátuwesa máyówasarai avekáán-umai kae-kwáásí kwayán-únánkwátói úmaesarai egwaa'á mésarai 11 sésarai Káríri-ayampaken-kwaasiyono. íma kwíyómbe'a karátuwe'a máéro. awánaawanamo Áánútu kunairáisanamo kwíyómbe'o íyínten-umai ókwara'a miráumai kumínnye siráánye.

Yútásina mayáír'á usámairain-kwasai.

12 mindárai simásúwóyasa aantá-kwaasi Óríve-omapa Yérúsaremu-naor-egwaar-omapa'a tuwésa Yérúsaremu-naopa'a koyauwerésa 13 máyón-daumpa'a ávúmayaan-ndaumpa'a umésa miwímá Ísuna aantá-kwaasi moórá-morawai túwí'a Pítaawe Yónnye Yémésnye Éndaruwe Vírínye Tóamánye Pátóromuwe Mátínyuwe Árávíási ááninko áwí'a Yémésnye moórawai kwemá Áróamáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai áwí'a Sáímonnye moórawai ó'on-Yemesi ááninko áwí'a Yútásnye miráumai-kwaasi aantá-kwaasi 14 tayorupontembá námúnna seémáémbani. minkwáásnyónté évakar-inintone Ísumba anówawe Ísun-áv'áawaawnye tayorupamáí mésa námúnna seémáémbani.

15 námúnna síma-síma kwéesa moórá-kanaama sáwíva-kwaasi 120 kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráan-kwaasi tayorupamáí máyówana Pítaa usásinena simátimena séna 16-17 kesí kwaasiyono. naaóv'á Áánútun-amankoma kentáá síkw'ánómbe áwí'a Tévítimba simáména Yútási-aai súwana agaimakáimba póna mináímbá paárinnye. ááéma kentááyáványé Yútásintavaynye Ísu kesí mayáí máyáaro séna ításinkowata aantá-kwaasiti mayáí-íta umáíya mairáúndayaawe. naaémbe Yútási tí'maena Ísunopa'a túwasa táto'mai áí'maesa ándávimba ánkaraawe. [

18 Yútási misáwí-máyáígóná meeyámbá óntamba mairéna maramá meeyán-umasuwena mimbárává'á ándáma uréna kweyáárika'a kwenanumarambá arátuwená ámú'a kuvánkaar-úwana ayánaruntomba marapátá kunturáíye.

19 Yérúsaremuvaiken-kwaasi isésa miwí tááivinkemba mimbárágó áwí'a Akeotaava'an-iyé sésa kwántámai-kwi'a naae-márává'an-iyé siráawe.] ²⁰ ánivo monor-ímó agaimakón-auvai-kwandaavimba Tévíti agaimaréna séna kwená naambá tu'nambá isasá mimpímbá íma kwaási kwégwaewe agaimaréna séna moóráva'a agaimaréna séna kwená mayáír'á usámayaniye agaimaréna sirónka'a póta ²¹⁻²² moóráwai Yútásina mayáír'á usámayaniwaimba avakáá-umaiya airánaundayaawe. Ísu Káráisitima pukáimpinkemba usásinkain-aimba kweséya tásáumai simátíma'maeta kónaunda póta Yóni nombá kwévetinkowana Ísu mayáímá ááimba ásámai mayówata kuré-ire úmae kwénaaowananya Áánútu Ísumba kunairówana kwíyómpa'a iyúwasa awánaraawaivinkemba moóráwaimba airáananaya kwemá Yútásimo tukáim-bayai usámayaniye Pítaa simásuwowasa ²³ isésa kae-kwáásí túwí'a tésa moóráwai kaumbo-kwí'á tamámakaawai moórá-awí'a Yósépi moórá-awí'a Paasapasí moórá-awí'a Yásátasi uwaná moóráwai áwí'a Mátáyáasi miráumai-kwaasirai túwí'a tamásuwesa ²⁴ námúnaa sésa Ísóigoo amápa-kwaasiti imáyáa awané tirumbá tuwáne minkáé-kwáásívínkémbá nááwa Yútásina mayái aantá-kwaasiti mayáír'á usámayaniyo. agaráásínkénata awánaano. ²⁵ Yútási kwená mayái ivátuwena puwéna kwená mayáígóná meeyámbá sáwí-marupa'a kunkáíye sésa ²⁶ námúnaa simásuwesa kae-kwáásí túwí'a kae-kwándááívímbá agaimái anavéúmpímbá kuvé'makowana moóráwai moórá-kwandaai mósá mairéna awánómba Mátáyáasiye sésa agaimakówana aantá-kwaasi sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasivimba komayái mairáíye.

2

Áánútun-amankoma kunkáin-kwasai.

1 naaémba toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáámá túwasa Ísun-aaiyavesa áraire siráawai amápa'a mimbórá-náúmpá'á torupamáí máyówana ² avekáán-úwana kwíyómpakemba anón-undaraamba torówasa kwéisowana máyón-daumpa'a kuména móanoni'a úwana ³ iraronkáán-tántáá'á paárurena

taaínkaar-umai moórá-mora-kwaasi tinepimpá'á kóyáwé úwana ⁴ Áánútun-amankoma tirumpimbá anómba umátinkowasa máyówana Áánútun-amankoma asirayámbá timúwasa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba siráawe.

⁵ toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá túntavesa Yútaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówai ó'on-o'om-baravakemba Yérúsaremu-naopa'a tayorupamáí máyówana ⁶ úndáraamba torónka'a isésa mindámbó kwáyopa'a tayorupowasá miwí tááivinkemba kwésuwasa isésa táátavai ésa ⁷ ávááraumai imáyáa ésa sésa kwésewai amápa'a Kárírvakewai mináímbá kwésewain-owe sésa ⁸ moórá-morawai sésa kesááivinken-aine simásaraawe. ⁹ kesáámá évaka'a Páátiyaa-maravakewaiya évaka'a Mítiyaa-maravakewaiya évaka'a Iramu-máravákéwáiyá évaka'a Mésópótemiyaa-maravakewaiya évaka'a Yútiyaa-maravakewaiya évaka'a Kápátósiyaa-maravakewaiya évaka'a Pontasi-máravákéwáiyá évaka'a Ésiyaa-maravakewaiya ¹⁰ évaka'a Vírísiyaa-maravakewaiye évaka'a Pámpíríyaa-maravakewaiya évaka'a Ísípi-maravakewaiya évaka'a Árípiyaa-maravakewaiya Sáíríni-maragona egwaakéwáiyá évaka'a Árómaa-naopakewaiya miráumai-naopakemba tayorupamáí méta ¹¹ Árómaa-naopakewaiya évaka'a Yútaa-kwaasiya évaka'a á'on-ampa'a tuwéta Yútaa-monor-ampata kwégwareta ánivo évaka'a Kíríti-maravakewaiya évaka'a Árépiyaa-maravakewaiya tayorupamáí máyaunasaya Áánútu kawé-máyái mairáin-aimba kwésesa moórá-morawai kesááivinkenta kwésewata kwéisaundayaawe sésa ¹² táátavai ésa ávááran-imayaa ésa iséise ésa sésa mintántáákóná ááimba náára íníyo suwasá ¹³ évakarawai kwíráái sésa miwí uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á ésa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewe siráawe.

Pítaa simátímakain-kwasai.

¹⁴ simásúwówana aantá-kwaasi 11 kwaasi usásinompimba Pítaa usásimbai ména torupamáí máyón-kwaasiyavena anónka'a simátimena séna kesí Yútaa-kwaasiyono. Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye ó'om-baravaken-Yútaa-kwaasiye maísáaro. Kárírvakewai ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewaina ááimba simátimumpo ísáaro. ¹⁵ uwoaó'-nómbó nésa uwoaó'ó owémó kwésemba minkwáásí íma uwoaó'á kwéowe. kwaási no'wáámba uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á kwéovo ívé'a aaváyaavimba isasá minkwáásí íma uwoaó'á kwéowe. mintántáákóná ááimba maará ínivo ¹⁶ naaóv'á'á Áánútun-qai simátímakowai áwí'a Yóweri agaimaréna siráin-aimba kwévaariye. maarán-áímbá agaimaréna séna

17 Áánútu séna naaén-kanaa maará ónaumne. kesimambó amáparawaimo tíménaunda kentáánimbaare kentiyaámúmbaare kesáái avora'á simátimenaaoowe. kenti ívé-kwaasiye anónutan-kwaasiye kaaimbá awánanaaoowe. ¹⁸ árai'a minkánáará'á kesimambá kesí kwayór-ínínákwa'á tíménaunda kesáái avora'á simátimenaaoowe. ¹⁹ kwíyómpa'a marapá'á ó'on-o'om-bayai-awaame'a ónaunda naaegwárá iragwárá anón-umunkwara'a paáriníye. ²⁰ aaváúmá tunínana kwíyómba naaerírí'a váina'a mirámó ónaunda kesí ó'on-o'on-kanaa ságayan-kanaama paárinimba ²¹ kentávésamo Ísóigowemo síyawaima sáwí'o umáímo maíyampinkemba kawer-ámpá'á métinkanaumne Áánútu siráíye

Yóweri agaimaréna siráíye Pítaa mináímbá simásuwena ²² séna Ísareri-kwaasiyono. senda-áímbá ísáaro. Áánútuma Ísumba Násáretivakewaimba asirayámbá amúwana simámakaim-bayai maéna kawé'-máyaí ó'on-o'om-bayai-awaame'a uráimba keinárawapimba úmba awánaraawe. ²³ naaóvá'á Áánútu imáyáamo éna mirá-mira ónaumnemo siráínka'a pósa évakarawai Ísumba áí'mai keinárawa'a tímúwa'a tuvuwónáe sé'a sáwí-kwaasi tímúwasa áí'maesa taaira'á tuvúwúwana puwúmbanivo ²⁴ Áánútu pukáímpinkemba usásinankaraiye. pukéna marapá'á maígómá íma kanaán-umai tátorowana Áánútu Ísumba ayúrankowana pukáímpinkemba usásinkaiye. ²⁵ mindáyavena naaóvá'á kentáá síkwá'náo áwí'a Tévíti Ísun-aai agaimaréna séna

aasiyaasí Ísóigo kesé máyaísa'a awánaraumne. kwemá sirávaimai máyaímba pó'a íma sáwí-imagaa kwéune. ²⁶⁻²⁷ mindáyave'a kesirumbá kawé'á umái mé'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne. púwón-ayampa'a kesimambá íma másiyuwaniyone. kesirumbá ámakaundawaima ená kwayó-kwáásí únda po puképa'a íma másiyuwenana súma kavirániye. mindáyave'a máyaunda pó'a imáyáa é'a púwóndavinkemba usásisinkaniye. ²⁸ púwíndavinkemba usásine maí'mai'a ínáyone séma kesé máyaanda póna kesirumbá kawé'á umái anómba ína'a ménaumne

Tévíti agaimaréna siráíye Pítaa mináímbá simásuwena séna ²⁹ kesí kwaásiyono. kentáá síkwá'náo áwí'a Tévítin-aai avora'á simátimunda kwemó agaimakáimba íma kwesávái siráíye. kwemá puwúwasa utámakowana kwená

maravaraambá á'a awánaraamba póna agaimarómba íma kwesávái siráíye. ³⁰ naaóv'á'á Áánútu séna Tévítimo kawááná'ó ménamo uráintemba moóráwai minákúmpákéwái anondára'a kawááná'á méniye Áánútu siráimba Tévíti Áánútun-aaí simátímakaiwai póna kwemá séna Áánútu siráin-aimba árai'a paáriníye Tévíti siráíye. ³¹ Tévíti Áánútumo naaémbo ínín-imayaa éna séna Áánútumo usásinkaiwaima Káráísiti kwemá puwíndavinkemba usásinaniye súntavena séna

pukén-ayampa'a íma máuwainana

áúma kaviráníye

Tévíti súmba ³² mindá Ísuntavena siráíye. ánivo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowata áta awánaraundayaawe. ³³ Áánútu kunáí'maena anón-kwaasi póna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankena kwenamambá ámakaiye. avowámó árai'a kesimambá aménaumnemo siráimba ámakaisana kwenamambá kembá símakaimba kwéise'a kwésuwane'a kwéowe Pítaa mináímbá simásuwena séna ³⁴ Tévíti íma kwíyómpa'a iráíwai séna

kesí Ísóigontavena séna Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ³⁵ ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Tévíti siráíye. kwemá íma kwíyómpa'a iráíwai póna kwesávái íma siráíye.

³⁶ ánivo keinárawa'a taaira'á tuvúkáawaintavena Áánútu séna kemá usásinankaundawai Káráísiti éna Ísóigoma iyémá Áánútu siráimba pósa Ísareri-kwaasi amáparawai kawé'á umái ísáaro Pítaa simásuwowasa ³⁷ ísóm̃ba tirum̃há umbái tówasa Pítaawe aantá-kwaasiyavaiye sésa sáwí'a uráumpo nóra ónaunanayaawa siíyó suwaná ³⁸ Pítaa séna keinárawa'a moórá-morawai amáparawai misáwí-ímáyáá tínaaemba umáme'a Áánútunopa'a té'a Ísu Káráísitintave'a ísámai nombá péráaro. mindáyavena kentí sáwí-imayaa maitiyuwéna Áánútun-amankomba úwoi timíníye. ³⁹ Áánútu kesópa'a terómó sendawáímá kesimambá timénaumne Áánútu siráimba pósa keinárawatavaiye kentíráá'maatavaiye ó'on-o'om-baravakewaiyavaiye asirayán-áímbá siráíye Pítaa siráíye.

⁴⁰ Pítaa simásuwena ó'on-o'on-ainkwara kawer-áínkwará'á simásuwena égési umái simátimena séna ívé'o sáwí-kwaasi méwaimo é'a sáwí-meyamba mayánááowe. kemá ívé'a sáwí-ampa'a tuwé'a pó'a íma sáwí-meyamba mayánááowe Pítaa súwasa ⁴¹ sáwíva-kwaasi ísésa kwenááiyavesa áraire sésa

nombá kwéveresa mitáwai sáwíva-kwaasi 3,000 kwaasi Ísun-aaiyavesa árairemo suwasá Ísuna kwaasi sáwíva-kwaasi-i'a ésa ⁴² torupamáí maivá'á iyésa aantá-kwaasi Ísun-ai simátíma'mae kwáávantan-úmaesa kwéiyesa moórá-morai-kwaasi kwétuwa'naa-esa Ísuntavesa ísámai aráá-tomba kwénesa námúnaa sinté iráawe.

⁴³ námúnaa sinté iyésa mirámó umbá aantá-kwaasi kawé-máyái ó'on-o'om-bayaima kwémayowasa pósa amáparawai táátavai uwasá ⁴⁴ Ísun-aaiyavesa áraire suwái mimbórá-ímáyáá kwéesa torupanté kwéiyesa imáyáa ésa kentáásí náaindaamba amáparawainein-iye sésa ⁴⁵ miwítí maramá miwítí náaindaamba ó'on-kwaasi tímésa óntamba mairésa taaínkaar-umai ímo makón-kwaasi timatuwesa ⁴⁶ aasiyaasi-táwai Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a Áánútuntavesa ísámai torupanté kwéiyesa ó'on-o'owiti naaúmpa'a komésa Ísuntavesa ísámai aráá-tomba kwénesa tirumbá kawé'a umái mésa toómbá taaínkaar-umai kwétimesa nésa ⁴⁷ Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai tuwánésa miwíyávésa kawé'a kwéowe suwaná aasiyaasi-táwai Ísóigo évakarawai sáwí'o umáimo máyómpinkemba kawer-ámpá'á métinkowasa Ísun-aaiyavesa áraire suwáiyé torupamáí méraawe.

3

Pítaa aísamaima kawé'á umánkarain-kwasai.

¹⁻² moórá-kwaasi anówa maránkarompinkemba aísamaima pukurón-kwaasi máyowasa aasiyaasi-táwai áí'maesa anóm-bono'-nankona ontará'á áwí'a kawer-óntará'á móankarowana ména anóm-bono'-naumpa'o iyún-kwaasiyavena óntantavai inaaínaaí sún-kwaasi máyonka'a anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye iyúyana aaváúmá toraétáápa'a kúwasa námúnaa kwésen-kanaara'a iyúyana ³ tuwánéna séna óntamba símékaiyo súwasarai ⁴ túramba kararésarai Pítaa séna kenkáí suwánaao suyaná ⁵ siméyááoiye-imayaa éna tuwánówana ⁶ Pítaa séna íma óntamba makáumpo Ísuna asirayándéí kawé'á umánkanaumne. Ísu Káráisitima Násáretivakewaina asirayámbá kwáyáintave'a sé'a usásine naauwó sune Pítaa séna ⁷ ayáánúrapa'a táto'mai usásinankowana aísamba aísána kawé'á úwana ⁸ usásinkwena tokávara taúvaraa'a éna aamoí éna Áánútu áwí'a mósá kwémarena mindáraiye anóm-bono'-naumpa'a ⁹ kweyáárika'a marapá'á iyéna Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai awánésa ¹⁰ sésa miwá aasiyaasi-táwai anóm-bono'-nankona kawer-óntará'á ména óntan-inaai síma-síma'a indá'án-iye sésa táátavai ésa

kweyáárika'a marapá'á kwéiyuntavesa tiyáámba tuvimpín-ésa táátavai uráawe.

Pítaa simátímakain-kwasai.

¹¹ kweyáárika'a kwéiyena aamoí éna Pítaante Yóninte tine'á tátorowasa amáparawai táátavai ésa miwítópa'a tóyo ésa anóm-bono'-naumpa'a Sórómoni áúgwimai úmakopa'a tóyo uwaná ¹² Pítaa tuwánéna séna Ísareri-kwaasiyono. mintántáátávái íma táá'a kaíno. íma túramba kenkáí aráá'a sivuwóro. íma kenkáísi asirayánkó kawé'á umái arupí umái mékai kwéuvo ¹³ Áánútuna asirayánkó mirá kwéisana minkwáási kweyáárika'a kwénaaiye. mirá uráintavai Áánútu Ísu áwí'a mósá maréna kentáá síkwá'ná Ááváramu Áísákaa Yákópo miwítí Ísóigoma kwená kwayó'nákó áwí'a Ísumba póna mósá makáiyé. ánivo Ísumba áí'mae'a Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana Páírátí séna ayúrankanæ súwa'a a'áo siráawe. ¹⁴ kawé-kwáási arupí umái máyon-kwaasiyave'a a'áo sé'a moórá-kwaasi inkamúwana puwúwasa ándáva'a áúkon-kwaasiyave'a ayúrankaao siráawe. ¹⁵ mirá uráantave'a aúnaí'a umái maí'maí'a ónááowaina ááin-kwaasi kemá tuvúwana pukáimpinkemba Áánútu usásinankowakai awánarauye. ¹⁶ awánarauyawai Ísuna asirayánkó aísamaima pukón-kwaasi kawé'á umánkaraiye. Ísuna asirayántávéna áraire siráimba isaná minkwáási kawé'á umái kwénaaisa'a kwéawanaawe Pítaa siráiyé.

¹⁷ Pítaa mináímbá simásuwena séna keinárawate kentí kawáánárawate íma awánamai Ísumba kawer-uré'a tuvukáawe. ¹⁸ naaóvá'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena séna simátíme'a sé'a kemó usásinankaundawaimba sáwí'a umánkanaaowe Áánútu siráinka'a póna keinárawa'o Ísumbo uráamba mináímbá paáruraiye. ¹⁹ mindáyave'a kentí sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a Áánútunopa'a tíyana póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye. ²⁰ moórá-mora-tawai Ísóigo kwená asirayámbá timína'a kwesé ménaaontave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. Áánútuma túwa'naa ínkwáe séna usásinankaiwaimba Ísumba ai'maráínana kumíníntave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. ²¹ Ísu kwíyómpa'a umáyáimba póna naaén-kanaamo éna amápa-tantaa'a aúnaí'o índá-tawai ókwara'a marapá'á kumíniye. naaóvá'á Áánútu mináímbá simátímuwasa Áánútun-aaí isón-kwaasi kawé-kwáási isésa simátímakaawe. ²² Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Mósesi séna Áánútu kentí Ísóigo kembá kesí mayáí mayaaó

séna si'mákainten-umai Áánútun-aaimo simátiminiwaimba keándarakemba moóráwaimba ai'maráínana kwenáái simátiminasa isánááowe. ²³ Ímo isáiyawaimo éna Áánútu kwená kwaásivinkemba tí'maena moóráva'o tinkáindawai ánásanaaowe Mósesi siráiyé. ²⁴ Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá simátímakonka'a naaén-kwaasi simátímintemba mai-simátíma'maesa iyémáyáamba kwévaariye. ²⁵ naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'ná áwí'a Ááváramuntavena séna enándáraken-kwaasiyavena amápa'-marava-kwaasi kawé'á umátinkanaumne Áánútu asiramái siráiyé. Ááváramun-andaraken-kwaasi owaná póna keinárawatavena Áánútu mináímbá asiramái siráiyé. ²⁶ miráumai Áánútu Ísuntavena kesí mayáí mayaaó séna ai'marówana keinárawapimba kunkáiyé. amáparawai kentí sáwí-imayaa tínaaemba umásuwaiyana aiva'á keinárawa'a kawé'á umátinkanintavena keinárawapimba kunkáiyé Pítaa Ísareri-kwaasiyavena simátímakaiye.

4

Pítaante Yóninte aavimbá maitínkaraan-kwasai.

¹ anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye kwésimatimuyasa tóyo ésa mono'-máiyáí-kwáásiyé mono'-nánká'ó kárakwirowaiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé tóyo ésa ² miwí táái taisésa áwáá'a suwasaráí mindárai Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba simátímúyasa úwoi-kwaasi isésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaintavesa amápa-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe suwasá mináímbá isésa kamparé sésa áwáá'a kwésesa ³ mindárai tátoresá sésa eénáimba póta aaváyaavimba aavimbá maitínkánaumne sésa kawáá-kwáásí ándáva'a tínkómbanivo ⁴ úwoi-kwaasi sáwíva'a 5,000 kwaasi mindárai táaiyavesa árgirema širáawe.

⁵ aaváyaavimba aavimbá maitínkánaumne sésa kwáúmba aaváyaavimba Yérúsaremu-naopa'a Yútaa-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye amáámba sun-kwáásiyé miráumai-kwaasi miwí táái isánáe sésa torupésa ⁶ aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánásiye kwená akún-ándá-kwáásiyé Káyavaasiye Yóniye Arekesándaawe torupamáí mésa ⁷ Pítaante Yóninte tááyowasarai miwítópa'a tuyasá tísaa esa sésa aísamaimo pukáin-kwaasi nóra urááiyo. nááwana asirayáná keináraivimba kwáyáintavaiya kawé'á umánkaraaiyo. nááwa áwíra tékai kawé'á umánkaraaiyo suwaná ⁸ Áánútun-amankoma kwempímbá anómba umánkowana Pítaa séna Ísareri-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye isáaro. ⁹ aísamaimo pukáin-kwaasi kawé'á

umánkaraundayave'a kwésisaa-owe. nóra séra kawé'ó umánkaraundayave'a kwésisaa-owe. ¹⁰ avora'á simátíménda keinárawate amápar-Isareri-kwaasiye ísáaro. Ísu Káráísitima Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana Áánútu pukáímpinkemba usásinankaraiwaimba kwenáwíka'a súyana kwená asirayánkó minkwáásí kawé'á umánkáísana keinárawapimba kawé'á umái máyáísa'a kwéawanaawe. ¹¹ Áánútun-aii aúváí-kwandaaivimba Ísun-aii agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráíye

mináímbá Ísuntavena agaimaréna siráíye. ¹² kwewé su'mai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpátá mésinkanintaawe. Áánútu séna kwenáwíkare su'mai kwená asirayánkówé su'mai kwaási sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye Pítaa siráíye.

¹³ Pítaa mináímbá kwésimatimena Pítaae Yóniye íma táá'a kwégowasarai asiramái simátímúyasa minkáwáá-kwáásí tuwánésa táátavai ésa mindáraiimo úwoi-kwaasirai ímo aúváívimbo awánaroyawaiyavesa pósa táátavai ésa sésa Ísuwe kwénaauyantavesarai mirá kwéoiye sésa ¹⁴ awánomba Pítaante Yóninteyopa'a aísamaima kawé'á umánkaron-kwaasi máyowasa awánésa mindáraiimo simátimenaon-aintavesa avakáá uwááesa ivátiyuwesa ¹⁵ sésa máápa'a kúmókaiyo suwasarái kúmúyasa minkáwáá-kwáásí iséise esa sésa ¹⁶ mindáraiye nóra ónaumno. ó'om-bayai kawé'-má'yáímá mairááyamba pósa Yérúsaremuvaken-kwaasi amápa'a ísáamba póta íma kamparéyá sénaundayaanivo ¹⁷ ó'on-o'on-daopaken-kwaasi íma isánááontaveta mindáraiayaveta simátimeta séta Ísu áwíka'a íma simátímékaiyo sénaundayaaniye sésa ¹⁸ tááyowasarai íyúyasa sésa Ísun-aii íma simátímékaiyo. Ísu áwí'a íma taakaiyó suwasarái ¹⁹ Pítaae Yóniye sésarai kemó mirá simásinkaiyakaimo Áánútun-aiimo tuwékaimo Áánútu aúrampimba kawerá íníya ke mináímbá ókwara'a ísáaro. ²⁰ keiráímá awárauyan-tantaa ísarauyan-tantaa'a íma tuwáyauvo úwoi simátimeyauye suyasá ²¹⁻²² kawáá-kwáásí ó'onkwara'a asiramái simátímatuwesa sésa ánivo úwoi kárúwaakaiyo sirá. aísamaima kawé'á umánkaron-kwaasi kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a íma kweyáárika'a kwénaauwasarai kawé'á umánkóyasa úwoi-kwaasi isésa Áánútu áwí'a mósá maróntavesa mindárai íma tínkamesa úwoi kárúwaakaiyo siráawe.

asiramái ménaumne sésa námúnaa siráan-kwasai.

²³ kárúwaakaiyo suwasarái Pítaae Yóniye kentí kwaásitopa'a tésarai mono-káwáá-kwáásiyé anón-kwaasiye simátímakaan-aimba másimátímúyasa ²⁴ isésa Áánútumpa'a námúnaa sésa Ísóigoo kwíyómba maramá uwínómbá tarórumarena miwán-arumpimba tarórumaraanda-yantaakakwara'a kwégawaa-one. ²⁵ naaóvá'á emá sunaná enamankómá ená kwayó-kwáási kentáá síkwá'náomba Tévítimba kusimámuwana agaimaréna maará séna nóintavai ó'om-baravakewai áwáá'a sésa nóintavai áamáyu-aimba suwááesa áúkaawe. ²⁶ ó'om-baravaken-kawaa-kwaasi tokwaa úmae tayorupésa Ísóigonte kwemó usásinkaiwainte áái'a tiyamátinkanae siráawe mináimbá Tévíti agaimaréna siráiyé. ²⁷ mináimbá paárúwasa Yérúsaremu-naopa'a Érótiye Póntiyasi Páirátiye ó'onkaa-kwaasiye Ísareri-kwaasiye torupésa Ísuna áamáyu-aimba sésa emó usásinankaandawaimba ená kawé-kwáyó-kwáási Ísuntavesa áamáyu-aimba siráawe. ²⁸ naaóvá'ó emó mirá ónááowemo siráanda pósa torupésa mirá uráawe. emó ímo mirá ónááowemo siráandarakai íma Ísumba tuvúkáasino. ²⁹ Ísóigoo mono-káwáá-kwáási tááimo simáímo káráraamba ísaraanda po súwa'naa ínáyonda póta íma inkaiséta enáái úwoi asiramái simátimenaundayaawe. ³⁰ ená asirayámbá símínata tí'o índa-kwaasiya asóvamatinkavata konó. ená kawé-kwáyó-kwáásígó áwí'a Ísuwe súnanaya kwená asirayánkó ó'on-o'om-bayaima kawé'-máayáímá paáriníye ³¹ námúnaa simásúwówana torupamáí máyón-daumpa'a toraa'náára'a úwana Áánútun-amankoma miwíwímbá anómba umátinkowasa Áánútun-aaí asiramái simátíma'mae kuráawe.

náaindaamba moórá-mora umátímakaan-kwasai.

³² Ísuna aampa'á kwéguwai mimbórá-ímáyáá kwéesa mésa kentí náaindaantavesa íma kendéí kendeiye kwéesa úwoi moórá-mora-umai tíma'maesa kuwasá ³³ aantá-kwaasi ávááraumai asirayánkwará'á mésa Ísu pukáípinkemba usásinkain-aimba asiramái simátíma'maesa kwégwesa Áánútu aantá-kwaasi túwa'naa úntavesa kawé'-máayái maimaé kwéguwasa ³⁴⁻³⁵ Ísuna aampa'á kwéguwai maramá naambá makówai ó'on-kwaasi kwétimesa óntamba mairésa aantá-kwaasi tímúwasa taaínkaar-umai íma makón-kwaasi tímakaamba pósa Ísuna aampa'á kwéguwai amápa-tantaa'a íma aáváán-túwówana ³⁶⁻³⁷ moóráwai áwí'a Yósépi póna kwegwára'á mirá éna moórá-marama ó'on-kwaasigomba aména óntamba mairéna aantá-kwaasi tíména kwemá

Árívái-andarakewai Sáíparasi-ayampakemba tamáyowasa aantá-kwaasi moórá áwí'a simámesa Kíríki tááivinkemba Páánápáasiye sésa kwántámai-kwi'a tirávayaina'a iyémó suwáimá minóntámbá tímakaiye.

5

Ánánáesinte Sáváeraantei kwaasái.

¹ Páánápáasi minóntámbá tímúwasarai moóráwai áwí'a Ánánáesi awainínkó áwí'a Sáváerae méсарai moórá-marama ó'on-kwaasi kwétimesarai óntamba mairésarai ² taaináyauyo-aimba awainínkómbá simámuwana mirá ínnyone súwana minóntámbá taaínkaar-urena évaka'a kwesávái maéna évaka'a maimaéna aantá-kwaasi mói tíména kampa'á séna amápa'a tímúne súwana ³ Pítáa séna Ánánáesiyo Sáátáánigo áísaa umai isánáe sintávái owé se mararákén-óntámbá amápa'a tímúne siráanda Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane. ⁴ mimbárámá ená maramá isa tuwé óntamba mairé ená óntamba isa évaka'a tímé íma sáwí'a éma mararákén-óntámbá évaka'a tímúne íma sénda amápa'a tímúne séndama sáwí'a ómpo íma kwaásiye su'mai kampa'á simátíyukaampo Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane Pítáa súwana ⁵ Ánánáesi iséna pu'maéna tuvamúwasa mináímbá ísaraan-kwaasi ávááraumai táátavai uwasá ⁶ ívé-kwaasi tésa puwúmba taasááumaesa maimaésa máutaraawe.

⁷ máutaawana awainínkó sáwíyanka'a ména awaikómó puwún-aimba íma ísarena Pítáa-iyaitopa'a túwana ⁸ Pítáa séna keináraití mararákén-óntámbá amápara símakaiyo súwana minínínkó séna owé amápa'an-íye kampa'á súwana ⁹ Pítáa séna enawaikóe esé mimbórá-ímáyáá ékai Ísóigon-amankomba kampa'á simáu'mai awánayae sirááiye. enawai'ó mágwéutaan-kwaasi tésa embá tamaimaésa máutanaaowe Pítáa súwana ¹⁰ pu'maéna Pítáa aísamaivimba tuvamúwasa ívé-kwaasi tésa puwúmba taawánésa maimaésa awaikómbó utamánkópa'a máutowasa ¹¹ Ísóigona kwaásiye ó'on-kwaasiye isésa táátavai uráawe.

ó'on-o'om-bayai kawé'-má'yáígoná kwaasái.

¹² aantá-kwaasi kwaási túranka'a ó'on-o'om-bayai kawé'-má'yáimá maimaésa íyúwasa Ísuna aampa'á kwéguwai anóm-bono'-namba Sórómoni áúgwimai úmakopa'a aasiyaaí torupamáí kwémauwasa ¹³⁻¹⁴ ó'on-o'on-akwa'a sáwíva'a Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa miwísé torupamáí maémáémbanivo ó'on-kwaasi tuwánésa sésa kawé-kwáásín-owe sésa táátavai ésa íma miwísé torupamáí

máyówasa ¹⁵ aantá-kwaasimo uráamba isésa tí'o ún-kwaasi tuvaipimbá taagwiya'maésa naambáru'a mátinkesa sésa Pítaa kwénaaena amankó'naanko taaugwétáínasa asóvaigwae suwasá ¹⁶ ó'on-o'on-daopakemba tí'o ún-kwaasigwara tirumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigwara'a tí'maesa Yérúsaremu-naopa'a mátínkówana Áánútu Pítaamba áwa'naa úwasa amápa'a asóvasaraawe.

kawáá-kwáásí aantá-kwaasi sáwí'a umátínkaraan-kwasai.
¹⁷ mirá kwéuwana aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaási Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé sésa amáparawai íma kentáásiraaima kwáráavo aantá-kwaasi tirááíma kwáráawe sésa tiyántavai ésa ¹⁸ táto'mai ándáva'a tiyúwówana ¹⁹ mindó'wáámbá kwáúnka'a Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakendako ontamá tisuwéna tí'maena máápa'a móruntinkena séna ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a umé'a aúná-amba kwaási kawé'á umái mai'mai'a ónááon-ankona ááimba usimátíméro súwasa ²¹ isésa irataró'a anóm-bono'-naumpa'a umésa mináímbá simátímakaawe.

anóm-bono'-naumpa'a moóráva'a kwésimatimuwasa moóráva'a aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaásiye tésa ándá-kwaasi táái isánáe sésa Ísareri-anon-kwaasi tááyowasa tésa mono'-nánkár-í-kwáásiyávésa sésa aantá-kwaasi ándáva'a máyáavo kotí'mae'a teró suwasá ²² kumbá íma máyówasa koyauwerésa tésa sésa ²³ ándá-namba ontamá umásuwesa i-kwáásí ontará'á máyáawata onta tisuwéta awánáundaya íma máyáawata úne suwasá ²⁴ mono-káwáá-kwáásiyé mono'-nánká'ó kárákwirowaiye isésa táátavai ésa sésa mindá nóraya ónaundaya'iyó simásuwesa sáwívar-imayaa kwéuwana ²⁵ moóráwai téna séna ándáva'a mátíyukaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mésa kwésimatimewa'a tuwánáúmne súwasa ²⁶ mono'-nánká'ó kárákwirowaiye kwembó áwa'naa un-kwáásiyé kotí'maesa kwempa'á tésa sésa úwoi-kwaasi miwí táái isésa sínkamovo sésa kwempa'á ²⁷ tí'maesa aaimó isái-kwáásítópa'a mátínkówana aiva'-mónó-káwáánákó ²⁸ séna á'a simátimeta séta minkwáásígón-áái kwenáwíka'a íma simátíma'mae'a koróyá siráundaya isa'á á'a simátíméwasa Yérúsaremuvaken-kwaasi amápa'a ísáyaraawa'a ke kampa-kúvimbá sinkéta minkwáásí tuvúkáawe kwésewe aiva'-mónó-káwáánákó súwasa ²⁹ Pítaa-iyai ó'on-aanta-kwaasiyonkwara'a sésa Áánútun-aai aivar-áínkómá póna kwaási tááigomba usáyaaitaraimba póta kentááíya íya iséta Áánútun-aaiya iséta miráyá ónaumne. ³⁰ keinárawa'a Ísumba taaira'á inkámúwana puwúwana kentáá síkwá'náona Ísóigo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena

³¹ séna anón-kwaasi póna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye séna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankena Ísareri-kwaasi kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye séna Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankaraiye. ³² mináímbá iséta kawé'á umáíya kwésimatimunanya Áánútun-amanko mináímbá kawé'á umái kwésimatimiye. Áánútuma kwenáái isámai kawé'á kwéowai kwenamambá kwétimisana Áánútun-amanko mináímbá kwésimatimiye aantá-kwaasi siráawe.

³³ simásúwówasa aaimó isái-kwáásí isésa tirumbá sáwíte úwasa tínkamona-e-imayaa uwaná ³⁴ miwítí avumpinkémbá moórawai usásinena ámáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Kámérieri kwemá usásinena miwí táái káráyuwena kwemá Áánútun-aai aúvái-kwandaavinkemba aasiyaasí simáti simati kwéuwasa kwenáwí'a mósá makáawai kwemá usásinena aantá-kwaasiyavena séna sáwíyanka'a máápa'a kumónááowe súwasa máápa'a kúmúwana ³⁵ séna Ísareri-kwaasiyono. minkwáásíyávái mirá ónáemo síyamba kakaariyá íma mirá é'a isáiyuwe'a mirán-oro. ³⁶ ááema moórawai áwí'a Tiutaásí usásinena séna anón-kwaasi únda pó'a kesirááíye sé'a kwaránááowe súwasa sáwíva-kwaasi 400 kwaasi kwarówana moórawai Tiutaásímbá tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé ésa kwená mayái ivátukaawe. ³⁷ minkákémbá túwí'o aawásó-tawai moórawai Kárírivakewai áwí'a Yútási usásinena tááyowasa sáwíva-kwaasi kwenarááíma kwa'maésa kwéguwana moórawai tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé umáguraawe. ³⁸ mindáyavai imáyáa é'a minkwáásíyómbá íma ándáva'a mátiyuwe'a tíyúwéwasa máero. miwítí mayáígóná ááimbo marará-kwáásítí imáyáavinkembo énamo éna ánásaniye. ³⁹ miwítí mayáígóná ááimbo Áánútuna imáyáavinkembo ína'o é'a íma kanaán-umai karánááovo úwoi kwaíkwai'a íniye. Áánútumpakembo ína'o é'a minkwáásí sáwí'o umátinke'o é'a Áánútunkwara'a sáwí'a umánkanaaowe Kámérieri súwasa aaimó isái-kwáásí isésa kwenááiyavesa owé sésa ⁴⁰ aantá-kwaasi tááyowasa iyúwasa túwíruku'a nésa asiramái sésa Ísun-aai kwená asirayámbá íma simátíméro sésa ti'mákaawe.

⁴¹ ti'márówasa kwéesa tigeayávái uráasina Áánútu imáyáa tímúwana tirunkó kawé'á úwasa sésa Áánútu asirayámbá símakaisata Ísuntaveta asiramáíya máyaundaya pósa sí'o íní'a umásínkáantaanivo sirunkó kawetá isatá máyaumne aantá-kwaasi simásuwesa ⁴² aasiyaasi-táwai anóm-bono'-

naumpa'a kwaásiti naúmpimpa'a Ísuna áséi-kwasai simátíma'maesa kwénaesa Áánútumo usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundayawai kwemá Ísuman-
iye sésa simátíma'maesa kuráawe.

6

avakaeté-kwaasi túwa'naa uráan-kwasai.

¹ simátíma'maesa kuwasá Ísun-aaí isésa sáwíva-kwaasi kwená aampa'á kwégwesa máyónka'a Yútaa-kwaasi ó'om-baravaken-kwaasi Kíríki tááivinken-aimba sun-kwáásí Yérúsaremuva'a máyón-Yútaa-kwaasiyavesa í'ái tínkésa óntamba taaínkesa Kíríki-ketorinimba íma tímúnkakemba í'ái tínkówasa ² mindáyavesa aantá-kwaasi Ísuna aampa'á kwéguwai amáparawai tááyowasa tuwasá sésa Áánútun-aaí simátimunda-mayai tuwéta óntamba taaínkaar-umai tímúnda-mayaimo máyáandaya uwóví'a ónaundayaawe sésa ³ keinárawapinkemba avakaeté-kwaasi túwí'o tewatá óntambo taainái-máyái timénaumne. mindárawa'a kawer-ímáyáágwára-kwáásí Áánútun-amanko miwívimbá anómba umátínkáin-kwaasi túwí'a tewatá óntambo taainái-máyáíyá timéta ⁴ kesáá Áánútunopata námúnaa kwéseta Áánútun-aaí simátíma'maeta kónaundayaawe aantá-kwaasi suwasá ⁵ isésa tirumbá kawé'á kwéuwasa avakaeté-kwaasi túwí'a tombá moóráwai áwí'a Sítíveni kwemá Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowana Ísuntavai imáyáa umái asiraiwái úwana moóráwai áwí'a Vírípi úwana moóráwai áwí'a Pórókórasi úwana moóráwai áwí'a Náíkéna úwana moóráwai áwí'a Táímóno úwana moóráwai áwí'a Páménasi úwana moóráwai áwí'a Níkóráasi kwemá Ántíoku-naopaken-kwaasi póna ó'on-ampakemba Yútaa-monor-ampa'a kuréna minkákémbá Ísuna aampa'á kwétuwai úwasa ⁶ miráumai-kwaasi tí'mai aantá-kwaasitopa'a móitinkowasa Ísóigona mayái mayóntavesa tine'á tátokesa Áánútumpa'a námúnaa siráawe.

⁷ Áánútun-aaí simátíma'maesa kwéguwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sáwíva'a Ísuna aampa'á kwéguwasa Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái máyón-kwaasi sáwíva'a Ísun-aaí isésa kwená aampa'á kwéguwasa miráumai kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a uráawe.

Sítívenimba tátokaan-kwasai.

⁸ Ísóigo Sítívenimba áwa'naa úwana asirayánkwará'á ména amápa-kwaasi túranka'a ó'on-o'om-bayai kawé'-máyáímá maéna máyowasa ⁹ moórá-tawai évakarawai Sítíveninopa'a tésa kampar-áiné-ímáyáá ésa kwesimá

kwesiman-esa miwímá Yútaa-kwaasima pósa évakarawai Sáíríni-maravakewai évaka'a Arekesándiyaa-maravakewai évaka'a Sírísíyaa-maravakewai évaka'a Ésíyaa-maravakewai miráumai-mapaken-kwaasi mimbórá-mónó'-náúmpá'á mésa Sítiveninopa'a tésa kampar-áiné-ímáyáá ésa kwesimá kwesiman-umbanivo ¹⁰ Áánútun-amanko Sítivenimba kawer-ímáyáá amúwana póna Sítivenin-aaigo miwí tááigomba usáyaaitowasa ¹¹ ivátuwesa kwésa aúpá'á óntamba torupamáí évaka-kwaasi tímésa sésa Sítiveni Mósesimba simái sáwí'a umánkena Áánútumba simái sáwí'a umánkaraisata ísaraumne. kosimátíméro suwasá ¹² minkámpár-áimbá tasimátímúwasa úwoi-kwaasiye anón-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé ísówana tirunkó sáwí'a úwasa Sítiveninopa'a tésa tayáto'mai áí'maesa monor-ánón-kwáásítópa'a máankesa ¹³ kampar-áimbó sun-kwáásí kotí'maesa mátínkówasa kampa'á sésa minkwáásígó anómbono'-namba simái sáwí'a úmae iyéna Mósesina áamámba simái sáwí'a úmae iyéna ¹⁴ séna naaóvá'á Mósesimo áamámba simátímakain-amaamba Ísu Násáretivakewaima ivátuwena ó'on-amaamba kwésena Yútaa-kwaasiti anómbono'-namba tawísíyuwaniye Sítiveni siráíye. mirán-kámpár-áimbá kwésuwasa ¹⁵ amápa-kwaasi Sítivenimba awánomba kwíyómpakemba Áánútuna kwayó-kwáásí tóikaamba aúkówasa awánaraawe.

7

Sítiveni monor-ánón-kwáásí simátímakain-kwasai.

¹ mirá simásúwówana aiva'-mónó-káwáánákó Sítivenimba áísaa ena séna kwésen-aimba árair-aina'i. kampar-áiná'iyó súwana ² Sítiveni séna kesivoísái kesuwaaisáiyó simátíménda ísáaro. naaóvá'á kentáá síkwá'náo Ááváramu íma Áránaava'a komáyonka'a Mésópótemiyaa-marava'a máyonka'a Áánútu asirayánkwáráwái kuména ³ Ááváramuntavena séna ená maragwárá enamááraawigwara'a tiyuwé kwina'á moórámarama agarááránkáandava'a koményone súwana ⁴ iséna mimbáramá Káutéa-kwaasiti maravá'á tuwéna teémena Áránaava'a tamáyowana avowá puwúwana Áánútu ai'marówana teémena maavá'á máyaundava'a túwana ⁵ minkánáá Áánútu íma maramá amúmba asiramái séna aáno maambáramá enkwárá enaísaavutantambo iyawaigwara'a tíménaumne. Áánútumo súmba Ááváramu iyámpói íma maránkaronka'a mináimbá simámeña ⁶ moórá-ainkwara'a séna enaísaavutantambo iyawai ó'on-kwaasiti maravá'á koméwasa umbai-máyái tímésa sáwí'a umátínkéwana sáwívar-ima 400 íma ánásaina'a ⁷ sáwí'o umátínkanaaowaima sáwí-meyamba tíménaunda pósa enaísaavutantambo

iyawai mimbárámá tuwésa maavá'á tésa kesí imáyáa mósá maránááowe séna ⁸ mináimbá naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna aáno maambárámá enkwará enaísaavutantambo iyawaigwara'a timénaumne siráimba mináimbá simái tarúmarena póna túra'a kárámai araa'éna uwó Áánútu siráiyé.

súwana Ááváramu ména Áísákaamba ankéna avakaumboé-no'waamba kwaéna áúra'a kárámai araa'éna umánkowana Áísákaa anón'éna Yákópomba ankéna áúra'a kárámai araa'éna umánkowana Yákópo anón'éna sísamaivakemba kae'á kumbaimái-iyampoi tinkéna túra'a kárámai araa'éna umátinkáva'a kuráiyé.

⁹ mirá umátinkáva'a kúwasa minávaráwáinónnda tiváko áwí'a Yósépiintavesa naaénkewai íma kentáará'á kárákwiyiye sésa tirumbá sáwí'a umánkesa áí'maesa ó'on-kwaasiva'a mátimesa óntamba máyówasa miwí Yósépimba áí'maesa kweémesa Ísípi-marava'a máánkówana Áánútu kwesé máyowasa ¹⁰ umbai-máyái amésa sáwí'a umánkómbanivo Áánútu kwesé ména áwa'nqa ena kawer-ímáyáá aména kwená umbai-yántáá'á ánásamankowana mimbárámá Ísípi-marara-kawaanako Yósépina kawer-ímáyáá iséna séna Ísípi-marava'a amápa-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiye kesí náaindaanka'a mirán-owo súwana kwemó súntemba kwéuwana ¹¹ naaémba ayawaimá téna Ísípi-maravare Kénááni-maravare amápar-ayampa'a ayawaimá tówasa tááiyavai ésa kentáá síkwá'náyomba toómbá íma kentáávímbá kwérayé. ¹² Ísípi-marava'a toómbá kwáyáiyé-aimba isáúmpo komeéyán-oro Yákópo séna áánimbaa'a ti'marówasa komeéyá úmaesa ¹³ tivowánópa'a tamáyówana mintómbá ánásowana ó'a kuwaná Yósépi miwítí egwaa'á tamaéna séna kemá Yósépi kentívá'a úne súwasa kesí imáyáao pukáane súndayaawe suwaná Ísípi-marara-kawaanako Yósépina ááimba iséna awaaísái tuwánówana ¹⁴⁻¹⁵ Yósépi awaaísái simátimena kesivombá kosimámiyana ená akúmbá tí'mae Ísípiva'a tiyó Yósépi siyé. kosimáméro Yósépi súwana avowámá iséna kwená akúmbá ⁷⁵ kwaasi tí'maena Ísípiva'a kawe'á umái komésa púwúwasa ¹⁶ naaémba miwí tísaavutomba tiyáántamba maimaé teémesa Sékémuva'a máutomba naaóvá'á Ááváramu Émon-andaraken-kwaasima óntamba tímatukom-barava'a máutaraawe.

¹⁷ ánivo kentáá síkwá'náyomba Ísípi-marava'a komésa sáwíva-kwaasi agairáawe. Áánútu Ááváramuntavena asirayán-áímbá séna Kénááni-marama enaísaavutantambo

iyawai timénaumne siróntemba timínín-kanaa ákíse únka'a
 18 moórawai Ísípi-marara-kawaanako Yósépimo naaóvá'ó
 pukóntavena kwená mayái-áimbá íma ísarowai póna
 19 kentáá síkwá'náya umbai-máyái tiména maimái sáwí'a
 kwéumatinkowasa iyámpói máápa'a tiyuwówasa pukáawe.

20 iyámpóiyomba púwúwana minkánáávimbá Mósesi
 kawer-óígwárár-iyámpói ánkarena anówama naaúmpa'a
 aúpá'á ánkarowana kaumbo-kwíyómbá putuwéna 21 máápa'a
 áí'maena móru ánkarowana Ísípi-kawaanako ayáámúnkoma
 awánómba aráái tówana kesáánine séna kárákwirowana
 anón-úwasa 22 Ísípi-kwaasi miwítí ááimba kwésimama'mae
 iyúwana Mósesi kwéisena anón-éna kwemó mayóm-
 bayaigoe kwenááigoe kawé'á uráiyé.

23 Mósesi mirán-kwáási ména kae-kwáái aiyayaan-ima 40
 íma maisuwéna kesí kwaási Ísareri-kwaasi kotuwánanae
 séna kúmba 24 Ísípi-kwaasigo Ísareri-kwaasigomba sáwí'a
 umánkowana Mósesi tuwánéna Ísareri-kwaasi áwa'naa ena
 Ísípi-kwaasigomba tuvúwúwana puwúwana 25 Mósesi imáyáa
 éna séna Áánútu mimbáyáírátávéna usásisinkaraimba
 pó'a Ísipivakemba Ísareri-kwaasi tí'mae'a koónaunda
 mimbáyáiyávésa owé sénááowe siráimbanivo Ísareri-
 kwaasi íma mirán-ímáyáá uwaná 26 Mósesi kogwaéna
 usásinena kúmba Ísareri-kwaasi kaekó áái'a tíyóyana
 tuwánéna tiyoráinda-imagaa éna séna kae'náraiyo mimbórá-
 naoraama óívo áái'a tiyaáyavo súwana 27 aiva'ó ááimba'maimo
 tiyón-kwaasigo Mósesimba améntáyuwena séna náawa
 embá usásinankaraisa kentáási kawáái'a éwa aaiyá
 kwésimasimeno. 28 tindaumo Ísípi-kwaasimo tuvuwónanamo
 puwéiraintena kembá mirá ínáyono súwana 29 Mósesi iséna
 ínkaiséna kweéme kweéména Mítíyani-marava'a ó'on-
 kwaaiti maapa'a koména kaer-iyámpói matínkaraiye.

30 Mósesi kaer-iyámpói matinkéna ména kae-kwáái
 aiyayaan-ima 40 íma maisuwéna moórát-tawai kavóná-
 marava'a kwégwena Sáínai-omapa'a egwaa'á kwáyonka'a
 kwéguwana sáwíyan-taivinkemba irá kwégena íma mintái
 kówana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima mimpímbá
 máyowana mintái íma kówana 31-32 Mósesi awánéna
 anón-imagaa éna egwaa'á koména awánówana Áánútu
 séna enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí
 Áánútu úne súwana Mósesi mináimbá iséna ayántámbá
 tówana úwoiva'a karakówana 33 Ísóigo séna máyaunda
 póna á'oram-barama kwáyáipa'an-ivo kawé'-márává'á
 méraapa'an-ivo maambáramá sáwí'a ónavainivo aísamai

ánáamba ayútuwaa. ³⁴ Ísípiva'a kesí kwaási sáwí'ó kwéumatinkaawasamo ivi'ó kwétaamba tuwánáúnda pó'a túwa'naa ónaumpo usásinena'a ai'maráana kweéme kweéme Ísípiva'a kuré kesí kwaási Ísareri-kwaasi kótí'mae Kénááni-marava'a kwaaó Áánútu Mósesintavena siráíye.

³⁵ kwembá Mósesimba Ísareri-kwaasi tínaaemba umánkesa sésa nááwa embá usásinankaraisa kentáási kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno siráawe. siráan-kwaasiyavena Áánútu mináímbá siráíye. kwembá Mósesintavena Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima sáwíyan-taivinkemba aai simámakaiye. kwembá Mósesimba Áánútu kawáá-máyái aména ai'marówana Ísípivakemba Ísareri-kwaasi kótí'maena Kénááni-marava'a kuráíye. ³⁶ kwemá Mósesima Ísípiva'a ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa sésa úwoi tí'mae kóuwo suwaná tí'maena kúmba nonkó áwí'a naae-nóné supa'á kwéna ímo awárom-bayai kawé'-máyái komaéna tí'maena kúmba kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a komáyówana ímo awárom-bayai kawé'-máyái maimaéna iráíye. ³⁷ kwemá Mósesima simátimena séna Áánútumo kembó usásisinkarainten-umai naaémba moóráwaimba kentísaavutantambo iyawaivinkemba usásinankaniye. Áánútun-aii simátiminiwaimba usásinankaniye. ³⁸ kwemá Mósesima kavóná-marava'o Áánútuna kwaási Ísareri-kwaasimo méraapa'a miwísé ména kentáá síkwá'náyonte ména Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kwesé ména Sáínai-omapa'a umáyowana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai Áánútuna amáamba simámuwana ímo ánásai-aimba simámuwasa simátíma'maesa kuráanta kwéisaumne.

³⁹ Mósesin-aii simátímúmba kentáá síkwá'ná íma isésa tínaaemba umámesa Ísípiva'a tayauweránáe-imayaa uwaná ⁴⁰ naaémba Áánútu Mósesimba ááyowana omápa'a umáyowasa Mósesi awaaó áwí'a Érónintavesa sésa Mósesi Ísípivakembo síkaiwaiya náávara kóuraiyo. íma awánáúndavata kóuraivo moórá-isoigomba tarórumarewata kwenaráíya kwáráano sésa ⁴¹ óntandankakemba purumakan-aráákaamba úmaresa minkámpár-ísóígóná aamoimá umánkesa póíma tuvú'mái kwénesa úmakontantaatavesa aamoí ésa toóní'a umái kwénowana ⁴² mindáyavena Áánútu ánaaemba umátiyuwowasa kwíyóntavesa aaváúyávésa otávésa kesí ísóigoman-iye siráawe. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aii simátímakowai agaimaréna séna

Ísareri-kwaasiyono. kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a mé'a póima tuvú'mái neémáémba íma kentáv'é'a ísámai neémáémbanivo ⁴³ kenti kampar-ísóígóntáv'é'a ísámai kwená ampanta-námbá maimaé'a kwénaaowe. minkámpár-ísóígó áwí'a Mórókowe siráawe. okáán-tántáá'á tarórumake'a áwí'a Ereváániyé kwése'a toré kwénaaowe. minkámpá-káér-ísóírái úmare'a kesí ísóigowe kampa'á sé'a áwí'a maé kwéiyowe. mirá uráantave'a kenti maravákémbá ti'maráana'a kweéme'a moórá-marava'a áwí'a Pépíróni-marava'a koménaaowe

Áánútun-ai simátímakowai agaimaréna siráiyé.

⁴⁴ naaóvá'á kavóná-marava'a Áánútu Mósesimba agaráárankena Áánútuna naambó ampantará'ó ónááomba maará ónááowe séna agaráárankowasa Áánútumo súntemba mirán-dámbá umái maimaésa kavóná-marava'a kwénaaowe. ⁴⁵ naaémba miwí táánimbaa'a kentáá síkwá'náyomba mindámbá maimáyówana Yósúwa ti'maena Kénááni-marava'a kúmba Áánútu túwa'naa ena mimbáravá'ó máyón-kwaasi kwatuwówasa kóuwasa koyavíresa mindámbá minká'á mámaresa máyówana naaémba Téviti Ísareri-kwaasiti kawááná'á máyompimba mindámbá úwoi kwáyowana ⁴⁶ Téviti kawé'á umái máyowana Áánútu aamoí umánkowana Téviti Áánútumba áisaa ena séna ená naambá ónaum. íya ónaumno. emá Yákópona Ísóigoma po owé sina'ó é'a ená naambá ónaumne súwana ⁴⁷ Áánútu séna emá íma ínáyompo enááninko Sórómoni kesí naambá ínaye siráimbanivo ⁴⁸ Áánútu kwíyómpa'o máyáimba kwaási úmakaan-daumpa'a íma máyáiyé. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai agaimaréna séna

⁴⁹ Ísóigo séna kwíyómpa'a kárákwiye'a marará'á kárákwiyunda pó'a úmaraniyonda-naumpa'a íma úwoi marapá'á kumbénaumne. ⁵⁰ kesávái mintántáá'á amápa'a tarórumakaumne Ísóigo siráiyé agaimaréna siráiyé Sítiveni siráiyé.

Sítiveni mináimbá simátímatuwéna aaimó isái-kwáásiyávái simátiména séna ⁵¹ keinárawa'a tirunté márámbe mé'a pó'a Áánútuna aampa'ó ímo kwaráan-kwaasiraani'a umái mé'a Áánútun-ai kwéisaqmbanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kentíkwá'náyomba Áánútun-amankomba tínaaemba umámemaentemba kemá mirá kwéowe. ⁵² kentíkwá'náyomba Áánútun-ai simátíma'maesa kwéguwai amáparawai sáwí'a umátinkesa Áánútuna kawé-kwáyóná'á kumíníye-aimba simátímakowai tínkamuwasa

pukáawe. naaémba kwemá kumúwa'a kuntaru'á umái tuvúwúwana pukáiyé. ⁵³ ánivo kwíyómpakewaima Áánútuna ámáámba simátímakowa'a keinárawa'a ísaraambanivo íma ísámai kawé'á uráawe Sítiveni siráiyé.

Sítivenimba óntandei tuvúkáan-kwasai.

⁵⁴ Sítiveni mináimbá simátimumba aaimó isái-kwáási ávááraumai tirunkó sáwí'a úwasa í'naiyámbá mésa tíyántavesa uwaná ⁵⁵ Sítivenimba Áánútun-amanko kwempímbá anómbe umánkarowana kwíyómpa'a awánómbe Áánútuna ságayamba kwáyowana Ísu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowana Sítiveni awánéna ⁵⁶ séna awánaaro. kwíyómbe taaínkaar-isaná Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á Ísuma kwaási úrandako máyáimba awánaraumne súwasa ⁵⁷ miwí anónka'a kwáá'a tésa kwenáái íma isánáe sésa tááka'a tíyáándeí awááésa Sítivenimba tarááparaapa ésa ⁵⁸ tátokesa taagwiya'maésa marur-awámpá'á máyuwesa óntamba mairésa tuvúkáawe. Sítivenintavesa kampar-áimbá siráawai paákár-únánkwátói ayútuwowana ívé-kwaasi áwí'a Sóro minúnánkwátói kárakwirowasa ⁵⁹ Sítivenimba óntandei tuvúto'naa uwaná Ísóigonka'a námúnaavinkemba séna Ísu Ísóigoo kesimambá kumbaimaéna'a púwóno séna ⁶⁰ arauntaúmbá airéna anónka'a séna Ísóigoo sáwí'a kwéumasinkaambanivo miwí íma sáwí'a umátinke miwítí sáwí-imayaa maitiyuwaaó Sítiveni simásuwena pukáiyé.

8

Sóro Ísuna kwaási sáwí'a umátínkarain-kwasai.

¹⁻³ Sítivenimbo tuvúmba Sóro arunkó aamoí úmbanivo évakarawai Áánútun-aaiyavesamo asiramáímo máúwai Sítiveni áúma maimaé máutesa anón-ivi'a tombánivo Sóro Ísuna aampa'ó kwéguwai tínkambai ánásanae séna kúmba naaúmpimpakemba aarakwá'á koyavisimái ándáva'a tíyupa'a kúwasa Yérúsaremuva'a Ísuna aampa'ó kwéguwaima aivarí'a umái sáwí'a umátinkowasa kóyáwé uwasá aantá-kwaasiye su'mai Yérúsaremuva'a máyówasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáási Yútiyaa-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a kóyáwé uráawe.

Sámériyaava'a áséi-kwasai kosimátímaakaan-kwasai.

⁴ Ísuna aampa'ó kwéguwai kóyáwé ésa Ísuna áséi-kwasai kosimátíma'maesa kurá. ⁵ Vírípi Sámériyaa-naopa'a kúmba kosimátimena séna Áánútumo usásinankaiwai amu'maráúndawaiyaamo á'o kunkáimba kwemá Ísuman-iyé

⁶ Vírípi simátimumba kawé'á umái ísówana ímo awánarombayai mayówasa awánowana ⁷ taraváá-kwámbá tirumpimbá máyówaiyavena aái súwasa taraváá-kwámbá kwáá'a tumásuwesa kóuwasa kwaási kawé'á umái máyówana aiyayaamba pukón-kwaasi asóvamatinkowasa kawé'á umái mésa ⁸ Sámériyaavaken-kwaasi ávááraumai tirunkó kawé'á umái méraawe.

⁹ Sámériyaa-naopa'a moórawai áwí'a Sáimoni ména anón-kwaasi úne séna pukaa'á agaimaéna kwéiyuwasa táátavai kwéesa ¹⁰ anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kwená mayái awánésa kwenaráái kwégwaresa sésa Áánútuna asirayánkóe kwená asirayánkóe moórái'a uráiyé kampa'á suwaná ¹¹ ayáátáaka'a pukaa'á agaimaéna kwégum-bayai mayówasa kwenaráái kwégwaresa táátavai uráambanivo ¹² naaémba Vírípi Áánútuna áséi-kwasai kosimátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama kosimátimena Ísu Káráisitín-aaí kosimátimuwasa isésa sésa árair-aimbaníye suwaná Vírípi minákwá'á nombá pétinkowana ¹³ Sáimoni kwegwará'á áraire súntavai Vírípi nombá pérankowana Vírípiye kwénaauwana ímo awánóm-bayai mayówana awánéna áátavai uráiyé.

¹⁴ mirámó Sámériyaava'o kwéumba Yérúsaremuva'a aantá-kwaasi mésa Sámériyaavaken-kwaasi Áánútuna áséi-kwasai isésa mináimbá méyatokaan-aimba isésa Pítaante Yóninte tí'márówasarai kweémesarai ¹⁵ Sámériyaava'a komésarai Ísuna aampa'ó kwéguwaiyavai ísámai námúnaavinkemba sésarai Áánútun-amankomba mayánááowe sirááiyé. ¹⁶ Vírípi nombá pétinkaronka'a Ísóigo Ísuntavena ísámai nombá pétinkowana Áánútun-amamba íma marómba pósarai Pítaae Yóníye námúnaavinkemba sésarai ¹⁷ tiyáámba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumúwasa mairáawe.

¹⁸ aantá-kwaasirai tiyáámba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaúwasa máyómba Sáimoni awánéna asirayámbá meéyáambaranae séna Pítaante Yórinteyavena séna óntamba maékai ¹⁹ minásíráyámbá simékaiyo. ó'on-kwaasi siyáámba tátoraanana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaínkwáe súwana ²⁰ Pítáa séna Áánútu úwoi kwétimin-tantaatavai óntandei meéyán-ónáe sénda po ená óntankwara'a esé iravímbá ánásyaaoye. ²¹ Áánútu aúranka'a ená imáyáa íma arupí imbá po maambáyái kenkáísí mayái íma súwa'naa íníyone. ²² ená sáwí-imayaagomba ánaaemba umásuwe Ísóigomba áísaa inaná ená sáwí-imayaagona anondá mayauwáníye. ²³ Áánútu íma

asirayámbá ámakaintavai enarumbá sáwí'a umásinkaanana ená sáwí-imayao anómba éna embá tátokaiye Pítaa súwana
 24 Sáimonima Pítaante Yóninteyavena séna súwa'naa ékai Ísóigomba námúnaavinkemba áísaa íyana emó sénda misáwí-yántáá'á íma kempá'á tíno Sáimoni siráíye.

25 súwasarai Pítaae Yóniye Ísóigon-ai simátimesarai Ísuwe naaémáúyan-aimba simátimesarai Yérúsaremuva'a kónáe sésarai aampa'á kweémesarai Sámériyaa-ayampa'a naaó'-nao'a Áánútuna áséi-kwasai kosimátíma'maesarai kurááíye.

Vírípinte Ítíópiyaavaken-kwaasintei kwaasái.

26-28 mindárai Yérúsaremuva'a kuyaná Vírípi Sámériyaava'a máyomba moóráwai anón-kwaasi Ítíópiyaa-maravakewai éna Ítíópiyaa-kwaasiti kawáá-ínínkó áwí'a Káándásina óntanka'a kárákwirowai Áánútuna imáyáa éna Yérúsaremuva'a kweémena Áánútu áwí'a mósá maréna koyauweréna kwená káárivimba anóm-poigo tavisímaena kún-kaarivimba kúmba Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai Vírípintavena séna usásine Yérúsaremuvakemba Kásaava'a kwégon-ampa'a kwaaó súwana iséna usásinena minámpá'á kweémena kavóná-marava'a kúmba Ítíópiyaa-maravaken-anon-kwaasi kwená káárivimba kweémena aúvái-kwandaavimba awánéna naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimakón-aimba awánómba
 29 Áánútun-amanko Vírípintavena séna kwená káarigona egwaa'á kwaaó súwana 30 isaaísena kúmba Áísáya agaimakón-aimba táámpamai kwésuwana Vírípi iséna áísaa ena séna mináínkóná ááimba kwéisaano súwana 31 á'a moóráwai simásiminimba pó'a isánaumpo kesí káárivimba usáataao súwana Vírípi minkáárivímbá usáatena umaúwana
 32 mináúvái-kwándááivínkén-áímbá táámpamai séna sipisípi áyáumo karánéesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aaí siráíye. sipisípi tuvuwónéesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aaí siráíye. 33 kwenáwí'a móruna tuwésa sáwí'a umái aavimbá mayánkaraawe. kwená kwaási sáwí-mayai mairésa tuvuwówana marapá'á máyáinkanaama ánásaraiye. mindáyavesa miwítí sáwí-mayai íma kanaán-umai avora'á simátimenaaowe agaimaréna siráíye. 34 Ítíópiyaavaken-kwaasi mináímbá táámpamai simásuwana Vírípintavena áísaa ena séna Áánútun-aimo simátímakowai nááwantavena mináímbá siráíyo. kwesávéna sirái. ó'owantavena siráíyo súwana
 35 Vírípi Áánútun-aimo aúvávinkembo táámpamaimo

simámakainten-umai Ísuna áséi-kwasai kwésimamena³⁶ aampa'á kuyambá nombá kwáyopa'a kwésarai uyaná Ítíópiyaavaken-kwaasigo séna nombá kwáyáínka'a pésinkainkwae sé'a únana nóinko aampimbá ítáraiyo súwana [³⁷ Vírípi séna Ísumpa'o arumbó amé kwenááiyavai áraire simáímo maína'o é'a nombá pérankanaumne súwana Ísu Káráísintave'a árai'a Áánútu áánimban-iyé kwésune séna] ³⁸ káárimo maisoréna kúwaintavena séna káári tátoraao súwana iséna tátorowasarai Vírípiye Ítíópiyaavaken-kwaasiye nompímbá kumbésarai Vírípi nombá pérankowasarai ³⁹ úwoiva'a iyúyana Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena kóúwana Ítíópiyaavaken-kwaasi awánómba íma máyombanivo aamoí untáva'a kwená naaópa'a kúmba ⁴⁰ Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena Ásátóti-naopa'a máánkarowana Vírípi mináyámpá'-náópa'a Áánútuna áséi-kwasai simátíma'maena Sísáriyaa-naopa'a kuráiyé.

9

Sóro Ísun-aaiyavai áraire siráin-kwasai.

¹ minkánáámá Sóro Ísóigona aampa'á kwéguwaiyavena arumbá sáwí'a éna tínkamonaé síma-síma'a kwéena aiva'mónó-káwáánákónópa'a ² koáísaa ena séna aúvái agaimái símína'a maimaé'a Támásikasi-naopa'o Yútaa-mono'-naumpimpa'o máyáan-kwaasiti anón-kwaasi mátíméno súwana owé séna mináímbá agaimaréna séna Sóro Ísuna aampa'á kwégwiyawai tivakáá-umai tuwánéna táto'mai tí'maena teémena Yérúsaremuva'a ándáva'a mátiyuwaniye séna agaimaréna súwana ³ Sóro mináúvái maimaéna kweémena Támásikasi-naopa'a egwaa'á kúmba kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména aúgáyáagaya úwana ⁴ tuvamúwana aaigówé su'mai séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwana ⁵ emá nááwa seénó súwana kemá Ísuma súmpo kembá sáwí'a umásinkaampo ⁶ usásine Támásikasi-naopa'a koménana moóráwaimo síndantemba mirán-owo súwasa ⁷ Sóroemo kun-kwáási íma aai sumbá mésa íma kwaási ane'á kwéawanesa aaimó súne su'mai ísówana ⁸ Sóro usásinomba aúramba íma kawé'á umái awánówasa kwaási ayáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a máánkarowana ⁹ kaumbo-nó'wáámbá ména íma aúramba awánéna toómbá nombá íma naráiyé.

¹⁰ Sóro kaumbo-nó'wáámbá kwaúwana moóráwai Támásikasiva'a ména Ísuna aampa'á kúwai áwí'a Ánánáesima aúramba karákéna kaainkáání'a umái awánómba Ísóigo

simámena séna Ánánáesiyo súwana wó séna Ísóigoo kemá úne súwana ¹¹ usásine aampa'á kwaaó. minánkó áwí'a apumó uráin-ampa'a kuré Yútásina naaúmpa'a kwée moóráwai Táásási-naopakewai áwí'a Sóromba koawánaao. kwe námúnaa kwésiye. ¹² kaainkáání'a awánarainka'a moóráwai áwí'a Ánánáesi téna ane'á tátoraisana aúramba kawe'á umái awánaraiye Ísóigo súwana ¹³ Ánánáesi séna Ísóigoo sáwíva-kwaasi kwenáái simásímakaawe. Yérúsaremuva'a ená kwaási sáwí'a umátínkarain-aimba simásímakaawe. ¹⁴ aiva'-mónó-káwáánákó aúvái agaimái ámisana ená imáyáa mósá máráan-kwaasi ándáva'o tiyuwáíndayavena Támásikasiva'a tiráiyé súwana ¹⁵ Ísóigo séna kesí mayái áménana kesáái kosimátin-tasimatimba ó'on-daopaken-kwaasiye kawáá-kwáásiyé kesí kwaási Ísareri-kwaasiye kosimátin-tasimatimba ínimba po usásine kwenópa'a kwinaná ¹⁶ kesí mayái Sóro kwémayainasa kwaási sáwí'a umánkanaaowe. mindáyave'a ke agaráárankanaumne Ísóigo siráiyé.

¹⁷ súwana Ánánáesi iséna kwéna sún-daumpa'a uména Sóro ane'á ayáámba tátorena séna Sóroo kesí kwaásima óne. aampa'á kwéte Ísóigo Ísumba awánaraandawaima si'maráísa'a túne. aúramba kawe'á umái awánenana Áánútun-amanko arupimbá anómba umánkaindayavena si'maráísa'a túne súwana ¹⁸ Sóro aúrampinkemba amanonoí tákúwana aúramba kawe'á umái awánéna usásinowana Ánánáesi mono'-nómbá pérankowana ¹⁹ toómbá násuwena áúgoma kawe'á úwana méraiye.

Sóro Támásikasiva'a simátímakain-kwasai.

Sóro Támásikasiva'a évaka'-no'waamba kwaéna Ísuna aampa'á kwéguwaise ména ²⁰ avekáán-úwana mono'-náúmpá'á uména Ísun-aaí simátiména séna árai'a Ísuma Áánútu áánimban-iyé súwasa ²¹ kwenáái ísón-kwaasi táátavai ésa moórá-morawai tísaaisaa esa sésa Yérúsaremuva'a Ísuna imáyáa mósá máráan-kwaasi tínkamin-kwaasiman-iyé. Ísuna imáyáa mósá máráan-kwaasi tí'mae ándáva'a mono-káwáá-kwáásirá'ó mátinkanae séna maanká'ó tiráin-kwaasiman-iyé. Ísumpa'a téna máyáiyé sésa táátavai uráawe.

²² suwaná Sóro asiramái simátíma'mae iyéna séna árai'a Áánútumo usásinankaiwaimba amu'maráúndawaiya Ísuman-iyé séna kwenááigo iyúwasa Támásikasivaken-Yutaa-kwaasi isésa kwembá íma anondá simámakaawe.

²³ íma anondá simámúmba sáwíva'-no'waamba kwaéna torupamáí mésa Sórona áamáyu-aimba sésa ²⁴ tuvuwíyanesa no'wáámba kwáyá'wái Támásikasi-naokona óntan-kurígona

aaumémpa'a mésa ontará'á takarákwi-karakwi kwéuwana moórawai áamáyu-aimba sumbá kosimámuwasa ²⁵ moórá-no'waamba Sóron-aaí isésa Ísuna aampa'á kwéguwai Sóromba powaivimbá áítumai óntan-kurigona avaapimbá túsúyuwesa ándára tátoresá túwówana kumeémena marapá'á móruna tuwéna kóuraiye.

Sóro Yérúsaremuva'a komérain-kwasai.

²⁶ Sóro Yérúsaremu-naopa'a kweémena kwéna séna Ísuna aampa'á kwégowaise koménae'a kúne súwasa miwí sésa Ísun-aaí íma ísaraiwai kampar-áimbá kwésiye sésa kwenáároi inkáísúwana ²⁷ moórawai áwí'a Páánápáasi Sóron-aaí iséna kawé'á úwana áí'maena aantá-kwaasitopa'a kwéna Sóron-aaí kosimátimena Sóro Támásikasi-ampa'o kwégwenamo Ísóigombo awánówana aaí simámakain-aimba simátimena Sóro Támásikasi-naopa'o Ísun-aaímo asiramáímo simátíma'maena kuráin-aimba simátimuwasa ²⁸ isésa áraire suwaná Sóro miwíse ména Ísuna asirayámbá kwáyowana Yérúsaremu-naopa'a Ísun-aaí asiramái kosimátin-tasimatinena ²⁹ ó'on-Yutaa-kwaasi Kíríki-kwaasi tááivinkemba kwésenkwaasi simátimuwasa aaí kwésima-kwesiman-esa tuvuwónáe sésa ³⁰ áamáyu-aimba sumbá Ísuna aampa'á kuwái isésa Sóromba áí'maesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a máankesa sésa Táásási-naopa'a kwaaó sésa ai'márówana mindáópa'a kóuraiye.

³¹ kóúwasa Ísuna aampa'ó kun-kwáásímó tínkamumba étínkówasa aánoumai kwempa'á maésa Yútiyaa-ayampa'a Káríri-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a Ísuna aampa'á kwéguwai aánoumai kwempa'á máyówana Áánútun-amankoma túwa'naa úwasa asiramái mésa Ísun-aaí simátímúwasa isésa áraire sésa mirá kwéesa sáwíva-kwaasi-i'a ésa Ísóigo áwí'a mósá marésa kwenáísamaivimba méraawe.

Pítaa Árítaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³² Pítaa aampa'á kwénaaena naaó'-nao-kwaasiti naaópa'a kwéna Áánútuna kwaási tuwánáíndayavena Árítaa-naopa'a kúmba ³³ moórawai áwí'a Íniyasi ména aambó naaí íma naaéna avakaumboé-ima maisuwéna naaúmpare su'mai ména kwégwauwana ³⁴ Pítaa awánéna séna Íniyasiyo Ísu Káráísiti asóvamankaivo usásinke ená kwandaaí arusaaó súwana usásinkwena kúwasa ³⁵ Árítaa-naopaken-kwaasiye Séróno-naopaken-kwaasiye amápa'a awánéna Ísóigompa'a tésa méraawe.

Pítaa Yópaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³⁶ Yópaa-naopa'a moórá-ininko ména áwí'a Tápítaama póna Kíríki-kwaasi tááivinkemba mináwí'a Tókáasiye kwésuwana kwemá Ísuna aampa'á kún-inimba aasiyaaí kawé-máyái kwémaena óisamba íma makón-kwaasi kwétuwa'naa úwana ³⁷ áí'a úwana puwúwasa kwenáúma sese umásuwesa maimaésa ávúmayaan-ndaumpa'a móankaraawe. ³⁸ Yópaa-naopakemba Írítiyaa-naopa'a egwaa'á pósa Yópaavaken-kwaasi Ísuna kwaási Pítaa Írítiyaava'a tamáyon-aimba isésa kae-kwáásí ti'márówasarai Pítaamba kosimámesarai sésarai isaaisé kesópata tiyó sésa si'maráawakai túye suyaná ³⁹ Pítaa usásinena mindáraise kúwasa áí'maesa minínimbá puwúwasa matuwé máyón-ndaumpa'a ávúmayaan-ndaumpa'a iyúwasa Pítaanopa'a ketorínimbá tayorupamáí maésa íví'a tésa Tókáasi íma pukáinka'a aru-símakain-unankwatoiyé sésa agarááránkówana ⁴⁰ awánéna séna máápa kárúwaaro súwasa kúmúwana Pítaa kívairena Ísóigompa'a námúnaa simásuwena mégwantena minínimbá awánéna séna Tápítaao usásinao súwana aúramba kwégararena Pítaamba awánéna usátorauva'a maúwana ⁴¹ Pítaa kousásinankena Ísuna aampa'á kun-kwáásiyé ketoríníné tááyowasa áuvamankomba uawánéna ⁴² Yópaa-naopa'a kosimátíma'maesa kuwasá isésa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamai máyówana ⁴³ Pítaa Yópaa-naopa'a sáwíva'-no'waamba kwaéna moóráwai áwí'a Sáímoni kwená naaúmpa'a máyowana minkwáásígó kwaan-áúwarasinei kwená mayái mayón-kwaasigona naaúmpa'a méraiye.

10

Pítaa Kóníríyasina naaúmpa'a iráin-kwasai.

¹ Sísáriyaa-naopa'a moóráwai áwí'a Kóníríyasi ména Árómaavakemba sáwívar-i-kwaasira'a 100 i-kwaasira'a kárákwirowai máyowasa miní-kwáásí túwí'a Ítári-i-kwaasiye kwésesa uwaná ² Kóníríyasi Áánútun-aaiyavena asiramái ména kwená akúnté Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá maréna Yútaa-kwaasimo ímo óisambo makón-kwaasi kwétuwa'naa-ena Áánútumpa'a námúnaa símae iyúmba ³ moórá-tawai enónka'a námúnaa kwésuwana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aúranka'a paárúwana kawé'á umái awánówana séna Kóníríyasiyo súwana ⁴ áá'a kówana aúramba kararéna séna Ísóigoo nóran-aina simásiminiyewa seénó súwana emó námúnaamo séndawai kwaasimo túwa'naa óndawai Áánútu aúranka'a kawé'á óndayavai Áánútu ená imáyáa imbá pó ⁵ ená kwaási ti'márénasa

Yópaa-naopa'a moórawai áwí'a Sáimoni Pítaamba koairáaro. ⁶ kwemá araamáó Sáimonina naaúmpa'a ména minkwáásígó kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpa'a uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koairáaro ⁷ simásuwena áuyokuwana Kóniriyasi kwená mayái máyón-kwaasivinkemba kae-kwáyó-kwáásíráinte moórá-i-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá marówainte miráumai-kwaasirau tááyowasa ⁸ tuwaná kwíyómpakewaimo simámakon-aimba simátimena séna miráumai Yópaa-naopakemba koairáaro séna ti'mákaiye.

⁹ ti'marówasa aampa'á kógwaesa kweémesa Yópaa-naopa'a egwaa'á kumbá kwáyá'wái Pítaama naan-ávúmayaapa'a uména Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana ¹⁰ áái ankówana toómbá nánáe súwasa toómbá agáyómba kaainkáání'a umái awánómba ¹¹ kwíyómba taaínkaar-úwana mimpínkémbá anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresá túwówana kuména marapá'á kumúwana awánómba ¹² minámpántávimbá kwai-kwaamba póima irankavayaambá aváá'-númámá ó'on-o'on-kwai-kwaamba máyowana ¹³ aaiógowé su'mai séna Pítaao usásinke tuvú'mái agandaaó súwana ¹⁴ Pítaa séna Ísóigoo ímanivo kentáásí amáamba Yútaa-kwaasiya mirán-tántáá'á aambá áumbakaawata pó'a íma kwénaumne súwana ¹⁵ minááiógowé su'mai ókwara'a séna Áánútu kawé-tántáaré siráin-tantaatavai íma aambá áumbakaawe siyó súwana ¹⁶ kaumborá'á kaainkáámbá awánówana kwíyómpa'a minámpántámá iráiyé.

¹⁷ iyúwana Pítaa minkááinkáán-áinkóná ááimba nóra aainá'iyó súmba Kóniriyasimo ti'marón-kwaasi Sáimonina naambá taawánésá ontará'á tamésa ¹⁸ tááyamai taáísaa esa séna Sáimoni Pítaa maandáúmpará kwááyu máyáiyó suwaná ¹⁹ Pítaa minkááinkáán-áinkóná ááimba avakáá-úwana Áánútun-amankomá séna kaumbo-kwáásí embá avakáá-úmaesa kwétevo ²⁰ usásinke kumuwo. kemá ti'maráúnasa tentávái íma kaer-ímáyáá e miwisé úwoi kwaaó súwana ²¹ Pítaa kuména minkwáásíyávéna séna kwésivakaa-on-kwaasi úmpo nóintavera kwésivakaaó súwasa ²² kentáásí kawáánakó áwí'a Kóniriyasi si'maráísata enópata túne. kwemá kawé-kwáásí Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá máráísasa pósa Yútaa-kwaasi amápa'a kwentávésa kawé-kwáásíyé kwésewe. moórawai Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kusimáména séna ti'márénasa Pítaamba Yópaa-naopakemba koairéwana enópa'a téna aai tasína isaaó sisatá túne suwaná ²³ Pítaa tí'maena naaúmpa'a tinkówasa

kwáúmba aaváyaaavimba Pítaa usásinena miwísé kuráiyé.

miwísé kúwasa Yópaa-naopakemba Ísuna aampa'á kun-kwáási évaka'a aúyoresa ²⁴ aampa'á kógwaesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a kumbá Kóníríyasi kwenamááraa kwená kwaásiye tááyowasa tayorupamáí mésa Pítaamba amu'makówana ²⁵ Pítaa Kóníríyasina naambó kwáyonka'a ontará'á kúwana Kóníríyasi aamoí éna anóndakomaniye séna aísamaivimba kumbaúwana ²⁶ Pítaa séna emó óndanten-kwaasi úmpo usásinaao séna usásinakena ²⁷ aái simáma'maena Kóníríyasiye naaúmpa'a iyúmba sáwíva-kwaasi torupamáí máyómba utuwánéna ²⁸ séna kentáási áamámba ísaraawe. Yútaa-kwaasiya ó'onkaa-kwaasiye íma moórárata tágárotamaiya kwémaumne. miwítí naaúmpata íya kwénaaundarata Áánútu agaráásinkena amápa-kwaasi íma sáwí-kwaasin-owe siráisa'a awáraunda póta íma sáwí-kwaasiye sénaunda pó'a úwoi kawe'á umái ménaumne. ²⁹ mindáyavai sááyaamba íma a'áo súnda túmpo nóintavaiya sááyaraao Pítaa súwana ³⁰ Kóníríyasi séna éiyain-do'waamba kwaé'a ívékaamba eénáínka'a kesí naaúmpa'a námúnaa súnana avekáámbá moóráwai ságyan-unankwatoi umásorena súranka'a kumbaéna ³¹ séna Kóníríyasiyo emó námúnaamo sémo kwaási túwa'naa ema Áánútu aúranka'a kawe'á óndayavena Áánútu ená imáyáa imbá pó ³² ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koairáaro. araámáó Sáímonina naaúmpa'a máyáiyé. kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpakemba uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koairáaro súwa'a ³³ avekáán-umai ti'marúúnasa embá koairáawa kawe'á umái téne. kesáá Áánútu aúranka'a torupamáí méta Ísóigo simámakain-aimba simásiminkwae séta amu'makáunaya kwétene Kóníríyasi siráiyé.

Pítaa simátímakain-kwasai.

³⁴ Kóníríyasi simásuwowana Pítaa séna ívé'a kwéisaumne. árai'a Áánútu íma Yútaa-kwaasiye su'mai kwégarakwiyivo ³⁵ amápa'-mapaken-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umái kawe'á umái máyáawai Áánútu miwí aamoí kwéumatinkaiye. ³⁶ Áánútu Ísu Káráisitimba ai'marówana Ísareri-kwaasiyavai áséi-kwasai simátímakaimba á'a ísaraawe. Ísu Káráisiti amápa-kwaasiti Ísóigoman-iyé. mináséi-kwásáiyávésa árairemo síyawai tirumbá kawe'á umái kwempa'á ménaaomba ³⁷ ke ísaraawe. Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a nombá peránááowe siráimba Ísun-aaí aiva'á Káríri-ayampakemba kwétena

Yútiyaa-marava'a kóyáwé uráiyé. ³⁸ Ísu Násaretivakewain-
 aai ísaraawe. Áánútu kwenamambá Ísumba ámakowana
 kwempimbá anómba umánkowana Áánútu asirayámbá
 aména kwesé méraintavena naaó'-nao'a kawé'-má'yái
 kóyáwé éna Sáátáánigo tátorain-kwaasi kawé'a umátinkáva'a
 kuráiyé. ³⁹ Yútiyaa-marava'a Yérúsaremu-naopa'a
 mayáímá mairáimba awánaraundayaawe. kwembá taaira'á
 aiyayaampimba tuvúsúmarowana puwéna ⁴⁰ kaumbo-
 táwai maisuwówana Áánútu Ísumba pukáimpinkemba
 usásinankowana paárúnta kesúrandeiyá awáraumpo ⁴¹ íma
 amápa-kwaasi awánaraawe. Áánútu simátíméromo siráinta
 Ísunta awánéta pukáimpinkemba usásinonka'a toómbá
 nombá kweséya naráumne. ⁴² Ísu asiramái simásiména
 séna Áánútu imáyáa siména pukén-kwaasigwara túvaren-
 kwaasigwara'a aaivimbá maitinkáníyone siyé simátíméro
 Ísu siráiyé. ⁴³ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai Ísun-aaí
 simátimesa sésa kwenáíyavesa áraire sésa kwesé aráápamai
 maíyawai Ísuna asirayánká'á Áánútu miwítí sáwí-imayaa
 maitiyuwáníyé naaóvá'á siráawe Pítaa siráiyé.

⁴⁴ Pítaa mináimbá kwésimatimuwana kwéison-
 kwaasivimba Áánútun-amankoma minámápáráwáivimbá
 kuména ⁴⁵⁻⁴⁶ Áánútun-amankoma kumbaúwasa ó'on-
 o'on-ainpinkemba Áánútu áwí'a mósá márówasa Yútaa-
 kwaasi Ísuna aampa'á kun-kwáásí Pítaae Yópaavakemba
 tuwáiyé táátavai ésa sésa Áánútu ó'onkaa-kwaasigwara'a
 kwenamambá úwoi kwétimiye sésa táátavai uwaná Pítaa
 séna ⁴⁷ Áánútu kwenamantá símakaintenta miwígwará'á
 kwétimimba póta nombá peránááomba íma aambá
 aunónaumpo úwoi nombá peránááovo ⁴⁸ pétinkaaro súwasa
 Ísu Káráísitintavesa ísámai nombá pétinkowasa Pítaantavesa
 sésa kaumbo-káé'-no'waamba keséya kwaíníyone suwaná
 mirá uráiyé.

11

Yérúsaremuva'a Pítaa simátímakain-kwasai.

¹ ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaí isésa tátokaawemo sumbá
 aantá-kwaasiye Ísuna aampa'á kuwái Yútiyaa-maravaken-
 kwaasiye mináimbá isésa máyówana ² Pítaa Yérúsaremu-
 naopa'a kúwasa évaka-kwaasi áwáá'a aéesa Yútaa-
 kwaasi túra'a kárámai araa'éna kwéontemba ó'onkaa-
 kwaasigwara'a mirá orómó sirón-kwaasi Pítaamba
 áwáá'a aéesa ³ sésa emá ó'onkaa-kwaasiti naaúmpa'a
 ugwaé ímo túmo kárámai araa'éna úmakaan-kwaasiti

naaúmpakemba toómbá umandaráne suwaná ⁴ Pítaa amápa-tantaa'a uráimba simátimena ⁵ séna Yópaa-naopa'a mé'a Áánútumpa'a námúnaa séwándara'a kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpakemba anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresa túwówana kuména kesí egwaa'á kumúwa'a ⁶ mimpímbá árimba awánaawanda póima kwaikwaamba iraankavayaambá áváá'-numama máyowa'a awánaawanana ⁷ aaigówé su'mai séna Pítaao usásinke tuvú'mái agandaaó súwa'a isé'a ⁸ sé'a Ísóigoo ímanivo kentáásí amáámba mirán-tántáá'á aambá áumbakaawata pó'a íma kwénaumne séwánana ⁹ minááigówé su'mai ókwar'a séna Áánútu kawé-tántáaré siráin-tantaatavai íma aambá áumbakaawe siyó súwa'a ¹⁰ kaumborá'á kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpa'a minámpántámá iráíye. ¹¹ avekáámbá Sísáriyaavakemba kaumbo-kwáásí kesópa'a ti'marówai tumbá ¹² Áánútun-amanko simásimena séna íma kaer-ímáyáá e miwísé kwaaó súwa'a kówánasa Yópaavakemba maankwáásí ava'moraé-kwaasi Ísun-aaí isáawai súyorowata Sísáriyaa-naopata Kóníríyasina naaúmpata kówánana ¹³ simásimena séna Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kesí naaúmpa'a kumbáyáisa'a awánáúnana séna ti'márénasa Yópaa-naopakemba moórawai áwí'a Sáimoni Pítaamba koairéwana ¹⁴ téna aaí tagwésimatimína'a egwára ená akúnkwará'á amápa'a kwéisewana Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye kwíyómpakewai siráíye Kóníríyasi súwa'a ¹⁵ aaí kwésewanana Áánútun-amanko aiva'ó kentáávímbó kunkáintemba miwívímbá mirá úwa'a ¹⁶ awáné'a moóra-aimba sááka'a makáumne. ááéma Ísóigo séna Yóni nombá pétinkaraimbanivo Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye Ísóigo siráin-aimba sááka'a makáumne. ¹⁷ ánivo kesáá Ísóigo Ísu Káráisitín-aiyaveta áraire séwánanaya Áánútu kwenamankómbó símakaintenta ó'onkaa-kwaasi miwí mirá kwéowa'a awánaraunda pó'a kemá Ísuna mayáikwáásímá pó'a nombá pérómba íma aambá aunówánasa úwoi nombá pékaawe Pítaa súwasa ¹⁸ mináímbá isésa áwáá'ó áumba ivátuwesa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu mirá kwéena íma Yútaa-kwaasiye su'maiya aaí kwésimasimintaanivo ó'onkaa-kwaasiyavaigwara'a aaí kwésimatimisasagwara'a miwítí sáwí-imayaa tínaaemba umámesa Áánútunopa'a tésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe siráawe.

Ántiokuvakewai Ísuna kwaásiti kwaasái.

19 ááéma Sítivenimba tuvúwúwana puwúwasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáásí sáwí'a umátínkówasa kóyáwé uráamba évaka'a Vínísiyaa-marava'a kuwasá évaka'a Sáíparasi-marava'a kuwasá évaka'a Ántíoku-naopa'a kuwasá miwímá minkáúmbó-márává'á máyón-kwaasi Yútaa-kwaasiye su'mai Ísun-aii kosimátimesa 20 miwívínkémbá évaka'a Sáíparasi-maravakewai évakarawai Sáírini-maravakewai miwímá Ántíoku-naopa'a komáyónka'a Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiyegwara'a Ísóigo Ísuna áséi-kwasai kosimátimuwana 21 Ísóigona asirayámbá miwisé máyowasa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

22 Ántíokuvaken-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráan-aimba suwasá Ísóigona kwaási Yérúsaremuva'a máyón-kwaasi mináímbá isésa Páánápáasimba ai'márówana Ántíoku-naopa'a kweémena 23 koména Áánútu kawé'á umátínkaromba tuwánéna aamoí éna asiramái simátiména séna kentirunkaké ísámai Ísóigontavai máéro séna 24 Páánápáasi kawé-kwáási úwana Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowana Ísóigonte aráápamai asiramái ména aai simátíma'maena kwéiyuwasa sáwíva-kwaasi isésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

25 máyówana Páánápáasi Sóromba avakáá úmaena Táásási-naopa'a kúmba 26 koawánéna koái'maena Ántíokuva'a tésarai moórá-i tamaisuwésarai Ísóigona kwaásiye mésarai sáwíva-kwaasi tayorupontembá Ísun-aii simátíma'maesarai iyúyasa Ísuna aampa'á kwéguwaiyavai sésa Káráísitina kwaásiye suwaná aiva'á Ántíokuva'a mináímbá paáruraiye.

27 mináímbá paárúwana minkánáá évakarawai Áánútun-aii simátímakowai Yérúsaremuva'a tuwésa kweémesa Ántíokuva'a kuwaná 28 miwívínkémbá moóráwai áwí'a Ákápáasi kwemá usásinena Áánútun-amanko kwesé máyowana séna anón-ayawaima amápa'-mapa'a táníye súnka'a póna naaémba Árómáani-kamaaniti kawááná'á áwí'a Kórótíyasa máyonka'a mináyáwáímá paáruraiye. Ákápáasi mináímbá súwasa 29 isésa Ísuna aampa'á kwéguwai moórá-morawai sésa óntamba torupamáí Ísun-aii ísáawai Yútiyaa-marava'a máyáan-kwaasi tíménáe sésa 30 mirá ésa minóntámbá Páánápáasinte Sóronte tímúwasarai maimaésarai kweémesarai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi mátímakaaiye.

12

ókwará'a sáwí'a umátinkaraan-kwasai.

1 minkánáá Érótimba anówainkoma araámáó Érótima Yútaa-kwaasiti kawááná'á kwemá Ísuna aampa'á kwéguwai évakarawai sáwí'a umátinkena ² moóráwaimba ai'marówana Yóni awaaó áwí'a Yémésimba koyáto'mai anumarambá arátuwowana puwúwasa ³ Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesamo ímo áraire suwáí aamoí kwéuwana Éróti awánéna aamoí umásinkaigwae séna moóráwaimba ai'marówana Pítaamba koyátokai. Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaavimba moórá-tawai Pítaamba koyáto'maena ⁴ ándáva'a máánkowasa siyáánkain-umai ava'moraé-i-kwaasi kwenká'á kárákwirowasa éiyain-eiyain-kwaasi anondánonda umái kárákwiyuwasa Éróti séna naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáámá ánásaina'a Pítaamba áí'mae'a Yútaa-kwaasi túranka'a aaivimbá mayanké'a inkamónaumnemo kwésumba ⁵ Pítaa ándáva'a máyombanivo Ísóigona kwaási Ísóigompa'a námúnaa simái Pítaamba áwa'naa uráawe.

Pítaamba ándávakemba ayúránkarain-kwasai.

6 námúnaa kwésesa Pítaantavai ísámai áísaa uwaná aaváyaaraamba Éróti Yútaa-kwaasi túranka'a Pítaamba aaivimbá mayankánaumne kwésuwana ívé'-no'waankaamba Pítaamba aiyayaanka'a asááúmakesa kaer-i-kwáásí évareva'a máyóyana Pítaa aún-kwaigúwasarai kaer-i-kwáásí ontará'á kárákwiroyana ⁷ avekáámbá Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai kumúwana ándá-naumpa'a sán-kówana Pítaamba ayoírá'á kwétuvuwena aúsuwana usásinowana séna avekáán-usásinaao kwésuwana Pítaa ayáámpinken-anda kweyááríka'a ayú'maena marapá'á kumúwana ⁸ kwíyómpakewai séna enámúranda uré enáísamai ánáamba maimái uwó súwana mirá úmayowana ená paákákén-únánkwátói kuvé'máenakai kesé kúmóyo súwana ⁹ Pítaa ándá-naumpakemba kwenánaaemba kuména íma kwaásin-iyé-imayaa éna kaaimbá kwéawanaumne-imayaa kwéena ¹⁰ i-kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaaitesarai minkákémbá moórá-ontara'a i-kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaaitesarai minkákémbá ándávakembo naaópa'o kónáesamo uwasamó titinkémáen-ontara'a asirayán-óntará'á kúmúyana kweyááríka'a tigúwasarai kunákárúwagwesarai aampa'á kuyaná avekáán-úwana kwíyómpakewai Pítaamba auwéna aúyokuwana ¹¹ Pítaa imáyáa éna séna íma kaaimbá awánáúmpo árai'a Ísóigo kwená kwayó'ná'á ai'maráísana kuména Éróti sinkamonae

kwéisana ayáámpinkemba kuntavíyuwaisa'a túne. Yútaa-kwaasigwara'a sínkamonaesamo ombá kuntavíyuwaisa'a túne Pítaa siráiyé.

¹² Pítaa simásuwena Máriaana naambó kwáyopa'a kwéna Yóni Máákaamba anówana naambó kwáyopa'a kúwasa sáwíva-kwaasi mindáúmpá'á torupamáí mésa Pítaantavai ísámai Ísóigompa'a námúnaa kwésuwana ¹³ mindánkóná ontará'á kotuwátuwar-úwana moórá-arasi mindáúmpá'á kígau ún-arasigo áwí'a Áróta ontará'á kuména ¹⁴ séna nááwa'ono súwana Pítaa séna kemá úne súwana Pítaa amósámba iséna kunaamoí úmaena ímo ontamó tiyankómbe isaaiséna sáwíva-kwaasitopa'a usimátiména séna Pítaa ontará'á máyáiyé súwasa ¹⁵ miwí sésa emá uwo'aó'á éma kampa'á séne suwaná minárásígó ókwara'a séna árai'a Pítaa ontará'á máyáiyé súwasa miwí sésa Pítaan-amankon-iyé ¹⁶ kwésuwana Pítaa ontará'á árimba tuvántuvan-úwasa iséna onta kuntisuwésa awánomba kwemá Pítaa úwasa táátavai uwaná ¹⁷ aaisékéwa'a simátíméno séna Ísóigo ándávakemba kembá sí'maena aampa'á mésiyuwaivo Yémésinte Ísun-aaimo ísaan-kwaasiye kosimátíméro Pítaa simátiména tiyuwéna ó'on-daopa'a kuráiyé.

¹⁸ kúwasa irataró'a i-kwáási Pítaamba kárakwirowai awánomba íma máyowasa kantúmbá ésa Pítaa náávára kóuraiyo suwaná ¹⁹ Éróti iséna Pítaamba avakáá oró súwasa avakáá uwááesa tuwówana Éróti miní-kwáási aavimbá maitinkéna séna tínkamoro séna évakarawai tí'marówasa tínkamuwasa púwúwana Éróti mirá umásuwena Yútiyaa-marava'a tuwéna kumeéména Sísáriyaa-naopa'a kumbéraiye.

Éróti pukáin-kwasai.

²⁰ Éróti Sáítóni-naopaken-kwaasiye Táyaa-naopaken-kwaasiye ávááraumai áwáá'a tiyúwasa minkáé'-náópaken-kwaasi tayorupamáí mésa sésa Érótimo kárakwirai-maravakemba kentáási toómbá kwémayaundayaawe sésa mináímbá simái kawer-ónáe sésa Érótinopa'a tumbá kwená naaka'ó kárakwirowai áwí'a Párasatasimba másimamuwana ísówasa minááísámbá másimai tukáawe.

²¹ minkákémbá Éróti anón-kanaa úwana kwenká'ó kárakwirowaina unáánkwátói úmaena kárakwirowai maé'maer-únka'a uména ayáátáár-aimba kwésuwasa ²² Érótimba simái arumbá iyaésa sésa íma kwaásigo kwésivo Ísóigo kwésiye anónka'a suwaná ²³ Éróti mináíntávéna íma Ísóigo úmpo úwoi-kwaasi úne séna aúpá'á tuwówana Ísóigona

kwáyó'ná'á kwíyómpakewai tuvuwúwana uvowánkó arumbá unkarówana pukáiyé.

²⁴ puwúwasa Ísóigona kwaási Áánútun-ai kosimátin-tasimatin-uwasá isésa áraire sésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

²⁵ Ántíokuvaken-kwaasi Yérúsaremuven-kwaasiyavesa óntamba timénaumne sirómba pósarai Páánápáasiye Sórowe kwéti'matuwesarai mimbáyái ánásowasarai ivé-kwaasigo áwí'a Yóni Máákaamba áí'maesarai Yérúsaremuva'a tuwésarai kweémesarai Ántíokuva'a kurááiyé.

13

Áánútu Páánápáasinte Sóronte mayái tímakain-kwasai.

¹ Ántíoku-naopa'a Ísóigona kwaásivinkemba Áánútun-ai kwésimatimen-kwaasiye kawer-ímáyáá kwéagaraantinkaan-kwaasiye mésa moóráwai áwí'a Páánápáasi úwana moóráwai avután-kwaasigo áwí'a Símiyoni úwana moóráwai Sáíríni-maravaken-kwaasigo áwí'a Árúsiyasi úwana moóráwai áwí'a Mánéyeni kwemá Éróti kawáánákóná naaúmpa'a maémaumba úwana moóráwai Sóro úwana umái mésa ² moórá-kanaa Ísóigona kwaási Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésunka'a Áánútun-amanko simátimena séna Páánápáasinte Sóronte kesí mayáír'á usásintinkaraumpo mindárai tiyúwáaro súwasa ³ toómbá íma nombá námúnaawe su'mai kwésesa Áánútuna mayái mayáígwáe sésa tine'á tiyáándeí tátoresá ti'marówasarai kurááiyé.

Sáíparasi-marava'a kosimátimakaayan-kwasai.

⁴ Áánútun-amanko Páánápáasinte Sóronte ti'marówasarai Yóni Máákaamba áí'maesarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Sérúsiyaa-naopa'a kumésarai uwí-nónkóná avumpimbárav'á áwí'a Sáíparasi-marava'a kónáe sésarai nompísípí táto'mai usáatesarai kweémesarai ⁵ Sáíparasi-marava'a Sárámisi-naopa'a mindómpí-sípívinkémbá kunásávesarai Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpímp'á Áánútun-ai simátíma'maesarai kwéguyana Yóni Mááka túwa'naa úmaena kúwasarai ⁶ kawer-áímbá simátíma'maesaya marap'á kweémesaya Páávoso-naopa'a kuwaná moóráwai mindáoopa'a Yútaa-kwaasigo ména kwenáwí'a Paayísu Kíríki táávinken-kwi'a Érímasa kwemá pukaa'á agayón-kwaasi póna kampa'á séna Áánútun-ai simátimundawai úne súwana ⁷ moóráwai kámááni-kwaanako áwí'a Sésiasa Porasa ména kawer-ímáyáágwárá-kwáási póna Áánútun-ai isánáe séna

Páánápáasinte Sóronte tááyowana Érímasa pukaa'á agayón-kwaasigo kámááni-kawaanakoe aasiyaasí maí'mai'a úwai máyowana kámááni-kawaanako Páánápáasinte Sóronte tááyowasarai tyaná Érímasaagwara'a téna ⁸ mindárai táái tasimái karéna kámááni-kawaanako Ísun-aaiyavai áraire sivo séna mindárai táái tasimái karówana ⁹ Sóro moórá-awi'a Póro Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowana Póro pukaa'á agayón-kwaasigomba aráá'a avuwéna ¹⁰ séna Sáátáánigo aráá'a po kawer-ánkóná uwa-kwáásí éma amápa-sawisawaa-imayaa empímbá anómba umánkaraimba po Ísóigona kawer-ámbá sáwí'a úmae iyóndayavena ¹¹ ívé'a Ísóigo ená meéyámbá amína aúrampa kavíkwína évaka-tawai sámo káinda ima awánaniyone Póro súwana avekáámbá Érímasaamba aúrampa'a ítáguwana siyáánka'o táto'maesamo naaiyane séna kwaási tivakáá úmae kwénaauwana ¹² kámááni-kawaanako Ísóigon-aai iséna áátavai éna Ísóigomo úmba awánéna séna Ísóigon-aai árair-aimban-iyé séna kwempá'á téna méraiye.

Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹³ Póro kwesé kwénaauwaise Páávoso-naopa'a tuwésaya nompí-sípí táto'mai usáatesaya kwémesaya Pámpíriyaa-marava'a Pékaa-naopa'a mindómpí-sípívínkémhá kunásávesaya kúmúwana Yóni Mááka tiyuwéna Yérúsaremuva'a kóúwasarai ¹⁴ mindárai marapá'á kweémesarai Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kwésarai Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a Yútaa-mono'-naumpa'a mara'á umáyóyasa ¹⁵ aúvái-kwandaavinkemba Áánútuna amáámba Mósesi agaimakómba simátimesa Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba simátímúwasa Yútaa-mono-kawaanarawa'a moóráwaimba ai'marówana mindáraitopa'a téna séna kentáásí kwaásiraiyo kwaasái kwáyainakaimo ékai kentáásí imáyáa simái kawé'á umásinkaakaiyo súwana ¹⁶ Póro usásinena séna maísáaro. kesí Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá maráawaiye isáaro. ¹⁷ naaóvá'á Ísareri-kwaasiti Ísóigo kentáá síkwá'náyavena séna kesí kwaásiman-owe súwasa ó'on-kwaasiti maravá'á Ísípi-marava'a mésa sáwíva-kwaasi agáyówana Áánútu kwená anón-asirayamba kwáyontavai Ísípiwakemba tí'maena ¹⁸ kavóná-marava'a mátinkowasa sáwívar-ima 40 ira'a kwénaaesa aasiyaasí Áánútuntavesa sáwí-imayaa kwéumbanivo Áánútu miwírá'á kárákwirena

íma tiyuwówasa ¹⁹ Kénááni-marava'a avakaeté-maravaken-kwaasi moórá-mora-umai máyówana Áánútu tínkambaena kwéiyuwasa évaka'a putásowana miwítí maramá maimaéna kwená kwaási Ísareri-kwaasi mátimuwasa ²⁰ mimbáráv'á mésa sáwívar-ima 450 ima maisukáawe.

450 ima maisúwówana Áánútu moórá-mora-kwaasi kawáá-máyáír'á usásintinkava'a kúwana Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá usávaaruwasa mirán-káwáá-kwáási ánásasowasa ²¹ Ísareri-kwaási Áánútu íma kentáár'á kárákwiyinkwae sésa kentáávínkémbá moóráwaimo éna kentáár'á kárákwiyiniye suwaná Áánútu séna Pénisamini-andarakewai Kísaa ááninko áwí'a Sóro kwemá kárákwiyi-mayai mayániye súwana mimbáyái mairéna 40 ima maisuwówana ²² Áánútu mimbáyái Sóropakemba Yési ááninko áwí'a Tévítimba amúwana mayówana séna Tévíti kemó súndanteni'a kwéimba pó'a aamoí kwéumankaumne Áánútu siráiyé. ²³ naaóv'á Áánútu séna Tévítin-andarakembo aánono usásinankaandawai kwemó éna Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye siráimba Ísuntavena árair-aimba siráiyé. ²⁴ Ísu íma amápa-kwaasi túranka'a paárurowana Yóni nombó pétinkowai amápar-Ísareri-kwaasiyavena simátimena séna kentí sawi-ímáyáá tínaaembo umáme'o Áánútumpa'o tíya'o é'a nombá pétinkanaumne súwasa mirá uwaná nombá pétinkena ²⁵ kwená mayái sáwíyanka'a ánásaniye kwéuwana simátimena séna kentí imáyáaomo kentáváímó nááwa'iyó sénááomba kwéamu'maraawai kemá íma kwemá úmpo kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimó sendamá uwóví'a ónaumne Yóni siráiyé Póro siráiyé.

²⁶ Póro simásuwena séna kesí kwaási Ááváramun-andaraken-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máráawaiye ísáaro. sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaimba kentááyávéna Áánútu siráiyé. ²⁷ Yérúsaremuwaken-kwaasiye miwítí kawáánárawate sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniyemo siráin-aimba Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráawe. aasiyaasi-táwai monor-áímbá kwéison-kanaama Áánútun-ai simátímakowai agaimakón-aimba aúvái-kwandaavinkemba táampamai kwésuwasa isésa Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráavo tuvúwana pukáivo mináúvái-kwándááívínkén-áímbá paáruraiye. ²⁸ tuvuwí-ámbá avakáá umbá íma sáwí'a uráimbanivo Páírátintavesa úwoi sésa tuvuwíníyone

siráawe. ²⁹ Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba Ísun-aaí agaimakómba amápa'a mirá uwasá taairakémbá maimái murí-áivimbá máutamankowana ³⁰ Áánútu pukáimpinkemba usásinankowana ³¹ ayáátááka'a moórá-mora-tawai kwená kwaási túranka'a paáruraiye. ímo tuvúkónka'a Kárírivakemba Yérúsaremuva'a kwesé kuráawai pukómpinkemba usásinenamo moórá-mora-tawaimo paárumai máyomba minkwáási awánésa sésa awáraundayavai ísaraundayavai Ísareri-kwaasi kosimátíma'maeta kónáe sésa kuráamba mimbáyái paái kwémayaawe. ³²⁻³³ Páánápásiye kesé mináséí-kwásái simátíméyanekai túye. Áánútu kentáa síkwá'náyavena mirá ónaumne sirómba kesáa máyaunda-kanaavinta mirá éna Ísumba pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináimbá monor-ímá agaimakón-auvaivimba kaepímbá agaimaréna séna

emá kesáánimba óna'a
kesí mayáirá'á ánkaraumne

agaimaréna siráíye. ³⁴ Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraimba póna íma ókwara'a puwínana áúma kaviráníntavena Áánútu séna Tévítintave'a sé'a árai'a kawe'á umánkanaumne siráundantemba embá kawe'á umánkanaumne Áánútu siráíye. ³⁵ moóráva'a monor-ímá agaimakón-auvaivimba agaimaréna séna

Áánútu kwená kawe-kwáyó'ná'á íma
auwáínana áúma kaviráníye

agaimaréna siráíye. ³⁶ mináimbá íma Tévítintavena siráivo Téviti Áánútuna mayái kwémaena puwúwasa maimaésa aikwá'námo utámakompimba máutamarrowana áúma kaviraráivo ³⁷ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankarowaimba kwenáúma íma kaviraráíye Póro siráíye.

³⁸ Póro simásuwena séna kesí kwaásiyono. ísámai kawe'á oró. Ísuma pukáimpinkemba usásinankaraiwaintavena kwaásiti sáwí-imagaa sáwí-mayai maitiyuwáníye Áánútu siráíye. mináimbá simátimunda ísámai kawe'á oró. ³⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo kwaráawaimo ombá minamáánkó kentí sáwí-imagaa íma maitiyuwáínana arupí umái máyáawain-owe Áánútu íma sínívo Ísumo éna kwenááiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamai máyáawaiti sáwí-imagaa maitiyuwáínana miwíyávéna arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. ⁴⁰ miráumai Áánútun-aaí simátímakowai tááigo kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawe'á

oró. ⁴¹ naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai agaimarésa sésa

árai-aintavai simái sáwí'a on-kwáási ísáaro. keinárawa'o máyáan-kanaara'a mayái máyáanda mimbáyáímó awáné'o é'o ímo kesópa'o té'o é'a úwoi puwónááowe. mimbáyáiyávésamo simátimiya'a mináíntávésa íma áraire sénááowe

sésa agaimarésa siráawe. mináímbá kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawé'á oró Póro siráíye.

⁴² mináímbá simásuwena Pórowe Páánápáasiye máápa'a kumónáe kwéuyasa kwaási sésa ókwara'a monor-áímbó ísáan-kanaa tínakai mináímbá másiyata isánaumne ⁴³ simásuwesa máápa'a kumésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Yútaa-monor-ampa'a kwéguwaiye Póronte Páánápásinte kwa'maésa kuwasarái sésarai Áánútu úwoi kawé'á umátinkanivo úwoi asiramái kwená aampa'á koró siráííye.

⁴⁴ suyaná Yútaa-kwaasi monor-áímbó kwéison-kanaa túwasa mindáópaken-kwaasi amápa'a Ísóigon-ai isánáe sésa Yútaa-mono'-naumpa'a umáyówasa ⁴⁵ Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa mináímbá kwáráavo sésa Póronte Páánápásinte aká'áamba simátinkesa kamparáímbá kwéseye sésa simái kárówasarai ⁴⁶ miwí táaro íma inkaisésarai asiramái sésarai aiva'á árai'a Áánútun-ai simátimuyamba mináímbá tínaaemba umáme'a íma sínkáíye sembá pó'a aúnái'o umáímo maí'mai'o ónaunda uwóví'a ónaumne-imayaa ombá pókai tayauwerékai ó'onkaa-kwaasiva'a Áánútun-ai kosimátimeyauye. ⁴⁷ ááema Ísóigo simásimenaya séna

emá ó'onkaa-kwaasi sáma kamátinke kesáái kwésimatiminasa kesí aambá awánáíya'a amápa'-maravaken-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanaumne

Áánútu mináímbá simásímakaimba pókai ó'onkaa-kwaasi kwenáái kosimátimeyauye Póro siráíye.

⁴⁸ Póro súwasa ó'onkaa-kwaasi isésa Ísóigon-aaiyavesa aamoí ésa tirumbá kawé'á umái máyówana Áánútu séna kesí kwaási é'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe súwasa miwí Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa méraawe.

⁴⁹ Ísóigompa'a aráápamai mésa mimbárává'á Ísóigon-ai kosimátin-tasimatin-uwasá sáwíva-kwaasi isésa ⁵⁰ Yútaa-kwaasi Póronte Páánápásinte tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópaken-anon-kwaasiye aarai túwí'a kwáyon-inimba Yútaa-monor-aimba asiramái máyón-ininte mindárai táái simátimesa miwítí imáyáa tavisuwasá isésa Póronte

Páánápáasinte sáwí'a umátinkesa aaisambá tiyésa miwítí maravákémbá ti'mátuwowasarai ⁵¹ Áánútu minkwáásí íma aamoí umátinkaniye-umasitai'a ésarai tísamaivakembarama uwáésarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Áíkóniyamu-naopa'a kuyasá ⁵² Ántíoku-naopa'a Ísuna aampa'á kunkwáásí máyówana Áánútun-amanko miwívimbá anómba umátinkowasa tirumbá kawé'á umái méraawe.

14

Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹ Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kwésarai ááémo urááyantemba Yútaa-mono'-naumpa'a umésarai áséi-kwasai asiramái simátímúyasa isésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa máyómbanivo ² évaka-Yutaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa tínaaemba umámesa íma áraire sirówai Póronte Páánápáasinte sáwí-aimba simátínkówasa ó'onkaa-kwaasi isésa mindáraiye Ísun-aai isówaiye tirumbá sáwí'a umátínkómbanivo ³ mindárai ayáátááka'a mindáoopa'a mésarai miwí táároi íma inkaisésarai Ísóigon-aai asiramái simátímúyana Ísóigo kwaási úwoi kawé'á kwéumatinkaimba awánaigwae séna mindárai kwená asirayámbá timúwasarai ímo awánarom-bayai kawé'máyái máyóyasa ⁴ mindáoopakewai kaepí taaínkaar-urésa évakarawai sésa Yútaa-kwaasi táaiyavesa áraire suwasá évakarawai sésa aantá-kwaasi táaiyavesa áraire siráawe.

⁵ suwasá ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye miwítí anónkwaasiye torupamáí mésa tímááyu-aimba sésa óntandei Póronte Páánápáasinte tínkamonaé suwasaráí ⁶ mináímbá isésarai kawé'ó íyapa'a méyae sésarai Áríkoniyaa-marava'a kwésarai Árísitaa-naopare Tépi-naopare ó'on-o'on-daopare ⁷ áséi-kwasai simátíma'maesarai kurááiyé.

Árísitaava'a Tépiwa'a kurááyan-kwasai.

⁸ moóráwai Árísitaa-naopa'a anówa arupinkémbá aísamai sáwí'a umáguomba maránkarowana íma aaintómba ááémo maúnka'a ména ⁹ Póro kwésimatimun-aimba iséna árair-aimba kwésimba póna kawé'á umásinkaniye-imayaa úwana Póro minímáyáámó úmba awánéna aráá'a avuwéna ¹⁰ anónka'a séna enaísamaine usásinaaḡ súwana usásinkwena aamoí éna kweyáárika'a marapá'á kúmba ¹¹ sáwíva-kwaasi Póromo úmba awánéna miwí tááivinkemba

Áríkoniyya-aimpinkemba sésa kentáásí ísóigorai kwaásiraan-umai marapá'á kentáávimbá kumbáyaaiye sésa ¹² miwítí ísóigo áwí'a mindárai tamátimesa sésa Páánápásintavesa Súsiye sésa Pórontavesa aaiyé simátímíwaiye sésa Émísiye sirá. ¹³ marukón-awampa'a minkámpár-ísóígó áwí'a Súsi kwená mono'-námbá kwáyowana minkámpár-ísóígóntávái ísámai póí'o umándon-kwaasigo purumakambá kwémaena moigwáán-aramba kwétararena umái maimaéna mindáókona kuri-óntará'á mói marówasa sáwíva-kwaasi miwítí ísóigontavaimo póí'o umándaante miráumai Ísuna aantá-kwaasiraira'a póí'a umándanae ¹⁴ sun-áimbá isésarai sáwí'an-iyé sésarai kentí unáánkwátói tarátuwesarai isaaisésarai sáwíva-kwaasivimba komaésarai anónka'a sésarai ¹⁵ kenkáí nóra ónáera kwéoo. keiráí kemó onten-kwáásí úye. áséi-kwasai tasimátimuyamba pó'a mirán-kámpári'o tuwé'a árrair-Isoigompa'a teró. árrair-Isoigo kwíyómba éna maramá éna uwí-nómbá éna mimpímbá kwáyáin-tantaa'a úmarena asirayánkwáráwái máyáiyé. ¹⁶ ááéma Áánútu úwoi tíyukowa'a kentí imáyáavinkemba amápa'-mapaken-kwaasi kwénaaesá ¹⁷ miráumai kwéombanivo Áánútu máyáiyé sígwáe séna aái sisaná aa'á téna toónkó kawé'á isa'á kwéne'a tirumpimbá aamoí kwéowe. miráumai awáné'a mirámá iní-Ísóígó máyáiyé sígwáe séna Áánútu kawerí'a kwéiyé ¹⁸ mindárai mináimbá suyasa amápa-kwaasi asirésa mindárraira'a póí'a umándanaumne kwésuwasarai íma mirá oró simái tuvímbararai íyúyasa ivátukaawe.

¹⁹ ivátuwowasa évaka'-Yútaa-kwaasi Písítiyaa-marava'a Ántioku-naopakemba évaka'a Áíkóniyamu-naopakemba tésa amápa-kwaasiti imáyáa tavisuwasá isésa Póromba óntandei tuvuwésa á'a púwiye-imayaa ésa tavisímaesa mindáókona awámpá'á mátúwówasa ²⁰ Ísuna aampa'á kuwái taúkúmakesa taawánowana usásinena mindáópa'a kwéna kogaúmba usá aaváyaavimba usásinesarai Pórowe Páápápásiyie mindáópa'a tuwésarai Tépi-naopa'a kurááiyé.

Síriyaa-marava'a Ántioku-naopa'a ókwara'a kurááyan-kwasai.

²¹ Pórowe Páánápásiyie Tépi-naopa'a áséi-kwasai kosimátímúyasa isésa áraire sésa Ísuna aampa'á kwéguwasarai mindárai Árisitaa-naopa'a ókwara'a komésarai minkákémbá Áíkóniyamu-naopa'a komésarai minkákémbá Písítiyaa-marava'a Ántioku-naopa'a ókwara'a komésarai ²² miráumai kwénaaesarai Ísóigon-aaiyavesa

áraire sirówai miwítí imáyáa asiramátinkesarai sésarai Ísuna aampa'á asiramái koró sésarai Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a kónáe sé'o é'a minámpá'á umbaiyé tain-ámpá'á kónááowe sésarai ²³ miráumai mindáópata kwénaaesarai maará ésarai Ísóigona kwaásivinkemba miwítí anón-kwaasi usásintinkava'a kuyasá Áánútuna imáyáa ésa toómbá íma nésa námúnaawe su'mai kwésesa mindárai Ísóigompa'a aráápamai máyówaiyavai Ísóigo kárakwitinkamae iyíníye simátímakaaiye.

²⁴ simátimesarai Písítiyaa-marava'a kóyaaitesarai Pámpíriyaa-marava'a kwésarai ²⁵ Pékaa-naopa'a komésarai áséi-kwasai kosimátimesarai minkákémbá Átériyaa-naopa'a kumésarai ²⁶ nompí-sípí táto'mai usáatesarai teémesarai Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwará'a tirááiye. ááema mindáópá'a Ísóigona kwaási mindárai yavesa Áánútu túwa'naa úmaena iyínívo kwená mayái komáyáakaiyo sirówasarai mimbáyái komaisuwésarai tirááiye.

²⁷ Ántíokuva'a tuyasá Ísóigona kwaási tayorupamáí máyówasarai Áánútumo simátimuni'o urááyan-aimba sésarai Ísuna aampa'á ó'onkaa-kwaasi agaráátinkauyasa mináíntávái áraire sésa minámpá'á kwégowe-aimba tasimátimesarai ²⁸ mindáópá'a Ísun-aaí isówai ayáátááka'a méraaiye.

15

Yérúsaremuva'a torupamáí mésa siráan-kwasai.

¹ Ántíoku-naopa'a máyóyasa évakarawai Yútiyaa-maravakemba Ántíoku-naopa'a komésa Ísun-aaí isówai yavesa sésa Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo ímo isé'o túra'o kárámaimo araa'énamo íyanamo éna Ísóigo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á íma métinkaniye suwasaráí ² Pórowe Páánápásiye mináíntávái áwáá'a tiyésarai kwesimá kwesiman-esa Ántíokuvakewai Ísun-aaí isówai sésa Yérúsaremuva'a aantá-kwaasiye Ísóigona kwaási anón-kwaasiye mináíntávái kotísaa oró sésa Póronte Páánápásinte évaka-kwaasiye ti'márówasa kuráawe.

³ Ísóigona kwaási ti'márówasa kweémesa Vínísiyaa-marava'a Sámériyaa-marava'a naaó'-nao'a komáyówasa Ísun-aaí isówai torupamáí máyówai simátimesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaí isésa áraire sésa kwempá'á tésa máyáawe suwasá isésa tirumbá kawé'á úwasa

4 naaó'-nao'a simátímatuwesa kweémesa Yérúsaremu-naopa'a komáyówasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiye miwítí anón-kwaasiye tiyáamba kwétimesa aamoí uwasá Áánútumo mayáímó tímakaim-bayaimo mairáan-aimba másimatimuwasa ⁵ isésa évakarawai Ísun-aaiyavai áraire sumbánivo amáán-kawaa-kwaasiti aampa'á kwéguwai usásinesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavai áraire kwésewai Mósesi simátímaḵon-amaamba isésa túra'a kárámai araa'éna orómá kosimátíméro suwasá ⁶ aantá-kwaasiye anón-kwaasiye sésa mináímbá torupamáí méta imáyáa umáíya senó siráawe.

⁷ suwasá torupamáí mésa ayáátáaka'a mináímbá suwaná Pítaa usásinena séna kesí kwaásiyono. ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai isésa Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna ááema Áánútu keinárawapinkemba usásisinkena si'marówa'a kosimátimewanasa isésa áraire siráawe. kemá mináímbá á'a ísaraawe. ⁸ Áánútu amápa-kwaasiti imáyáa tuwánéna ó'onkaa-kwaasiyavena séna kesí kwaásiman-owe séna kwenamambó símaḵonten-umai miwímó tímakomba awánaraumne. ⁹ Áánútu Yútaa-kwaasiya ór-amba íma agaráásinkenaya ó'onkaa-kwaasi íma ór-amba agaráátinkena kwéivo Áánútu amápa-kwaasiya mimbórá-ámbá kwéagaraasinkaiye. miwí Ísun-aaiyavai áraire sunkákémbá miwítí sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-ímáyáa umátínkaraiye. ¹⁰ Mósesin-aaiigo kentáa síkwá'náya umbaí tiyówasa íma kanaán-umai kwakáawe. kentáágwárá'á miráumai umbaí taisatá íya kanaán-umai kwakáumne. mindáyavai ó'onkaa-kwaasi Ísuna aampa'á kowáiyáváímó Mósesin-aai kwáráaro síyasamo ésa umbaí-ámbá kwaránááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu áwáá'a sína'a pó'a íma mirá ónááowe. ¹¹ Ísóigo Ísu úwoi súwa'naa enaya sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpá'á mégwésinkaintaawe. mináíntáváíyá áraireya sénáísae mirámó kwéintenta ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéiye Pítaa siráíye.

¹² Pítaa súwasa isésa amáparawai árai'a siyé sésa íma aaí suwasaráí Pórowe Páánápáasiye Áánútu tímakaim-bayai ó'onkaa-kwaasivimba mimbáyái mairááyan-aimba simátimesarai Áánútuna mayái ímo awánaraam-bayai kawe'-máiyái mairááyan-aimba ¹³ simátímatuwoyana Yémési séna kesí kwaásiyono. kesáái ísáaro. ¹⁴ ááema Áánútu ó'onkaa-kwaasiyavena imáyáa éna minkwáásívínkémbá évakarawai usásintinkena séna kesí kwaásiman-owe siráin-aimba Pítaa ívé'a simásímaḵaiye. ¹⁵ Áánútun-aai simátímaḵowai

mináímbá aúvái-kwandaavimba agaimarésa sésa

16 Ísóigo séna naaémba kumé'a Tévítina naambá tawísiyukaan-damba kunumásuwanaumne. sáwí-yantaakwara'a kawé'á kunumásuwanaunda pósa
17 ó'onkaa-kwaasi kesópa'a ténááowe. kesí kwaásiman-owe sendawái kesópa'a ténááowe séna

18 Ísóigo mináímbá naaóvá'á sirómba póna ívékwara'a mirá kwésiye Yémési siráíye.

19 Yémési simásuwena séna Ísóigo siráin-aintave'a imáyáa é'a sé'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumpa'a kwéten-kwaasi umbai-máyái íma timénaumpo 20 aúváíma agaimái timéta séta kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa póí'o umándaamba mimpóí íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. póíma tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpóí íma naaró. naaegwárá'á íma naaró. mináímbá aúvái-kwandaavimba agaimaráúmpo awánaaro. 21 ááémo maémáén-kwaasiye ívé'o máyáan-kwaasiye ayáátááka'a aasiyaasí monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a mináímbá Mósesin-aaí simátíma'maesa kuráawe. mindáyaveta aúvái-kwandaavimba agaimaráúmpo awánaaro Yémési siráíye.

aúvái agaimái ó'onkaa-kwaasi tímakaan-kwasai.

22 súwasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiye miwítí anón-kwaasiye sésa kanaám-pota kentáávímbá évakarawaiye ti'maráanasaya Pórowe Páánápásiye Ántiokuva'a kwíyapa'a miwísé kónááowe sésa miwítí avumpinkémbá kae-kwáásí túwí'a mósá makáan-kwaasirai túwí'a tombá moórawai áwí'a Sáírásí úwana moórawai kaer-áwí'á Yútásiye Paasapasíyé umái 23 aúvái timésa ti'marówasa kurá. mináúvávímbá agaimarésa maará sésa kesáá kentí kwaásiya úne. aantá-kwaasiye anón-kwaasiye moórá-aimba sénaumpo kentáásí kwaási ísáaro. ó'onkaa-kwaasi Ántiokunaopa'a Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a máyáan-kwaasi ísáaro. 24 kentáávínkémbá évakarawai kentópa'a kwésa ímo simátímakaunda-aimba miwítí imáyáavinkemba kosimátímúwa'a isé'a tirumbá sáwí'a úwa'a umbái taráanta iséta 25-26 torupamáí méta imáyáa éta mimbórá-áímbá simái kae-kwáásí usásintinketa ti'maráúnasaya Páánápásiye Póroe migóíye. mindárai kesí kwaásiya siruntá tímakaundanaraiye sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai Ísóigo Ísu Káráísitina mayái kwémayauye-imayaa ésarai asiramái kwémayaaiye. 27 Yútásinte Sáírásinte ti'maráúnasarai migóiyamba pósarai aúvávinken-ainkwara simátimeyaaí-ainkwara'a mimbórá-áímbá pósarai

kosimátimeyaaoye. ²⁸ Áánútun-amankowe kesááwé mimbórá-áimbá simáíya íma umbai-áimbá simátimumpo maanáúváiínkén-áimbá simátimundaya ísáaro. ²⁹ kampar-ísóigóntávái imáyáa ésa póí'o umándaamba mimpóí íma naaró. naaemá íma naaró. póímo tuvú'newana kwená naaemó ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpóí íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. kesáámó súnda-aimbo é'o é'a kawé'á ónááowe. mináímbá ánásaiye. aúváiima agaimái timésa siráawe.

³⁰ suwasá mináúváiímá timésa ti'márówasa maimaésa kweémesa Ántíoku-naopa'a kuwasá Ísóigona kwaási torupamáí máyówasa mátímúwasa ³¹ mináúvái-kwándááíínkémhá táápamai simátímúwasa kawer-áimbá ísésa tirumbá kawé'á úwasarai ³² Yútásiye Sáírásiye Áánútun-ai simátímakoyan-kwaasi ayáátááka'a simátimesarai miwítí imáyáa arupí umátímúyasa ísésa asiramái máyówasarai ³³ miwísé évaka'-no'waamba máyóyasa Ísun-ai ísówai sésa á'a kanaán-ivo ti'mákaan-kwaasitopa'a kawer-áimbá kosimátímékaiyo suwaná ³⁴ Sáírási ó'on-imayaa éna mindáópa'a máyowasarai ³⁵ Pórowe Páánápásiye ayáátááka'a Ántíokuva'a mésarai mindáraiye évakarawaiye mésa Ísóigon-ai simátíma'maesa kuráawe.

Pórowe Páánápásiye tarákaa'a urááyan-kwasai.

³⁶ naaémha Póro Páánápásintavena séna naaó'-nao'a Ísóigon-aaimo simátímakauyamba Ísun-aaimo ísaraawai kawerá umáíya máyáawa tuwánámaekai kóyauye Póro súwana ³⁷ Páánápási séna Yóni Máákaamba áí'mekai kóyáe súwana ³⁸ Póro séna kweséya téwáyana Pámpíriyaa-marava'a kenkáí másiyuwena kwená naaópa'a tayauweréna kuráimba pókai íma áí'mekai kóyauye Póro súwasarai ³⁹ mináíntávái kayorésarai aaisambá simásuwesarai mindárai tarákaar-uyaná Páánápási Yóni Máákaamba áí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai Sáíparasi-marava'a kuyaná ⁴⁰ Póro séna ke Sáírásimba airánaumne súwasa Ísun-ai ísówai námúnáa simásuwesa sésa Ísóigo úwoi kawé'á umátinkanivo kokaiyó suwaná Sáírásimba áí'maena kúmba ⁴¹ Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a naaó'-nao'a kwénaaesarai Ísóigona kwaási túwa'naa úmaesarai kuyasá kawé'á umái méraawe.

16

Tímóti mindáraiye kuráin-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye mirá uyambá Tépi-naopa'a Árisitaa-naopa'a kuyaná moóráwai áwí'a Tímóti mindáópa'a ména Ísuna aampa'á kwéguwai úwana anówama Ísuna aampa'á kwégun-inimba Yútaa-inimba úwana avowámá Kíríki-kwaasi úwana umái máyówasa ² Árisitaa-naopakewai Áíkóniyaa-naopakewai Ísun-ai isówai Tímóti áwí'a mósá makáawe. ³ avowámá Kíríki-kwaasi póna áúra'a íma kárámai araa'éna urómba pósa Yútaa-kwaasi mináyámpá'ó máyáan-kwaasi mirán-áimbá isówana Póro séna Ísóigona mayáír'á Tímótimba airánáe séna Yútaa-kwaasi aamoí ígwáe séna Tímótimba áúma kárámarena ⁴ áí'maena naaúwasa naaó'-nao'a kwénaaesa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiye Yérúsaremuva'a siráan-aimba Ísóigona kwaásiyavai simátíma'maesa kweésa sésa mináimbá isáaro suwasá ⁵ Ísóigona kwaási Ísumpa'a asiramái mésa ó'on-kwaasi simátíma'maesa kuwasá isésa aasiyaasi-táwai évakarawai Ísun-aaiyavesa áraire sinté kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a uráawe.

Póro kaainkáámbá awánarain-kwasai.

⁶ Pórowe Sáírásiye Tímótiye Vírísiyaa-marava'a Kárésiyaa-marava'a kwénaaesa Ésiyaa-marava'a áséi-kwasai kosimátimenae sumbá Áánútun-amanko íma kónááowe súwasa ⁷ isésa kweémesa Mísiyaa-maragona oóvimbá kwésa Pítiniyaa-marava'a kónáe sésa uwaná Ísun-amanko íma kónááowe súwasa ⁸ isésa Mísiyaa-marava'a kómaatesa kweémesa Táróasi-naopa'a kumbésa ⁹ no'wáamba Póro kaainkáámbá awánówana Másétóniyaa-maravaken-kwaasigo koku'á taména séna Másétóniyaava'a tasúwa'naa uwo asiramái súwana ¹⁰ Póro kaainkáámbá awánéna simásimuwata usásineta séta Másétóniyaa-kwaasiya áséi-kwasaiya kosimátimunanya Áánútuya kwésaayaisata Másétóniyaava'a kónáeya siráundayaawe.

Árítiyaama Ísumpa'a tiráin-kwasai.

¹¹ séta Táróasi-naopa'a nompí-sípí táto'mai usáateta kówánanaya mindómpí-sípígó apu úmaena kúwata Sámóteresi-marava'a kogwaéwándaya usá aaváyaavimba kweémeta Níápórisi-naopa'a marapá'á kunásáveta ¹² minkákémbá Vírípai-naopa'a marapá'á kuráundayaawe. mindá Másétóniyaa-marava'a anón-daopa'a Árómani-kamaani-kwaasi kárákwiraan-daopa'a évaka'-no'waamba kógwaeta ¹³ Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéisonkanaa túwata imáyáa éta Yútaa-kwaasi nonawámpá'á torupamáí mésa námúnaa kwésewe séta naaópa'a tuwéta

nonawámpá'á kumówándaya aaraiyómbá torupamáí máyówata kumbéta simátimewanasaya ¹⁴ isésa uwaná moórá-ininko Táyátaira-naopaken-ininko áwí'a Árítiyaama kwená mayái óraan-tantaa'a ampantará'á tásuwena kwétimena óntamba kwémaena kwemá Áánútuna imáyáa éna kwenáwí'a mósá makón-inimba Ísóigo imáyáa amúwana Póron-aaí kawe'á umái isówana ¹⁵ minínínkógwárá kwená akúnkwárá'á nombá pétinkowana minínínkó séna kentávái sé'a Ísóigon-aaiyavena áraire séna Ísumpa'a asiramái máyáin-ininkoman-iyé sé'a kesí naaúmpa'a taménaaowe asiramái súwata kwená naaúmpata koméraumne.

Pórowe Sáírásiye ándáva'a máyóyan-kwasai.

¹⁶ moórá-arasi mayái kwémayon-arasigomba évakarawai óntamba tuwésa meéyán-uráan-arasigomba taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyowana évaka-kwaasitopa'o naaémbó kwínín-aimba simátimuwasa óntambo ámumba kwembó meéyámbakaan-kwaasi tímúwasa maémáémbani. moórá-tawai námúnaa kwésupa'a kumówánanaya minárásígó suwánéna ¹⁷ Póronte kenté sínaaemba kwa'maéna kwégwena anónka'a séna Áánútu kwíyómpa'a máyáiwaina mayái kwémayaan-kwaasiman-owe. Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á mégwétinkain-aimba kwésimatimewaiman-owe minárásígó séna ¹⁸ sáwívaka'a kwa'maéna kwégwena mirá súwana Póro arumbá umbái tówana mégwantena kwenarumpimbó máyon-taravaa-kwankontavena séna Ísu Káráísitina asirayámbá kwáyáintavai égési umái sé'a minárásí auwé kóaaó súwana avekáámbá auwéna kóúwasa ¹⁹ minárásígómbó meéyán-uráawai awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa íma kawer-óntámbá mayánaumne sésa Póronte Sáírásinte tiyáánka'a táto'mai tavisímaesa naambárupa'a kawáá-kwáásítópa'a mátinkesa ²⁰ Áróamáani-kamaani-kwaasitop'a mátinkesa sésa maandárai Yútaa-kwaasirai kentáásí naaópa'a sáwí-mayai kwémayaaiye. ²¹ kentáásí áamámba kwégaesarai ó'on-ampar-amaamba kwéseye. maandáraimo séyan-amaamba íya kwaránaumpo Áróamáani-kwaasiti áamámba kwaránaumne suwasá ²² sáwíva-kwaasi taúkúmaresa anónka'a símae iyésa sésa áraire suwasá kawáá-kwáásí mindáraití unáánkwátói tarátiyuwesa sésa kunánaandei tínkamoro suwasá ²³ ávááraqumai tínkambaresa tavisímaesa ándáva'a avúsúyuwesa ándáva'o kárákwiron-kwaasiyavai sésa ontará'á kárákwimai mindárai kawe'á uwo suwaná ²⁴ avumpin-dáúmpá'á móavususuwena tísamairai

taai umairéna aráápamarena ándáneí kárárumarowasarai méraaiye.

²⁵ mésarai no'wáán-avuntamba Pórowe Sáírásiye námúnaa kwésesarai Áánútuna imá kwésuyasa ándáva'o máyón-kwaasi Ísówana ²⁶ avekáámbá anóm-barima tówana naamayaámbá karekó'a umágúwana amápar-ontama tigúwana ándáva'o máyón-kwaasi tiyayaampimpaken-andama kweyáárika'a ayúkúwasa ²⁷ ándá-naumpa'o kárákwirowai aúmá kwáyomba póna usásinena awánómba ontan-tigurówana usáawanena séna ándá-kwaasi kóuraawe-imayaa éna anón-kwaasigon-aaroi inkaiséna kwená taánasatama mósá taúkéna kwenáúvimba agaiváíndayavena úwana ²⁸ Póro awánéna anónka'a séna íma mirán-uwo. kesáámá amápata úwoiya máyaumne súwana ²⁹ ándá-naumpa'o kárákwirowai kwená kwaásiyavai séna oómbá kúra-simero súwasa kúrar-amuwana avekáán-umai ándá-naumpa'a iyúmba ayántámbá kwétowana anóndaraima óye séna Póronte Sáírásinte tísamaivimba kumbaéna ³⁰ usásinena tí'maena máápa'a kumbéna séna nóra onaná sáwí'o umáímo máyaundavinkemba Áánútu kawer-ámpá'á mésinkaniyo súwasarai ³¹ mindárai sésarai Ísóigo Ísu Áánútumpakemba kunkáiwain-aaiyavai áraire sinaná ewé ená akúné sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye simámesarai ³² minkwáásiyómbá Ísóigon-aaí simátímúyasa isésa ³³ mindó'wáán-avuntamba ándá-naumpa'o kárákwirowai tí'maena tirósáánumpar-avima kwésese umátiyuwena mitáwai kwesé kwená kwaásiye mono'-nómbá pékaawe.

³⁴ nombá pé'maena Póronte Sáírásinte tí'maena kwená naaúmpa'a mátínkarena toómbá timúwasarai kwénoyasa kwewé kwená akúné Ísun-aaiyavai áraire siráamba pósa tirumbá kawé'á umái méraawe.

³⁵ máyówasa usá aaváyaavimba Áróamáani-kawaa-kwaasi i-kwáási tí'márówasa ándá-naumpa'a kwésa sésa mindárai ayútínkénasarai kókaiyo suwaná ³⁶ ándá-naumpa'o kárákwirowai Pórontavai séna Áróamáani-kawaa-kwaasi i-kwáási tí'marááwasa tésa sésa Póronte Sáírásinte ayútinkaaó sembá pókai ayútínkáanakai tirumbá kawé'á ínakai kokaiyó súwana ³⁷ Póro i-kwáásiyávái séna íma kawer-áímbá sésa kempímbá íma kwáyáin-aimba simái kunánaantamba sínkamesa ándáva'a avúsúyukaawe. Áróamáani-kwaasiti aúváiima tokáuyan-kwaasi úyambanivo sínkamomba uwóví'a ésa minámáámbá káráyukaawe. ívé'a aúpá'á ayúsinkai-imayaa owakái íma mirá óyauye-imayaa ékai Áróamáani-

kawaa-kwaasi kesópa'a tésa ontá tayisúwéwakai kóyauye Póro súwasa ³⁸ i-kwáásí isésa koyauwerésa Póron-ai tasimátimesa Áróamáani-kwaasiti aúvái tokááin-kwaasiye simátímúwasa isésa táátavai ésa ³⁹ ándá-naumpa'a komésa sésa keinárai Áróamáani-kwaasiti aúváíma tokááyan-kwaasi óyata íma ísareta úwoiya tínkankaunda mindá uwóvíta éta tínkankaumne sésa tí'maesa máápa'a kumésa aánoumai sésa kentáásí naaópa'a tuwékai kokaiyó suwasaráí ⁴⁰ Pórowe Sáírásiye ándáva'a tuwésarai Árítiyaana naaúmpa'a kuyasá Ísun-ai ísówai torupamáí máyówasarai miwítí imáyáa kawé'á umátinkesarai tiyuwésarai kurááiyé.

17

Tésárónaikaa-naopa'a komérayan-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye kwésarai Ámpíporisi-naopa'a Ápóróniyaa-naopa'a kóyaatesarai Tésárónaikaa-naopa'a kuyaná mindáópa'a Yútaa-kwaasiti mono'-námbá kwáyowana ² Póro úntemba Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwésunka'a mono'-náúmpá'á uména Áánútun-ai aúvái-kwandaavinken-aimba simátimumba monor-áimbó ísaan-kanaara'a kaumborá'á simátimena ³ séna aúvái-kwandaavinkemba séna Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwéna usásinaniye siráimba mináínkóná ááimba avora'á simátimune. mináimbá Ísuntavesa siráawe Póro súwasa ⁴ isésa Yútaa-kwaasi évaka'a mináintávésa áraire sésa Póronte Sáírásinte tínaemba kwarésa Kíríki-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye sáwívar-inimba túwí'a kwáyon-ininte miráumai-sawiva-kwaasi kwakáawe.

⁵ kwárówasa Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa sésa mináimbá kwáráavo sésa sáwí-kwaasi kavóná-kwaasi tirówasa torupamáí mésa áái'a tiyánáe sésa imáyáa tímúwasa Yésónona naambá taúkúmaresa Póronte Sáírásinte tayáto'maeta amápa-kwaasi túranka'a aavintá maitinkánáisiye sésa tivakáá umbá ⁶ íma máyóyasa Yésónowe Ísun-ai ísówai évakare tavisímaesa mindáópaken-kawaa-kwaasitopa'a mátinkesa anónka'a sésa Pórowe Sáírásiye sáwí-aimba kwémaresarai amápa'-marava'a kwétesarai ívé'a maankákwará'á kentáásí naaópa'a tamáyaayana ⁷ Yésóno kwená naaúmpa'a matínkaraiye. Áróamáani-aiva-kawaanakona áamámba karésa sésa kentáará'ó kárákwiraiwai Ísuman-iye kwésewe suwasá ⁸ amápa-kwaasiye kámááni-kawaa-kwaasiye isésa tirumbá sáwí'a úwasa áái'a tiyái-imáyáa uwasá ⁹ kawáá-kwáásí Yésónompi kwimái évaka-kwaasiyavai sésa óntamba simiyata

ayútínkáana'a ti'mátuwaaro suwasá óntamba tímúwasa ayútínkówasarai kurááiye.

Pérea-naopa'a kuráan-kwasai.

¹⁰ ayútínkówasarai kuyasá no'wááni'a únka'a Ísun-aaí ísówai Póronte Sáírásinte tínkamovo sésa ti'márówasarai Pérea-naopa'a kweémesarai kuyambá Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á umésarai Ísun-aaí simátímúyasa ¹¹ minkwáásiyómbá íma Tésárónaika-kwaasiraamba ésa kawer-ímáyáá kwéesa Póron-aaí kawé'á umái isésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba awánésa sésa Póro áraira kwési. kampará kwésiyo sésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba táámpamai awánomba ¹² Yútaa-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaíyavesa áraire suwasá Kíríki-inimba túwí'o kwáyon-inimba sáwíva'a Ísun-aaíyavesa áraire suwasá Kíríki-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaíyavesa áraire suwasá ¹³ Póro Pérea-naopa'a Áánútun-aaí kwésimatimiyemo sun-áimbá Yútaa-kwaasi Tésárónaikaavaken-kwaasi isésa Pérea-naopa'a tésa miwítí imáyáa tayavisimái suwasá isésa Póromba áwáá'a aéesa áái'a tiyamánkai-imayaa uwasá ¹⁴ avekáámbá Ísun-aaí ísówai Pórontavai inkámóvo sésa uwí-nómpá'á kumuwó suwaná kumúwasarainivo Sáírásiye Tímótiye mindáópa'a úwoi máyóyasa ¹⁵ Póromba áí'maesa kumeémesa Áténesi-naopa'a móruna auwésa kuntauwerésa miwítí naaópa'a iyésa Sáírásinte Tímótinte usimátimesa sésa avekáán-umai kesópa'a kúmókaiyo Póro siyé usimátímakaawe.

Póro Áténesi-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro Áténesi-naopa'a kuména Sáírásinte Tímótinte kwétimu'marena awánómba mindáópaken-kwaasi sáwíva'a kampar-ísóí úmakesa miwán-áwí'a mósá kwémarowana Póro tuwánéna arumbá umbái tówana ¹⁷ Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye usimátiména Áánútuna áséi-kwasai usimátiména aasiyaasi-táwai mindáókona marupá'á máyón-kwaasi Áánútun-aaí simátíma'maena iyúwasa ¹⁸ Épíkúriyaan-aaí ísámai kuwáiyé Sítóikin-aaí ísámai kuwáiyé Póronopa'a tésa kwesimán-kwesiman-esa évakarawai sésa aaiyé símaena nááín-kwaasi nóine kwésiyo suwasá évakarawai sésa ó'om-bapaken-isoigontavena kwésiye sumbá Póro Ísun-aaí séna pukáímpinkemba usásinkaiye simátímakaintavesa mináímbá suwasá ¹⁹ Póromba áí'maesa kawáá-kwáásímó torupamáí mésamo

évakar-aimbo simáímo kawer-un-áyámpá'á áwí'a Áríópagasi-ayampa'a Póromba áí'maesa máankesa sésa aúná-aimbo kwésimatimenda-aimba simásímínata ísáano. ²⁰ kesáá mináíntá ísáúnda mináínkó á'oran-ivo ókwara'a mináínkóná ááimba simásímínata ísáano sésa ²¹ Áténisi-naopaken-kwaasiye ó'om-bapaken-kwaasi mindáoopa'a tamáyón-kwaasiye aasiyaasi-táwai torupamáí mésa aúná-aine su'mai kwésewe. mindáyavesa mináínkóná ááimba simásímínata ísáano siráawe.

²² suwaná Póro usásinena Áríópagasiva'a torupamáí máyón-kwaasiyavena séna Áténisi-naopaken-kwaasi ísáaro. monotávé'o asiramáímo máyáawai á'a tuwánaraumne. ²³ kentí naáoopa'a kwénaae'a tuwánáúna'a évaka-tantaa'a úmake'a miwán-áwí'a mósá kwémaraamba tuwánaraumne. óntan-taareira'a aúváíma agaimaréna séna íma awánáúnda-isoigontavai maanóntán-tááréímá úmakaumne agaimaréna siráimba úwa'a awánaraumne. minísóígómbá íma awánaan-isoigon-aaí simátimune. ²⁴ kwemá kwíyómba maramá mimpímbá kwáyáin-tantaa'a úmarena amápa-tantaaka'a kárákwirena íma kwaási úmakaan-daumpa'a méraiye. ²⁵ kweyááma kwaásimo máyáawaina ááinkoma póna tááma kwétimena amápa-kwaasira'a kárákwiyena kwempímbá ímo ááimo ánkariwaima póna íma kwaási kwembá áwa'naa owáímán-íye. ²⁶ Áánútu aiva'á moórá-kwaasi úmakowasa kwempínkémbá ó'on-o'on-kwaasi sáwíva'a paáruresa amápa'-marava'a kóyáwé uráawe. Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa'-marama taain-timena amápa-kwaasiti kanaamá makáíye. ²⁷ kembá sivakáá-umai suwánaigwae séna Áánútu mirá uráíye. kwemá íma némpa'a máyáivo egwaa'á máyáimba póta awánanaundayaawe. ²⁸ moóráwai séna kwemá máyáísata póta kesáámá máyaumne siráíye. keinárawapinkemba moóráwai agaimaréna séna árai'a kwená iyámpóíya úne agaimaréna siráíye. ²⁹ Áánútuna iyámpóíya póta kwaásimo kentí imáyáavinkembo óntambo úmaken-tantaatavetaamo éta kesivowéyá íma sénaumne. ³⁰ ááémo miwímó mésamo sáwí'o umbá Áánútu miwíyávéna íma sáwívar-aimba siráivo ívé'a amápa'-mapaken-kwaasiyavena séna sáwí-amba tuwé'a kesópa'a teró Áánútu kwésiye. ³¹ kwená imáyáavinkemba amápa-kwaasi aavimbá maitinkánín-kanaama tíniye. aavimbó maisinkánín-kwaasiya á'a usásinankaraiye. pukáimpinkemba usásinankaraimba pósa árai'a kwemá aavimbá maisinkáníntaaniye sénááowe Póro siráíye.

³² pukáimpinkemba usásinankaraiyemo súmba ísésa

évakarawai aká'áamba suwasá évakarawai sésa moórátawaimo índa simásímínata ísáano suwaná ³³ Póro tiyuwéna kóúwasa ³⁴ évakarawai kwenánaaemba kwa'maésa kwésa kwenáái isésa Ísun-aaiyavesa áraire sumbá miwívínkémbá moóráwai áwí'a Táyónisi kwemá Áríópagasi kánísóróna'a úwana moórá-ininko áwí'a Tamarísiye minkáé'nárai umái évakarawaivi kwimái Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

18

Póro Kórínti-naopa'a komérain-kwasai.

¹ Póro Áténisi-naopa'a simátímatuwena tiyuwéna Kórínti-naopa'a komáyowana ² moóráwai Yútaa-kwaasigo áwí'a Ákwíra máyowana kwembá anówa Pontasi-márává'á ména maránkarowana ména anón-éna Ítári-marava'a Árómaa-naopa'a koména awainínkó áwí'a Párisirae máyóyana mimbárává'á kárákwiron-kawaa-kwaasigo áwí'a Kórótíyasa Yútaa-kwaasi áwáá'a tí'mai Árómaa-naopakemba tí'mátuwowasa kuwasarái Ákwírae Párisirae Kórínti-naopa'a komáyóyana Póro mindáraitopa'a kwéna ³ kwená moórámayai-kwaasitopa'a póna mindáraise koména ampantanámbá kwéesaya óntamba kwémaesaya ⁴ Yútaa-kwaasimo monor-áimbó kwéison-kanaamo túntemba Póro Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye Kíríkikwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tígwáe séna Ísun-aii simátíma'maena iráiyé.

⁵ kwésimatimunka'a Sáíráiyé Tímótiye Másétóniyaa-marava'a tuwésarai Kórínti-naopa'a kúmúyana Póro aasiyaai-táwai kawer-áimbá simátíma'maena kwéiyena Yútaa-kwaasiyavena séna Áánútumo usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya amumaráúndawaiya kwemá Ísuman-iye súwasa ⁶ kwenáái araaisésa sáwí-aimba simánkówana kwená unáánkwátóirakemba kankambá apiviyéna séna Áánútumo sáwí'o umáímo máyáampinkembo kawer-ámpá'ó ímo métinkanimba kentí ááinko ína'a sáwí'a ónááowe. kemá íma sáwí'a umátinkaumpo keyáárika'a sáwí'a óntávé'a tiyuwé'a ó'onkaa-kwaasiva'a kosimátíma'mae'a kónaumne Póro simásuwena ⁷ tiyuwéna moórá-kwaasigona naaúmpa'a komáyowana mindáúmpákén-kwáásigó áwí'a Tísíyasi Yásási kwemá ó'onkaa-kwaasigo éna Áánútuna imáyáa mósá marówai úwana kwená naambá Yútaa-kwaasiti mono'-nánkóná egwaa'á kwáyowana Póro mindáúmpá'á koména kawer-áimbá kosimátíma'maena iyúwana ⁸ moóráwai áwí'a Kárisipasi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásigó

Ísóigon-aaiyavena áraire súwasa kwená akúnkwárá'á áraire kwésuwasa Kórínti-naopakem-kwaasi sáwívarawai Póron-ai isésa Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa mono'-nómbá pékaawe.

⁹⁻¹⁰ nombá pérówana moórá-no'waamba Póro kaainkáámbá awánówana Ísóigo séna íma áá'a kaíno. kemá esé ménaunda po íma ivátuwe kesáái úwoi simátíma'mae kwaaó. mindáópakemba sáwívarawai kesáái isésa kesí kwaási-i'a ónááomba pósa íma sáwí'a umánkanaaowe Ísóigo súwana ¹¹ Póro mindáópa'a moórá-i umái ava'moraé-kwiyomba ména Áánútun-ai simátíma'maena iráíye.

¹² simátimuwana Árómaani-kamaani-kwaasi áwí'a Káriyomba ai'márówana Kíríki-kwaasiti maravá'á kogárákwironka'a Yútaa-kwaasi Póromba tátoresá áí'maesa Káriyonopa'a máankesa ¹³ sésa maankwáásígó évakaraimba kwésimatimena Áánútumpa'o iyónááon-amba moórá-ankwara'a kwéagaraatinkaiye. mináínkó kentáásí áamáamba kwéaraaisiye suwaná ¹⁴ Póro sénáe súwana Káriyo Yútaa-kwaasiyavena séna minkwáásígó kámááni-kwaasi tááimo sáwí'o énamo sáwí-mayaimo mairáinkakai kentáái ívé'a kawé'á umái isáúsina. ¹⁵ ánivo kentí ááine kentúwíre kentí áamáne su'maiyave'a tásísaa ontávé'a ivátuwe'a keyáárika'a mináímbá másimai kawé'á oró. ke íma mirán-áímbá isánaumne séna ¹⁶ aaimó síi-náúmpákémbá tí'mátuwowasa ¹⁷ moóráwái áwí'a Sósénisi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkáránón-kwáásígómbá tátokesa aaimó isón-dankona egwaa'á inkámúwana Káriyo mindáyavaimo ímo imáyáamo úmba ivátukaiye.

Póro Ántíokuva'a ókwara'a kuráin-kwasai.

¹⁸ Póro Kórínti-naopa'a ayáátáaka'a Ísun-ai isówaiye ména tiyuwéna séna Párisiraante Ákwíraante tí'maena Síriyaa-marava'a kónáe séna Sénkíríyaa-naopa'a kumbéna Áánútuntavena árair-aimba séna a'nóntáu amápa'a káráyuwena mindárai tí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesaya kweémesaya ¹⁹ Évésasi-naopa'a mindómpí-sípíwínkémbá marapá'á kunásávesaya Póro Párisiraante Ákwíraante minká tiyuwéna Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména aai kwesimá kweiman-uwasa ²⁰ miwí sésa ayáátáaka'a keséya méniyone suwaná ímaniye simásuwena ²¹ kwéna séna Áánútumo owé sémamo si'maráina'o é'a koyauweránaumne séna nompí-sípí táto'mai usáatena Évésasi-naopa'a tuwéna kweémena ²² Sísáriyaa-naopa'a mindómpí-sípíwínkémbá marapá'á kunásávena kunkéna Yérúsaremuva'a marapá'á iyéna Ísóigona kwaasiyavena

kawer-áimbá simátímatuwena Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a koména ²³ évaka'-no'waamba kwaitinkéna tiyuwéna Kárésiyaa-ayampa'a Vírísiyaa-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena Ísun-aaí ísówaiyavena simátíma'maena iyúwasa asiramái méraawe.

moóráwai áwí'a Ápórosina kwaasái.

²⁴ moóráwai Yútaa-kwaasi áwí'a Ápórosi éna kwemá Arekesándiyaavaken-kwaasi Évésasi-naopa'a tamérai. kwemá Áánútun-aaí kawe'á umái kwéisená aúvái-kwandaavinken-aimba kawe'á umái simátíma'maena iyúwana ²⁵ moóráwai Ísóigona aampa'á kwégun-aimba simámakowana aamoí éna asiramái simátiména Ísun-aaí arupí umái simátíma'maena iyéna Yóni nombó pétinkonaine su'mai iséna Ísuna kwaási nombó kwévetinkon-aimba íma ísómbe ²⁶ Évésasi-naopa'a taména Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á asiramái simátímúwasarai Párisirae Ákwírae isésarai áí'maesarai kentí naaúmpa'a máankesarai Áánútuna aampa'á kwégun-aimba amápar-aimba kawe'á umái simámakaaiye.

²⁷ simámuyana Ápórosi iséna séna Ákáyaa-marava'a kónáe súwasa Évésasi-naopaken-kwaasi Ísun-aaí ísówai áwa'naa ónaumne sésa aúvái'ma agaimái aménaya Ísun-aaí ísááwai Ákáyaa-marava'a máyáawai mátímínasa kawe'á umánkáaro suwaná mináúvái maímaéna kweémena kúmba Áánútu úwoi áwa'naa úwana Ísuna aampa'á kuwái túwa'naa ena ²⁸ avora'á Yútaa-kwaasiye aái kwesimá kwesiman-ena Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinken-aimba simátiména séna Áánútumo usásinankaiwaimba kwéamu'maraundawaiya kwemá Ísuman-iyé súmba kwenááigo miwí tááigomba usáyaaítowana miráumai Ísuna aampa'ó kuwái túwa'naa uráíye.

19

Póro Évésasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹ Ápórosi Kórinti-naopa'a máyowana Póro avumpimbáravá'á kweémena Évésasi-naopa'a kúmba Ísuna aampa'ó kun-kwáási máyówana ² Póro tuwánéna tísaa ena séna Ísun-aaiyave'a áraire siráan-kanáa ára Áánútun-amankoma kentirumpimbá kumbéraiyo súwasa miwí sésa ímaniye. Áánútun-amankon-aaíya íya ísaraumne suwaná ³ Póro séna nóran-aaina kwésesa nombá pétinkaraao súwasa miwí sésa Yóni simátímakain-aimba kwésimasimesaya nombá

pésinkaraawe suwaná ⁴ Póro séna Yóni séna sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a Áánútumpa'a teró súwasa mirá uwaná nombá pétinkena séna moórawai kesínaemba tíniwain-aaiyavai áraire sé'a kwesé aráápamai máero Yóni siráiyé. miwántávéna Ísuwe siráiyé Póro súwasa ⁵ miwí isésa Ísóigo Ísuntavesa ísámai nombá pérówana ⁶ Póro tine'á ayáámba tátorowana Áánútun-amanko miwívimbá anómba umátinkowasa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésesa Áánútun-aaí simátimesa ⁷ sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mirá uráawe.

⁸ mirá uwaná Póro miwísé ména kaumbo-kwíyónká'á Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á kwéiyena Áánútu kwená kwaási kwégawaa-in-aimba asiramái simátíma'maena iyúwasa ⁹ évakarawai tirunté marésa mináíntávésa íma áraire sésa amáparawai túranka'a Ísóigona aantavésa simái sáwí'a uwaná Póro tiyuwéna Ísuna aampa'ó kun-kwáási tí'maena moórawai áwí'a Tíránasi íra-námbá úmakon-daumpa'a mói tínkarena aasiyaasi-táwai Ísóigon-aaí simátíma'maena kwéiyena ¹⁰ kaer-í maisuwówasa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ésiyaa-marava'a máyón-kwaasi amápa'a Ísóigon-aaí ísaraawe.

Síva áánimbaati kwaasái.

¹¹ Ísóigon-aaí ísówana Áánútu Póromba asirayámbá amúwana ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa ¹² évaka-kwaasiyomba ampantanéi Póro ane'á to'maésa kentí kwaásimo tí'o úwai tine'á máyo'marowasa asóvawasa kentí kwaási tirumpimbá taraváá-kwámbá máyowasa mirá máumatinkowana taraváá-kwámbá kóuwasa ¹³ évaka'-Yútaa-kwaasi kwénaesa kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'maesa kwégwesa taraváá-kwántávésa sésa asiramái séta Ísu áwíka'a Póro kwésin-awíka'a kóroya kwésune suwaná ¹⁴ moórawai áwí'a Síva Yútaa-mono-kawaa-kwaasigo áánimbaa'a avakaeté mésa pósa mirám-báyái máyówana ¹⁵ taraváá-kwánkó simátimena séna kemá Ísumba awáné'a Póromba awáné'a kwéumpo kemá nááwiya'o simásuwowana ¹⁶ taraváá-kwánkó arumpimbá máyon-kwaasigo tínkamuwana naaé kwégumuwana unáánkwátói tarátíyuwena minávákáété-kwáási usáyaatena tuwéntáiyuwowasa unáánkwátói-iyaaimba máápa'a kúmúwasa ¹⁷ Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amápa'a Évésasi-naopaken-kwaasi mináímbá isésa táátavai ésa Ísóigo Ísu áwí'a mósá makáawe.

¹⁸ sáwívarawai máyónka'a Ísun-aaiyavesa áraire suwái tésa kwaási túranka'a paáresa sésa sáwí'a uráumne sésa

19 miwíwínkémbá pukaa'ó agayáán-kwaasi miwítí aúvái-kwandaai tamairésa pukaa'ó agáyón-aimba kwáyontavesa tamaimái iravímbá agaisuwésa mináúvái-kwándááímó meéyán-uraamba sáwíva-kwaasi aiyayaamba naikamáiyavai minóntánkó áwí'a 50,000 kina tuwésa ²⁰ mirá anón-tantaa'a umbá pósa Ísóigon-aaí asiramái simátíma'maesa kuwasá sáwívarawai mináíntávésa áraire siráawe.

Évésasiva'a anónkar-anonka'a siráan-kwasai.

²¹ mirá uwaná Póro séna Másétóniyaa-marava'a Ákáyaa-marava'a kwénaae'a Ísóigon-aaí simátíma'mae'a naaónáe séna minkákémbá Yérúsaremuva'a kuré'a Árómaa-naopa'a kónaumne séna ²² Tímótinte Érásátasinte áwa'naa í-kwáásírái ti'marówasarai Másétóniyaa-marava'a kuyaná Ésiyaa-marava'a kweyáá méraiye.

²³ máyowasa minkánáá Évésasi-naopaken-kwaasi Ísóigona aampa'ó kuwáiyávésa tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópakemba anónkar-anonka'a suwaná ²⁴ moóráwai áwí'a Témítiyasi minkwáásígó óntandei úmakena miwítí kampar-ísóígóná kító'-mono'-nane séna minkámpár-ísóí-ínínkó áwí'a Átémisiye sésa kwená mayái-kwáásíyómbá úmakowasa sáwíva-kwaasi óntamba mágwétimesa minkámpár-ísóígóná naambá kwémeyan-uwana ²⁵ Témítiyasi mimbórá-máyái kwémayon-kwaasi tááyowasa tayorupowaná simátimena séna kentáásí anón-ontamba mimbáyáírakéntá kwémayaumne. ²⁶ ánivo Póro séna kwaásimo úmaráamba kampar-ísóígómbá kwéumaraawemo sin-áímbá Ésiyaa-marava'a Évésasi-naopaken-kwaasiye ó'on-o'on-daopaken-kwaasiye isésa áraire kwésewe. kemá Póron-aaí á'a ísaraawe. ²⁷ Póron-aaigo kentáásí mayáímó sáwí'o índayavena kwéiye. íma miráwé su'mai ínivo Ésiyaa-maravaken-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye kentáásí ísóí-ininko áwí'a Átémisi mósá kwémaraamba Póron-aaigo Átémisina mono'-nambá úwoisankaamba simái umásukaimba póna kwenáwí'a kumíniye siráiyé.

²⁸ súwasa mináímbá isésa tirumbá sáwí'a úwasa aaisambá sésa anónkar-anonka'a sésa Évésasi-naopaken-kwaasi kentáásí Átémisi áwí'a anómba kwéiye sésa ²⁹ ayamái suwasá mindáópa'a tésa anónkar-anonka'a kwésesa Pórowe kwénaauyan-kwaasi Másétóniyaavaken-kwaasirai moóráwai áwí'a Káyási uwaná moóráwai áwí'a Árísítakasi mindárai tavisímaesa torupamáí máyópa'a mátínkówana ³⁰ Póro amápa-kwaasi torupepá'á iyónáe súwasa Ísuna aampa'ó

kuwáí íma kwaaó sésa tátorowasa ³¹ mimbáravákén-ánón-
kwáásí évakarawai Pórona kwaási pósa aai tuwésa sáwíva-
kwaasi torupepá'á íma iyuwó Pórontavesa siráawe.

³² suwasá torupon-kwáásíyómbá sáwívar-imayaa uwaná
miwítí imáyáa sáwí'a úwasa évakarawai ó'on-aintavesa
suwasá évakarawai mirá suwasá évakarawai sésa nóin-
aintavaiye sétaawa tayoruparáumno-imayaa uwasá
³³ Yútaa-kwaasi miwítí avumpinkémbá moóráwai áwí'a
Arekesándaamba túranka'a máánkarowasa évakarawai
anónka'a sésa emá aai siyó suwaná miwí táái karánée
séna ayáámba mósá tuwówasa ³⁴ awánomba Yútaa-kwaasi
úntavesa mimbórá-áímbá ayáátáaka'a tavisimái anónka'a
séna Évésasi-naopaken-kwaasi kentáásí Átémísi áwí'a
anómba kwéiyé siráawe.

³⁵ anónka'a kwésuwana mindáópaken-anon-kwaasigo
aúváimo agayóndako tiyorái-ímáyáá éna séna Évésasi-
kwaasiyono. amáparawaiya awánáúnda Átémísina mono-
námbá kwégawaa-eta ó'oran-ontamba kwíyómpakemba
marapá'á kunkáin-ontamba kwégawaa-une. ³⁶ mináímbá
íma kanaán-umai karánááovo amápa'a aaiseré'a mé'a
íma sáwí'a oró. ³⁷ mindárai mono'-náúmpakémbá íma
umóyámbá ésarai kentáásí ísóí-inintavai íma simái sáwí'a
uráaya'anivo úwoi tí'mae'a maanká'á tiráawe. ³⁸ Témítiyasiye
kwená mayái-kwáásíyé aai simátinkanae sésamo ésa aaimó
simátinkai-kanaa úwoi kwáyáiyé. anón-kwaasi máyáamba
pósa aai simái kawé'á umátinkanaaowe. ³⁹ ánivo keinárawa'o
ó'on-aimbo kwáyáina'o é'a amápa-kwaasimo torupamáimo
máýáampimba simái kawé'á umásuwanaaowe. ⁴⁰ kesáámó
aaivintáámó ménaundaya ívé'o áái'o tiyéta Árómani-
kamaani-kwaasi té samo tásísa esayaamo nóinkaken-aira
tiyááomo síyata kesáámó sénaunda-ainta íma kwáyáiyé.
⁴¹ aúváimo agayón-kwaasigo simásuwena torupamáimo
máýón-kwaasi tí'mátuwowasa kóuraawe.

20

*Póro Másétóniyaa-maravare Kíríki-maravare kwénaaun-
kwasai.*

¹ miwí táái ánásowana Póro Ísuna aampa'á kun-
kwáásí tááyowasa tuwaná miwítí imáyáa simái kawé'á
umátinkena séna Ísun-aiye su'mai maimái tirumpimbá
kawé'á oró séna ánivo méwaro séna tiyuwéna Másétóniyaa-
marava'a kweémena ² miyá'á naaó'-nao'a kwénaaena Ísuna
aampa'á kun-kwáásíyávéna avááraumai simátima'maena
kwénaauwasa tirumbá kawé'á úwana tiyuwéna Kíríki-
marava'a kweémena ³ koména kaumbo-kwíyómbá

maisuwéna nompí-sípívimbá Síriyaa-marava'a kónáe séna úwasa Yútaa-kwaasi kwená áamáayu-aimba sumbá iséna ivátuwena Másétóniyaa-marava'a marapá'á kónaumne súwasa ⁴ maaráumai-kwaasi moóráwai Pérea-naopakewai Pírasi ááninko áwí'a Sópata úwana Tésárónaikaanaopakendarai túwí'a Árisítakasiye Sékandaawe uyaná Tépi-naopakewai áwí'a Káyási úwasarai Ésiyaa-maravakendarai túwí'a Tikikásaawe Tóvimasiye uyaná Tímóti úwasa umái Pórowe kwésa ⁵ aiva'á Táróasi-naopa'a komésa kentáásimu'a makówata ⁶ Yútaa-kwaasimo ímo intóráin-tantaakwara-pereti úwoi-peretimo kwéagayon-kanaama ánásonka'a Vírípai-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta éva'aasei-no'waamba mindómpí-sípívimbá kógwaeta Táróasi-naopa'a marapá'á kunásáveta aiva'ó komésamo kentáásimu'o makón-kwaasiyeya kométa moórá-sontaaya méraumne.

Yútíkásaamba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

⁷ sontaará'á Ísuntaveta ísámai toómbá néta aráá-tomba naandayávéta torupamáí máyaawananya Póro aaváyaa kónáe séna simátíma'maena no'wáán-avuntamba iyúmba ⁸ ávúmayaataan-daumpa'a méta sáwívar-omba kúra'maketa máyaawananya ⁹ moóráwai ívé-kwaasigo áwí'a Yútíkása naan-aváápímbá umáyowana Póro Ísun-aaí simátíma'maena kwéiyuwana Yútíkásaamba áúgáva'a úwana kwaeguréna meminkákémbá toká'maena marapá'á kuntuvamúwasa marapá'á kunkésa kunawánomba pukúwasa uwaná ¹⁰ Póro kuména kunkívairéna taparéna awánéna séna íma imáyáa oró. pukéna kusúvarena umái máyáíye simátiména ¹¹ mindáúmpá'á iyéna Ísuntavena ísámai toómbá topámbai timúwasa nowaná Póro simátíma'maena kwéiyuwana mói irataró'a tiyuwéna kúwasa ¹² puwúwanamo usásinankon-kwaasigomba áí'maesa kwená naaúmpa'a máankesa tirumbá kawé'á úwasa méraawe.

Póro Máiritasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹³ máyówana Póro simásimenaya séna keinárawa'a nompí-sípívimbá Ásoso-naopa'a kwégwiya'a kemá marapá'á kweéme'a Ásoso-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáate'a kónaumne súwata aiva'á kunkéta nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta Ásoso-naopa'a kówánanaya ¹⁴ Póro marapá'á kweéména Ásoso-naopa'a kuréna nompí-sípí táto'mai usáatowata kweémeta Mítíríni-naopa'a kógwaeta ¹⁵ irataró'a kweémeta Káyoso-marava'a kóyaaitaawananya

enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Sémóso-marava'a kóyaaitaawananya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Máiritasi-naopa'a kówánanaya 16 toómbá áká'mai Áánútuntaveša ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá sáwiyanka'a tíniye kwéuwana Póro séna avekáámbá Yérúsaremu-naopa'a kuré'a mintánómbá komandánáe séna nompí-sípívimbá Évésasi-naopa'a kóyaaitanaundapo Ésiyaa-marava'a íma ayáátááka'a ménaumne súwata Máiritasi-naopata kuráumne.

Póro Évésasivaken-kwaasiyavai méwaro siráin-kwasai.

17 Máiritasi-naopata kówánanaya Póro moóráwaimba ai'marówana Évésasi-naopa'a kweéména Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiyavena kosimátiména séna Póro kwétaayaivo teró siráiyé súwasa 18 tuwaná simátiména séna kesáái ísáaro. kesí aiva-táwai Ésiyaa-marava'a kesé komé'a kemó ówánda suwánaraawe. 19 Yútaa-kwaasi sínkamiyanesa kwésuwana sirunkó umbái kwétowa'a íma imáyáa é'a Ísóigona kwayó'ná'á úne sé'a kwenáísamaivimba mé'a kwená mayái mairáumne. 20 íma aúpá'á tuwé'a amáparaimba úwoi simátimé'a kembó túwa'naa íí-áimbá torupamáí máyáampine kentí naaúmpare simátíma'mae'a iráunda á'a ísaraawe. 21 Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye ávááraumai simátimé'a sé'a sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a Ísóigo Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwesé aráápamai máero simátíma'mae'a iráumne. 22 ánivo Áánútun-amanko Yérúsaremuva'a kwaaó simásímakaimba pó'a mirá ónaumne. kesine'ó paárinintavai íma ísáúnda úwoi kwégune. 23 amápa'-naopa'o kúnda Áánútun-amanko asiramái simásiména séna umbai-yántáá'á umánkesa ándáva'a máánkanaaowe simásímimba mindáwe su'mai ísaraumne. 24 sínkamiya'o puwónaundara'a íma kárákwiyonaunda pó'a Ísóigo Ísu símakaim-bayai maimái ánásanaumne. Áánútu úwoi kwésuwa'naa-i-aimba áséi-kwasai simátíma'mae'o kwéiyunda-mayai maimái ánásanaumne.

25 mimbáyái mairáunda keinárawapimba kwénaae'a Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátímakaunda pó'a naaémbo é'a kembó ímo suwánáiyamba ken-ísaraumne. 26-27 íma inkaiséwánda Áánútun-ai amápar-aimba simátímakaunda pósa keinárawapinkembo évakarawaimo kesááimo ímo ísésamo Áánútumpa'o ímo tésamo ombá íma kesí ááinkoman-ivo kentí ááinko ína'a mirá ónááontave'a mináimbá ívé'a asiramái kwésimatimune. 28 Áánútu ááninkomba ai'marówana kuména kumpuwéna kwená

naaenéí meéyán-umásukaimba Ísóigona kwaásin-ovo kárakwiyoro. Áánútun-amanko kembá usásintinkaraivo kentúrakwara Ísóigona kwaásirakwara'a kawé'á umái kárakwiyoro. sipisípira'o kárakwiyonten-umai kárakwiyoro. ²⁹ áwáávitemo índa-iyamba téna sipisípi tavamáimo kwaráintemba kemá kónasa kwaási tésa tasáwí'a ónááowe. ³⁰ moórá-kanaa tinasá keinárawapinkemba évakarawai usásinesa Ísuna aampa'á kon-kwáásítí imáyáa tavisénáe sésa kampar-áimbá síyasa évakarawai áraire sésa kwaránááowe. ³¹ mindáyave'a kárakwimai kawé'á oró. kaumbo-í kwéte'a moórá-morawaimba sirumbá kwéumatinke'a aaváyaavimba enónka'a no'wáamba aasiyaasí simátínkámae'a iráumne. mináintávé'a imáyáa umái kawé'á oró.

³² kawé'á iyana Áánútu kárakwitinkamae iyína'a máero. kwenááigo asiramátinkaniye. kwená kwaásimo kawé'ó kwéumatinkaintemba kenkwará'á kawé'á umátinkaniye. ³³ óntantavai unáánkwátóiyavai á'owiti náaindaantavai íma súran-anda kwéune. ³⁴ mayáímá kwémae'a minóntándéí ímo makáunda-yantaa'a mégwémae'a kembó súwa'naa on-kwáásítí toómbá unáánkwátói kwémaitime'a kwéune. mirámó ówánda á'a suwánaraawe. ³⁵ asirayám-báyáímó mayááwánda suwánaraamba pó'a mirá kwé'e'a pasusimáimo máyáan-kwaasi túwa'naa ónááowe. Ísóigo Ísu siráin-aimba imáyáa oró. kwemá séna kwémayaawai tirunkó kawé'á kwéimbanivo kwétimatuwaawai tirunkó kaweté kwéiye Ísu siráin-aimba Póro siráiyé.

³⁶ Póro simásuwena kívaréna minánón-kwáásiyé Ísóigompa'a námúnaa simásuwowasa ³⁷ amáparawai ávááran-ivi'a kwétesa Póromba tayaparésa parubará umánkesa uwaná ³⁸ Póro séna naaémbo é'a íma suwánanaaowe siráin-aintavai tirumbá umbaí kwétowasa nompí-sípívimbá mórúna áúkaawe.

21

Póro Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹ mórúna aúwówata minkwáásíyávéta méwaro séta tiyuwéta nompí-sípívimbá usáateta arupí umái kweémeta Kóso-naopa'a kóyaaíteta kweémeta kógwaeta usá aaváyaavinkaamba Áróso-naopa'a kóyaaíteta kweémeta Pátaraa-naopa'a kuréta marapá'á ásáveta ² awánaawandaya Vínísiyaa-marava'a kwíní-nompisipi kwáyowata mimpímbá usáateta kweémeta ³ Sáíparasi-marama siyáánepa'a kwáyowata kóyaaíteta kweémeta Síriyaa-marava'a kówánda Táyaa-naopa'a náaindaamba mógwéyuwowata marapá'á ásávaawanasaya

4 Ísuna aampa'á kuwáí máyowata tuwánéta moórá-sontaa miwísé máyaawanasaya sésa Áánútun-amanko simátimakain-aimba Pórontavesa simámeša sésa inkámóvo Yérúsaremuva'a íma kwaaó simáma'maesa iyúwata
 5 miwísé máyaawanda-kanaa ánásowata mindáópa'a tuwéta kówanasaya minkwáásiyómbá miwítí aarai-iyámpóise sí'maesaya naambáru'a tuwésa uwí-nómpá'á kúmúwata kívarreta Áánútumpa'a námúnaa simásuweta ówánasaya
 6 kentááyávésa ánivo koró suwatá miwiyávéta ánivo méwataao simásuweta nompí-sípívimbá usáataawanasaya miwí kuntuwerésa miwítí naaópa'a iráawe.

7 miwítí naaópa'a iyúwata nompí-sípívimbá Táya-naopata tuwéta Tórémesi-naopata marapá'á ásáveta Ísun-ai isówai tuwánéta siyáanta kwétimeta moórá-no'waamba miwísé kwaéta 8 usásineta marapá'á kweémeta Sísáriyaa-naopa'a kówándaya ááéma aantá-kwaasi avakaeté-kwaasira'a Ísuna mayáí tímakowaivinkemba moóráwai áwí'a Vírípina naaúmpata umáyaawananaya kwemá Ísun-ai kwésimatimuwai máyowasa 9 ayáámúmbaa'a éiyaimba mésa íma kwaai mairésa úwoi mésa Áánútun-ai kwésimatimesa tivowáe máyowata 10 évaka'-no'waamba mindáúmpátá kwégwaewananaya moóráwai Áánútun-ai kwésimatimuwai áwí'a Ákápáasi Yútiyaa-maravakemba 11 kuména Póro ámúr-anda kumbairéna kwenáisamai ayáánka'a asááumai umásítai'a umái agarááránkena séna Áánútun-amanko séna maanámur-ándáo avowámó Yérúsaremuva'o iyínasamo ésa Yútaa-kwaasi táto'mai miráumai asááúmaresa áí'maesa ó'onkaa-kwaasi mátimenaawe Áánútun-amanko siráíye Ákápáasi kusúwata 12 iséta keséya máyón-kwaasiye Pórontaveta séta Yérúsaremuva'a íma iyuwó asiramái séwánanaya 13 Póro séna nóintavai ivi'á kwétera kaer-ímáyáá kwéumasinkaawana kesirunkó umbaí kwétaiyo. Yérúsaremuva'o iyónasamo kembó tátoranaaomba íma sáá'a kwégaiye. Ísóigo Ísun-ai simátimudayavaimo sínkamonaesamo sésa úwoi sínkamonaawe Póro súwata 14 kwenááiya íma kanaán-umaiya araaisénaumne séta ivátuweta séta Ísóigona imáyáara'a mirá ónááowe siráundayaawe.

15 mirá simásuweta évaka'-no'waamba miwísé kwaéta kentáási náaindaamba to'mayaa úmaeta mindáópa'a tuwéta Yérúsaremuva'a iyówánasaya 16 Sísáriyaavaken-kwaasi Ísuna aampa'á kuwáí évaka'a keséya Yérúsaremuva'a iyésa moóráwai áwí'a Nésonona naaúmpata móisinkowana minkwáásigó Sáíparasi-maravaken-kwaasi ayáátáaka'a

Ísuna aampa'á kwéguwai séna kesí naaúmpa'a ménaaowe súwasa kwená naaúmpata móisinkaraawe.

Póroe Yémésiye aai simátímakaayan-kwasai.

¹⁷ móisinkesaya kentí naaópa'a kúmúwata Yérúsaremuva'a umáyaawanasaya Ísun-ai isówai aamoí kwéumpinkemba sirówata ¹⁸ ugwaéwándaya usá aaváyaavimba Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi Yémési torupamatinkowasa máyópata Póro sí'maenaya kúwata komáyaawananaya ¹⁹ Póro ayáámba tíma'mai paruvará éna séna Áánútu ámakaimbayaimo ó'onkaa-kwaasivimbo mairáin-aimba amáparaimba simátimuwasa ²⁰ isésa Áánútu áwí'a mósá marésa Pórontavesa sésa kentáási kwaásiyo. sáwiva-kwaasi Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésesa Mósesina amáámba íma tuwésa asiramái isésa méraamba á'a isaraane. ²¹ évakarawai miwíyávái sésa Póro ó'onkaa-kwaasiti naaó'nao'a kwénaaena Yútaa-kwaasi mindáópaka'a máyáankwaasiyavai simátimena séna Mósesina amáámba ivátuwe'a kentí iyámpói túra'a íma kárámai araa'éna umátinke'a Yútaa-kwaasiti aambá íma kwaráaro Póro kwésiye sewasá isésa ²² emó tiráanda-aimba isésa áwáá'a kwésevo ²³ simáméndantenta uwó. maanká'á éiyain-kwaasi mésa Áánútumpa'a árair-aimba símakaamba po ²⁴ egwará'á mirán-owo. Yútaa-kwaasiti amáámba ísámai kawé'ó ií-yántáá'á e minéiyáin-kwáásítí pói'o meéyán-umátiyuwe mono-káwáá-kwáásí timé miwísé a'nóntáu káráyuwenasa awánésa Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire sewái sésa emá Mósesina amáámba isé máyaanasa entávái kamparáimbá simánkaraawe seró. ²⁵ ániyo ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráawaiyaveta ááéma moórá-aimba séta agaimaréta séta kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa pói'o umándaamba mimpói íma naaró. naaemá íma naaró. póimo tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpói íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. ááéma mináimbá agaimaréta tukáundayaawe suwaná Póro iséna ²⁶ usá aaváyaavimba minkwáási tí'maena Yútaa-kwaasiti amáámba ísámai kawé'ó ií-yántáá'á usá umásuwena Póro anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono-káwáá-kwáásíyávéna séna avakaeté-no'waamba maisuwéta Yútaa-kwaasiti amáámba ísámai kawé'ó ií-yántáá'á umái ánásasuweta moórá-morawai pói'a úmaeta Áánútunka'a máamenaundayaaniye simátímakaiye.

anóm-bono'-naumpa'a Póromba tátokaan-kwasai.

²⁷ simátimena máyowana minávákáété-nó'wáámbá ánásowana Póro anóm-bono'-naumpa'a umáyomba évaka'a

Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravakewai uawánésa Pórontavesa sáwí-aimba simánkesa inkamí-ímáyáá kwéesa tátokesa anónka'a sésa ²⁸ Ísareri-kwaasi súwa'naa oro. maankwáásígó naaó'-nao'a kwénaaena Ísareri-kwaasiyavena sáwí-aimba simátinkena Mósesina áamáamba simái sáwí'a kwéumankena maanánóm-bónó'-námhá simái sáwí'a kwéiye. ívé'a ó'onkaa-kwaasi tí'maena maanánóm-bónó'-náúmpá'á Yútaa-kwaasiye su'maimo iyí-náúmpá'á mógwétinkaisana póna maankáwé'-námhá sáwí'a kwéiye sumbá ²⁹ Évésasi-naopaken-kwaasigo áwí'a Tóvimasi Póroe Yérúsaremuva'a kwénaauwasa awánonka'a pósa ímáýáa ésa Póro áí'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraiye-imayaa kampa'á ésa mindáyavesa mináímbá siráawe.

³⁰ mináímbá anónka'a simásuwowasa mindáópaken-kwaasi mimbórávímbá takwiyésa Póromba tayáto'mai mono'-náúmpákémbá tavisímaesa máá'aruva'a móruna auwésa mono'-nánkóná onta mósá kwéumaresa ³¹ sáwíva-kwaasi Póromba inkamír-inkami'a kwéuwana moóráwái Áróamáani-i-kwaasiti anóndakontavena usimámena séna Yérúsaremuva'a amápa-kwaasi áái'a kwétiyaawe súwana ³² avekáán-umai i-kwáásiyé miwítí kawáá-kwáásiyé tí'maena isaaiséna kuména kwaási torupamáí máyómpimba tavákáraa'a úmaena kumúwasa i-kwáásiyé miwítí anóndakone tuwánésa inkamé máyómba úwoi máyówana ³³ anóndako Póromba tayátorena i-kwáásiyávéna séna kaer-ándanéí taasááoro simásuwena tísaá ena séna maankwáásí nááwa'iyó. kwe nóra uráiyó súwasa ³⁴ évakarawai ó'on-o'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá uwaná anóndako mináínkóná ááimba íma iséna i-kwáásiyávéna séna mindá'á áí'mae'a i-kwáásítí naaúmpa'a iyóro súwasa ³⁵ áí'maesa ontaví-karáúrávámhá iyúmba inkamónáesa kwéuntavai i-kwáásí tiyáánka'a toká'maesa kwéiyuwasa ³⁶ tínaaemba kwa'maé kwéiyesa tuvuwíyana puwíno símaesa anónka'a iráawe.

Póro simátímakain-kwasai.

³⁷ i-kwáásí Póromba áí'maesa miwítí naaúmpa'a iyónáe suwaná Póro miwítí anóndakomba simámena séna moórá-aimba simámenae súwana anóndako séna Kíríki-kwaasi tááivinkemba kwésempo ³⁸ emá íma Ísípi-maravaken-kwaasi óne. minkwáásígó Áróamáani-kamaani-kwaasiyavena aaisambá tiyéna sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi simái tí'maena áái'o tiyái-yántáá'á maimaésa kavóná-marava'a kuráamba íma kwemá óne súwana ³⁹ Póro séna Yútaa-kwaasi úne. kesinó kembá Sirísiyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkarena anón-daopa'a masínkaraiye simásuwena séna moórá-aimba simátimenae súwana ⁴⁰ anóndako séna

ánivo mirán-uwo súwana Póro ontará-karáúr'á ména aaiseránááontavena ayáámba mósá tuwéna séna kemó senda-áimbá ísáaro súwasa aaisérówana Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípírun-aimpinkemba simátimakaiye.

22

¹ Póro simátimena séna kesívárawaisai kesivoísáiyó aai simátínkáamba anondá mináímbá sénaumpo ísáaro séna ² Ípírun-aimpinkemba súwasa miwí tááivinken-aimba pósa ísésa aaisékésa kwenáái kawé'á umái ísówana Póro séna ³ kemá Yútaa-kwaasi úne. kesinó Sirísiyaa-marava'a Táásási-naopa'a masinkówa'a anón-é'a Yérúsaremuva'a Kámérierinopa'a tamáyaawanana kentáá síkwá'nái amáámba asiramái simásíma'maena iráiyé. maanká'ó máyáan-kwaasimo Áánútuntavaimo asiramái máyáantemba Áánútun-
aai asiramái mé'a méyatokaumne. ⁴ Ísuna aampa'á kun-kwáási sáwí'a kwéumatinke'a tavisímae'a ándáva'a aarai-kwaai mátínkarauumne. ⁵ ááéma aiva'mónó-káwáánákówé monor-ánón-kwáásiyé aúvái simésa Támásikasi-naopa'a Yútaa-kwaasi maimaé mátimiyo suwa'á Ísuna aampa'á kun-kwáási kotí'mae'a Yérúsaremuva'a ándáva'a mátinkanæ sé'a Támásikasi-naopa'a kuráumne. ááemo mináúvái mó símakaan-kwaasi kotísaa e'o é'a kentávái árai'a kwésiye seró.

⁶ ánivo aampa'á kweéme'a Támásikasi-naopa'a egwaa'á kówánana kwáyá'wái kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména sугáýáagaya úwa'a ⁷ marapá'á tuvamówánana aaiyé su'mai kwéisaawanana sááyena séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwa'a ⁸ emá nááwa kwésono séwánana kemá Násáretivakewaima Ísuma únama sáwí'a kwéumasinkaane súwasa ⁹ kesémo máyón-kwaasi ságayamba awánésa kwésímasimun-aimba íma kawé'á umái ísówa'a ¹⁰ áísaa e'a sé'a Ísóigo ke nóra ónaumno séwánana Ísóigo séna usásine Támásikasi-naopa'a kwínaná moóráwai Áánútumo embó amakaim-bayai-aimba simámino súwana ¹¹ ságayanko sугáýáagaya úwa'a íma kwéawanaawanasa kesé kwénaun-kwaasi siyáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a kuráawe.

¹² kuwaná moóráwai áwí'a Ánánáesi Áánútun-aaiyavena asiramái ména kentáási amáámba kwéisowaša Yútaa-kwaasi Támásikasi-naopakewai kwenáwí'a mósá makówai ¹³ kesópa'a téna kesí egwaa'á taména séna Sóroo kesí kwaásiyo. ó'omba kawé'á umái aúramba awánaniyone súwa'a avekáámbá súramba awánamai kawé'á ówánana ¹⁴ séna kentáá síkwá'nási Ísóigo embá usásinankaintavai kwená imáyáa kwaráníyone. kwená kawé-kwáyóná'á awané

kwenáái isé ónda po kwenáái kwaráníyone. ¹⁵ awánáánda-yantaa isáánda-yantaa'a amápa-kwaasi simátíma'mae naaíníyone. ¹⁶ íma úwoi maé usásine Ísóigo Ísumba ááyenana ená sáwí-imayaa mayauwáina Ísuntavai ísámai mono'-nómbá peraaó Ánánáesi simásuwowa'a mirá uráumne.

¹⁷ mirá é'a koyauweré'a Yérúsaremuva'a tamé'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kaainkáámbá awánaawanana ¹⁸ Ísóigo simásimena séna Yérúsaremuva'o máyáan-kwaasi kesáái simátímínasa íma kawé'á umái isánááovo avekáámbá usásine maanká'á tuwaaó Ísóigo súwa'a ¹⁹ Ísóigoo mono'-náúmpímpá'á kwénaae'a enááiyavai áraire sen-kwáásí táto'mai tínkambai tavisímae'a ándáva'a mátiyukaunda á'a suwánaraawe. ²⁰ Sítíveni enáái simátímakaiwaimba tuvúkáanka'a kemá mé'a sirunkó kawé'á kwéuwa'a tuvúkáan-kwaasiti paákár-únánkwátóira'a kárákwiraawanasa tuvúwúwana pukáiyé séwánana ²¹ Ísóigo séna ai'maráana usásine nánka'a ó'onkaa-kwaasi kesáái simátíma'mae naauwó Ísóigo siráiyé Póro siráiyé.

²² Póro súwasa naaémbo sún-aintavesá áwáá'a sésa anónkar-anonka'a kwésesa áike'a tuvuwíyana puwíno. mirán-kwáásí íma maambárává'á méniye ²³ anónkar-anonka'a kwésesa miwítí unáánkwátóí ayúkésa awáávána kwéesa ovaí káúresa óipa'a kwéiyaata uwaná ²⁴ Áróamáani-anondako i-kwáásiyávéna séna áí'mae'a kentí naaúmpa'a iyóro súwasa mirá uwaná séna Pórombo áwíruku'a náiyana Yútaa-kwaasi tááigona ááimba sínata isáano súwasa ²⁵ Póromba ándáneí asááúmankeša áwíruku'a nánáe sésa uwaná i-kwáásítí kawááná'á máyowana Póro kwentávéna séna kemá Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáundawaimba ímo sísa ombá aavimbó maisinkésamo súwíruku'a nánááon-imayaa kwéomba pósa ámaámba karésa uwóví'a ónááomba pósa íma úwoi súwíruku'a nánááowe Póro súwana ²⁶ iséna kwená anóndakomba kosimámena séna minkwáásí Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimban-ivo nóra ónaumno súwana ²⁷ anóndako iséna Póronopa'a téna séna Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáano súwana owé súwana ²⁸ anóndako séna kemá anón-ontamba kwétuwe'a mináúvái-kwándáái maimái tokáumne súwana Póro séna kesivo tokáimba pó' a kegwára'á úwoi tokáumne súwasa ²⁹ áwíruku'a nánáe sun-kwáásí mináímbá isésa nénka'a kuwaná anóndakogwara'a áátavai éna séna Áróamáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimba asááúmankaunda uwóví'a úne séna áátavai uráiyé.

Póromba monor-ánón-kwáásítópa'a máánkarain-kwasai.

30 áátavai éna usá aavýaavimba anóndako séna Yútaa-kwaasi Pórombo simánkáan-ainkona ááimba síya'a isánáe séna mono-káwáá-kwáásíyé monor-ánón-kwáásíyávéna séna torupamáí méwara séna i-kwáásíyávéna Póro ayáámpinkenanda ayútuwaaro súwasa ayútuwowana áí'maena torupamáí máyónka'a máánkaraiye.

23

1 máánkarowana Póro monor-ánón-kwáásí tuwánamai kawer-éna séna kesí kwaásiyono. kemá ááégwara ívékwara'a Áánútu aúranka'a kawé'a umái mé'a moóráyantaa'a sirunkó íma umbái kwétaiye súwana ² aiva'mónó-káwáánákó áwí'a Ánánáesi kwemá Pórona egwaa'ó máyówaiyavena séna ói'a turaráaro súwasa mirá uwaná ³ Póro kwentávéna séna empímbá sáwí-imayaa kwáyáimba póna Áánútu embá inkamíniye. emá mé imáyáa e áamáamba kwa'mái aavimbá kwéankaumne séndanivo mináamáamba karé se ói'a turaráaro sénasa sói'a turaráamba áamáamba karáane Póro súwasa ⁴ kwená egwaa'á máyówai sésa Áánútuna aiva'mónó-káwáánákómbá simái sáwí'a kwéumankaane suwaná ⁵ Póro séna aiva'mónó-káwááná'á iyémó sewa'ó isékai íma mináímbá súsino. Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kentí kwaásira'o kárákwirewai íma simái sáwí'a umánkáaro agaimaréna siráimba pó'a uwóví'a úne Póro siráiyé.

⁶ Póro simásuwena monor-ánón-kwáásí tuwánéna imáyáa éna évakarawai Sátúsi-monor-aimba sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimba sun-kwáásí owasá évakarawai áamáán-kawaa-kwaasi owé-imáyáa éna anónka'a séna kesí kwaásiyono. kesivomá áamáán-kawaa-kwaasigo éna kembá masínkaraimba kemá áamáán-kawaa-kwaasi úne. Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aavimbá kwémaisinkaawe Póro simásuwowasa ⁷ isésa áamáán-kawaa-kwaasi Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí keiyái keiyai aaisambá simái taaínkaar-uráawe. ⁸ Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkanin-aintavesa kampar-áímbán-iye kwésesa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a íma máyáawe kwésesa kwaási timambá íma máyáiyé suwasá áamáán-kawaa-kwaasi sésa Áánútu pukén-kwaasi usásintinkaniye. Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a máyáawe. kwaási timambá máyáiyé kwésuwasa mináíntávái taaínkaaresa ⁹ aaisambá sésa áamáán-kawaa-kwaasivinkemba áamáamba sun-kwáásí usásinesa asiramái sésa kesáámó awánáundaya Póro íma sáwí'a kwéivo Áánútuna kwayó'nákó kwembá simámakai. moórawai kwíyómpakewai kwembá

simámakaiyo. íya isáúmne suwasá ¹⁰ aaisambá anónkar-anonka'a siráawe.

aaisambá anónkar-anonka'a suwaná i-kwáásítí anóndako séna Póromba aaisan-aéemesa tavisíyapa'a aiyayaamba tawíyévainivo i-kwáásíyávéna séna kwaásiti avumpimbá komé'a koái'mae'a kentí naaúmpa'a iyóro súwasa miwítí naaúmpa'a móankaraawe.

¹¹ móankarowana mindó'wáámbá Ísóigo Pórona egwaa'á kumbéna séna asiramái mé kentávái Yérúsaremuva'a simátímakaantemba Árómaa-naopa'a kosimátiminiyone Ísóigo siráíye.

Póromba áamáyu-aimba siráan-kwasai.

¹² súwasa usá aaváyaavimba Yútaa-kwaasi évaka'a torupamáí mésa Póromba áamáyu-aimba sésa tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaundayaanivo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawemo asiramái ¹³ sun-kwáásí kae-kwáái aiyayaan-kwaasi mésa sésa ¹⁴ mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiyavesa kosimátimesa sésa torupamáí méta asiramái séta Póromba tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawe. ¹⁵ miráumai keinárawate monor-ánón-kwáásíyé Árómaani-anondakontavai kampa'á kosimáme'a sé'a Póromba ái'mae kesópata tinatá áísaa umai mináínkóná ááinta isánáe sewé kosimáme'a seró. mináímbá isésamo aampa'ó ái'maesamo tíyata tuvuwónaundayaawe siráawe.

¹⁶ suwaná Póromba ámánaako ááninko áamáyu-aimbo sumbá iséna isaaiséna i-kwáásítí naaúmpa'a iyéna Póromba mináímbá usimámuwana ¹⁷ iséna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna mindá'á ái'mae anóndakonopa'a kwinaná moórá-aimba kosimámino súwana ¹⁸ ái'maena anóndakonopa'a kwéna séna ándáva'o umáyáinkwaasigo áwí'a Póro sááyena séna minivé-kwáásí ái'mae anóndakonopa'a kwinaná moórá-aimba simámino sísá'á enópa'a ái'mae'a túne súwana ¹⁹ anóndako mindá'á ayáánto'maena ímo kwaásimo máyón-ayampa'a ánkarena áísaa ena séna nóin-aina'íya sina'á isáano súwana ²⁰ mindá'á simáména séna Yútaa-anon-kwaasiye monor-ánón-kwáásíyé moórá-aimba sésa usá aaváyaavimba enópa'a iyésa kampa'á usésa Póromba ái'mae kesópata kumínata áísaa umai mináínkóná ááinta isánáe kampa'á usenááowe. ²¹ miwí táái íma isaaó. kae-kwáái aiyayaan-kwaasi asiramái sésa Póromba tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawe sésa aúpá'á aampa'á kárákwiresa miwí tááiyavai owé síníyono

sésa kárákwiraawe. mindáyavai miwí táái íma isaaó. minivé-kwáásígó anóndakomba mirá simámuwana ²² iséna séna simásimenda-aimba íma ó'on-kwaasi simátíme anóndakomba simámakaumne. íma siyó séna ai'mákaiye.

Póromba áí'maesa anóndakonopa'a kunkáan-kwasai.

²³⁻²⁴ minivé-kwáásí ai'maréna i-kwáásítí kawáánákái tááyowasarai tuyaná séna ívé'-no'waamba Póromba áí'maekai Sísáriyaa-naopa'o kámááni-anondakonopa'a mórúna aúwákaiyo. sáwívar-i-kwaasi 200 i-kwaasi to'mayaa íyasa évaka-kwaasi ósin-arósáanumpimbo nááón-kwaasi 70 kwaasi to'mayaa íyasa sáwíva'a 200 kwaasi kwaantáámbo tokáan-kwaasi to'mayaa íya'a Pórombo ayáá'maena kwínín-osimba to'mayaa umánke'a ívé'-no'waamba Póromba kawe'á umái kárákwimai áí'mae'a kámááni-anondako áwí'a Víríkisinopa'a mórúna aúwáaro séna ²⁵ aúváí agayéna maará simámena séna ²⁶ kentáásí anón-kwaasi Víríkisi isaaó. kemá Kórótíyasa Árísiya sáwíyan-aimba simámenauμπο isaaó. kawerá umái máyaano. ²⁷ Yútaa-kwaasi minkwáásí áwí'a Póromba tátokesa tuvuwíyanesa kwéowa'a Áróamáani-kwaasiti aúváí tokáin-kwaasigo isa'á isé'a Yútaa-kwaasi tiyáámpinkemba tavisimái kesí i-kwáásí tiyáámpimba tinkáúnasa áí'maesa migowé. ²⁸ minkwáásígómbó simánkén-aimba isánée sé'a áí'mae'a miwítí anón-kwaasitopa'a kunkáumne. ²⁹ íma sáwí'a uráintavai isasá miwítí ámáán-aine su'mai simánkaraawe. kemó ándáva'o auwé'o tuvúwónanamo puwínini'a íma uráíye. ³⁰ Yútaa-kwaasi évaka'a ámááyu-aimba sewa'á isé'a enópa'a ai'maráanasa áí'maesa kumónááowe. kwembó simánkaraan-kwaasiyave'a simátíme'a sé'a kwembó aavimbó mayánkáan-aimba enaúranka'a simái kawer-oró. mináúváí-kwándááívimbá agaimaréna siráíye.

³¹ agaimaréna súwasa i-kwáásí simátimunteмба mirá ésa mindó'wáámbá Póromba áí'maesa kweémesa Ántípátisi-naopa'a kunkwaésa ³² usá aavýaavimba i-kwáásí marapá'á kwénaaun-kwaasi kuntuwerésa miwítí naaópa'a íyúwasa ósin-arósáánumpimba kwénaaun-kwaasi Póromba áí'maesa ³³ kweémesa Sísáriyaa-naopa'a ósin-arósáánumpinkemba marapá'á kumbaésa mináúváí anóndakomba móru amésa Póromba aúranka'a móru ánkarowana ³⁴ mináúváí táámpamai iséna Pórontavai séna emá náám-baravaken-kwaasiya'ono súwana Póro séna kemá Sírísíyaa-maravaken-kwaasi úne súwana iséna ³⁵ ánivo aaimó simánkaraan-kwaasi kumíya'a isánaumne séna kwená kwaasiyavena séna Érótimo uráin-daumpa'a máánkare'a kawe'á umái kárákwiyoro súwasa mirá uráawe.

24

Yútaa-kwaasi Póromba simánkaraan-kwasai.

¹ kárákwiyuwasa éva'aasei-no'waamba kwaésa aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánánáesiye anón-kwaasiye Póromba aaimó simánkénesa Sísáriyaa-naopa'a Vírikísinopa'a kúmúmba moóráwái áamámba kawe'á umái isón-kwaasi áwí'a Tétárasí kwesé Vírikísinopa'a kumbésa ² Póromba ááyowana túwana Tétárasí aái simánkena anóndakomba simái arumbá airaréna séna kentáási anóndakoo kawer-ímáyáágwárá-kwáási po kawe'á umái kárákwiraanata ayáátááka'a paru umáíya máyaumne. ená imáyáavinkemba kawe'á umái súwa'naa ónata maémáyaundayaawe. ³ kesáá naaó'-nao'a máyaunda-kwaasiya aasiyaasi-táwái entávái aamoí kwéundayaawe. ⁴ íma ayáátáár-aimba sénaumpo embá ávón-kaíyávinivo ákí-aimba sénaumpo usúká'mai isaaó. ⁵ maankwáásígó aosaambá kwimái amápa'-marava'a kwénaaena Yútaa-kwaasi simái tirumbá airaráísasa Násáretivakewaina aampa'á kwégwaresa kwéowana mirámó on-kwáásítí aiva'ná'á ména mirá kwéiye. ⁶ mirá kwéena ó'onkaa-kwaasi álímaena anóm-bono'-naumpa'a móankaraisana ména sáwí'a uráintavaiya maankwáásíyá tátoketa [kentáási monor-ánón-kwáásítópa'a aái simánkanae kwéunanya ⁷ i-kwáásítí anóndako áwí'a Árísiya kuména kusínkambaiya siyáámpinkemba Póromba kunái'maena uména ⁸ simásimenaya séna enópa'a móru sénááowe sisatá kwégumundayaawe.] maankwáásígómbó áísaa inanamó éna aaivimbó mayánkaraunda-aimba kwe sína amápar-aimba isaaó Tétárasí súwasa ⁹ Yútaa-kwaasi kwembá áwa'naa esa mináímbó simbá árair-aimba siyé siráawe.

Póro Vírikísimbo mósísimamakain-kwasai.

¹⁰ suwaná kámááni-anondakoma aúwana-an-awaame'a éna Pórontavena e siyó súwana Póro séna emó kárákwiyonda ayáátááka'a imá maisu'maé iráanda pó'a enaúranka'a anondá ke aái sénaundayavai sirunkó aamoí kwéiye. ¹¹ Áánútuna imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máráandayave'a Yérúsaremuva'a umé'a siyáánkai umái kae'-nó'wáámbá ánásaraivo évakarawai tísaa inasá árai'a siyé sénááowe. ¹² anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpimpare máá'aruvare íma aaisankáámbá sé'a íma kwaási simái áái'o tiyái-áímbá siráunda Yútaa-kwaasi suwánaraawe. ¹³ kembó simásínkáamba kampa'á sevó mináínkóná ááimba íma kwáyáíye. ¹⁴ avorá'á ke simámenaumne. Ísuna aampa'á kwégwe'a kentáá síkwá'nái Ísóigona imáyáa é'a áwí'a mósá kwémaraunasa Ísuna aantavái maankwáásíyómbá sésa kampar-ámbán-íye kwésewe. Mósesina áamámba isé'a

Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba isé'a áraire kwésune. ¹⁵ miwí sésa Áánútu amáparawai sáwí-kwaasiye kawé-kwáásíyé pukémpinkemba usásintinkaniyemo kwésesa amu'maráantemba kemá mirá kwéune. ¹⁶ mindáyavai kesí imáyáavimba sáwí'an-ivo sé'a Áánútu aúrankare kwaási túrankare kawé'á umái máyaumne.

¹⁷ ániyo ó'on-o'om-barava'a kwénaae'a évakar-ima maisuwé'a Yérúsaremuva'a kesí kwaási íma toómbá makáan-kwaasi óntamba kwétíme'o Áánútuntavai ísámai póí'o ondayávé'a iráumne. ¹⁸ mimbáyái kwémae'o Yútaa-kwaasiti áamámba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á umásuwe'a Áánútuntavai ísámai póí'o ondayávé'a anóm-bono'-naumpa'a umáyaawanasa kesópa'a sáwíva-kwaasi íma tamésa túwai kwésesa máyówasa Yútaa-kwaasi suwánowasa ¹⁹ évakarawai Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravaken-kwaasi mésa suwánaraawe. sáwí'o uráanasamo suwáresa enaúranka'a simásínkáaro. ²⁰ monor-ánón-kwáásítópa'a máyaawandara'o sáwí'o uráanasamo suwánaresaraankasi moórá-aíne su'mai siráasino. moórá-aíne su'maimo senkákái isaásino. ²¹ monor-ánón-kwáásítópa'a máyaawandara'a anónka'a sé'a Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aivimbá kwémaisinkaawe séwánasa kemó siráunda-aintavai kwésimasinkaawe Póro siráiyé.

²² súwana Víríkisi Ísuna aampa'á kwégun-aimba á'a ísarena séna i-kwáásítí anóndako áwí'a Árísiya kwemá kumína'a maanáimbá ísámai kawer-ónaumpo koró simásuwena ²³ Póromba kárákwirowaintavena séna ándáva'a kawé'á umái kárákwiye íma aiyayaanka'a asááúmárenasa ímo kwemó makáinda-yantaa'a kwená kwaási áwa'naa ónáe síyamo e úwoi owé sinasá áwa'naa oro Víríkisi siráiyé.

Póro Víríkisinte Túrusíraante simátímakain-kwasai.

²⁴ Víríkisi simásuwena ména évaka-tawai maisuwéna awainínkómbá Yútaa-inimba áwí'a Túrusíraamba áí'maena taména Póromba ááyowana téna séna Ísu Káráisitín-aaiyavai árairemo sésa aráápamai máyáan-ainkona ááimba simátimuwasarai ísóyana ²⁵ Póro kawer-áínkóná ááimba kwésena ke túra'a kárákwiyi-aimba kwésena Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-aimba súwana Víríkisi áá'a kówana séna ániyo kwaaó. naaémbo ímo mayáímó kwáíndara'a ááyanaumne séna ²⁶ imáyáa éna Póro ándáva'a meéyán-onaná ayúsinkainkwaé séna óntamba simína'a ayúrankanaumne-imayaa éna mindáyavena aasiyaasi-táwai Póromba ááyowana túwasarai kwaasái símae irááiyé.

²⁷ kwaasái símae íyúyana kaer-ímá maisuwéna moóráwai áwí'a Pósiyasi Vésétasi kwemá Víríkísina anondá kámááni-mayai usámayanimba ákíse úwana Víríkisi Yútaa-kwaasi tirumbá kawé'a ínkwáe séna Póromba íma ayúránkaraivo úwoi ándáva'a ánkaraíye.

25

Póro aiva-káwáánákónópa'a kónaumne siráin-kwasai.

¹ Póro ándáva'a máyowana Vésétasi mináyámpá'a Sísáriyaa-naopa'a taména kaumbo-nó'wáámbá tagwaimái tuwéna Yérúsaremuva'a umáyowasa ² Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé kwenópa'a tésa sésa Pórombo simánkaraundantenta óta simánkanae sésa ³ súwa'naa e Póromba kunai'márénana Yérúsaremuva'a iyíno. mináimbá sumbá évakarawai aampa'á kárákwiresa inkamíyanesa-imayaa ésa mináimbá suwaná ⁴ Vésétasi séna Póro Sísáriyaa-naopa'a ándáva'a máyáíye. kemá sáwíyanka'a kumónaumpo ⁵ keinárawapinkemba anón-kwaasi kesé kwégumesa Póro sáwí'o uráinda-aimba síya'a ísáano simásuwena Vésétasi ⁶ avakaumboé-no'waana'i. siyáánkai-no'waana'iyo. kwaéna Sísáriyaa-naopa'a kumbéna usá aaváyaavimba aaimó ísón-daumpa'a uména Póromba koái'mae teró súwasa koái'maesa tuwasá ⁷ Yútaa-kwaasi Yérúsaremuvakemba kúmúwai Póromba kunúkúmure mésa áúiyaaín-aimba simánkówana ⁸ Póro miwí táái anondá simátimena séna kemá íma Yútaa-kwaasiti áamáamba káráre'a anóm-bono'-namba íma sáwí'a é'a Áróamáani-kamaani-kwaasiti áamáamba íma káráraumne Póro súwana ⁹ Vésétasi Yútaa-kwaasi tirumbá kawé'a ínkwáe séna Póromba áísaa ena séna Yérúsaremuvara iyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno súwana ¹⁰ Póro séna ímaniye. Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási ómpo kesáái ísámai kawé'án-uwo. Yútaa-kwaasiti áamáamba ímo káráraunda á'a suwánaraane. ¹¹ áamáambo káráre'o sáwí'o uráundarakai tuyuwónáemo sembá íma a'áo súsiño. úwoi sínkamosino. simásínkáan-aimba íma áraír-aimba pó'a íma iyónaumpo Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawé'a íníye Póro súwana ¹² Vésétasi íséna kwená kawer-ímáyáágwára-kwáásiyé aái simásuwena Pórontavena séna Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónáe sénda pó'a ai'maráana kwíníyone Vésétasi siráíye.

Póro Ágáripante Pénáisinte simátimakain-kwasai.

¹³ Vésétasi simásuwena máyowana naaémba moóráwai Yútaa-anon-kwaasi áwí'a Ágáripa úwana ámánaanko áwí'a Pénáisi úwana mindárai Sísáriyaa-naopa'a kumésarai Vésétasi kámááni-kawaa-mayai mairóntavesarai kwenópa'a

kumésarai ayáámba kwéamesarai ¹⁴ évaka'-no'waamba kwáúyana Vésétasi Ágárípaamba Póron-aaí simámena séna Vírísiki moóráwaimba íma ayúnránkáimba úwoi ándáva'a ánkáisana máyáíye. ¹⁵ Yérúsaremuva'a umáyaawandara'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye monokáwáá-kwáásíyé kesópa'a tésa kwembó simánkaraan-aimba sésa tuvuwó suwá'á ¹⁶ simátíme'a sé'a moórá aosaambá kwáyáinasa mináósáámbá ísáiyuwesa tínkamonaaoovo Áróamáni-kwaasi íma úwoi tínkamonaaoowe. moóráwaimba aaivimbó mayánkéwana túranka'a ména miwí anondá aaí simátiminasa Áróamáni-kwaasi mirámó sínda-aimba kawé'á umái isánááowe. Áróamáni-kwaasiti ááimba mirán-áimbán-íye. simátímewanasa ¹⁷ kúmúwa'a íma úwoi mé'a usá aaváyaavimba aaimó síí-náúmpá'á umé'a Póromba ááyaawanasa áí'mae íyúwasa ¹⁸ kwembó simánkaraan-kwaasi usásinowa'a sáwí'o uráinda-aimba sénááowe-imayaa ówánasa ¹⁹ kentááíye su'mai sésa moóráwai áwí'a Ísu pukáiwaintavai sésa Póro séna kwemá usásinena úwoi máyáíye siráin-aintavai aaisambá siráawe. ²⁰ kemá sé'a nóraumai mináínkóná ááimba isánaumno sé'a Póromba áísaa e'a sé'a Yérúsaremuvara iyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno séwánana ²¹ Póro séna ímaniye. ándáva'a máyaunasa kárákwiraamba pó'a Áróamáni-kamaani-aivakawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawé'á íníye súwa'a kárákwiraan-kwaasiyavai sé'a kárákwimai kawé'á uréwana aambá paárína'a ai'maráanana kwíníye siráumne ²² Vésétasi súwana Ágárípa séna mindákón-áái isánáe súwana séna ánivo aaváya isáníyone Vésétasi siráíye.

²³ súwasarai Ágárípaawe Pénáisiye kwairóyamba usá aaváyaavimba usásinesarai kawer-únánkwátói úmaesarai i-kwáásítí anón-kwaasiye mindáópaken-anon-kwaasiye aánoumai íyúyasa amáparawai kwétuwanowasarai aaimó síí-náúmpá'á íyúyana Vésétasi Póromba ááyowasa áí'mae íyúwana ²⁴ Vésétasi séna anóndako Ágárípaemo máyáan-kwaasiye ísáaro. Yérúsaremu-naopakewaiye maankákéwáíyé Yútaa-kwaasimo aaimó maankwáásímó simánkaraamba awánaaro. tuvuwíyana puwínomo anónka'o símae iráamba ²⁵ avakáá úmae'a iyúnda íma sáwí'a uráimba póna íma puwíníye. Áróamáni-kamaani-aivakawaanakonopa'a kónaumne siráintave'a ai'maráanana kwínimba ²⁶ kemó aúváímo agaimáímo aménaunda íma kwáyáíye. mindáyavai mamáyáan-kwaasivimba Ágárípa aúranka'a máankaunda po kwemó sínda-aimba ísé simásímína'a aúváí agayánaumne. ²⁷ ándáva'o máyáin-

kwaasimo úwoimo ai'maré'o simánkaraan-aimbo ímo aúváivimbo agaimáimo aménaunda uwóví'a ónaumne Vésétasi siráiyé.

26

Póro anondá simátímakain-kwasai.

¹ súwana Ágáripa Pórontavai séna ánivo simánkaraan-aimba anondá simátimiyo súwana Póro ayáámba mósá tuwéna simánkaron-ainkomba anondá síndayavena séna ² kentáásí anóndako Ágáripaao Yútaa-kwaasi simásínkaraan-aimba enaúranka'a anondá sénaundayavai sirunkó aamoí kwéiyé. ³ Yútaa-kwaasiti ááinkwara áamáankwara'a kawé'á umái kwéisaandayavai sirunkó kawé'á kwéintavai íma sívón-kaiyé sé kesáái kawé'á umái isáníyone. ⁴ kemá iyámpóirakemba kesí Yútaa-kwaasivimba mé'a Yérúsaremuva'a komé'a kemó ówándawaina ááimba Yútaa-kwaasi amápa'a suwánaraawe. ⁵ áamáán-kawaa-kwaasiti aampa'á arupí umái kuráumne. áamáán-kawaa-kwaasi Áánútuna imáyáaya éta asirayán-ámpátá kwégwareta minámpá'á arupí umái kuráumne. Yútaa-kwaasi ayáátááka'a suwánaraamba pósa sésáinasamo ésa kentávái árai'a siyé sénááowe. ⁶ naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'náyavai árair-aimba simátímakomba paáríníntavai amu'makáumnemo siráunda-aintavai aaivimbá maisínkaraawe. ⁷ kentáá síkwá'ná sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Yútaa-kwaasi no'wáamba aaváyaavimba eénáinka'a Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa mináráír-áimbá amu'maráantemba mirá kwéundayavai aaivimbá maisínkaraawe. ⁸ Yútaa-kwaasiyono. Áánútu kwaási pukémpinkemba kanaán-umai usásintinkaniye-aintavai nóra isará íma áraire kwéseo.

⁹ ááéma kemá imáyáa é'a Ísu Násáretivakewaina aampa'á kwégowai sáwí'a umátinkanaumne-imayaa uráumne. ¹⁰ Yérúsaremuva'a mirá ówánana mono-káwáá-kwáásí si'márówa'a Áánútuna kwaási sáwíyarawai tí'mai ándáva'a tínkaraawanasa tínkamiyasa púworo sumbá kegwará'á mirán-oro siráumne. ¹¹ aasiyaasi-távai mono'-náúmpímpá'á kwénaae'a Ísun-aaí simái sáwí'a ígwáe sé'a tínkambae'a iráumne. sirunkó ikaa'á vówa'a némpa'-naopimpakwara'a kwénaae'a tínkambae'a kuráumne.

¹² anóndako Ágáripaao mindáyavai mono-káwáá-kwáásí aúváí agaimái simúwa'a Támásikasi-naopa'a maimaé'a kówánda ¹³ kwáyá'wái ságayamba aaváúgómbo usáyaatarai-sagayamba tuwówana kwíyómpakemba kuména kesinepakéné kesé kun-kwáásí tinepakéné sán-kówata

14 marapátá tuvamówánanaya aaiyé su'mai súwa'a isááwánana simásimena Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna Sóroo nóintavai kembá sáwí'a kwéono. póimo ándámo kwímakaawanamo ayáámbo kawésintemba emá mirá kwéone súwana ¹⁵ Ísóigoo nááwa'ono séwánana Ísóigo séna kembá Ísumba sáwí'a kwéumasinkaana'a úne. ¹⁶ usásinaao. kesí mayái mayáinkwáe sé'a usásinanke'a enauranka'a paárúnda ívé'o suwánáandarakemba agarááránkáanda-aimba simátíma'mae iyíníyone. ¹⁷ ai'maráana Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye simátímínasa évaka'a áwáá'o aíya'a miwí tiyáámpinkemba airánaumne. ¹⁸ simátímínasa túnín-ampa'a ivátuwesa sámó kain-ámpá'á teró. Sáátáánigona asirayámbá tuwésa Áánútuna asirayámbá tamáyáaro. simátímínasa kesááiyavesa áraire sésa aráápamai maíya'a miwítí sáwí-imayaa maitiyuwé'a Áánútunde-i'a umátinkaunda-kwaasivimba mótinkanaumne Ísu simásímakaiye.

¹⁹ anóndako Ágárípao kwíyómpakemba simásímakain-aimba íma tuwé'a úwoi mirá kwéune. ²⁰ aiva'á Támásikasi-naopa'a simátíme'a naaémba Yérúsaremuva'a simátíme'a minkákémbá Yútaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a ó'onkaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a kawe'-máyaí mayáiyasa tuwánésa sésa Áánútumpa'a tiráawain-owe sígwáe sé'a simátíma'mae'a kuráumne. ²¹ mindáyavai anóm-bono'-naumpa'a máyaawandara'a Yútaa-kwaasi kembá tátokesa tuvuwónáe siráambanivo ²² Áánútu súwa'naa úmaena ívékwara'a kwéiyisa'a maanká'á mé'a anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kesáái kwésimatime'a Áánútun-ai simátímakowai agaimakáan-aimba Mósesi agaimakáin-aimba kwésimatimunda-aimba mimbórá-áimbá kwésimatimune. ²³ maará sésa Áánútumo usásinankaiwaiyavesa agaimarésa sésa áí'a índai'a íyana aiva'ná'á pukáimpinkemba usásinankaniye-aimba agaimakáamba pósa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye pukáimpinkemba usásinkain-aimba isésa sámó kain-ámpá'á kwígwáe sésa agaimarésamo siráan-aimba kemá kwésimatimune Póro siráiyé.

²⁴ Pórombo simánkaraan-aimba anondá kwésimatimuwana Vésétasi anónka'a séna Póroo uwoaó'á kwéone. aúváima awánamae kwéiye po uwoaó'á kwéone Vésétasi súwana ²⁵ Póro séna anóndakoo íma uwoaó'á kwéumpo súnda-aimba árair-aimba arupí-aimban-iyé. ²⁶ súnda-yantaa'a íma aúpá'á uráavo amápa-kwaasi táápimba siráamba egwárá'á mináimbá ísaraampo kemá íma inkaisé'a úwoi kwésimamune.

27 Áánútun-aaí simátímakowai tááiyavai áraire kwésono. árairemo kwésemba á'a ísaraumne Póro súwana 28 Ágárípa séna ákí-aimba simásimenda-imayaa e Ísun-aaiyavai áraire sénaumne-imayaa oónó súwana 29 Póro séna íma ákí-aintavai íma ayáátáár-aintavai kwésune. kembó asááuraan-andaoma íma keinárawapimba kwaínkwáe kwésundanivo Ísun-aaiyavai áraire siráundantemba kesáái kwéisaan-kwaasiye esé mirá sénááontavai Áánútumpa'a námúnaa kwésune Póro siráiyé.

30 súwasa Ágárípaawe Vésétasiye Pénáisiye amápa-kwaasiye usásinesa 31 máá'aruva'a kumbésa keáímbá sésa íma sáwí'a uráintavai ándáva'a ankésa tuvuwíyana puwíno siráawe suwaná 32 Ágárípa Vésétasintavena séna Áróamáni-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumne ímo siráinkakai ayúrankaanana kówisina mináímbá siráimba po ai'márénana Áróamáni-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwíno Ágárípa siráiyé.

27

Póro Árómáa-naopa'a kuráin-kwasai.

1 súwana Vésétasi to'mayaa éna séna Ítári-marava'a Árómáa-naopa'a nompí-sípívímbá kwígwáe séna Póronkwara évakar-anda-kwaasigwara'a moórá-kwaasigontavai kárákwimae kwínkwaé séna méankowana minkwáásígó áwí'a Yúríyasi kwemá Áróamáni-aiva-kwaasigona i-kwáásítí kawáánákómbá méankowana 2 moórá-nompi-sipi Átámítivakemba kwáyowana Ésiyaa-maragona awámpáká'-náópa'a kónáe súwata mindómpí-sípívímbá usáateta Másétóniyaa-maravake Tésárónaikaa-naopaken-kwaasi áwí'a Árísítakasi kwesé usáateta kweémeta 3 usá aaváyaavimba Sáítóni-naopa'a marapá'á kunásávaawananya Yúríyasi Póromba arumbá umánkena séna úwoi ená kwaási kotuwánenasa ímo tokénda-yantaa'a áméro súwana mirá úwata koyauweréta 4 mindómpí-sípívímbá usáateta kwégowananya úndá toréna nompí-sípí táto'marowana íma kúwata nonavuvumpa'á kwáyom-barago áwí'a Sáíparasi-marama kwáyopa'a mináyámpá'á úndá íma torówata mivátá kweémeta 5 Sírisiyaa-marava'a Pámpíriyaa-marava'a kóyaaíteta Árísiyaa-marava'a Máíraa-naopa'a marapá'á kunásávaawananya 6 moórá-nompi-sipigo Arekesándiyaavake-sipigo Ítári-marava'a kónáe sú-sipigo kwáyowana i-kwáásítí kawáánákó awánéna mindómpí-sípívímbá mósinkariye.

7 mósinkowata kówándaya sáwíyan-unda toréna mindómpí-sípígó íma aintówata évaka'-no'waamba kwaéta mirá úmaeta Náítasi-naor-egwaata kówándaya anón-unda toréna nompí-sípí ai'á tosétuwowata sínaaempakenta koyauweréta nonavuvumpa'-márágó áwí'a Kíríti-marava'a úndá íma torópa'a kweémeta ayááivá'-márámá áwí'a Sáómóni-marava'a kóyaaiteta ⁸ uwí-nónawampakavamba suwesaraayávái úmaeta kweémeta Árásea-naokona egwaa'á kawekwáúné supa'á ⁹ ayáátááka'a komáyaawananya aiva'-mónó-káwáánákó Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a avumpin-dáúmpá'á kwéiyun-kanaa ánásowana minkánáá úndá torái-kánáá uwí-nónkó tuvántááva kwéuwasa inkaisésa íma nompí-sípívimbá kwénaaun-kanaa túwana Póro imáyáa éna simátimena séna ¹⁰ ívétaamo nompí-sípívimbó kónaundayaamo sáwí-yantaa'a kesinetá paáriniye. íma náaindaane su'mainivo nompí-sípiyé kwaásiye aúyoranaaowe. mináimbá kemá á'a ísaraunda póta aáo ménaumne Póro súwana ¹¹ i-kwáásítí kawáánákó Póron-aají íma iséna nompí-sípímó avúsúmai kúwain-aaiye misípígó avowán-ááiye su'mai iséna Póron-aaiyavai íma áraire-imayaa úmba ¹² misípígó kwáyompa'a úndámo torái-kánáá íma kawe'á ún-ayampa'a mésa sáwíva-kwaasi sésa tuwéta Víniki-naopata komáyáananaya úndá torái-kánáá ánásainata kónaumne sumbá Víniki-naopa'a Kíríti-marava'a kwáyondaopa'a kawe'-nónkwaumpa'a ímo úndámo torón-kwaumba kwáyowasa mináimbá siráawe.

anón-unda torówana uwí-nónkó aintásarain-kwasai.

¹³ suwaná tiyáánepakemba sáwíyan-unda torówasa awánésa sésa Víniki-naopata kónaumne sésa nompímbó túwówanamo táto'matuwe máyon-anda mósá tavisimái kwémaresa uwatá Kíríti-maragona uwí-nónawampakavanta kówándaya ¹⁴ Kíríti-maravakemba anón-unda toréna ¹⁵ mindómpí-sípí tátorowana íma aiyámba'mai kúwana avúsúmae nááún-tamayo'a tuwówana úndáo kweyáárika'a améntamaena kúwana ¹⁶ nonavuvumpa'á sáwíyam-barago áwí'a Kóta-mara kwáyowana úndá íma kwétoropata kówándaya tínaaempa'o kárárumakesamo tavisímaesamo iyú-sipi tavisimái ¹⁷ anó-sipivimba marésa anó-sipi tawísivo sésa ándáneí asááumai kawer-úmárovana Árípiyaa-mara-ayampa'a uwí-nómpímbá nonáámáái-oma'a kwáyowasa minómáká'á ai'á máikwiyivo sésa úndáo avúsúmai kwégon-ampanta ayú'mai móruna márówana kwempa'á kúwana ¹⁸ usá aaváyaavimba minúndá paái kwétorowasa óísamba taaímbai uwí-nómpá'á kwétuwesa ¹⁹ usá aaváyaavimba misípívimbó mayáímó máyón-kwaasi

mayái-yántáá'á nompá'á kwétuwowana ²⁰ minánón-úndá paaí kwétorowata ayáátááka'a aaváúmá o'á íma awánéta sípígomo kwínín-amba íma awánéta imáyáa éta kentáásí maráyá íma awánaandaya maavátáyá ánásanaumne-imayaa uráundayaawe.

²¹ imáyáa ówánda ayáátááka'a toómbá íma kwénowana Póro túranka'a taména séna Kírítí-maraya'a kwéteťa seéwánda íma kesáái isaraawe. isékai sáwí'o íi-yántáá'ó náaindaambo tuwái íya awánáúsino. ²² ánivo tirumbá asiramái máéro. nompí-sípíyé su'mai sáwí'a ínivo kwaási íma puwónaundayaawe. ²³ Áánútuna imáyáa mósá kwémarounda ívé'-no'waamba kwemá kwená kwayó'ná'á ai'maráísana kwíyómpakemba kesópa'a kumbéna ²⁴ séna Póroo asiramái maiyó. emá Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwinaná enáái isániye. Áánútu embá kawé'á umánkáimba póna esémo kwégon-kwaasi kárakwiyinasa íma puwónááowe siráíye. ²⁵ mindáyavai asiramái máéro. simásímintemba Áánútu mirá ínimba á'a isáúmne. ²⁶ úndáo nompí-sípí améntayuwainata nonavuvumpa'á maragóná awámpátá kónaumne Póro siráíye.

²⁷ súwana uwí-nómpímbá áwí'a Étériyaa-nompimba sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba úndá toréna améntámaena kúwasa no'wáán-avuntamba sípivim-bayai-kwaasi sésa maragóná egwaatá kwégumne sésa ²⁸ ándá-ayaira'a umbaimó tón-tantaa'a aríkwímakesa nompímbá tu'mái tavisimái awánomba mindónkwááúmbá ayáátááka'a 120-ra'a kwáyowasa kwégwesa ó'a móyu'mai awánomba ákíra'a 90-ra'a úwasa ²⁹ maragóná awámpá'á óntamba kwáyaindara'a tuvamúnavo sésa táátavai ésa éiyain-anda ayútúwówana ánaaempakemba nompímbá kuména tátorowasa avekáá iraráínata nóin-tantaara kwáyáíya awánanae sésa ³⁰ nompí-sípívím-báyái-kwáási imáyáa ésa aúpá'á kónaumne-imayaa ésa kampa'á sésa aipakén-ándá ayútuwanae sésa sáwíya-sipi nompá'á mórúna túwówana ³¹ Póro i-kwáásíyé miwítí kawáánákóntáváíyé séna sípivim-bayai-kwaasimo ímo anó-sípívímbó máésamo ésamo amápa'a ánásanaaowe Póro súwasa ³² i-kwáási sáwíya-sipigona ándá káráyuwowana kóuraiye.

³³ kóúwana sáwíyanka'a irataró'a Póro séna sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba káno'a mé'a íma toómbá náráavo ívé'a toómbá naaró. ³⁴ kemá asiramái simátime'a sé'a toómbá né'a túma kawé'á ina'a mé'a íma ánásanaaowe ³⁵ Póro simásuwena amápa-kwaasi túranka'a toómbá mairéna Áánútuntavena súwi séna toómbá

topámbai nówasa ³⁶ awánowana tirumbá kawe'á úwata toómbá naáwándaya ³⁷ mindómpí-sípívimbá sáwíva-kwaasi 276 kwaasi máyaawanda-kwaasi toómbá naáwánanaya ³⁸ símú'a wówanaya misípí umbaí tówasa mimpímbó kwáyontomba áwí'a úwíti-tomba nompímbá maisu'márówana etóyóí úwata maémaumne.

nonkó tuvántáávanena misípí tawísíyukain-kwasai.

³⁹ máyaawananya irataró'a úwasa awánomba íma awánom-barama kwáyowasa awánomba mivá'á nonkó irówana kawe'-nónaamaai kwáyowasa awánésa sésa meivátá iyónanaya kawe'-nónaamaaiva'a póna sípigo úwoi iyíniye sésa ⁴⁰ sípigombo tátorain-anda káráyuwawana nompá'á kumúwasa avúsúmaesa nááún-tamayoka'a kárárumaron-anda ayútuwesa aipa'á ampantá aríkwímaresa úndáomo kweyáárika'a avúsínata nonáámááiva'a kónáe sésa ⁴¹ kuwaná nompímbá nonáámáái-oma'a kwáyowana mimpímbá misípígó ai'á mááritowana nonkó áyámiva'a tuvántáávanemena tawísíyukaiye.

⁴² tawísíyuwawasa i-kwáásí sésa ándá-kwaasi nombá tuvámbai kóvainivo tínkamonaé suwaná ⁴³ i-kwáásítí kawáánakó Póromba áwa'naa ena séna íma tínkamoro simásuwena séna nombó tuvámbaimo kawe'ó uréwai nompímbá ásávare'a tuvámbae'a aápa'a koró. ⁴⁴ évakarawai ímo nompímbó tuvámbai awánarewai nompí-sípígóná taai-ayái mairé'a minká'á tátoke'a avúsúmae'a aápa'a koró súwata mirá éta amápa-kwaasiya kawe'á umáíya aápata kóyo uráundayaawe.

28

Mórata-maravata kóyoraunda-kwasaiya.

¹ aápata kawe'á umáíya komáyaawanasaya mindónávúmpá'-márágó áwí'a Mórata-marawe suwatá ísaraumne. ² aa'á téna táúgwi'a kwéuwasa mimbárávákén-kwáásí kawe'á umásinkesaya iramá agaisínkówata siyáánta kwégauvowananya ³ Póro iráárí'a komaimaéna mimpímbá máagaimarowana koko'á úwana kwaaivainkó téna Póro ayáánka'a tauntorówasa ⁴ kwaási awánésa keáímbá sésa moórá-kwaasi tuvúwísana púwísana nompí-sípívimbá timbá nonkómá íma tuvúkáimba póna ívé'a kwená anondáma maéna irankavayaankó váinana puwíniye keáímbá kwésuwana ⁵ Póro ayáámba tuvimpín-úwana miniráánkáváyáámbá tará'maena iravímbá tuvamúwana íma Póromba ái'a úwasa ⁶ minkwáásí Pórontavai imáyáa ésa intoráínana puwíniyo. marapá'á tuvaména puwíniyo-imayaa ésa ayáátááka'a aúrampimba avú'maresa mésa

amu'matuwé máyówana íma ave'á puwúwasa imáyáa mórúna ésa sésa minkwáásí ísóigoman-iyé siráawe.

⁷ suwaná mimbárávákén-ánón-kwáásígó áwí'a Pápáryasi kwená maramá egwaa'á kwáyowai kawé'á umásinkenaya másinkowata kwená naaúmpata kaumbo-nó'wáámbá kogwaéwánanaya ⁸ Pápáryasi avowámbá kokotámba ankéna ayánómbá naaegwára'á kwéuwana máyowana Póro kwenópa'a kwéna awánéna Áánútumpa'a námúnaa kwésena ayáándeí ane'á tátorowana mináí'á ánásowasa ⁹ awánésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa Póronopa'a tuwaná miráumai asóvamatinkava kúwasa ¹⁰ aamoi-yántáá'á símúwata máyaawanasaya nompí-sípívímbá kónáe séwánda-tawaiya ímo makáawanda-yantaa'a símúwata kuráumne.

Árómaa-naopa'a kuráunda-kwasaiya.

¹¹ moórá-nompi-sipigo Arekesándiyaavakemba áwí'a keáváráwái-ísóí-sípígó éna úndámo torái-kánáa mimbárágóná nonkwaaúmpímbá kwáyowata kaumbo-kwíyómbá maisuwéta mindómpí-sípívímbá usáateta kweémeta ¹² Sísari-marava'a Sáírákusu-naopa'a kwéta marapátá ásáveta kaumbo-nó'wáámbá kwaéta ¹³ nompí-sípívímbá usáateta kwéta Árísiyamu-naopa'a kógwaeta usá aaváyaavimba sínaaempakenta úndá toréna siméntámenaya kwéguwata kae'-nó'wáámbá kógwaeta Ítári-marava'a Pútíyori-naopa'a marapá'á ásávaawanasaya ¹⁴ Ísun-ai ísówai máyówata kotuwánaawanasaya simásimesaya sésa moórá-sontaa keséya ménaaowe suwatá miráumaiya moórá-sontaa miwísé maéta Árómaa-naopata marapátá kówánda ¹⁵ Árómaa-naopakemba Ísun-ai ísówai kówánda-ainta íséa aampaké kotiránáe sésa Ápíyasi-naopa'a máákéti-maruka'a amápa-kwaasi kwááyumo kwai-námbá kaumbo kwáyopa'a tuwaná Póro tuwánéna Áánútumpa'a aamoi úwana arunkó kawé'á uráiyé.

Póro Árómaa-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro arunkó kawé'á kwéuwata Árómaa-naopa'a kówánanaya mindáópaken-kamaani-kwaasi Pórontavai séna íma ándá-naumpa'a maé úwoi-naumpa'a ménana i-kwáásígó enká'á kárákwiyiniye súwana ¹⁷ kaumbo-nó'wáámbá maisuwéna Póro mindáópakemba Yútaa-kwaasiti anóndarawa'a tááyowasa kwená naaúmpa'a tuwaná simátimena séna kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasi simái íma sáwí'a uráumpo kentáá síkwá'nái ámáámba íma káráraundanivo Yérúsaremu-naopa'a kembá

táto'mai Áró máani-kamaani-i-kwaasira'a tíméwasa ándáva'a sínkaraawe. ¹⁸ sínkaresa sínkamiyanesa kesáái avakáá-omba íma isasá ayúrankanae sewasá ¹⁹ Yútaa-kwaasi mináímbá kárówa'a kesí ááimba íma sáwí'a uróntavai sé'a Áró máani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái isáníye. kesí Yútaa-kwaasi aai simátinkanae íma súnda kesáái isáínkwáe sé'a Áró máani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a tiráumne. ²⁰ Yútaa-kwaasiya Áánútumo usásinkaiwaimbo amu'makáundawain-aii séwánasa tátokesa siyáánka'a asááuraamba pó'a tááyamai tuwáné'a simátimenae Póro súwasa ²¹ isésa miwí sésa Yútiyaavakemba Yútaa-kwaasi íma entávái aúvái agaimái túwáawana tiráíye. íma évakarawai aai másimasimesaya entávái sáwí-aimba íma kwésimankaawe siráawe. ²² amápa'-mapa'a Ísuna aampa'á kwégontavai sáwí'a kwéumatinkaamba kwéisaumpo mináímbá simásímínata isáano siráawe.

²³ simásuwesa moórá-tawai Póro simátiminin-kanaa marésa komésa minkánáá túwasa sáwíya-kwaasi Póro máyopa'a tuwaná aaváyaavinkemba ááimba ásárena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátíma'maena no'wáámba móanasaraiye. naaóvá'á Mósesi agaimakáin-aimpinkene Áánútun-aii simátímakowai agaimakáan-aimpinkene Ísun-aii simátíma'maena iyéna Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna simátímuwasa ²⁴ isésa évakarawai sésa árair-aine suwasá évakarawai sésa kampar-áiné suwasá ²⁵ miráumai aaisankáá simái taaínkaar-uwana Póro séna naaóvá'á Áánútun-amanko moóráwaimba Áánútun-aii simátímakowaimba áwí'a Áísáyaamba simámuwana kentíkwá'náyomba simátímakomba mináímbá árair-aimban-iyé. ²⁶ Áísáya agaimaréna séna

Áánútu séna minkwáásiyávái kosimátíme se kwéisaambanivo íma isámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. ²⁷ miwítí imáyáao umbái kwétaisana tááko aaimó isáiyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imagaaomo tuwésamo kesópa'o tenkákái sáwí-imagaa maitiyuwé'a kawé'á umátinkausino Áánútu siráíye

Áísáya agaimaréna siráíye. Póro simásuwena ²⁸ séna kemá mirá kwéowa'a pó'a simátíme'a sé'a Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á kwémetinkain-aimba ó'onkaa-kwaasi kosimátímakaundaya Áánútun-aii kwéisaawe ²⁹ Póro mináímbá simásuwowasa [Yútaa-kwaasi kwesimá kwesiman-esa aaisa-símaesa kóuraawe.]

³⁰ kóuwana Póro mindáópa'a ména kaer-ímá maisuwéna kwená óntamba naanka'á kwétuwena máyomba sáwíva-kwaasi kwenópa'a tuwaná aamoí éna ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba Ísóigo Ísu Káráísin-aaí simátíma'maena iráíye. kámááni-kwaasi mináíntávái íma aambá aúnúwana asiramái simátíma'maena iráíye.

kemá Áríku sún-da-aimba ánásaiye.

Árómaa

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Kórinti-naopa'a ména maanámbá agaimái Árómaa-naopa'a máyón-kwaasi agaimái moórá-ininko áwí'a Vípimba amúwana mátímakaiye. Árómaa-naopa'a kámááni-kwaasiti aiva'-náópa'a Ítárimarava'a kwáyon-daopa'an-iyé. Póro Árómaa-naopa'a kwíníyena póna Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasivimba mayái mayáníyena póna miwí túwa'naa umai to'mayaa umátinkanae séna maarán-áimbá agaimái Vípimba amúwana mátímakaiye. Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amáparawai sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokowana Ísun-aaiyavai áraire sewáiyé su'maiyavai arupí umái máyáawe Áánútu siráiyé. Áánútun-amankoma sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokaimpinkemba iyátinkáísasa Ísuwe tarúmai aúnái'a umái kwémaewe. Áánútuna áamáankona mayái-áínkwará'á agaimái amúwana mátímakaiye.

¹ kemá Póro Ísu Káráisitina mayái-kwáásígó é'a maanámbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kembá aantá-kwaasi ítamarena séna kesáái áséi-kwasai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. ² naaóvá'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena mináséi-kwásái simái asirámakain-aimba súwasa aúvái-kwandaavimba agaimakáawe. ³ mináséi-kwásái Áánútu ááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitintavesa simái agaimakáawe. kwemá kwaásimo kunaúkáimba anóndako áwí'a Téviti aísavutantamba uráiwaiman-iyé. ⁴ kwenamankó Áánútunopakemba póna Áánútu kwembá pukáimpinkemba usásinankaraintaveta minánón-ásíráyámbá awánéta séta Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. ⁵ ó'on-o'om-baravakenkwaasi kwenáaiyavesa áraire sésa taagwiyavónááontavena Áánútu Káráisitimba imáyáa amúwana kentávéna séna kesáái kosimátíma'mae naauwó séna kawe'-máiyái símakaiye. ⁶ Ísu Káráisitina kwaási-'i'a ónááontavena Áánútu tááyena keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawaigwara'a táayaraiye. ⁷ mináíntávé'a imáyáa kwée'a maanáúvái agaimaráúmpo ísáaro. keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawai Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-'i'a ónááontavena táayaraiwai ísáaro. Áánútu kentáásivowe

Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁸ keinárawa'a Ísu Káráísitiye aráápamai máyáan-ainko amápar-ayampa-kwasiva'a kóyáwé isasá isááwa'a Ísu Káráísitina mayáiyávé'a imáyáa é'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁹ Áánútuna mayái karuwaa'á umái kwémae'a ááninkon-aii áséi-kwasai kwésimatime'a keinárawatave'a námúnaa símae kwéiyunda Áánútu kwéisaiye. ¹⁰ kentópa'o ímo kúndayave'a sé'a Áánútumpa'a áísaa úmae iyé'a arááímo táinamo e aambá kwisínkéna'a Árómaa-naopa-kwaasiye komáéno kwésune. ¹¹ Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isa'a kotúwa'naa ona'á kwenááiyave'a asiramái imáyáa ónááontave'a kentópa'a kónáe sé'a kwéune. ¹² mirámó ina'o é'a keinárawa'a túwa'naa ona'á kembá súwa'naa ónááowe. Ísu Káráísitintave'a imáyáa kwée'a túwa'naa ona'á kembá mirá ónááowe.

¹³ kesí kwaásiyono. kentópa'o ímo kúndayave'a sáwí-imayaa ováinivo maanáimbá isáaro. sáwíva-kanaa kónáe sé'a únda moórá-yantaako tátoraisa'a máyaumne. ó'onkaa-kwaasivimbo Áánútuna aambó agaráátinkaawanasamo kwakáantemba keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi owa'á mirá ónáe sé'a kwéune. ¹⁴ Áánútu súwa'naa uráintave'a sáwíva-kwaasi anón-daopare sáwíyan-daopare amápar-aimbo ísaraawaiye ímo ísaraawaiye túwa'naa onó. ¹⁵ mirámó únda Árómaa-naopa'o máyáan-kwaasi áséi-kwasai kosimátimenae sé'a kwéune.

áséi-kwasaiyona asirayán-kwásái.

¹⁶ áséi-kwasaiyave'o ímo sigae'yávé'o kwéunda maarán-áimbán-iyé. áséi-kwasaiyavesa árairemo kwésewai Áánútu kwená asirayándéi miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaiye. aiva'á Yútaa-kwaasi ísaraawasa naaémba ó'onkaa-kwaasi kwéisaawe. ¹⁷ Ísu Káráísitin-aaiyavetaamo áraire kwésundayavenaya mindáyavenawe su'mai Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésisata kwenaúranka'a arupí umáiya máyaumne. áséi-aimpinkemba mirán-áintá ísaraumne. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aii aúváivimba agaimaréna séna Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésimba pósa aúnaí'a umái kwémaewe agaimaréna siráiyé.

Áánútumba tínaaemba umámakaan-kwasai.

¹⁸ Áánútu maanáimbá agaráásínkaraiye. marapá-kwáásí sáwí-imayaa ésa sáwí'a ésa mirámó kwéomba Áánútuna árair-ainkona aambá áumbakaamba póna Áánútu áwáá'a séna kwíyómpakemba sáwí-meyamba timíniye. ¹⁹ Áánútu kwená ááimba íma aúpá'á maréna avora'á agaráátínkaraimba marapá-kwáásí awánésa íma imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba timíniye. ²⁰ Áánútu maramó tarórurainkakene minavumpinkéné Áánútuna ááimba awánésa kwená asirayámbó kwaikwai'o kwéin-asirayamba kawé'á umái awánésa Áánútun-ane'a túrandei íma kwéawanaambanivo kwená ááimba á'a kwéisaawe. Áánútu tarórurain-tantaa'a awánésa pósa kwemó máyáin-aimba kanaán-umai kwéisaawe. mindáyavesa sáwí'o kwéomba miwítí ááinko isasá sáwí'a kwéowe. ²¹ Áánútu máyáin-aimba isaraambanivo ivátuwesa kwenáwí'o mósá marésamo árai'a máyáiyé seráámbá íma mósá marésa súwi íma sésa ivátuwesa kaé'náer-imayaa kwéesa túnkain-ayampar-imayaa kwéesa ²² kampa'á sésa kawer-ímáyáágwára-kwáásíyá úne sembánivo sáwí-imayaagwara-kwaasi ésa ²³ Áánútu mai'mai'a kwéiwaina imáyáa íma mósá marésa kwaási áuwawaakaamba numamá kwai-kwaamba iraankavayaambá tarórumakesa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraawe.

²⁴ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráísasa miwívimbá miwí túma sáwí'a kwéowe. ²⁵ Áánútun-ai árair-aimba araisésa kampar-áimbá kwégwaresa Áánútu amápa-tantaa'a taróruraiwaina imáyáa íma mósá marésa kwená mayái íma kwémaesa kwemó uráin-tantaakona imáyáa mósá marésa mintántáákóná mayái kwémayaawe. Áánútu áwíre su'mai mósá máraáraamba árai'a mindá íma mósá kwémaraawe.

²⁶ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráísasa aaraí tuwai'máá'a tiyuwésa keiyái kesuwaininé sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa ²⁷ kwaai miráumai tuwainímbáá'a tiyuwésa keiyái kesuwainí kesuwai símae kwénaaesa mirá-sáwí'á úmae kwénaaontavena Áánútu miwí túra'a sáwí-meyamba arupí umái kwétimiye.

²⁸ Áánútu kwenáái árair-aimba arááíséntavenawe séna ánaaemba umátimisana miwítí sáwí-imayaago táai tinkéna isasá kentí imáyáavinkení'o kwéomba uwóví'a kwéowe. ²⁹ ó'on-o'o-sawí-imayaago miwívimbá anómba isasá sáwí'o

kwéomba íma agandésa túran-anda ésa sáwí'a umátinkesa kawé'-má'yáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa t́nkamowasa púwówasa aaisambá sésa kampa'á simátiyuwesa simái sáwí'a kwéumatinkesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesá ³⁰ túwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwésesa Áánútumba tiyámba kwéumankesa sáwí-aimba kwésimatinkesa kampa'á sé'a anón-kwaasiya úne sésa túma maé iyésa aúná-sawi-mayai mayánáe sésa mirá ésa tinóvowi táái araaisésa ³¹ tirumpimbá kawer-áimbá íma kwáyáísasa simáímo asirámakaini'a íma ésa miwítí kwaásiti imáyáa íma ésa tirumbá íma umátinkesa mirámó kwéomba ³² Áánútu áamámba símarena séna mirá-sáwí'ó kwéowai puwónááowe siráimba isésa íma ivátúwáamba mirá úmae iyésa íma agandésa mirámó kwéowaiyavesa aamoí kwéowe.

2

Áánútu aaivimbá kwémaitinkain-kwasai.

¹ évakarawai tuwánésa sésa sáwí'ó kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésewai simátiménda ísáaro. mirámó kwésemba keinárawakwara'a mirá-sáwí'á kwéomba póna aaivimbá maitinkáina'a sáwí-meyamba mayánááowe. ² mirá-sáwí'ó kwéowai Áánútu aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímimba kwemó arupí umáímo mirámó kwéin-ainta ísaraumne. ³ évakarawai tuwáné'a sé'a sáwí'ó kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésemba mirá-sáwí'á kwéomba pó'a Áánútu aaivimbá íma maisinkéna sáwí-meyamba simíníye íma seró. ⁴ sáwí'a kwéowana Áánútu arumbá umátinkena íma ááéma sáwí-meyamba tíména timu'maréna máyáíye. mindáyave'a úwoisan-tantaa'an-íye íma seró. sáwí'ó kwéomba tuwé'a Áánútumpa'a ténááontavena arumbá umátinkena timu'maréna máyáíye. ⁵ ánivo kemá tirunté maré'a sáwí'ó kwéomba íma tuwé'a Áánútumpa'a íma kwétewe. mirá-sáwí'á úmae kwéiyontavena Áánútumo áwáá'ó sénamo arupí-sawimeyambo tímínín-kanáa t́nana Áánútu ávááraumai sáwí-meyamba tímínana anómba íníye. ⁶ minkánáa t́nana amáparawai miwítí mayáiyávéna kawé'-méyáné sáwí-meyane anondá tímíníye. ⁷ kawé'á úmae kwéiyesa sésa Áánútu kentáa súwí'a mósá maréna ságamasinkenaya maí'mai'ó ónaunda-ita umásinkaniye kwésewai Áánútu aúnaí'a umái maí'mai'a ónááoni'a umátinkaniye. ⁸ kesáyáváiyé su'mai imáyáa ésa kawer-áimbá t́naaemba umámesa sáwí-aimba kwégwaraawai Áánútu ávááraumai

áwáá'a tiyéna sáwí-meyamba timíniye. ⁹ sáwí'o kwéowai Áánútu tí'a índai'a umátinkena umbai-yántáá'á tiména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹⁰ kawé'ó kwéowai Áánútu ságamatinkena túwí'a mósá maréna paru umátinkena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹¹ íma taaínkaar-umai-meyamba timínívo arupí umai-meyamba timíniye.

¹² ó'onkaa-kwaasi Áánútu naaóv'á'ó Mósesimbo simámakain-amaamba íma isésa sáwí'a kwéontavena máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'maí'a ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa arááíséntavena Áánútu minámáánkóná ááinkwara'a aaivimbá maitinkániye. ¹³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa ímo kwaráíyanamo éna Áánútu arupí umái máyáawe íma síniye. ¹⁴ Áánútu ó'onkaa-kwaasi kwená áamáamba íma simátímakowasa miwítí imáyáavinkembo minámáámbó kwarésamo ombá minámáámbá ísaraan-kwaasiraamba kwéowe. ¹⁵ mirámó kwéomba Áánútuna áamáamba miwítí imáyáavimba kwáyáísasaraamba máyáawana tirumpimbá aai kwéna kawé'ó ontávéna mináinkó séna kawé'á kwéowe séna sáwí'o ontávéna sáwí'a kwéowe kwésiye. ¹⁶ moórá-kanaamo tíanamo éna Áánútu Ísu Káráísitintavena sínana kwemá kwaásiti imáyáa aúpár-ímáyáa taaímbarena aaivimbá maitinkániye. áséi-kwasaimo kwésimatimunda mináinkwárá'á kwésimatimune.

Yútaa-kwaasi Áánútuna áamáamba tokáundaya póna kwésuwa'naa-iye siráan-kwasai.

¹⁷ Yútaa-kwaasiya úne kwésewai isáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraundaya póta kawé'á umáiya máyaundaya Áánútuna kwaásiya úne sé'a kentúma mósá kwémaraawe. ¹⁸ minámáámbá ísaraantave'a Áánútumbo arááímo tainí'o kwéon-aimba isé'a kawé'ó kwéon-tantaare sáwí'o kwéon-tantaare kanaán-umai taaímbare'a ¹⁹ asiramái sé'a kawer-ámbó ímo awánaraan-kwaasi kanaán-umai agaráátinketa túnkain-ayampa'o máyáan-kwaasi kanaán-umai sama kwégamatinketa ²⁰ táá'a íma isáan-kwaasi kwéagaraatinketa iyámpóiraani'a on-kwáási kwéagaraatinkaundayaawe kwésewe. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraantave'a imáyáa é'a sé'a amápar-aimba iséta árair-ainta kwésune-imayaa kwé'e'a pó'a mirán-áímbá kwésewe.

²¹ évakarawaimo kwéagaraatinkaamba keinárawakwara'a mináímbá kwáráaro. umóyámbá íma orómó kwéseмба keinárawakwara'a íma mirán-oro. ²² aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma orómó kwéseмба keinárawakwara'a

íma mirán-oro. kampar-ísóígó sáwí-yantaa'a iyémó kwéseмба keinárawakwara'a sáwí'a kwée'a minkámpár-ísóígóná naaúmpa'a sáwí'a kwéomba mindá ivá'á túwáaro. ²³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanta ísaraumne sé'a kentúma mósá kwémaraambanivo minámáámbá araaísé'a sáwí'a ombá kwaási tuwánésa sésa Áánútu áwí'a sáwí'a kwéumankaawe kwésewe. ²⁴ mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-aaí aúváiimba agaimaréna séna Yútaa-kwaasi sáwí'a kwéontavesa ó'onkaa-kwaasi tuwánésa Áánútumba simái sáwí'a kwéumankaawe agaimaréna siráiyé.

²⁵ Yútaa-kwaasi ontáv'é'a túra'a kárámai araa'éna kwée'a sé'a Áánútuna kwaásiya úne kwésewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráamba Yútaa-kwaasi ombá mindá kawé'á kwéumatinkaivo minámáámbá íma kwáráamba Yútaa-kwaasi é'a túra'a kárámai araa'éna uráamba mindá íma kawé'á umátinkaisa'a úwoi-kwaasiraamban-owe. ²⁶ ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwárááwanamo imbá Áánútu séna Yútaa-kwaasiraamba é'a túra'a kárámai araa'éna kwéowairaamba é'a kesí kwaásiraamban-owe kwésiye. ²⁷ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yútaa-kwaasi isé'a túra'a kárámai araa'éna uráambanivo minámáámbá arááiraamba pósa ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai minámáámbá kwégwaraawaimo ésa aavimbá maitinkánááowe. ²⁸⁻²⁹ túra'a kárámai araa'éna kwéowai mindáyavenawe su'mai íma Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-ovo Áánútun-amanko miwítí sáwí-imayaa maitiyukaiwai Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-owe. agaimakáin-amaanko íma mirá kwéumatinkaivo Áánútun-amanko mirá kwéumatinkaiye. mirámó kwéon-kwaasiyavesa ó'on-kwaasi íma aamoí kwéumatinkaavo Áánútuwe su'mai aamoí kwéumatinkaiye.

3

¹ ímo ó'onkaavimban-ivo Yútaa-kwaasivimba nóran-kawe-tantaara paáruraiyo. túmo kárámaimo araa'énamo uráamba mindá nóran-kawe-tantaara paáruraiyo sembó ² sísaá íya'o é'a anondá sé'a kawé-tántáá'á paáréna aiva'á Yútaa-kwaasi Áánútun-aaimo tátoranaaontavena simátímakaiye sénaumne. ³ simátímakaimbanivo évakarawai Áánútuntavesa íma imáyáa ésa kwenáái íma kwétaagwiyavowe. mirá kwéovo Áánútu íma mirá éna kwemó siráintemba kwéena simái asirámakaini'a kwéiye. ⁴ kwaási kampar-áimbá kwésevo Áánútu árair-aíne su'mai kwésiye. Áánútuntavena simái aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

enááigo áráir-aine su'mai isasá kwaási
 ísaraawe. íma kanaán-umai aavimbá mayankánááovo
 enááigo amápa-kwaasi

táái kwéusayaaitaiye
 agaimaréna siráiyé.

⁵ kesáámó sáwítaamo úndavinkemba Áánútuna kawé'-
 máyái avora'á kwégwaintaveta sáwíta kwéunanaya Áánútu
 sáwí-meyamba símimba sáwí'a kwéiyeya íma seno. mirán-
 áimbá kwaásiti imáyáavinkemban-ivo íma miráyá seno.
⁶ Áánútumo ímo arupí umáímo ménaraankasi naaémbe
 amáparawaimo máyáawaina ááintavena íma tísaa isinó.

⁷ moórá-aimba isáaro. kesáámó kampar-áimbó
 súndavinkemba Áánútuna áráir-aimba avora'á paárisana
 kwenáwí'a mósá anómbe kwéiyintaveta kesáámó sáwí'o
 kwéundayavenaya Áánútu aavimbá maisínkáimba
 sáwí'a kwéiyeya íma seno. ⁸ mirán-kámpár-áimbó
 kwéseмба mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o kwéundaya
 mimpínkémbá kawé-tántáá'á paárinana Áánútu áwí'a
 iyíniye íma mirán-áimbá seró. évakarawai kesúwí'a sáwí'a
 umásinkanaaontavesa kentávésa kampa'á sésa mirán-áimbá
 kwésiye kwésevo Áánútu miwí aavimbá maitinkéna arupí
 umái sáwí-meyamba timíniye.

amáparawai íma arupí umái máyáan-kwasai.

⁹ kemá Póro mináimbá imáyáa é'a sé'a Áánútu aúranka'a
 íma maarán-iye. Yútaa-kwaasiya kawé-kwáásíyá únasaya
 ó'onkaa-kwaasi sáwí-kwaasi owémá íma mirán-ivo ké'naan-
 aimba sé'a sáwí-imayaago amáparawai tátokaiye kwésune.

¹⁰ mindáyavena Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna
 Áánútu aúranka'a amáparawai íma arupí umái máyáawe.

¹¹ ánivo amáparawai arupí íi-yántáá'á íma kawé'a
 umái kwéawanesa Áánútuwe maénáe íma kwésewe.

¹² amáparawai Áánútumba tínaaemba umámesa sáwí-
 amba kwarésa ka'é'náe'a ésa íma kawé'á kwéowe.

¹³ kwaásimo pu'máimo kaviraantembá miwí tááigo
 mirá kwéisasa kampa'á kwésimatíyuwaawana
 miwí tááigo kwaavainkómó kwaásimo vaintembá
 kwéisasa ¹⁴ anómbe simái sáwí'a umátinkesa ¹⁵ ááema
 tinkamowasa púwówai mésa ¹⁶ kwénaaopa'a tí'a úni'a
 umái umbai-yántáá'á tímésa ¹⁷ íma paru umátinkesa

¹⁸ Áánútu áároi íma inkaisésa ivátuwesa máyáawe
 agaimaréna siráiyé.

¹⁹ Áánútu amápa'-maravaken-kwaasiyavena amáámbe séna
 mináimbá kwáráaro siráimbanivo araiséta amáparawaiya

Áánútu aúranka'a sáwí'a éta súnnda arupí umáíya máyaumneya íma árai'a kwésune. ²⁰ Áánútumo siráin-amaamba kwáyáísata amáparawaiya íma árai'a séta amápar-amaamba kwégwaraundaya póna Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawe síníye sénaundaya kampar-áimbá sénaundayaawe. áamáamba kwéiseta sáwí'a uráumneya kwésundayaawe.

Ísun-aaiyavai áraire sewáí Áánútu arupí umátínkain-kwasai.

²¹ Áánútu aúná-amba agaráásinkenaya Áánútu aúranka'o kwaásimo arupí kwéumatinkain-amba agaráásinkenaya kwemó siráin-amaamba íma imáyáa éna minámbá agaráásínkaraiye. mináintávésa naaóvá'á Mósesiye Áánútun-aai simátímakowaiye minámbá paáriníye-aimba simátimesa agaimakáawe. ²² kwaási Ísu Káráísitavesa sésa árai'a kentáásí sáwí-imayaavinkemba iyásínkaraiye kwésewana miwíyávéna Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai Áánútu arupí kwéumatinkaimba mimbórá-ámbá kwáyáíye. ²³ amáparawai sáwí'a ésa Áánútumbo arááímo kwétaini'o umáímo ménæesamo ombá ívé'a íma miráumai máyáawana póna ²⁴ Áánútu úwoi túwa'naa ena arumbá umátínkáísana Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkembo iyátinkena Áánútu aúranka'a arupí umátinkanintavena pukáíye. ²⁵ Áánútu séna sáwí'o kwéom-beyamba maitiyuwánintavena Ísu Káráísiti puwínana kwená naaemá kumíníye siráimba mináintávéta séta árai'a mirá kwéíye kwésundayavenaya kentáásí sáwí-meyamba kwémaisyuwaiye. ááemo sáwí'o uráamba Áánútu íma ááema sáwí-meyamba tiména kwemá arupí kwéimba awánanaaontavena séna naaémba Ísu Káráísiti puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwáníye siráíye. ²⁶ ívé'a Áánútu arupí kwéimba awánanaaontavena kwaásimo sáwí'o kwéontavena imáyáa éna maará kwéíye. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba kwémaitiyuwain-aintavesa áraire kwésewai Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaiye.

²⁷ miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávimbá íma kwáyáíye. kentáásí kawe'-máyáíyávéna ímanivo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavena mindáwe su'maiyavena Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. miráumai kesúya maé iyónaundaya

kentáávimbá íma kwáyáiyē. ²⁸ simátimunda árair-aimban-iyē. Áánútuna áamáanta kwégwaraundayavenaya ímanivo kwenááiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. ²⁹ íma Yútaa-kwaasiye su'mainovo ó'onkaa-kwaasigwara'a túwa'naa ínintavena Áánútu máyáiyē. ³⁰ mimbóráwái Áánútu ména Yútaa-kwaasiya kwenaúranka'a arupí umásinkenaya ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéumatinkaiye. ³¹ kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundayavenaya Áánútu arupí kwéumasinkaisata miráumai Áánútuna áamáamba íma tuwéta minámáánkóná ááimba awánéta kwégwaraumne.

4

Ááváramu Áánútun-aaiyavai áraire siróntavai arupí umái máyáane Áánútu siráin-kwasai.

¹ Ááváramu Yútaa-kwaasiya síkwá'náma kwenááimo simátíménda ísáaro. ²⁻³ Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena

Áánútu séna arupí umái máyaane siráiyē

agaimaréna siráiyē. Ááváramuna kawē'-má'yá'yávénamo

Áánútumo sénamo arupí umái máyaane siráinkakai

Ááváramumo kwená mayá'yávénamo áuma maéna iyúmba

kwáísino. Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena

Áánútu séna arupí umái máyáane siráimba mindáyavena

Áánútu aúranka'a Ááváramu áuma maéna iyúmba íma

kwáyombaniye.

⁴ moórá-aimba ísáaro. moóráwaina mayái kwémayaawana

meéyámbó kwétimimba íma úwoi kwétimivo miwítí mayái

awánéna meéyámbá kwétimiye. ⁵ maarán-áímbá árair-

aimban-iyē. kawē'-má'yáí kwémayaundayavena arupí umái

máyáawe-aimba Áánútu íma kwésivo Áánútun-aaiyaveta

áraire kwésundayavenaya Áánútu séna arupí umái máyáawe

kwésiye. sáwí'o uráundayaamo arupí kwéumasinkainta

Áánútuman-iyē. ⁶ Áánútu kawē'-má'yáímó mairáantavena

íma imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire siráantavena

imáyáa éna arupí umátínkáiwai miwí tirunkó kawē'á kwéiyē.

mináintávéna naaóvá'á Tévíti aúváívimba agaimaréna séna

⁷ Áánútu sáwí'o uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwéna íma

imáyáa úmae iyísana tirunkó kawē'á kwéiyē. ⁸ sáwí'o

uráawai Áánútu íma imáyáa úmae íyísana tirunkó
kawe'á kwéiye
agaimaréna siráiyé.

⁹ mináimbá túra'o kárámimo araa'énamo uráawai Yútaa-
kwaasiyavenawe su'mai íma séna ímo túra'o kárámimo
araa'énamo uráawaiyavenagwara'a Téviti séna miwítí
sáwí-imayaagwara'a maitiyúwáísana tirunkó kawe'á
kwéiye-aimba siráiyé. ó'omba mináimbá sé'a Áánútun-aaí
aúváiimba agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aiyavena áraire siróntavena Áánútu
séna arupí umái máyaane siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁰ Ááváramu áúra'a íma kárámai

araa'éna urónka'a Áánútu kwentávéna séna arupí umái

máyaane séna ¹¹ Áánútun-aiyavena áraire siróntavena

arupí umái máyaandawai ómpo enáúra'a kárámai

araa'éna uwó súwana mirá uráiyé. miráumai túra'o ímo

kárámimo araa'énamo uráawaigwara'a Áánútun-aiyavesa

áraire kwésentavena Áánútu séna arupí umái máyáawe

kwésiye. miwí Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-

aiyavesa áraire kwésesa póna Ááváramuntavesa kentáá

síkwá'náraamban-iyé kwésewe. ¹² súra'o kárámimo

araa'énamo kwéundawaiya kwemá kentáá síkwá'náma iyéyá

kwésune. súra'o kárámimo araa'énamo kwéundayavetaawe

su'mai ímanivo Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-

aiyaveta áraire kwésundayavetaawe Ááváramuntaveta

kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. Ááváramu áúra'o ímo

kárámimo araa'énamo urónka'a Áánútun-aiyavena áraire

séna máyomba póna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye

Áánútun-aiyavesa áraire kwésewai tíkwá'náman-iyé.

*Áánútun-aiyavai áraire sewái Áánútu simái
asirámakaimba timínín-kwasai.*

¹³ naaóv'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-

aimba séna ewé enáisaavutantamba ónááowaiye amápa'-

marama kentí maramá kwáyáiyé siráiyé. Ááváramu

Áánútuna amáamba kwakóntavena ímanivo kwenááiyavena

áraire súwana Áánútu séna arupí umái máyaane súntavena

Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba siráiyé.

¹⁴ Áánútu simái asirámakon-aimba Mósesimbo simámakain-

amaambo kwégwaraawaiyavena íma siráivo Áánútun-

aiyavesa áraire kwésewaiyavena siráiyé. mirámó ímo

uráinkakai Áánútun-aiyavesa áraire kwésewai úwoiyavesa

sesinó. Áánútu simái asirámakaimba úwoiyavena sisinó.

15 áamáán-aimba kwáyáísasa arááírántavena moórá-amba Áánútumo áwáá'o sénamo sáwí-meyambo timínín-amba paáruraiye. áamáán-aimbo ímo kwáyáinkakai íma arááísísina. áamáán-aimba kwáyáiye.

16 Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simái asirámakon-aimba siráiye. miráumai Ááváramu aísaaavutantambo ónááowai Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowai Áánútu úwoi túwa'naa ena simái asirámakaimba timíniye. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo ísaraawaiye su'mai ímanivo Ááváramumo Áánútun-aaiyavenamo áraire siróntemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai kwemá úwoi kwétuwa'naa-iyé. Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundawaiya Ááváramu kentáá síkwá'náraamban-iyé. 17 Áánútu aúranka'a Ááváramu máyowana maarán-áímbá simái agaimaréna séna

ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'áma

óne Áánútu siráiye

agaimaréna siráiye. Áánútu púwómpinkembo kwéusasintinkaiwai éna kwemó aaimó sisanamó ímo kwáyáin-tantaakomo kwévaariwain-aaiyavena Ááváramu áraire siráiye. 18 kwaási ímo paáronaaon-tantaatavena Áánútu Ááváramuntavena súwana Ááváramu árai'a mirá íniyena siyé siráimba póna ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'náman-iyé. Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

enaísaaavutantambo ónááowai

sáwíva-kwaasi paáronaaowe

agaimaréna siráimba pósa paáruraawe. 19 ááéma Ááváramu anónu'mai karéna ména sáwívar-ima 100 ima maisuwéna máyowana awainínkó Séraa ageínímbá máyowana póna íma imáyáa éna Áánútuntavena asiramái imáyáa kwéena

20 Áánútu simáímo asirámakon-aintavena áraire séna íma kaer-ímáyáa éna asiramái ména Áánútu áwí'a mósá maréna

21 séna Áánútumo simáímo asirámakainten-umai kanaán-umai iyámpói simíniye séna 22 miráumai Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena séna arupí umái máyaane siráiye.

23 arupí umái máyaane siráimba íma Ááváramuntavenawe su'mai siráivo 24 kentááyávénagwara'a mirán-áímbá siráiye.

Ísóigo Ísumba pukáímpinkemba Áánútu usásinankaraiwain-aaiyaveta áraire súndayavenaya séna arupí umái máyáawe kwésiye. 25 kesáámó sáwí'o uráundayavenaya

kentáásí sáwí-meyambo maisiyuwáníntavenaya Áánútu Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kumpuwúwana

Áánútu kwenaúranka'a arupí umásinkanintavenaya pukáimpinkemba usásinankaraiye.

5

Áánútu arupíya umásínkáin-kwasai.

¹ Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenaúranka'a arupíya umásínkarenaya Ísóigo Ísu Káráisitina mayáímá imáyáa éna paru kwéumasinkaisata mimbóráí'a umái kwémaumne. ² Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ipata mósinkaraisata méta Áánútuwe ságyan-ayampata ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya sirunkóyá aamoí kwéiye. ³ umbai-yántáá'ó kesópata kwáyáimba sirunkóyá aamoí isatá minúmbái-yántáá'á kwáyáintaveta asiramái méta íma sívón-káinta ⁴ mindáyavena Áánútu séna kawe'á umái máyáawe sisatá mindáyaveta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaunana sirunkóyá aamoí kwéiye. ⁵ kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaundaya kentááyávéna íma awinkánimba póna íma sigaeyá íniye. Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbéna Áánútumo kentááyávénamo anón-imayaamo imbá kwéagaraasinkaimba póta kwesémo ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya póna íma sigaeyá kwéiye.

⁶ kesáá íma asiramái máyaawanana Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kesáámó sáwí'ó umáíyaamo máyaundavinkembo kusúwa'naa índayavenaya Ísu Káráisiti kumpukáíye. ⁷ arupí-kwaasigombo áwa'naa ónaundayave'a puwónáe senkákái umbai taisinó. kawe-kwáásigómbó áwa'naa ónaundayave'a kwená anondá puwónáe sésa púwósino. íya púwósino. íma isáúmne. ⁸ ánivo kesáámó sáwítaamo umáíyaamo máyaundaya súwa'naa índayavenaya Ísu Káráisiti kumpukáíye. Ísu Káráisiti pukáimpinkemba Áánútu arumbó símimba mindá kwéagaraasinkaintaawe. ⁹ Ísu Káráisiti kentááyávéna imáyáa éna pukáintavena Áánútu aúranka'a arupí umásínkarainta pónaya Káráisiti árai'a kentáásí sáwí-meyamba maisíyukaintavenaya Áánútu íma áwáá'a siyíniye. ¹⁰ kesáá Áánútumbo síyámba umánkaraundaya kwenááninko kentááyávéna imáyáa éna pukáimba póta Áánútuwe mimbórá-ímáyáávátá máyaundaya miráumai Ísu Káráisiti úwoi ména póna árai'a kawer-ámpá'ó kwégundayavenaya kwégarakwiyiye. ¹¹ íma mináiné su'mainivo maarán-áínkwára'án-iye. Ísóigo Ísu

Karáísiti Áánútunte mimbórái'a umásínkáísanaya póna Áánútuntavena kesirunkóyá aamoí kwéiyé.

Áándamunte Ísuntei kwaasái.

¹² maarán-áimbá ísáaro. aiva-kwáásígó Áánútun-aaí arááíraimba póna sáwí'o kwéon-amba paáruraiye. sáwí'a uráimba póna púwón-amba paáruraiye. amáparawai sáwí'a kwéomba pósa púwón-ampa'a kwégowe. ¹³ Áánútumo Mósesimbo amáámbo ímo simámakonka'a kwaási sáwí'a uráamba isaná Áánútu misáwí'ó uráan-aimba íma agaimakáiyé. ¹⁴ aiva'á Áándamu máyowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesi usá máúnka-kwaasiyomba pukáawe. Áándamu Áánútun-aaí arááírowasa kwempínkén-kwáásí évakarawai íma mirá umbá sáwí'a umbá pósa pukáawe.

Áándamu naaémbo paáriniwaimo ínínteni'a éna Karáísitimo évaka-tantaa'o ínínteni'a íma uráivo ¹⁵ sáwí'a uráimbanivo Áánútu úwoi kwésuwa'naa-intaawe. Áándamu Áánútun-aaí arááíraimba pósa amáparawai pu'maé kwéiyomba árair-aimban-ivo Áánútu amáparawai úwoi túwa'naa ínintavena moóráwaimba Ísu Karáísitimba ai'marówana kuména kawé'á umátínkáva'a kwéiyimba minánkó usáyaaitaraiye. ¹⁶ Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawaiya sáwí'a úmae kwéiyunanaya Áánútu íma mirá éna kawé'á kwéumasinkaintaawe. aiva-táwai aiva-kwáásígó Áánútun-aaí arááírowana Áánútu séna sáwí'a ónda po puwíníyone séna naaémbo sáwíva-kwaasi sáwí'a uwaná séna úwoi túwa'naa e'a kesúranka'a arupí umátinkanaumne siráiyé. ¹⁷ Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawai puwí-ámpá'á kwégwaraawana minánkó tátokaivo moóráwai Ísu Karáísiti maarán-ánón-káwé'-máiyái mairáiyé. Áánútuntavesa súwa'naa uwo sewái úwoi kawé'á umái kwétuwa'naa-ena kwenaúranka'a arupí umái kwéumatinkaisana Karáísiti túwa'naa isasá asiramái mésa sáwí-mayaigomba kwéusayaaitaawe.

¹⁸ ánivo mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. aiva-kwáásígó sáwí'a urónkakemba Áánútu amáparawaiyavena séna sáwí'a kwéesa puwónááowe siráimba póna moóráwai Ísu Karáísiti kawé'á urónkakemba sáwí'o uráampinkemba iyátinkena aúnaí'o umáimo maí'maí'o ónááoni'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ aiva-kwáásígó Áánútun-aaí arááíronkakemba amáparawai sáwí'a uráambanivo moóráwai Ísu Karáísiti Áánútu siráini'a urónkakemba Áánútu kwenaúranka'a sáwívarawai arupí kwéumatinkaiye.

²⁰ sáwí'a umbá Áánútu kwená áamáamba Mósesimba simámakomba mindáyavena miwítí sáwí-mayaigo anómba uráiyē. mirá umbánivo Áánútu arumbá umátínkámae iyúwana anómba uráiyē. ²¹ ááéma sáwí'o urón-imayaago tátokowasa pósa puwí-ámbá kwakáawe. mirá uráambanivo ívé'a Áánútumo arumbó kwéumasinkaiwaiya tátoraisata kwenaúranka'a arupí umáiyá máyaundaya kentáásí Ísoigo Ísu Káráísiti aúnáitaamo umáiyá maí'mai'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

6

Ísuwe tarúmaiya máyaunda-kwasai.

¹ simátíménda ísáaro. maarán-áimbá íma seró. Áánútu úwoi súwa'naa úmae iyínana anómba ínintaveta sáwí'a úmae kwéiyeta ménae íma seró. ² púwón-kwaasimo miwítí sáwí-mayaigomo ímo ókwará'o tátotuwenamo kwáíntemba kentáávimbá sáwí-mayaigo íma tátotuwena kwáyáísata póta íma sáwíta úmaeta kwéiyeta ménaumne. ³ maarán-áimbá ísaraawe. nombó pésinkaanta Ísu Káráísiti kweséya tarúsinkaisata kweséya pukáara'naraamba umáiyá máyaunanaya kentáásí sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyisata máyaumne. ⁴ nombó pésinkaanta kesáá Ísu Káráísitiye puwúnasaya utaráara'naraanta kwéunanaya kentáásí sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyiye. Áánútu kentáásivowa ó'oran-asirayandei pukáimpinkemba usásinankaraintemba kentáá usásisinkaraara'naraamba uráísata aúnaí'a umáiyá máyaumne.

⁵ Ísu Káráísitima pukáimba kwemó kwaásiti sáwí-mayaigomba usáyaaitaraintemba kweséya tarúmai máyaundayavenaya sáwí-mayaigo kentáá íma tátokaiye. miráumai Ísu Káráísitimo pukáimpinkembo usásinankaraintemba kweséya tarúmai máyaundayaveta aúnaí'a umáiyá máyaumne. ⁶⁻⁷ maarán-áimbá ísaraawe. púwówanamo imbá sáwí-imayaago íma tátotuwena kwáyáísana kentáásí sáwí-imayaagona asirayámbá ánásainana kesáámó sáwí'o úmae kwéiyundawaiya íma táto'mae iyínintavena Ísu Káráísiti taaira'á pukáísana kentáásí sáwí-imayaago kentáá íma tátokaiye. ⁸ Ísu Káráísitiye pukáara'naraanta umáiyá máyaundaya póta mináimbá árair-aimba isatá kweséya máyaumne. ⁹ maarán-áintá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaisana puwí-ásíráyánkó íma tátoraisana ókwará'a íma kwévuwiye. ¹⁰ sáwí'o kwéombo ánásanintavena

mimbórá-táwai pukáimba póna mindáyavena íma ókwara'a puwéna usásinena ména Áánútuntavena imáyáa kwéena máyáíye. ¹¹ miráumai imáyáa é'a sé'a pukáara'naraanta umáíya máyaunanaya sáwí'o kwéundawaiya íma tátotuwena kwáyáísata méta Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya Áánútu aamoí ínkwáe-i'a umáíya máyaumne.

¹² kentí sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a ováínivo sáwí'o kwéowai keinárawa'a íma tátoraino. ¹³ kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye íma owé simái sáwí'a kwé'e'a pukáara'naraan-umai máyáawanamo usásintinkaisa'o máyáawai Áánútumpa'a kentúwawaa'a amé'a kwentávé'a owé simái kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye kwená kawé'-má'yáíyé su'mai máyáaro. ¹⁴ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kárákwiyisana Áánútu úwoi túwa'naa iwáí kárákwiyisana póna kentí sáwí-imayaago kentúra'a íma tátoraino.

Áánútu kwená mayái-kwáásí-í'a umátínkáin-kwasai.

¹⁵ mináímbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáará'á íma kárákwiyisana Áánútu úwoi súwa'naa iwáí kárákwiyisata mindáyaveta íma úwoi sáwí'a úmaeta iyóno. ¹⁶ kwená mayái mayánaumnemo sembá kwemá kárákwiyisasa kwená mayái-kwáásí máyáawe-aimba ísaraawe. miráumai sáwí'o íyanamo éna misáwí-ímáyáágó tátokaina'a misáwí-máyái maimaé kwéiye'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-aaimo isáíyanamo éna kwemá kárákwiraina'a kwená mayái maimaé kwéiyiyana kwenaúranka'a arupí umátinkaniye. ¹⁷ ááémo sáwí'o uráambayaigo tátokowasa naaémba árair-aimba simátíma'mae iyówa'a isé'a kentirumpimbá asiramái tátokaawa'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁸ sáwí'o kwéumbayaigo tátokompinkemba Áánútu iyátinkowa'a arupí-mayai kwémayaawana minárupí-máyáíggó tátokaiye. ¹⁹ íma asiramái máyáantave'a kesáái isánááon-aimba simátímune. ááéma sáwí'a ónáe sé'a ó'on-o'on-tantaakwara'a sáwí'a uwaná tátokombanivo ívé'a kawé'á ónáe sé'a kawé'-má'yáíyé su'mai kwémae'a Áánútunde-i'a oró.

²⁰ ááémo sáwí'o um-báyáíggó tátokonka'a kawé'ó íí-ímáyáá íma kwé'e'a ²¹ sáwí'o uráamba ívé'a tigaemá kwéiye. sáwí'o untavéna íma kawé-tántáá'á kentópa'a tiráíye. mirá-sáwí'ó úmae iyómpinkemba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a kwéowe. ²² Áánútu sáwí'o kwéumpinkemba iyátinkena kwená mayái-kwáásí-í'a umátínkaraimba pó'a

Áánúntunde-i'a umái mé'a aúnaí'a umái maí'maí'a ónááowe.
 23 sáwí'o kwéom-bayaigona anondá puwónááombanivo
 Áánútu kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina mayái imáyáa éna
 aúnaítaamo umáíya maí'maí'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

7

Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraunda-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. amáparawai amáán-aimba ísaraamba pó'a simátiménda ísáaro. úwoimo máyáanka'a amáán-aínko kárákwiraimba póna puwíyamba mináínkó íma kárákwiyiniye.
² amáánkomo siráintemba aarakwá'ó ombá awaíkómó aúvamaimo máyáínka'a awainínkó kwesé tarúmai máyáísana awaíkómó púwísanamo imbá tarúmaimo máyaayamba kwéanasaiye.
³ awaíkómó máyáínka'a aaraigómó ó'on-kwaasigoe námae kwénaaisanamo imbá sáwí-inimban-iyé kwésevo awaíkómó puwínanamo éna amáánko siráintemba ó'on-kwaasimo mayánímbo éna kanaán-iyé.

⁴ kesí kwaásiyono. miráumai keinárawatavenawe séna Ísu Káráísiti pukáimba Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba imáyáa é'a Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáantave'a pukáara'naraambo umáimo máyáamba minámáánkó íma tátokaivo Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawe. Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraiwai Ísunde-i'a umái mé'a pó'a Áánútuna mayái kwémayaawe.
⁵ ááema sáwí-imayaayaveta sirááyavetaamo uráundarata íma mirán-oro siráin-amaamba iséta imáyáa éta ivátuweta sáwí-imayaayaveta sirááyaveta éta sáwí'a éta puwónaunda-amba kwaréta
⁶ miráyá uráunda ívé'a Áánútu sáwí-imayaago tátokaimpinkenta iyásínkáísanaya Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaanko íma tátokaisata ááéeraan-amba Mósesimo agaimakáin-amaankona aambá íma kwaréta aúna-amba Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraumne.

Áánútuna amáámbo ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino siráin-kwasai.

⁷ mináimbó imáyáa é'a simátiménda ísáaro. Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaantave'a sáwí-amaamban-iyé íma seró. minámáán-áimbó ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino. túran-anda íma oró. minámáánkómó ímo mirá siráinkakai súran-andamo úndayave'a sáwí'a kwéune íma súsinó.
⁸ minámáánkó séna túran-anda íma oró siráimba kempímbá sáwí-imayaa kwáyáimba pó'a minámáámbo araaisénáe sé'a

súran-anda ávááraumai uráumne, minámáánkómó ímo kwáyáinkakai sáwí'o kwéunda íma imáyáa é'a sáwí'a kwéune súsono. ⁹ amáánko íma mirá oró siráimba íma isé'a kawe'á umái máyaumne-imayaa é'a mé'a naaémba minámáámbá ísaraunda araisénáe sé'a arááiraunda ¹⁰ mindá puwónaundawai úne. minámáámbó kwakáundarakai kawe'á umái máyausino. minámáámbá arááiraundawai pó'a puwónaundawai úne-aimba ísaraumne. ¹¹ minámáánkó séna íma mirá oró siráimba kempímbá sáwí-imayaago kwéna póna kampa'á simásiyuwaisa'a mináímbá araisénáe sé'a arááiraunda pó'a puwónaundawai úne.

¹² miráumai Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaan-aimba íma mirá oró-áimbá Áánútun-ai arupí-aimba kawer-áímbán-iye. ¹³ minkáwér-áinkó íma puwónaundai'a umásínkaraivo kesí sáwí-imayaago puwónaundai'a umásínkaraiye. sáwí-imayaagave'a siráái kwétaimba pó'a minámáámbó araisénáe sé'o arááiraunda puwónaundawai é'a kesí sáwí-mayaigona ááimba ávááraumai sáwí'a úwa'a awánaraumne. minámáánkó séna íma sáwí'a oró siráimba pó'a kemó sáwí'o uráunda kesí sáwí-imayaago anómbe sáwí'a úwa'a awánaraumne.

sáwí'o kwéundawaiya tátokain-kwasai.

¹⁴ amáámba Áánútumpakemba kunkáivo kemá marapákén-kwáásí únana sáwí'o kwéundawai tátokaisa'a minímáyáágóná mayái kwémayaumne. ¹⁵ kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a mirá ónáe súndanivo íma mirá kwéune. sáwí'o úndayavena íma kwésinkaisa'a íma mirá ónáe súndanivo mirá kwéune. mirámó kwéunda íma kawer-imáyáá kwéune. ¹⁶ íma sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'ó kwéundayave'a sé'a Áánútu siráin-amaamba kawer-amáámbán-iye kwésune. ¹⁷ sáwí'o kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáisa'a sáwí'a kwéune. ¹⁸ marapá-kwáásí únda kanaán-umaimo kawe'ó únda kempímbá íma kwáyáisa'a awánaraumne. kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a íma kanaán-umai kawe'á kwéune. ¹⁹ kawe'á ónáe sé'a úndanivo íma mirá é'a íma sáwí'a ónáe sé'a úndanivo úwoi sáwí'a kwéune. ²⁰ íma sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'á kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáisa'a sáwí'a kwéune.

²¹ maarán-áínkóná ááimba kwáyáíye. kawe'á ónáe sé'a úndanivo sáwí-imayaago tavisímae kwéiyisa'a ²² kesirumpímbá Áánútuna amáántave'a aamoí kwéundanivo ²³ moóra-ainkona ááimba kempímbá kwáyáísana sáwí'o ónáe súndawai kembá tavisisaná Áánútuna amáámba kawer-amáámbá pó'a kwaránáe súndawai tavisisaná sáwí'o ónáe súndawai tavisimái tátokaiye. ²⁴ eésé'á kwéunana

sirunkó sáwí'a kwéisa'a máyaundayave'a sé'a sáwí'a kwée'a puwónaundai'a kwéundavinkemba nááwa siráníyono kwésunana ²⁵ Ísóigo Ísu Káráisiti siráisa'a Áánútuntave'a súwi kwésune.

miráumai kesirumpinkén-ímáyáá kwée'a sé'a Áánútuna áamámba kwaránáe súndanivo kesúgoma sáwí-imayaavinkemba sáwí'a kwéiye.

8

Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéon-kwasai.

¹ miráumai Ísu Káráisitiye tarúmai máyáawai miwítí sáwí-meyamba maitíyukaintavena Áánútu íma aavimbá maitinkéna sáwí-meyamba íma timíníye. ² ááéma sáwíta uráundawai tátokowata puwónaundawaiya ówánanaya Ísu Káráisiti iyásínkaraisata kweséya aúnái'a umáíya máyaunanaya Áánútun-amanko kárákwiyisana Áánútu aavimbá íma maisinkénaya íma sáwí-meyamba simíníye. ³ Áánútu kwená áamámba siráimbanivo sáwí'a ónáe séta minámáámbá íma kanaán-umaiya kwakáunda póna minámáánkó sáwíta umáíya máyaundavinkemba íma síkaisata máyaunanaya naaémba Áánútu ááninkontavena séna sáwí'a kwéomba po miwíyávái se kumpuwíníyone séna ai'marówana kesáámó sáwí'o kwéundawaiyaamo úndanten-augwarawai maimaéna kentáásí sáwí-imayaamo maisiyuwáíndayavenaya kumpukáíye. ⁴ Áánútu mirá uráimba póta sáwí-imayaayavetaamo sirááiyavetaamo kwéunda ímo mirá kwéetaamo Áánútun-amankomo siráini'o kwéetaamo éta Áánútuna áamáánko siráintemba miráyá umáíya arupíya ónaumne. ⁵ sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéowai miwítí sáwí-imayaago tátokaivo Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéowai kwená kawer-ímáyáágó kwégarakwiíye. ⁶ miwítí sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-amankombo arááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai paru umái aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ⁷ sáwí-imayaayavesa tirááiyavesa kwéon-imayaawe su'mai kwéowai Áánútuna áamámba íma kanaán-umai taagwiavésa Áánútuna namuro-kwáásiráámbá kwéowe. ⁸ sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétaini'o kwéowai Áánútu íma aamoí kwéumatinkaiye.

⁹ Áánútun-amankomo kentirumpimbó máyáimbo é'a sáwí-imayaayave'o tirááimo kwétaini'a íma kwée'a Áánútun-amanko siráini'a kwée'a máyáawe. Ísu Káráisitín-amanko tirumpimbó ímo máyáiwai íma kwená kwaási-i'a kwéowe. ¹⁰ Ísu Káráisitín-amanko kentirumpimbó máyáimbo éna Áánútu kwenáuranka'a arupí umátínkaraimba pó'a kentimankó maí'mai'a íníwai é'a sáwí'o uráantave'a kentúgoma puwíníwaiman-owe. ¹¹ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana kwenamankómó kentirumpimbó máyáimbo éna keinárawakwara'o éna puwónááompinkemba usásintinkaniye. kwenamankó kentirumpimbá máyáintavena Áánútu mirá íniye.

¹² kesí kwaásiyono. mináimbá imáyáa íyata íma kentáásí imáyáavinkeni'a éta Áánútun-amankombo arááimo kwétainita umáíya máéno. ¹³ sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o kwéombo éna Áánútu séna máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máéro siráivo Áánútun-amankomo túwa'naa ína'o sáwí-imayaamo tuwé'o é'a aúnái'a umái ménaaowe.

¹⁴ Áánútun-amankomo kwésintembo kwégwaraawai Áánútu áánimbaa'an-owe. ¹⁵ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá máyáiwai íma inkaisí-í'a umátínkáísana inkaisí-yántáákó íma tátokaisa'a máyáavo Áánútu áánimbaari'a umátínkáísa'a Áánútumba kwéaaye'a sé'a kesivoó kwése'a kwémaewe. ¹⁶ kesáá séta Áánútu áánimbaata úneyaamo kwésunda Áánútun-amanko kentáásirumpimba ména séna mindá árair-aiban-iyé kwésiye. ¹⁷ Áánútuna iyámpói úndaya póta Áánútumo kentááyávénawe sénamo to'mayaa úmakaimba maimaéta Ísu Káráisitimo mayánínten-umaiya mayánaundayaawe. umbai-yántáá'ó kwempímbó kwáyontemba kentáávímbá umbai-yántáá'á kwáyáimba póta naaémba kweséya ságayan-ayampa'a ménaundayaawe.

Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkanin-kwasai.

¹⁸ maarán-áimbá imáyáa é'a sé'a árai'a Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkainata mindáyaveta imáyáa kwéeta kentáávímbá kwáyáin-umbai-yantaataveta íma anón-imayaa kwéundayaawe. ¹⁹ Áánútu áánimbaare ayáámúmbaareya únasaya Áánútumo taróurain-tantaako kwaí-kwaankowe taaigówé amápa-karaan-tantaakowe kentáámó suwánanaaontavesa mósá titaagwirésa amu'marésa máyáawe. ²⁰ naaóvá'á Áánútu taróurain-tantaatavena séna kampindágwiniye séna kwená

imáyáavinkemba séna íma miwítí imáyáavinkemba siráimba maarán-ímáyáá éna séna ²¹ naaémba kampindái-yántáá'á aambá áúntinkaanana taróruraunda-yantaa'a ó'a íma kampindámae iyíniye. kesí iyámpóimo iyátinkáanasamo kawé'ó umáimo ménaaontemba mintántáákó miráumai kawé'á umái kwéniye Áánútu mínímáyáá uráiyie. ²² maarán-áintá ísaraumne. aaraimó iyámpóimo tinkésamo eésé'ó ontembá Áánútumo amápa-tantaa'o tarórurain-tantaako eésé'á kwéena Áánútumo paárinintavena amu'maréna máyáiyie. ²³ íma Áánútumo tarórurain-tantaakowe su'mainivo kesáágwára'á miráyá kwéeta Áánútumo to'mayaa úmakain-tantaa'o simínintaveta imáyáa ónaundayavenaya Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kesirumpintá kumbáyáisata eésétá kwéeta amu'maréta máyaunanaya Áánútu kwenayáámúmbaare kwenáánimbaare síkenaya aúná-kuwawaa'a umásinkanintaveta amu'maréta máyaumne. ²⁴ Áánútu kawer-ámpá'á mésinkonka'a séta árai'a Áánútuna iyámpóiya éta kweséya ménaumne séta amu'maréta máyaumne. awánasuwaunda-yantaataveta íya amu'maréta ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta ménaumpo ²⁵ ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta méta séta árai'a paáriníyie séta íma sívón-káínata asiramái amu'maréta ménaumne.

²⁶ íma asiramái-kwaasi méta kawer-ámpátá kwégunanaya umbai-yántáákó kwétatoraisana póna Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isata nóraumaiya Áánútumba áísaa onanayá súwa'naa íniyo séta sirumpintá kanagíré su'mai téta íma kanaán-umai aai kwésunanaya Áánútun-amanko kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aai kwésisana ²⁷ Áánútun-amanko Áánútumbo arááimo kwétain-aimba séna kwená kwaási-imayaa éna mirán-áimbá kwésimba póna Áánútu kentáási imáyáa awánaiwai póna kwenamankómó sin-áimbá kwéisaiye.

²⁸ maarán-áimbá ísaraumne. kwená kwaási-i'a ónaundayavenaya itámakaisata kwená imáyáa kwéeta máyaunanaya sáwí-yantaare kawé-tántáaré kesópataamo timbá Áánútu mintántáá'á kawé'á kwéumasinkaintaawe. ²⁹ naaóvá'á Áánútu kwendéi-í'a umái itámakowaiyavena séna kesááninkaamba ónááowe siráimba póna kwenááninko Ísu kentáásuwaao-i'a isatá kwenáúnavarita úne. ³⁰ naaóvá'á itámakowaiyavenaya sááyena kwenáúranka'a arupí umásinkenaya kwenááninkaani'a kwéumasinkaintaawe.

Áánútu arumbá kwésimenaya Ísumba ai'marówana

kumpukáin-kwasai.

³¹ Áánútu miráumai súwa'naa uráimba pó'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. sáwí'a umátinkanae sésayaamo mirámó ónááomba íma kanaán-umai kentáá usáyaaitanaaowe.

³² Áánútu kwenááninkomba íma tátorena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáinkwáe sénaya ai'marówana kumpukáiyé. mirá uráimba póna súwa'naa ínín-tantaa'a úwoi simíníntaawe.

³³ Áánútu kentáá ítámakaiwaiya kwenauranka'a arupíya umásínkarainta pósa évakarawai íma kanaán-umai aaivimbá maisínkánááontaawe.

³⁴ évakarawai kentááyávésa puwígwáe sésa íma aaivimbá maisínkánááowe. Ísu Káráísiti kentááyávénaya séna puwéna

usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á ména kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a kwéaisaa-iyé.

³⁵ mirá kwéintavesa évakarawai íma kanaán-umai Káráísitiyeyaamo máyaundavakenta sírááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye.

umbai-yántáá'ó kesópataamo tındawe aosaambó kwisínkánááontaawe sáwí'o umásinkanaaontaawe sááimo sínkáníntaawe unáánkwátói-iyaaínta ménaundayaawe

évakarawaimo sínkamonaaontaawe puwónaundayaawe mirán-tántáá'ó kesópataamo tínimba Káráísitiyeyaamo máyaundavakenta íma kanaán-umai sírááwanaya Káráísiti

kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye. ³⁶ naaóvá'á Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

ená kwaásiya úndarakemba évakarawai kentááyávésa sésa tínkamónasa puwígwáe-imayaa úmae kwéiyowe.

sipísípimo tuvúwówanamo púwíntemba kentááyávésa tínkamónasa puwígwáe kwésimae iyówe

agaimaréna siráiyé. ³⁷ mirá-sáwí'ó umásínkáanta íma imáyáa únanaya Ísu Káráísiti arumbá kwésimimba póna asiramásínkáísata miwí kwéusayaaitaundayaawe.

³⁸⁻³⁹ maarán-áimbá árar-aimba isa'á ísaraumne. Áánútu arumbá kwésimenaya Ísóigo Ísu Káráísitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpukáimba pósa

Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. puwónaundayaawe úwoi máyaundayaawe

Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. kwíyómpaken-kwayo'naraware taraváá-kwáné ívé'o kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaare

kwíyómpakewaiye kwaántá-kwasiti máápakewaiye Áánútumo tarórrurain-tantaare mirán-tántáátónkó íma kanaán-umai Áánútunopa'o máyaundavakenta sírááwanaya

Áánútu kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye.

9

Póro Ísareri-kwaasi arumbá umátínkarain-kwasai.

¹ kemá Póro Ísu Káráisitina kwaásima é'a árair-aîne su'mai kwésunana Áánútun-amanko kesirumpimbá ména kárakwiyisa'a maarán-áimbá árair-aimba kwésimatimune. ² kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkembo kemá tiráunda isa'á imáyáa únana sirumbá kwéisana sirunkó umbái támae kwéiyiye. ³ miwí Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire sembá pósa árairemo sésamo kesí anondámo usámaiyanamo Áánútumo siyuwáinanamo Ísu Káráisitimo ánaaembo umásiyuwanimba mindá kanaániye kwésune. ⁴ miwí kesí kwaási Ísareri-andarakewai Áánútu kwenáánimbaari'a umái itámakena kwená ságayamba agaráátinkena aaimá simái tarútinkena kwená áamáamba simátimena simái asirámakain-aimba simátimena Áánútuna imáyáamo mósá kwémaraan-amba agaráátinkowasa ⁵ ááéraan-anon-kwaasi miwí tíkwá'náma uwaná Ísu Káráisiti iyámpói aú'mái miwítí ándáva'a kumbéna amáparawaira'a kárakwiyisata kwenáwíta mósá ma'maéta kwéiyunda mindá árair-aimban-ye.

⁶ Áánútu Ísareri-andaraken-kwaasivinkemba íma amápa'a itámakaivo évakarawai itámakaimba Áánútu asirámakain-aimba arááiraiye íma seénáisaiye. ⁷ Ááváramu aísavutantamba uráawai íma amáparawain-ovo évaka'a Áánútuna iyámpói owaná naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna enááninko áwí'a Áísákkaa kwenáisaavutantamba ónááowaiye su'maiyavena séna enáisaavutantamba kwéowe sénááowe Áánútu siráiyé. ⁸ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. Ááváramu aísavutantamba uráawaivinkemba íma amáparawain-ovo Áánútu kesí kwaásima owémó asiramáimo siráiwaiye su'mai Áánútuna kwaásiman-owe. ⁹ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba séna sún-dakanaama tína'a máyáanana Séraa inaamaí-iyámpói ankániye sirómba ¹⁰ mináimbá kentáá síkwá'náma Áísákaantavena siráiyé. kwemá anón-éna aaraí mayówana awainínkó áwí'a Árépéka agováraer-iyampoi ¹¹ íma tínkaroyasari miníyámpóirái íma mayái mairóyanka'a ¹² Áánútu miníníntávéna séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwái naaén-iyampoigona mayái mayániye siráiyé. Áánútu kwená imáyáavinkemba kwená kwaási-i'a umái itámarena

tááyaraiwo miwítí mayái íma awánarena tááyaraiye. miráumai naaóvá'á séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwai naaén-iyampoigona mayái mayániye siráiyé. ¹³ Áánútun-ai aúváivimba miníyámpóiráiyávéna agaimaréna séna

Yákópomba ítámare'a Ísomba

sínaeamba umámune Áánútu siráiyé agaimaréna siráiyé.

¹⁴ évakarawai mindáyavesa imáyáa ésa kampa'á sésa Áánútu íma arupí kwéiyemo kwésemba mindá kamparáímbán-iyé. ¹⁵ naaóvá'á Áánútu Mósesintavena séna

sirumbá umátinkanae súndawaiyave'a sirumbá kwéumatinkaumne. kawe'á umátinkanae súndawaiyave'a mirá kwéune

siráiyé. ¹⁶ miráumai kwaási tiráái kwétaintavenawe kwaási kawe'-máyái kwémayaantavenawe ímanivo Áánútu kwená imáyáavinkemba séna sirumbá umátinkanae siráintavena kwená kwaási-i'a umái kwéitamaraiye. ¹⁷ Áánútun-ai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Mósesi máyonka'a Ísípi-marava'a kárákwirowai kwentávéna Áánútu séna amápa'-maravaken-kwaasi kesí asirayándéímó enane'ó úndama awánésa kesúwí'a isáígwáe sé'a embá kárákwiyi-mayaira'a usásinankaraumne Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁸ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba kwembó arááiimo tainí'o énamo sirumbá umátinkanaemo simbá arumbá umátinkena kwembó arááiimo tainí'o énamo tiruntémó márání'o imbá tiruntémá márání'a kwéumatinkaiye.

Áánútu áwáá'a tiyéna arumbá umátinkenamo in-kwásái.

¹⁹ mindáyave'a imáyáa é'a maarán-áímbá íma seró. sáwíta kwéundaya nóra séna Áánútu aavintá kwémaisinkaiyo. Áánútu imáyáa éna séna sáwí'a ónááowe siráimba mindáya sáwí'a kwéundayaawe. miráumai aavimbó kwémaisinkainta mindá sáwí'a kwéiyé mináímbá íma seró. ²⁰ keinárawa'a úwoi-kwaasi máyáavo Áánútumo siráinda-aimba anondá íma seró. maarán-áímbá imáyáa oró. sawei-ánáveumba ombá karí'-márámá mairésa sawei-ánáveumba úmaraawana misáwéi-ánáveunko íma maarán-áímbá séna nóra éra kembá mirá kwéumasinkao íma kwésiye. ²¹ sawei-ánáveumbo ombá mimbórá-karí'-márámá mairésa kaer-ánáveumba úmaresa moórávimba úwoi-mayai maésa moórávimba kawe'-máyái kwémayaamba mindá miwínéimán-iyé.

22 Áánútu miraráámhá kwéiye. Áánútuna asirayáné áwáá'ó kwésine awánanaqontavena sáwí'ó uráan-kwaasimo tínkamimba miwítí meeyámhá póna ááema íma tínkamimba timu'maréna ména naaémha tínkaminiye. 23 kentáá ítámarenaya arumbá umásínkáinta póta kweséya ságayan-ayampata méta kwená ó'oran-kawe'-mayai awánanaundayavenaya Áánútu sáwí'ó uráan-kwaasi íma ááema tínkamimba timu'maréna máyáíye. 24 íma Yútaa-kwaasivinkene su'maiya sááyaraiwo ó'onkaa-kwaasigwara'a tááyaraiye. 25 miráumai naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Ósíya agaimaréna séna

Áánútu séna íma kesí kwaási-i'a uráan-kwaasiyave'a kesí kwaásiman-owe sé'a ímo sirumbó tímakaundayave'a sirumbá kwétimune sénaumne. 26 íma kesí kwaásiman-owe siráundava'a máyáawaiyave'a naaémha kesáánimhaa'an-owe sénaumne Áánútu asirayánkwáráwái síníye

Ósíya agaimaréna siráíye. 27 naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Ísarerin-andaraken-kwaasi sáwíva'a ésa nonáámááiraamba umái sáwíva-kwaasi ménaaovo Áánútu íma amápa'a tiráníwo évaka'a sáwí'ó umái máyáampinkemba tiráníye. 28 Ísóigo amáparawai avekáán-umai aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímatuwaniye

agaimaréna siráíye. 29 moóráva'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo amápar-asirayambo tokáiwaimo sénamo évakarawai íma tínkamonda tiyúwáanasa mésa iyámpói tínkánaáowe siráinkakai Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiyemo putásaraantemba kesáágwárá'á miráyá úsino

agaimaréna siráíye.

Ísareri-kwaasi Ísun-aaíyavai íma áraire siráan-kwasai.

30 mináínkóná ááimba maarán-áímbán-íye. ó'onkaa-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umáímo máyáan-ambo ímo avakáá uráawai Ísu Káraísitin-aaí isésa sésa áraire siráamba póna Áánútu kwenaúranka'a arupí umátínkaraiye. 31 miwí mirá uráavo Yútaa-kwaasi Áánútu ítámakawai sésa Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye şiráavo Áánútu Mósesimbo simámakain-amaankona ááimba íma isésa kwenaúranka'a íma arupí umái máyáawe. 32-33 Áánútuna amáámha kwáráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye siráavo kwenááiyavesa íma áraire

siráantavena íma arupí umátínkaraiye Áánútun-aaí aúvái-
kwandaavimba Ísuntavena simái agaimaréna séna

Áánútu séna ísáaro. Sáíyono-naopa'a moóra-ontamba
maráúnda pósa minóntánká'á tísamaima turaréna
tanaambá vánááowe. óntantavenamo siráintembo
íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa
ónááowe siráíye

mináímbá agaimaréna siráíye. óntanemo siráimba
Ísuntavena siráíye. óntanka'o tanaambó vaantembá
Ísu Káráisitín-aaí araisésa miráumai tanaankáámbá
vará'naumai máyáawe.

10

¹ maanáímbó simátíménda ísáaro. kesí kwaási
Yútaa-kwaasi sáwí'o umáímo máyáapinkemba Áánútu
iyátinkanintavena áváraumai sirááíma kwétaisa'a
Áánútumpa'a áísaa úmae'a kwéiyune. ² Yútaa-kwaasi
Áánútuna mayái mayánáe sésa karuwaa'á kwéombanivo
Áánútun-aaigona ááimba íma ísaraamba tuwánaräumne.
³ Áánútumo kwenaúranka'o arupímo kwéumatinkain-
amba íma awánésa kampar-ántávésa árair-amban-íye
séna pósa Áánútuna árair-amba íma kwégwaraawe.
⁴ áamáamba kwaráundayavena Áánútu kwenaúranka'a arupí
umásinkaniye séna Yútaa-kwaasi kwáráan-amba Ísu Káráisiti
séna minámbá ánasaivo kesááiyavesa áraire sewáíyávéna
Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaimbanivo Yútaa-
kwaasi minámbá íma kwégwaraawe.

⁵ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráananaya
Áánútu arupíya umásinkaniye kwésen-aintavena naaóv'á
Mósesi agaimaréna séna
minámáámbó amápa'o kwaráiyawai
kawe'á umái ménaaowe

siráíye. ⁶ Áánútun-aaiyavesa árairemo kwésewaimo arupí
umátínkain-aintavena agaimaréna séna

maarán-áímbá íma seró. nááwa kwíyómpa'a irénawa
Káráisitimba ál'maena kumíníyo. ⁷ nááwa pukáan-
kwaasi máyáapa'a kuréwa Káráisitimba ál'maena
tíníyo. mirán-áímbá íma seró. ⁸ Áánútun-aaí
kentirumpimbá egwaa'á kwáyáísa'a kwésewe

agaimaréna siráíye. Ísu Káráisitín-aaíyave'a áraire seró-
áímbá kwésimatimundayaawe. ⁹ mináímbá maarán-
áímbán-íye. Ísu kentáásí Ísóigoman-íye avora'ó
simátíme'o kentirunkákémbó sé'o Ísu pukáimpinkemba

Áánútu usásinankaraiyemo síyanamo éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba Áánútu iyátinkaniye. ¹⁰ Áánútun-aaiyaveta kesirumpintá áraire kwésundaya kwenaúranka'a arupíya kwéumasinkaintaawe. avora'ó mináimbó kwésimatimundaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaiye. ¹¹ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráiyé.

¹² mináimbá amápa-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútu aúranka'a mimbóráí'a kwéontavena siráiyé. Áánútu amáparawaira'a kárákwiraiwai éna súwa'naa ínkwáe sésamo simámén-kwaasi anón-kawe'a kwéumatinkaiye. ¹³ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigontavesa sésa sáwí'o umáímo máyaundavinkemba siráníyone kwésewai amáparawai mirá íníye agaimaréna siráiyé.

¹⁴ Áánútu íma máyáiyé-aimbo sewáímó ombá súwa'naa uwo íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo isáawaimo ombá mináíntávésa áraire íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo kosimátíméwasamo ombá mináimbá íma kanaán-umai kwéisaawe. ¹⁵ ímo tí'marááwasamo ombá íma kanaán-umai kogwésimatimewe. Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

áséi-kwasaimo kosimátíméwai aamoí kwéumatinkaawe agaimaréna siráiyé. ¹⁶ mináséi-kwásái kwéisesamanivo évakarawai arááiraawe. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo kawer-áimbá kosimátimunasaya mináíntávésa íma áraire kwésewe agaimaréna siráiyé. ¹⁷ Ísu Káráisitín-aaimo simátíméwasamo isésamo ombá kanaán-umai áraire kwésewe.

¹⁸ Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aai árai'a á'a ísaraawe kwésune. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

amápa'-marava'a kwénaaesa simátímúwana mináínkó kóyáwé uráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁹ Yútaa-kwaasi Ísareri-kwaasi mináínkóná ááimba á'a ísaraamba mindá árair-aimbaníyeyé. naaóvá'á Mósesi Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna

Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiyave'a sé'a úwoi-kwaasiman-owe siráamba miwíyávé'a kesí kwaásiman-owe

sénaundayave'a áwáá'a kwétiye'a tirunkó sáwí'a umátinkaniye

Áánútu siráiyé Mósesi agaimaréna sirówana ²⁰ naaémbe Áísáya íma áá'a kwégowana agaimaréna séna Áánútu séna nóra simáíya Áánútumpa'a ténaumno-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne. Áánútumba agaráásínkáaro-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne séna ²¹ Ísareri-kwaasiyavena séna túwa'naa ónaumne sé'a kesópa'a teró símae kwéiyunasa kesáái araaisésa kembá tínaaemba kwéumasuwaawe

Áánútu siráiyé Áísáya agaimaréna siráiyé.

11

Áánútu Ísareri-kwaasi arumbá kwéumatinkain-kwasai.

¹ simátíménda ísáaro. árai'a Áánútu kwená kwaási Yútaa-kwaasi íma ánaaemba umátímakaiye. kemá miwíwínkéwái é'a Ísareri-kwaasi pó'a Ááváramu aísavutantambo úndawai é'a Pénisamini minándarákéwáímá úne. ² naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi itámarena ánaaemba íma umátímakaiye. Íráiyaan-aaí agaimakáimba ísaraawe. naaóvá'á Íráiyaa Ísareri-kwaasiyavena í'ái séna Áánútuntavena séna

³ Ísóigoo enáái simátímakaawaivinkemba sáwívarawai tínkamuwasa púwúwasa óntan-taareima tawísíyuwesa entávésamo imáyáamo ésamo póímo tuvú'máímo agaimakáan-taareima tawísíyukaawe. enááímo simátímakaawaivinkemba keyáá máyaunda pósa kenkwará'á sínkamonaawe

Íráiyaa súwana ⁴ Áánútu simáména séna ímanivo kesí kwaási ménaaontavena sáwívarawai 7,000 kwaasi tátokaunasa kampar-ísóigó áwí'o Páárimba kwenáwí'a íma mósá makáawe

Áánútu simámakaiye. ⁵ mirámó uráintemba ívékwara'a Áánútu arumbá umátínkáíwaiyavena Yútaa-kwaasivinkemba évakarawai itámakaisasa máyáawe. ⁶ miwítí mayáiyávéna íma itámakaivo arumbá umátinkenayavena itámakaiye. miwímó kawé'-máiyáímó mairáawaina anondá íma itámakaivo kwemá arumbá umátinkenayavena itámakaiye.

⁷ miráumaj Ísareri-kwaasi Yútaa-kwaasi Áánútumo kwenáuranka'o arupímo kwéumatinkain-amba avakáá uwááesa owasá amáparawai íma awánaraavo Áánútumo itámakawai évakarawai awánaraawe. Áánútu tááyaraimba táá'a káúnkurain-kwaasiraamba ésa íma ísáawasa évakarawai

ísaraawe. ⁸ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu séna tívón-kamátinkaumne súwana tívo kwégowasa íma kanaán-umai aaí ísaraamba mirámó uraántemba ívékwara'a mirá kwéowe

agaimaréna siráísana ⁹ Tévíti agaimaréna séna

toóntávésawe su'mai anón-imayaa ésa sésa kawe'á umáíya máyaumne síyambanivo mínímáyáágó kampa'á simátiyuwainasa sáwí'a umái mésa sáwí-meyamba mayánááowe. ¹⁰ miwí túramba kavíkurainasaraamba íma awánanaaowe. miwítí umbai-yántáá'á kwaíkwaí'a éna íma ánásaniye

Tévíti siráíye. ¹¹ mináimbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yútaa-kwaasi kampar-ámbá kwégwaraambanivo naaémba íma mirá ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútun-aaí arááíraanka'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'ó métínkáin-aimba isésa áraire kwéseмба Yútaa-kwaasi isésa tirunkó sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe. ¹² Yútaa-kwaasi sáwí'a ésa sáwí-amba kwégwaraamba mindáyavesa ó'onkaa-kwaasi kawer-ámbá kwégwaresa kawe'á umái máyáawe. miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaíyavesa áraire sésa kawer-ámbá kwaránááomba sáwívarawai tuwánésa ávááraumai kawe'á umái ménaaowe.

ó'onkaa-kwaasi kawer-ámpá'á mégwétinkain-kwasai.

¹³ íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu kentávéna séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaimba mimbáyái anóm-bayaiman-íye kwésune. ¹⁴ ó'onkaa-

kwaasi kwésimatimunda imáyáa é'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi isésa tirumbá sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe-imayaa kwéune. Yútaa-kwaasi mirá íyana Áánútu kawer-ámpá'á métinkanintave'a ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae kwéiyune. ¹⁵ Áánútu Yútaa-kwaasi ánaaemba umátímakainka'a ó'onkaa-kwaasi sáwívarawai kwená kwaási-i'a umátínkaraisasa miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Áánútumpa'a tíyana Ísu Káráisitína kwaási-i'a umátinkanimba pukésa usásinaara'naraamba ónááowe.

¹⁶ Yútaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. évakarawaimo toómbó ayááímó topámbaimo Áánútumbo ámémba mintómbá mútú'a Áánútundeiman-íye. évakarawaimo sésamo mintái-ánú'á Áánútundeiman-íye sembá mintáímá amápa'a kwendéímán-íye. ¹⁷ moórá-taigo áwí'a órívema kígauva'a kwáyáin-taima mintáiráámbá umái Yútaa-kwaasi máyáawe. Áánútu minórívé-táígó ayáánamai

arátuwena úmípakemba áváár-orive-taigo ayáánamai ará'mai máyavusumaraisana ávóiraken-anomba tamandéna anón-uraiye. áváár-orive-taigo ayáánamairaamba kemá ó'onkaa-kwaasiman-owe. ¹⁸ mindáyave'a kentúwí'a íma maimaé iyé'a arátukain-ayaanamaiyave'a úwoisamba owatá kesáá anómba úne íma seró. mintáígó asirayámbá kwétimivo keinárawa'a mintáígómbá íma asirayámbá kwéamevo kentúwí'a íma maimaé iyóro.

¹⁹ kentúwí'a íma mósá maré'a sé'a Áánútu kentáá máyavusumarinintavena ayáánamai arátukaiye íma seró.

²⁰ maarán-áimbá árair-aimban-iyé. Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire siráantavena arátukaisa'a keinárawa'a áraire siráantavena miwí tinondá máyáawe. mindáyave'a íma kentúwí'a mósá máréwana táá'a káína'a kárakwiyo. ²¹ Yútaa-kwaasi ayáánamai-uramban-ovo Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire sentávéna arátúwáísasa máyáamba pó'a keinárawa'o mirámó íyanamo éna Áánútu mirá íníye.

²² Áánútu évakarawai arumbá umátinkena évakarawai sáwí-meyamba timínimba imáyáa oró. sáwí'o uráawai sáwí-meyamba tiména kembá kawé'á kwéumatinkaiye. kawé'ó umátínkáipa'o ímo maí'mai'o íyanamo éna ayáánamaimo arátukaintemba keinárawa'a mirá íníye.

²³ Yútaa-kwaasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire síyanamo éna Áánútu asirayámbá tokáiwai tiréna ááémo maémáémpa'a mótinkaniye.

²⁴ ó'onkaa-kwaasi áváár-orive-taigo ayáánamairaamba owaná Áánútu arátuwena kawer-órívé-táivímbá máyavusumakaimba mindá umbaí tairáiyé. Yútaa-kwaasi kawer-órívé-táiráámbá owaná Áánútu minkáwé-táigó ayáánamai arátukaimbanivo ókwara'a maimaí Yútaa-kwaasi máyavusumaranimba mindá íma umbaí téna kanaán-umai íníye.

Áánútu amáparawai arumbá kwéumatinkain-kwasai.

²⁵ kesí kwaásiyono. kesáá anón-kwaasiya úne sevó sé'a avora'ó simátiménda isáaro. Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire sembánivo íma mirá úmae iyésa naaémbo ó'onkaa-kwaasimo Áánútumo ítámakaiwaimo Áánútunopa'o tíyanka'a Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááowe. ²⁶ miráumai Áánútu Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aii aúváivimba agaimaréna séna

sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáiwai Sáiyono-naopa'a paaréna Yákópo aisaavutantamba uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwániye. ²⁷ sáwí-imayaa maitiyúwáandara'a simáimo tarúmakaunda-aimba paáriniye Áánútu siráiyé

agaimaréna Ísareri-kwaasi Yákópo aisaavutantamba uráawaiyavenawe miwítí anón-daopa'a áwí'a Sáiyono-naopatavenawe agaimaréna siráiyé. ²⁸ Yútaa-

kwaasivinkemba sáwívarawai Ísu Káráisitín-aai arááiraamba pósa Áánútuna namuro-kwáásiráámbá ompínkémbá ó'onkaa-kwaasi kwenáái isé'a áraire siráawe. Yútaa-kwaasi tikwá'náma Áánútu simái tarúmákaintavéna miwí tísaavutantamba uráawai kwená kwaási-i'a umái itámakaiye. ²⁹ Áánútu kwená kwaási-i'a umái itámakéna kawé'a umátínkaraimba íma ivátiyuwéna ó'on-imayaa íniye.

³⁰ ááéma kemá ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aai arááiraawasa naaémba Yútaa-kwaasi mirá uráamba póna ivé'a Áánútu keinárawa'a arumbá kwéumatinkaiye. ³¹ Yútaa-kwaasi Áánútun-aai arááiraawana keinárawa'o arumbó kwéumatinkaintemba naaémba miwí arumbá umátinkaniye. ³² amáparawai Áánútun-aai arááisúwana Áánútu séna sáwí'o kwéomba mindágo tátokaiye séna arumbá umátinkanintavéna mináímbá siráiyé.

Áánútu áwí'a anómbo úmae kwéiyin-kwasai.

³³ Áánútu ávááraumai arumbá umátinkéna kawer-ímáyáá éna amápa-tantaatavéna imáyáa isaná mirám-baaran-aimbo Áánútunopa'o kwáyáimba íma kanaán-umaiya kwéisaunanaya mirám-baaram-bayaimo kwémayaimba íma kanaán-umaiya kwéawanaundayaawe. ³⁴ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma kanaán-umai kwéisaawe. Ísóigomo máyáim-bayai íma kanaán-umai táásá umai kwémayaawe. ³⁵ moórá-yantaa'a simíya'a kemá anondá tíménoma íma siwáímá póna kwemá ísarena kwétimiwaiman-iye

agaimaréna siráiyé. ³⁶ Áánútu amápa-tantaa'a umáráísana kwená asirayámbá kwáyáintavéna amápa-tantaa'a kwáyáimba pósa kwenáwí'a mósá maránááontavéna amápa-tantaa'a kwáyáiyé. mindáyaveta Áánútumo mayáímó kwémayaimba íma kanaán-umaiya amápa'a kwéawanasaundayaanivo kítoka'a kwéawanaundayaaniye. kwenáwí'o anómbo úmae kwéiyimba árair-aimban-iye.

12

Áánútuna mayái kwémayaan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútu ávááraumai arumbá umátínkáintave'a maarán-áimbá asiramái simátimune. keinárawa'a kentúma Áánútumpa'a kwéame'a kwentávé'a imáyáa kwée'a kwená mayáiyé su'mai kwémayaiyana aamoí umátinkaniye. mirámó é'o é'a kwená imáyáa árai'a mósá maránááowe. ² marapá-kwáásímó sáwí'o kwéontemba íma mirá é'a Áánútu kwésin-aintave'a owé síyana kentí imáyáa aúiná'i'a umátinkaina'a aúná-kwaasiraamba umái ménaaowe. mirámó é'o é'a Áánútumbo arááímo kwétain-aimba isé'a Áánútumo aamoímó kwéin-aimba isé'a kawe'-máayái-áimbá isé'a kwená kasenku-ímáyáámó kwéimba isánááowe.

³ Áánútu úwoi súwa'naa uráintave'a maarán-áimbá simátimune. kentúma íma maé iyé'a anón-kwaasiya úne íma seró. Áánútu túwa'naa isa'á íma kwaásiti asirayánk'án-ivo Áánútuna asirayánk'á kwená mayái kwémayaamba mindáyave'a imáyáa é'a kentúma íma maé iyóro. ⁴ kentúwawaa'a imáyáa oró. tíyayaanko kwená mayái kwémayaisana moórá-mora-yantaako mirá kwéisata ⁵ miráumai kesáá sáwíva-kwaasi méta Ísu Káráisitiyeya tarúmai mimbórá-kúwawaa'a ma'mái máyaunanaya ⁶ Áánútu úwoi súwa'naa isatá moórá-morawaiya kentáásí mayái mayánaundayavena Áánútu asirayámbá siménaya Áánútu asirayámbó timénamo kesáái simátíma'mae nááóromo siráinda árair-aimban-iyé sé'a mirán-oro. ⁷ asirayámbó timénamo túwa'naa orómó siráindawai mirán-oro. asirayámbó timénamo kesí aambó agaráátínkáaro siráindawai mirán-oro. ⁸ asirayámbó timénamo asiramátínkáaro siráindawai mirán-oro. kentí náaíndaambo taaímbaímo kwétimewai kawe'á kwéovo mirán-oro. kárákwiraawai kawe'á kwéovo mirán-oro. kawe'ó kwéumatinkaawai aamoí kwéiyapakemba mirán-oro.

⁹ moórá-morawaivimbo tirumbó kwétimemba íma kampa'á síyamba árai'a tirumbá tíméro. sáwí-mayai tínaaemba umáme'a kawe'-máayái tátoraaro. ¹⁰ Ísu Káráístina kwaási ontávé'a mimbórá-ákúnkáání'a é'a pó'a moórá-morawaivimba tirumbá kwétimé'a moórá-morawai túwí'a mósá máraamba karuwaa'á é'a máéro. ¹¹ Ísóigompa'a imáyáa kwée'a íma tívón-káína'a tiyáántán-kwimai Ísóigona mayái karuwaa'á oró. ¹² Ísu Káráisitimo kumíníntave'o amu'maré'o máyáamba tirunkó aamoí ínana umbai-yántáá'ó kentópa'o kwáyáimba íma imáyáa é'a asiramái mé'a Áánútumpa'a námúnaa símae iyé'a íma agándáaro.

13 Áánútuna kwaási ímo toómbó makéwai túwa'naa e'a namu-kwaasímó tíya'ó é'a toómbá naambá tíméro.

14 sáwí'ó umátínkáawaiyava'a Áánútuntave'a sáwí'a umátinkaaó íma sé'a kawé'á umátinkaaó seró. 15 aamoimó kwéowaise kegwárá'á aamoí oró. ivi'ó kwétaawaise kegwárá'á ivi'á taaró. 16 mimbórá-ímáyáá umái mé'a anón-kwaasiya úne íma sé'a moórá-morawai túwa'naa e'a úwoi-mayaigwara'a máyáaro. kesávái-ímáyáámó ombá keyáá kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne íma seró.

17 sáwí'ó umátínkarewa'ó é'a anondá íma mirá umátínkáaro. kwaási túranka'a kaweré su'mai umái máéro. 18 amáparawaivimba paru umái ménae sé'a tiyáántán-kwimai miráumai máéro. 19 sáwí'ó umátinkaiya'ó é'a anondá íma mirá é'a méwana Áánútu anondá sáwí-meyamba timíniye. mindáyavena Áánútun-aaí aúváiivimba agaimaréna séna Ísóigo séna sáwí'ó iyawaina anondá-meyamba timénaunda mindá kendéimán-iyé. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá timénaumne siráiyé

agaimaréna siráiyé. 20 mináímbá imáyáa é'a maarán-oro. Áánútun-aaí aúváiivimba agaimaréna séna namuro-kwáásímó tááimo kwétinkaimbo é'a toómbá tíméro. namuro-kwáásímó nontávénamo kwétinkaimbo é'a tíméro. mirámó iyasamo ésa sáwí'ó umátínkáantavesa tigeamá íniye

agaimaréna siráiyé. 21 sáwí'ó kwéowaina ááimba íma usáyaaitanivo kentí kawé'-máayígó sáwí-mayaigomba usáyaaitaino.

13

kárákwiraan-kwasai tísamaivimba áíkwiyon-kwasai.

1 amáparawai marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. Áánútumo asirayámbó ímo tímakainkakai íma kárákwiyi-mayai mairáasino. Áánútu miráumaimo kárákwiraawai usásintinkaraiye. 2 marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi Áánútu usásintinkaimba pó'a miwí táái isé'a íma arááiséro. araaisíyambo é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a é'a sáwí-meyamba mayánááowe. 3 kawé'ó kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasiyavena íma táá'a kaisasá sáwí'ó kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasi táároi kwéinkaisewe. kárákwiraan-anon-kwaasi táároi íma inkaisénáemo sé'ó é'a kaweré su'mai iyasa aamoí umátinkanaaowe. 4 kárákwiraan-anon-kwaasi túwa'naa íya'a kawé'á umái ménaaontavena Áánútu miwímá usásintinkaraiye. sáwí'ó é'ó é'a miwí táái inkaiséro. asirayámbá tokáamba pósa sáwí'ó iyawai sáwí-meyamba timénááovo inkaiséro. Áánútu

usásintinkaraimba p'ósa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba timénááowe. ⁵ mindáyave'a marapá'ó kárákwiraanon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. Áánútu áwáá'a síníyeyavaiye su'mai ímanivo arupí-aintave'a kárákwiraanon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. ⁶ miwí mirám-báyáímó kwémayaamba mirám-báyái mayánááontavena Áánútu usásintinkaraimba pó'a táákísi ⁷ ó'on-o'on-takisi orómó síya'a arupí umái mirá é'a anón-kwaasi túwí'a mósá márááro.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

⁸ óntambo tímakaiya'a amatááma íma maé'a ááéma tíméro. moórá-morawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó ombá Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe. ⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko séna aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaare íma oró. tókamiyasamo puwónááoni'a íma oró. túran-anda íma oró. mirám-baaran-amaankona ááimba maarán-íye. kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró.

¹⁰ miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowai íma sáwí'a umátinkanaaowe. miwítí kwaásivimba tirumbá kwétimewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe.

¹¹ Ísu Káráísitimo kumínín-kanaa sáwíyanka'a tína'a Ísumo kumínín-kanaamo ímo imáyáamo ontembá íma é'a kárákwiyoro. Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire siráundarata Áánútumo siránín-kanaa sáwíyanka'a tínimba póta máyaundaya ívé'a minkánáá sáwíyanka'a tíníye. ¹² marapá'ó túnkain-ayampa'o máyáamba kwéanasaimba pó'a sáwíyanka'a kwíyómpa'a ságyan-ayampa'a ménaaovo mindáyave'a sáwí-mayai tínaaemba umáme'a tiyáántánkwimai kawe'-má'yái maé'a máéro. ¹³ ságyan-ayampataamo máyaunda-kwaasiyaamo kwéundantenta mirá kwée'a kawe'á umái máéro. íma torupamáí mé'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á oró. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma kwée'a aaisané íma kwése'a kawe'-má'yáímó kwémayaantave'a kentirunkó íma simái sáwí'a umátínkáaro. ¹⁴ sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéomba íma owé sé'a tínaaemba umáme'a Ísóigo Ísu Káráísitintave'a sé'a kentáará'á kárákwiyuwo seró.

14

kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'a oró-kwásái.

¹ maísáaro. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo asiramáímó kwégwaraawaiyave'a íma tiyuwé'a keséya máéro sé'a miwítí ó'on-o'on-imayaayave'a íma

aaisambá simái taaínaaro. ² Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésewaivinkemba évakarawai sésa amápa-tomba kwénaundaya kanaá kwéiye sewasá évakarawai Áánútuna aampa'ó ímo asiramáimo kwégwaraawai sésa kígaувaken-tone su'mai néta pói-ama'a íya nánaumne sewasá ³ amápa-tombo kwénaawai pói-ama'o ímo kwénaawaiyavesa íma simái sáwí'a umátínkáaro. kwenáaiyavesa áraire kwésesa pói-ama'a kwénaawaiyavena Áánútu séna kesí kwaásiman-owe siráimba pósa kígaувaken-tone su'mai kwénaawai pói-ama'o kwénaawaiyavesa sáwí'a kwéowe íma seró. ⁴ moóráwaina mayái-kwáásígóntávé'a sáwí'a óne íma seró. íma keinárawa'nein-ivo kwená anón-kwaasigondei póna kweyáárika'a séna kawé'-má'yái maé sáwí'-mayai maé kwéone kwená anón-kwaasigo kwésiye. Ísóigo kanaán-umai áwa'naa ínimba póna kawé'-má'yái kwémaena asiramái méníye.

⁵ évakarawai moórá-mora-tawaiyavesa sésa anóm-bono'o sii-táwain-ivo amápa-tawai úwoi-kanaaman-íye sewasá évakarawai sésa amápa-tawai mimbórá-táwairaani'an-íye kwésewe. amáparawai imáyáa ésa moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináímbá mirán-oro. évakarawai moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináímbá mirán-oro. ⁶ évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa moórá-tawaiyavesa anón-tawaiman-íye sewasá évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa toómbá Áánútunopa'a súwi simái kwénaawe. évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa évaka-tontavesa íma nánaumne sésa kwénaantontavesa Áánútumpa'a súwi kwésewe. ⁷ métaamo puwónaundayaawe íma kendéiyáánivo Áánútundein-íye. ⁸ máyaundaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta máyaunda póta púwóndaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta puwónaumne. máyaundayaawe puwónaundayaawe Ísóigondei-ita kwéune. ⁹ Ísu Káráisiti pukáan-kwaasirare úwoimo súvamaimo máyaunda-kwaasirataawe kárakwiyinintavena pukéna usásinkaiye. ¹⁰ mindáyave'a imáyáa é'a Ísu Káráisitina kwaási ontávé'a moórá-morawaiti mayái awáné'a sáwí-mayaiman-íye íma sé'a íma simái sáwí'a umátínkáaro. Áánútu amáparawai máyáawaina ááimba tísaa ínínka'a Áánútu aúranka'a amáparawaiya máyaundayavenaya póna sísaa ínintave'a mindáyave'a kwaási mayáígómbá íma simái sáwí'o oró. ¹¹ mináíntávéna Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigo séna máyaundayave'a sé'a kesúranka'a amáparawai

kívairesa kesí imáyáa mósá marésa avora'á sésa árai'a emá Áánútuma óne sénááowe Áánútu siráiyé agaimaréna siráiyé. ¹² miráumai minkánáámó tínimba Áánútu aúranka'a amáparawaiya kesáámó máyaundawaina ááinta simámendaundayaawe.

kentáási mayáígóná aambá kawer-áné su'mai awánésa íma sáwí-amba kwaráígwáe siráin-kwasai.

¹³ mindáyaveta imáyáa kwéeta moórá-morawaiti mayái awánéta sáwí-mayaiman-iyé íma séta maarán-ímáyáá éta kesí kwaási kesí mayái awánésa sáwí'a ónáo seváínivo kaweré su'mai ónáo séta mirá ónaundayaawe. ¹⁴ Ísóigo Ísuwe tarúmai máyaunda pó'a maarán-áímbá árair-aimba iyé-áímbá ísaraumne. amápa-tomba kwáyáimba íma sáwí'a isasá náíyanamo éna íma sáwí'a umátinkanivo kampa'ó sésamo naananá sáwí'a umásinkaniye sésamo náíyanamo éna sáwí'a umátinkaniye. ¹⁵ évakarawaimo mintómbá íma nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo ésa mináímbó sewái tuwánésa mintómbó náíyantavesa sáwí-amba kwaránááowe. mirámó kwéomba sáwí'a é'a tirumbá íma kwétimewe. mirán-tómbó kwénaamba miwíyáváyé séna Káráísiti pukáiwai tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kárákwiyoro. ¹⁶ kawe-tántáá'án-iyé sé'o kwéomba évakarawai tuwánésa simái sáwí'a umásínkáavo sé'a kárákwiyoro. ¹⁷ Áánútu kentáará'á kárákwiraimba mirám-baaran-tone noné naawasá íma naawasamó kwéomba ímanivo Áánútu kentáará'á kárákwiraimba maará kwéiyé. kwenauranka'a arupí umái paru umái máyaunanaya Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isana sirunkóyá aamoí kwéiyé. ¹⁸ mirámó kwéomba Ísu Káráisitina mayái kwémayaawana Áánútu aamoí kwéumatinkaisasa tuwánésa sésa kawe'á kwéowe kwésewe.

¹⁹ mindáyaveta imáyáa éta paru umái méta moórá-morawai asirayámbá timénáo séta siyáántán-kwimaiya mayáiyá máyáano. ²⁰ évakarawaimo kampa'ó sésamo mintómbá naananayá sáwí'a umásinkaniye sewa'ó ombá mintómbá nánáo sé'o né'o ombá tuwánésa sáwí-amba kwáráavainivo kárákwiyoro. Áánútumo kentirumpimbó kwémayaim-bayaigomba sáwí'a iváínivo kárákwiyoro. amápa-tombo naambá mindá kanaán-ivo évaka-tombo kwénaambo tuwánésa sáwí-amba kwáráamba sáwí'a umátinkaamba mindá sáwí'an-iyé. ²¹ pói-amare ándá-aran-done ó'on-o'on-tone kwénaundamo suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a miwíyáv'é'a imáyáa é'a mintómbó kwénaamba ivátiyuwe'a mirámó ombá kawe'á kwéowe. ²² mintántáátáv'é'o imáyáamo kwéomba Áánútune su'mai

simáméro. kentirumpinkén-ímáyáánéímó kwéomba íma sáwí'a kwéune kwésevo kentirunkó kawé'á iní'a kwéowe. ²³ évaka-tontave'a kaer-ímáyáá toké'a nánaum. íya nánaumno kwésewai kentirumpinkén-ímáyáágó íma naaó kwésina'o né'o é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a ónááowe. kentirumpinkén-ímáyáágó kawé'an-íye ímo kwésisasamo mirámó ombá sáwí'a kwéowe.

15

Ísumo ímo kwesávái-ímáyáámó uráintemba mirá oró-kwásái.

¹ kesáá Áánútuna aampa'á asiramáíya kwégwaraundawaiya Áánútuna aampa'ó ímo asiramáímo kwégwaraawai túwa'naa ono. sirááímo tainí'o kwéundayaawe su'mai íma ímá'yáa éta ² kentáásí egwaa'ó má'yáawai Áánútuna aampa'á asirámae kónááontaveta miwíyávái'gwará'á ímá'yáa éta túwa'naa ono. ³ Ísu Káráísiti íma kwesávái-ímáyáá éna kwaásiyavena ímá'yáa uráíye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí aúvái'vimba agaimaréna séna Káráísiti Áánútuntavena séna simái sáwí'o umánkaraawai pósa kembá sáwí'a umásínkaraawe siráíye agaimaréna siráíye. ⁴ naaóvá'á Áánútun-aaí aúvái'vimba agaimakáamba maarán-áíntávésa agaimakáawe. súwa'naa ínanaya íma ááéma sívón-káínata Áánútun-aaíyaveta asiramái ímá'yáa kwéeta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. mindáyavesa aúvái'ima agaimakáawe.

⁵ íma tívón-káína'a asiramái máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-íye. Ísu Káráísitimo má'yáintemba miráumai mé'a keinárawapimba mimbórá-ímáyáá oró séna Áánútu kwétuwa'naa-isa'a ⁶ pó'a mimbórá-ímáyáá kwé'e'a mimbórá-áímbá kwése'a Áánútu áwí'a Ísóigo Ísu Káráísiti avowa áwí'a mósá máráamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Ísu Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye túwa'naa uráin-kwasái.

⁷ Ísu Káráísitimo keinárawatavenamo aamoí kwéintemba keinárawapimba moórá-morawaiyave'a aamoí kwé'e'a mirámó kwéowana Áánútu áwí'a anómba kwéíye. ⁸ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasiya síkwá'náyavenaya simái asirámarowana Áánútumo siráintembo ínintavena minásíráyán-áímbó paárinintavena Ísu Káráísiti kumbéna Yútaa-kwaasi túwa'naa úwasa ⁹ ó'onkaa-kwaasi sésa Áánútu arumbá umásínkáísata kwenáwí'a mósá maráúmne

sénááontavena Ísu Káráísiti kunkáiyé. mináíntávéna
 Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna
 ó'onkaa-kwaasivimba máyaunda enáwí'a mósá maré'a
 monor-ímó kwésunda enáwí'a mósá kwémaraumne
 agaimaréna súwana ¹⁰ moóráva'a agaimaréna séna
 ó'onkaa-kwaasiyono. Áánútumo ítamakaiwaiye
 tirunkógwará'á aamoí íno
 agaimaréna súwana ¹¹ moóráva'a agaimaréna séna
 ó'onkaa-kwaasiyono. Ísóigo áwí'a mósá máraaro.
 amáparawaise kwenáwí'a mósá máraaro
 agaimaréna súwana ¹² Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a
 Áísáya agaimaréna séna
 Tévíti avowa áwí'a Yési kwenándarakemba moóráwai
 paárinana ó'onkaa-kwaasira'o kárakwiyinintavena
 Áánútu usásinankainasa kwembá amu'marésa
 ménaaowe
 agaimaréna Ísu Káráísitintavena siráiyé. ¹³ kwesé
 ménaaomba amu'maré'a máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-
 iye. kwesé aráápamai máyáantavena paru umátinkena
 tirumbá kawé'á umátínkáísana kwenamankó asir-
 amátinkáva'a kwéiyisa'a kwesémó ménaaomba amu'maré'a
 máyáamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

*Áánútuna mayái kwémayaundayavai aamoí kwéune siráin-
 kwasai.*

¹⁴ kesí kwaásiyono. imáyáamo kwéunda-aimbo
 simátíménda isáaro. kawé-kwáásí-úrumba pó'a kawer-
 ámbó kwégwaraan-aimba amápa'a isé'a kanaán-umai
 kwéagaraatinkaawe. keinárawatave'a mirán-ímáyáá
 kwéune. ¹⁵⁻¹⁶ maanáúváívimbá évakar-aimba asiramái
 simátimunda mináímbá imáyáá onááontavena íma sáá'a
 kwégaisa'a sune. ó'onkaa-kwaasivimba Ísu Káráísitina
 mayái mayánaundayavena Áánútu si'mákaimba póna íma
 sáá'a kwégaisa'a asiramái maanáúváívimbá simátimune.
 Áánútuntave'a sé'a maanó'ónkáá-kwáásí ená kwaási owaná
 enamankó ená kwaási-i'a umátínkaraiye senaná Áánútu
 aamoí ínintave'a kenáái áséi-kwasai kwésimatimune.
¹⁷ Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútuna mayái
 kwémayaundayave'a aamoí kwéune. ¹⁸ Ísu Káráísiti
 asirayán-ímáyáá símísa'a ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aaíyavesa
 áraire sénááontave'a mayái miwívimbá mairáunda
 mináímbá íma sáá'a káína'a pó'a simátíménda isáaro. aaí
 kwésimatime'a mayái kwémayaunda ¹⁹ Áánútun-amanko
 asirayámbá kwésimisa'a ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-
 bayai maimaé'a kuráumne. Yérúsaremu-naopakemba

ó'on-o'on-daopa'a kwénaae'a Káráisitín-aaí áséi-kwasai simátíma'mae'a iyé'a Írírikamu-marava'a kuráumne. ²⁰ kemá sé'a naaó'-nao'a Ísu Káráisitín-aaímo ímo ísaraan-daopa'a áséi-kwasai kosimátimenge. kosimátímakaan-kwaasivimba íma kosimátimenaumpo ó'on-daopimpa'a kosimátíma'mae'a naaónaumne sé'a mináséi-kwásái ímo ísaraan-kwaasivimba kosimátímakaumne. ²¹ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba mirán-áimbá agaimaréna séna

ímo simátíméwasamo ísaraawai naaémba Áánútuna aambá awánanaaowe. ímo ísaraawai naaémba

Áánútun-aaí isánááowe

agaimaréna siráimba pó'a Ísu Káráisitín-aaímo ímo ísaraan-kwaasivimba kosimátímakaumne.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

²² ímo ísaraan-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimundara'a kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda simátimunda-mayaigo sáwívaka'a kembá tátokaiye. ²³ kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda sáwívar-ima maisuwé'a íma kanaán-umai kwégundayave'a ívé'a maandáópímpá'á kesí mayái ánásasuwe'a ²⁴ kentópa'a kónáe-imayaa kwéune. Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaópa'a kotuwáné'a komáyáana'a súwa'naa íya'a Sépéni-marava'a kónaumne. ²⁵ aiva'á Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna kwaási kotúwa'naa ónaumne. ²⁶ Áánútuna kwaási Másétóniyaa-maravakewaiye Ákáyaa-maravakewaiye sésa ayawai taisasá Áánútuna kwaási Yérúsaremu-naopakewai toómbá íma makáawai túwa'naa ónáe sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíya'a maimaé'a Yérúsaremuva'a kwé'a mátimenaumne. ²⁷ miwítí imáyáavinkembo mirámó kwéomba mindá kawé'án-íye. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaí kosimátímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yútaa-kwaasi toómbá íma makáawai kwétimemba mindá kawé'á kwéovo mirán-oro. ²⁸ torupámakaan-ontamba maimaé'a kweéme'a amáparawai mátímatuwe'a Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaó'a kómé'a minkákémbá Sépéni-marava'a koónaumne. ²⁹ kentí naaópa'a komáyáanana Ísu Káráisiti ávááraumai kawé'á umátinkaniye-imayaa kwéune.

³⁰ kesí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitintave'a imáyáa é'a Áánútun-amanko arumbá kwéumasinkaintave'a imáyáa é'a asiramái simátíme'a sé'a Áánútumpa'a námúnaa kwésumpo keinárawakwara'a súwa'naa umai asiramái námúnaa seró kwésune. ³¹ Yérúsaremu-naopa'a kónaunda Yútiyaa-ayampaken-Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaíyavesa íma áraire kwésewai sinkamovo sé'a súwa'naa umai

námúnaa seró. mivá'á Áánútuna kwaási máyáawai túwa'naa on-óntántávésa aamoí ónááontave'a námúnaa seró. ³² mimbáyái ánásasuwaanana Áánútumo owémó sína'o é'a aamoí é'a kentópa'a kweéme'a kotuwáné'a aúnái'a umái ménaumne. ³³ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya keinárawate máyáaye sé'a námúnaa kwésunda árair-aimban-iyé.

16

kawe'á umái máéro siráin-kwasai.

¹ moórá-ininko áwí'a Vípi kesímánaakaanta éna Áánútuna kwaási Sénkíríyaa-naopakewai kwétuwa'naa-isa'a kwenáái simátimune. ² keinárawate kwesé Ísóigona kwaási ontávé'a kentópa'o kwínimba aamoí umánke'a keséya maiyó sé'a évaka-tantaa'o kwempímbó ímo kwáyáinda áwa'naa oro. sáwívarawai túwa'naa ena kenkwará'á súwa'naa intávé'a pó'a áwa'naa oro.

³ moórá-ininko áwí'a Párisiraawe awaikó áwí'a Ákwíraawe kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. mindáraiye kewé Ísu Káráisitina mayáiyá kwémayaumne. ⁴ ááéma sinkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai súwa'naa uráaya'a aamoí kwéumatinkaumne. kewé su'mai ímanivo ó'onkaa-kwaasi ó'on-o'om-baravakewai Áánútuna kwaásigwara'a aamoí kwéumatinkaawe. ⁵ mindáraití naaúmpa'a Áánútuna imáyáa ésa torupamáí kwémaewaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

moóráwái áwí'a Épinitasi kwemá kesí kwaási-i'a kwéintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá Ésiyaa-maravakewai aiva'á Ísu Káráisitín-aaiyavena áraire siráiwaiman-iyé. ⁶ moórá-ininko áwí'a Máriaantave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá keinárawatavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiye. ⁷ kae'á Yútaa-kwaasi túwí'a Ádónaikasiye Yúníyasinteyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. kemá Ísu Káráisitín-aaiyave'a íma áraire siráundara'a áraire siráayawai Ísuna aantá-kwaasiyomba minkáé'nárai tuwánaraan-kwaasirai ésarai ááéma kesé ándáma uráaiye.

⁸ moóráwái Ámpíríyetasintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesí kwaási-i'a éna Ísóigoe tarúmai máyáiyé. ⁹ moórá Épáanintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesé Ísu Káráisitina mayái kwémayaiye. moóráwái kesí kwaási-i'a iwáímá áwí'a Sítékisintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. ¹⁰ moóráwái Ápérísi Ísu Káráisitina aampa'á asiramái kwégwaraiwaintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune.

Árísítopurasina akúntávé'a kawe'á umái máéro kwésimatimune. ¹¹ moórá Yútaa-kwaasigo áwí'a Érótiyoninteyave'a Násísáasina akúmbá Ísu Káráisitina kwaásiyeyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

¹² moóráwai Táráívinae moóráwai Táráivosiye mindárai Ísóigona mayái kwémayaayawaiyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. moóráwai Pésisi Ísóigo Ísuntavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiwaintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. ¹³ moóráwai Árúvusi Ísu Káráisitina mayáímó kwémaenamo usáyaaitaraiwainte anówa kesinóraamba uráin-ininkoteyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. ¹⁴ évakarawai túwí'a Ásínkiritasiye Vírígonowe Émísiye Pátáropasiye Émásiye miwísé Ísóigona kwaási máyáawaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune. ¹⁵ évakarawai túwí'a Vírórógasiye Yúriyaawe Nériyasiye kwenámáánaakowe Órímpasiye miwísé Áánútuna kwaási máyáawaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

¹⁶ keinárawapimba moórá-morawaiti imáyáa kwée'a tiyáámba tíméro. Ísu Káráisitina kwaási amáparawai keinárawatavesa sésa kawe'á umái máéro kwésimatimewe.

¹⁷ kesí kwaásiyono. maarán-áímbá asiramái simátimune. évakarawai simátímaakunda-aimba íma kwa'mái sésa kampar-áímbá kwésimatimewasa isésa taaínkaar-esa évakarawai kawer-ámbá tuwésa sáwí-ampa'a kwégowe. kárákwiye'a mirán-kwáásí tínaaemba umátíméro. ¹⁸ mirán-kwáásí kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitina mayái íma kwémaesa sáwí-imayaayavesa tirááyavaimo om-báyái kwémaesa kampa'á simátiyuwanae sésa kwaasái kwésimatimesa simái tirumbá kwéqiraraawaša ímo kawe'ó umáímo aaimó ísáawai minkámpár-áíntávésa áraire kwésewe. ¹⁹ keinárawa'o áséi-kwasaimo asiramáímo taagwiyávón-aimba amáparawai kwéisaantave'a imáyáa é'a aamoí kwéumatinkaumne. kawe'-má'yáiyávé'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-mayaiyave'a íma imáyáa kwéomba mindá sirááíma kwétaiye. ²⁰ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya túwa'naa ína'a sáwíyanka'a Sáátáánigomba usáyaaitanaaowe. kentáásí Ísóigo Ísu úwoi túwa'naa úmae íyíntave'a námúnaa kwésune.

²¹ kesé mayái kwémayaiwai áwí'a Tímóti kawe'á umái máéro kwésimatimiye. évaka-Yutaa-kwaasi túwí'a Árúsiyasiye Yésónowe Sósipataawe kawe'á umái máéro kwésimatimewe.

22 kemá Tétiyasi Póro sin-áímbá maanáúvái kwéagaye'a keináraware kesé Ísóigona kwaási úndayave'a kawé'á umái máéro kwésimatimune.

23 moóráwai áwí'a Káyási kawé'á umái máéro kwésimatimiye. kwená naaúmpa'a kwégwaunasa Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi mindáúmpá'á torupamáí kwémaewe. moóráwai áwí'a Érásátasi kwená naaópakewaiti óntanka'a kárakwiraiwai kawé'á umái máéro kwésimatimiye. moóráwai áwí'a Kótasi Áánútuna kwaásigo kawé'á umái máéro kwésimatimiye.

[²⁴ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úmae íyimba árair-aimban-iye sé'a námúnaa kwésune.]

25 Áánútu áwí'a anómba úmae íyóno. Ísu Káráísitin-aaí áséi-aimba kwésimatimun-aimba ísare'a áraire kwéseмба póna Áánútu kanaán-umai asiramátínkáimba pó'a kwenááiyave'a asirayán-ímáyáá kwéowe. naaóvá'á Áánútu mináséi-kwásái aúpá'á makówasa kentáá síkwá'náwe miwí tisaavutantamba uráawaiye mináínkóná ááimba íma ísaraawe. ²⁶ Áánútun-aaí simátímakaawai mináímbá agaimakáawe. Áánútu maí'mai'a kwéiwai ívé'a paáriníye kwésimba pósa amápa'-maravaken-kwaasi mináínkóná ááimba isánááowe, mináíntávésa áraire sésa taagwiyavónááontavena mináínkóná ááimba paáruraiye.

27 Ísu Káráísitimo uráintaveta Áánútu áwí'a anómba úmaeta kwéiyune. Áánútu mimbórá-Ísóígó ména kweyáá amápa-tantaatavena ísaraiwai kwenáwí'a anómba úmaeta kwéiyundaya árair-aimban-iye.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

1 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai ava'moraé-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Évésasi-naopa'a ména maanámbá agaimái Kórinti-naoraa-kwaasi mátímakaiye. Kórinti-naopa'a anón-daopa'a Ákáyaa-marava'a kwáyon-daopa'a Kíríki-kwaasi sáwíva'a máyówasa évaka-Yutaa-kwaasigwara'a máyáapa'an-iyé. ááéma Póro Ísun-aii kosimátíma'mae iyúwasa Ísuna aampa'á kwégwesa mésa naaémba taaínkaa'a ésa sáwí'a umái máúwana Póro minámbá iséna maanámbá agaimái tuwówasa mátímakaawe.

¹ kemá Póro maanámbá agaimarúmpo isáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kembá aantá-kwaasi-i'a umái ításinkena séna Ísu Káráísitin-aii kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. kentáásí kwaási áwí'a Sósénisintave'a súnana maanáúvámá kwéagayaiye. ² Áánútuna kwaási Kórinti-naopa'a máyáawai isáaro. Áánútu kwendéi-i'a umátínkaraisa'a Ísu Káráísitiye tarúmáimo máyáawai isáaro. amápa'-maravakewai Ísóigo Ísu Káráísitimpa'a námúnaa kwésewaiye keináraware Áánútu ítátinkaraiye. Káráísiti miwírá'á kárákwiraiwai éna kentáárákwárá'á kárákwiraiye. ³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

⁴ keinárawatave'a isámai aasiyaasí Áánútumpa'a súwi kwésune. Áánútu Ísu Káráísitina mayáiyávéna imáyáa éna kwétuwa'naa-imba mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ Ísu Káráísitiye tarúmáimo máyáantavena Áánútu kawé'ó umátínkáimba keinárawapimba anómba uráintave'a pó'a kwenáái isé'a kawé'á umái kwésimatimewe. ⁶ Ísu Káráísitin-aii simátímakaunata tirumpimbá tátoke'a asiramái mé'a pó'a kwenáái kawé'á umái kwésimatime'a ⁷ Ísóigo Ísu Káráísitimo marapá'ó kumínimba amu'maré'a máyáamba Áánútun-amanko kwétimin-asirayamba maimái tátokaawe. ⁸ asiramátínkáva'a iyínana póna naaén-kanaamo Ísóigo Ísu Káráísitimo kumínín-kanaa tínana kempímbá sáwí-aimba íma kwéniye. ⁹ Áánútu sintení'o kwéena kwenááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitinte tarútinkaindayavena tááyaraimba sintení'o kwéiwai póna mirá uráiyé.

taaín-taimba uráan-kwasai.

10 kesí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitina asirayámbá símakaintave'a asiramái kwésimatimune. mimbórá-áimbá sé'a íma taaínkaari'a é'a mimbórávímbá mé'a mimbórá-ímáyáá é'a mimbórá-máyái máyáaro. 11 keinárawatopakemba moórá-ininko áwí'a Kórówina akúmpákén-kwáásí évakarawai tasimásimesa sésa keiyái aaisan-áimbá kwésesa taaínkaar-umai máyáawe tasimásimakaawe. 12 mináísán-áínkóná ááimba évakarawai sé'a Póro kentáásí anóna'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Ápórosi kentáásí anóna'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Pítaa kentáásí anóna'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Ísu Káráisiti kentáásí anóna'an-iyé kwésewe. 13 Ísu Káráisiti mimbóráwái anóna'a máyáivo íma taaínkaa'a umái máéro. kemá Póro íma keinárawatave'a imáyáa é'a taairá'a pukáumne. íma kentávé'a ísámai nombá pékaavo Ísuntave'a ísámai nombá pékaawe.

14-15 évakarawai sé'a Póro kentáásí anóni'a índayavena nombá pésinkaraiye sevó sé'a sáwívarawai íma nombá pétinkaraunda mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. keinárawapinkemba íma sáwívarawaiman-ivo kae-kwáásí túwí'a Kárísipasiye Káyásiye minkáé'náraiye su'mai nombá pétinke'a sáwívarawaimo ímo pétinkaraundayave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. 16 ánivo moóráwái áwí'a Sétevanasiye kwená akúné nombá pétinke'a imáyáa é'a á'owima íma pétinkaraumne. 17 Ísu Káráisiti íma simásimena séna nombá pétinkamae naauwó íma simásímakaivo áséi-kwasai simátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. Ísu Káráisiti taairá'a pukáin-ainkona ááimba íma ísáavo sé'a Káráisitín-ai avora'á kwésimatime'a kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áimbá íma sé'a tavisí-áimbá íma kwésimatime'a avora'á Káráisitín-ai kwésimatimune.

Ísumo pukáimba Áánútuna asirayánkómán-iyé kwaasái.

18 sáwí'o umáimo kwémaewaina aambó kwégwaraawai Ísu Káráisitimo kwaásiyavenamo imáyáa éna pukáin-aintavesa sésa úwoi-aimban-iyé kwésevo Áánútunopa'o kwégon-amba kwégwaraundawaiya mináíntávéta séta Áánútu kwésuwa'naa in-ásíráyámbá iyéyá kwésune. 19 sáwí'o umáimo kwémaewaina aambó kwégwaraawaiyavena Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna marapá-kwáásí kawer-ímáyáámán-iyé kwésen-imayaa ánásasuwe'a ó'on-o'on-imayaagwara-kwaasiti imáyáa maitiyuwánaumne

agaimaréna siráiyé. ²⁰ marapá-tántáátávésa kawer-ímáyáá kwéowaiyavena Áánútu séna minímáyáá úwoisan-tantaa'an-iyé siráiyé. kawer-ímáyáágwáráwái íma aiva'á kwíyasa pósa áamáambo ísaraawai íma aiva'á kwíyasa pósa marapá-tántáátávésa kwaasái símae kwénaaowai íma aiva'á kónááowe.

²¹ Áánútu kawer-ímáyáá éna séna marapá-kwáási miwítí kawer-ímáyáávínkémbá íma kanaán-umai kesí ááimba suwánanaaowe súmbanivo imáyáá éna séna kesááiyavesa áraire síyawai sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne Áánútu súwata mináséi-kwásái kwésimatimunasaya évakarawai úwoi-aiban-iyé kwésewe.

²² Yútaa-kwaasi sésa ímo awánaanda-i'o inatá Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraireya sénaumne sewasá Kíríki-kwaasi kawer-ímáyáámán-iyé kwésen-imayaa kwéavakaa-ombanivo

²³ kesáá Ísu Káráisitimo kentááyávénamo imáyáamo énamo pukáin-ainta kwésimatimunasaya Yútaa-kwaasi mináímbá isésa Ísu Káráisitín-gai tínaaemba kwéumamewasa Kíríki-kwaasi mináímbá Áánútuna kawer-ímáyáávínkén-áímbá isésa úwoi-aiban-iyé kwésewata ²⁴ Yútaa-kwaasivinkene ó'onkaa-kwaasivinkene Áánútu ításinkaraiwaiya séta Áánútuna kawer-ímáyáávínkémbá Ísu Káráisiti pukáisana Áánútuna asirayánkó sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaintaawe.

²⁵ marapá-kwáási sésa Áánútuna imáyáá úwoi-imayaaman-iyé kwésen-imayaa kawer-ímáyááo póna kwaásiti kawer-ímáyááómbá usáyaaitaraiye. kwaási sésa Áánútu aamoisayámbá iyémó kwésen-aamoisayanko kwaásiti asirayámbá usáyaaitaraiye.

²⁶ kesí kwaásiyono. Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkaronka'a máyówaina ááimba imáyáá oro. keinárawapimba marapá-kwáási túranka'a kawer-ímáyáágwárá-kwáási íma sáwíva'a máémba moóra-mora-umai mé'a marapá-kwáási túranka'a asirayán-kwáási íma sáwíva'a máémba moóra-mora-umai mé'a marapá-kwáási túranka'a túwí'o kwáyon-kwaasi sáwíva'a íma máémba moóra-mora-umai méraawe. ²⁷ marapá-kwáási

sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umáí ítátinkena marapákén-kawér-ímáyáágwárá-kwáási Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáási kawer-ímáyáá úwoisamban-iyé sénááontavena Áánútu mirán-kwáási ítátinkaraiye. marapá-kwáási sésa aamoisayán-kwáásímán-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umáí ítátinkena marapákén-

ásiráyánkwará-kwáásí Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáásí asirayámhá úwoisamban-iyé sénááontavena Áánútu mirán-kwáásí ítátinkaraiye. ²⁸ marapá-kwáásí sésa úwoi-kwaasiman-owe sésa simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye ímo méraawaiye Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkaraiye. marapá-kwáásí sésa anón-kwaasiman-owe kwésen-kwaasi ánásanaaontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye. ²⁹ Áánútu aúranka'a miwí kentúwí'a íma mósá maránááontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye. ³⁰ Áánútu Ísu Káráísitinte tarútinkaraisa'a máyáawana póna Ísu Káráísiti kentáásí kawer-ímáyááóná ááini'a Áánútu umánkaraiye. Ísu Káráísiti pukáintavena Áánútu kwenaúranka'a arupíya umásinkenaya kwená kwaási-i'a umásinkenaya sáwí'o umáiyáamo máyaundavinkenta maisiyuwéna siráísata máyaumne. ³¹ mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna moóráwaimo kesúwí'o mósá maránáe sénamo éna íma mirá éna Ísóigo áwí'a mósá maráíno agaimaréna siráíye.

2

Ísu taaira'á pukáin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentópa'o komé'a Áánútun-aaí paárurain-aimba kosimátimewandara'a kesúwí'a maé iyígwáe-aimba íma simátimé'a Áánútun-aaí avora'á simátimakaumne. ² ááéma imáyáa é'a sé'a kentópa'a komáénda íma mirám-baaran-tantaakona imáyáa é'a simátimé'a Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a kentááyáváyé séna taaira'á pukáin-aine su'mai imáyáa é'a kosimátimenaumne sé'a ³ kentópa'a komáéwandara'a sáá'a kwégowa'a tavaravamá kwéuwa'a aamoisayán-kwáásí mé'a ⁴⁻⁵ aaimó simátimewandara'a Áánútun-aaíyavesamo áraire síyawaina ááimba íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkémbán-ivo Áánútuna asirayámpínkémbán-iyé sé'a simátimé'a Áánútun-amankona mayáíyé asirayáné agaráátinkááwána'a awánaraawe.

Áánútuna kawer-ímáyáágóná kwaasái.

⁶ Áánútuntave'a asiramái máyáawaiyave'a kawer-ímáyáávínkémbá kawer-áímbá kwésimatimune. minkáwér-ímáyááó marapá-kwáásívínkéne marapá'ó kárákwiraawaimo ánásanaaowavinkene ímanivo ⁷ minkáwér-ímáyááó Áánútumpakemban-iyé. Áánútu maramá íma urónka'a

séna to'mayaa é'a naaémba paáronana mindá'á kawe'á umátinkainasa ságyan-ayampa'a ménaaowe siráimba kentááyávéna séna minkáwér-ímáyáá aúpá'á makáimba póna kwáyowasa ⁸ marapá'ó kárakwiraawai íma kawe'á umái ísaraawe. ísaresaraai Ísóigo ó'oran-aainkwarawaimba taaira'á íma tuvúwúwana pukáisino. ⁹ mináíntávéna naaóv'á Áánútun-aaí aúváiivimba agaimaréna séna

Áánútu to'mayaa umái kwembó tirumbó amén-kwaasi timíniye. túrandei íma awánésa táá'a íma isésa íma imáyáá uráan-tantaa'a Áánútu to'mayaa úmakaimba timíniye

agaimaréna siráíye. ¹⁰ ánivo Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya ména Áánútumo to'mayaa úmakainta agaráásínkaraintaawe. Áánútun-amanko amápa-tantaa'a awánéna Áánútumo kwenarumpimbó imáyáá éna to'mayaa úmakaimba awánaraiye. ¹¹ kwaásimo ombá moóráwaina imáyáá íma kwéawanaivo kwenamankówé su'mai kwéawanaiye. miráumai Áánútuna imáyáá íma kwéawanaavo kwenamankówé su'mai kwéawanaiye. ¹² Áánútu marapákén-ásíráyámbá íma siménaya kwenamankómbá ai'marówana keséya ména asirayámbá símakaiye. Áánútumo to'mayaa umáímo kwésiminta awánanaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbáyáiye.

¹³ mináíntá kwésimatimunda íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áimbán-ivo Áánútun-amanko simásímakainainta kwésimatimune. Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáin-kwaasiyaveta Áánútuna árair-ainta kwésimatimune. ¹⁴ Áánútun-amankomo tirumpimbó ímo máyáiwai kwemó kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwémaesa mintántáátávésa sésa úwoisamban-íye kwésesa marapá-kwáásí Áánútun-amankomo kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwéisaavo Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwaiye su'mai mintántáá'á isésa kawe-tántáá'án-íye kwésewe. ¹⁵ Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai kanaán-umai amápa-tantaakona ááimba taaínkaar-umai sáwí-aaine kawer-ááiné kwéisaavo marapá-kwáásí Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai tuwánésa miwítí mayáígóná ááimba íma kwéawanaawe. ¹⁶ naaóv'á Áánútun-aaí aúváiivimba agaimaréna séna

Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma ísáamba pósa íma kanaán-umai kwená imáyáa arupí kwéumankaawe

agaimaréna siráimbanivo Áánútun-amankomo sirumpimbó máyáiwaiya Ísu Káráisitina imáyáaya kwéisaumpo marapá-kwáásí kentáásí mayáígóná ááimba íma kwéawanaawe.

3

Áánútuna mayái-kwáásítí kwaasái.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútun-amankomo tirumpimbó anómbo umáimo máyáin-kwaasimo kwésimatimundantemba kentópa'a komáyaawandara'a keinárawa'a íma mirá simátimé'a Ísu Káráisitintave'o ímo asiramáimo máyón-kwaasi untávé'a taíntuwe-yaintuwe'a simátimakaumne. ² umarambó asirayán-tómbó ímo tímémbo náámbo tíméntemba Káráisitin-aaima íma asirayán-áimpímbán-ivo etóyói-aimpinkemba simátimakaumne. ááéma íma kanaán-umai ísaraantave'a mirán-áimpínkémbá Káráisitin-ai simátimakaumne. ívékwará'a mirán-umai mé'a pó'a íma kanaán-umai kwéisaawe. ³ Ísu Káráisitintave'a íma asiramái imáyáa kwéé'a marapá-tántáátávé'a imáyáa kwéé'a mé'a tirumbó sáwí'o kwéumatinke'o aaisan-áimbó kwéseмба marapá-tántáátávé'a imáyáa kwéé'a marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe. ⁴ évakarawai Póro kentáásí anónda'an-iyé sewasá évakarawai Ápórosi kentáásí anónda'an-iyé kwéseмба marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe.

⁵ kenkáí súwí'a mósá maré'a taaínkaar-umai máévainivo Áánútuna mayái-kwáásíráiyé su'mai úye. Ísóigo Ápórosintavena séna kesí mayái mayaaó séna kentávéna kesí mayái mayaaó súwakai kwená mayái mayááwáya'a Ísóigon-aaiyave'a áraire siráamba kwená mayái-kwáásírái úye. ⁶ kígauva'o ánáyumbo ontembá Ísóigon-ai simátimewanana námáimo umáimo siyútúwáantemba Ápórosi miráumai túwa'naa úwana Áánútumo ánáyumbo anómbo umátínkáintemba kwemá imáyáa tímúwa'a kwenáái tirumpimbá tátokaawe. ⁷ ánáyumbo iwáiyé námáimo umátínkáiwaiye mindárai íma anón-kwaasi óívo Áánútu anómbo kwéumatinkaiwai kwemá anónđakoman-iyé. ⁸ ánáyumbo iwáiyé námáimo iwáiyé mimbórái'a umái máyaayamba póna Áánútu miwítí mayáígóná meéyámbá tímíniye. ⁹ kesé Ápórosiye Áánútuna mayái-kwáásí úya'a keinárawa'a Áánútuna kígauraamba owatá miráyáámó úndaya Áánútundeiya úmpo mirápá'á kenkáiyávé'a íma imáyáa ombá keinárawa'a kwétaainaawe. íma taaínkaar-oráámbá kwétaainaawe. keinárawa'a Áánútumo kwéin-dankaani'a kwéowe.

10 Áánútu súwa'naa úwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. naambó kwéon-kwaasira'o kárákwiraiwaimo kawer-ímáyáámó énamo ávombo áyáintemba Ísu Káráisitinaaimo simátimakaunda ávonkaamba aitínkáva'a kówánasa minávónká'ó naambó kwéowai mimbáyái kárákwiyoro. 11 ó'on-avomba íma ayánááovo mimbórá-ávómbó Áánútumo á'o aimakáimba minávómbá Ísu Káráisitiman-iyé. 12 minávónká'á naambá ónááovo évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáímo imáyáamo kwéowai kwááyu-yantaa'a taaineiyé owáinéiyé iyasa évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo asiramáímo imáyáamo kwéowai asiramáímo kwaíkwaí'o ínín-tantaa'a kóri-ontandeiye ó'on-ó'on-ontandeiye ónááowe. 13 Áánútuna kwaásiti mayái naaémba paárindara'a iramó évaka-tantaa'o kénamo évaka'o ímo kaintembá Ísu Káráisitimo kumínín-kanaamo tindara'a Áánútuna kwaásiti mayái paárínana évaka'-mayai ánásainana évaka'-mayai úwoi kwéniye. 14 minávónká'ó naambó kwéomba asiramáímo kwaíkwaí'o ínín-tantaa'nei kwéowai miwítí mayái kwáyainasa miwítí kawe'-méyámbá mayánááovo 15 kwááyu-yantaa'nei kwéowai miwítí mayái ánásainasa mimbáyáígóná meéyámbá íma maésa miwíyé su'mai kawe'á umái ménaoowe. kwaásiti náaindaambo kágwisasamo miwíyé su'maimo kawe'ó umáímo máéntemba miwí mirá ónááowe.

16 keinárawa'a ímo taainkaar-umaimo máéraamba taainkaar-umai kwémaémbanivo Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáimba Áánútuna mono'-nánkáámbá kwéomba imáyáa oro. 17 Áánútuna mono'-námbá aoka'-námbá isa'á keinárawa'a mindánkáámbá owasá évakarawaimo keinárawa'o sáwí'o umátinkaawa'o sáwí'o umáímo máyáambo éna Áánútu miwí ánásasuwanimba ímo taainkaar-oráámbá kwétaainkaar-owe.

18 kentí imáyáao kampa'á simátiyúwáívo sé'a kárákwiyoro kwésune. marapá-kwáásí túranka'a kawer-ímáyáágwára-kwáásiyá úne kwésewai Áánútu aúranka'a kawer-ímáyáá ónááontavesa marapákén-kawér-ímáyáá íma aiva-tántáá'án-iyé seró kwésune. 19 marapá-kwáásí kawer-ímáyááwémó kwésen-imayaayavena Áánútu séna sáwí-imayaaman-iyé kwésiye. mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

marapá-kwáásí miwítí imáyáa mósá kwémaraawana Áánútu sisaná miwítí imáyáao kampa'á kwésimatiyuwaiye agaimaréna súwana 20 moórava'a agaimaréna séna kawer-ímáyááwémó kwésen-imayaayavena úwoi-imayaawe Ísóigo siráiyé

agaimaréna siráimba ²¹ mindáyave'a kwaásimo kwéowain-
auma íma maé iyóro. amápa-tantaa'a túwa'naa ínimba
kwáyáíye. ²² kemá Pórowe Ápórosiye Pítaawe túwa'naa
ínimba ónaundaya máyaumne. marawé amápa-tantaa'o
kwáyáíne úwoimo ménaaona'i. puwónááona'i. mindá
túwa'naa ínimba kwáyáíye. ívé'o kwáyáín-tantaare
naaémbo paárinin-tantaakwarare mindá túwa'naa ínimba
kwáyáíye ²³ keinárawa'a Kárásitina kwaási owaná Kárásiti
Áánútundeiman-íye.

4

Ísóigona aantá-kwaasiti kwaasái.

¹ keinárawa'a kentááyávé'a imáyáa é'a sé'a Kárásitina
mayái-kwáásí ésa Áánútumo aúpá'ó makáimba
agaráátinkena séna mináímbá simátíma'mae nááoro.
mimbáyáír'á kárakwiyo siráiwai owé-ímáyáá oro.
² moóráwaina mayáír'á kárakwiraiwaimo sisasamó ontembá
mirán-oro. ³ Áánútuna mayáír'á kárakwiraundawaiyave'a
keinárawara'o ó'owiya'o sé'a kawé'-má'yá'yá'i. sáwí-
mayaiya'iyó sé'o kwéseмба íma anón-imayaa é'a kesí
mayá'yávé'a íma awáné'a kawé'-má'yá'yá'i. sáwí-
mayaiya'iyó kwésune. ⁴ kesirumpinkén-ímáyááómó sénamo
kaweré su'mai uráanemo sínimba kawé'-má'yá'yá'i. sáwí-
mayaiya'iyó-aimba íma kendéímán-ivo Ísóigondei póna
kwésuwanaíye. ⁵ mindáyave'a Ísóigomo ímo kunkáindarare
Ísóigomo siráin-kanaamo ímo tiráindarare íma taaínkaare'a
sáwí'an-owe. kawé'an-owe íma seró. Ísóigomo kumíndara'a
kwaásiti aúpár-ímáyááwé kwaásiti ááine paárinana mitáwai
Áánútu kwaásiti kawé'-má'yá'yávéna kawé'an-owe síníye.

⁶ kesí kwaásiyono. arupí onááontave'a simátímakaunda-
aimba Ápórosiye kesémo siráunda íma kenkáír'áíyé
su'mainivo amápa-kwaasiyavaigwara'a siráumne. Áánútun-
aai aúvái-kwandaavimba agaimarésa siráantemba mirán-
oro. moórá-anondako áwí'a maé iyé'a moórá-anondako áwí'a
simái sáwí'a kwéomba kentúma maé kwéiyomba mirá ímo
oráámbá kwéowe. ⁷ keinárawa'a íma usáyaaítaraawain-ovo
mirámó kwéon-kwaasi-i'a Áánútu umátínkaraiye. Áánútu
mirán-kwáásí-í'a umátínkaraivo kentúma íma maé iyé'a sé'a
kesáá keyáárikata mirán-kwáásíyá máyaumne íma sero.

⁸ keinárawa'o maarán-áímbó sembá kampa'á
sé'a kawé-kwáásí-í'a umáíya máyaumne. íma
Ápórosiye Pórowe simásímakaayan-imayaavinkemban-
ivo kentáásí imáyáavinkenta Áánútuna imáyáa iséta

mindáraiya usáyaaitaraumne kampa'á kwésewe. keinárawa'o usáyaaitaraankakai keiráigwára'á miráumaiya usáyaaitauyasino. sáwí-yantaakomba usáyaaitaigwae sé'a súnnda íma usáyaaitaraawe. ⁹ imáyáamo únda Áánútu kwená aantá-kwaasiya amápa-kwaasi tínaaempata sínkarainta tínkamowasamo púwón-kwaasimo kwaási túranka'o mótinkesamo tínkankaantemba kwíyómpakenkwayo'narawa túrankare kwaási túrankare Áánútu kentáá mirá umásínkaraintaawe-imayaa kwéune. ¹⁰ Ísu Káráisitín-aaimo kwésimatimundayavesaya sésa sáwí-imayaagwara-kwaasin-owe kwésevo keinárawa'a kesávé'a sé'a Ísu Káráisiyiye tarúmaiya méta kawer-ímáyáágwára-kwáásiyá úne kwésewe. kesáá aamoisáyán-kwáásiyá úna'a keinárawa'a kesávé'a sé'a asirayán-kwáásiyá úne-imayaa owáímá pó'a kentúwí'a maé iyé'a kesúwíta kwétuwaawe. ¹¹ Áánútuna mayái maimaé kwénaaundaya ááéwe ívére nontáváiyé toóntáváiyé sáái kwésinkaisata íma naambá makéta íma kawer-únáánkwtói makáunasaya kwésinkamowata ¹² toómbá íma úwoi mayánaundayaveta anóm-bayai kwémaeta óntamba kwémayaunasaya simáímo sáwí'o kwéumasinkaanta Áánútu kawe'á umátinkaniye-aimba kwésimatimunasaya sáwí'o kwéumasinkaanta asiramái méta íma ivátuwaunasaya ¹³ kentáá súwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwéseмба anondá kawer-áimbá kwésimatimunasaya ááéwe ívére kentááyávésa sésa ovairáán-kwáásín-ovo miwí táái íma ísáaro kwésewe.

¹⁴ kesí iyámpóiyone sé'a imáyáa kwéundawai tááko pééi sína'a isé'a kawe'á ónááontave'a maanáúvái kwéagayaumne. ¹⁵ Káráisitina kwaási owasá sáwívarawai Ísu Káráisitín-aai kwésimatimemba íma sáwívarawai kentivoísái máyáavo aiva'á Káráisitín-aai simátimewana'a Káráisiyiye tarúmai máyáantave'a keyáá kentivomá úne. ¹⁶ mindáyave'a kwakwiyé'a sé'a kemó úndantemba mirán-oro kwésune. ¹⁷ mindáyave'a moóráwaimba Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kweémena kwíniye. kwemá Ísóigoema tarúmai máyáiwai íma siyuwéna asiramái ména kesááninkaamba umái máyáiwai kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kwéna Ísu Káráisiti aúranka'o máyaunda-aine Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáawai kwésimatimunda-aine kosimátimena kemó máyaundanten-umai máéro-aimba kosimátiminiye.

¹⁸ keinárawapinkemba évakarawai sésa Póro úwoi aúváivinken-aimba kwésivo kentáásopa'a aaimó simásimindayavenaya íma tíniye kwéseмба kentúma maé iráawe. ¹⁹ ánivo Ísóigomo owémó sína'o é'a sáwíyanka'a

kentópa'a kwé'a túmo maé iráawai siráan-aine su'maiyave'a íma kónaumpo miwítí asirayámbá Áánútunopakena'iyó. awánaandayave'a kónaumne. ²⁰ Áánútumo kentáará'ó kárákwiraimba maarán-iyé. íma aaineiyé su'mai kárákwiraivo Áánútuna asirayánká'ó kwémaewai miwírá'á kárákwiraiye. mindáyave'a Áánútuna asirayánkárá máyáa. íya Áánútuna asirayánkárá máyáao sé'a kotuwánanaumne. ²¹ imáyáa oro. keinárawatopa'o ímo kuráandara'o sáwí-imayaamo tuwé'o kawé'ó umáímo méwa'a kentí imáyáa é'a paru umáíya koménaumne. ímo mirámó uréwa'o é'a asiramái arupí koumátinkanaumne. mindáyave'a imáyáa oro.

5

avowán-awaininkomba mairáin-kwasai.

¹ keinárawapinkemba moórawai anómba sáwí'a éna avowán-awaininkomba mairáiyé sewa'á ísaraumne. keinárawa'a Áánútun-aiyave'a áraire kwésewai mirá-sáwí'ó kwéiwaintave'a étuwáao íma sewaná úwoi mirá kwéimbanivo Áánútuna aambó ímo kwégwaraawai íma mirá kwéesa mirámó kwéowaiyavesa sáwí-meyamba mayánááowe kwésewe. ² keinárawapimba moórawai ména anó-sawí'a kwéisa'a kawé'á umáíya máyaumne kampa'á kwése'a kentúma maé kwéiyovo sáwí'a uráin-kwaasiyavena kentirunkómó umbaimó táina'a minkwáási ai'mátuwaaro. ³ kemó kentópa'o komékai minánó-sáwí'ó uráiwaimba aavimbá mayanké'a sáwí'a kwéone súšina. kemá némpa'a mé'a kesí imáyáao kentópa'a kwáyáísa'a misáwí'ó uráiwaimba á'a aavimbá mayánkaraumne. ⁴ torupamáimo máiyampimba kesí imáyáao kentópa'a kwáyainana Ísóigo Ísuna asirayámbá keinárawate kwáyaintave'a misáwí'ó uráiwaimba aavimbá mayánkáaro. ⁵ Áánútuna kwaási kárákwiraampinkemba ai'mátuwenana Sáátáánigo umbaiyántáá'á amínana sáwí-amba tuwáinana Ísóigo Ísumo kumíndara'a kwembá airáníntave'a mirá é'a aavimbá mayanké'a aúwáaro.

⁶ kawé'á umáíya máyaumne kwése'a makáawanamo moórá-kisaamo kampindénamo imbá amápa-kisaava'o kóyáwé intembá keinárawapimba moórawai miráumai sáwí'ó índawai keinárawapimba tivó sé'a ai'mátuwaaro. ⁷ týótaasatanon-kanáa tóyo ésa Yútaa-kwaasi toómbó intóráíntantaa'a tuwésa aúná-tomba marésa sipisípi-araa'a tuvú'mái kwénaawe. miráumai Ísu Karáísiti kentááyáváyíé séna pukáimba pó'a aúná'í'a umái mé'a mindáyave'a misáwí'ó

uráimba kwétuwe'a kawe'á umái máéro. ⁸ sáwí'o kwéone sáwí-yantaatavaiye íma aamoí é'a kawe-tántáátáváyé áraraintavaiye su'mai aamoí oró.

⁹ ááema moórá-uvai agaimái simátíme'a sé'a aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaise íma máéro siráunda ¹⁰ mináímbó siráunda Áánútuna kwaásivinkembo mirámó kwéowaise íma máéro siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane túran-andawe ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí ésa mirámó kwéon-kwaasiyave'a íma sé'a Áánútuna kwaásivakewaimo mirámó íiyávé'a siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi amápa'-marava'o máyáamba íma tiyuwé'a miwísé úwoi máéro. ¹¹ ánivo agaimakáunda-ainkona ááimba maarán-áímbányiye. moórawai Áánútuna kwaási úne kwésiwai aarai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane aúran-andawe éna marapá-tántáátávéna aamoí éna Áánútuntavena íma aamoí éna simái túwí'a sáwí'o umátinkena uwo'aó'-nómbá néna uwo'aó'á kwéiwaise íma mé'a kwesé íma toómbá naaró. agaimakáunda-ainkona ááimba mirán-áíntávé'a siráundawe.

¹²⁻¹³ ímo Áánútunopa'o tiráawai kemá íma aavimbá maitinkánaumpo Áánútu aavimbó maitinkánimba mindá kwendéímán-iyé. keinárawapinkemba Áánútuna kwaási sáwí'o uráawai aavimbá maitinkáaro. keinárawapinkemba moórawai misáwí'ó uráindawaimba ai'mátuwaaro.

6

Ísóigona kwaásivimbo umbai-yántáá'ó kwáinda arupí umátinkáaro siráin-kwasai.

¹ moórá-aimbo sáwí'o kwéomba simátíménda ísáaro. keinárawapinkemba évakarawai sáwí'o ombá ímo Áánútunopa'o tiráan-anon-kwaasitopa'a mátinkare'a aavimbá maitinkáamba sáwí'a kwéovo Áánútuna kwaásiti anón-kwaasira'a mátinkare'a iséise é'a arupí umái máéro. ² naaémbe Áánútuna kwaási anón-kwaasi-i'a ésa amápa'-maravaken-kwaasi táái isésa kawe'-máayáiyé sáwí-mayaiye sésa taaínkaar-esa naaémbe mirá ónááovo ívé'a sáwíyan-aimba kanaán-umai iséise é'a arupí umái máéro. ³ naaémbe kwíyómpaken-kwayo'narawa táái isánááomba mindá anóntantaa'an-ivo marapá'ó máyáan-kwaasi tááimo arupí ónááomba mindá sáwíyan-tantaa'an-iyé. ⁴ moórá-yantaa'o arupí ónáe sé'o é'a Áánútuna kwaásivimbo túwí'o ímo kwáyainda-kwaasiyave'a arupí umásinkáaro íma sé'a túwí'o kwáyaindawaiyave'a arupí umásinkáaro seró.

⁵ sáwí'a kwéune sé'a misáwí'ó kwéomba ivátuwe'a kawé'a ónááontave'a maanáimbá kwéagayaumne. keinárawa'a sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwésembanivo íma aaí ísámai arupí kwéumatinkaavo ⁶ Áánútun-aaiyavesa ímo áraire siráawaira'a mátinke'a sé'a moórá-aimba arupí umásínkáaro sé'o kwéomba mindá sáwí'an-iyé.

⁷ Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasira'o mátinke'a aaivimbá maitínkáamba sáwí'a é'a Áánútuna aambá íma kawé'a umái kwégwaraawe kwésune. kentí anón-kwaasimo ísátinkaiyan-ainkomo éna ayááímó úwoimo kwénimba mindá kítoka'a sáwí'an-ivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasitopa'o aaivimbó maitínkáamba mindá anómba sáwí'an-iyé. ⁸ mirámó ombá Áánútuna kwaási kentívá'awaawi sáwí'a kwéumatinke'a kentúwíkwara'a sáwí'a kwéowe.

⁹ sáwí'o kwéowaimo Áánútumo kárákwiraipa'o ímo kónááowaimo ontembá kwéowe. kampar-ímáyáá íma é'a simátimunda-aimba ísáaro. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa kwaai keiyái kesuwainíné sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa aarai miráumai keiyái sáwí'a úmae kwénaaesá ¹⁰ umóyámbá ombá túran-anda ésa uwo'aó'-nómbá nésa uwo'aó'á ésa simái túwí'a sáwí'a umátinkesa kwétinkamesa umóyámbá ésa mirámó kwéon-kwaasi Áánútu kárákwiraipa'a íma kónááowe. ¹¹ keinárawapinkemba évakarawai mirámó uráan-kwaasiraani'a kwéombanivo kentáási Áánútun-amanko Ísóigo Ísu Káráisitina asirayándéí misáwí-yántáá'á maitiyuwéna Áánútundi-i'a umátinkena kwenaúranka'a arupí umátínkaraiye.

túwawaa'nei Ísóigona mayái mayánááon-kwasai.

¹² keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iyé kwésevo kemá sé'a évakari'o kwéomba íma kawé'a kwéumatinkaiye sé'a moórá-aimba amápari'o kwéunda kanaán-ivo évakari'o kwéunda miwá kembá tátoranintave'a a'áo kwésune. ¹³ toónkó tirumpimbó kumínintavena isaná tirunkó toómbó nánintavena kwáyáimba póna Áánútu minkáé-tántáá'á ánásasuwaniye. mirá ínivo túwawaatavesa ímáayáa ombá maarán-iyé. túwawaa'nei aarai-úmóyámbá ónááomba ímanivo mintúwáwáá'néí Ísóigona mayái mayánááowe. mirámó ónááontavena Ísóigo túwawaaka'a kwétuwa'naa-iyé. ¹⁴ Áánútu Ísóigomba pukáimpinkemba usásinankaraintemba kwená asirayándéí kentáá súwawaa'a usásininkanintaawe.

¹⁵ kentúwawaa'a Káráisiti aiyayaankaambo kwéimba pó'a éénánká'ó kwénaaında-ininkowe íma maé'a mimbórá-túmá

aú'mái máero. ¹⁶ moórawai eénánk'ó kwénaainda-ininkoe máyáimba mimbórá-túmá aú'mái máyááye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

minkáé'nárai mimbórá-túmá
ma'mái máyááye

agaimaréna siráye. ¹⁷ ánivo Ísóigoe tarúmai máyáiwai kwe-namankó kwesé máyáísana mimbóráí'a umái máyáye.

¹⁸ aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéomba tínaaemba umáméro. ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba túgo íma sáwí'a kwéivo aarai-úmóyámbó kwéomba túgo sáwí'a kwéye.

¹⁹ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba póna kentúma Áánútun-amankona naambá kwáyáimba á'a ísaraawe. kentúma Áánútundeima isa'á kesúma kendéyáámá póta sirááimo kwétaini'a úwoi ónaumne íma seró. ²⁰ Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáimba mimbéyámbá keinárawa'a kwendéimán-ovo marapá'ó máyáamba Áánútu áwí'a anómba úmae íyóro.

7

aaraimó kwémayaan-kwasai.

¹ évakar-aimbo agaimáimo sísa-uraan-aintave'a simátimune. awá-kwáásí aaráí íma maésa úwoimo ménaaomba mindá kawé'án-íye. ² ánivo keinárawa'a úwoi kwaásivimbo máyáawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné anómba kwéompimba máyáantave'a umóyámbá únava sé'o aaráí mayáiyasa kwaái mayáiyasamo ónááomba mindá kawé'án-íye. ³ kwaaiígó kwenáuma íma aambá aunínivo mindá awainínkóndéimá isaná awainínkó kwenáuma íma aambá aunínivo awaikóndéimá isaná miráumai kwenáwa'na-awa'náa umái méyaaoye. ⁴ awainínkó kwenáuma íma kárákwiyisana awaikó kwégarakwisana awaikó kwenáuma awainínkó kwégarakwiye. ⁵ íma aambá aunésarai ánivo kanaán-íye sésarai Áánútuntavesarai imáyáa ésarai námúnaa símae iyóyááoyantavesarai sáwíyan-kanaa agándayaaoye. minkánáá ánásainasarai mimbórávimbá koyauwé'mái méyaaoye. íma kanaán-umai kentúra'a kárákwirewana ayáátáaka'a nénka'a méyana kawé'ó umáimo méyan-asirayamba ánásainana Sáátáánigo sáwí'a ígwáe séna tavisivó sé'a simátimundantemba mirán-oro.

⁶ mináíntáv'e'a íma asiramái simátime'a sé'a mirán-oro sé'a mirán-áíntáv'e'o sísa omba simátime'a sé'a mirámó ónááomba kawé'án-íye kwésune. ⁷ kemó aaraimó ímo makáundantemba amáparawai mirámó ónááomba siráái

kwétaiye. áńivo ímo mirámó óńááomba Áńńtu mirám-
baaran-tantaakona asirayámbá kwétimiye.

⁸ simátíménda awá-kwáásíyé ketor-íníné ísáaro. kemó máyaundantemba mirámó óńááomba kawé'án-íye. ⁹ áńivo ímo kanaán-umaimo kentúra'o kárakwiye'o é'a aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa óńááowe. aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa óńááomba mindá íma sáwí'an-ivo úwoimo mésamo aaraí mayánae-imayaamo anómba únavo sé'a aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa óńááomba kanaán-íye.

¹⁰ aaraí máyáísana kwaai máyáísana kwéowai simátíme'a sé'a íma kesí imáyáavinkemban-ivo Ísóigona imáyáavinkemba kwésimatimune. aaraigó awaikómbá íma auwéna kówino. ¹¹ áńivo awaikómbó auwénamo éna ó'omba íma kwaai mayáino. ímo mirámó énamo éna koyauweréna awaikónópa'a tíno. kwaai íma kentuwainímbáá'a tí'mátuwaaro.

¹² moóra-aimba simátíménda Ísóigo simátimiyo íma siráivo kemá kwésimatimune. keákwákómó ékai awaikó Áńńtun-aaiyavena áraire siráísana awainínkó íma áraire kwésin-ininko awaikóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaino. ¹³ áńivo awainínkó Áńńtun-aaiyavena áraire siráísana awaikó íma áraire kwésiwai awainínkóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaino. ¹⁴ kwaai Áńńtun-aaiyavena íma áraire kwésiwai awainínkó Áńńtun-aaiyavena áraire siráin-ininkoe tágárotamai máyáintavena Áńńtu séna awaikómá isaná póna kanaán-íye kwésiye. aaraí Áńńtun-aaiyavena íma áraire kwésin-ininko awaikó Áńńtun-aaiyavena áraire siráiwaiye tágárotamai máyáintavena Áńńtu séna awainínkómá isaná póna kanaán-íye kwésiye. ímo mirámó kwéinkakai miwítí iyámpói Áńńtuna kwaásiti iyámpóiraamba íma osinó. áńivo miwíyávéna Áńńtu séna kesí kwaásiti iyámpóiraamban-owe séna kanaán-íye kwésiye.

¹⁵ keákwákómó ombá awaikó Áńńtun-aaiyavena áraire siráísana awainínkó íma mirá kwésisana awainínkó áraire siráísana awaikó íma mirá séna auwé'a kónáe sésa mirá óńááomba kanaán-umai kóyáwé óńááowe. Áńńtun-aaiyavesa áraire sewái owasá íma áraire sewáíye íma tarúmai máyáamba pósa kóyáwé óńááomba kanaán-íye. Áńńtu paru umái ménaaontavena tááyaraimba pósa auwé'a kónáe sésamo ésa kanaán-íye. ¹⁶ aaraí ísáaro. enawaikómbá áwa'naa inanawá Áńńtun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. mináímbá íma ísaraawe. áńivo kwaai ísáaro. enawainínkómbá áwa'naa inanawá Áńńtun-aaiyavena

áraire síní. íya áraire síníyo. íma ísaraawe. mindáyave'a íma ááema tuwé'a kóyáwé oro.

Áánútu kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro siráin-kwasai.

¹⁷ Ísóigo amápa-kwaasi tínkámae kuráimba kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro. Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáan-kwaasi mináimbá kwésimatimune. ¹⁸ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o mé'o Yútaa-kwaasi kentúmo kárámaimo araa'énamo owasamó ó'onkaa-kwaasi kentúmo ímo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba mindá kanaán-ivo úwoi mirá kwéé'a ó'on-kwaasi-i'a ónáe íma sé'a máéro. ¹⁹ túmo kárámaimo araa'énamo owasá ímo túmo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aaimo kwétaagwiyavesamo máyáamba anón-tantaa'an-iyé. ²⁰ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai miráumai máéro. ²¹ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meéyámbakaawaiti mayáímó mairáawaimo ombá íma anón-imayaa ombánivo mimbáyáímó tuwánáaon-ambo kwáyaina'o é'a tuwánááowe. ²² Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meéyámbakaawaiti mayáímó mairáawaimo é'a Ísóigo sáwí'o umáímó máyáampinkemba iyátínkaraiwaiman-owe. ánivo Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a úwoimo máyáawaimo é'a Ísu Káráisiti meéyámbakaisa'a kwená mayái-kwáásín-owe. ²³ Ísu Káráisiti pukáimba keinárawatavena mimbéyámbá uráisa'a kwená kwaási-i'a uráamba pó'a kentí imáyáa tátoranae síya'o é'a a'áo sero. ²⁴ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai Áánútuwe tarúmai máéro.

awá-kwáásítí kwaasái.

²⁵ awá-kwáásíyávéna Ísóigo íma asirayán-áimbá simásímakaisa'a kesí imáyáavinkemba kwésune. Ísóigo arumbá umásínkáintave'a súnnda-aimba pó'a kawer-áiné sénááowa'a simátimune. ²⁶ umbai-yántáá'á kwáyáintave'a imáyáa é'a kwésumpo máyáantemba miráumai máéro. mirámó iyamba kawe'án-iyé. ²⁷ aaraí makáawai tí'mátuwanáe íma síyasa aaraí íma makáawai aaraí mayánáe íma seró. ²⁸ ánivo aaraimó mayánáaombo é'a íma sáwí'a ónááowe. inamarúmó kwaaimó mayánáaombo é'a íma sáwí'a ónááowe. aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááomba marapá'ó ménaaomba umbai-yántáá'á kwénimba mindá imáyáa é'a mirán-ovo sé'a aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááomba kawe'án-iyé kwésune.

29 kesí kwaásiyono ísáaro. Áánútumo siráin-kanaa sáwíyanka'a ánásanimba pósa aaraimó makáawai miwítí umbai-yántáátávésa íma anón-imayaa ésa aaraimó ímo makáawaimo mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máero. 30 tirunkómó umbaimó kwétaiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo umbaimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máero. tirunkómó aamoimó kwéiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo aamoimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máero. 31 marapá-tántáá'ó kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa mirám-báyáímó ímo kwémayaawai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máero. marapá'ó máyáan-kwaasimo kwémayaam-bayai ánásanimba pó'a sún-da-aimba marapá'ó kwáyáin-tantaatavena íma aiva-tántáá'án-iyé seró.

32 marapá-tántáátávé'ó ímo anón-imayaamo ombá siráái kwétaiye. awá-kwáási Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa Ísóigomo aamoimó kwéini'a kwéovo 33 aaraigwáráwái marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwainímbáá'ó aamoimó kwéom-bayai kwémayaawana 34 kaer-imáyááo kwétavisiye. ímo kwaaimó mairáan-inaamaru-inine Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa sésa súwawaare imáyáawe Ísóigomba aménáe kwésevo kwaaigwárá-ínímbá marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwai'máá'a aamoí ígwáe sésa mirám-báyái kwémayaawe.

35 aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa oró-áímbá íma kwésumpo túwa'naa ónaunda-aimba kwésimatime'a kawé'á umái ménaaontave'a mináímbá kwésimatime'a Ísóigontave'a imáyáa é'a kwená mayáiyé su'mai mayánááontave'a mináímbá kwésimatimune.

36 moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo ménamo naaémbo kwentávénamo mayánáe-imayaa anómba énamo sénamo íma kawé'á umái máyaunda pó'a mayánáemo síndamo amápa-tantaa'ó kanaamó ínanamo éna úwoi mayáníye. mayáíndamo éna kanaán-iyé. 37 moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo kwená imáyáamo asiramáímó énamo kwenáúra'ó kárákwiyenamo sénamo íma mayánaumpo úwoi méníye sínanamo amápa-tantaa'ó kanaamó ínanamo éna mirámó énamo ímo mayánímba kawé'án-iyé. 38 miráumai

moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaindawaimo mayánimba kawé'án-ivo moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaindawaimo ímo mayánimba ávááraumai kawé'án-iyé.

³⁹ áamáánko séna keákkwákómó ésarai awaikó máyáindara'a tarúmai méyana awaikó puwínana kwaaiyávénamo ankáínana Ísóigona kwaásigokare su'mai maíno. ⁴⁰ ánivo imáyáa é'a ímo kwaaimó maénamo úwoimo ménimba arunkó kawé'á kwéinana méníye. Áánútun-amanko mináíntávéna mimbórá-áimbá kwésiye-imayaa kwéune.

8

póimo tuvú'mái kampar-ísóigómbá ámén-kwasai.

¹ agaimái sísa e'a sé'a póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kárámaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánaundaya kanaawá'iyó-aimbo sísa e'o sen-áimbá simátíménda ísáaro. mirám-baarawaina ááimba awánasaraundaya póta miráyá ónái-aimba ááéma íma seró. mirámó kwéombo é'a kentúma maé kwéiyovo kwaásimo tirumbó tímémbó kwétuwa'naa-omba mindá kawé'án-iyé. ² évakarawaimo moórá-yantaatavesa imáyáa ésa sésa á'a awánasaraumnemo kwésiyawai íma kanaán-umai awánasaraavo ³ Áánútumbo tirumbó améwanamo imbá Áánútu miwí tuwánasaraiye.

⁴ mináimbá imáyáa é'a ké'naan-aimba póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kárámaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánáon-aimbo sendá ísáaro. kwaántá-kwaasi íma asirayánkwárá-kwáásín-ovo mimbóráwái asirayánkwáráwái Áánútuma iyé-áintá ísaraumne. ⁵ kwíyómpare maraparé sáwíva-tantaa'a kwáyáísasa évakarawai sésa kentáásí asirayánkwáráwái ména kenká'á kárákwiraiye sewaná mirámó kwésentantaa'a sáwíva'a kwáyáivo ⁶ kesáá mimbóráwáintávéta séta kentáásí Áánútu éna kentáásivowama iyéyá kwésune. amápa-tantaa'a úmakaimba póta kwenáwí'a mósá maréta kwená kwaási-i'a úndayaveta máyaumne. mimbórá-Ísóigómá máyáimba Ísu Káráísitima póna Áánútumo siráintemba amápa-tantaa'a uráimba kwená asirayánkátá máyaumne. miráumai kwaántá-kwaasi íma asirayánkwárá-kwáásí owé-áimbá ísaraumne.

⁷ mináíntá ísaraumpo amáparawai íma ísaraawe. évakarawai póí tuvú'mái kwénesa kwaántá-kwaasiyavesa imáyáa ésa tímémáembanivo Áánútunopa'o tiráanka'a ááéraan-imayaa ésa kwaántá-kwaasi tímém-poiman-iyé

sésa mimpóí kwénaamba tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéesa sésa mimpóímá ímo naaráámbá kwénaumne kwésewe. ⁸ mintómbó ímo néta nétaamo kwéundaya Áánútu íma imáyáa éna náundayavenaya aamoí umásinkenaya ímo náundayavenaya aamoí umásinkenaya íma mirá kwéiye. ⁹ kwaántá-kwaasi tímém-poimo né'o ímo né'o kwéomba mindá kanaán-ivo Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá ésa miwí tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a mirá ovó sé'a kárakwiyo. ¹⁰ keinárawa'a sé'a kwaántá-kwaasi íma asirayánkwáráwái ombá pó'a tímém-poimo úwoimo kwénaunda kanaán-iye sen-kwáási kwaántá-kwaasiti mono'-náúmpá'ó toómbó kwénaambo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáímo kwéowai tuwánésa sésa keséya mintómbá nánaumnemo kwésesamo kwénaamba tirumpinkén-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéowe. ¹¹ miráumai mintómbá kwénaunda kanaán-iye kwéseмба mindá Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai sáwí'a umátínkáawe. Ísu Káráísiti miwíyáwáiyé séna pukáiwai kentívá'awaawi sáwí'a umátínkáawasa sáwí-amba kwégwaraawe. ¹² kentívá'awaawi sáwí'a umátinke'a miwímó ímo asiramáímo máyáan-imayaa sáwí'a umátínkáamba Káráísitimba sáwí'a kwéumankaawe. ¹³ kemá Póro sé'a kwaántá-kwaasi tímém-poimo naanasá kesívarawaisai suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'o ama'ó ímo naanasá suwánésa misáwí-ámbá íma kwaránááowe.

9

Póro aantá-kwaasiti mayái kwémaena meéyámbá íma mairáin-kwasai.

¹ kwaási kembá íma kwétatoraavo Áánútu kesáái simátiminkwae séna aantá-kwaasi-i'a umásínkaraiwaima é'a súrandai kentáási Ísóigo Ísumba awáné'a kwená mayái keinárawapimba komayááwánda suwáné'a Áánútun-aaiyave'a áraire siráamba mindá kesí mayáígón-áuma paáruraiye. ² évakarawai kentávésa sésa íma Ísóigona aantá-kwaasiman-ivo úwoi-kwaasiman-iye kwésewa'a keinárawa'a íma kanaán-umai mirán-áímbá kwésewe. Ísóigo si'mákowa'a keinárawa'a kwenáái kosimátimewana'a áraire siráamba pó'a mindáyave'a imáyáa é'a kentávé'a sé'a árai'a Ísóigona aantá-kwaasiman-iye seró.

³ évakarawai keinárawapinkemba kentávé'a sé'a Ísóigon-ai simátiminkwae séna íma ai'mákaiwaiman-iye kwéseмба maarán-áímbá anondá simátimune. ⁴ áséi-kwasai kosimátimewandara'a toómbó ímo

meéyámbare'o úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino.
 5 Ísóigona aantá-kwaasiye Ísóigo ává'awaawiye Pítaawe tuwainímbáá'o tí'maesamo áséi-kwasaimo kosimátima'mae kwénaaontemba kemó kesuwainímbó áí'mae'o áséi-kwasaimo kosimátimé'o kenti toómbó úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino. 6 évakarawai áséi-kwasai kosimátimakaamba toómbó meéyámba'mai nánáaontavesa íma mayái kwémayowa'a úwoi toómbá tímúwasa naráavo Páánápáasinte kenkáiyavaiye su'mai imáyáa é'a sé'a toómbó náyáaoyantavesarai mayái kwémaesarai óntamba mairésarai toómbá kwémandaaie-imayaa kwéomba mindá sáwí-imayaa kwéowe.

7 maarán-áímbá imáyáa oro. i-kwáásí miwítí mayáírákém-béyámbá toómbá kwénaawe. kígauomo kwéowai minkígáúvákén-tómbá kwénaawe. póimo máráawai mimpóimá tuvú'mái úwoi kwénaawe. miráumai mayáímó kwémayaawai meéyámbá kwémaraawe. 8 mináímbá kwaásiti imáyáavinken-aimba kwésimatimumpo Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba mirán-áímbá kwáyáimba simátíménda ísáaro. 9 Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimaréna séna

kwaásiti toómbá úwítí-aramba ásima piyíndayavena puru-
 makankó aísamai tamái mapándáapa umái ásima
 pítúwáínka'a purumakankóná óika'a íma asááesa
 túwéwana úwoi ména évaka'a náníye

siráimba mimbáyáígóná meéyámbá póna mintómbá évaka'a úwoi náníye. Áánútu íma purumakantáváiyé su'maiyavena mináímbá agayaaó siráivo 10 kentááyavenagwara'a mináímbá siráiyé. kígauomo kwéowai mimpínkén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwémaraawe. námáimo kwéowai minkígáúvákén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwéowe. 11 miráumai keinárawapimba Áánútun-ai kosimátimakaundaya pó'a toóné évaka-tantaaremo úwoimo siménaaonta kawé'án-iye. 12 kentáásínaaemba évakarawai keinárawapimba Áánútuna mayái kogwémaesa sésa toómbá síméro suwa'á úwoi tímúwasa naráawe. miwímó toóné évaka-tantaare úwoimo mairáantemba kesáágwará'ó úwoimo máyáandaya kanaániye. kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo kemó simíyan-tomba siyáán-umai máyáanata Ísu Káráisitín-ai íma ísáavo séta kesí mayáírákémbá toómbá meéyámba'mai néta anóm-bayai kwémaeta íma ivátuweta mimbáyáírákémbá toómbá meéyámba'mai naráumne.

13 maarán-áíntávé'a imáyáa oro. Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a mayái kwémayaawai mindáúmpákén-

tómbá úwoi kwénaawasa óntan-taareira'a Áánútuntavesa pói tuvú'mái kwéagayaawai mimpínkén-tómbá úwoi kwénaan-aimba ísaraawe. ¹⁴ miráumai Ísóigo Ísu asiramái séna áséi-kwasai kosimátimiyawaitopakemba toómbá úwoi timíyasa nánááowe siráiyé.

¹⁵ keinárawapimba komé'a Ísu Káráisitina áséi-kwasai kosimátimewandara'a kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyombanivo íma maéta toómbá síméro íma siré'a ívékwara'a simígwáe sé'a íma maanáúvái kwéagayaumne. ávááraumaimo sááimo sinkáina'o puwónáe sé'o é'a toómbá síméro íma sénaumne. miráumai kesí mayáirákén-tómbó kwénaandayave'o é'a íma aambá áúsinkaaro. ¹⁶ Áánútu asiramái simásímakaisa'a áséi-kwasai kwésimatime'a mináséi-kwásáímó ímo kwésimatimekai kesópa'a umbai-yántáá'á paárisino. mindáyave'a mináséi-kwásái kwésimatimundayave'a íma kesúma maé kwéiyune. ¹⁷ kesí imáyáavinkembo áséi-kwasaimo kwésimatimekai meéyámbá mayánae súšina. íma mirá é'a Áánútu simásímakaintave'a kwésimatimune. ¹⁸ mindá árair-aimba póna kesí meéyámbá maarám-béyámbán-iyé. áséi-kwasai kwésimatimunda toómbó úwoimo kwémayaundarakai kanaán-isinó. toómbá íma úwoi mairáunda pósa íma maarán-áímbá sénááowe. áséi-kwasai ísaraundarata toóntá ámakaumne íma seró.

áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyé. áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyé.

¹⁹ keinárawa'a kembá íma táto'makaawa'a kemó siráanteni'a kwée'a toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo íma maéta mirán-tántáá'ó mairáundarakai esimái-kwaasi Áánútunopa'a tiráasino. íma mairáundayave'a sáwívarawai túwa'naa únasa Áánútunopa'a kwétewe.

²⁰ Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááontave'a Yútaa-kwaasivinkemba mé'a miwímó ontem-báyái kwémayaunana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kembá tátokaivo minámáánkómó tátokain-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá miráumai mé'a Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááontave'a miráumai máyaumne. ²¹ Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááontave'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna áamáambo ímo ísaraan-kwaasivimba mé'a miwímó ontem-báyái kwémae'a Áánútuna áamáamba Ísu Káráisiti siráin-amaamba íma araisé'a úwoi kwétaagwiyavune. ²² évaka-tontave'o náúnavo kwésen-kwaasi túwa'naa únasa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááontave'a mirán-tómbá íma né'a máyaumne. évakarawai Ísu Káráisitín-aaiyavesa

áaire síyana Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanintave'a mirám-baaran-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá kwéune. ²³ ásí-kwasai kóyáwé ínana Áánútu kawé'á umátinkena kenkwará'á mirá umásinkanintave'a mirá kwéune.

²⁴ maarán-áímbá imáyáa oro. amáparawai isaaisésa kwégowana moórawai kóyaaitena meeyámbá kogwémaena aamoí uráíye sen-áímbá kwéisaawe. miráumai Áánútumo aamoí umátinkanintave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á miráumai koró. ²⁵ kesúma asiraínkwáe sésa isaaisésa kwénaaomba tiyáántán-kwimai kwégwesa miwí túra'a kwégarakwiyesa ánásanim-beyambo mayánááontavesa mirá kwéovo kwaíkwai'a íním-beyamba mayánaundayaveta Áánútuna aampatá kwégune. ²⁶ miráumai íma úwoi kwégumpo ayááivá'á kwáyáim-beyantave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á kwégune. ²⁷ kesúra'o sirááímo kwétaini'a ímanivo Áánútumbo arááímo kwétaini'a umái kwaráundayave'a kesúra'a kárákwire'a ásí-kwasai kwésimatimunana naaémba Áánútu íma aamoí umásínkáivo sé'a kesúra'a kwégarakwiyune.

10

kwaántá-kwaasiti imáyáa íma mósá máráaro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. maarán-áímbá imáyáa oro. naaóv'á á Yútaa-kwaasiya síkwá'náya Ísípi-marava'a ándávakemba Áánútu ayútinkowasa miwí túra'a íma kárákwiyesa sáwí'a uráamba imáyáa oro. Áánútu ayútinkowasa Ísípi-marava'a tuwésa kwéguwana aambá agaráátinkena ainámbá amáparawai túrampa'a makówasa mináínánkó kún-ayampa'a kwéguwana Áánútu anón-domba tuwínkaa'a úmarowasa amáparawai mimpímbá kóaatasa kavóná-marava'a kwégwesa ² miwítí anóndako Mósesiye tarúmai máyówana Mósesi mináínámbá kwa'maéna kwéguwana kentáá síkwá'náma mirá kwéuwana Áánútu nombá tuwínkaa'a úmarowana mimpímbá Mósesi kóaatowasa miwígwará'á mimpímbá kóaatasa ³⁻⁴ noné toóné íma kwáyopa'a kwéguwana Áánútu toóné noné tímúwasa amáparawai kwénowana Áánútu óntan-ayau tinkówana minóntámpínkémbá nombá kumúwasa kwénesa kwénaauwana minóntámbá miwítí egwaa'á kwáyowasa naráawe. minóntántávéta séta Ísu Káráisitiman-íye kwésune. ⁵ kavóná-marava'a kweéme kweémesa Áánútun-aaimo kwarááraamba sáwívarawai íma kwarésa sáwí'a

uwaná mindáyavena Áánútu íma aamoí umátinkena kavóná-marava'a tínkámaena kwénaauwasa pukáawe.

⁶ sáwí-imayaawe su'mai ésa sáwí'o kwéuntavesa aamoí uráavo kesáá miráyá únavo séta miwímó urántaveta imáyáa éta kentáásúra'a kárákwiyono. ⁷ miwívínkémbá évakarawai kampar-ísóígómbá úmakesa kwená imáyáa mósá makáavo kesáá íma mirá ónáisasiye. mináíntávéna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kwaási mara'á mésa toóné noné násuwesa usásinesa tiraimá makáawe.

kampar-ísóígóntávésa imáyáa ésa mirá uráawe agaimaréna siráíye. ⁸ miwívínkémbá évakarawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné uráavo kesáá íma mirá ónáisasiye. mirá untavéna mimbórá-kánáávímbá Áánútu sáwíva-kwaasi 23,000 kwaasi tínkamuwasa pukáawe. ⁹ miwívínkémbá évakarawai Ísóígomba masínkáánkái sésa Áánútu kentáará'á íma kawé'á umái kwégarakwiye kampa'á sésa sáwí'a uráavo kesáá íya mirá ónáisasiye. mirá untavéna Áánútu irankavayaantómbá ti'marówasa vovasá pukáawe. ¹⁰ miwívínkémbá évakarawai Áánútumba í'ái ánkaraavo kesáá íma mirá síyataao. mirá untavéna Áánútumo kwíyómpakembo ai'marówai tínkamuwasa pukáawe.

¹¹ miwívímbá mirán-tántáá'á paárúwana Áánútun-aaí aúváivimba agaimakáimba kesáá ánásanin-kanaavinta máyaundawaiya mináímbá kwéisetá imáyáa éta íma miráyá éta kárákwiyono.

¹² miráumai kesáv'e'a sé'a asiramái máyaundawaiya úne kwésewai moórá-yantaako tavisína'a sáwí'a únavo sé'a kárákwiyoro. ¹³ sáwí'o ónááon-umbai-yantaa'o kentópa'a tiráimba mindá amápa-kwaasitopa'a tiráíye. Áánútu tiráváyáiwaima séna sáwí-asirayan-tantaako kentópa'a téna tavisína'a sáwí'a ovó séna mirán-tántáá'ó tuwánááon-amba ámáá-ontama agaráátinkaina'a kanaán-umai asiramái mé'a íma sáwí'a ónááowe.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasiya síkwá'náma urántemba mirá únavo sé'a kampar-ásiráyánkwáráwáítí imáyáamo mósá kwémaraamba tínaaemba umáméro. ¹⁵ kawer-ímáyáámó kwéon-kwaasi owa'á asiramái simátimé'a sé'a simátimunda-aimba kawé'á umái imáyáa oro. ¹⁶ Ísu Káráísitimo kentááyáváyíyé sénamo kwená naaemó kumúwanamo pukáíntaveta imáyáa éta aráá-tomba kwénaundaya ándá-aran-domba Áánútumpa'a súwi séta mindómbá kwénaundaya maará séta Ísu

Káráisitina naaenéiyá tarúmaiya máyaumne. minaráá-tómbá topámbaiya kwénaundaya maará séta Ísu Káráisiti áúneiya tarúmaiya máyaundaya ¹⁷ minaráá-tómbá mimbórá-tómbá kwáyáísata mimpínkéntáámó amáparawaiya kwénaundayaveta mimbórá-kwáási-í'a umáíya méta sáwívarawaiya úndanivo mimbórá-kwáási-í'a umáíya kwémaumne.

¹⁸ Ísareri-andarakewai Yútaa-kwaasimo kwéomba imáyáa oro. Áánútuntavesa imáyáa ésa óntan-taareira'a póí tuvú'mái agaimái kwéamesamo kwéomba Áánútuwe tarúmai máyáawe. ¹⁹⁻²⁰ súnda-ainkona ááimba simátíménda ísáaro. kwaántá-kwaasimo toómbó tímémba kwaántá-kwaasi kwétuwa'naa-ontavaiya kwétimeo. ímaniye. kwaántá-kwaasima kwétimen-tomba anón-tantaara'iyó. ímanivo úwoisan-tomban-iyé. súnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iyé. póímo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kwaántá-kwaasimo kwétimesamo máyáamba íma Áánútumba kwéamesa máyáawe. kwaántá-kwaasimo tím'é'o miwísémo tarúmaimo máyáamba miráumai íma máéroyavena siráái kwétaiye. ²¹ Ísóigoe tarúmai maésa kwaántá-kwaasiye tarúmai maésa kwéomba íma kanaán-umai kwémaewe. Ísóigontave'a imáyáa é'a ándá-aran-done toóné kwénaavo kwaántá-kwaasiyave'o imáyáamo ésamo kwétimesamo mintómbó kwénaapa'a íma komé'a naaró. ²² mirámó é'o sé'o Ísóigo íma aivaráwáímán-iyé síyanamo éna áwáá'a tiyíniye. Ísóigona asirayánkó kentáási asirayámbá usáyaaitaraiwo íma mirán-oro.

²³ keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iyé kwésevo kemá Póro sé'a évakari'o kwéomba íma kawé'á kwéumatinkaisana évakari'o kwéomba íma kwétuwa'naa-iyé kwésune. ²⁴ miráumai kesáv'é'o túwa'naa ónááom-bayaiye su'mai íma maé'a ó'owigwara'o túwa'naa ónááom-bayaigwara'a máyáaro. ²⁵⁻²⁶ maarán-áímbá imáyáa oro. naaóvá'á Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna

marawé minká'ó kwáyáin-tantaare

amápa'a Ísóigondeiman-iyé

agaimaréna siráimba Áánútu kentááyávéna imáyáa éna makáimba pó'a máákétirakemba póí-ama'a úwoi meéyán-ure'a íma anón-imayaa é'a sé'a sáwíra'u. kawerá'únó íma kwése'a úwoi naaró. ²⁷ moóráwaimo Áánútun-aiiyavenamo ímo árairemo siráindawai tááyena séna kesí naaúmpa'a toómbá naarómó sína'o owémó sé'o é'a komé'a íma áísaa

e'a náávaken-tona'iyó íma sé'a úwoi kwéne'a sáwíra'u. kaw-erá'únó íma sé'a úwoi naaró. ²⁸⁻²⁹ ánívo moóráwaimo sénamo kwaántá-kwaasi tímakaan-tomba iyémó sínímbo é'a kanaámpó úwoi nánaumne-imayaa kwéombanivo mináímbó sin-kwáásigó imáyáa éna séna Ísu Káráisitina kwaasi kwaántá-kwaasimo póimo tímémba kanaán-iyé kwésivo íma naaró.

keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwaántá-kwaasimo tímén-tombo náúndaya mindá kanaán-iyé. ánívo moóráwaimo kwesávénamo sénamo kwaántá-kwaasimo tímén-tomba náúnavo kwésiwai kwemá kentaáyávéna naavó íma sisinó. ³⁰ toóntávéta Áánútumpa'a súwi kwéseta kwénaunanaya moóráwai séna íma naaró ímo seráámbá kwésiye keinárawa'a sentávé'a ³¹ kemá Póro sé'a Áánútu áwí'a mósá máraam-bayaiye su'mai maé'a toóné noné kwéne'a mayáímó kwémayaamba Áánútuntave'a imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máraaro. ³² Yútaa-kwaasiyavaiye ó'onkaa-kwaasiyavaiye Áánútuna kwaásiyavaiye imáyáa é'a kawé'á oro. tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kárakwiyoro kwésune. ³³ imáyáa é'a sé'a suwánésa aamoí umásinkaigwae sé'a máyaumne. kesáváiyé su'mai kawé'ó íí-máyái íma kwémayaumpo amáparawai gwara'o kawé'ó umátínkáim-bayai kwémayaunda póna Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba tiráínasa kawé'á umái ménaaom-bayai kwémayaumne.

11

¹ Ísu Káráisitimo uráintemba mirá kwéumpo kemó úndantemba keinárawa'a mirán-oro.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamáí máyómbe aarai ti'nónká'á káátaraan-kwasai.

² kentávé'a imáyáa úmae iyé'a simásímakain-aimbo simátímakaunda-aimba kwétaagwiyavontave'a aamoí kwéumatinkaumne. ³ simátíménda ísáaro. Káráisiti amáparawaira'a kárakwiyisasa kwaaimó ombá tuwainímbáaka'a kárakwiyowana Áánútu Káráisitinka'a kárakwiraiye. ⁴ miráumai Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamáí máyáamba kwaaimá námúnaa kwésesa Áánútun-aaí kwésimatimemba ti'nónká'ó kánumo'o káátaresamo ésa Káráisiti áwí'a sáwí'a ónááowe. ⁵ torupamáí máyáamba aaraimá námúnaa kwésesa Áánútun-aaí kwésimatimemba ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máá túwí'a sáwí'a ónááovo aarai ti'nónká'á káátaraamba tuwánésa tuwai'máá'a kárakwiraawe kwéseмба mindáyavesa ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máá túwí'a sáwí'a

ónááowe. sáwí'o on-ínimbó tigeayávái ígwáe sésamo ti'nóntáumo káráyuwaantemba ti'nónká'á íma káátaraan-inimba sáwí-ininkaamba ésa pósa tigeayávái kwéowe. ⁶ aaraimó ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa ti'nóntáu káráyuwaaro kwésune. ánsito ti'nóntáumo káráyuwaamba tigeayávái ésa pósa ti'nónká'á káátaro. ⁷ Ánútu asirayánkwáráwái amápa-tantaaka'o kárákwiraiwaimo intení'a kwaai mirá ésa pósa torupamáí máyáamba ti'nónká'á íma káátaraawe. Ánútu tuwai'mááka'a kárákwiraisasa tuwai'máá'o onteni'a aarai ésa pósa torupamáí máyáamba ti'nónká'á káátaraawe. ⁸ Ánútu aivar-ínimbá awaikó arausandéi úmakaivo kwaai íma aaraigó arausandéi úmakaiye. ⁹ kwaigó aaraigónká'á ménintavena íma úmakaivo aaraigómá kwaigónká'á ménintavena Ánútu úmakaiye. ¹⁰ mindáyavaiye kwíyómpaken-kwayo'narawa túranka'a máyáantavaiye aarai ti'nónká'á káátaro. tuwánésa sésa tuwai'máá'a kárákwiraawe sénááowe. ¹¹ ánsito Ísóigo aúranka'a máyáamba aarai kwaai tiráváyáawasa pósa íma keyáá kwémaewe. ¹² Ánútu aivar-ínimbá kwaigó arausandéi úmakaisasa aarai mésa kwaai matínkáawasa kwémaemba Ánútu amápa-tantaakona ááimban-iyé.

¹³ Ánúntuntavesa imáyáa ésa torupamáí máyáamba aarai ti'nónká'ó ímo káátaresa námúnáa kwéseмба kanaawá'i. íya kanaán-iyó. imáyáa oro. ¹⁴ kwaásiti ááimba imáyáa é'a sé'a kwaai miwí ti'nóntáu ayáátáaka'o kwáintavesa tigeayávái owasá ¹⁵ aarai kentí ayáátáa-ti'nontauyavesa aamoí kwéomba Ánútu tímakaisana ti'nóntáugo ti'nómayaanka'a kwégaataiye kwésewe. ¹⁶ keinárawapinkembo évakarawaimo ti'nónká'ó káátamakaantavesamo narú'nárúr-áimbó síya'o é'a sé'a kesáá Ánúntuna kwaásiya torupamáí máyaunasaya ó'on-o'on-daopa'a Ánúntuna kwaási torupamáí máyáamba mirá úndayaanivo ó'on-aaimba íma kwáyáiye sénaumne.

Ísóigontavai imáyáa ésa aráá-tomba naráan-kwasai.

¹⁷ sáwí'o kwéon-aintave'a simátíménda ísáaro. Ánúntuntave'a imáyáa kwé'e'a torupamáí máyáamba íma moórá-morawai kawé'á kwéumatinke'a sáwí'a kwéumatinkaawe. ¹⁸ torupamáí máyáampinkembo taaínkaar-umaimo máyáan-aimbo sewa'ó isáúnda árair-aimban-iyé. ¹⁹ taaínkaar-umai mé'a évakarawai ó'on-imayaa owasá évakarawai ó'on-imayaa kwéowa'a árair-aimbo sen-kwáási kwéisaawe. ²⁰ torupamáí máyáamba sé'a aráá-tomba nánaumne sembánivo Ísóigontave'a íma imáyáa é'a aráá-tomba né'a ²¹ évakarawai kentí naaúmpakembo maimaé'o tiráan-tontave'a imáyáa é'a kwénaawasa toómbó ímo

makáawai táái kwétinkaisasa évakarawai uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéowa'a mirá kwéomba aráá-tomba sáwí'a umái kwénaawe. ²² mirámó kwéomba toómbá íma taaínkaar-e'a toómbó ímo makáawai timé'a sáwí'a umátínkáawasa tigeayávésa ombá mindáyave'a íma aamoí kwéumatinkaumpo sáwí'a kwéowe. kentí naaúmpa'a toóné noné násuwe'a torupamáí mé'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba naaró.

²³ Ísóigo simásimakaimba simátímakaunda maarán-áimbán-íye. moóráwai Yútási Ísóigo Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á íma agaráátínkaronka'a mindó'wáámbá Ísu Káráisiti toómbá maisoréna ²⁴ Áánútumpa'a súwi séna topaména séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai kesúma ayú'maranaumne. miráumai kentáv'é'a imáyáa kwéé'a námae iyóro súwasa ²⁵ toómbá násúwówana pérétimo mayóntemba ándá-aran-domba kwáyon-anaveumba maisoréna séna mindá kesí naaemán-íye. kesí naaemá keinárawatavena kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. maandómbó kwénaamba kentáv'é'a imáyáa kwéé'a námae iyóro Ísu Káráisiti siráíye. ²⁶ mintóné mindóné kwénaamba kentááyávéna Ísóigo pukáíye-aimba kwésimatimewe. mirá úmae kwéiyiyana Ísóigo marapá'á kumíníye.

²⁷ miráumai Ísóigontavesa imáyáa ésa aráá-tomba nánáe sésa ombá aiva'ó ímo kawer-ímáyáámó ésamo úwoimo aráá-tone ándá-aran-done nésamo imáyáamo ésamo úwoisamba iyémó sésamo ésa Ísóigo áuwe naawé sáwí'a iyana sáwí-meyamba tinkániye. ²⁸ mindáyavesa máyáawaina ááimba kawer-ímáyáá ésa taaímbai ísáiyuwesa sáwí'o umáímo máyáamba kawer-ímáyáá ésa aráá-tomba nánááowe. ²⁹ Ísu Káráisiti kentááyáváyíé séna pukáin-ainkona ááimbo ímo imáyáamo urésamo úwoimo mintóné mindóné kwénaambo é'a kesávésa aavimbá kwíyana Áánútu sáwí-meyamba timíníye. ³⁰ keinárawapinkemba évakarawai mirá é'a Ísu Káráisiti kentááyáváyíé séna pukáimba íma imáyáa é'a aráá-tomba úwoisamba iyé-ímáyáá kwéomba pó'a évakarawai aamoisáyán-kwáásí máéwasa évaka'a tí'a iwái máéwasa évaka'a pukáawe. ³¹ ánivo máyaundawaina ááimbo imáyáamo kawé'ó étaamo taainétaamo sáwí'o kwéunda arupí kwéundarakaiya Ísóigo sáwí-meyamba íma símísino. ³² ánivo Ísóigo arupí umásinkanintavenaya sáwí-meyamba kwésiminta póna marapá-kwáásímó sáwí-meyambo kwaikwai'o íním-beyambo timíndara'a miwisé sáwí-meyanta íma simínintaawe.

³³ kesí kwaásiyono. mináíntáv'é'a imáyáa é'a toómbá né'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba nánááontave'a torupamáí máyáamba moórá-morawai ténááontave'a timu'maré'a mé'a aráá-tomba naaró. ³⁴ tááimo kwétinkaina'o é'a kentí naaúmpa'a toómbá násuwe'a torupamáí mé'a toómbá nánááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba íma timíníye. ó'on-aintavaigwara'o agaimái sísaa-uraan-aimba kentópa'a kweéme'a komé'a simátimenaumne.

12

Áánútun-amanko asirayámbá kwétimin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. ó'on-o'om-bayaimo mayánááontavena Áánútun-amanko asirayámbá kwétimimba íma ísámai usúkáavo sé'a simátiménda ísáaro. ² Áánútuna aambó ímo kwakónka'a Sáátáánigo tátorena tavisúwa'a sáwí-amba kwaré'a kwaántá-kwaasi kampar-ásíráyánkwáráwái íma aái kwésewaiti imáyáa mósá makáamba ísaraawe. ³ Áánútun-amanko keinárawate íma máyowa'a sáwí-amba kwakáantave'a imáyáa é'a maarán-áímbá simátiménda ísáaro. évakaraiwaimo sésamo Ísu kárákwiraiwaima iyémó kwéseмба Áánútun-amanko miwí tirumpimbá máyáiwai kwésevo évakarawaimo sésamo Áánútu Ísumba sáwí'a umánkaniyemo kwéseмба Áánútun-amanko miwí tirumpimbá íma máyáíye.

⁴ Áánútuna kwaási-i'o owáímá kwená mayái kwémayaantavena Áánútun-amankoma ó'on-o'on-asirayamba kwétimimba mimbóráwái kwétimiye. ⁵ Áánútuna mayái ó'on-o'om-bayai kwémayaantavesa Ísóigo Ísuntavesa ísámai mimbáyái kwémayaawe. ⁶ Áánútuna mayái kwémayaantavena kwemá ó'on-o'on-asirayamba kwétimisasa mimbáyái kwémayaawe. ⁷ amáparawai kawe'á umátinkanaaontavena Áánútun-amanko moórá-morawai tirumpimbá ména Áánútuna asirayámbá kwéagaraatinkaiye. ⁸ Áánútun-amanko moórá-morawai kawer-ímáyáá kwétimisasa mináímbá kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morwai ímo ísaraan-aimba kwésimatimisasa kwésimatimewe. ⁹ Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa Áánútuntavesa asiramái mésa sésa árai'a Áánútu siráini'a íníye kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa tí'o ímbá kwéasovamatinkaawe. ¹⁰ Áánútun-amanko

moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa ímo awánaraambayaigwara'a kawé'á umái kwémayaawe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa Áánútu simátimakinaimba kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa asirayánkómbá taainésa sésa moórá Áánútun-amankompinken-asirayamban-iye sésa moórá kwaántá-kwaasiti asirayámbán-iye kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa íma ísaraan-aimpinkemba kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa miwímó siráan-aimba miwígwará'á íma ísaraan-aimpinkemba pósa kwántámai kwésewe. ¹¹ Áánútun-amanko kweyáá kwená imáyáavinkemba mirá éna moórá-morawai ó'on-o'on-asirayamba kwétimiye.

Ísóigo áúwawaakaamba umáíya máyaunda-kwasai.

¹² moórá-aimba sénaumpo ísáaro. kwaási túvimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba mimbórá-áúmán-iye. mirámó intembá kesáá Ísu Káráisitina kwaásiya sáwíva-kwaasimo máyaundaya kweséya tarúmai mimbórá-kwáásiráámbá umáíya máyaumne. ¹³ évakarawaiya Yútaakwaasiya únasaya évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá évaka'a meéyámbakaawaiti mayáí kwémayaan-kwaasi owasá évaka'a úwoimo máyáan-kwaasi owaná Áánútu kwenamambá ai'marówana kentáásirumpimba kumbéna tarúsinkenaya mimbórá-kwáásiráámbá kwéumasinkaiye.

¹⁴ kesáá mimbórá-kwáásiráámbá umái máyaundaya imáyáa é'a maarán-áimbó simátiménda ísáaro. mimbórá kúwawaapimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba ¹⁵ aísamaigomo sénamo kemá íma ayáámba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáíye. ¹⁶ áákomo sénamo kemá íma aúramba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáíye. ¹⁷ amápa kúwawaapa'o aúrane su'maimo kwáyáinkakai íma áá'a ísáisino. amápa kúwawaapa'o ááre su'maimo kwáyáinkakai amápa-kwiyumba íma ísáisino. ¹⁸ ánivo Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa kúwawaa'a úmakena amápa-tantaa'a kwenamááre su'mai ma'maéna kuráíye. ¹⁹ áúwawaapinkembo mimbórá-yántáá'ó kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kwáyáisino. ²⁰ amápa-tantaa'a kwáyáimbanivo mimbórá kúwawaa'a umái kwáyáíye.

²¹ miráumai aúranko ayááankontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma sínana a'nónkó aísamaigontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma síníye. ²² miráumai

túwawaapinken-tantaataveta séta aamoisayámbán-iyé kwésundaya ímo kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kawé'á umái kwáyáisino. ²³ túwawaapinken-tantaatavetaamo séta úwoisamban-iyé kwésundaya kawé'á umáíya kwégarakwiyundayaawe. avora'á íma agaráátínkaraundayantaa'a aúpá'á makéta kwégarakwiyundayaawe. ²⁴⁻²⁵ avora'á kwáyáin-tantaa'a íma kwégarakwiyundayaawe. áúwawaapinken-tantaako amápa'a kawé'á umái mayái maéna moórá-mora-yantaako kwenáúra kwenaura'a kárakwiyinintavena Áánútu kwenamááramaa'a maréna úwoisamban-iyé kwésunda-yantaa'a kwégarakwiyiye. ²⁶ áúwawaapinkembo moórá-yantaakomo áí'o ínana amápa kúwawaapakemba áí'a umásaniye. áúwawaapinkembo moórá-yantaako kawé'ó ínana amápa kúwawaapakemba kawé'á umásaniye.

²⁷ túwawaatave'o sún-da-ainkona ááimba maarán-áimbán-iyé. keinárawa'a Ísu Káráísiti áúwawaakaamba umái mé'a moórá-morawai kwenáiyayaankaane aúrankaane mirán-tántáákáámbá umái máyáawe. ²⁸ Áánútu kwená kwaási moórá-morawai mayái tiména mirám-báyái mayánááontavena asirayámbá kwétimena kwená aantá-kwaasi aiva'á usásintinkena miwí tínaaemba simátímakain-aimba simátímengaowai usásintinkena miwí tínaaemba kwená aambá agaráátínkanaaowai usásintinkena miwí tínaaemba ímo awánaraam-bayai mayánááowai usásintinkena tí'o kwéin-kwaasimo asóvatínkanaaowai usásintinkena miwí tínaaemba túwa'naa ónááowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'om-bayaira'o kárakwiyonaaowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááowai usásintinkena mirá ónááowai usásintinkava'a kuráiyé.

²⁹ Áánútu aantá-kwaasiti mayái tímakaimba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútu simátímakain-aimba simátímémba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútuna aambá kwéagaraatinkaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ímo awánaraam-bayai kwémayaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ³⁰ Áánútuna asirayándéi tí'o kwéimbo asóvatínkaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ó'on-o'on-aimba ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba amáparawai íma mirá sewasá évakarawai sewasá mináínkóná ááimbo kwántámai kwésemba amáparawai íma mirá owasá évakarawai kwéovo Áánútu kwená imáyáavinkemba mirán-ásirayámbá

kwétimiye. ³¹ Áánútu kwétimin-asirayamba mayánáemo kwésemba imáyáa é'a sé'a Áánútuna mayái usáyaitamai-mayai mayánáemo sé'a tiyáántán-kwimai mayái máyáaro.

mináimbá kemá imáyáa é'a sé'a kawer-áimbán-ivo kwaásimo tirumbó tímémba minánkó amápar-ankomba usáyaitaraimba minánkóná ááimba simátíménda ísáaro.

13

kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimban-iyé siráin-kwasai.

¹ Áánútun-amankomo asirayámbó simínataamo ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sétaamo kwíyómpaken-kwayo'narawa tááivinkenkwara'o sétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éta mináimbá úwoi-aimba séta kámoyambo úwoimo tontembá mirá éta peró'o úwoimo tuvúwóntemba mirá ónaundayaanivo kwaásiti imáyáamo étaamo éta kawe'á umátinkanaumne.

² Áánútumo asirayámbó simínataamo simásímakain-aimbo simátimetaamo Áánútumo aúpá'ó marénamo avora'ó marénamo uráin-aimba isétaamo ímo ísaraunda-aimba Áánútu simásímakain-aimba isétaamo Áánútuntavetaamo asiramáimo métaamo sétaamo árai'a Áánútu siráini'a íniye sétaamo Áánútumo siráintemba umbai-máyáímó maétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo éta úwoi-kwaasiya úne. ³ makáunda-yantaa'o amápa'o tímaturwetaamo Áánútuna mayáiyá kwémayaundayavaiya sáwí'a umásinkaamba aamoí éta kanaán-iyemo sétaamo mirámó étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éna siráunda-ainko íya súwa'naa íniye.

⁴ kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimba maarán-áimbán-iyé. kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o kwéumatinkaamba anondá íma mirá ombá túwa'naa esa kwaásimo tirumbó tíméwai túwí'o kwáyáin-kwaasiyavesa tirumbá íma sáwí'a umátinkesa kwaásimo tirumbó tíméwai miwí túwí'a íma maé iyésa ⁵ kwaásimo tirumbó tíméwai kesávésa amápa-tantaa'a kawe'á kwéune íma sésa sáwí-aimba íma sésa kwaásimo tirumbó tíméwai kesáái usáyaitainkwae íma sésa kwaásimo tirumbó tíméwai íma ááéma áwáá'a sésa kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa úmae iyésa ⁶ kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o uráantavesa íma aamoí ésa kawe'ó uráantavesa aamoí ésa ⁷ kwaásimo tirumbó tíméwai umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba úwoi mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amáparawaiyavesa íma inkaisí-ímáyáá ésa amáparawai kawe'á ónááontavesa timu'marésa mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amápar-umbai-yantaapimba asir-amái mésa íma ivátuwesa miráumai kwémaewe.

⁸ kwaásimo tirumbó tímémba minánkómá kwaikwai'a éna íma ánásainana Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimim-bayai ánásainana ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba kwésem-bayai ánásainana ímo ísaraan-aimbo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimem-bayai ánásaniye. ⁹ ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aimba íma kanaán-umai ísáyasaraundayaawe. Áánútumo simásímakain-aimba simátímakaunda íma kanaán-umai simátímatasaraundayaawe. ¹⁰ Áánútu kasenkuí'a ónaumnemo siráimba naaémba paárinimba póta ímo ísáyasaraunda-ainkwarara'a ánásagwinata amáparawaina ááinta awánanaundayaawe.

¹¹ iyámpói máyaawandara'a iyámpóimo kwésentemba mirán-áimbá sé'a iyámpóimo kwéontemba mirá'é'a iyámpóimo kwéontemba mirán-ímáyáá uráumpo kwaási-i'a uráunda iyámpóira'o uráunda-yantaa'a tukáumne. ¹² iyámpóimo ímo kawé'ó umáimo ísáantemba Áánútuna kwaásiya íma kawé'á umáiya Áánútuna ááimba kwéawanaundayaawe. nompímbó kwaási tói'o ímo awánamaimo kawé'ó úndantenta ívé'a miraráántá kwéundaya Áánútuna ááimba íma kawé'á umáiya kwéawanaundayaanivo kwaási tói'o avoratóámó awánáúndantemba naaémba miráyá ónaundaya Áánútuna ááimba kawé'á umáiya awánanaundayaawe. ívé'a íma awánasaraundaya Áánútu kentáámó suwánasaraintemba naaémba Áánútuna ááimba awánasanaundayaawe. ¹³ mirá ínivo ívé'a Áánútuwe aráápamaiya máyaunda-amba isaná arai'a Áánútuwe mai'mai'a ónaundayaawemo kwésunda-amba isaná Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amba isaná umái minkáúmbó-ámbá kwáyáivo usáyaaitarain-amba Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amban-iyé.

14

Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-kwasai.

¹ kwaásimo tirumbó tímén-amba asiramái kwaré'a Áánútumo kwétaain-timin-asirayamba mayánáe sé'o Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánáe seró. ² Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisasamo ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba íma kwaásiyavesa kwésevo Áánútuntavesa sésa kwaásimo mináínkóná ááimbo ímo ísaraantavesa kwaásiyavesa íma kwésewe.

Áánútun-amanko asirayámbá kwétimisasa aúpár-áimbá kwésevo ³ évakarawai Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba asiramái arupí umái kawe'á kwéumatinkaamba mindáyave'a sé'a Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásiráyámbá mayánae seró kwésune. ⁴ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai kesávésa simái kwéasiraavo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai Áánútuna kwaási amápa'a asirayámbá kwétimewe.

⁵ Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisa'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááomba siráái kwétaivo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-asirayamba maé'a simátimenaomba ávááraumai siráái kwétaiye. torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба mináímbó kwántámai síníwaimo ímo ménamo simátiminasamo ésa mináínkóná ááimba íma kawe'á umái ísévana mináínkó íma túwa'naa íníye. miwí tááigo íma túwa'naa ínintavesa Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewasa avora'á kwésimatimentavesa miwí ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai usáyaaitaraawe.

⁶ kesí kwaásiyono. kentópa'a komé'a ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sendamó é'a íma isáiyana kesááigo íma túwa'naa ínivo Áánútumo paárurain-aina'i. ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aina'i. Áánútumo simásímakain-aina'i. Áánútuna aambó kwáráan-ajna'i. mirán-áímbó avora'ó simátíméndamo é'a isáiyana kesááigo túwa'naa íníye. ⁷ ontóimó ímo kawe'ó umáímo sínasamo ésa íma ísámai kawe'á ónááovo kawe'ó umáímo sínasamo ésa ísámai kawe'á ónááowe. ⁸ moóráwaimo ímo kawe'ó umáímo aayamáímo sínasamo ésa íma ísésa tayorupanááowe. ⁹ miráumai torupamáí máyaiyampimba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síya'o é'a mináínkóná ááimba íma isánááomba keáínkáámbá sénááowe. ¹⁰ amápa'-marava'a sáwíva-kwaasi mésa ó'on-o'on-aimba kwéseмба mináínkóná ááimba kwáyáivo ¹¹ moóráwai kwenááivinken-aimba sína'a sé'a imáyáa é'a ó'on-daopaken-kwaasiye senaná kentávéna imáyáa éna ó'on-daopaken-kwaasiye síníye. mirámó kwésen-ainko íma túwa'naa íníye. miráumai torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба mináínkó íma túwa'naa íníye. ¹² Áánútun-amankomo kwétaain-timin-asirayamba mayánaáomba aamoí é'a pó'a Áánútuna kwaási kawe'á umátínkáin-asirayamba tiráái kwétaina'a mairé'a Áánútuna kwaási kawe'á umátínkáaro.

¹³ mindáyave'a ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai Áánútumpa'a áísaa íyana mináímbó kwántámaimo

simátimena aontavena asirayámbá timíniye. ¹⁴ Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaisataamo ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo Áánútuntaveta námúnaa kwésundaya sóikakenta kwésumpo kentáásí imáyáao úwoisankaamba umái kwémaiye. ¹⁵ mindáyaveta maaráyá ónaumne. Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaimba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkenta Áánútumpata námúnaa séta kentáá sááivinkenkwarata sénaumne. ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinken-ima séta kentáá sááivinken-igwarata sénaumne. ¹⁶ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kwenáwí'a mósá maráamba moóráwaimo úwoi-kwaasimo miráwaina ááimbo ímo awánaraiwaimo keinárawa'o torupamáimo máyáampimbo ménamo éna kwésen-ainkona ááimba íma ísaraindayavena póna íma kanaán-umai áraitavaiye síníye. ¹⁷ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба kawé'án-ivo mináinkóná ááimba íma ísaraindawaimba mináinkó íma asirayámbá amíníye.

¹⁸ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба évaka-tawai kwésevo kemá ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo kwésunda sáwíva-tawai kwése'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁹ ánivo Áánútuna kwaási torupamá máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo ayáátáár-aimbo kwésunda sáwíyan-tantaa'an-ivo ísaraan-aimpinkembo asirayámbá timínín-aimbo ákí-aimbo kwésunda mindá anón-tantaa'an-íye.

²⁰ kesí kwaásiyono. iyámpóimo ímo kawer-ímáyáámó on-tembá íma mirá é'a táákaevayan-kwaasimo onten-ímáyáá oró. umarambó ímo sáwí-ímayáamo ontembá mirán-oro. ²¹ naaóvá'á Áánútun-ai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna

Ísóigo séna kesí kwaási kesáái íma ísaraamba pó'a simátimenaumne. ó'on-aimbo kwésewai simátíménasa miwí tááivinkemba simátimesa sáwí'a umátinkaiyasa pósa kentávésa íma imáyáa ésa kesáái íma isánááowe agaimaréna siráíye. ²² naaóvá'á Áánútu mirá éna kwená kwaási kwenáái ímo ísarowai kwená asirayámbá agaráátinkomba awánaraantemba Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésen-aimba isésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá kwésewe sénááowe. ánivo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésiyawai isésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá mirá kwésewe sénááowe.

ánivo Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai isésa íma mirán-áimbá kwésewe.

23 Áánútuna kwaási torupamáí máyaiyampimba amáparawaimo ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usávé'maimo isésamo ésa maawí uwo'aó-kwáásímán-owe sénááowe. 24 ánivo amáparawaimo Áánútumo simátímakain-aimbo avora'ó síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usávé'maimo isáíyanamo éna mináínkó tirumbá airaráínasa sáwí'a uráumne sésa 25 miwítí aúpá-sáwí-ímáyáá avora'á mémaresa Áánútu aúranka'a kívaíresa kwená imáyáa mósá marésa sésa árai'a keinárawapimba Áánútu máyáíye sénááowe.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamáí maíyanka'a arupí umái máéro siráin-kwasai.

26 kesí kwaásiyono. kemó sún-da-ainkona ááimba maarán-áimbán-íye. Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamáí maíyanka'a moóráwai maarán-iyá sénaumne sínana moóráwai Áánútun-aaiinken-aimba simátiminana moóráwai Áánútumo agarááránkaraimba simátiminana moóráwai ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba sínana moóráwai mináímbó kwántámai sína'a miráumai Áánútuna kwaási asirayámbá kwétimentavai mirá úmae'a iyóro. 27 ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááombo é'a kaumbo-káé-kwaasiye su'mai sé'a aiva'á moóráwai sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwaina'a mirá sénááovo 28 mináímbó kwántámaimo síníwaimo ímo máyaina'o é'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai amáparawai túranka'a íma sé'a imáyáavinkemba Áánútuntave'a seró. 29 Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba kaumbo-káé-kwaasimo usásimbaimo kwésimatimemba évakarawai isé'a mináímbá taaímbai kwéisaawe. 30 mináímbó ísaan-kwaasivinkembo Áánútumo moóráwaimbo simáminanamo éna kwésimatiminda-kwaasigo kwenáái ánásainana moóráwai usásinena simátiminiye. 31 Áánútumo aai simátímakaiwai amápa'a sé'a moórá-morawai moórá-mora-tawai símae iyé'a pó'a amáparawai isé'a asirayámbá mayánaáowe. 32 Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai kwéseмба kentí imáyáarare su'mai kwégarakwiyovo mirán-oro. 33 kawer-ímáyáámó kwée'o paru umáímo máyáamba Áánútumba aráái kwétaivo simátímén-aimba kárákwiyoro.

Áánútuna kwaási amápa'-naopa'o torupamáimo máyáamba maará kwéowe. ³⁴ torupamáí máyáampinkemba aaraí íma aai kwésewe. Áánútun-aaí aúváí-kwandaivinkembo siráintemba aaraí íma kárákwiyonaaowe. ³⁵ mindáyave'a torupamáí máyáampinkemba aaraí aai sevó sésa moórá-ainkona ááimba tísaa ónáe sésamo ésa miwítí naaúmpa'a tuwai'máá'a tísaa ónááowe. ³⁶ kentí imáyáavinkembo mirámó kwéomba Áánútun-aaí keinárawapinkene su'mai íma paáruraisa'a keináraware su'mai ímanivo ó'on-o'om-baravaken-kwaasigwara'a ísaraavo miwímó torupamáimo mésamo ontembá mirán-oro.

³⁷ keinárawapinkemba évakarawai kesávésa sésa Áánútumo siráin-aimba ísaraundawai úne kwésiyawaiye évakarawai kesávésa sésa Áánútu asirayámbá símakaiwai úne kwésiyawaiye mirámó kwésewai maanáúváímó agaimáimo tímúndavimba awáné'a sé'a mináímbá Ísóigo asiramái siráin-aimban-iyé sénéáovo ³⁸ maanáúváímó agaimáimo tímúndamo ímo isé'o é'a miwí tááigwara'a íma ísáaro.

³⁹ kesí kwaásiyono. Áánútumo simátímakain-aimbo simátimemba asirayán-ímáyáá é'a simátíma'mae iyé'a ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба íma aambá áúmbaraaro. ⁴⁰ ánivo amápar-aimbo kwéseмба íma sáwívar-aimba sé'a paru umai arupí umai máéro.

15

Ísumba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. áséi-kwasai kosimátímakaunda-aimba moórágwara'a simátíménda ísáaro. mináséi-kwásáiyávé'a áraire sé'a tátoke'a asiramái máyáawe. ² asiramáimo táto'mae iyé'o é'a kawer-ámbá kwa'mae iyónááovo tóikakene su'mai áraire siráambo é'a kawer-ámbá íma kwa'mae iyónááowe.

³ aiva'á Áánútu mináímbá simásimuwa'a kembá simátímakaunda anón-aimba póna Ááúnútun-aaí aúváí-kwandaivimba agaimarésa siráantemba sáwí-imayaaya maisiyuwáníntavena Ísu Káráisiti puwúwasa ⁴ utámárovana kae'-nó'wáámbá kwaúwana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináímbá Áánútun-aaí aúváívimba agaimarésa siráawe. ⁵ Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinena Pítáa aúranka'a paaréna kwená kwayó-kwáásí túranka'a paaréna ⁶ moórá-tawai sáwíva-kwasai kwesé kwénaauwai 500 kwaasi túranka'a paáruraiye. minkwáásívínkémbá sáwívarawai úwoi túvamai máyáawasa

évakarawai pukáamba minkwáásí túranka'a paáréna
 7 Yémési aúranka'a paáréna kwená aantá-kwaasi
 amáparawai túranka'a paáréna 8 naaémba kemá Póro
 kesúranka'a paáréna Ísu Káráísiti kwená kwaási-i'a
 umásinkainkwae-imayaa íma uráunda kembá kwená kwaási-
 i'a umásinkarawai súranka'a paáruraiye. 9 ááéma Ísu
 Káráísitina kwaási sáwí'a umátinkaraunda pó'a Ísóigona
 aantá-kwaasivinkemba kemá kito-kwaasi úne. íma kanaán-
 uraunda pósa kentávé'a Ísóigona aantá-kwaasima óne sembá
 uwó-áimbá kwésewe-imayaa kwéune. 10 ánivo Áánútu úwoi
 súwa'naa uráimba pó'a Áánútumo kesáái simátiminkwae
 séna si'mákaiwai ówánana kwemá úwoi súwa'naa
 úwa'a íma úwoi mé'a asirayám-báyái mayááwánana
 kesí mayáígó ó'owiti mayáígómbá usáyaaitaraivo keyáá
 mimbáyái íma mayááwánana Áánútu súwa'naa ena kesé
 máyowa'a mimbáyái mairáumne. 11 kemó áséi-kwasaimo
 simátimewanda-aimba isé'a miwímó simátímún-aimba
 mimbórá-áimbá pó'a isé'a áraire siráawe.

púwón-kwaasi usásinanaaon-kwasai.

12 Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba
 usásinankarain-ainta simátimundaya keinárawapinkemba
 évakarawai sé'a púwón-kwaasi íma usásinanaaowe
 kwésemba nóra séra kwéseo. 13 púwómpinkembo ímo
 usásinanaaonkakai Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba
 íma usásinankaraisino. 14 Áánútumo Káráísitimbo
 pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai simátimunda-
 ainta úwoisankaamba umágwisa'a minúwóisánkáán-
 áintávé'a áraire sesinó. 15 púwómpinkembo ímo
 usásinanaaonkakai Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba
 íma usásinankaraisino. Áánútu Káráísitimba
 pukáimpinkemba usásinankaraiyemo simátimundaya ánivo
 mináimbó kampar-áimbó inkákái Áánútumo uráintaveta
 kampar-áintá simátiyuwausino. 16 púwómpinkembo ímo
 usásinanaaonkakai Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba
 íma usásinankaraisino. 17 Áánútumo Káráísitimbo
 pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai úwoi-aintave'a
 áraire sewaná sáwí-imayaa kempímbá úwoi kwáyáisino.

18 moórá-ainkwara'a simátimenaumne. Áánútumo
 Káráísitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai
 Káráísitiye tarúmaimo mésamo pukáawai pukáampinkemba
 íma usásinesa Áánútuna egwaa'á íma maésa sáwí-
 ayampa'a máésino. 19 marapá'á máyaundara'a séta
 púwóndavinkemba usásineta kwíyómpa'a Ísu Káráísitiye

ménaundaya amu'maréta máyaumne-aimbo kampar-áimbó súndarakaiya marapá-kwáásí kentáá suwiráái sésa tirumbá umásínkásino.

²⁰ áráir-aimba maarán-áimbán-iye. Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraiye. púwón-kwaasivinkemba aiva'á kwemá usásinkaimba pósa naaémba púwón-kwaasi usásinanaaowe. ²¹ aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu kwemá sáwí'a uráimba pósa púwón-amba amáparawai kwégwaraavo moórá-kwaasigo áwí'a Káráisiti kwemá kawé'á uráimba póna amáparawai púwómpinkemba usásintinkaniye. ²² amáparawai Áándamun-aísaavutantamba uráundawai póta kwévuwundayaanivo Ísu Káráisitina kwaásiya póta púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. ²³ Áánútu siráin-kanaa tínata púwóndavinkemba usásinanaundayaawe.

aiva'á Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraimba póna Káráisiti marapá'á kumíndara'a Áánútu Káráistina kwaásiya púwóndavinkemba usásisinkainanaya ²⁴⁻²⁶ mindá ánásaindakanaa Ísu Káráisiti kárákwiyyinana Áánútu sínana Káráisiti kwená namuro-kwáásí usáyaaitena ó'owimo sáwí-mayaira'o kárákwiraam-bayaiye ó'on-o'o-sawi-asirayane ánásasuwena púwón-amba ánásasuwena mirámó índa kwená namuro-kwáásítí asirayámbá ánásasuwena Áánútuntavena séna kesivoó amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye. ²⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu kwembá amápa-tantaa'a

usáyaaitamai-i'a umánkaraiye

agaimaréna siráivo Káráisiti Áánútumba íma usáyaaitaniye.

Áánútu sínana Káráisiti amápa-tantaa'a usáyaaitaniye.

²⁸ Áánútu Káráisitimba amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umánkaraindara'a Káráisiti Áánútu ááninko Áánútuntavena séna emá amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umásinkaandawai po kenká'á kárákwiyyiniyone sínana Áánútu amápa-tantaa'a kárákwiyyiniye.

²⁹ évakarawai sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésembanivo pukáan-kwaasiyavesa imáyáa ésa mono'nómbá pékaawe. púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimbo áráir-aimbo inkákái pukáan-kwaasiyavesa íma imáyáa ésa nombá péráasino. ³⁰ púwóndavinkembo ímo usásinanaetaraiya moórá-mora-naopa'a sínkamonae kwéompa'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a íma nááúsino.

³¹ kesí kwaásiyono. keináraware kewé kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitiye tarúmai méta keinárawatave'a aamoí kwéunda

mirámó árai'o úndantemba aasiyaasi-táwai imáyáa é'a sé'a ívékaamba sínkamiya'a púwóno-imayaa kwéunda mindágwara'a árain-aimban-iyé. ³² púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kemá kwaásiti imáyáavinkemba sé'a aváá-kwánkómó kwaási vándaiwo sésamo kwaráantemba kembá miraráámbo kwéumasinkaamba maanká'á Évésasi-naopa'a máyaunda anón-umbai-yantaa'a kesópa'a tisa'á anóm-bayai kwémayaunda úwoiyave'a kwéune súsono. púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kwaásiti imáyáavinkemba kwésentemba mirá séta aaváyaa puwónaunda póta ívé'a kawé-tómbá néta sirááimo táinda-ita ónaumneya súsono.

³³ púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwéseмба minkámpár-áintáv'é'a árain-aimban-iyé sevó sé'a simátíménda-aimba isé'a kárakwiyo. évakarawai árai'a sésa sáwí'o kwéon-kwaasiyemo máyáambo é'a kawer-ámhá ívátuwe'a sáwí-amba kwaránááowe kwésevo ³⁴ púwómpinkemba íma usásinanaaowe minkámpár-áintáv'é'a sáwí-imayaawe sáwí-mayaiye ívátuwe'a kawer-ímáyáá oró. mirá ónááontave'a sé'a keinárawapinkemba évakarawai Áánúturopa'a íma tiráawe kwésune.

púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iyé kwaasái.

³⁵ púwómpinkemba íma usásinanaaowe-imayaa é'a sísaá e'a sé'a púwón-kwaasi nóra umáíya usásinesawa nóran-tuwa ma'mái usásinanaaoo-aimbo ³⁶ sísaá omba sáwí-imayaavinken-aimban-iyé. puwíyampinkembo usásinanaaomba maararáámhá uráivo isé'a kígau-anayumpa'a imáyáa oro. ayumbá u'maráawana mináyúnkó ímo úwoi áruma kwiréna aáyánkarena naaémba áruma kwégwiraiye. ³⁷ toómbá ákáesa náiyampinkemba íma ó'a kwéu'maraavo ayumbá mairésa kígau úmáráawana ó'omba áruma kwikéna kwéiyiye. ³⁸ Áánútu sisaná moórá-mora-anayumpinkemba áruma kwikéna kwéanon-imba Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa-tomba á'on-a'on-augwaratomba makáivo ³⁹ amápa'o máyáamba mimbórá kúwawaa'a íma maréna kwaási ó'on-kugwara'a tinkéna kwaí-kwaamba ó'on-kugwara'a maréna numamá ó'on-kugwara'a maréna noyáá'a ó'on-kugwara'a makáiyé. ⁴⁰ kwíyómpa'a ó'oran-tantaa'a kwáyáísana marapá'á ó'oran-tantaa'a kwáyáísana kwíyómpa'o kwáyáimpimba ó'oran-kanaagune kwáísana maramó kwáyáinka'a ó'oran-kanaagune kwáísana ⁴¹ aaváúvimbá ó'ora-sagayamba kwáísana kwíyómpimba ó'ora-sagayamba kwáísana okómpímbá ó'on-o'o-sagayamba kwáísana mirá umásaraiye.

⁴² mirámó intembá púwómpinkembo usásinanaaomba maará ónááowe. púwómbo kwéutamaraan-kuwawaa'a ánásanivo mimpínkémbá usásinanaaon-kuwawaa'a kwaikwai'a íníye. ⁴³ kwéutamaraan-kuwawaa'a aamoisáyán-kúwawaa'a sáwí-kuwawaa'an-ivo púwómpinkemba usásinanaaon-kuwawaa'a asirayán-kúwawaa'a kawekúwawaa'an-ivo ⁴⁴ kwéutamaraan-kuwawaa'a marapá'ó máyáan-kuwawaa'an-ivo púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iyé. marapá'ó máyáan-kuwawaa'o intembá kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a kwáyáiyé. ⁴⁵ mindáyavena naaóv'á Áánútun-aii aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu aiva-kwáásígó áwí'a Áándamumba umánkaraimba úwauwa kwéena mainin-kwaasi umánkaraiye agaimaréna siráiyé. naaén-kwaasigo áwí'a Ísu Káráisiti kwaásimo aúnaí'o umáímo maí'mai'o ónááon-amba kwikáiwai paáruraiye. ⁴⁶ kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma aiva'á paáruraivo marapá'ó máyáan-kuwawaa'a aiva'á paáruraiye. ⁴⁷ Áánútu aiva-kwáásígómbá maranéí úmarowana naaén-kwaasigo Ísu Káráisiti kwíyómpakemba kunkáiyé. ⁴⁸ Áándamumbo maranéímó úmakain-kuwawaa'o kwáyáintemba amápa-kwaasi mirán-kúwawaa'a kwáyáivo Káráisiti kwíyómpaken-auwawaa'o kwáyáintemba kwená kwaási mirán-kúwawaa'a kwéniye. ⁴⁹ Áánútumo maranéímó úmakain-kwaasiraambo úndantenta Káráisiti kwíyómpakewai intentá ónaumne.

⁵⁰ kesí kwaásiyono. simátime'a sé'a Áánútumo kwíyómpa'o kárákwiraipa'a marapákén-kúwawaakwara'a íma máyaiyana kwaikwai'o ínín-tantaa'o kwáyáindava'a ánásanin-tantaako íma mimpímbá kwéniye kwésune.

⁵¹ Áánútumo aúpá'ó makénamo agaráátínkarain-aimbo simátíménda isáaro. amápata íma puwéta úwoi méta súwawaata ó'on-kuwawaata auvíninta ⁵² mimbórá-táwai kwíyómpakemba uwíremba sínana avekáámbó tawáombo intembá avekáámbá púwón-kwaasi usásintinkainasa maí'mai'a iyata súwawaata ó'on-kuwawaata auvíníye. ⁵³ marapá'ó máyaunda-suwawaata puwónaunda-suwawaatan-ivo kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata íma puwónaunda-suwawaata auvíníye. ⁵⁴ marapá'ó máyáan-kuwawaa'a púwón-kuwawaa'an-ivo kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma puwín-kúwawaa'a auvínidara'a Áánútun-aii aúvái-imbamba agaimaréna siráin-aimba paáriniye. maará séna púwón-amba ánásainana maí'mai'a ónááon-anko púwón-ankomba usáyaaitaniye

agaimaréna súwana ⁵⁵ moórawai séna
púwón-anko íma usáyaaítaraimba póna púwón-ambo sáwí'o
umátínkáin-asirayanko ánásaniye

agaimaréna siráíye. ⁵⁶ Áánútuna áamáamba ísáe'maimo
túwáan-imayao tátokaiye. mirámó kwéontavena

púwón-ambo sáwí'o umátínkáin-asirayanko tátokaivo
⁵⁷ Áánútu púwón-amba kentáá usáyaaítamai-i'a
kwéumasinkaintaawe. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti púwón-
ankona asirayámbá ánásena usáyaaítaraimba póna Áánútu
mirá kwéumasinkaisata súwi kwésune.

⁵⁸ mindáyave'a kesí kwaási asiramái mé'a íma tivón-
káina'a Ísóigona mayái maimaé iyé'a íma ivátuwaaro.
Ísóigona mayái kwémayaamba íma úwoi-mayaiman-ivo
áúgwara'-mayaima kwémayaavo maimaé iyóro.

16

Ísóigona kwaási túwa'naa on-óntánkóná kwaasái.

¹ Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai toómbá
íma makáawai túwa'naa ónááomba óntamba torupé'a
maarán-oro. Kárésiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai
simátímakaundantemba mirán-áímbá simátimumpo mirán-
oro. ² moórá-mora-sontaara'a moórá-kigauvin-ontamba
taaímbai Ísóigona kwaási túwa'naa ónááopa'a maré'a
kentí naaúmpimpa'a maránááomba anómba ína'a naaémba
kentópa'a komáyánaa'a Ísóigona kwaási Yérúsaremu-
naopa'a máyáawai timénááon-ontamba íma avakáá-
iyamba úwoi mai-timénááowe. ³ keinárawapinkemba
évakarawai usásintewa'a kentópa'a komé'a aúvái agaimái
timé'a ti'maráanasa Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a
máyáawai mináúváiye torupámaranaaon-ontane maimaésa
mátimenaawe. ⁴ mitáwai kemó komayánaunda-mayaimo
kwáyaina'o é'a konasá miwí kesé kónááowe.

Kórinti-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁵ Másétóniyaa-marava'a Áánútuna áséi-kwasai simátime'a
naaónáe kwéunda pó'a mirá kósimatime'a kentópa'a
komáéndama ⁶ ákírara koménaum. ayáátáákara
koménaumno. ímo aampa'ó kwénaaon-kanaa uwí-
nómpákén-úndámó maivaiyáíndarara ó'on-daopa'a
kónaumno. ó'on-daopa'o kónáe ona'ó é'a súwa'naa íya'a
kónaumne. ⁷ kentópa'o ayáátááka'o koménaemo kwésunda
Áánútumo owé sína'o é'a ayáátááka'a koménaumne.

8-9 maanká'á Évésasi-naopa'a áséi-kwasai simátimenaunda-kwaasi sáwíva'a máyáamba pósa isésa áraire sésa asiramái ménaaowai máéwasa kesí mayáiyávésa aambá aunónááon-kwaasi sáwíva'a máyáawe. mimbáyáímó kwémayaunda toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaambá minkánáá íma tiráisa'a mé'a mimbáyái kwémayaunda póna mintánón-kánáá ánásaina'a kónaumne.

¹⁰ moóráwai Tímótimo kentópa'o koménimba aamoí kwée'a áwa'naa oro. kemó úndantemba Ísóigona mayái kwémayaivo ¹¹ kwentávé'a úwoi-kwaasiman-iye íma sé'a tínaeamba umáméro. keinárawa'o tiyuwénamo kesópa'o tínimba áwa'naa íyana kesópa'a kawé'á umái tíno. kwesémo Ísóigona kwaási kentáásí kwaási kesópa'o ténááontave'a timu'maré'a máyaumne.

¹² kentáásí kwaási áwí'a Ápórosimba asiramái simáme'a sé'a Kórinti-naopa'a kentáásí kwaási kwíya-tawai esé kwaaó súnnda póna ívé'a íma kanaán-umai kwínívo aambó kwáyainanamo éna kwíníye.

¹³ kentúra'a kárakwiye'a Áánútuwe aráápamai maí'mai'a úmae iyé'a íma táá'a káina'a asiramái máéro. ¹⁴ mayáímó kwémayaamba kwaásiti imáyáa umái mayái máyáaro.

¹⁵ kesí kwaásiyono ísáaro. Ákáyaa-maravaken-kwaasi Sétevanasina akúmbá aiva'á Áánútunopa'a tiráawai Ísóigona kwaási asiramái kwétuwa'naa on-áimbá ísaraawe. asiramái simátime'a sé'a ¹⁶ mirán-kwáásí kwésen-aimba taagwiyavé'a miwísé Áánútuna mayái asirayám-báyái kwémayaawai táái ísáaro.

¹⁷ keinárawaqinkemba kaumbonárou túwí'a Sétevanasiye Vótúnetasiye Ákáisiye mindárou kesópa'a tewa'á aamoí kwéumpo keinárawa'a íma amáparawai kanaán-umai kesópa'a tewasá mindárou kesópa'o tembá aamoí kwéune. ¹⁸ mindárou kesí imáyáa aúnaí'a umásinkesa kentí imáyáagwara'a mirá uráawe. mirán-kwáásí túwí'a mósá máráaro.

¹⁹ Ésiyaa-marava'a naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. moóráwai áwí'a Ákwíra awainínkó Párisiraawe mindáraití naaúmpa'a torupamáí máyáawai Ísóigowe tarúmai máyáawai aamoí ésa keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. ²⁰ maanká'ó máyáawai Ísóigona kwaási amáparawai keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. moórá-morawai tiyáamba tíméro.

²¹ ayááír'á kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwe-nayáánavi'a póna kwenááiman-iye sé'a ísáaro. kemá Póro

sé'a kawé'á umái máéro kwésune. ²² Ísóigompa'o ímo tirumbó améwai Áánútu sáwí'a umátinkaniye. kentáásí Ísóigo marapá'á kumíníye kwésune. ²³ Ísóigo Ísu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune. ²⁴ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawa'a kembá sirumbá kwétimune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

2 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba umái avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Kórinti-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái tímakaiye. Póro Másétóniyaa-marava'a máyowana Táitási Kórinti-nao'a tuwéna Póronopa'a kweéména Kórinti-kwaasi táái kosimámuwana Póro iséna séna aúváima agaimái tímakaunda isasá isésa évakarawai sáwí'o uráamba tínaaemba umásukaawasa évakarawai íma mirá ésa kentávái sésa íma árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iyé kwésewe séna árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iyé sígwáe séna maanáúvái agaimarówasa mátímakaawe.

¹ kéma Póro maanámbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwai áwí'a Tímóti kentáásí kwaásigo kesé máyáisa'a agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi éma Ísu Káráisitinaai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo ísáaro. Kórinti-naopakewai Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai ísáaro. Ákáyaa-marava'a Kórinti-naopakewaiye ó'on-o'on-daopakewaiye máyáawai Ísóigona kwaási ísáaro.

² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáásí Ísóigo Ísu Káráisiti avowa Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne. kwemá kentáásivowama arumbá kwéumasinkaiwai sirávayenaya súwa'naa iwái áwita mósá kwémaraumne. ⁴ ó'on-o'on-umbai-yantaa'a amápa'a kentáásópa'a timbá Áánútu kwésiravayaimba póna ó'on-o'on-umbai-yantaa'o évakarawaitopa'o tínimba Áánútumo siráváyáintenta umái kesáá kanaán-umai miwí tirávayanaumne. ⁵ Káráisitimba áí'a úní'a umánkówasa Káráisitina kwaási-i'a úndarakemba sí'a iní'a umásínkáamba miráumai Áánútumo Káráisitimbo arávairaintemba miráumai anómba kwésiravayaintaawe. ⁶ keinárawate méta túwa'naa ówánanaya sáwí'a umái máyómpinkemba Áánútu tí'maena kawepá'á métínkaraiye. mirá ówándarakemba sí'a únita umásínkonta Áánútu sirávaraiye. keinárawate máyaawandaya sí'a únita umásínkonta íma ivátuweta asiramáiya méraumne. miráumai tí'a índai'a umátinkanaaomba kesáámó uráundantentaamo mirámó é'o ímo ivátuwe'o asiramáimo ménaaombo éna Áánútu keinárawakwara'a tirávayaniye. ⁷ sí'o úní'o

umásínkaraantenta tí'a iní'a umátínkáamba miráumai Áánútumo sirávairaintemba tirávayaimba séta mindáyave'a asiramái ménaaowe asiramái séta timu'maréta máyaumne.

⁸ kesí kwaásiyono. Ésiyaa-maravata máyaawanda ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentáásópa'a túmba mináimbá isáígwáe séta simátimumpo isáaro. minúmbái-yántáá'ó ó'oran-anon-umbai-yantaa'a úwata kentáásópa'a túmba póta puwónaumne séta súvamaiya méta ⁹ sínkamiyata puwónaunda-kanaa tiráiyeyimayaa éta súvamaiya maémaumne. íma kentáásí asirayándéimán-ivo Áánútuna asirayándéi mayáiyá kwémaeta máyaumne. Áánútu pukáampinkemba usásitinkaiwaina asirayándéi mayáiyá kwémaeta máyaumne súndayavenaya minánón-úmbái-yántáá'á kentáásópa'a tiráiyeyi. ¹⁰ umbai-yántáápímbá puwónáe ówándavinkemba Áánútu síyótaasa umásinkowata súvamaiya maémaundaya póna mirá unté iyíniye. sáwíwinkemba síyótaasa unté kwéiyiye séta máyaumne. ¹¹ keinárawakwara'a kentááyáv'e'a Áánútumpa'a súwa'naa umai námúnaa seró. sáwívarawai námúnaa síyana Áánútu súwa'naa ínimba mindáyavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe.

Póro kampar-áimbá íma simátímakain-kwasai.

¹² kwaási túranka'a máyaundayaveta imáyáa kwéundaya sirumpinkén-imáyááó séna kawé'á umáiyá máyaumne sisatá aamoiyá kwéune. marapá-áínkóná ááimba íma imáyáa éta Áánútu úwoiya kwésuwa'naa-intaveta imáyáa éta Áánútuna mayáiyé su'mai kwémaeta méta íma árúvare-kwaasiraani'a umáiyá maúndantemba kentúranka'a árai'a miráyá umáiyá máyaumne. ¹³⁻¹⁴ kwéagaimai tímúnda-auvaivimba íma kaumbo-káér-aimba kwésimatimumpo awáné'o ísaraan-aíne su'mai tavisimái kwésune. kentáá sáwíyamba suwánaavo suwánamai kawer-ígwáe sé'a únda mirámó é'o é'a Ísóigo Ísu marapá'á kumíndara'a keinárawatavetaamo aamoimó ondantembá kentááyáv'e'a aamoí ónááowe.

¹⁵⁻¹⁶ keinárawa'a kentááyáv'e'a aamoí kwéumasinkaawe-aimba imáyáa uráundayave'a sé'a kae-táwái kentópa'a kómé'a Másétóniyaa-marava'a kónáe únda kentópa'a kómé'a tiyuwé'a kweéme'a Másétóniyaa-marava'a komé'a koyauweré'a ókwara'a kentópa'a támé'a tiyuwé'a Yútiyaa-marava'a ténaumne siráumne. kae-táwaimo kawé'ó umátínkáana'a súwa'naa íya'a Yútiyaa-marava'a ténaumne-imayaa uráundayave'a mináimbá siráumne. ¹⁷ mirá ónáe uráunda íma mirá uráundayavesa keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa árúvare-kwaasiman-iyeyi siráavo

kentópa'a kónaumne siráunda marapá-kwáásímó ontembá íma mirá únda mimbórá-ímáyáá umái mimbórá-áimbá avora'á simátímakaumne. ¹⁸ Áánútumo árair-aine su'maimo siráintemba simátímakaunder-aimba íma kaer-ímáyááwínkémbán-ivo mimbórá-ímáyáá umái mimbórá-áimbá avora'á simátímakaumne. ¹⁹ Sáírásiye Tímótiye kewé umáiya kentópa'a máyaawanda Áánútu ááninko Ísu Káráisitín-aaíya simátímakaunder kwemá moórá-aimba avora'á séna moórá-aimba aúpá'á tuwéna mirá íma iwáí póna amápar-aimba avoraré su'mai siwáín-aaí simátímakaumne. ²⁰ Áánútu amápar-aimba simái asirámakaimba Ísu Káráisitintavena siráimba póna paáruraiye. Ísu Káráisiti mirán-ámápá'-máyái mairáintaveta Áánútu siráin-aintaveta árair-aine kwésunanaya Áánútu áwí'a anómbe kwáyáíye. ²¹ Áánútu Ísu Káráisitimba kentááwé keináraware tarúsinkaraisata asiramái máyaundayaawe. kentáá ítámarena ²² kesí kwaásiman-owe séna árai'a kwená kwaásiya úne sénaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáimba mindáyaveta séta to'mayaa umásínkarainta mirá íníye kwésundayaawe. mirá uráintave'a íma árúvare-kwaasiraamba kwéune.

²³ Áánútu kesí mayáígómbá awánaraiwai aúranka'a kwésimatimunda-aimba árair-aimban-íye. Kórinti-naopa'a kentópa'a kónáe séwánda asiramái simátíménana tirunkó umbái taivó sé'a ivátuwe'a íma kuráumne. ²⁴ Áánútun-aaíyave'a áraire asiramái kwése'a kwenká'á agevamái máyáamba póta kentópa'a kondayá Áánútun-aintave'a áraire seró-áíntá íma ókwara'a sénaumpo tirunkó aamoí ínintaveta keinárawapimba tágárotamai méta mayáiyá komayánaumne.

2

¹ ímáyaá é'a sé'a ókwara'a kentópa'a kwé'a sáwí'o kwéontave'a asiramái simátíménana tirunkó umbái taivó sé'a ívé'a íma kónaumne siráumne. ² kentirumbó umbaimó tamátínkáanasamo ésa kesirumbó kawé'ó umásínkanaaowai íma ménaaowe. ³ kentópa'a íma kuráundara'a sé'a aúváiimba awáné'a sáwí'o kwéomba kawé'á umátinkaigwae sé'a kentópa'o kondá íma sirunkó umbái táníye sé'a mináúvái agaimái tímé'a kawé'ó umáímo máyáantavena kesirunkó kawé'á íníwai mináúvái agaimái tímakaumne. kesirunkómó kawé'ó ínanamo éna kentirunkógwárá'á kawé'ó ínimba mindá árair-aimban-íye. ⁴ mináúvái agaitimúnda sirunkó umbái tówa'a keinárawatave'a anón-ímayaa é'a

ávááraumai ivi'á tamátinke'a tirunkó umbai táinoyave'a íma mináúvái agaimái tímakaumpo Póro kwenarumbá ávááraumai símakaiye sénááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne.

sáwí'o uráin-kwaasiyavai enáái ánásaiye seró siráin-kwasai.

⁵ keinárawapinkemba moórá-kwaasigo sáwí'a uráintavena íma kempíné su'mainivo keinárawapinkemba évakarawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáiye. amáparawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáiye-aimba mirán-ánón-áimpá'á íma sénáe sé'a évakarawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáiye-aimba kwésune. ⁶ tímakaunda-auvai awáné'a simái moórá-ainka'a maré'a asirayán-áimbá minkwáásígómbá simánke'a kwená egwaa'á íma mé'a sáwí'o uráintave'a mimbéyámbá amé'a íma ó'om-beyamba áméro. ⁷ ívé'a kwentávé'a sé'a enáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa úmae iyé'a aráváyáaro. kemá ámé-sawi-meyamba kwaikwai'a ínana séna íma kanaán-umai kawer-ámpá'á kónaumne séna ivátúwáivainivo ⁸ kwentávé'a sé'a embá siruntá kwéamumpo kawé'á umái maiyó seró-áimbá asiramái kwésune. ⁹ ááema keinárawatave'a sé'a simátimunda-aimba isánááo. íya isánááo sé'a kentópa'a íma kwé'a mináúváiímbá agaimái tímake'a timu'maré'a méraumne. ¹⁰ sáwí'o uráin-kwaasigontave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a ímo ókwara'o imáyáamo kwéontemba kegwár'á mirá kwéune. sáwí'o uráintave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa kwé'e'a Ísu Káráisiti aúranka'a keinárawatave'a imáyáa é'a mirá kwéune. ¹¹ Sáátáánigona sáwí-mayaigona ááimba awánéta kentáá usáyaaitaivo séta sáwí'o uráintaveta ókwara'a íma imáyáa úmae iyéta séta kwenáái ánásaiye kwésune.

Táróasiva'a ména Póro anón-imayaa uráin-kwasai.

¹² Ísu Káráisitin-aii áséi-kwasai kosimátiménae sé'a Táróasi-naopa'a komáyaawanda mináimbá isánááontavena Ísóigomo to'mayaa úmba awáné'a áséi-kwasai simátiménae sé'a ówánda ¹³ kesí kwaásigo áwí'a Táítási kentí naaópakemba Táróasi-naopa'a íma téna kentáái tasimásímintave'a avakáá uwááe'a íma awáné'a anón-imayaa é'a sé'a tiyuwé'a kónaumne sé'a Másétóniyaa-marava'a tiráumne.

Ísuna asirayándéi siyáántán-tamai ávón'ta kwéuvunda-kwasai.

¹⁴ maarán-áíntávéta Áánútumpa'a súwiya kwésune. Ísu Káráisiti usáyaaitaraintavena Áánútu kwentéya

tarúsinkenaya anónka'a sisatá siyáántán-tamai ávónta kwéuvune. Áánútu si'marówata Káráisitín-ai amápa'-marava'a kosimátimunasaya kwéisaawana kwenááigo áséi-kwiyunkaamba úmaena amápa'-marava'a kóyáwé kwéiye. ¹⁵ Áánútu séna Ísu Káráísiti kentávéna imáyáa éna kesí mayái kwémayaimba áséi-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéiye kwésimba mirámó intembá Ísu Káráisitín-ai simátimunanaya Áánútu kentááyávéna séna Ísu Káráisitimo intembá áséi-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéowe kwésiye. Áánútun-aráái kwáráawai minkwíyumbá ísááwasa Sáátáánigon-aráái kwáráawai minkwíyumbá ísááwasa kwéowe. ¹⁶ Sáátáánigon-aráái kwáráawai puwésa Áánútuna némpa'a maí'maí'a ónááowai Ísu Káráisitín-ai simátimunda-aintavesa ánkúkaamba kwéiye kwésewasa Áánútun-aráái kwáráawai mináíntávésa sésa áséi-kwiyunkaamba kwéiye kwésesa maí'maí'a ónááowe. Áánútun-ai simátímén-aimba anóm-bayaiman-ivo kwaásiye su'maí íma kanaán-umai kwémayaawe. ¹⁷ Áánútu si'marówata Káráisitina mayái-kwáásí méta kwenaúranka'a Áánútun-ai árrair-aimba simátimeta íma árúvare-kwaasiraani'a umái máyaunasaya meéyámbáréwa'a anón-ontamba mayánáe sésamo ontembá évakarawai Áánútun-ai simátíménasaya meéyámbá simígwáe sésamo ontembá kesáá íma mirá kwéeta Káráisitina mayái-kwáásí méta Áánútun-ai árrair-aimba kwésimatimune.

3

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai.

¹ mináímbá kwésimatimundayaveta kentáá súwí'a íma maé kwéiyundayaawe. évakarawai aúvái agaimái tímúwasa maimaésa mátímúwa'a awáné'a kawé'án-owe siráavo kesáá íma mirá éta kentáásí mayáírár-áúvái agaimaéta mátíménata awáné'a aamoí umásinkaigwae-ita íma kweéta íma kentáásí mayáírár-áúvái agáyáaro kwésumpo Áánútu si'marówata kwená mayáiyá kwémayaumne. ²⁻³ évakarawaimo ó'owiti mayáígóná aúváimo awánésamo aamoimó umátinkáantemba évaka-kwaasi keinárawa'a tuwánésa sésa árai'a Ísu Káráísiti Póroe mayái kwémayaan-kwaasiye kwenté ti'marówasa kwenáái tasimátímúwasa isésa áraire suwaná Káráísiti kwená kwaasi-i'a umátinkowana Áánútu asirayánkwáráwáin-amanko miwítirumpimba máyáísasa máyáawe kwésewe. mindáyave'a keinárawa'a Káráísiti agairáin-auvairaamba umái máyáawe. Ísu Káráisitina mayáígóná aúvái óntanka'o

agairáin-auvairaamba ímanivo kempá'á kwáyáim-bayaima tuwánaantaveta aamoiyá kwéumatinkaundayaawe.

4 Ísu Káráisiti kentáá asirayámbá kwésimisata Áánútu aúranka'a asiramái méta mináintá kwésune. ⁵ kentáávimbá kesí asirayámbá íma kwáyáísata mimbáyáiyá kwémayaumpo Áánútuna asirayándéiyá mimbáyáiyá kwémayaumne. ⁶ Áánútu aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kosimátimewananya kwenauranka'a arupí umátinkainasa ménaaontavena asirayántá símakaiye. mináúná-áimbá simái tarúmakain-aimba Áánútu Mósesimba simámakain-amaamba ímanivo Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáísata kwemó siráintenta kwéunda-aimban-iyé. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba íma kanaán-umai kwaráantavesa Áánútu aúranka'a íma arupí umái mésa puwí-ámpá'á kwégovo Áánútun-amanko imáyáaya símísata Káráisitín-aaiyaveta áraire séta aúnaí'a umáiyá maí'maita kwéune.

⁷ naaóvá'á Áánútu Mósesimba óntan-kwandaaira'a siyáánkai-amaamba agaimái ámakaimba minámáámbá kwaránáe sésa umbá íma kanaán-umai kwarésa arááíšu'mae kwéiyesa mindáyavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu Mósesimbo amáámbo simámakonka'a Áánútumpakemba ságayamba paáréna Mósesi óika'a ságayamba paárúwana óntan-kwandaaira'o siyáánkai-amaambo agaimarómba maimaéna Ísareri-kwaasitopa'a kumúwasa Mósesi óika'a ságayamba kwéna póna tógáyáagaya úwasa íma kanaán-umai awánowana kwéna naaémbo uwákuraiye. ⁸ naaóvá'á Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakonka'a Áánútuna ságayamba paárumbanivo ívé'a Áánútu kwenamankómbá ai'maráísana kwená kwaási tirumpimbá máyáiyé-aimba kwévaarimba póna Áánútuna ságayamba anómban-iyé. ⁹ Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakomba pósa íma kanaán-umai kwaráantavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu minámáán-áimbá paárúnka'a kwená ságayamba kwáyowana ívé'a Áánútu kwenamankó kwenauranka'o arupí umátínkain-aimba kwévaarisana póna kwená ságayankona asirayámbá anómba kwáyáiyé. ¹⁰ ívé'a aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kwáyáísana usáyaaitarai-sagayankona asirayámbá kwáyáimba póta séta Áánútumo Mósesimbo siyáánkai-amaambo simámakaisagayankona asirayámbá úwoisamba iyéyá kwésune. ¹¹ Áánútu Mósesimbo simámakain-aimba kwááyu-aimban-ivo aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kwaikwai'a ínín-

aimba anón-aimban-iyē. kwááyu-aimba simámakonka'a ságayankona asirayámbá kwáyombanivo ívé'a kwaikwai'a ínín-aimba paárisana póna anó-sagayamba asirayámbá kwáyáiyē.

¹² mináimbá asirayán-áimbá kwaikwai'a ínín-aimba ísaraunda póta íma sáá'a kwégaisata asiramái mináimbá kwésimatimundayaawe. ¹³ Mósesimo uráintemba íma miráyá kwéune. Mósesi Ísareri-kwaasiyavena séna kesóika'o kwáyái-sagayamba uwákwimba awánaavo séna ampaantanéi óika'a káátaraiye. ¹⁴ Ísareri-kwaasi táá'nei isésa tirunté marésa maémáenkakemba pósa ívé'a agáyáan-kwaasi Áánútumo simáimo tarúmakon-aimba aúváivinkemba awánamai isésa mináínkóná ááimba íma kawé'á umái kwéisaawe. Mósesimo óika'o ampaantanéi káátamakowasamo ságayambo ímo awánaraantemba ívé'a Áánútun-ai aúváivimba awánaamba miwítí imáyáago itáguraisana kumayu'á isasá pósa mináúváígóná ááimba íma awánamai kawé'á kwéowe. Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaima Áánútun-ai aúváima awánésa mináínkóná ááimba kawé'á umái kwéisaawe. ¹⁵ ívé'o máyáan-Isareri-kwaasigwara'a Áánútun-ai Mósesimo agaimakón-aimba awánaamba miwítí imáyáago itáguraisana kumayu'á isasá pósa mináínkóná ááimba íma ísaraavo ¹⁶ Ísóigo Ísu Káráísitinopa'o tembá minkúmáyú-tántáá'á ánásainkakemba mináínkóná ááimba kawé'á umái kwéisaawe. ¹⁷ Ísóigo Ísu Káráísitiyemo súnnda kwenamankóntávé'a kwésune. Ísóigon-amankomo tirumpimbó máyáiwai sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaisasa kawé'á umái kwémaewe. ¹⁸ Ísareri-kwaasiti imáyáagomo ímo kawé'ó umáimo ísaraantemba kentáási imáyáago íma mirá isanayá Ísóigona ságayanko kentáá sama kwégamasinkaintaawe. Ísóigo Ísu Káráísitin-amanko kentáásirumpimba ména kwenkááni'a umásinkenaya kwená ságayamba kwésimenaya mirá úmae kwéiyiye.

4

anamó kwímakaawanamo ááémo karákwintemba miráráán-kwaasiya máyaunda-kwasai.

¹ Áánútu aruntá kwéumasinkenaya mindáyavena kesí mayái máyáaro séna símakaisata kwenáái kwésimatimundaya sívón-kaiye séta íma kwétuwaumpo ² kwenáái simátimenaundayaveta aúpá'ó tigeayávésamo kwéomba sínaaemba kwéumameta íma kampa'á simátiyuweta Áánútun-aiigomba kwaé'náer-aimba íma simátimeta Áánútu aúranka'a avora'á árair-aimba

simátimunasaya suwánésaya árarir-aine su'mai kwésewe tirunkakembá sénááontaveta Áánútu aúranka'a miráyá kwésune. ³ áséi-kwasai avora'á kwésimatimundaya mináinkóná ááimbo ímo isésamo ésa miwímá Áánútuna némpa'a mésa puwí-ámpá'á kwégowaiman-owe. ⁴ Sáatáánigo marapá'á kárakwiraiwai miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire kwésewe. Sáatáánigo séna Káráisitín-aaiigo sáma kamátínkáivo séna miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Káráisitina ságayamba íma kwéawanaawe. Áánútumo máyáintemba Káráisiti miráumai máyáísana Sáatáánigo séna Káráisiti sáma kamátínkáivo séna miwítí imáyáa kwétuntinkaiye. ⁵ kesáá íma anón-kwaasi úmpo Ísu Káráisitintave'a kentáásí anóndakoman-iyé sénááontaveta kwenáái kosimátimeta kwená mayái-kwáásí máyaunda póta kwétuwa'naa-undayaawe. ⁶ ááinka'a túnkuwana Áánútu sáma kaaó súwana sáma karáimba kwemá sáma kamásínkáiwaiyaaman-iyé. Ísu Káráisiti óir-imayaa kwéundaya Áánútuna ó'oran-aaimba awánanaundayavena sáma kwégamasinkaintaawe.

⁷ kesáá íma asiramáiya méta áséi-kwasaiya tátokaumpo anamó kwímakaawanamo ááémo karákwintemba miráumaiya méta áséi-aimba tátokaundayaawe. suwánésa mináinkómó usáyaaitarain-asirayankomba awánésa sésa íma miwívínkémbán-ivo Áánútumpaken-asirayamban-iyé sénááontaveta íma asiramáiya méta minásíráyántá tátokaumne. ⁸ namuro-kwáásímó tínkamiyantavesamo úkóntemba ó'on-o'on-umbai-yantaako kentáá úkúraisata tu'maá'námo kwáyáimpinkenta móyuweta kwégune. évakatawai séta nóra séta Áánútuna mayái kwémayaumno kwéseta íma ivátá tukáumne. ⁹ sáwíta umásínkáambanivo Áánútu íma siyúwáísata máyaumne. sínkamomba íma ánásasuwaawata úwoiya súvamai kwémaumne. ¹⁰ Ísumbo sáwí'o umánkesamo inkámówanamo pukáin-ampata kwégundaya pósa Ísu mai'mai'a isaná kwená asirayámbá kentáávimbá kwáyáiyé-aimba kwéisaawe. ¹¹ máyaundaya aasiyaasi-tawai séta Ísuna kwaási-i'a úndarakemba ívéra sínkamiyata puwónaumno kwésundaya pósa kesáá máyaundawaina ááimba Ísuma póna kentáásúma ánásani-suvimba máyáiyé-aimba kwéisaawe. ¹² áséi-kwasai simátimundaya sáwíta umásínkesa sínkamiyata puwónaunda-ampata kwégundaya mindáyave'a áséi-kwaasi isé'a aúnái'a umái máyáan-ampa'a kwégowe.

¹³ naaóvá'á Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútun-aaiyave'a áraire siré'a
 pó'a kwenáái kwésimatimune
 siráintemba Áánútun-aaiyaveta áraire séta kwésimatimune.
 14 Ísóigo Ísumba pukáimpinkemba usásinankaraiwai
 Ísunte tarúsinkenaya puwónaundavinkenta usásisinkenaya
 kentááwé keináraware sí'maiya kwenaúrankata
 sinkáníntaawe. 15 mayáiyá kwémayaundaya sáwíta
 umásínkáambanivo túwa'naa eta íma ivátuwaunasaya ó'on-
 o'on-kwaasi Áánútumo úwoimo túwa'naa in-áimbá isésa
 sáwívarawai Áánútumpa'a súwi símae iyésa kwenáwí'a
 anómba úmae kwéiyowe.

Áánútuna asirayánkátá máyaunda-kwasai.

16 mináimbá imáyáa kwéundaya sívón-kaiye séta íma
 ivátukaumne. kentáásúma sáwí'a úmae iyísana Áánútu
 kentáásí imáyáa aúnái'a kwéumasinkaiye. 17 kentáásópa'o
 kwáyáin-umbai-yantaataveta séta úwoisan-umbai-
 yantaa'a kwááyu kwáyáiyé súnanaya naaémba minúmbái-
 yántáápinkémbá ó'oran-kawe-tantaa'a usáyaaitaimba
 kwaíkwai'a ínín-kawe-tantaa'a paáriniye. 18 mindáyaveta
 marapá'ó awánáúnda-yantaa'a íma anón-imayaa éta
 kwíyómpa'o ímo awánáúnda-yantaataveta imáyáa úmae
 kwéiyune. awánáúnda-yantaa'a kwááyu-yantaa'an-ivo
 kwíyómpa'a íma awánáúnda-yantaa'a kwaíkwai'a íníye.
 mindáyaveta umbai-yántáátávéta séta úwoisamban-iyé
 kwésune.

5

1 kentáásúma kwááyu-nankaa-suwawaata isatá
 minkúwawaakwarata marapátá méta maarán-áimbá
 kwésune. maankwááyú-námbá tawísígwíwínta Áánútumo
 kwíyómpa'o úmakain-daumpa'a ménaundayaawe. mindámbá
 kwaási íma úmakaan-damban-ivo Áánútu kwená
 imáyáavinkemba úmakaimba kwaíkwai'a ínín-damba mindá
 kwíyómpa'o ménaunda-kuwawaa'an-iyé. 2 marapá'ó
 máyaundaya anón-imayaa éta kwíyómpa'o ménaunda-
 kuwawaata simínkwáeya kwéséta 3 maarán-áimbá íma
 séta puwéta súwawaar-íyaainkaanta umáiyá máyaumne
 íma kwésumpo maarán-áimbá séta kwíyómpa'o ménaunda-
 suwawaata naankáántá ónáeya kwésune. 4 kentáásúma
 kwááyu-nankaamba isatá máyaundaya umbai-yántáá'á
 kwáyáintaveta anón-imayaa éta marapá-súwawaataamo
 tuwánaunda-aimba íma séta kwíyómpa'o ménaunda-
 suwawaata mayánaunda-ainta kwésune. miráyá ónaunda
 marapáké-súwawaakaanta aúkáinata maí'maita ónaumne.

⁵ miráyáámó ónaundayavenaya Áánútu kentáá to'mayaa éna kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáisata mindáyaveta to'mayaa umásínkarainta mirá íniye kwésundayaawe.

⁶ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáintaveta kentáásí imáyáa asiramáíya máyaumne. marapá'ó máyaundaya Ísóigo Ísu Káráísitiyeya íma kwíyómpakaani'a umáíya máyaundayaawe. ⁷ ívéta marapá'á máyaundaya kwenane'á íma kwéawaneta kwenáíiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáíya méta ⁸ kentáásí imáyáa asiramáíya méta puwétaamo kwíyómpa'o Ísóigo Ísu Káráísitiyemo métaaraiya aamoí úsino. ⁹ maanká'ó máyaundayaawe kwíyómpa'o uménaundayaawe Áánútumbo arááímo kwétaini'a ónáe súndaya póna aamoí umásínkáisintaawe. ¹⁰ amáparawaiya Ísu Káráísiti aúranka'a máyáananaya kesáámó máyaundawaina ááintavena sísa ena marapá'ó máyáamba kawe'ó kwéowai kawe'-mékámá tíména sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tímínimba póta kwembó arááímo kwétaini'a ónáeya kwésune.

Ísuwemo tarúmaimo máyaundaya aúnái'a umáíya máyaunda-kwasai.

¹¹ Ísóigo máyaundawaina ááimba sísa íníntaveta kwentávéna sáá'a kwégaisata kwenópa'a tígwáe séta kwaási kwétavisundayaawe. Áánútu máyaundawaina ááinta suwánaisa'a keinárawatemo máyaundawaina ááinta kwésuwanaamba kawe'á kwéiye kwésune. ¹² kentáá súwí'a íma maé kwéiyundanivo máyaundawaina ááintave'a aamoí ónááontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. aamoí é'a kentááyávésamo sáwí-aimbo kwésen-kwaasi táái kanaán-umai anondá simátimenaaontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. minkwáásí paáká-túwawaare su'mai tuwánésa kawe-kwáásímán-owe sésa tirumpin-ímáyáá íma awáresa kawe-kwáásímán-owe kwésewe. ¹³ évakarawai kentááyávésa uwo'aó'á kwéowe kwésewata kanaán-iye séta Áánútuntaveta imáyáa éta miráyá kwéunasaya évakarawai kentááyávésa kawer-ímáyáágwárá-kwáásímán-owe kwésewata kanaán-iye séta keinárawataveta imáyáa éta miráyá kwéune. ¹⁴ amáparawai sáwí'o kwéomba mimbéyámá maésa púwóvo séna Ísu Káráísiti mimbóráwái kentááyávénawe séna pukáimba póta Káráísiti arumbá kwésimiwaina mayáíyé su'maiya kwémayaumne. ¹⁵ amáparawaiya sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyásinkanintavena Ísu Káráísiti pukáimba póta kentáámó

sirááimo kwétaini'a íma kwéeta kwembó arááimo kwétaini'a kwéeta máyaumne. mirámó ónaundayavenaya kentááyávénawe séna puwúwana Áánútu usásinankaraiye.

16 ááema marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwaréta évakarawaiyaveta kawe-kwáásimán-owe séta évakarawaiyaveta sáwí-kwaasiman-owe siráumpo ívé'a íma miráyá kwéseta ááema marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwakáunda Káráisitintaveta úwoi-kwaasiman-iyé siráundaya ívé'a íma miráyá kwésune. 17 mindáyaveta Ísu Káráisitiyemo tarúmaimo máyaundaya aúnaí'a umáíya méta ááemo uráundanten-imayaa íma éta ívé'a aúna-imayaa umáíya máyaumne. 18 Áánútu mirá kwéivo ááema Áánútuna namuro-kwáásiráámbá umáíya máyaawananya Áánútu kesí kwaási-i'a umái maígwáe séna Ísu Káráisitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpuwówana kwená kwaási-i'a umásinkenaya séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata mimbáyáiyá kwémayaumne. 19 mináinkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. Ísu Káráisiti amáparawaiyavenaya imáyáa éna pukáimba mindáyavena Áánútu imáyáa éna kwaásimo sáwí'o kwéomba íma aavimbá kwémaitinkaivo kwená kwaási-i'a kwéumatinkena kentááyávénawe séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata kwésimatimune.

20 kesáá Ísu Káráisitina aantá-kwaasiya únanaya simásímísata keinárawa'a kwésimatimundayaawe. Áánútu keinárawatavena asiramái siráísata siráin-ainta kwésimatimune. Káráisiti pukáintavena Áánútuna namuro-kwáásiráámbá umái máyáampinkemba kwená kwaási-i'a kwéumatinkaivo kwenááiyave'a owé seró. 21 Ísu Káráisitimpimba sáwí'o íí-áímbá íma kwáyowana Áánútu kesáámó sáwí'o únda-aimba kwempíntá ámakaiye. Káráisitiye tarúmáiya méta Áánútu aúranka'a arupí umáíya ménaundayavenaya Áánútu mirá úwana Káráisiti kesáámó sáwí'o únda-aimba maimaéna mindánankwara'a pukáimba póna Áánútu kwená namuro-kwáásirááni'a umáíya máyaundawai kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiye.

6

1 Áánútuwe tágarotamai méta mayáí kwémaeta asir-amái simátimeta séta Áánútu úwoi kwétuwa'naa-imba pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááimo kwétaini'a oró kwésune. 2 naaóvá'á Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna úwoi túwa'naa uráunda-kanaa kentáái

isé'a sáwí'o umáímo máyómpinkembo

tikaunda-kanaa túwa'naa uráumne

Áánútu siráíye agaimaréna siráimba mindáyave'a ísáaro.

ívé'a Áánútu úwoi kwétuwa'naa-in-kanaama éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kwétirain-kanaama imbá pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááímo kwétaini'a oro.

³ kentáásí mayáígómbá awánésa sáwí-amba kwaráavo séta kawe'-má'yáiyé su'mai kwémayaundaya pósa íma árai'a sésa sáwí-mayai kwémayaawe kwésewe. ⁴ amápa'-mayai kwémayaundayaveta séta suwánésaya árai'a Áánútuna mayái-kwáásímán-owe sígwáe séta mimbáyái kwémaeta máyaumne. umbai-yántáá'ó kentáásópa'o

tisasamó sí'o iní'o umásinkesaya sáwí'o umásínkáanta íma ivátuweta asiramáíya máyaumne. ⁵ Áánútuna mayáíyá kwémayaundarakemba sínkambai ándáva'o mósinkesayaamo

úkúmakesamo sáwí-aimba simánkesa mirámó kwéonta anóm-bayai kwémaeta no'wáámba íma suúyá kwégwaeta úwoi mayái kwémaeta sááimo kwésinkainta íma ivátuweta asiramáíya máyaumne. ⁶ kentááyávésa

Áánútuna mayái-kwáásímán-owe sénááontaveta kawe'-má'yáiyé su'mai kwémaeta kawer-ímáyáá kwéeta paru umái méta kawe'á kwéumatinkaunanaya Áánútun-amanko keséya máyáísata árai'a miwítí imáyáa kwéeta

⁷ árair-aimba kwésimatimunanya Áánútu asirayámbá kwésimisata mirám-báyái kwémaeta Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá kweukáámbá araa'naa uráunanaya sáwí-ainko kentáávimbá íma kwétisata Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá iwevóiráámbá umásoketa umbai-yántáá'ó kesópataamo timbá kwéusayaaitaundayaawe. ⁸ évakarawai kentáá

súwí'a mósá máraawasa évakarawai kentáá súwí'a simái sáwí'a owasá évakarawai kawer-áimbá simásíméwasa évakarawai sáwí-aimba simásíméwasa árair-aimbo simátimundayavesaya évakarawai kentááyávésa kampa'á

kwésewe sewasá ⁹ évakarawai kawe'á umái suwánésaya kampa'á sésa úwoi-kwaasiman-owe sewasá évakarawai kentááyávésamo puwónésa owémó kwéseмба íma puwúndaya úwoiya súvamaiya máyaumpo suwánaaro.

Áánútu arupíya kwéumasinkaimba íma sínkamisata kwévuwune. ¹⁰ sáwíva-tantaako kentáásirumba umbai kwétamasinkainta kentáásirumba kawe'á úmae kwéiyiye.

kesáá óísamba íma makáundayawaiya éta Áánútun-aii sáwívarawaiya kwésimatimunasaya kawe'á umái kwémaewe.

óísaniyaaiwai éta Áánútun-aii tátokaundayaveta kawe'á umáíya máyaumne.

¹¹ Kórinti-naopaken-kwaasi ísáaro. kentí imáyáa éta kentáásirumpinken-aimba avora'á simátimakaundaya ¹² keinárawataveta íma kayoráúna'a kentááyávé'a kayó'mái máyáawe. ¹³ kesí iyámpóimo simátimundantenkaamba simátimumpo kentí imáyáamo úndantemba kentáásí imáyáa é'a kentirumpinkén-áimbá simásíméro.

Áánútuna naankaantáán-úne siráin-kwasai.

¹⁴ oó'á tombá moórá anóm-purumakankwara moórá sáwíyam-purumakankwara'a íma kwétagarotamai kwisóvo awaira-púrúmákánkái tinumarampimbá kwímakaawasarai oó'á kwétoye. mirámó ontembá keinárawa'a Áánútun-aaiyave'a áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma tágárotamai mé'a mayái máyáaro. arupí umái máyáawaise Áánútun-ai arááiraawaise íma kanaán-umai tágárotamai mésa mayái kwémaraawe. ságayankwara tunígwara'a íma moórávimba kwáyáiyé. ¹⁵ Ísu Káráisitiye Sáátáanigowe íma mimbórá-ímáyáá óyasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma mimbórá-ímáyáá kwéowe. ¹⁶ Áánútuna naaúmpa'a kwesé kwaántá-kwaasi mimbórávimbá íma ménaaowe. Áánútu asirayánkwáráwái kentáásirumpimba máyáísata kwená naankaantáán-úne. mináintávéna naaóvá'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna kesí kwaásiye mé'a miwívimbá kwénaae'a miwítí Ísóigo onasá kesí kwaási-i'a ónááowe Áánútu siráiyé. ¹⁷ mindáyavena Ísóigo séna úwoi-kwaasivinkemba tiyuwé'a moórá-ayampa'a mé'a sáwí-mayaigomba tínaaemba umátimiya'a tiré'a ¹⁸ kentivoí'a ona'á kesáánimbaa'a kesiyáámúmbaari'a ónááowe. Ísóigo amápar-asirayamba tokáiwai siráiyé agaimaréna siráiyé.

7

¹ kesí kwaási ísáaro. Áánútu kentááyávéna imáyáa éna mináimbá simái tarúmakaaintaveta kesúrake-sawi-yantaare kentáásí imáyáavinke-sawi-yantaare sínaaemba umáméta kawé'á umáíya méta Áánútu aúranka'a sáá'a kwégaisata Áánútunde-i'a umái méta kaweré su'maiya éta miráyá onó.

Póro arunkó aamoí uráin-kwasai.

² kentááyávé'a íma kayoré'a kentáásí imáyáa úwoi oró. íma sáwí'a umátinkaawanasaya sáwí-amba kwakáawe. íma kampa'a simátiyuweta miwítí óísanta íma mémairaumne.

³ mináimbó simátimunda íma aavimbá kwémaitinke'a sune, kentí imáyáa kwéundaya simátimeta ókwara'a miráyá kwéune séta úwoimo máyaundaya kentí imáyáa kwéeta puwónaunda-kanaa tínimba úwoi kentí imáyáa kwéonanaya tínye. ⁴ árai'a kawé'á umái máyáawe asiramái sé'a kentúwí'a mósá kwémaraumne. anón-umbai-yantaa'a kentáásópa'a kwétimba mindáyave'a íma imáyáa é'a kentí imáyáa únana kentááigo asiramásínkáísana sirunkó ávááraumai aamoí kwéiye.

⁵ Táróasi-naopa'a tuwéta Másétóniyaa-marava'a tamáyaawanda íma kawé-kánáá úwata máyaawanasaya amápa'-naopimpa'a kae'náé'a ésa aaisambá kwésuwana kentáásí mayáiyávéna kentáásirunko umbái kwétowana ⁶ Áánútu tirunkó umbái kwétain-kwaasi tiráváyáiwai kwemá sirávayanintavena Táitásimba ai'marówana keinárawa'a tiyuwéna kentáásópa'a téna ⁷ maavá'ó túntaveta aamoí éta keinárawatemo máyon-kawer-aimba simásimuntavetaagwara'a aamoí ówánanaya keinárawa'a kentáá suwánanae siráamba tasimásimenaya sáwí'o uráantavenamo kentirunkó umbaimó taráimba tasimásimenaya kentávésamo kampar-áimbó sen-kwáásí táái anondá simátímakaamba tasimásimenaya mirán-áintómbá tasimásimuwata isááwánanaya kentáásirunko aamoí uráiyé.

⁸ aúvái agaimái timé'a asiramái sé'a ó'a íma mirán-oro siráunda minaúvái awánowana sáwíyanka'a kentirunkó umbái tówa'a mináimbá isé'a mináúvái agairáundayavena sirumbá umátinke'a ívé'a sirunkó íma umbái téna ⁹ kawé'á kwéiye. kentirunkó umbái tóntave'a íma aamoí é'a kentirunkó umbái tówa'a sáwí'o uráambo tínaembo umámakaantave'a aamoí kwéune. sáwí'o kwéontavena tirunkó umbái taíno Áánútu kwésiye. mindáyave'a mináúvái agaimái tímakaunda íma sáwí'a umátínkaraumne. ¹⁰ Áánútu tirumbá umbái tamátinkaiwai sáwí'o kwéomba tínaemba umámewana sáwí'o umáimo máyáampinkemba Áánútu tiréna kawepá'á mógwétinkaisana mindáyavena tirunkó íma sáwí'a kwéivo marapá-kwáásí Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai tirunkó umbái tainká'á sáwí'o kwéomba íma tínaemba umámesa úwoi sáwí'a ésa Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe. ¹¹ sáwí'o uráantavena Áánútu kentirumbá umbái tamátínkaraimba pó'a kawé'á uráamba imáyáa oró. keinárawapinkemba moórawai sáwí'a uráimba íma asiramái simámake'a tímakaunda-auvai-aimba isé'a sé'a arupí umátinketa kawer-ámbá kwáraano sé'a sáwí'o uráantave'a tigaeyávé'a é'a sáwí-meyambo kentópa'o tíníntave'a táátave'a é'a sé'a arupí umátínkáanana Póromo ménamo éna súwa'nnaa íníye sé'a sáwí'o uráiwaimba ááéma

sáwí-meyamba amé'a keinárawapinke-sawi-imayaa arupí umátinke'a mirá uráamba ánásaraiye-aimba ísaraumne.

¹² mináúvái agaimái tímakaunda sáwí'o uráin-kwaasigontave'a íma aiva'á imáyáa é'a sáwí'o umánkarain-ininkontave'a íma aiva'á imáyáa é'a íma mirá uráumpo Áánútu aúranka'a kentááyávé'a anón-imayaa é'a kentááyávé'a sé'a miwíyávéta anón-imayaaya kwéune sénááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne. ¹³ mináúvái mó tímakaundanteni'o uráamba kentáásí imáyáa kawé'á umásínkaraawe.

Táitásimba ai'marááwánanaya kentópa'a koména kwenarunkó umbái kwétowana túwa'naa úwa'a kawé'á uwaná aamoí éna kwenarunkó kawé'á úwana kentáásópa'a téna tasimásimuwata iséta mindáyavetaagwara'a aamoiyá kwéune. ¹⁴ ááéma Táitási aúranka'a kentúma maé iráunana simátímakaunda-aimbo árarair-aimbo siráundantemba Táitásimbo kentááimo simámakaunda-aimba árarair-aimban-ye. Táitási keinárawate koména kemó kentááimo simámakaunda-aintavena árarair-aimba siráíye siráimba mindáyave'a íma sigaeyávé'a kwéune. ¹⁵ Táitási keinárawate komáyowa'a kwentávé'a aamoí é'a táátave'a é'a tiyántámbá kwétowa'a kwenáái isé'a mirá uwaná mindáyavena Táitási imáyáa éna arumbá kwétimiye. ¹⁶ keinárawatave'a sé'a amápa'-mayaimo ésa kawé'á úmae iyónááowe kwésunana sirunkó kawé'á kwéiye.

8

Ísóigona kwaási túwa'naa uráan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Másétóniyaa-marava'o naaó'-nao'a máyáawai Áánútuna kwaási kwemá kwétuwa'naa-in-aimba simátimenaumpo ísáaro. ² anón-umbai-yantaa'a miwítópa'a téna kwétavisisasa íma ivátuwesa Áánútuntavena tirunkó kawé'á úmae iyísasa miwí kesávái óísaniyaain-kwaasi máyáantavesa íma imáyáa ésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa sáwíyan-oisamba makáampinkemba sáwíva-tantaa'a torupásuwesa túwa'naa uráawe. ³ árarair-aimba simátimune. miwí sésa maarán-tántáá'á kanaán-umái tíménaumpo ó'omba torupamáí tíménáe sésa miwítí imáyáavinkemba mirá ésa sáwíva'a tímakaawe. ⁴ kentááyávésa asiramái símae iyésa sésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai tíménáe sétaamo únda aamoí kwéune siráawe. ⁵ imáyáawe su'maimo únda-yantaare su'mai íma tímakaavo ó'on-o'on-tantaakwara'a tímésa aiva'á Ísóigontavesa sésa ená kwaási-i'a umáíya méta ená mayáíyá kwémayaumne

sirésa Áánútuna imáyáavinkemba kentááyávésa sésa Áánútuna mayái simásimiyata keinárawate mayánaumne sésa ⁶ maanká'á Másétóniyaa-marava'a máyáawai mirán-áimbá siráamba póta Táításimba simámeta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási túwa'naa ónááom-bayai Kórintinaopa'a koááimba ásáre tayauweré kuré túwa'naa inasá torupamá maráiyana ánásaino Táításimba simámakaumne. ⁷ ó'on-o'om-bayai kawé'á umái kwémaraawai é'a Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwée'a kwenáái kawé'á umái kwésimatime'a kwenááigona ááimba kawé'á umái kwése'a karuwaa'á é'a kwétuwa'naa-e'a kentirumbá kwésime'a mirámó kwéon-kwaasi ontávéta simátimeta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai túwa'naa ónááomba kawé'á umái timénááowe kwésune.

⁸ maanká'á Másétóniyaa-maravakewai Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa kawé'á umái tímakaan-aimba timénaunda mirán-oro íma kwésumpo timénááo. íya timénááo sé'a kentirunkómbá tísaa umai kwéisaumne. ⁹ kentáási Ísóigo Ísu Káraísiti úwoi kwétuwa'naa-imba ísaraawe. kwíyómpa'a ó'oran-kawé'a umái máyomba keinárawatavena imáyáa éna kwíyómpa'a tuwéna kawé'á umái ménaaontavena úwoi-kwaasiraamba umái marapá'á kumbéraiye.

¹⁰ ké'naan-aimba kesí imáyáavinkemba sumpo ísáaro. ááéma Áánútuna kwaásivinkemba keinárawa'a aiva'á sé'a torupamá timénae sé'a ááimba asé'a moórá-ima maisukáavo ívé'a mimbáyái ánásasuwaaro. ¹¹ ááéma karuwaa'á umái to'mayaa é'a ívé'a karuwaa'á é'a sáwíva-tantaa'o makáawai sáwíva'a maráiyasa sáwíyambo makáawai miráumai maráiyasa miráumai maráiyana ánásaino. ¹² sáwíva-tantaa'o maráane sáwíyambo maráane Áánútu tuwánanivo timénaemo siyan-tantaa'a sáwíva-tantaapinkemba sáwíva'a maré'a sáwíyampinkemba sáwíyamba maré'a timénááomba Áánútu awánéna kanaán-íye síníye.

¹³ túwa'naa ónááomba íma amápa'a tu'mái ánáse'a kesávé'a kwémare'a oró. ¹⁴ ánivo ívé'a makáan-tantaa'a kwáyaintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááomba mimbórái'a umái ménaaowe. ¹⁵ miráumai naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna moórá-tonko áwí'a máána-tone séna

toóntáyéna séna sáwíva'a tókúmai kwénowai tímú'a vówasa íma aráá'a márówasa sáwíyamba tókúmai kwénowai tímú'a vówana íma táái tínkaraiye

agaimaréna siráiyé. miráumai ívé'a makáan-tantaa'a kwáyaintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááowe.

Táitási Kórinti-naopa'a kuráin-kwasai.

¹⁶ Áánútu Táitásimba imáyáa ámisana kemó túwa'naa úndantemba kwegwárará'á túwa'naa ónáe kwésisata mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁷ Táitásimba simáméta séta kotúwa'naa inasá Yútiyaa-maravakenkwaasi túwa'naa ónááontavesa évaka-tantaa'a torupamáí maránááowe súndayavenaya aamoí éna kwená imáyáavinkenkwara'a séna ó'a miwísé koménaumne Táitási siráiyé. ¹⁸ Táitásimba ai'maráandara'a moórákwaasigwara'a ai'maráanana kwesé kwíníyē. kwemá áséikwasai simátíma'mae kwénaaisasa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási kwenáwí'a mósá kwémaraawai kwemá Táitásiyē kwíníyē. ¹⁹ Ísóigona kwaási naaó'-naokemba kwembá usásinankesa sésa esé mimbáyái mayaaó sewaná keséya kwénaaena túwa'naa únda-mayaiya kwémayaisasa kentáási mayáígómbá awánésaya sésa toómbá íma makáan-kwaasi kwétuwa'naa-owe kwésesa Ísóigo áwí'a mósá kwémaraawe.

²⁰ mimbáyáímó kwémayaundaya sáwí'an-owe seváiyé séta ²¹ Ísóigo aúrankare kwaási túrankare mimbáyái kawe'á ónáe séta naaó'-nao'a kwénaaeta torupámáráan-ontantomba maimaéta ímo makáan-kwaasi túwa'naa ondayávéta kwénaaumne.

²² minkáé'nárimo ti'maráandara'a moóráwainkwara'a ai'maráanana kwéna kaumbosé koinimba kwembá sáwívatawai áísaa umai awánanae súndaya kwétuwa'naa-inkwaasigo isatá awánaraumne. keinárawa'a kawe'ó umáímo máyáan-aimba iséna póna kotúwa'naa ónáe siráiyé. ²³ Táitásin-aii súnnda kesé tágárotamai ména túwa'naa índayavena kesé mayái kwémayaiyē. kwesémo koóyááoiyankwaasi táái súnnda mimbáyái mayáyááoiyantavesa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárai usásintinkaraqasarai Ísu Káráísiti áwí'a mósá kwémaraaiyē. ²⁴ mindárau kentópa'a komáyaiya'a kentirumbá tíméro. kentúmo maé kwéiyundayavesamo sésa árai'a kawe'á umái máyáawe kwésesa naaémba naaó'-nao'a Ísóigona kwaási kosimátíma'mae naaiyasa kentáái isánááowe.

9

Ísóigona kwaási túwa'naa ónáemo siráan-kwasai.

¹ évaka-tantaa'o torupamáímo Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaásimo timénááon-aimba á'a ísaraantave'a

maanáúváívimbá íma ayáátááka'a simátimenaumne. ² túwa'naa ónáemo siráan-aimba ísaraumne. Másétóniyaa-maravaken-kwaasi kentáái simátimewanda kentúma maé iyé'a keinárawatave'a sé'a Ákáyaa-maravaken-kwaasi mimbáyái kwéto'mayaa-esa moórá-ima maisukáawe séwánasa isésa sésa kesáágwará'á túwa'naa ónáe sésa évaka-tantaa'a torupámakaawe. ³ kentúma maé iyéta séta mimbáyái to'mayaa úmakaaweya sún-da-aimba úwoi-aimban-iyé sevó séta kaumbonárau ti'maráanasá kentópa'a kónááowe. kemó siráundantemba to'mayaa úmaranaaontaveta minkáúmbónárau ti'maráanasaya kotúwa'naa ónááowe. ⁴ naaémba kentópa'a konasá Másétóniyaa-maravakembo évakarawaimo kesémo kwésamo ésa ímo to'mayaa úmakemba kotuwánaiyamba tigaeyávé'a íya'a to'mayaa úmakaawemo siráunda-aintave'a sigaeyávé'a ónaumne. ⁵ mindáyave'a imáyáa é'a mindárayave'a asiramái simátimé'a sé'a kemó ímo kuráandara'a miwítópa'a koméwasa simáímo asirámakaantemba évaka-tantaa'a torupámáráaro simátímakaumne. naaémba kentópa'a kona'á kentí imáyáavinkembo torupámárémba úwoi maisiménááovo íma tísaa ónaumne.

⁶ maarán-áimbá imáyáa oró. kígau moóbá ombá moórá sáwíyan-kigau úmakesa sáwíyan-tomba áká'mai naawasá moórá anón-kigau úmakesa anón-tomba áká'mai kwénaawe. miráumaimo kwétimemba naaémba mirán-kánái'a umái mayánááowe. ⁷ miráumai moórá-morawai timíyan-tantaatave'a imáyáa uré'a miráumai tíméro. íma timénáe-imayaa kwéé'a tímévainivo. kemó asirayán-áimbó siráundayavaiye sé'a tímévainivo. imáyáa umái kawé'á uré'a tíméro. timénááontavesamo aamoimó ónááowai miwí Áánútu aamoí kwéumatinkaimba pó'a timénááontave'a aamoí oró. ⁸ Áánútu kanaán-umai ávááraumai kawé'á umátinkaimba amápa-tantaatave'a kawé'á umái mé'a ó'on-o'on-kawe'-mayai mayánááontavena Áánútu ávááraumai kawé'á kwéumatinkaimba pó'a mirán-káwé'-máyái kanaán-umai mayánááowe. ⁹ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aii aúváívimba agaimaréna séna ímo makáawai túwa'naa esa tímatuwaawai miwítí kawé'-máyái kwaíkwai'a íníye agaimaréna siráíye.

¹⁰ Áánútu amápar-anayumba tímísasa mairésa kwégigau-umandaawe. Áánútu minánáyúnkómbá anón-úmáráísasa áká'mai kwénaawe. miráumai Áánútu kawé'á umátinkaina'a túwa'naa íyana mimpínkémbá kawé'-máyái anómba paáriníye. ¹¹ Áánútu kawé'á umátinkaina'a aasiyaasi

kanaán-umai túwa'naa iyasa simíyataamo timénaunda-yantaatavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe. ¹² miráumaimo túwa'naa ónááomba Ísóigona kwaási imo makáawai túwa'naa iyana sáwívarawai tirunkó kawé'á ínasa Áánútumpa'a súwi símae iyónááowe. ¹³ keinárawatavesa sésa Ísu Káráisitina-aaiyavesa áraire sésa asiramái imáyáa kwéesa pósa súwa'naa uráawe sésa Áánútu áwí'a mósá marésa miwíyé amáparawaiye úwoi timénááontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa ¹⁴ Áánútumo keinárawa'o anómbo kwétuwa'naa-intavesa keinárawatavesa imáyáa ésa túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa sénááowe. ¹⁵ Áánútu amáparawaiya ó'oran-kawe'a kwéumasinkaisata póta kwenáwí'a mósá kwémaraundayaawe.

10

Póro kwená mayáiyávái simátímakain-kwasai.

¹ keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa Póro keséya taména paru umái aai siráivo némpa'o máínka'a asirayán-áintá kwésimasimintaawe kwésewe. Ísu Káráisiti marapá'ó máyonka'a paru umái ména íma aaisambá siráintave'a imáyáa é'a asiramái simátimune. ² kentópa'o kondá íma asiramái sénáe súndanivo imáyáa é'a keinárawapinkemba évakarawai kentááyávésa kampa'á sésa marará-kwáásiti ááimba kwégwaraawemo kwésentave'a asiramái simátimenaumpo kárakwiyoro. ³ marapá'ó máyaundaya namuro-kwáásí usáyaaitanae sésamo áái'o tíyáantemba íma mirá éta marapá-sáwí-yántáá'á usáyaaitanae séta Áánútuna mayái kwémayaumne. ⁴ taáné iwevóiyé úmakesamo áái'o tiyamáímo usáyaaitanaesamo ontembá íma mirá éta Áánútu asirayámbá símakaisata ó'on-o'o-sawi-asirayamba kwéusayaaitaundayaawe. ⁵ kentáá sáaiyavesa kampar-áinéímó kwésewai tááigomba kesááigoya kwéusayaaitaiye. évakarawai miwí túwí'a mósá marésa Áánútun-aai isáavo sésa simái aambá áumbaraawata aambó áumbaraan-aimba usáyaaiteta kentáásí imáyáago Ísu Káráisitina-aai isáínkwáe símae kwéiyundayaawe. ⁶ kentáá sáaiya isáígwáe séta timu'maréta máyauna'a mirá iyata tuwánéta kentáá sáai íma kwéisaawai sáwí-meyamba timénaumne.

⁷ keinárawa'o máyáawaina ááimba imáyáa oró. keinárawapinkemba évakarawai sésa árai'a Ísu Káráisitina kwaásiya úne sentembá kesáágwará'á Ísu Káráisitina

kwaásiya úmpo mindáyave'a imáyáa oró. ⁸ Ísóigo asir-ayámbá siménaya keinárawa'a íma sáwí'a umátinkanaumpo kentí imáyáa asiramátinkanaundayavenaya minásíráyámbá símakaiye. minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúnda-aimba mindá árar-aimba isatá póta minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúndaya mindáyaveta íma sigaeýáveta kwéune. ⁹ aúváí agaimáímo timúnda íma maarán-ímáyáá é'a inkáiséro sénaya maanáúváí agaimái kwésimiye sevó-ímáyáá kwée'a kwéagayaumne. ¹⁰ évakarawai kentávésa sésa aúváimba asirayán-áimbá simásimenaya ááéma keséya taména aamoisayán-kwáásí ména úwoi-aimba simásímakaiye kwésewai ¹¹ miwí maarán-áimbá imáyáa oró. kentí némpa'a máyaunda póta aúváivimbo simátimunda-ainta kentópa'o kwéta mimbórá-áimbá póta kosimátimenaundayaniye.

¹² kentávésa mirán-áimbó kwésewai miwí túwí'a mósá marésa anón-kwaasiya úne sewatá íma mimbórá-kwáásiráántá umái méta miwímó máyáawaina ááimba awánéta kesáá máyaundawaina ááinta íma taainéta séta kawé'á umáíya máyaumne. sáwí'a umáíya máyaumne séta íya taainánaumne. miwí moórá-morawaimo máyáawaina ááimba tuwánésa miwítí imáyáavinkemba sésa máyaundawaina ááinta kawé'án-iye kwésewe. mirámó kwéomba sáwí-imayaavinkemba kwéowe. ¹³ keinárawapimba Áánútumo símakainda-mayai-aimba sénaumpo ímo símakainda-aimba íma sénaumne. ¹⁴ keinárawa'o máyáapa'a Áánútu íma aambá aunéna úwoi kesáái kosimátíméro simásímakaisata úwoiya Ísu Káráisitina áséi-kwasai kosimátímakaumne. mirámó uráunda Áánútu íma aambá áúnkaisata úwoiya kosimátímakaumne. ¹⁵ Áánútumo aambó áúsinkaraim-bayaiyaveta ó'on-kwaasimo mairáambayaiyaveta kesáá mairáumne íma séta kentáá súya maé kwéiyune. Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire sé'a asiramái imáyáa úmae iyónááomba timu'maréta máyaunda pó'a mirámó iyata ávááraumai túwa'naa ónaundayaawe. ¹⁶ mirámó iyata kanaám-póta tiyuwéta ó'on-o'om-barava'a Ísu Káráisitín-aai simátíma'maeta naaónaumne. ó'owimo Ísu Káráisitín-aaimo simátímaken-ayampa'a íma kométa kampa'á séta kesáá simátímakaumne séta kentáá súya maé iyónaumne.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna miwí kesáváí mayáíyávésa íma túwí'a mósá marésa Ísóigona mayáíyávésa kwenáwí'a mósá máráaro

agaimaréna siráiyé. ¹⁸ kwaási kesávái kawe-kwáásímá úne kwéseмба ímanivo Ísóigo kawe-kwáásímán-owe kwésiwai mindá Áánútu aúranka'a kawe-kwáásímán-owe.

11

kampar-áántá-kwáásítí kwaasái.

¹ kesúma maé iyé'a sáwíyan-aimbo sendá íma aamba áúsinkaiya'a úwoi sénaumne. ² keinárawa'a sáwí-amba kwáráavo sénamo Áánútu kárákwiraintemba miráumai kenká'á kárákwiraumne. kawer-ínáámárúmó moórá-kwaasigonka'o siváúmaraantemba miráumai keinárawa'a tí'mae'a Ísu Káráísitinopa'a mátínkáana'a kwesé ménaaowe kwésune. ³ naaóv'á iraankavayaankó moórá-ininko áwí'a Ívimba kampa'á simáuwowana mináíntávéna áraire siráiyé. miráumai évakarawai kentí imáyáa sáwí'a umátinkaiya'a Ísu Káráísitintave'a asiramái imáyáa kwéomba ivátúwáavaiye sé'a mindáyave'a anón-imayaa kwéune. ⁴ ááéma avora'á Ísu Káráísitin-aaí kosimátimewana'a ísówana Áánútun-amanko keinárawate máyowasa évakarawai kentópa'a komésa Ísu Káráísitin-aaigomba kwaé'náer-aimba simátimesa Áánútun-amankontavesa kampar-áímbá simátímúwa'a aamoí'é'a minámbá kwaránáe siráawe.

⁵ minkwáásiyávé'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasima pósa anón-kwaasiman-owe sembánivo minkwáási kembá íma usáyaaitaraawe. ⁶ aaimó kwésimatimunaname sóikomo umbái kwétaimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aaigona ááimba kawe'á umái ísaraunda mindá anón-tantaa'an-iyé. sáwíva-tawai árair-aimba amápa'a simátimewana'a ísaraawe.

⁷ Áánútun-aaí simátimewanda meéyámbá íma mairé'a simátímakaumne. mirámó ówánda kentúwí'a maé iyé'a kesúwí'a úwoisankaamba uráumne. mirámó uráundayave'a kentávé'a sáwí'a uráiyé-imayaa kwéombanivo íma sáwí'a uráumne. ⁸ keinárawapimba Áánútuna mayái mayááwánda Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopakewai súwa'naa esa évaka-tantaa'a símúwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. miwímá sésa naaémba kentáá simíníyé íma sunkákémbá úwoi miwítí évaka-tantaa'a kwésimuwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. ⁹ keinárawate komáyaawanda kesí óntamba ánásowa'a súwa'naa oró-áímbá íma sé'a máyaawanasa Másétóniyaa-maravakemba évaka'a Áánútuna kwaási tésa ímo makáunda-yantaa'a másúwa'naa uráawe. minká'ó uráudantemba naaémba mirá ondá umbai-yántáá'á timúnavo sé'a súwa'naa oró-áímbá íma sénaumne. ¹⁰ Ísu

Káráisitina árar-aimba kwésimatimundawai úndantemba Áánútun-aa simátímakaundarakemba keinárawa'a Akáyaamaravaken-kwaasivinkemba óntamba íma mairáumne-aimba símae iyónasa mináíntávésa kampar-áímbán-iyé íma sénááowe. ¹¹ nóra séra mirán-áímbá kwésuno. sirumbá íyu kwétimeru kwésuno. sirumbá á'a kwétimunda Áánútu kwésuwanaiye.

¹² Áánútuna aantá-kwaasima owémó keinárawa'o kwésenkwaasi miwí túma maé iyésa sésa Póromo Áánútuna mayáímó kwémaenamo keinárawatopakembo óntambo kwémayaintemba miráyá kwéune sevó sé'a kentópakemba óntamba íma kwémae'a mirá ónaumne. ¹³ miwí máyówana Áánútu kesí aantá-kwaasiman-owe íma séna ti'mákaiye. Ísu Káráisitina mayái-kwáásiyá úne kampa'á sésa aká'áánkaamba sésa kwená mayái kwémayaumne kwésewe. ¹⁴ mirám-báyáímó kwémayaamba íma sáá'a kwégaiye. kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'náko ságayawairaamba Sáátáánigo aká'ááni'a kwéiye. ¹⁵ miwí kwená mayáikwáásí ontávésa kwemó intembá arupí-kwaasiraamba ésa aká'áánikaamba kwéowe. mindáyavena íma sáá'a kwégaivo keinárawa'a íma táá'a kaíno. miwítí sáwí-mayairakemba sáwí-meyamba mayánááowe.

Ísuna mayáímó mayáúndarakemba umbai-yántáá'á kempímbá tiráin-kwasai.

¹⁶ maarán-áímbá ókwara'a súnda kentávé'a sáwí-imayaagwara-kwaasima iyé-áímbá íma seró. ánivo mirámó sé'o é'a íma a'áo sé'a siyuwáiya'a kítoka'a kesúma maé iyónaumne. ¹⁷ kesúma maé iyúnda Ísóigo siráini'a íma kwée'a sáwí-imayaavinkeni'a kwéune. ¹⁸ sáwívarawai marapákén-tántáátávésa imáyáa ésa miwí túma maé kwéiyovo kegwár'á kesúma maé iyónaumne. ¹⁹ keinárawa'a kesávé'a kampa'á sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyá úne kwéseмба pó'a sáwí-imayaagwara-kwaasiyave'a kanaán-iyé sé'a aamoí kwéowe. ²⁰ évakarawai kentópa'a komésa kentí imáyáa tavisewa'á siráni'a owasá kentí óntamba kampa'á simátiyuwesa kwénesa kentúwí'a simái sáwí'a ésa sáwí-aimba kwésimatinkesa mirámó ombá íma a'áo kwése'a kanaán-iyé kwésewe. ²¹ sáwí'o kwéumatinkaantemba kentópa'a kométa kesáá íma kanaán-umai miráyá umátinkaraumpo sirunkó sáwí'a kwéisa'a mináímbá kwésune.

évakarawaimo miwí túmo maé iyóntemba íma sáá'a kaína'a miráumai kesúma maé iyónaumne. mirámó ondá sáwí-imayaagwara-kwaasigoraamba ónaumne. ²² miwí

túma maé kwéiyowai sésa Ípíru-aimpinkemba kwésune kwésewa'a kegwará'á mináimpínkémbá kwésundawai úne. miwí sésa Ísareri-andaraken-kwaasi úne kwésewa'a kegwará'á minándárákén-kwáásímá úne. miwí sésa Ááváramu aísavutantamba uráundawai úne kwésewa'a kegwará'á miráumai kwenaisaavutantamba uráundawai úne. ²³ miwí sésa Ísu Káráisitina mayái-kwáásímá úne kwésewa'a kegwará'á miráumai Ísu Káráisitina mayái-kwáásímá é'a miwí kwéusayaaitaumne. mirán-áimbó kwésunda sáwí-imayaagwarawairaamba kwésune-imayaa é'a Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayai kwémae'a miwítí mayái kwéusayaaitaumne. Áánútun-ai simátimundarakemba ándáva'a sínkaraamba sáwíva-tawaiman-ivo miwímó ándáva'o tínkaraamba íma sáwívaka'an-iyé. sáwíva-tawai sínkaraawa'a púwóra'naraamba úndanivo úwoi súvamai máyaumne. mirán-tántáá'á kesópa'a sáwívaka'a tiráivo miwítópa'a íma sáwívaka'a tiráiyé. ²⁴ Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Yútaa-kwaasi éva'aaseitawai purumakan-áúwarasi-andanei sínkankaamba sáwívaka'a 39 ra'a sínkankaawe. ²⁵ Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Árómáani-kamaani-kwaasi kaumbo-tawai kunánaandei sínkankaawe. moórá-tawai kentávésa puwínkwáé sésa óntandei sínkamuwá'a marapá'á tuvánkaumne. kaumbo-tawai nompí-sípívimbá kwénaaowanana mindómpí-sípí kunáverombanivo kemá úwoi súvamai máyaumne. moórá-tawai miráumai nompí-sípí kunáverowa'a mindómpimbá ayáátááka'a moórá-no'waamba moórá-kwaya'wai mé'a íma puwé'a úwoi máyaumne. ²⁶ Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda ó'on-o'om-barava'a kwénaaunda kavirayán-dónkó mayávóra'naraamba isa'á aampa'á umóyán-kwáásí sínkamora'naraamba kwéowa'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi sínkamora'naraamba kwéowa'a ó'onkaa-kwaasi íma Yútaa-kwaasi mirá kwéowa'a ó'on-o'on-anon-daopimpa'a kwénaaunasa sínkamora'naraamba kwéowa'a aampa'á ó'on-daopare'o kwégunda sínkamora'naraamba kwéowa'a anón-dompimbo sípivimbo kwénaaunda sínkamora'naraamba kwéowa'a évakarawai kentávésa kampa'á sésa ená kwaásima úne kwésesa sínkamora'naraamba kwéowa'a mirámó ombá úwoi súvamai máyaumne. ²⁷ Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayaimo mayáúnda sívón-kaisa'á mimbáyái kwémae'a sáwíva'-no'waamba íma suún-kwaé'a Ísu Káráisitina mayái kwémae'a sáwíva-tawai sáái kwésinkaimba noné toón-iyaaíne mé'a sáwíva-tawai táúgwi'a kwésiyaisa'a sáwí-unankwatoi uré'a máyaunana ²⁸ íma mirán-úmbái-

yántáaré su'mainivo ó'on-o'on-daopa'a Ísóigona kwaásira'a kárakwiraunda-umbai-yantaako kesópa'a aasiyaasí kwétiye. ²⁹ Ísóigona kwaásivinkembo évakarawaimo ímo asiramáimo kwégwaraamba sirumbá kwéumatinkaunana minúmbái-yántáákó kesópa'a kwétiye. kawer-ámbó kwégwaraawanamo moóráwaimo tavisisasamó sáwí'o kwéomba sirumbá kwéumatinkaunana minúmbái-yántáákó kesópa'a kwétiye.

³⁰ íma moórá-amba kwáyáivo kesúmo maé kwéiyunda évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásímán-iye kwésen-aimba simátíménda ísáaro. ³¹ Áánútu kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitín-avowa áwí'a mósá ma'maé'a iyónaumne. simátimunda-aimba íma kampar-áimbán-ivo Áánútu ísaraiye. évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásímán-iye kwésen-aimba simátíménda ísáaro. ³² moórá-anon-daoko áwí'a Támásikasi-naopa'a máyaawanana kárakwirowai áwí'a Árétása kwená mayáí-kwáásí anón-kwaasigo kentávéna simátiména séna áí'mae'a ándáva'a móauwaaro súwasa mindáókona iír-ontara'o kárakwirowasa ³³ évakarawai súwa'naa esa kunánáan-unampimba kembá áitumai iír-avaapimba máápa'a túsúsinkesa ándára'a tátokowa'a kumeéme'a marará'á kumówánasa siyúwówa'a kóuraumne.

12

Ísóigo kaainampákáání'o umáímo agarááránkáin-kwasai.

¹ kesúma maé kwéiyunda mirán-ááinkó íma kentáa súwa'naa ínivo kentávé'a Áánútuna aantá-kwasiman-iye sénááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aai simátíménda ísáaro. Ísóigo kaainampákáání'o umáímo agaráásínkaraimba simátíménda ísáaro. ² Ísu Káráisitina kwaási máyaawanana Áánútu kusí'maena kwíyómpa'a sanaan-úramba iyúmba kesimankóná kunáikái. mütú-kwaasi kusíkaiyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. mirámó uráunda 14 íma maisukáumne. ³ Áánútu kusí'maena kwená kawé'-mápá'á iyúmba kesimankóná kunáikái. mütú-kwaasi kusíkaiyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. ⁴ kusí'maena kwená kawé'-mápá'á mósinkarowa'a mivá'á mé'a évaka-tantaakon-aai ísaraunda pó'a simátíméndamo é'a sáwí'a ónaunda pó'a íma kanaán-umai simátiménaumne. ⁵ mirá uráintave'a kesúma maé iyé'a kesí mayáiyávé'a íma kesúma maé iyé'a évaka-tantaa'o kesópa'o tisasamó suwánésamo sésamo aamoisáyán-kwáásímán-iye kwésen-aintave'a kesúma maé kwéiyune. ⁶ kesúma maé iyónáe sékai árrair-aintave'a kesúma maé iyúna'a kentávé'a sáwí-imayaagwara-kwasiman-iye

íma kanaán-umai sésino. áńivo kesúma íma maé kwéiyune. aaimó súndarakembo kesúmo maé iyúndarakai mináimbá isésa évakarawai kentávésa sésa anón-kwaasiman-iye sésino. mindá íma sirááima kwétaiye. kesí mayáí awáné'a simátimunda-aimba isé'a pó'a máyaundawaina ááimba suwánaawana sirááima kwétaimba mindáyave'a kesúma íma maé kwéiyune.

⁷ Áánútu sirówa'a ó'oran-kawe-tantaa'a sáwíva'a awánaawanana Áánútu kentávéna séna kwenáúma maé íyívo séna moórá-yantaa'a sí'o íí-yántáá'á kusúvimba marówana mindáyavena Sáátáńigo sáwí'a umásínkáísana kesúma íma maé iyónaundayavena Áánútu mirá umásínkaraiye. ⁸ kaumbo-táwai Ísóigo Ísu Káráisitimpa'a námúnaa sé'a maantántáá'á maisiyúwéna'a kawé'á umái ménaumne séwánana ⁹ minkáumbó-táwai séna ímanivo miráumai ména'a úwoi áwa'naa ondá embá kanaán-íníye. ímo asiramáímo máyaanda kesí asirayámbá áménana minásíráyánkó embá usáyaaitaina méniyone símaena iráíye. Ísu Káráisitina asirayánkó kenká'á kárákwiyimba pó'a ímo asiramáímo máyaundayave'a aamoí kwéune. ¹⁰ Ísu Káráisitintave'a imáyáa kwéunda ímo asiramáímo máyaundawe simáímo sáwí'o umásínkáane sáwí-aimbo simásínkáane umbai-yántáá'ó kwáyáine sáwí'o umásínkáane mirán-tántáátávé'a íma imáyáa é'a aamoí únda sé'a ímo asiramáímo máyaunda Ísu Káráisiti asirayámbá símísa'a asiramái máyaumne kwésune.

Kórinti-naoraa-kwaasi imáyáa arupí umátínkarain-kwasai.

¹¹ mirán-áimbó simátimunda kesúraamba maé kwéiye'a sáwí-imayaagwara-kwaasiraani'a kwéune. keinárawa'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasin-owe kwésenkwaasi miwí kembá íma usáyaataraawe. kemá úwoikwaasi úndanivo miwí kembá íma usáyaaitaraawe. Póroma Áánútuna aantá-kwaasima iyé-áimbá keinárawa'a kampar-áimbó sen-kwáásiyávé'a simátiméraamba íma simátimakaavo kemá Áánútuna aantá-kwaasima úne-aimba imáyáa ónááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aaí maanáúvái'vimbá kwésimatimune.

¹² Áánútuna aantá-kwaasiti mayáí maarám-báyáímán-íye. ó'oran-kawe'-mayai ímo awánaraam-bayai Áánútuna asirayándéi mayáí kwémayaambaniye. keinárawapimba komé'a mirám-báyái kwémae'a íma ivá tuwááwána'a suwánaraawe. ¹³ nóra séra kentávé'a sé'a Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopaken-kwaasira'a kawé'á umái kárákwiyenawa

kentáára'a íma miránnumai kwégarakwiyiyo kwéseмба ó'on-daopakewaira'o kárákwiraundanten-umai keinárawaka'a kárákwiraumne. ó'on-o'on-daopa'o Áánútuna kwaásivimbo komaéwanda miwí súwa'naa uráavo keinárawapimbo komaéwanda súwa'naa oró-áimbá íma séwándarakemba mirán-úmbái-áimbá íma simátinkaraumne. mirán-úmbái-áimbó simátinkaraundarakai kawé'á ówána'a pó'a aamoí umásínkaraasino. mirán-ímáyáámó ombá ivá túwáaro.

¹⁴ kae-táwai kentópa'a komé'a tiré'a ívé'a kwéto'mayaa é'a ókwara'a kónáe sé'a kwéumpo kondá umbai-yántáá'á íma timé'a kentí óntambo siménaaontavena íma kwésinkaivo kentirumbó siménaaontavena kwésinkaimba pó'a kónaumne. iyámpói íma tinóvwowira'a kárákwimai kwétuwa'naa-ovo tinóvwowimo iyámpóíra'o kárákwimai túwa'naa ontembá kemá mirá kwéumpo ¹⁵ túwa'naa ónaundayave'a makáundayantaa'o túwa'naa umáímo kwéanasasuwe'o anóm-bayai kwémae'o mirámó ondavímbó puwónaundayave'a aamoí kwéune. kesirumbá anómba kwétimumpo kentirumbá sáwiyamba kwésimemba mindágwara'a ánásaavainivo ímáýáa umái kawé'á oro.

¹⁶ súwa'naa oro íma séwándarakemba umbai-yántáá'á íma tímakaunda-aintave'a árair-aimban-iyé seró. keinárawapinkemba évakarawai kentávésa kampa'á sésa kentáásí óntamba mayánáe séna kempatá simásíyukaiye kwésewe. ¹⁷ nóra séra mirá uráumno. ti'mákaundawaiya kentí óntamba maimaésawa kembá másímakaa. ¹⁸ Táításimba asirayán-áimbá simáme'a ai'mákaunda moóráwai Ísu Káráisitina kwaásigwara'a ti'mákaundarai mindáraiya kampa'á simái óntamba maé másímakaaiyo. Táítási íma mirá-sáwí'á uráiyé-aimba ísaraawe. kwewé kewé mimbórá-ímáyáávínkembá mayái kwémayauye.

¹⁹ kesí kwaásiyono. maanáúvámó awánanaaomba maarán-kámpár-ímáyáá é'a kentáá súranka'a Póro kwenáái arupí ónáe séna maanáúvái agairáiyé sénááowe-imagaa kwéune. íma mirán-áíntávé'a kwéagae'a Ísu Káráisiyiye tarúmai mé'a Áánútu aúranka'a kentí ímáýáa túwa'naa ónáe'a mirán-áimbá kwésimatimune. ²⁰ kentópa'o kondamó ímo kawé'ó umáímo méwa'o kotuwáné'o ímo aamoímó ónaundayave'a anón-imagaa kwéune. kentópa'o kondamó asirayán-áimbó simátíméndamo isé'a íma aamoí ónááontave'a anón-imagaa kwéune. kentópa'o kondá aaisambá sé'a kayoré'a áwáá'a sé'a taaínkaar-umai mé'a simái sáwí'a umátinke'a kwantánaanta-aimba sé'a kentúma maé iyé'a ó'on-o'on-aimba kwése'a mirá-sáwí'á kwéiyá'a kotuwánáúnavo sé'a mináimbá kwésimatimune. ²¹ kentópa'o

kondá aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéon-imayaa íma tínaaemba umámake'a sáwí-imayaayave'a tirááyave'a kwéowaimba íma tínaaemba umámakenka'a kotuwánáúnavo sé'a mináímbá kwésimatimune. kentópa'o kondá mirá-sáwí'ó kwéiya'o é'a Áánútu aúranka'a keinárawatave'a sigaeáyvé'a onaná sirunkó umbaí táníye.

13

Ísun-aaiyavai tirunkakémbá áraire simái kárákwiyon-kwasai.

¹ kae-táwai kentópa'a komáyaawandanivo ókwar'a kónaumne. kaumbo-káé-kwaasimo mimbórá-ánká'ó síyan-aimbo éta mináínkómbá arupí ónaundayaawe. ² íma aiva-táwaiman-ivo naaén-tawai kentópa'a komáyaawanda sáwí'ó uráawaiye amáparawaiye asirayán-áímbá simátimakaumne. ívé'a kentí némpa'o máyaunda mináímbá simátimé'a sé'a kentópa'o kondá sáwí'ó uráantave'a kogwésimatimé'a íma eétínkáanda sáwí-meyamba timénaumne kwésune. ³ kentávé'a sé'a Ísu Káráísiti simámisanawa kwési. kwená imáyáávinkena kwésiyo kwésewe. kentópa'o kondá sáwí-meyamba timénaundara'a suwáné'a sé'a Ísu Káráísiti kwésimamintemba kwésimasimintaawe sénááowe. kwemá Káráísiti kentirumpimbá mayái kwémaena íma aamoisáyáwái éna kwená asirayándéi mayái kwémayaiye. ⁴ ááema kwemá asirayámbá tuwéna aamoisayán-kwáásiráámbá umái máyowasa taaira'á inkámúwana puwúwana Áánútu usásinankowana Áánútuna asirayánk'á máyáiye. miráumai kesáágwará'á aamoisayán-kwáási máyaundanivo Ísu Káráísitiyeya tarúmai méta Áánútuna asirayánk'á méta keinárawa'a kwétuwa'naa-une.

⁵ keinárawa'a moóra-morawai Ísu Káráísitin-aaiyave'a tirunkakéná áraire simáíya kwenká'á agevamáíya máyáaompo kesávái-ímáyáá kwée'a awánaaro. Ísu Káráísiti sirumpimbá máyáiye kwéseмба tirunkakéná kwése. tóikakena kwéseompo imáyáa oró. mirámó é'a Ísu Káráísitina kwaásiya úne sé'a ⁶ kentááyávé'a Áánútun-aai simásíméwain-owe sénááowe-imayaa kwéune. ⁷ kentááyávé'a sé'a Áánútun-aai simásíméwain-owe sénááontaveta íma námúnaa súndayaanivo keinárawa'a kawé'á ónááontaveta Áánútumpa'a námúnaa súndaya Áánútuwo túwa'naa inasá kawé'á oró kwésune. íma sáwí'a ónááomba póta íma sáwí-meyamba kotiménasaya évakarawai kentááyávésa sésa íma Áánútun-aai simásíméwain-owe sénááomba mindá íma anón-tantaa'an-ivo keinárawa'a

kawe'ó umáímo ménaaomba mindá anón-tantaa'an-
 iye. ⁸ árair-aínko usáyaaitaino séta mayáiyá kwémaeta
 kwétuwa'naa-une. ⁹ kentópa'o kondayá Áánútuntave'o
 asiramáímo ménaaombo éta aamoiyá ónaumne. mirámó
 iyambo éta íma sáwí-meyamba tíméta aamoisayán-
 kwáásiráámbá umái méta mindáyavetaagwara'a aamoí
 ónaumne. sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawe'ó
 umáímo ménaaontaveta Áánútumpa'a námúnaaya kwésune.
¹⁰ kentópa'o kondá sáwí'o kwéontave'a asirayán-áímbá
 kosimátimunavo sé'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái
 agaimái kwétimune. íma sáwí'a umátinke'a kentí
 imáyáa asiramátinkanaundayavena Ísóigo usásisinkowa'a
 keinárawaka'a kárákwíye'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái
 agaimái tímúmpo awáné'a súdantemba oró.

¹¹ kesí kwaásiyono. kawe'á umái mé'a kawer-ámbá
 kwaré'a súdantemba é'a mimbórá-ímáyáá umái mé'a paru
 umái máéro. mirámó iyambo éna Áánutu arumbá aména
 paru umátínkáiwai keinárawate méniye.

¹² Áánútuna akúní'a kwéontave'a moórá-morawai
 tiyáámba tíméro. ¹³ Áánútuna kwaási maanká'á máyáawai
 keinárawatavesa kawe'á umái máéro kwésewe.

¹⁴ Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi kwétuwa'naa-isana Áánutu
 arumbá kwétimisana kwenamankó keinárawate máyáísa'a
 mimbóráí'a umái kwémaentave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kárésiya

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai ava'moraé-iyá'i. avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Kárésiya-marava-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái mátímakaiye. íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkqa-kwaasiva'a Ísun-ai simátímapa'a kuwasá áraire sésa Ísuna aampa'á kuráawe. naaémba Póron-ai simái sáwí'a umánkaron-kwaasi Kárésiya-marava'a tésa sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu sínkwáe sésa Mósesina áamámba kwáráaro kampa'á siráawe. évakarawai minkámpár-áíntávái áraire sésa pósa Ísuna aampa'á íma kawé'á umái kwakáawe. Póro iséna maarán-áímbá agaimaréna séna Ísun-aaiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamai máyáawaiye su'maiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe kwésiye. mináíntávái áraire sésa Ísuna aampa'á kawé'á umái kwaráígwáe séna maanámbá agaimái Kárésiya-marava'a máyáan-kwaasi mátímakaiye.

¹⁻² kemá Póro maanáúvái agaimaráúmpo Ísóigona kwaási Kárésiya-marava'a máyáawai ísáaro. keséyaamo Ísóigona kwaásimo kesémo máyáawaiye keinárawataveta séta kawé'á umái máéro kwésune. Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivoma Ísumbo pukáimpinkembo usásinankarawaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma kesáái kosimátíma'mae naauwó sésarai si'mákaayamba íma kwaási miwítí imáyáavinkemba si'mákaavo Áánútu kwená imáyáavinkemba si'mákaivo ísáaro.

³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune. ⁴ sáwí'o umáímo máyáampinken-asirayanko tátokaimpinkemba iyásinkanintavenayaawe sáwítaamo kwéundavinkemba maisiyuwánintavenayaawe Ísóigo Ísu Káráísiti pukáíye. Áánútu kentáásivona imáyáavinkemba mirá uráíye. ⁵ Áánútu áwí'o aasiyaasimó anómbo umáímo kwaikwai'o úmaenamo iyínimba árair-aimban-íye.

áséi-kwasai mimbórá-áímbá kwáyáin-kwasai.

⁶ Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úwana Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyowa'a isé'a ááéma Áánútumba kwéauwe'a ó'om-bonor-aimba kwéisaantavena mindáyavena sáá'a kwégaiye. ⁷ mináímbá íma kawer-áséi-kwásáimán-íye.

évakarawai Ísu Káráisitina áséi-kwasai kwaé'mái kwésesa kentí imáyáa kwétavisewe. ⁸ kesááwá'i. kwíyómpakenkwayo'narawara'i. ímo simátímakaunda-aintaamo ó'on-aimbo simátíménanayaamo éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba simíníye. ⁹ ké'naan-aimba moórágwara'a sénaumpo isáaro. moóráwaimo ímo simátímakaunda-aimbo ó'on-aimbo simátíminanamo éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba amíníye.

¹⁰ kwaási aamoí umásinkaigwae sé'a mináímbá íma kwésumpo Áánútu kembá aamoí umásinkainkwae sé'a mináímbá kwésune. ááémo kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o uráundantemba ívé'a íma mirá kwéune. ívé'o kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o mirám-báyáímó kwémaekai Ísu Káráisitina mayáímá íma mayáúsino.

Póromba aantá-kwaasi-i'a umái usásinankarain-kwasai.

¹¹ kesí kwaási isáaro. áséi-kwasaimo simátímakaunda íma kwaásiti imáyáavinkemban-íye. ¹² Ísu Káráisiti paaréna simásímakaivo íma kwaási suwa'á isaraumne.

¹³ ááéma Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwándara'a Ísuna aampa'ó kwégwaraawai ánásanaaowe sé'a ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráunda-aimba isaraawe. ¹⁴ kentáá síkwá'námo uráantemba asiramái kwaré'a Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwánda karuwaa'á kwée'a kesimantowí usáyaaitarumne.

¹⁵ mirá uráumpo íma kesinó masínkaronka'a Áánútu ításinkena kendéiyé siráimba póna arumbá umásinkena kwená mayáímá mayánaundayavena kembá ítámakaimbaniye. ¹⁶ Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kwenááninko agaráásinkena séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó súwa'a isé'a mitáwai íma kwaási kotísaa e'a sé'a nóran-aina simátíma'mae naaónaumno íma sé'a ¹⁷ Yérúsaremu-naopa'a íma kwé'a Áánútuna aantá-kwaasi íma kotísaa e'a aantá-kwaasiti mayáír'ó kesí aivari'o uráan-kwaasira'a íma kotísaa e'a Árépiyaa-marava'a kwaásimo ímo máyáapa'a komé'a naaémba moórágwara'a Támásikasi-naopa'a kuráumne.

¹⁸ komé'a kaumbo-ímá maisuwé'a Yérúsaremu-naopa'a kwé'a Pítanopa'a komé'a sísamaivakemba éva'aaseino'waamba kwaé'a ¹⁹ mitáwai Ísóigo ávákomba áwí'a Yémésimba awáné'a íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a ²⁰ Áánútu aúranka'a kwéagayaunda-aimba íma kamparáímbán-ivo áráir-aimban-íye. ²¹ mitáwai íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a Yérúsaremu-naopa'a tuwé'a Síriyaa-maravare Sírísiyaa-maravare komáyaawanasa ²² Ísu Káráisitina kwaási Yútiyaa-marava'o máyówai íma kembá

suwánésa ²³ kesááiye su'mai ísarowasa évakarawai sésa Ísuna aampa'á kwégwaraawai ánásanaaowe séna ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráiwai ívé'a Ísun-aaí simátíma'mae kwénaaiye suwasá isésa ²⁴ kentávésa aamoí ésa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

2

Póroe ó'on-aanta-kwaasiye mimbórá-ímáyáá uráan-kwasai.

¹ Áánútu áwí'a mósá márówa'a sísamaivakemba éiyain-ima maisuwé'a moórawai Páánápáasiye kesé Yérúsaremu-naopa'a kwékai moórawaiмба Táításinkwara'a áí'mekai kwékai ² Áánútu kentávéna siráintave'a Yérúsaremu-naopa'a komé'a Ísuna kwaásiti anón-kwaasiye su'mai torupamáí mé'a ó'onkaa-kwaasimo áséi-kwasaimo simátímakaundantemba simátímakaumne. ááémo simátímakaundawe ívé'o simátimundawe áséi-kwasai simátimunda-mayaigo sáwí-mayairaamban-ivo sé'a simátimewanda ísaraawe. ³ Táítási kesé ména íma Yútaa-kwaasin-ivo Kiríki-kwaasigoma kesé máyowasa áúra'a kárámai araa'éna uwó-áímbá Ísuna anón-kwaasi íma siráawe. ⁴ évakarawai kampa'á sésa Káráísitina kwaási úne sésa miwisé torupamáí máyaawanasa mindáyavesa Ísuna anón-kwaasi mináímbá siráawe. Yútaa-kwaasiti áamáanko tátokaimpinkemba Ísu Káráísitin-aaigo iyátínkáin-aimba kotivúntamai isánáe sésa keséya koyorupamáí mésa sésa Yútaa-kwaasiti áamáamba kwarésa túra'a kárámai araa'éna oro sésa mináínkó tátorainkwaé sésa Ísu Káráísitin-aaigo íma iyátinkaniye sumbánivo Ísuna anón-kwaasi miwí táái íma isésa Táítási áúra'a kárámai araa'éna uwó-áímbá íma siráawe. ⁵ miwítí kampar-áímbá íma kwakáundaya póna áséi-kwasai árair-aimba keinárawapimba asiramái kwaíkwai'a íniye. ⁶ minánón-kwáásíyómbá kentávésa sésa áséi-kwasaimo simátímakaanda-aine su'mai simátimiyo siráawe. minánón-kwáásíyávésa évakarawai sésa túwíkwara-kwaasin-owe sewaná Áánútu túwítavai íma imáyáa kwéintavai kegwárá'á íma imáyáa é'a sé'a túwíkwara-kwaasiya'o. íya túwí'a kwáyáin-kwaasiya'o kwésune. minánón-kwáásíyómbá kentávésa moórá-ainkwara'a simátimiyo íma sembá ⁷ maarán-áímbá sésa Áánútu Pítaantavena súwanamo Yútaa-kwaasimo áséi-kwasai kwésimatimintemba Áánútu entávéna siráisa ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimene kentávésa siráawe. ⁸ Áánútu Pítaamba asirayámbá amúwana Yútaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimintemba kegwárá'á asirayámbá símakaisa'a ó'onkaa-kwaasi kwésimatimune.

9 Yémésiye Pítaawe Yóniye Ísóigo Ísuna kwaásira'o kárákwiraawai kentávésa sésa Áánútumo ámakaini'a uwo sésa Páánápáasinte kenté tiyáámba símakaawe. maarán-áintávéta mimbórá-ímáyáá éta keirái ó'onkaa-kwaasi ásí-kwasai kosimátimeyauye. miwí Yútaa-kwaasi kwésimatimewe. 10 Ísuna anón-kwaasiyomba mimbórá-áímbá simásimesa sésa óísaniyaain-kwaasi túwa'naa oró-áímbá kosimátimiyo suwa'á mindáyave'a kegwárá'á á'a imáyáa kwée'a karuwaa'á urúmne.

Póro Pítaantavai séna sáwí'a óne siráin-kwasai.

11 karuwaa'á kwée'a Ántíoku-naopa'a komáyaawanana naaémba Pítaa túwa'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a sáwí'a uráne sirúmne. 12 ááéma Pítaama ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasiye toómbá kwénowasa évaka-Yutaa-kwaasi Yémésinopakemba tésa sésa ó'onkaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna oro. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiye toómbá íma naaró suntavéna Pítaa áá'a kówana ivátuwena ó'onkaa-kwaasiye íma toómbá néna 13 póna kaer-áinkwárá-kwáásiráání'a úwasa ó'on-Yutaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasi Pítaamo úmba awánésa miwígwárá'á mirá ésa Páánápásina imáyáa tavisuwaná kwegwárá'á mirá uráiyé. 14 mirámó kwéomba árair-asei-ainkona aampa'á íma arupí umái kombá kemá Póro tuwáné'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a emá Yútaa-kwaasi éma ó'onkaa-kwaasimo ontembá éma mindáyavai ó'onkaa-kwaasiyavai íma se Yútaa-kwaasimo ontembá oro íma siyó Pítaantave'a sirúmne.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu séna arupí umái máyáawai-owe sin-kwásái.

15 simásuwe'a Pítaantave'a maarán-áímbá sirúmne. kentáasinovowiya Yútaa-kwaasi pósa kentáa masínkaraawata Yútaa-kwaasiya éta íma ó'onkaa-kwaasi éta miwímó sáwí'o ontentá íya kwéundayaanivo 16 Yútaa-kwaasiti áamáantaamo kwégwaraundawaintavenaya Áánútu íma arupí umái máyáawain-owe séna Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire kwésundawaintavenaya séna arupí umái máyáawain-owe kwésisata ísaraumne. Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe síníntaveta Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraireya kwésune. kentáási áamáambo kwáráananayaamo éna Áánútu suwánénaya arupí umái máyáawain-owe íma sínívo Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraireya kwésendayavenaya arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. 17 Káráisitíyeyaaamo tarúmaiya máyaundaya Áánútu kentááyávéna séna arupí

umái máyáawain-owe sisatá máyaunda ó'onkaa-kwaasimo sáwí'o ontentá sáwí'a kwéundaya Káráísiti misáwí-ímáyáá símakaisata sáwí'a kwéune íma sénáísaiye. ¹⁸ Yútaa-kwaasiti áamáamba tukáunda pó'a moórá-imayaamo é'o é'a sé'a Yútaa-kwaasiti áamáamba kwaránáe. mirámó onanamó éna minámáánkó arupí umásinkainkwaé sékai sáwí'a úsino. ¹⁹ púwón-kwaasimo Yútaa-kwaasiti áamáamba kwáráananamo éna minámáánkó arupí umásinkainkwaé-imayaamo ímo kwéontemba miráumai mé'a Áánútuntave'a imáyáa kwée'a kwená mayái kwémae'a máyaumne. ²⁰ Ísu Káráísitimba taaira'á tuvúwúwana puwún-kanaavimba sáwí'o uráundawaina ááimba ánásaraimba póna ívé'a Káráísiti kesé máyáísa'a ívé'o máyaunda ááéraani'a íma umái máyaumne. marapá'á máyaunda íma úwoi mé'a Áánútu ááninko kentávéna imáyáa éna pukáiwain-aaiyave'a áraire súndayave'a aúnaí'a umái máyaumne. ²¹ Áánútumo símakain-amaambo kwáráawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawai owémó sinkákái Ísu Káráísiti pukáimba úwoiyavena pukáísino. mindáyave'a sé'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba íma úwoisan-tantaa'an-iyé kwésune.

3

ámáán-aimba kwarésa Ísun-aaiyavai áraire sésa kwéon-kwasai.

¹ Kárésiya-maravaken-kwaasi sáwí-imayaa kwéowai ísáaro. Ísu Káráísitimba tuvúwúwana pukáin-aimba avora'á simátímakaunda ísómbe túrandeiraani'a umái awáné'a kawé'á umái ísaraambanivo évakarawai tésa kentí imáyáa tavisewa'á uwo'aór-ímáyáá kwéowe. ² moórá-aimba tísaa ónaumne. áamáambo kwakáantavaiya'i. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavaiya'iyó. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáiya imáyáa oro. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavena Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiyé kwésundanivo ³ íma kawer-ímáyáá kwéowe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáísa'a pó'a aúnaí'a ígómbá ááimba ásáre'a ívé'a imáyáa kwéomba Yútaa-kwaasiti áamáánko arupí umásinkaniye-imayaa kwée'a íma kawer-ímáyáá kwéowe. ⁴ kawer-ámbó kwakáamba kentópa'a tiráin-tantaa'a íma úwoisan-tantaa'an-iyé. ⁵ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáísana Áánútu keinárawapimba ó'on-o'om-bayaimo ímo awánaraam-bayai mairáiyé. áamáambo kwakáantavena íma mirá éna áséi-kwasai ísé'a áraire siráantavena mirá uráiyé.

⁶ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aiiyavena áraire siráintavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráimba ⁷ miráumai Ááváramu siráintemba Áánútun-aiiyavesa áraire kwésewai Ááváramu áráá'maa'an-owe. ⁸ naaóvá'á Áánútu imáyáa éna séna naaémba ó'onkaa-kwaasi kesáaiyavesa áraire sénááowaiyave'a sé'a arupí umái máyáawain-owe sénaumne. Áánútumo ímo mirámó uráinka'a moóráwai aúváivimba áséi-kwasai agaimaréna séna Áánútu Ááváramuntavena séna ená imáyáa é'a amápa'-maravaken-kwaasi kawé'á umátinkanaumne siráíye agaimaréna siráíye. ⁹ mindáyavena naaóvá'á Áánútu Ááváramumba kawé'á umánkaraintemba kwenáaiyavesamo árairemo kwésewai kawé'á kwéumatinkaiye.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna agaimakáin-amaampinkemba amápar-amaamba ímo kwa'maé iyónááowai Áánútumpakemba miwítí sáwí-meyamba mayánááowe agaimaréna siráíye. mindáyavena amáamba kawé'á umái kwáránana Áánútu aamoí íníye kwésewai miwítí sáwí-meyamba kwáyáíye. ¹¹ naaóvá'á aúváivimba agaimaréna séna Áánútu arupí umái máyáawai owémó siráiwai kwenáaiyavesa árairemo siráantavesa pósa aúnái'a umái máyáawe agaimaréna siráíye. mindáyavena Áánútuma amáambo kwaránáemo sewáiyávéna íma arupí umái máyáawain-owe séna kwenáaiyavesa árairemo sewáiyávéna arupí umái máyáawain-owe kwésiye. ¹² moóráva'a agaimaréna séna amáamba amápar-amaambo kwaránááowai miwímá ménaaowe agaimaréna siráíye. mindáyavesa amáambo kwarésamo Áánútun-aiiyavesa áraire sésamo kwéomba íma mimbóráyántáá'án-ivo kae-tántáá'án-íye.

¹³ moóráva'a agaimaréna séna taaira'ó tínkamowasamo púwón-kwaasi Áánútumpakemba sáwí-meyamba maésa kwévuwowe agaimaréna siráíye. mináántávéna amápar-amaambo ímo kanaán-umai kwakáundayavenaya Áánútumpakemba kentáásópa'a sáwí-meyamba tivó séna Ísu Káráísiti iyásinkenaya misáwí-méyámbá maéna pukáíye. ¹⁴ Áánútu Ááváramuntavena séna amápa'-maravaken-kwaasi kawé'á umátinkanaumnemo siráintemba ó'onkaa-kwaasi kawé'á

umátinkanintavena Ísu Káráisiti kentáásí sáwí-meyamba maéna pukáiyé. kwenááiyaveta árairemo kwésundawaiya Áánútumo siráintemba kwenamankó kentáásirumpimba ménintavena Ísu Káráisiti iyásinkowana Áánútu kentáásí sáwí-meyamba íma siménaya kwembá amúwana pukáiyé.

Áánútu simái tarúmakain-aine Mósesimbo simámakain-amaane minkáé-kwásái.

¹⁵ kesí kwaásiyono. kwaásimo kwéomba imáyáa oro. kae'nárai mimbórá-áimbá simái tarúmaresarai agaimakááyamba moórawai mináimbá íma karéna ó'on-aimba áúgwimai síníye. ¹⁶ miráumai naaóv'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba siráinka'a Ááváramuntavaiye aísavutantamba éna naaémba paáriníwaintavaiye siráiyé. aúváivimba agaimaréna séna aísavutantambo ónááowaiyavena íma siráivo aísavutantambo íníwaintavena siráiyé. aísavutantambo íníyemo siráiwai Ísu Káráisitiman-íye. ¹⁷ agaimaráúnda-ainkona ááimba maarán-íye. aiva'á Áánútu Ááváramuntavena simái tarúmarena séna asirámakaunda-aimba mirá ónaumne séna sáwívar-ima 430 íma maisuwéna Mósesimba áamáamba ámakaiye. ánívo mirámó uráinka'a Áánútu Ááváramuntavenamo simáímo tarúmakain-aínko íma ánásena kwaíkwai'a kwéiyé. ¹⁸ Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo kwaráúndayavenaya ímanivo Áánútu kawé'á umátinkanaumnemo ááémo asiramáímo siráintavena kawé'á kwéumasinkaiye. Áánútu Ááváramuntavena kawé'á umánkanaumne asiramái siráintavena kawé'á umánkarena póna kentáá kawé'á kwéumasinkaiye.

¹⁹ maarán-áíntávéna Áánútu Mósesimba áamáamba ámakaiye. sáwí'o owáímá Áánútuna áamáamba isésa sésa sáwí'o kwéunda ívé'a isáúmne sénááontavena Áánútu Mósesimba áamáamba ámakaiye. minámáámbá kwáyainana Ááváramu aísavutantamba íníwai kwentávénamo Áánútumo simáímo asiramánkaraiwai paáréna minámáámbá ánásasuwaníye. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a Áánútuna áamáamba avumpin-kwáásí Mósesimba simámúwana simátímakaiye. ²⁰ ánívo Áánútu Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráiyé. kae'náraimo kwéseyamba avumpin-kwáásí ména kwésimatimibanivo Áánútu Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráiyé.

²¹ Áánútuna áamáánko Áánútumo simáímo asirámakain-aínko íma kwéavararaiye. Áánútu Mósesimba simámakain-amaankomo asiramáímo kwénamo kwaásimo aúnaí'o umátínkáinkakai minámáámbá kwégwaraawaiyavena Áánútu

séna arupí umái máyáawain-owe sisinó. ²² áńivo Áánútun-
 aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna sáwí-imayaa
 amápa-kwaasi tátokaiye siráíye. Áánútu séna Ísu Káráísitin-
 aaiyavesa áraire kwésiyawaima kawé'á umátinkanaumne
 simáímo asirámakain-aimba siráintemba Ísu Káráísitin-
 aaiyaveta árai'a kentáásí sáwí-imayaa tátokaimpinkemba
 iyásinkaiye kwésundawainta kawé'á kwéumasinkaiye.

²³ Ísu Káráísiti ímo kunkówata ímo kwenááiyaveta áraire
 kwésewanderata Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko
 kentáá tátokowana Káráísiti kunkáinka'a kwenááiyaveta
 áraire kwésunda-amba Áánútu kwégwisinkena amáánko ken-
 táá tátokain-amba ánásasinkaraintaawe. ²⁴ Áánútu séna
 Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire síyawaiyavena arupí umái
 máyáawain-owe sénaumne súmba póna Ísu Káráísiti ímo
 kunkónka'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá
 tátokaiye. ²⁵ ívé'a Ísu Káráísiti á'a kunkáimba kwenááiyaveta
 áraire kwésunanaya póna Áánútu Mósesimbo simámakain-
 amaanko kentáá ó'omba íma kwétatoraiye.

²⁶ Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwése'a kwesé tarúmai
 máyáantave'a Áánútuna iyámpóin-owe. ²⁷ keinárawa'a
 nombá péráamba Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai
 kwenkáání'a kwéowe. ²⁸ Ísu Káráísitiye tarúmai
 máyáantave'a mimbóráí'a umái máyáamba póna maarán-
 áimbá íma anón-aimban-iyé. évakarawai Yútaa-kwaasi
 owa'á évakarawai ó'onkaa-kwaasi owa'á évakarawai
 meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémayaawai owa'á
 évakarawai úwoimo máyáawai owa'á kwaaímá owa'á
 aaraimá owa'á kwéovo amáparawai mimbóráí'a umái
 máyáawe. ²⁹ Ísu Káráísitina kwaásimo é'o é'a Ááváramumo
 uráintemba Áánútun-aaiyave'a áraire kwéseмба póna
 Ááváramu aísavutantamba uráawai ombá póna Áánútu
 Ááváramuwe aísaaavutantamba ónááowaiye kawé'á
 umátinkanin-aimba simáímo asirámakaintemba kawé'á
 umátinkaniye.

4

¹ simátíménda-aimba ísáaro. moóráwai puwéna
 kesááninko kesí náaindaamba mayáníye siráinana kwemá
 aanávó póna iyámpói máyaindayavena úwoi-kwaasiraamba
 umái máyainasa ² avowámó simátímakainda-kwaasi kwená
 náaindaankare miníyámpóiraré kárákwirewana avowámó
 siráintemba anón-éna mindááíndáámbá mayáníye. ³ ááéma
 kesáá miráumai iyámpóiraamba umái méta kwaántá-
 kwaasiti aambá kwégwaraawananya minkwáántá-kwáásí

tááigo kentáá tátokowana ⁴ Áánútumo siráin-kanaa túwana ááninkomba ai'marówana marapá'á kumúwana moórá-ininko maránkarowana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwarena ména ⁵ minámáánkó kentáá tátokaimpinkemba iyásinkanintavenaya Áánútuna iyámpói-ita umásinkanintavenaya mirá uráíye.

⁶ Áánútu keinárawa'a kwená iyámpói-i'a ontávéna ááninkon-amaankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba pó'a Áánútuntave'a kesivowé kwéseмба ⁷ mindáyave'a kwaántá-kwaasi tááigo íma tátokaiwai é'a Áánútu áánimbaari'a ombá póna áánimbaatavenamo to'mayaa uráin-tantaa'a timíníye.

Póro Kárésiya-kwaasiyavai anón-imayaa uráin-kwasai.

⁸ ááéma íma Áánútunopa'a té'a ísaraamba kampa-tántáaré kwaántá-kwaasiti imáyáawe mósá makáawana minímáyááo keinárawa'a tátokaimbanivo ⁹ ívé'a Áánútumpa'a tiráawana keinárawa'a kwemá kwétuwanaisa'a nóra éra úwoisan-tantaare aamoimó tain-tántáaré mivá'á tirumbá kwanté'a minkwáántá-kwáásiti imáyáa mósá maré'a miwítí mayáímó kwémayaantave'a owé kwéseo. ¹⁰ ánivo évaka-tawaiye évaka-kwiyone évaka-tawaimo toómbó kwénaantavaiye évakar-íye mintántáákóntávé'a kampa'á sé'a anón-kanaawe kwése'a anón-imayaa kwéomba ¹¹ keinárawapimba mase'masáá'a kwéowana'a sáwíva-tantaakwara Áánútunaaigwara'a kwétatoraawana póna kesí mayáígó íma áúgwara'-mayaima iyé-ímáyáá kwéunana sirunkó umbái kwétaiye.

¹² kesí kwaásiyono. asiramái simátíménda-aimba ísáaro. kembó tátokain-amba tuwé'a keinárawakaamba umái máyaumpo keinárawa'a kembó tátokain-amba tuwé'a kenkáání'a oro. keinárawapimba komáyaawanda íma sáwí'a umásínkówana ¹³ sí'a úmbanivo íma kówanda mé'a áséi-kwasai simátimewana'a ísaraawe. ¹⁴ sáwí-si'o úmba kesúma sáwí'a úwa'a mirá-sí'ó úwain-aaroi íma inkaisé'a siyuwé'a kawé'á umái kárákwiraawe. kwíyómpakenkwayo'narawara'i. Ísu Káráísitiya'íyo. komáyowa'o kárákwiraantemba kenká'á miráumai kárákwire'a ¹⁵ súwa'naa ékai túrumba pí'mai símakaasino. kawé'á umái kárákwire'a aamoí umásínkaraambanivo ívé'a mirán-áámóiyántáá'á íma kwáyáimba nóintavaiya'íyo. ¹⁶ árarir-aimbo simátímakaundayave'a kentávé'a kesí namuro-kwáási iyé-ímáyáá kwéowe.

¹⁷ Ísu Káráísitina áséi-kwasaiyogomba kwaé'náe'a kwéowai sáwí-imayaavinkemba kentirumbá kwéairaresa sésa kwenáái ísáavainivo kesááiya ísáígwáe sésa kentirumbá

kwéairaraawe. ¹⁸ kawer-ámpá'á métinkanae sésamo kentirumbó airaránááombo éna mindá kawe'án-iyé. kemó keinárawapimbo maéwándawe moórá-naopa'o tamáyaundawemo kawer-ámpá'á métinkanaemo síyanamo éna kawe'án-ivo miwí áséi-kwasaigomba kwae'naéresa kentirumbá kwéairaraawe. ¹⁹ kesí iyámpóiyono. aaraimó iyámpóimo tínkáawanamo umbai-yántáarí'o intembá keinárawatave'o imáyáamo únda sirunkó umbai kwétaivo Káráisitinkaani'o ónááomba minúmbái-yántáá'á ánásaniye. ²⁰ anón-imayaa é'a keinárawapimba komé'o aaimó simátimenaunda kawe'á umái isánááon-imayaa kwéunana sirunkó aamoí kwéiye.

Ékaante Séraanteyavai kwántámai-aimba siráin-kwasai.

²¹ keinárawapinkemba évakarawai sé'a Mósesi siráin-amaamba kwaráúndaya Áánútu aamoí umásinkaniyemo kwésewai minámáánkóná ááimba íma kawe'á umái kwéisaavo simátíménda isáaro. ²² naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Ááváramu kaer-iyámpóí tínkómba moórá-iyampoi kwayór-ínínkó ánkárowana moórá-iyampoi aivar-ínínkó ankówana ²³ kwayór-ínínkóná iyámpóí miwítí imáyáavinkemba ánkaraivo aivar-ínínkóntávéna Áánútu séna iyámpóí ankáníyone simái asirámakonka'a ánkariye. ²⁴⁻²⁵ mináínkómbó kwántámai-aimbo sendá isáaro. mindá kaer-áimbá simái tarúmakiye. moórá-aimba Árépiyaa-marava'a Sáínai-omapa'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba póna moórá-ininko áwí'a Éka kwayór-ínimbá póna kwenaráá'maa'a kwayó-kwáásí pósa amáánko tátokaipa'a máyáawe. mináínkóná ááimba maarágwárá'á éna Yérúsaremu-naopa'a marapá'á kwáyáin-daopa'a isasá mindáópaken-kwaasi amáánko tátokaipa'a máyáawe. ²⁶ ánivo moórá-aimba simái tarúmakain-aimba maarán-áimbán-iyé. aúná-nao'a Yérúsaremuvakaan-dao'a kwíyómpa'a kwáyáipa'a amáánko kwaasi íma tátokain-daopa'an-iyé. ánivo mináínkóná ááimba maarágwárá'á éna Áánútun-aaíyaveta áraire súndawaiya kentáá sinówaraamba uráiyé. ²⁷ mináíntávéna Áísáya Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna ageínínkó iyámpóimo ímo ánkaraínda-ininko arunkó kawe'á íno. aúkain-ininko áráá'maa'a sáwíva'a maíyasa kwaai gwárár-ínínkó áráá'maa'a sáwiyamba ménaomba póna ímo áí'o kwéinanamo iyámpóimo ánkaraínda-ininko arunkó kawe'á ísana aamoí kwéiye agaimaréna siráiyé.

28 kesí kwaásiyono. Áánútu Áísákaamba ankáníyone simái asirámakainka'a ánkaraitemba keinárawatavena Áánútu simái asirámakainka'a pó'a kwená iyámpóin-owe. 29 naaóvá'á anóvowiti imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigo éna Áánútun-amaankona imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigomba sáwí'a umánkaraimba pósa mirán-kwáásí mésa mirá-sáwí'á kwéowe. 30 naaóvá'á aúváivimba agaimaréna séna

kwayór-ínínkónté ááninkonte ti'maraaó. tivowámá puwínda aivar-ínínkó ááninko kwená náaindaamba mayánímbanivo kwayór-ínínkó ááninko íma mayániye agaimaréna siráíye. 31 kesí kwaásiyono. kesáámá íma kwayór-ínínkó áráámaata úmpo aivar-ínínkó áráámaata úne.

5

Ísu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkaraindava'a maé'a miráumai máéro siráin-kwasai.

1 Ísu Káráisiti séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkanaumne séna iyásínkaraimba pó'a keinárawa'a iyátínkaraindava'a mé'a moórágwara'a tátoranin-ampa'a íma kwaráaro.

2 kemá Póro simátimumpo kawé'á umái ísáaro. arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oro kwéseмба mináíntávé'o owémó síyanamo éna Ísu Káráisiti keinárawatavaiye sénamo pukáin-anko íma túwa'naa íníye. 3 túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewaiyave'a avora'á sumpo ísáaro. Yútaa-kwaasiti amáámbo kwaré'o túra'o kárámaimo araa'énamo é'o é'a Yútaa-kwaasiti amáámbo amápa'a kwa'maé'a koró.

4 keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáámbo kwaráúnda Áánútu suwánéna arupí umái máyáawain-owe síníye-imayaa kwéowai Ísu Káráisitiyemo tarúmaimo máyáamba ivátuwe'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba tínaaemba umámakaawe. 5 keinárawa'a mirá kwéovo kesáá maará éta Ísu Káráisitiye aráápamai máyaunanaya Áánútun-amanko súwa'naa imbá pónaya kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe sínimba amu'maréta méta séta árai'a mirá síníyeya kwésune.

6 Ísu Káráisitiye tarúmamiya máyaundaya moóráwaimo áúra'o kárámaimo araa'éna ínana ímo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo ínimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Ísu Káráisitiyemo aráápaimo máyaundaya túwa'naa umai máyaundaya mindá anón-tantaa'an-íye.

7 Ísu Káráisitina aampa'á aamoí ésa kwégwaraamba moóráwai minámbá áúntuwaisa'a ívé'a Ísu Káráisitina

áráir-aimba íma kwégwaraawe. ⁸ Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyarawai minámbá íma áúntukaivo kwaási áúntukaawa'a íma kwégwaraawe. ⁹ kwaási maarán-áimbá sésa kisaamó moórámó kampindaisaná amápa'a kwégampindaiye kwésevo kentúra'a kárákwiyoro. ¹⁰ keináraware kesááwé Ísóigowe tarúmaiya máyaundayaveta asiramái simátíme'a sé'a kemó imáyáamo úndantemba mirán-ímáyáá iyata mimbórá-ímáyáá ónaundayaawe kwésunda póna kampar-áimbá séna kentirumbá kwéairarawai kemá íma awánáúnda-kwaasi kwemá sáwímeyamba mayániye-aimba ísaraumne.

¹¹ kesí kwaásiyono. évakarawai kentávésamo kampa'á sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oró-áimbá kwésiyemo kampa'ó kwéseмба mináímbó paaímó kwésundarakai íma sáwí'a umásínkáasino. kemá simátíme'a sé'a Ísu Káráísitimba taaira'á tuvúwúwana kentááyáváyé séna pukáíye-aimba kwésimatimunda-aintavesa áwáá'a kwésevo túra'a kárámai araa'éna oró-áimbó kwésundarakai íma áwáá'a síyésino. ¹² kampar-áimbó simátimesamo kentirumbó kwéairarawai miwí túma kárámai sáwí'a umásuwaaro-imayaa kwéune.

¹³ kesí kwaásiyono. sáwí-imayaaomo tátokaimpinkembo iyátinkaindayavena Áánútu tááyamai mirá uráimba pó'a á'a iyátinkaisa'a máyáantave'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéomba íma kwaré'a kwempá-kwempa'a tirumbá timé'a túwa'naa umai máéro. ¹⁴ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí aúváívimba agaimaréna séna kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oro agaimaréna siráíye. Áánútumo siráin-amaankona ááimba mirán-áimbán-íye. ¹⁵ ánivo keinárawa'a keiyái aaisambá sé'a áwáá'a sé'a ónááombo é'a sáwí'a umái ánásanaaovo kárákwiyoro.

Áánútumbo arááímo tainí'o ésa sáwí-imayaagomba tirááyavai ésa on-kwásái.

¹⁶ simátíménda ísáaro. Áánútun-amanko kwésintemba miráumai maí'mai'a é'a Áánútumbo arááímo tainí'o é'o é'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéon-ambo íma kwaránááomba mindá kanaán-ivo mirán-oro. ¹⁷ sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéomba isaná Áánútun-amankombo arááímo tainí'o kwéomba isaná minkáér-ímáyááo tiyankéya kwéivo Áánútun-amankomo kentúra'o kárákwiraimbo é'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéon-amba íma kwaránááowe. ¹⁸ Áánútun-amankomo sintembó

mirámó é'o é'a sé'a Áánútun-amankomba arááíma tainí'a kwéunana póna Yútaa-kwaasiti áamáanko kembá íma tátokaiye kwésewe.

¹⁹ kwaási miwítí imáyáavinkemba avora'á maará kwéowe. áwáyo-tantaari'a ésa anómba sáwí'a ésa sáwí'o kwéon-tantaatavesa íma tigeayávésa ésa ²⁰ kígauomo umándai-yantaako áwí'a mósá marésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa uwaa'á kwévesa pukaa'á kwéagayesa tíyámba kwéumatinkesa aaisambá kwésesa tirumbá sáwí'a kwéumatinkesa áwáá'a kwétiyesa miwí taaigo usáyaaitainkwae sésa íma tágárotamai kawe'á umái mésa taaínkaar-umai mésa ²¹ túran-anda kwéesa uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéesa uwo'aó'-nómbó nánááontavesa torupamáí mésa mirán-tántáá'á kwaásiti imáyáavinkemba kwéowa'a simái ságamatime'a ókwara'a simái ságamatime'a sé'a mirámó kwéowai Áánútumo kárákwirain-ayampa'a íma ménaaovo kárákwiyoro kwésune.

²² ánivo Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiwai maará umátínkáisasa kwémaewe. tirumbá kwétimesa tirunkó kawe'á ésa paru umái mésa asiramái maésa íma tivón-káínasa mésa túwa'naa umai kawe'á umátinkesa miwítí mayái kawe'á umái kwémaesa ²³ miwí túma íma maé iyésa miwí túra'a kárákwimai kawe'á ésa mirámó kwéowaina ááimba íma aambá áúnkaiye. ²⁴ Ísu Káráísitina kwaási sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéon-imayaa kentáá táto'mai tavisivó sésa sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéon-amba tínaaemba umámesa tukáawe.

²⁵ Áánútun-amanko aúnái'a umásínkaraisata aúnái'a umái máyaunda póta kwenamankómó kwésintenta umáíya kwáráano. ²⁶ kentúma íma maé iye'a kesááigo usáyaaitainkwae íma sé'a kawe-tántáá'ó índayave'a íma simái sáwí'a oró.

6

umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo sáwí'o kwéombo ésa kwétuwanaamba pósa keinárawapinkemba Áánútun-amankomo sintembó mirámó kwéowai kwempa'á arupí umátinkanaaowe. kegwará'á mirá-sáwí'á ónááovo kárákwiyoro. ² umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro. mirámó é'o é'a Ísu Káráísiti siráini'a mirá ónááowe. ³ úwoi-kwaasigomo anón-kwaasi únemo sínimba minímáyááó kampa'á simáuwaniye. ⁴ kentí mayái awáné'a kawe'-máyaímó kwáyaina'o é'a aamoí é'a ó'owiti mayáiyávé'a kesí mayáígó usáyaaitaraiye íma

seró. ⁵ amáparawaitopa'a umbai-yántáá'á tínímbanivo íma ivátuwe'a asiramái mé'a moórá-morawai túwa'naa oro.

⁶ Áánútuna áséi-kwasai ísámae kwéiyowai miwítí kawetántáá'á amápa'a taaímbai évaka-tantaa'a Áánútun-aaí kwésimatimewaitopa'a tíma'mae'a íyóro.

⁷ íma kanaán-umai Áánútumba kampa'á simáuwanaaovo árair-aimban-ivo íma moórá-imayaa oro. kawer-ánáyúmbó úmáráawaimo ombá kawetómbá kwéakaraavo sáwí-anayumbo úmáráawaimo ombá sáwí-tomba kwéakaraawe. ⁸ mirámó kwéomba sáwí-yantaatavesa tirááiyavaiye su'mai úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma puwésa Áánútuna egwaa'á íma ménaaomba pósa némpa'a ménaaovo Áánútun-amankombo arááímo tainí'a úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma aúnái'a umái mai'mai'a ónááaowe. ⁹ mindáyaveta kesáá kawé'á úmaeta kwéiyundaya íma sívón-káínata ivátúwáano. kawé'ó úmaetaamo kwéiyundayaamo ímo sívón-káínataamo tuwétaamo éta naaén-kanaamo tínimba kawé'-mékántá maéta ménaumne. ¹⁰ mindáyaveta túwa'naa onda-ámbó kwáyáimbo éta amáparawai kawé'á umáíya túwa'naa ono. Áánútun-aaiyavesamo árairemo kwésewaiseya mimbórá-ákúní'a umái méta túwa'naayaamo ónaundaya mindá anóntantaa'an-iyé.

¹¹ ayááirá'á kemá Póro anón-auvaivimba agaimaráúmpo awáné'a kwenayáanavi'an-iyé seró. ¹² évakarawai sésa suwánésa anón-kwaasiman-owe sígwáe kwésewai keinárawatavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oro kwésewana miwí tááigo keinárawa'a kwétavisiye. Ísu Káráísiti keinárawatavaiye séna taaira'á pukáíye-aíne su'maimo senkákái évakarawai ísámai sáwí'a umátínkáasino. ímo sáwí'o umátinkanaaontavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oró-áínkwará'á kwésewe. ¹³ túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewai Mósesimo siráin-amqamba íma amápa'a kwégwaraawe. kentúra'o araa'énamo mósá úmaranaaontavesa túma kárámai araa'éna ígwáe kwésewe. ¹⁴ miwí mirá kwésevo kemá Póro mimbórá-áímbá mósá maré'a Ísóigo Ísu Káráísiti kentááyáváíyé séna taaira'á pukáíye-aimba mósá kwémaraumne. Ísu Káráísiti kentááyáváíyé séna pukáintave'a púwón-kwaasimo marapá-tántáátávésamo ímo imáyáamo ontembá marapá-tántáátávé'a íma imáyáa é'a úwoisamban-iyé kwésunda póna mintántáákó kembá íma kwétavisiye. ¹⁵ moóráwaimo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo moóráwaimo ímo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo ínimba mindá íma anóntantaa'an-ivo Áánútu aúná-kwaasiraani'o umásínkaraimba mindá anón-tantaa'an-iyé. ¹⁶ simátimunda-aimbo kwa'mae

iyíyanamo éna Áánútu paru umái arumbá umátinkena kwená kwaási amápa'a mirá umátinkaniye.

¹⁷ Ísun-aaí simátimewandarakemba sínkamuwana avimá sine'á kwáyáintave'a Ísu Káráisitina mayái-kwáásí óne kwésevo moórá-umbai-yantaa'a íma síméro.

¹⁸ kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-isa'a áráir-aimban-iye sé'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Évésasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Évésasi-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana Titikása maimaéna mátímakaiye. maanámbá isésa ó'on-o'on-daoraa tíméro séna agairáiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkarrowana ména maanámbá agaimarówana mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanáúvái agaimaráúmpo isáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aaí kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo isáaro. Évésasi-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai íma ivátuwe'a asiramái máyáawai isáaro. ² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Káráísitinte tarúsinkenaya ításinkarain-kwasai.

³ Áánútuma Ísu Káráísiti avowámá éna Ísu Káráísitinteya tarúsinkenaya kwíyómpa'a kwenópakemba asirayámbá siménaya kawé'á kwéumasinkaisata póta kwentávéta súwi kwésune. ⁴ naaóvá'á Áánútu maramá íma taróurainka'a Ísu Káráísitiyeya tarúmaiya ménaundayavenaya kwenaúranka'a kwendéi-í'a onanayá kentáávímbá íma sáwí-aimba kwénintavena ítámakaiye ⁵ Áánútu kentááyávéna imáyáa éna naaóvá'á séna Ísu Káráísitina mayáiyávé'o é'a kesáánimbaa kesiyáámumbaari'a ónááowe séna kwená imáyáavinkemba aamoí éna mirán-ámbá siráimba póna mirá uráiyé. ⁶ ááninkomba arumbá ámakaiwainte tarúsinkenaya anón-kawé'a umásinkenaya úwoi súwa'naa umásinkaraimba póta kwená ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

⁷⁻⁸ pukáintavena sáwí-imayaaya maisiyuwénaya misáwí-ímáyááo tátokainta iyásinkenaya kentááyávéna ó'oran-imayaa kwéimba úwoi ávááraumai súwa'naa enaya póna kentáási sáwí-imayaa maisíyukaiye. ⁹ naaóvá'á kwená kawer-ímáyáávínkémbá aúpá'á to'mayaa úmakaimba ívé'a kwévaarisata kwéawanaumne. Káráísiti kesí imáyáa íníye siráintemba póna ¹⁰ Áánútumo siráin-kanaamo tínimba amápa-tantaa'o taróuraimba kwíyómpakene marapákéne

komaéyamae úmarainana Káráisiti anóndako mindára'a kárakwiyiye.

¹¹ Áánútu kwená imáyáavinkemba to'mayaa úmakaimpinkemba mirá kwéiye. imáyáa éna to'mayaa úmakaimba póna Yútaa-kwaasi kwená kwaási-i'a úndayavenaya Káráisitinte tarúsinkenaya ításinkaraintaawe. ¹² aiva'á Káráisitimba amu'maréta máyaundawai kwená ááimba ó'oran-aaimba isatá mósá kwémaraumne.

¹³ miráumai ó'onkaa-kwaasi árair-aimba kawer-ámpá'á métinkaniye mináséi-áímbá isé'a Ísu Káráisitin-aaiyave'a áraire sé'a kwesé tarúmai máyáamba Áánútu kesimambá timénaumne simái asirámakaintemba mirá uráimba pó'a kwená kwaási-i'a umái mé'a ísaraawe. ¹⁴ Áánútun-amanko keséya máyáintaveta séta árai'a Áánútu kwená kwaásiyavena simái asirámakainta kesópata tíniye. árai'a Áánútu kwená kwaásiya tátokaampinkemba iyásinkanintaawe kwéseta mindáyaveta kwená ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

¹⁵ agairáúnda árair-aimba pó'a keinárawa'a Ísóigo Ísuwe aráápamai mé'a Áánútuna kwaásiti imáyáa é'a máyáawe-aimba isé'a ¹⁶ Áánútumpa'a súwi símae iyé'a keinárawa'a túwa'naa umai námúnaa súnda ¹⁷ Áánútumpa'a maarán-áintávé'a áísaá une. Ísóigo Ísu Káráisiti avowámá kentáásivowama ó'oran-aaimba kwáyáiwai kwemá kwenamambá timínana kentí imáyáa kawé'á umátinkena Áánútumba agaráátinkaina'a pó'a kawé'á umái awánanaaowe. ¹⁸ kentí imáyáa ságamatinkena tááyaraintave'a kwesémo ménaaombo amu'maré'o máyáantave'a mindáyave'a námúnaa kwésune. kwemá kwená kwaási kawé'ó umáimo ménaaomba to'mayaa úmarena simái asirámakaimba awánanaaontave'a námúnaa kwésune. ¹⁹⁻²⁰ kwenááiyaveta áraire kwésundawaiivinta kwená asirayánkó mayáímá kwémayaimba minásíráyámbá usáyaaitarain-asirayanko isa'á awánanaaontave'a námúnaa kwésune. Áánútu minásíráyándéi Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankena kwenayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á kwíyómpa'a móankariye. minásíráyámbá kwenááiyaveta áraire kwésundawaimba símakain-asirayamba mimbórá-ásíráyámbán-iye. ²¹ Káráisiti amáparawaira'a kárakwirena kwíyómpa'o kárakwiraawairare asirayánkwáráwáíréré aivaráwáíréré ívé'o túwí'o kwáyáiwairare naaémbó túwí'o kwéniwairare kárakwiraiye. ²² Áánútu amáparawaira'a kárakwiyinintavena kwembá usásinankena kwená kwaásiyavena imáyáa éna simáména

séna usáyaaitayan-Isoigo'i'a uréma amáparawaira'a kárakwiyuwo siráiyé. ²³ a'nómpínkén-ímáyááómó amápa-kura'o kárakwiraintemba Áánútuna kwaásiya Káráisitina áúraamba únanaya kwemá si'nónkáámbá éna kárakwiraiye. a'nónkó kweyáára'a íma máyáísana áúwawaako íma mirá éna mimbórá-kúwawaa'o kwáyáintemba Káráisiti amápa-kuwawaa'a aaómísamai-i'a umásinkena kwegwárá'á aaómísamai-i'a umái máyáiyé.

2

Áánútuna némpa'a máyaundavakenta aúiná'i'o umáímo máyaunda-ita umásínkáin-kwasai.

¹ ááema sáwí-imayaa kwée'a sáwí'a uráan-kanaavimba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a mé'a pó'a ² marapakén-kwáásítí sáwí-amba kwaré'a Sáátáánigo kwaántá-kwaasiti anóndakomba kwaré'a kwemá Áánútun-aaí íma ísámai kawé'á kwéowaira'a kárakwiraiwaimba kwakáawe. ³ mirámó kwéontemba ááema miráyá uráunda sáwí-yantaataveta sirááiyaveta éta sáwí-imayaa kwarááwánanaya Áánútu sáwí-meyamba amáparawai tímínten-umai kanaán-umai simíníntavenaya ivátuwenaya ⁴ arumbá avááraumai umásinkenaya kentáásí imáyáa anómba éna póna ⁵ úwoi súwa'naa enaya kawer-ámpátá mésínkaraiye. sáwítaamo étaamo máyaawandawaina ááínka'a Áánútuna némpa'a máyaawandarata Ísu Káráisitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba aúiná'i'o umáímo máyaunda-ita umásinkenaya ⁶ Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankena kwíyómpa'a móankarena Ísu Káráisitinte tarúsinkenaya aúiná'i'a umásínkaraisata Káráisitimo kwíyómpa'o ménamo kárakwiraintemba kwíyómpata imáyáa éta máyaumne. ⁷ Áánútu Ísu Káráisitimba ai'marówana kumbéna kentááyáváyíyé séna puwéna kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwéna miráumai anón-kawé'a umásinkenaya úwoi anómba súwa'naa uráísasa pósa kwená kawé'-má'yái awánamae iyónááontavena mirá uráiyé. ⁸ Áánútu úwoi túwa'naa úwa'a kwenááiyave'a áraire suwaná sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye. íma kentí imáyáavinkemba kwenááiyave'a áraire siráavo Áánútuma imáyáa tímúwa'a áraire siráawe. ⁹ túma maé iyésa sésa kawé'á kwéunda póta kawer-ámpátá kwégune sevó séna íma kawé'-má'yáígóná meéyámbán-ivo Áánútu úwoi túwa'naa enayavena sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á

métínkaraiye. ¹⁰ Áánútu kentáámó tarórurawai séna kawé'-má'yái maimaé kwéiyesa ménaaowe siráimba póna kawé'-má'yái mayánaundayavenaya tarórurena Ísu Káráisitinteya tarúsinkaraiye.

mimbórá-kwáásí-íta umásínkarain-kwasai.

¹¹ mindáyave'a imáyáa oro. kentinóvowi íma Yútaa-kwaasi ovó keinárawakwara'a íma Yútaa-kwaasi owatá Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úndayaveta súra'a kárámai araa'ényaya kwéeta keinárawataveta úwoi-kwaasi owé-imáyáá éta séta íma túra'a kárámai araa'éna owái owéyá kwésumpo mindáyave'a imáyáa oro. ¹² minkánáávimbá keinárawa'a Káráisitina némpa'a mé'a ó'owima é'a íma Áánútumo ítámakain-kwaasi é'a Áánútu simái asirámarena tarúmakain-kwaasi íma é'a marapá'á máyówana Áánútu kesé íma máyowa'a kwesémo maéyave'a íma amu'maré'a máyówana ¹³ ááéma Áánútuna némpa'a máyówai Ísu Káráisiti keinárawatavaiye séna puwéna póna tí'maena kwená egwaa'á tínkaraisa'a pó'a kwesé tarúmai méraawe.

¹⁴ Ísu Káráisiti puwúntavena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye kentáásí avumpimbó kwénamo taínkaar-umaimo namuro-kwáásí-í'o umásinkemayonta maisiyuwéna mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya ¹⁵ Yútaa-kwaasiya kentáásí áamámba tuwéna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye aúnái'a umái mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya kwempá'á tarúsinkenaya póna paru umásinkanintavena mirá uráiyé. ¹⁶ Ísu Káráisiti taaira'á pukáintavena síyámbo kwéunda-yantaa'a ánásamasinkenaya Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya sí'maenaya Áánútunopa'a mósinkenaya ¹⁷ mirá éna téna áséi-kwasai paru kwéumasinkain-ainta simátimena keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna némpa'o máyáawai tasimátimena kesáá Yútaa-kwaasi Áánútuna egwaa'á máyaundawaiya tasimásimenaya ¹⁸ Ísu Káráisiti mirá uráintavena Áánútun-amanko súwa'naa isanayá Káráisiti kentáá Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye sí'maenaya kentáásivonopa'a kwégwisata kwená egwaa'á máyaumne.

¹⁹ mindáyave'a ááéma kwááyu-kwaasi é'a ívé'a íma mirá é'a Áánútuna kwaásiye keinárawakwara'a Áánútuna kwaási-i'a umái máyáamba kesááwé keináraware Áánútuna akún-kwáásí-íta umáíya máyaumne. ²⁰ Áánútumo naankáámbó kwéumaraimba Ísu Káráisiti ávonkaamba isasá Áánútuna aantá-kwaasiye Áánútun-aaí simátíméwaiye naamayáánkaamba owa'á keinárawa'a naankáámbá

kwéowe. ²¹ ávonkomo amápa'-nanamimo asááuraintemba kesáá Ísu Káráisitiye tarúmaiya máyaunda Áánútu kwená aoka'-námbá kwaási súneiya naankáámbá kwéumaraiye. ²² keináraware kesááwé kweséya tarúmai máyaundaya Áánútun-amanko kwaási súneiya naankáámbá kwéumarena mimpímbá kwémaiye.

3

Póro ó'onkaa-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

¹ mindáyave'a kemá Póro ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráisitin-
aai simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a
mósínkarowa'a Ísu Káráisitina mayái-kwáásí é'a
keinárawatave'a námúnaa kwésune. ² Áánútumo úwoi
túwa'naa ínintavena mimbáyái simakowana mimbáyáigó
kawe'á kwéumatinkaimba á'a ísaraawe. ³ Áánútumo
to'mayaa úmakena aúpá'ó makáimba agaráásinkowa'a ááéma
mináimpínkémbá ákí-aimba aúváivimba agaimakáumne.
⁴ ááéma Ísu Káráisitin-aai aúpá'á makáimba simásimuwa'a
ísaraumne. maanáúvámó agayáúnda ísámai kawe'á oro.
⁵ Áánútu naaóvá'ó máyówai mináímbá íma simátimena
ivé'a Áánútun-amanko kwená aantá-kwaasiyaawe
kwenáái simátíméwaiye simásímakaiye. ⁶ mináséi-kwásái
maarán-áimbán-iyé. Yútaa-kwaasiyaamo áséi-kwasaimo
ísaraundantentaan-umai ó'onkaa-kwaasi ísaraantavena
Áánútu kawe'á umátínkáísasa ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-
kwaasiye mimbóráí'a umái máyaundayaawe. Áánútu
séna Ísu Káráisitina mayáiyávé'a mirá ónaumne simái
asirámakaimba póna íma Yútaa-kwaasiye su'mainivo
ó'onkaa-kwaasiyavenagwara'a simái asirámakaiye.

⁷ áséi-kwasai simátimenaundayavena Áánútu úwoi
súwa'naa ena kwená asirayámbá siména kwená mayái-
kwáásí-í'a umásínkaraiye. ⁸ Áánútuna kwaási kembá
usáyaaitaraawa'a kító-kwaasi pó'a ó'onkaa-kwaasi áséi-
kwasai Ísu Káráisitina mayái ó'om-bayai usáyaaitaraim-
bayai-aimba simátimenaundayavena usásisínkaraiye.
⁹ Áánútu simásimena séna to'mayaa úmare'o aúpá'ó maré'o
mirá ónaumne siráunda-aimba simái ságamatimiyo Áánútu
simásímakaiye. Áánútu amápa-tantaa'o tarórurawai
aiva'á mináímbá aúpá'á makáimba kwaíkwai'o eémáyáimba
¹⁰ ívé'a kárákwiraawaiye asirayánkwáráwáiyé kwíyómpa'o
máyaawai Áánútuna kwaási tuwánésa sésa Áánútu ó'oran-
kawer-imayaagwarawain-iyé kwésewe. ¹¹ ááinka'a Áánútu
ímáyáa éna to'mayaa éna séna mirá ónaumne séna Ísu

Káráisiti kentáásí Ísóigomba imáyáa amúwana mirá uráiyé. ¹² Ísu Káráisitiye tarúmaiya máyaundayavetaawe kwenááiyaveta áraire kwésundayavenawe íma sáá'a kaisatá Áánútunopata úwoiya kwégune. ¹³ mindáyave'a simátimé'a sé'a keinárawa'a áséi-kwasai simátimewandarakemba áwáá'a sésa sí'a iní'a umásinkaraavo asiramái mé'a íma iyátuwaaro, umbai-yántáá'ó kesópa'o kwáyáimba kanaán-ivo úwoi aamó oro.

Káráisiti aruntá kwésimin-kwasai.

¹⁴ mináintávé'a imáyáa kwée'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kivaire'a mé'a námúnaa kwésune. ¹⁵ amáparakumba marapá'á máyáawaiye kwiyómpa'a máyáawaiye miwítí ááimba Áánútuma isa'á kwenáúranka'a kivaire'a mé'a maarán-dámúnáá kwésune. ¹⁶ Áánútun-amanko kentirumpimbá ména ó'oran-anondako póna asirayámbá timína'a asiramái mé'a ¹⁷ Ísu Káráisitin-aaiyave'a áraire kwésentavena kentirumpimbá ména kwemá tirumbó kwétimewaina ááimba isa'á kwentávé'a asiramái tirumbá kwéame'a ménaaontave'a námúnaa kwésune. ¹⁸ Káráisiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimiye. Káráisiti asirayámbá timína'a keináraware Áánútuna kwaásiye amápa'a sé'a Káráisiti kentáávimba arumbá kwésimimba anómba kwésimimba póna íma ánásaniye sénááontave'a námúnaa kwésune. ¹⁹ Ísu Káráisiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimimba íya kanaán-umaiya awánasaraundayaanivo ívé'a kítoka'a awáné'a naaémbo awánamqi kawé'á ónááontave'a námúnaa kwésune. asirayámbá Áánútumpimba anómba kwéna keinárawapimba anómba kwénintave'a námúnaa kwésune.

²⁰ imáyáamo kwéetaamo Áánútumbo kwéaisaa-undaya sáwíyan-tantaa'an-ivo kwená asirayándéímó kwésuwa'naa-enayaamo kwéimba mindá usáyaaítarain-tantaa'an-íye. ²¹ Áánútuna kwaásiya Ísu Káráisitiyeya tarúmaiya méta ívétaamo máyaunda-kwaasiye naaémbo paáronaaonkwaasiye séta kwenáwí'a anómba úmae kwéiyimba árairaimba iyéyá símae iyónaundayaawe.

4

Káráisiti áuwawaata úne siráin-kwasai.

¹ Ísóigona mayáímá kwémayaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáímbá kwakwiyé'a kwésimatimune. Áánútu tááyena séna maarán-umai máéro siráivo mirán-oro. ² kentúma íma maimaé iyé'a paru umái mé'a imáyáa kwée'a túwa'naa e'a sáwí'o umátínkáambo é'a íma imáyáa é'a úwoi

túwa'naa oro. ³ Áánútun-amanko imáyáa tímísa'a mimbórá-ímáyáará'á mé'a mirá é'a paru úmae iyónááontave'a íma ivátuwaaro. ⁴ Áánútun-amamba mimbórá máyáísata kesáá mimbórá-súráámbá umáíya máyaunanaya sááyaraimba póta kwesé ménaundayaveta amu'maréta méta mimbórá-yántáátávéta amu'maréta ménaumne. ⁵ Ísóigo mimbórá máyáísana Áánútun-aaiyaveta áraire kwésunda-anta mimbórá-ámbá isaná nombó kwéveraundaya mimbórá-ámbá isaná ⁶ Áánútu mimbóráwái ména amáparawaiya kentáásivowama ména amáparawairata kárákwirena amáparawaiya kawe'á umásinkenaya kwená kwaásivimba máyáíye.

⁷ Áánútu máyáísana Ísu Káráísiti kwená imáyáavinkemba kwená mayáíyá mayánaundayavenaya kwená asir-ayámpínkémbá moórá-morawaiya asirayántá símakaintaawe. ⁸ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna

sanaambó iyúnka'a tátokowai tí'maena

iyéna kwaási aamoi-yántáá'á tímatakaiye

agaimaréna siráíye. ⁹ iyúnka'o siráin-ainkona ááimba maarán-áimbán-íye. aiva'á marapá'á kunkéna

¹⁰ kwíyómpa'a iráimba mimbóráwáímá póna amápapimpa'a kwená asirayámbá kwáyáíye. ¹¹ aamoi-yántáá'á tímatakaiye

siráin-ainkona ááimba maarán-áimbán-íye. kwená mayáímá mayánááontavena asirayámbá kwaási tímúwasa

évakarawaimo tímún-asirayandei aantá-kwaasiti mayáí máyówasa évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútu

simátímakain-aimba simátímúwasa évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútun-aai íma ísaron-kwaasi simátíma'maesa

kuwasá évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútuna kwaásira'a kárákwiyuwasa évakarawaimo tímún-asirayandei

Áánútuna aambá agaráátinkowasa miráumai Ísu Káráísitina mayáímá mairáawe. ¹² Áánútuna kwaásiya kwená mayáímá

kwémaeta moórá-morawaiya túwa'naa umai mimbórái'a umáíya méta asiramátinkaundayavenaya asirayándéí mirá

uráíye. ¹³ mindáyaveta méta Áánútu ááninkon-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe kwembá awánamai kawe'á

kwéundayavetaawe mimbórá-ímáyáá éta tarúmai méta sáákaevayan-kwaasi-i'a umái méta Káráísitinkaani'a umáíya

ménaumne. ¹⁴ miráyáámó onasayáámó ésa iyámpóímo kampa'ó kwésimatiyuwaantemba kentáá íma mirán-umai

kampa'á simásiyuwanaaowe. mirám-baaran-aimba íya kwaréta kwaási sáwí-ampa'a métinkanae sésa sáwí-

imayaavinkembo kwésiyan-aimba íma iséta mirán-áimbá íya kwaránaumpo ¹⁵ árair-aine su'mai kwéseta kwaásiti imáyáa kwéeta amápa-tantaa'a sáákavayan-kwaasi-i'a umái méta Káráisitinkaani'a umái ménaumne. kwemá kentáará'á kárákwiraisata ¹⁶ kesáá Káráisiti áúwawaata únana kentáási'nonkaamba Káráisiti éna amápa-kuwawaaka'a kárákwiraiye. tiyáámba tísamaima tínúnkoma tátokaisana ti'nónkómó imbá amápa-kuwawaapa'a imáyáa tímísana tiyáánko kwená mayái máyáísana tísamaigo kwená mayái máyáísana mirámó kwéenamó anómbo kwéimba miráumai Káráisiti kwená kwaási imáyáa tímísasa moórá-morawai kwétuwa'naa-esa kwéasiramatinkeza máyáawe.

Káráisitinte tarútinkena aúnái'a umátinkarain-kwasai.

¹⁷ Ísóigo aúranka'a asiramái simátimumpo ísáaro. Áánútuna aambó ímo kwégwaraawaimo máyáantemba íma miráumai máéro. miwímá sáwí-imayaavimba mésa ¹⁸ íma ísámai kawé'á ésa Áánútun-aaiyavesa tirunté marésa ti'nómbá umbái tamái máyáantavesa miwítí imáyáao túnkwisasa Áánútumo aúnái'o kwéumatinkain-ayampa'a íma mésa ¹⁹ sáwí'o kwéon-imayaawe su'mai ésa ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba aamoí ésa mirámó kwéontavesa íma tigaeyávésa kwéowe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Ísu Káráisitimpa'a té'a kwená aampa'á kwégwe'a ²¹ kwenáái isé'a áraire sumbá Ísumpakemba árair-aimba simátíma'maesa íyúwa'a ísaraawe. ²² ááéraan-imayaaomo sáwí-yantaatave'o tirááyave'o uwanamó kampa'ó simátíyukaimba ivátuwe'a ²³ mirámó íyanamo éna Áánútu kentí imáyáa aúnái'a umátinkena ²⁴ kwembó arááímo kwétaini'a ónááontavena aúnái'a umái Áánútunkaani'a umátinkaina'a árai'a Áánútuntave'a imáyáa é'a arupí umái ménaaowe.

²⁵ mindáyave'a kampar-áimbá tínaaemba umáme'a kentí kwaásivimba árair-aine su'mai seró. Ísu Káráisitina akún-ándá póta mimbóráí'a umái méta póta miráyá onó. ²⁶ áwáá'o síyamba íma sáwí'a é'a ááéma paru umái mé'a áwáá-tantaa'a kwaíkwai'a ivó sé'a ákíra'a túwáaro. ²⁷ Sáátáánigo tavisína'a sáwí'a únavo sé'a áwáá'o sembá ákíra'a túwáaro. ²⁸ umóyámbó kwéowai maarán-oro. íma umóyámbá é'a évaka-tantaa'o mayánááontave'a mayáímá kwémae'a minkákémbá mairé'a ímo makén-kwaasi túwa'naa e'a tíméro. ²⁹ sáwí-aimba íma sé'a kawé'ó umátinkanin-aine su'mai sé'a mirámó é'o é'a mináímbó isánááon-kwaasi kawé'á umátinkaiyasa asiramái ménaaowe. ³⁰ Áánútun-amanko

arumbá umbái taiváínivo íma sáwí'a oro. Áánútu amápa-tantaapinkemba iyásinkanin-kanaamo tínimba Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáintave'a sé'a Áánútuna kwaásima úne sénááontavena Áánútun-amanko arumbá umbái taiváínivo íma sáwí'a oro. ³¹keinárawapimba maarántántáá'ó é'a tínaaemba umáméro. kayorái-yántáaré tirumbó sáwí'o iiyé áwáá'o siiyé aaisambó siiyé simáímo sáwí'o umátinkaiye amápa-tantaa'o sáwí'o iiyé ³² íma mirá é'a tirumbá umátinke'a túwa'naa e'a Ísu Káráísitimo kentí sáwí-imayaamo maitiyúwáisanamo Áánútumo ímo anondá sáwí-meyambo tímíntemba ó'owimo sáwí'o umátínkaraamba íma imáyáa é'a anondá sáwí-imayaa umátínkáaro.

5

ságayan-ayampa'a máéro siráin-kwasai.

¹ Áánútu arumbá kwétimisa'a kwená iyámpói ontávé'a pó'a kwemó intembá miráumai kwée'a ² moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a máéro, Ísu Káráísitimo kentáávimbó arumbó kwésimenayaamo énamo kentáási sáwí-imayaamo maisiyuwáníntavenayaamo puwúwanamo Áánútumo aamoimó uráintemba moórá-morawaivimba kentirumbá tíméro.

³ Áánútuna kwaási ontávé'a áwáyo-tantaare sáwí'o iiyé túran-andawe únavo sé'a mirán-tántáákón-áái íma seró. ⁴ sáwí-aine uwo'aór-áiné aká'áán-aine súnavo sé'o Áánútumpa'o súwimo sénááomba mindá kawé'á íniye. ⁵ árai'a áwáyo-tantaa'o kwéowaiye sáwí'o kwéowaiye túran-anda kwéowaiye mirámó kwéon-kwaasi Ísu Káráísitiye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma mésa túran-anda kwéowai marapátántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéowai Káráísitiye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma ménaaowe.

⁶ mirá-sáwí'ó kwéon-tantaatavesamo sénááomba kampa'á simátíyúwáivainivo kárákwiyoro. Áánútun-aaí ísámai sáwí'a kwéowai mirá-sáwí-áimbá kwésemba póna Áánútu áwáá'a sínivo kárákwiyoro. ⁷ mirámó kwésewaise íma mé'a miwí íma kwáráaro. ⁸ ááéma túnkon-ayampa'a máyómbanivo ívé'a Ísóigona kwaási ontávé'a ságayan-ayampa'a máyáamba pó'a ságayan-kwaasi-i'a umái máéro. ⁹ ságayan-ayampa'o mé'o é'a arupí umái kawé'á umái mé'a árair-aimba simái mé'a ¹⁰ imáyáa é'a sé'a Ísóigo aamoí ínkwáe-i'a úne sé'a mirán-oro. ¹¹⁻¹² túnkain-ayampa'a máyáawai íma áúgwara'-mayai kwémayaavo íma miwísé mirá é'a avora'á simátime'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a aúpá'ó kwéombo sé'o é'a tigeayávé'a ónááovo avora'á simátime'a sé'a sáwí'a

kwéowe sé'a ¹³ avora'á agaráátinkaiyasa mintántáákóná ááimba awánasuwesa koyauwerésa ¹⁴ ságyan-ayampa'a taménaaowe. mindáyavesa sésa

tuúmó kwaésamo pukáara'naraambo umáímo mémpinkemba usásinewana Káráísiti

sán-kamátinkaniye

kwésewe.

¹⁵ mindáyave'a kárákwiye'a sáwí-imayaamo umáímo máyáawaimo ontembá íma é'a kawer-ímáyáá umái máéro.

¹⁶ ívé'a kentáásopa'a umbai-yántáá'á kwáyáintave'a Áánútunopa'a ténááontave'a úwoi maúnavo sé'a Áánútuna mayái máyáaro. ¹⁷ mindáyave'a íma sáwí-imayaa é'a Ísóigombo arááímo kwétaini'a umái máéro.

¹⁸ mindáyave'a sáwí'a ónááovo uwo'aó'-nómbá né'a uwo'aó'á únavo sé'a Áánútun-amanko kentáávímbá anómba umásinkainkwae sé'a máéro. ¹⁹ keinárawapimba Áánútun-aaí aúváívimba agaimakáan-aimba sé'a monor-ímá sé'a Ísóigontave'a tirumpimbá aamoí kwée'a imá seró. ²⁰ Ísóigo Ísu Káráísitina asirayántavé'a imáyáa kwée'a amápa-tantaatave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi símae íyóro.

aarakwátí kwaasái.

²¹ keinárawa'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá kwémare'a Ísuna akúní'a umái mé'a minákúmpákén-kwáásí táái ísáaro. ²² aaraiyómbá ísáaro. Ísóigon-aaimo kwéisaanten-umai kentuwai'máá táái ísáaro. ²³ Ísu Káráísitimo kwená kwaásira'o kárákwirainten-umai kwaaimá kentuwainímbááka'a kárákwiyoro. Káráísiti kwená kwaási kawer-ámpá'á métínkaraiye. ²⁴ Ísu Káráísitina kwaásimo kwenááimo ísáanten-umai aaraimá amápa-tantaatave'a kentuwai'máá táái ísáaro.

²⁵ Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó tíménamo miwíyávénwawe simáímo pukáinten-umai miráumai kwaaimá kentuwainímbáá'a tirumbá tíméro. ²⁶ Ísu Káráísiti kwená kwaási nondéi kawé'á umátinkena kwenááinei Áánútundei-i'a umátinkanintavena ²⁷ kwená kwaási kawé'á ésa miwívímbá sáwí-aimba íma kwáyainasa kasenkuí'a umái ó'oran-kawe'a umátinkanintavena pukáíye. ²⁸ miráumai Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó tímíntemba kwaaimá kentuwainímbáá'a tirumbá tíméro. kwaási kentúyavesamo imáyáa onten-umái kentuwainímbááti imáyáa oro. tuwainímbááti imáyáamo kwéowai kesáváí-ímáyáágwárá'á kwéowe. ²⁹⁻³⁰ kwaási kentúwawaatavesa íma táyántavesa ésa kawé'á umái kárákwiresa toómbá námaesa kwéiyowe. kesáá Káráísitina kwaási éta kwenáúwawaakaamba únanaya póna

kwemá miráumai kentáará'á kawe'á umái kárákwiraiye.
³¹ naaóv'á Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna
 mindáyavena kwaagómó imbá anóvowi
 tiyuwéna awainínkóe tágárotamai
 mimbórá-túmá ma'mái kwémaeiye
 siráiyé. ³² mináímpímbá moórá anón-aimba kwáyáísana
 mináínkóná ááimba maarán-iyé. Ísu Káráísitiye kwená
 kwaásiye moórái'a umái máyáawe siráiyé-imayaa kwéune.
³³ íma mindáyavenawe su'mai siráivo keinárawa'o kesávái-
 ímáýáámó ontembá kentuwainímbááti imáýáa oro.
 aaraiyómbá kentuwai'máá táái ísáaro.

6

tinóvowiye tíráá'maati kwaasái.

¹ iyámpóiyomba ísáaro. Ísóigona iyámpói-i'a ontáv'é'a
 kentinóvowi táái ísáaro. mirámó ónááomba mindá kawe'án-
 iye. ²⁻³ naaóv'á Áánútu áamámba séna
 kentinóvowi túwí'a anómba oro
 aiva'á simái asirámakaintavena séna
 mirámó é'o é'a kawe'á umái
 ayáátááka'a marapá'á ménaaowe
 siráiyé.

⁴ iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóira'a kawe'á
 umái kárákwirewana miníyámpói tirunkó íma sáwí'a ína'a
 Ísóigo Ísun-aaí simátíma'mae kwéiyé'a arupí umátinkaiyasa
 anómba ónááowe.

mayái-kwáásíyé miwítí kawáá-kwáásíyéi kwaasái.

⁵ évakarawai miwítí mayái mayáígwáe sésa
 meéyámbakaan-kwaasi ísáaro. Ísu Káráísitin-aaí ísáanten-
 umai kentí anón-kwaasi-taai is'é'a táátavai é'a tiyántámbá
 kwétaamba kentí anón-kwaasiti mayáiyáv'é'a íma kaer-
 ímáýáá é'a miwí táái ísáaro. ⁶ miwí túranka'a aamoí
 umásinkaiyasa su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-
 kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísu Káráísitina mayái-kwáásí
 ontáv'é'a Áánútumbo arááímo kwétaini'a umái karuwaa'á
 oro. ⁷ kesí anón-kwaasiti mayáiyé su'mai ímanivo Ísóigona
 mayái-kwáásíyá úne sé'a tirunkó kawe'á kwéina'a mayáímá
 máyáaro. ⁸ maanáímbá imáýáa oro. meéyámbakaan-
 kwaasiye úwoi-kwaasiye kawe'-máýái kwémayaantavena
 Ísóigo kawe'-méyámbá timíniye.

⁹ meéyámbakaan-kwaasiti anón-kwaasi ísáaro. kentí mayái
 úwoi kwémayaan-kwaasira'a kawe'á umái kárákwire'a íma
 inkaisí-áímbá kwésimatinke'a maarán-ímáýáá oro. miwítí
 anóndako kentí anóndako mimbóráwái éna kwíyómpa'a

ména íma taaínkaar-umai-meyamba tímínívo arupí umai-meyamba tímíníye.

Ísóigona asirayánká'á máéro siráin-kwasai.

¹⁰ maan-áimbá simátíménda isáaro. Ísóigoemo tarúmáimo máyáamba kwená asirayámbá kwétimisa'a asiramái kwémaewe. ¹¹ Sáátáánigo tavisimái kampa'á simátiyuwaivainivo asiramái ménaaontave'a áái'o tiyái-yántáá'ó Áánútumo tímimba máyáaro. ¹² íma marapákén-dámúró-kwáásíyé áái'a tiyéta túnkurain-ayampa'o kárákwiraiwaiye kwaántá-kwaasiye sáwí-asirayankwarawaiye mirá-sáwí'ó kwéowaiye ááita kwétiyaumne. ¹³ mindáyave'a áái'o tiyái-yántáá'ó Áánútumo tímimba ivé'a mairé'a sáwí-kanaamo tímimba asiramái mé'a íma Sáátáánigon-aaiyave'a owé sé'a íma inkaisé'a kowé'a asiramái máéro.

¹⁴ miráumai to'mayaa umái máéro. tímúr-andamo uráantemba árair-aimba tirumpimbá tátoraaro. kweukáántántáá'ó tiraa'ó uré'o máyáantemba arupí umái asiramái máéro. ¹⁵ tísamqimo ánáan-kwiré'o nááóntemba áséi-kwasai paru kwéumatinkain-aimba kosimátíméro. ¹⁶ kweu'ó araa'naan-uráawanamo paroigómó túvimbo ímo péráintemba Áánútun-aai tátokewana Sáátáánigon-aigo íma túvimba perániye. ¹⁷ ti'nónká'ó kánumo'a kwimáimo kárákwiraanten-umai kawer-ámpá'á métinkena kwégarakwiyye. taánasataneimo túvimbo airaráanten-umai Áánútun-amanko kwenááimo siráimba kosimátimiyasa mináinkó tirumbá airarániye. miráumai Áánútumo tímimba mairé'a to'mayaa umái máéro. ¹⁸ Áánútun-amankona asirayándéi námúnaavinkemba Áánútu kwétuwa'naa-intavai áísaa úmae iyóro. mirá ónááontave'a íma ó'on-ó'on-imayaa é'a Áánútuna kwaásiyave'a amápa'a námúnaa símae iyé'a íma ivátuwe'a ¹⁹ kentáváigwará'á súwa'naa umai námúnaa seró. áséi-kwasai simátimenaunda Áánútu aai simínana íma sáá'a kwégaina'a avora'á simátime'a Áánútumo aúpá'ó makáin-aimba avora'á simátimenaumpo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa seró. ²⁰ mináimbá simátimenaundayavena Áánútu usásinkowa'a simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a másinkaraawe. áséi-kwasaimo simátimunda mindá kesí mayáímán-ivo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa síyana íma sáá'a káína'a simátíméno.

²¹ kemó mé'o kwéunda-aimba isánááontave'a moóráwai áwí'a Tikikása kosimátiminiye. kwemá kentáásí kwaási Ísóigona mayái-kwáásí póna íma tuwéna kawé'á umái

kwémayaiye. ²² Tikikásaamba ai'maráúnana kentópa'a kweémena kentáásáái kogwésimatimena kentí imáyáa koasiramátinkaina'a asiramái ménaaowe.

²³ kentáásí kwaásiyono. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye aráápamai máyáawai tirumbá kwétimesarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

²⁴ Ísóigo Ísu Káráísitimba tirumbá kwéamesa íma aúwáan-kwaasivimba úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásiye.

Vírípai

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Vírípai-naoraa-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moórawai maimaéna mátimakaiye. Póro áséi-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápamai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 16:11-40-vimba kwáyáiyé. Póro ó'on-o'on-daopa'a Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana máyowasa Vírípai-naoraa-kwaasi Póromba áwa'naa esa évaka-tántaa'a ámúwana súwi séna maanáimbá agaimarówana mátimakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváiímbá agaimaráúmpo ísáaro. Tímóti kesé máyáísakai Ísu Káráísitina mayái-kwáásiráí úye. Vírípai-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaiye keinárawaka'a kárákwiraawaiye kwétuwa'naa-owaiye maanáimbá ísáaro.

² Áánútu kentáásivowae Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'a imáyáa únda-tawai Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁴ keinárawatave'a Áánútumpa'a námúnaa súnda-tawai aasiyaasí sirunkó kawé'á kwéiyé. ⁵ aiva'á

Áánútuna áséi-kwasai simátimuna'a isé'a súwa'naa umai kwésimatíma'mae kwéiyé'a ívékwara'a kwésimatimentave'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁶ Áánútu

kentirumpimbá kawé'-máyáígóná ááimba ásámai maimaé kwéiyena ívékwara'a kwéiyimba póna Ísu Káráísiti kumínda-tawai minkáwé'-máyái ánásaniye. mináimbá

ísaragumne. ⁷ Ísu Káráísitin-aaí simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundavakenkwara'a áséi-kwasai kwésimatime'a miwí táái anondá kwésimatimunana

Áánútu úwoi kwésuwa'naga-ena keinárawakwara'a úwoi kwétuwa'naa-isa'a pó'a Áánútu kentirumpimbá kawé'-máyái maimaé kwéiyiye-imayaa únda mindá kawé'an-iyé. kentí imáyáa kwéundayave'a mirán-áimbá kwésune.

⁸ imáyáamo tímakaunda íma kesí imáyáavinkene su'mainivo Ísu Káráísitina imáyáavinken-aimba tímakaunda árrair-aimba isaná Áánútu suwánaraiye.

⁹ maanáíntávé'a Áánútumpa'a námúnaa simátinkanaumne. imáyáa tíma'mae kwénaae'a kawé-tántáá'á awáné'a kawé-erí'a é'a ¹⁰ amápa-tántaa'a taaínkaa'a é'a kawé-tántáá'á

awáné'a kawer-ámbá kwaré'a Ísu Káráísiti kumínda-tawai kawé'á umái méwana kentí sáwí-meyamba íma kwáyainana
 11 Ísu Káráísiti imáyáa tímína'a kawer-úramba umái méwasa tuwánésa mirámó íyamba Áánútu áwí'a mósá marésa súwi sénááontave'a mindáyave'a námúnaa kwésune.

12 kesí kwaásiyono maísáaro. umbai-yántáá'á kesópa'a tiráimba mindáyavesa sáwíva-kwaasi áséi-kwasai ísaraawe.
 13 Ísu Káráísitin-ai simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawasa kenká'á kárákwiraawaiye évakarawaiye Ísu Káráísitin-ai ísaraawe. 14 ándáva'a máyaunda mindáyavena Ísóigo kentáásí kwaási sáwíva'a asirayámbá tímísana íma táá'a kaisasá Áánútun-ai asiramái kwésimatima'mae kwégowe.

15 súwí'a kwáyáintavesa évakarawai tirumbá sáwí'a ésa kentávésa kwenáwí'a kumíníye sésa Ísu Káráísitin-ai kwésimatimembanivo évakarawai kawer-ímáyáávínkémbá Káráísitin-ai kwésimatimewe. 16 áséi-kwasai simátime'a miwí táái anondá sénaundayavena Áánútu owé sisasá ándáva'a sínkaraawe. ándáva'o máyaunda-aimba évakarawai isésa imáyáa umásinkesa Ísu Káráísitin-ai kwésimatimewe. 17 évakarawai íma kawer-ímáyáávínkémbán-ivo sáwí-imayaa tokésa sésa Ísu Káráísitin-aimo simátíméndamo ésa kesúya maé iyónááowe sésa Ísu Káráísitin-ai kwésimatimewe. kentávésa sésa ándáva'a ména isáínana arunkó umbái táníye sésa Káráísitin-ai kwésimatimewe. 18 mindáyave'a íma anón-imayaa kwéune. kawer-ímáyáávínkémbá Káráísitin-ai kwésimatimewana sirunkó kawé'á kwéivo sáwí-imayaa tokáawaigwara'a Káráísitin-ai kwésimatimewana úwoi sirunkó kawé'á kwéiye.

19 Áánútumpa'a námúnaa kwésewana póna Ísu Káráísitin-amanko kwésuwa'naa-isasa ayúsinkanaaombo isáúnda sirunkó kawé'á kwéiye. 20 sínkamiyara puwónaum. úwoi ménaumno. mindáyave'a timu'maké'a námúnaa sé'a Ísu Káráísitintave'a íma sigaeyávé'a é'a íma sáá'a káína'a asiramái Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránaumne. mirá úmae kwéiyundantemba Káráísiti áwí'a mósá maránaumne sune. 21 marapá'ó máyaundamo é'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránae sé'a máyaundanivo puwé'o kwíyómpa'o iyóna marapá'ó máyaandawaimba usáyaaítanaumne. 22 marapá'ó úwoimo mé'o é'a áúgwara'-mayai mayánaumne. úwoimo máéndayavena siráái táínana puwónaundayavena siráái táínana mirá ína'a mirámó ónaundawaimba íma ísaraumne. 23 minkáér-ímáyááo kembá kwétavisiye. puwé'a

kwíyómpa'a Káráísitiye ménaundayavena usáyaaitaraintantaa'a póna siráái kwétaivo ²⁴ marapá'ó maúndamo é'a kawe'á umái kembá túwa'naa únda póna kawe'á íníye. ²⁵ mináimbá árair-aimba isa'á isáúnda pó'a marapá'á mé'a keinárawate koménaunda Áánútun-aaiyave'a áraire símae iyónana tirunkó kawe'á ínimba mináimbá ísaraumne. ²⁶ keinárawate ókwara'a koménaundayave'a kentáv'éa imáyáa é'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránááowe.

²⁷ moórá-aimba asiramái simátiménda isáaro. kawe'á umái mé'a Ísu Káráísitina áséi-aimba mósá maráiyasa tuwánanaaowe. mirámó íya'o é'a maanká'á mé'a isánaumno. kentópa'a komé'a tuwánanaumo. íma isáúmne. maarán-áimbá isánaundayavaiye sé'a kwésimatimune. mimbórá-ímáyáa é'a asiramái mé'a tiyáántámbo kwimái asiramái mé'a áséi-kwasai simátíma'mae'a kwíyasa mináintávésa évakarawai áraire sénááowe. ²⁸ kentí namuro-kwáásí túranka'a íma moórá-yantaatavena táá'a kánimba pósa keinárawatavesa sésa Áánútu kwená aampa'á mótínkaraisasa máyáawe-imayaa ésa kesávésa Áánútuna némpata mai'maita kwéune-imayaa ónááowe. ²⁹ Áánútu imáyáa tímísa'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire siráawe. Áánútu íma tíyótaasa isa'á keinárawa'a Ísu Káráísitina kwaási-i'a onkákémbá tí'o iní'a kwéumatinkaawe. ³⁰ ááema Ísu Káráísitina mayái siyáántámbo kwimáimo mayááwánda á'a suwánaraamba ívékwara'a mirámó únda kwéise'a tiyáántámbo kwimái kwémayaawe.

2

Káráísiti Áánútu aísamaivimba máyowana áwí'a anómba umánkarain-kwasai.

¹ Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáamba kwemá kwétiravayaiye. Áánútumo kwenarumbó tímakaimba asirayámbá tímakaiye. Áánútun-amankomo arumbó tímakaimba moórávimba máyáawe. tirumbá umátínkáva'a kwénaae'a túwa'naa umai máyáawe. mirámó íya'o é'a ² mimbórá-ímáyáa umái mé'a moórá-tirumba ma'mái mé'a kentirumbó tíma'mae'o naaiyamba sirunkó anón-kawe'a íníye. ³ mayáímó kwémayaamba íma kentúma maé iyé'a kesúwí'a maimaé iyígwáe íma sé'a Áánútu aísamaivimba mé'a ó'owiyave'a sé'a kentáa usáyaaitaraawe seró. ⁴ íma kesáváyé su'mai túwa'naa e'a amáparawai túwa'naa oro. ⁵ Ísu Káráísitimo imáyáamo intembá maarán-ímáyáa oro.

⁶ Ísu Káráísiti Áánúturaamba umái ména kwená asirayánkómó intembá umái ména minásirayámbá

íma tokéna ⁷ ivátuwena umarankááni'a mórún-
 úwana moórá-ininko marankówana anón-éna
 kwayó-kwaásiráambá umái ména ⁸ kwaásiraamba
 umái máyowasa awánowana Áánútu aísamaivimba
 kumbéna puwínín-aintavena owé simái kató éna
 íma úwoi pukáivo sáwí'a ésa taaira'á inkamúwana
 pukáiyé. ⁹ mirá uráintavena Áánútu pukáimpinkemba
 usásinankena sanaan-úrumba móankena amáparawai
 túwíka'a kwenáwí'a anómba umánkowska ¹⁰ pósa Ísu
 áwí'o tánááombo ésa anómban-iye sésa amáparawai
 kivaesa kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé
 kwaántái marupákéwáiyé kivaiesa ¹¹ avora'á Ísu
 Káráisitintavesa sésa Ísóigoman-iye sésa Áánútumba
 kentáásivowa áwí'a mósá maránááowe.

kwaásivimba sáma kamátinke'a máéro siráin-kwasai.

¹² mindáyave'a kesí kwaásiyo isáaro. keinárawate
 máyaawandara'a kesáái isámae iráantemba ívé'a íma
 keinárawate máyaundara'a kesáái isé'a Áánútumo sáwí-
 imayaaó tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'ó
 métinkarain-aimba imáyáa é'a kwentávé'a kwée'a kwenáái
 tuwáúnavo sé'a táátave'a kwée'a asiramái kwená mayái
 máyáaro. ¹³ Áánútu aamoimó kwéim-bayai mayánáe sé'a
 kwéontavena kentirumpimbá mayái maimaé kwéiyisa'a
 pó'a táátave'a kwée'a kawer-ámpá'á kwa'maé kwégowe.

¹⁴ íma í'ái tinké'a íma aaisambá tiyé'a miráumai
 máéro. ¹⁵ mirámó é'a kawer-úrumba umái máiyana
 póna kentí sáwí-meyamba íma kwéniye. marapá'ó sáwí-
 ambo kwarésamo kae'náé'o úmae nááón-kwaasivimba
 keinárawa'a Áánútuna kwaási mé'a sáwí-imayaa kempimbá
 íma kwáyaina'a pó'a sáma kamátinke'a ¹⁶ maí'mai'o ónááon-
 aimba kentirumpimbá asiramái tátokaiya'a pó'a Ísu Káráisiti
 kumíndara'a aamoí é'a sé'a komáyaawanda pó'a maí'mai'o
 ónááon-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba pó'a sé'a
 íma úwoisan-tantaatave'a mayái kwémae'a méraumne
 sénaumne.

¹⁷ Áánútuna aamoi-yántáá'ó áménteni'a umái kwenká'á
 agevamái máyáawe. Áánútuntavesamo imáyáaamo
 ésamo ándá-aran-dombo átímaraanteni'a umái kembó
 sínkamiyanamo kesí naaemó kumína'o púwónanamo éna
 ándá-aran-donkaamba kumíniye. mirámó ondamó éna
 kesirunkó kawé'á ínimba póna kentirunkógwará'á kawé'á
 ínibe. ¹⁸ miráumai kesirunkómó kawé'ó índantemba
 kentirunkógwará'á miráumai kawé'á ínibe.

Tímótiye Épavarotaitasi miwítí kwaasái.

19 sáwiyanka'a Tímótimba ai'máráanana kentópa'a kwínintave'a Ísu Káráisitimpa'a námúnaavinkemba kwéaisaa-unda póna kentópa'a kuréna koyauweréna kesópa'a téna kentáái másimasimina'a isé'a aamoí ónaumne. 20 kwesé keiráiyé su'mai keinárawatavekai anón-imayaa ékai sékai kawerá umái máya. sáwira umái máyaa kwésuvo 21 évakarawai kesávái-ímáyááwé su'mai ésa Ísu Káráisitina imáyáa íma kwéowe. 22 ánivo ááninkomo avowáná mayáímó áwa'naa intembá áséi-kwasaiyavena Tímóti kembá kwésuwa'naa in-áímbá ísaraawe. 23 kesópa'o tínín-tantaa'a amu'ma'mái awáné'a Tímótimba ai'máráanana kentópa'a kwína'a 24 kemá sáwiyanka'a kentópa'a kónaundayave'a Ísóigompa'a kwéaisaa-e'a kwéamu'maraumne.

25 imáyáa é'a kesí kwaásigo áwí'a Épavarotaitasi ai'máráanana kentópa'a kwíníye. mirá ónaumne kwésune. ai'marówana kesópa'a téna kentáái másimasimena kesí umbai-máyái tagwésuwa'naa-ena kesé asirayám-báyái kwémayaisana 26 áí'a isa'á kwenáái isáawana kwemá iséna anón-imayaa éna sí'o imbá asóvamasinkain-aimba kosimátimenae simbá pó'a ai'máráanana kwíníye. 27 árai'a áí'a isaná puwíndayavena kwéisana Áánútu arumbá umánkena asóvamankaraiye. umbai-yántáá'á kempímbá kwáyáinka'a póna puwínana ó'on-umbai-yantaa'a tivó séna Áánútu arumbá umásinkena asóvamankaraiye. 28 mindáyave'a ai'maráandayave'a aamoí únana kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí íya'a íma anón-imayaa ónaumne. 29 kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí umánke'a Ísóigompa'a súwi síyana tirunkó anón-kawe'a íníye. mirán-kwáásí táái mósá máraaro. 30 íma kanaán-umai tasúwa'naa ontávéna kentí anondá kwemá téna kovuwúnavo íma simbá úwoi tasúwa'naa ena Ísu Káráisitina mayái kwémayaimba puwíndayavena uráivo kwembá awáné'a kwenáái mósá máraaro.

3

Káráisitín-aaiyavai áraire sewái arupí-kwaasin-owe siráin-kwasai.

1 kesí kwaásiyono senda-áímbá isáaro. Ísóigontavena tirunkó kawe'á íno. siráunda-aimbo ókwará'o sénaunda íma sívón-káínana mináínkó kenká'á kárákwiyiniye.

2 évakarawai sésa túra'o kárámaimo araa'énamo é'o é'a Áánútuna kwaási-i'a ónááowe kwésevo mináímbá íma isáaro. miwímá iyánkáán-kwáásí sáwí-mayaima kwémayaan-kwaasi tááiman-ivo íma isáaro. miwí túra'a kárámai araa'éna ésa Áánútuna kwaásiya úne sembánivo 3 kesáámá

árai'a Áánútuna kwaási-uranta úne. Áánútun-amanko kentáá imáyáa símakaintaveta Áánútuna imáyáa éta áwí'a mósá maréta Ísu Káráisitimba aamoí umánketa kentáásí mayáiyáveta íya aamoí kwéeta séta kentáásí mayáígó kentáásí sáwí-imayaa íma kanaán-umai ánásasuwanivo Ísu Káráisiti kentáásí sáwí-imayaa ánásasuwaníye kwésune. ⁴ évakarawai sésa kentáásí mayáígó kentáásí sáwí-imayaa kanaán-umai ánásasuwaníye kwésewe. mináimbó árair-aimbo inkákái kemá kawé'á úsina. kesí imáyáavinkembayai anóm-bayaiman-íye siráunda ⁵ kesinó masinkówa'a avakaumboé-no'waamba kwaéwánasa súma kárámai araa'éna uráawe. kemá Ísareri aisaavutantamba uráundawai é'a Pénisamini-andarakemba ówánasarai kesinóvowi Ípiru-kwaasi-taavinkemba kwésuya'a mináimpínkémbá siráumne. Yútaa-kwaasiti amáamba amáán-kawaa-kwaasi asiramái kwégwaraamba kemá amáán-kawaa-kwaasiti aambá kwakáumne. ⁶ Áánútu aamoí umásinkainkwaekampa'á sé'a Ísuna aampa'á kun-kwáásí sáwí'a umátínkaraumne. amápar-amaambo kwakáunda suwánésa sésa kawé'á kwéíye siráawe. ⁷ mimbáyáiyávé'a kesí imáyáavinkembayai anóm-bayaiman-íye siráundanivo minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráisitin-aaiyave'a áraire súndayave'a ááémo mairáundamayaiyave'a úwoisam-bayaiman-íye kwésune. ⁸ Ísu Káráisiti kesí Ísóigoe tarúmai máyaunda pó'a sé'a mindá aiva-tántáá'á éna amápa-tantaakomba usáyaaitaraiye. ó'on-tantaatave'a úwoisan-tantaa'an-íye kwésune. Ísu Káráisitintave'a imáyáa é'a sé'a Káráisiti aivarawái isa'á kwesé tarúmai máyaunda pó'a ááémo anóm-bayaimo mairáundayave'a mindá úwoisam-bayaiman-íye sé'a ivátukaumne. ⁹ Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba kwakáundayavai sé'a mináínkó kawé'á umásinkainana Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-íye síníye mirá siráundanivo ívé'a minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráisitin-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyaundayavena Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-íye kwésiye sune. mirán-áimbá sirááíma kwétaisa'a máyaumne. ¹⁰ Ísu Káráisitintave'a imáyáa únana mirán-imáyááó anómba isaná sirááíma kwétaisa'a máyaumne. Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinena asiramái máyáimba pó'a kemá mirá ónaumne-imayaamo únda sirááíma kwétaíye. Ísu Káráisitimba áí'a úní'a umánkaraamba pósa kembó sí'o índai'o umásinkaiya'o é'a kwená áíkona ááimba isánáe sé'a kwéunana sirááíma kwétaíye. Káráisitimo pukáimba kawer-imáyáá kwéena pukówa'a mirán-imáyáá ónáe sé'a kwéunana sirááíma

kwétaiye. ¹¹ puwónaundavinkemba Áánútu usásisinkaniye-
imayaa kwéunana sirááíma kwétaisa'a amu'maré'a
máyaumne.

Póro ayáántán-kwimai mayái mairáin-kwasai.

¹² sirááímo kwétaiyemo sún-da-aimba Ísu Káráisitina
ááimba á'a maisáúmne-imayaa íma kwéune. Ísu
Káráisiti kwená kwaási-i'a umásinkena kasenkuí'a íma
umásínkaraisa'a mirán-kwáási auvóndayave'a asiramái
siyáántán-kwimai mayái kwémayaumne. ¹³ sirááímo
kwétaiyemo sún-da-aimba á'a maisáúmne-imayaa íma
kwée'a maará kwéune. amápa-kwaasimo isaaisésaraambo
kwégwesamo mimbórá-ímáyáámó kwégwaraantemba kemá
mirá kwéune. kesínaaempa'o kwáyáin-tantaa'a íma imáyáa
é'a aáno paárinin-tantaare su'mai kwégware'a ¹⁴ ayááivá'o
kwáyáim-beyamba mayánae sé'a kwégwaraumne.
Áánútu Ísu Káráisitina mayáiyávéna imáyáa éna séna
kwíyómpa'o maí'mai'o ónááomba mindá kentí meéyámbán-
iye siráintave'a mindáyave'a siyáántán-kwimai mayái
kwémayaumne.

¹⁵ mirán-ímáyáámó úndantemba sáákaevayan-kwaasiya
mimbórá-ímáyáa iyataao. évakarawai ó'on-imayaa owaná
Áánútu avora'á mirámó kwéowaina ááimba agaráátinkaniye.
¹⁶ Áánútun-aaí ísaraamba póna mináínkó kentúra'a
kárákwiyina'a máéro.

¹⁷ kesí kwaásiyono. úndantemba mirá oro. kesáámó
úndantembo kwéon-kwaasi tuwáné'a mirá oro. ¹⁸ ááémo
símae'o iráunda-aimbo é'a sirunkó umbái taimbá pó'a
ókwara'a simátimé'a sé'a Ísu Káráisiti taaira'á pukáin-
aimba évakarawai isésa íma aamoí ésa namuroráání'a
kwéowe. ¹⁹ toómbó naí-yántáákó áúma mósá marésa
tigaemó íi-yántáá'á miwímá íma kwéisasa aamoí kwéesa
marapá-tántáátávésawe su'mai imáyáa kwéiyana Áánútu
miwímá ánásasuwanivo ²⁰ kesáá kwíyómpata uménaunda-
kwaasi únanaya Ísóigo Ísu Káráisiti kwíyómpakemba kuména
kusiráníntaveta mindáyaveta amu'makáananaya ²¹ kuména
mararákémbá aamoí-súwawaakomba ó'ora-suwawaqta
aúsinkaniye. asirayámbá tokéna amápa-tantaa'a kanaán-
umai kárákwirain-asirayandei kwená ó'oran-auwawaakaanta
kentáásúwawaa'a aúsinkaniye.

4

kawer-ímáyááwé su'mai úmae iyóro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentí imáyáa kwéunda-kwaasiyomban-
owe. Áánútun-aaí kosimátímakaundarakemba Áánútunopa'a

tiráantavēna sirunkó kawē'á kwéisa'a kotuwánanae sé'a kwéune. Ísóigoe tarúmáimo máyáamba asiramái máero.

² kemá Póro kaer-íninkái túwí'a Yótiyaawe Síntikite asiramái simátime'a sé'a Ísóigontavekai imáyáa ékai aaisan-áimbá ivátuwekai mimbórá-ímáyáá okaiyó kwésune. ³ kesémo mimbórá-máyáímó kwémayaandawai simáménda isaaó. minkáér-ínínkórásarái áséi-kwasaiyavesarai súwa'naa urááyamba po miníninkái túwa'naa inasarái aaisan-áimbá ivátuwesarai mimbórá-ímáyáá okaiyó kwésune. miníninkáiyé moórawai áwí'a Kérémentiyé évakarawaiye áséi-kwasaiyavesa kesé asirayám-báyái kwémaesa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai miwí túwí'a Áánútu kwená aúvái-kwandaavimba agaimakáiyé.

⁴ Ísóigoe tarúmáimo máyáamba aasiyaasí tirunkó aamoí íno. ókwara'a mináimbá sé'a tirunkó aamoí íno kwésune. ⁵ paru umái mé'a túwa'naa iyamba amáparawai tuwánanaaowe. Ísóigo sáwíyanka'a marapá'á kumíníye. ⁶ amápa-tantaatave'a íma anón-imayaa é'a Áánútumpa'a áisaa e'a námúnaa sé'a súwi seró. ⁷ mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkaniye. Áánútuna parugómá amápa-parugomba usáyaaitaraiye. Ísu Káráisitiye tarúmáimo máyáamba mimpárúgó tirumpiné imáyáarare kárákwiyiniye.

⁸ kesí kwaásiyono. senda-áimbá ísáaro. árair-aíne aiva-tántáaré arupí-yantaare kaweré su'mai íi-yántáaré aamoí kwéon-tantaare kasenku-yántáaré kawer-áimbó kwésentantaare áwí'o mósá kwémaraan-tantaare miráumai-yantaatave'a imáyáa úmae iyóro. ⁹ simátímakaunda-aimba kwéise'a táto'mai kawē'á úmae iyóro. mayáímó mairáunda suwánaraavo mirá úmae iyóro. mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkena keinárawate méníye.

súwa'naa owe séna Póro súwi siráin-kwasai.

¹⁰ ááéma kentávé'a imáyáa uráamba súwa'naa ónááon-amba íma kwaémáimbanivo ívé'a kwésuwa'naa-on-amba kwáyáisa'a kwésuwa'naa-owana sirunkó aamoí kwéisa'a Ísóigompa'a súwi kwésune. ¹¹ ímo makáunda-yantaatavēna íma sirunkó sáwí'a kwéiye. sáwíva-tantaa'o makáunda-tawai kanaawé sé'a sáwíva-tantaa'o ímo makáunda-tawai úwoj kanaán-íye kwésune. ¹² ímo makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a kwéunana Áánútu imáyáa símísana sirunkó kawē'á kwéisa'a máyaumne. amápa-tantaa'a kesópa'a tiráimba évakatawai toómbá maré'a évaka-tawai káno'a maé'a évaka-tawai sáwíva-tantaa'a maré'a évaka-tawai íma sáwíva-tantaa'a maré'a miráumai mé'a kanaán-íye sé'a máyaumne. ¹³ Ísu Káráisiti asirayámbá símakaisa'a amápa-tantaa'o kesópa'o

tiráimba asirayánkwará'á toké'a máyaumne. ¹⁴ ánivo umbaiyántáá'ó kesópa'o tiráimba keinárawa'a súwa'naa uráamba kawé'á uráawe.

¹⁵ aiva'á áséi-kwasai kosimátíma'mae'a kwéiye'a kenti maramá Másétóniyaa-marama tuwé'a ó'on-o'om-barava'a kosimátíma'mae'a kwénaaunda-kanaavimba keinárawa'a Vírípai-naopaken-kwaasiye su'mai kwésuwa'naa-e'a évaka-tantaa'a násímakaawe. Áánútuna kwaási ó'on-daopimpakewai íma násímún-aimba ísaraawe.

¹⁶ Tésárónaikka-naopa'a komáyaawanda-kanaavimba évakatawai keinárawapinkemba évakarawai timé'a ti'márówasa mánásímakaawe. ¹⁷ nááwiya mánásimenaao-imayaa íma kwéunda pó'a násimiyawai Áánútu kawé'-mévámbá timínda-meyanko iyíníye-imayaa kwéune.

¹⁸ Épavarotaitasimba amé'a ai'márówana másímakain-tantaa'a aráá'a makáumne. másímakain-tantaa'a Áánútumba ámakaamba áséi-kwiyumba iséna aamoí kwéin-tantaakaamba makáumne. ¹⁹ Ísu Káráísitiye tarúmimo máyáantavena kesí Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna keinárawatavena kwembó arááimo tain-tántáá'á timíníye. ²⁰ Áánútu kentáásivowa kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a ínimba árair-aimban-íye.

²¹ Áánútuna kwaási Ísu Káráísitiye tarúmimo máyáan-kwaasiyave'a sé'a kawé'á umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási kesé máyáan-kwaasi keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe. ²² Áánútuna kwaási Árómaa-naopa'a máyáawaiye Árómaani-kamaani anóndakona kwaásiti mayái kwémayaawai keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

²³ Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kórósi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimakáiyé. Póro Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana máyopa'a moóráwai áwí'a Épávarasi téna séna Kórósi-naopa'a Ísuna aampa'ó kwégon-kwaasivimba kampa'-mónór-áimbá kwésimatimewe siráiyé. mindá maarán-kámpár-áimbá sésa Áánútu isasá kwaási owasá avumpimbá égésinarawa'a máyáawai túwí'a mósá máráaro sésa Ísuntavai íma Ísóigoma póna kwíyómpaken-kwayo'nakaamban-iye sésa évaka-tontavai íma naaró sésa kentú-augwiyaamba toró simái mirán-áimbá kwésewe kosúwana Póro iséna mirán-áimbá tuwáigwáe séna maanáúvái agaimái tuwówasarai Tikikásae Ónísímasiye mátímakaaiye.

¹ kemá Póro maanámbá maanáúváiímbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwai áwí'a Tímóti kentáásí kwaásigo kesé máyáísa'a agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aaí kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo ísáaro. ² Kórósi-naoapakewai Áánútuna kwaási Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáawai kwembá íma aúwáamba asiramáímo máyáawai ísáaro. Áánútu kentáásivowa úwoi túwa'naa ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'o imáyáamo é'o námúnaamo kwésunda Áánútu Ísu Káráísiti avowámpá'á súwi kwésune.

⁴ Ísu Káráísitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaási amáparawaivimba kentirumbó kwétimen-aimba isé'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ aiva'á moóráwai áwí'a Épávarasi árair-aimba áséi-kwasai simátimuwa'a ísaraanka'a kwíyómpa'o Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba pó'a Ísu Káráísitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaásivimba kentirumbá kwétimewe. ⁶ aiva'á Áánútu úwoi túwa'naa in-áimbá simátimuwa'a isé'a sé'a árair-aimban-iye suwaná mináínkó kawé'ó umátinkaraintemba mináséí-áínkó amápa'-marava'a kóyáwé éna kawé'á kwéumatinkaiye. ⁷ Épávarasi mináséí-kwásái simátíma'mae iráiwai kwembá sirumbá ámaundawai keséya kawé'-máyaí kwémayaiwai súwa'naa ena keinárawapimba Ísu Káráísitina mayái kogwémaena íma

ivátuwena ⁸ tasimásimena séna Áánútun-amanko Kórósi-kwaasi imáyáa tímísasa kwaásivimba tirumbá kwétimesa kwétuwa'naa-owe siráiyé.

⁹ súwa'a isé'a námúnaa símae kwéiye'a námúnaavinkemba maarán-áimbá kwésune. Áánútu kwembó arááimo kwétaintantaa'a sáma kamátinkaina'a awánewana Áánútun-amanko kawer-ímáyáá timína'a ¹⁰ Ísóigombo arááimo kwétaini'a iyana tuwánéna aamoí ina'a miráumai mémpinkemba ó'on-o'on-kawe'-mayai kwémae'a Áánútumba kawé'á umái kwéawanaantave'a námúnaa kwésune. ¹¹ Áánútu kwená asirayámbá ó'oran-asirayandei asiramátinkainana umbai-yántáá'ó kentópa'o tínimba íma mindáyave'a imáyáa é'a asiramái ménaaontavena kwená asirayámbá timínana ¹² Áánútu kwená kwaásiyavena to'mayaa umái ságayan-ayampa'a kárákwirain-ayampa'a makáimba kawé'á umátinkena to'mayaa úmakaimba timíniye. mindáyavena kentirunkó kawé'á ina'a Áánútu kentáásivompa'a súwi sénááontave'a námúnaa kwésune.

Karáísitina ááine kwená mayáiyégóná kwaasái.

¹³ Sáatáánigo túnkwi-ayampakewaina asirayánkó tátokaimpinkemba Áánútu sirénaya ááninko kwená imáyáa kwéiwai kárákwiraipa'a mósinkowanaya ¹⁴ ááninko sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásinkenaya kentáásí sáwí-imayaa maisíyukaiye. ¹⁵ Áánútun-ane'ó súrandeiya ímo awánáúndaya Áánútumo máyáintemba Ísu Karáísiti máyáiwaintaamo awánáúndayaamo mindá Áánútunta kwéawanaundayaawe. Áánútu kwíyómba maramá íma tarórurainka'a Ísu Karáísiti ména tarórurain-tantaakomba amápa'a usáyaaitaraiye. ¹⁶ Áánútu súwana Ísu Karáísiti amápa-tantaa'a tarórurena kwíyómpa'o kwáyáin-tantaare marapá'ó kwáyáin-tantaare awánáúnda-yantaare ímo awánáúnda-yantaare kwíyómpa'o kárákwiraawaiye asirayánkwáráwáiyé anómbó máyáawaiye mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye. ááninko áwí'a mósá maránááontavena Áánútu súwana ááninko mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye. ¹⁷ amápa-tantaa'a íma kwáyáinka'a ááninko máyáísana amápa-tantaa'o taróruraimba kwená asirayándéí tátokaisana kwenamááramaa'a kwáyáiyé. ¹⁸ a'nómpínkén-ímáyááó amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaási Karáísitin-áúraamba owaná kwemá ti'nónkáámbá éna kárákwiraiye. kwemá aivarí'a éna amáparawai usáyaaitanintavena kwená kwaásira'a kárákwiraiwai póna kwená kwaási aúnái'a umái máyáawaina ááimba póna

Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mindáyavena kwemá taróurain-tantaakomba amápa'a usáyaaitaraiye. ¹⁹ Áánútuna imáyáavinkemba kwená asirayámbá amápa'a Ísu Káráisitimpimba kwáyáísana ²⁰ Áánútu imáyáa éna séna kesááninko taaira'á puwínana kwená naaemá kumínimba pó'a amáparawai paru umátínkáanasa kwíyómpakentantaare marapákén-tántáaré simái tarútinkaana kesópa'a paru umái ménaaowe séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásínkaraiye.

²¹ Áánútu mináímbá keinárawatavenagwara'a siráiyé. ááéma sáwí'a é'a sáwí-imayaa kwée'a pó'a Áánútuna némpa'a mé'a kwená namuro-kwáásiráámbá umái máyómbanivo ²² ááninko marapá'á kumbéna pukáimba póna mindáyavena simái tarútinkena Áánútundi-i'a umátínkarainana sáwí-aimba kempímbá íma kwáyainana aaivimbó maitinkánín-aimba íma kwáyainana Áánútunopa'a mótinkanintavena pukáiyé. ²³ ááninko mirá uráivo aiva'á Ísu Káráisitin-aaí áséi-kwasai ísaraanka'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba póna mináímbó asiramáímo imáyáamo úmae iyé'o ímo kaer-ímáyáámó é'o kwenká'ó agevamáímo ménaaombo éna Áánútu ááninko keinárawa'a Áánútunopa'a mótinkainana kempímbá sáwí-aimba íma kwáyainana aaivimbó maitinkánín-aimba íma kwéniye.

Ísóigona kwaási túwa'naa uráin-kwasai.

kemá Póro mináséi-kwásáigóna mayái-kwáásí únasa amápa'-marava'a simátíma'maesa kóyáwé kwéowe. ²⁴ kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasinkaambanivo sirunkó kawé'á kwéiye. Ísu Káráisiti kentávéna séna kesí kwaási kesúwawaakaamba umái máyáan-kwaasi kwétuwa'naa-indara'a áí'a índai'a umánkanaaowe siráinka'a minúmbái-yántáá'á kesópa'a tiráisa'a mimbáyái kwémayaundanivo kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasinkaamba sirunkó kawé'á kwéiye. ²⁵ Áánútuna kwaásira'a mayái maé'a kwenáái amápa'a simátíma'mae iyé'a kawé'á umátinke'a túwa'naa ónaundayavena Áánútu usásisínkaraiye. ²⁶ ááéma Áánútu mináímbá aúpá'á makáimba ááémo paáruron-kwaasiye minká'ó paáruraan-kwaasiye íma ísaraawana ívé'a Áánútu kwená kwaási kwéagaraatinkaiye. ²⁷ Áánútu to'mayaa umái aúpá'á makáimba imáyáa éna séna amápa-kwaasiyave'a ó'oran-kawe-tantaa'a to'mayaa úmakaunda agaráátinkanaumne

siráiye. to'mayaa umái aúpá'ó makáimba maarán-
iye. Káráisiti kempímbá máyáimba pó'a kwesé ó'ora-
sagayan-ayampa'a ménaaowe. Áánútu mirán-áimbá
isáígwáe séna ívé'a kwená kwaásiya kwésimasimintaawe.
28 mindáyaveta amáparawaiya Ísu Káráisitín-aaiya
kwésimatimune. amáparawai Ísu Káráisitiye tarúmaimo
mésa táákaevayan-kwaasiraamba umái mésa Áánútun-
aaiyavesa asiramái imáyáa kwéesa ménaaontaveta
Áánútumo símakain-kawer-imayaanei simátíma'maeta
kwéiyeta séta kárákwiyoro kwésune. 29 mimbáyái áúgwara'-
mayai kwénintave'a siyáántán-kwimai kwémayaumne. Ísu
Káráisiti ó'oran-asirayamba kwésimisana minásíráyánkó
kawe'á umásínkáisa'a siyáántán-kwimai mimbáyái
kwémayaumne.

2

1 maanáimbó simátíménda isáaro. keinárawate
Áréótísiyaa-naopakewaiye kembó ímo suwánaraawaiye
anón-imayaa é'a námúnaa sé'a kawerá umáiya máyaa-
imayaa kwée'a anóm-bayairaamba umái kwémae'a
2 keinárawate miwísé asiramái ménaaontavena sirááíma
kwétaiye. moóra-morawaivimba kentirumbá kwétime'a
mimbórá-ímáyáa kwée'a Áánútun-aai isámai kawe'á é'a íma
kaer-ímáyáa é'a asiramái ménaaontavena sirááíma kwétaiye.
Áánútumo aúpá'ó makénamo agaráátínkaraimba mináínkóná
ááimba ísu Káráisitíma isaná mináínkómbó kawe'ó umáímo
isánááontavena sirááíma kwétaiye. 3 Áánútuna kawer-
ímáyááwé kawer-áíné Káráisitimpimba kwáyáimba Káráisiti
kweyáá imáyáaya símísata kwéisaumne. mináimbá
isánááontave'a kwésimatimune.

*Ísóigoemo tayarúmaimo mé'a maí'mai'a úmae iyóro-
kwasai.*

4 évakarawai kampar-áimbá kentirumbá airaráiya'a
kawer-áimbán-iye sé'a kwáraavo sé'a mináimbá
kwésimatimune. 5 keinárawate íma mé'a ándáva'a
némpa'a máyaundanivo keinárawatave'a imáyáa kwéune.
Ísu Káráisitín-aaiyave'o asiramáímo imáyáamo kwée'o
mimbórá-ímáyáámó kwée'o máyáantave'a keinárawatave'a
imáyáa kwéunana sirunkó kawe'á kwéiye.

6 mináimbá isánááontave'a anóm-bayai mairáunda pó'a
Ísu Káráisitiye tamé'a sé'a kentáási Ísóigoman-iye kwéseмба
pó'a kwesé tayarúmaimo mé'a maí'mai'a úmae iyóro. 7 taaigó
ánú'o maravímbó kuménamo taaimó tátoraísanamo asir-
amáímo kwáyáaintemba Ísu Káráisiti keinárawate máyaina'a

asiramái mé'a kwenááyave'a áraire símae iyíyana kentirumpimbá anómba íníye. moórawai áwí'a Épávarasi Ísu Káráisitin-aaí simátimuwa'a isé'a asirayán-ímáyáá kwée'a aamoí úmae iyóro.

⁸ évakarawai kampar-áimbá simátimesa ááéraan-kwaasiti aambá kwarésa kwaántá-kwaasiti aambá kwarésa íma Ísu Káráisitin-aaivinkemban-ivo kwaasiti imáyáavinkemba úwoi-aimba pósa kampa'á simátiyuwesa tátoraavo kárákwiyoro. ⁹ Áánútuna asirayámbá amápa'a Káráisitimpimba kwáyáísana kwaási kunaúkáisa'a ¹⁰ kwesé tarúmai máyáawana asirayámbá tímisa'a minásíráyánkwará'á kasenkuí'a umái máyáawe. kwemá kárákwiraawairare asirayánkwaráwáíréré amáparawairare kárákwiyena asirayámbá tímisa'a kasenkuí'a umái máyáamba pó'a évakarawai kampa'á simásiyuwesa tátoraavo sé'a kárákwiyoro.

¹¹ Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úne séta súra'a kárámaiya araa'éna kwéumpo keinárawa'a íma mirá kwéovo keinárawatavena Ísu Káráisiti maará uráíye. kentí sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kwenane'á méaraapatinkaimba pó'a Áánútuna kwaásin-owe. ¹² Ísu Káráisiti pukáísasa utámakaavo keinárawa'a nombó péráamba púwówasamo utámáráanteni'a kwéowe. Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankowa'a mindáyave'a sé'a árai'a asirayámbá tokéna mirá uráíye sé'a Káráisitiye tarúmai máyáantave'a usásintínkáanteni'a kwéíye. ¹³⁻¹⁴ ó'onkaa-kwaasi ombá sáwí'a kwée'a sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéon-ambo kwakáantave'a Áánútuna némpa'a máyómbanivo Áánútu Káráisitinte tarútinkena aúnaí'a umátínkaraiye. kesáá Áánútuna amáámba íma isámai kawé'á kwéowananya kesáámó sáwí'o ówándaya aúváivimba agaimarówana kentáásí sáwí-meyamba kentáásópa'a íma tíníntavena Ísu Káráisiti taaira'á pukáimba póna kesáámó sáwí'o ówándayaawe sáwí-imayaawe Áánútu maisiyuwénaya Ísu Káráisitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba usásisinkenaya aúnaí'a umásinkenaya kentáásí sáwí-imayaayavena íma imáyáa úmae kwéíyiye. ¹⁵ Ísu Káráisiti taaira'á pukáinka'a Sáátáánigona asirayáné kwená kwayó'nárawati asirayáné maisuwéna usáyaaitaraimba áái'o tiyésamo kwaásimo tínkankesamo tiyáántambo taantembá Ísu Káráisiti miráumai amáparawai túranka'a usáyaaitaraiye.

¹⁶ Ísu Káráisitimo keinárawatavenawe séna uráintave'a kampar-áimbá simásiyuwaavo sé'a kárákwiyoro. évakarawai

évaka-tomba aambá aunéa anón-kanaa aambá aunéa kwíyómbo tayain-kánáa aambá aunéa saavaatirá'á aambá aunéa mirán-tántáá'á aambá áúnkaavo keinárawa'o mirán-tántáákómbó imo kwaráiyasamo aaivimbó maitinkáiyamba íma ísáaro. ¹⁷ mintántáá'á aánomo paárinin-tantaakona awaamé'a umái agaráátinkaraimba mintántáákóná ááimba Ísu Káráísitima éna á'a paáruraye.

¹⁸ évakarawai kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-ye sésa kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá maré'a aamoí oró kampa'á kwéseмба miwí táái íma ísáaro. miwí kaainkáámbó awánaan-aimba kwésimatimesa sésa mindáyaveta amáparawai usáyaaitaraumne kwéseмба miwítí sáwí-imayaavinkemba kampar-ímáyáá kwéseмба miwí túma maé kwéiyesa ¹⁹ Ísu Káráísiti kentáará'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. a'nónkó amápar-auwawaaka'o kárákwiraisanamo ánúnkomo amápa-kura'o tátokaisanamo anómbo intembá Káráísiti kwená kwaásira'a kárákwimai tátokaisasa Áánútuna imáyáavinkemba anómbo kwéovo minkámpá-kwáásí Káráísiti kentáará'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. mindáyave'a miwí táái íma ísáaro.

Káráísitinte tarútinkena aúnaí'a umátinkarain-kwasai.

²⁰⁻²¹ Ísu Káráísitimo pukáintemba keinárawa'a kwemó uráinteni'o uráamba kwaántá-kwaasiti aambá kwégwarowana minánkó tátokompinkemba Káráísiti iyátinkaraiye. marapákén-kwáásí aambá áúmbakaan-tontavesa sésa íma né'a íma uwá'namai awáné'a íma táto'mai awánaaro kwésen-aimba nóra séra kwégwarao. ²² mináímbá kwaásiti imáyáavinken-aimba marapákéntántáá'á póna nánááomba úwoi násuwanaaowe. ²³ mirán-áímbá kwéseмба kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá marésa karuwaa'á kwéseмба kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-ye sésa kentú-augwiyaamba toró sewasá évakarawai tuwánésa kampa'á sésa kawer-ímáyáágwáráwáín-owe sembánivo mirán-ámbá kwáráamba sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéomba íma kanaán-umai maisuwáínana ánásanivo úwoi kwaíkwai'a íniye. mindáyave'a íma kawer-ímáyáágwárá-kwáásín-owe seró.

3

¹ Áánútu keinárawa'a usásitinkena Ísu Káráísitinka'a tarútinkena aúnaí'a umátinkaraimba pó'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí é'a Káráísiti Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyáin-ayampaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí oro. ²⁻³ púwón-kwaasimo

imáyáamo ímo ontembá keinárawa'a miráumai marapákén-tántáá'á íma imáyáa oro. Ísu Káráisitiyemo tarúmaimo máyáamba Áánútu miráumai kwentávái asiramái maígwáe séna kwégarakwiyiye. mindáyave'a marapákén-tántáátávé'a íma imáyáa é'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa úmae iyóro. ⁴ Ísu Káráisiti aúnaí'a umái máyáawaina ááimba pó'a kumíndara'a kwesé mé'a ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe.

aúnái'a umátínkáva'a kwéiyiye siráin-kwasai.

⁵ mindáyave'a ánásanintave'a sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéowanamo kwéyavisin-tantaa'a túwáaro. mindá maarán-tántáá'án-iye. áwáyo-tantaa'o kwéowaine tigeayávé'o kwéowaine sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéowaine túran-andamo kwéowaine mirámó kwéomba túwáaro. túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéomba túwáaro. ⁶ Áánútun-aaí íma ísámai kawé'á kwéesa mirá-sáwí'á kwéomba póna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba timíniye. ⁷ ááéma mirá-sáwí-ámbá kwaré'a miráumai méraawe.

⁸ miráumai máyómbanivo ívé'a tínaaemba umáméro. mindá maarán-tántáá'án-iye. áwáá'a kwésewaiye aaisambá kwésewaiye tíyámba kwéumatinkaawaiye simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye sáwí-aimba kwésewaiye mirán-tántáá'á tínaaemba umáméro. ⁹⁻¹⁰ sáwí-kwaasi mé'a mirá-sáwí'á uráambanivo á'a ivátuwe'a aúnaí'a umái mé'a Áánútumbo kawé'ó umáimo awánanaaontavena kwenkáání'a umái aúnaí'a umátinkena miráumai aúnaí'a umátínkáva'a kwéiyivo keinárawapinkemba kampar-áimbá íma seró. ¹¹ Áánútu mirá uráintavena maarán-áimbá íma aivar-áimbán-iye. évakarawai Yútaa-kwaasi owasá évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá túra'o kárámaimo araa'énamo kwéowai owasá évaka'a ímo túra'o kárámaimo araa'énamo kwéowai owasá anón-umipaken-kwaasi owasá ó'on-kwaasiti mayáír'á meyámbakaan-kwaasi owasá úwoimo máyáan-kwaasi owasá mirá kwéovo mináimbá íma aivar-áimbán-ivo Ísu Káráisiti aivarí'a umái ména kwená kwaási amáparawaivimba máyáiyé-aimba aivar-áimbán-iye.

¹² Áánútuna kwaasi-i'a owaná arumbá kwétimena ítámarena séna kendéin-owe siráimba pó'a maará iyasa tuwánanaaowe. tiruntavé'a é'a kawé'á umátinke'a kentúma íma maé iyé'a paru umátinke'a umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba asiramái máyáamba íma ivátuwe'a ¹³ íma ááéma áwáá'a sé'a évakarawaimo sáwí'o umátínkémba íma imáyáa é'a anondá mirán-oro. Ísóigo kentí sáwí-imayaamo maitiyuwéna ímo anondámo sáwí-meyambo tímintemba keinárawa'a mirán-oro. ¹⁴ mirámó kwéomba

keinárawapimba amáparawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó é'o é'a mimbórá-ímáyáá kwée'a minámápár-áintávé'a kawé'á umái ménaaowe. ¹⁵ mimbórá-ákúni'a umái mé'a paru umái ménaaontavena Áánútu ítámakaimba pó'a Ísu Káráísitimo parumó umátinkáimba kentáásirumpimba kwaikwai'a ínkwáe-imayaa é'a súwi seró. ¹⁶ Ísu Káráísitina ó'oran-kawer-ainko kentirumpimbá anómba íno. keinárawapimba kawer-ímáyáávínkémbá kwenáái mósimam-besimamba úmae kwéiye'a arupí umátinke'a Áánútumpa'a súwi kwése'a Áánútun-aaí aúvávimba agaimakáan-aimba sé'a monor-ímá sé'a Áánútun-amanko simátímakain-ima sé'a Áánútuntave'a tirumpimbá aamoí kwée'a imá seró. ¹⁷ mayáímó kwémae'o aaimó kwéseмба Ísóigo Ísuna asirayándéi mirá kwée'a kwemá keinárawate máyáintave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi seró.

aaarakwáré tíráá'maare miwítí kwaasái.

¹⁸ aaraiyómbá ísáaro. Ísóigondeiman-ovo kentuwai'máá táái ísáaro. ¹⁹ kwaaí ísáaro. kentuwainímbáá'a tirumbá kwétime'a íma sáwí'a umátinke'a kawé'á umátinkáaro. ²⁰ iyámpói-inaamaru ísáaro. amápa-tantaatave'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó íyanamo éna Ísóigo aamoí íniye. ²¹ iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóimo arupí umátinkanaemo kwéseмба kentí iyámpói íma kawé'á úmaesa íyóvo-imayaamo é'a úwoisan-aimpinkemba simái kaénáaro.

²² évakarawai miwítí mayái mayáígwáe sésa meéyámbakaawai ísáaro. amápa-tantaatave'a kentí anón-kwaasi táái ísáaro. miwí túranka'a aamoí umásinkaigwae su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísóigontave'a táátavai-imayaa kwée'a kentí anón-kwaasiti mayáiyávé'a íma kaer-ímáyáá é'a kawé'-má'yái máyáaro. ²³ mayáímá kwémae'a sé'a kesí anón-kwaasiti mayáiyé su'mai ímanivo Ísóigona mayái-kwáásiyá úne sé'a kawé'-má'yái kwémae'a karuwaa'á oro. ²⁴ mirámó kwéomba maarán-áimbá imáyáa oro. Ísóigo kwená kwaásiyavena to'mayaa úmakaimba mimbéyámbá timíníye. Ísóigo Káráísiti kentí anóndako úramba ména kentí meéyámbá tiména ²⁵ sáwí'o uráawai sáwí-meyamba timíníye. íma taaínkaar-umai-meyamba timínívo arupí umai-meyamba timíníye.

4

¹ meéyámbakaan-kwaasiti anon-kwaasi ísáaro. kentí mayái úwoi kwémayaan-kwaasira'a arupí umái kawé'á umái kárákwire'a maarán-áimbá imáyáa oro. miwítí anóndakoe

kentí anóndakoe mimbóráwáímá éna kwíyómpa'a máyáivo arupí umái kárákwiyoro.

námúnaa sésa arupí umái maésa owáíná kwaasái.

² amáparawai ísáaro. námúnaa símae kwéiye'a mirá kwéomba íma ó'on-o'on-imayaa é'a námúnaamo kwésen-imayaa é'a Áánútumpa'a súwi seró. ³ námúnaamo kwésemba kentááyáváígwárá'á súwa'naa umai seró. Áánútumba áísaa íyana aambá kwiyínata áséi-kwasaiya simátimenaumne. mináímbá aúpá'á makéna agaráátínkaraimba mináínkóná ááimba Ísu Káráísitiman-íye. aúpá'ó makéna agaráátínkarain-aimba simátimewandarakemba áwáá'a siyésa ándáva'a mósínkaraawe. ⁴ Áánútu mimbáyái símakowa'a mairáundanivo kwenáái avora'á simátimenaundayave'a súwa'naa umai námúnaa seró.

⁵ Áánútumpa'a íma tamáyáan-kwaasivimba kawer-imáyáávínkémbá kawé'á umái mé'a kanaamó kwáyaindara'a miwívimbá Áánútuna mayái maimaé iyóro. ⁶ aaimó kwésemba kawer-áiné áséi-aine su'mai kwésemba pósa tísaa íyamba anondámo simátimiyán-aimba íma avakáá é'a áséi-aine su'mai simátíméro.

⁷ kentáásí kwaásigo áwí'a Tikikása kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kweémena kesáái amápa'a kosimátiminiye. kesáámó úndantemba Ísóigona mayái-kwáásí ména mimbáyái íma ivátuwena kawé'á umái kwémaena ⁸ kentáásáái kosimátimena asiramátinkanintave'a ai'maráúnana kentópa'a kweémena kwíníye. ⁹ moóráwai kentí naaópakewai áwí'a Ónísímasi kwemá kentáásí kwaásigo éna kwená imáyáa kwéundawai kawé'-máyái kwémayaiwai kwesé kwémesarai kentáávímbá paáuraint-tantaakon-aii kosimátimeyaaoye.

¹⁰⁻¹¹ moóráwai áwí'a Árísítakasi kesé ándáva'a máyáiwai keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésisana Páánápási anáávéigo áwí'a Mááka keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésisana moóráwai áwí'a Yósúwa moórá-kwí'a Yásátasi keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye. ké'naamba maanáímbá simátime'a sé'a Máákaamo kentópa'o kwémenamo kwínímbo é'a kawé'á umánkáaro kwésune. Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitiye tarúmimo máyáampinkemba minkáúmbó-kwáásiyé su'mai kesé mayái kwémaesa Áánútumo kárákwiraipa'o kwaásimo ménaaontavesa kesé mayái kwémaesa kwéasiramásinkaawe.

¹² moóráwai kentí naaópakewai áwí'a Épávarasi keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésena kwemá

Ísu Káráisitina mayái-kwáásí éna keinárawa'a túwa'naa umai asiramái námúnaa símae kwéiyena Áánútumpa'a maarán-áímbá kwésiye. Áánútun-aaí asiramái táto'mai kawé'á é'a Áánútumbo arááímo tainí'a amápa'a kwée'a táakaevayan-kwaasiraamba umái asiramái ménaaontavena mindáyavena námúnaa kwésiye. ¹³ keinárawa'a Kórósi-naopaken-kwaasiye Áaréótisiyaa-naopaken-kwaasiye Írápórisi-naopaken-kwaasiye túwa'naa ínintavena anómbayai kwémayaimba awáné'a kwésimatimune. ¹⁴ moóráwai áwí'a Árúku kwená imáyáa kwéundawaiya kentáásí sontaakwáásí éna keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésisana moóráwai áwí'a Tímasi keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye.

¹⁵ Áánútuna kwaási Áaréótisiyaa-naopakewaiyaveta séta kawé'á umái máéro kwéséta Áánútuna kwaási Nímpaana naaúmpa'a torupamáí máyáawaiyaveta séta kawé'á umái máéro kwésunda kosimátíméro. ¹⁶ maanáúváíwínkén-áímbá táámpamai síya'a amáparawai isáiyuwe'a ti'maráiyasa maimaésa Áánútuna kwaási Áaréótisiyaa-naopa'a máyáawai mátimiyasa awánésa isáaro. miwíyávé'a tímakaunda-auvai tímíya'a mimpínkén-áímbá isáaro. ¹⁷ moóráwai Ákípáasimba simáme'a sé'a Ísóigo ámakaim-bayai asiramái kwémae ánásaaó siyé simáméro.

¹⁸ ayááírá'a kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iye sé'a isáaro. kemá Póro sé'a kawé'á umái máéro kwésune. kemá ándáva'o máyaunda-imayaa kwée'a Áánútumpa'a námúnaa símae íyóro.

*Áánútu úwoimo kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.*

1 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-
iya'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái
Tésárónaikaa-naoraa-kwaasitopa'a agaimái mátímakaiye.
Póro áséi-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a
aráápamai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-
auvaivimba 17:1-9-vimba kwáyáiyé. Ísun-aai Póro ó'on-
o'on-daopa'a kosimátimena Kórínti-naopa'a komáyónka'a
Tímóti Tésárónaikaa-naopakén-kwaasi táái kosimátimena
kwéaisaa-un-aimba kosimámuwana anondá-aimba agaimái
timúwasa mátímakaawe.

1 kemá Póro maanáimbá maanáúvái'vimbá agaimaráúmpo
ísáaro. moóráwai áwí'a Sáírásiye moóráwai áwí'a Tímótiye
kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo ísáaro.
Tésárónaikaa-naopakewaima Áánútuna kwaási ísáaro.
Áánútu kentáásivowae tarúmaimo Ísóigo Ísu Káráísitiye
tarúmaimo máyáawaima ísáaro. Áánútu úwoi kwétuwa'naa-
ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

*Tésárónaikaavaken-kwaasi Áánúntumpa'a agevamái
máyaan-kwasai.*

2 námúnaamo súndarataamo únda keinárawataveta
imáyáama éta Áánúntumpa'a aasiyaasí súwi kwésune.
3 Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a pó'a
kwená mayáimá kawé'á umái kwémayaawe. Áánútumba
tirumbá kwéametave'a pó'a kawé'-máyaímá asiramái
kwémayaawe. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti árai'a
kumíníye sentáv'é'a pó'a asiramái mé'a kwéamu'maraawe.
miraráán-umai máyantaveta imáyáama éta Áánútu
kentáásivowampa'a súwi kwésune. 4 Áánútu arumbá
kwétimena kwená kwaási-i'a umátínkaraimba á'a
tuwánaraumne. 5 íma kentáásí imáyáavinkemba
úwoi-kwasai kosimátimewandanivo Áánútun-amanko
keséya máyowata Áánútuna asirayánkwará'á áséi-
kwasai kosimátimeta áséi-kwasaiyaveta áraire asiramái
siráundaya mináséi-kwásái kosimátimewana'a ísaraawe.
ísówata séta Áánútuna kwaásiman-owe siráumne.
keinárawate keséya maéwándarata kwétuwa'naa-eta
máyaawana'a suwánaraawe. 6 Ísóigomo úntenkwara
kesáámó ówándantenkwara'a mirá uráawe. mirámó
umbá umbái tiyómbanivo íma ivátuwanæ sumbá
simátímakon-aimba méyatokaawe. Áánútun-amanko

imáyáama timúwa'a tirumbá kawe'á umái mé'a áséi-kwasai méyatokaawe. ⁷ miraráán-umai máyómba pósa Áánútun-aaiyavesamo áraire kwésen-kwaasima Másétóniyaavakente Ákáyaavakente miráumai-naoken-kwaasima kembá tuwánésa kemó untembá miwímá uráawe. ⁸ Ísóigona kwaasái keinárawatopakemba simátíma'maesa kuráawe. íma Másétóniyaa-kwaasigwara Ákáyaa-kwaasigwarare su'mainivo amápar-ayampaken-kwaasigwara'a ísaraawe. Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáan-aimba amápar-ayampaken-kwaasi ísaraawe. Áánútunka'a agevamái máyáan-aimba á'a ísáamba póta íma ókwarata simátimenaumne. ⁹ kentópataamo komaéwándara'a kawe'ó umásinkarontavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. kwaántá-kwaasiti aambá tuwésa Áánútunopa'a tiróntavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu asirayánkwáráwái árair-Isoigo kwená mayáímá kwémayaantavaiye sésa kawer-áimbá kwésewe. ¹⁰ ókwara'a kwíyómpakemba Áánútu ááninko Ísuma kumíníye sé'a kwéamu'maraantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkena séna Áánútu aavimbá maitinkáindara'a iyátinkaundawai íma maitinkáníyemo siráiwaimba amu'maráantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe.

2

Tésárónaikaava'a Póro mayái mairáin-kwasai.

¹ kentáási kwaásiyono. keinárawate komaéwándarata áúgwara'-mayaimo mayááwándaya áta suwánaraawe. ² ímo kentópa'o kówánda-kanaavimba Vírípai-naopa'a komaéwánasaya suwánamai sínkamesaya sáwí'o umásínkón-aimba á'a ísaraawe. Áánútu kwená asirayámbá símakowana póna íma sáá'a kówata úwoi poposaa umáíya Tésárónaikaavata kentópata Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaumne. sáwí'o umásínkówaiya umbaiyá siyómbanivo íma tuwááwándaya ³ íma kampa'naampár-ímáyáávínkémbá simátimeta íma aarai-úmóyán-ímáyáávínkémbá simátimeta íma kwaé'mái-aimpinkemba simátimewandayaanivo ⁴ Áánútu kentááyávéna séna kesí kwaási ontávé'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a koró súwata simásímakain-aimba kosimátíma'maeta kuráumne. Áánútu kwenísarena kesiruntá taainánimba póta mayáímá kwémaeta séta kwaásimo suwánésayaamo ésa évaka'a aamoí iyasa évaka'a íma aamoí ónááomba póna Áánútu

suwánéna aamoí ínkiye-imayaama éta mayáímá kwémaeta
⁵ kentópa'a áséi-kwasai kosimátimeta íma tirunkáámbá
 koairá'mai-aimpinkemba kosimátiméwándaya ísaraawe.
 íma simái á'owana náaindaantaveta súran-anda kwéeta
 kosimátiméwándaya Áánútu suwánaraiye. ⁶ íma simáímo
 keinárarakwara ó'on-kwaasigwara'a kesúwíta anómba
 ónáe-imayaama ovó séta kosimátímakaumne. keinárarawate
 maéwándarata Ísu Káráísiti si'marón-kwaasiya ówándanivo
 íma anón-kwaasi-ita umái méta ⁷ kwempatá umái méta
 aaraigómó kwená iyámpóímo kárákwiyin-ita uráumne.
⁸ keinárarawa'a kesiruntá tímaketa Áánútuna áséi-kwasai
 kosimátimeta sinkamiyata puwúnavo-imayaa íya ówándaya
 Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaumne.

⁹ kentáásí kwaásiyono. keinárarawate maéwándarataamo
 asirayám-báyáímó mayááwánda tááka'a makáawe.
 Áánútuna áséi-kwasaimo simátiméwándaya no'wáámba
 irarómba enónka'a aaváyaara'a mayáiyá mairáumne.
 toómbá íma úwoi simígwáe séwándaya toómbá meéyán-
 umai kwéneta mairáumne. ¹⁰ keinárarawa'a Áánútunka'a
 agevamái máyáawaiye maéwándarata kawé'á umái arupí
 umái méta íma sáwí'a ówándaya maéwána'a suwánontemba
 Áánútugwara'a suwánaraintaawe. ¹¹⁻¹² tivoísáímo kentí
 iyámpóímo kárákwiyonten-umai moórá-mora-umai kesáámá
 kárákwireta méta paru umátinketa Áánútun-aii kawer-
 áímbá kwésimatimeta séta miraráámbá íyantave'a Áánútu
 arááíma kwáréwana Áánútu aamoí ínkiye siráumne.
 Áánútu kwésimba pó'a kwemó kawááipa'a kwená ságan-
 ayamapa'a táménaaowe. mirámó íyantave'a Áánútu arááíma
 kwáréwana kwemá aamoí ínkiye.

¹³ maarán-áínkwará'á Áánútumpa'a aasiyaasí súwi
 kwésune. Áánútun-aii simátiméwándarata keinárarawa'a
 sé'a kwaási taaiman-íye íma sumbá Áánútun-aiiman-íye
 sé'a tirumpimbá asiramái méyatokaawe. simátímakaunda-
 aimba árai'a Áánútun-aiiman-íye. simátímakaunda-
 aintave'a áraire kwéseмба póna mináínkó kwétuwa'naa-íye.
 mindáyaveta iséta Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune.

¹⁴ kentáásí kwaásiyono. Yútaa-ayampaken-kwaasi Ísóigona
 kwaasi Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáan-kwaasimo
 uráantemba keinárarawa'a mirá uráawe. Yútaa-ayampaken-
 kwaasimo miwíwínkémá Ísu Káráísitin-aiiyavesa áraire
 kwésempinkemba sáwí'a umátínkaraantemba kentí
 kwaasi kembá sáwí'a umátínkaraawe. ¹⁵ miYútáá-
 kwáásí tíkwá'náma naaóvá'á Áánútun-aii simátímakowai

tínkanto'na úmae kwéiyuwasa putásowasa maimaé kwéiyesa mátkamae iyówasa miwí tísaaivantamba ésa ívé'a máyáawai Ísóigo Ísumba inkámúwana puwúwasa kentáámá sáwí'a umásinkesa kwakáawe. mirá untávéna Áánútu íma aamoí umátinkaraiye. miwímá amápa-kwaasiti namuro-kwáásiráámán-owe. ¹⁶ Áánútu sáwí-ampakemba kawer-ámpá'a métinkanintaveta ó'onkaa-kwaasiyaveta Áánútun-aaí simátíma'maeta kwégundaya Yútaa-kwaasi aambá áúsinkesaya amápa-kwaasiti namuro-kwáásiráámá kwéowe. tíkwá'nátí sáwí-mayaigwara'a ívé'o máyáan-kwaasi maimaé kwéiyowana ívé'a Áánútu áwáá'a kwétiyiye.

Póro ókwara'a kotuwánanae siráin-kwasai.

¹⁷ kentáásí kwaásiyono. kembá tiyuwéta maanká'a sáwíyanka'a taméta keinárawataveta imáyáama ávááraumai kwéeta kembó kotuwánanaunda-antaveta kwéavakaa-éta ¹⁸ ókwara'a kotuwánanae séta kemá Póro sé'a ókwara'a kotuwánanae síma-síma'a kwéunana Sáátáánigo aambá áúsinkaraiye. ¹⁹ naaémba Ísóigo Ísuma kumínimba aúranka'a kométa nóintaveta amu'maránaundayawa'i. nóintaveta aamoiyá ónaundayawa'iyó. keinárawataveta imáyáa éta aamoiyá ona'á ²⁰ kentáá súwí'a mósá maráiyana sirunkóyá aamoí íníye.

3

¹ kentávékai ávááraumai imáyáama kwéekaimanivo maankákái maékai keinárawa'a ó'opa'a máyáantavekai Áténesi-naopa'a keirái maékai ² Tímótimba ai'marááwáyana kentópa'a kuráiyé. Tímóti kentáásí kawe-kwáásí póna kwesé keséya Áánútuna mayáiyá kwémayaunanaya póna Ísu Káráisitina áséi-kwasai simátíma'maena kwégwiye. kotirávayaina'a Áánútunka'a agevamái asiramái meígwáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. ³ Áánútun-aaí ímo isááwai sáwí'a umátinkaiya'a Áánútumba aúwáavo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. Áánútu séna kesááimo ímo isááwai sáwí'a umátinkanaaowe siráimba pósa kentáá sáwí'a kwéumasínkaamba á'a ísaraawe. ⁴ keinárawate maéwándarata séta sáwí'a umásinkanaaowemo siráundaya ívé'a magwévaarisa'a kwéawanaawe. ⁵ kemá imáyáama é'a Sáátáánigo séna Áánútumba auwésa kesáái isáígwáe siráintave'a mirá uráawe. Áánútunka'a agevamái máyáao sé'a kentáái isánáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kentópa'a kuráiyé. kentópa'a mayáímá komayááwánda áúgwara'-mayaima mairáunda ívé'a mimbáyáígón-áuma íma kwáívo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé.

6 Tímóti kentópa'a koména koyauweréna kesópa'a téna keinárawatavena séna Áánútumpa'a tirumbá kwétimesa kwenká'á agevamái asiramái máyaawe séna ásí-kwasai tasimásímakaiye. keinárawa'o kentáv'é'o sé'o kawer-áimbá kwésiyemo senkwará'á tasimásímakaiye. kesámó sétaamo keinárawa'a kotuwánanaemo súna'o kentááyáv'é'o tatuwánanaemo senkwará'á tasimásímakaiye. 7 Áánútun-aaí kwésimatimundarakemba évakarawai sáwíta umásínkáanka'a Áánútun-aiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyáan-aimba tasimásímakaimba póna sirávayai-aimba tasimásímakaiye. 8 Ísóigompa'a tarúmaimo asiramáimo máyáan-aimba iséta póta kaweté umái máyaumne. 9 Áánútunka'a asiramái máyáawata póta Áánútunopata kentáásirunko kawé'á kwéisata Áánútumpata súwi kwésune. 10 keinárawatopa'o kónaunda-amba Áánútu kwi'maráníntaveta eénáínka'a aaváyaara'a Áánútumpata asiramái áísaa úmae kwéiyune. Áánútun-aiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáambanivo moóráva'a kwéyuwaantaveta kotúwa'naa ónáe séta Áánútumpa'a asiramáiya kwésune.

11 námúnaa kwésundaya pósarai Áánútu kentáásivoe Ísu kentáási Ísóigoe umái kentópa'o kónaunda-amba kwisínkáyááoiye. 12 námúnaa kwésundaya póna kesiruntá ávááraumai tímakaundanten-umai Ísóigoma imáyáa tímína'a moórá-mora-umai ísámai kentirumbá kwétimé'a amápa-kwaasivimba kentirumbá kwétimé'a ménaaowe. 13 mirá iyana Áánútu kentirunkómbá asiramátinkaina'a Ísu kentáási Ísóigomo kwená kwaásiyemo kumíndara'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kawé'á umái maíyana sáwí-aimba kempímbá íma kwéníntaveta námúnaa kwésune.

4

miráyáámó kwéunanayaamo Áánútumo aamoiyáámó kwéumasínkain-kwasai.

1 kentáási kwaásiyono. moórá-ainkwará'a ísáaro. Ísoigo Ísuwe tarúmaimo máyaundayaveta kwákwiyyeta asiramái simátimeta séta Áánútumbo arááimo taiwáíná áaimba agaráátinkaundaya kwa'maé kwégwiyyana Áánútu tuwánéna aamoí umátinkaniye. mináínkóná áaimba á'a kwégwaraavo miráumai kwa'maé'a koró. 2 Ísóigo Ísu simásímakain-amaanta simátimewanda á'a isé'a kwégwaraawe. 3 Áánútu maarámó iiyávéna kwéankaiye. keinárawa'a Áánútumpa'a té'a kwendéi taaúráaro. aarai-úmóyáné inaamaru-úmóyáné

aséráaro. ⁴ kwaaimó é'a aaraimó mayánááomba arupí umái máyáaro. mirámó ónááomba Áánútu mirámó iiyávéna kwéankaiye. ⁵ Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasimo ontembá íma mirán-oro. pói-iyankomo kwaaván-ínímbó máráintemba íma mirán-oro. ⁶ Áánútuna amáámba miráumai kwáyáintavai aaraimó mayánááomba kentí kwaásima íma sáwí'a umátínkáaro. ké'naamba simái ságamatimeta séta mirá-sáwí-ámpá'ó kwíyanamo éna Áánútu umbai-méyámbá timíníye. ⁷ Áánútumo kwená kwaási-i'o umásínkáinta kawé'ó umáimo maíyáváiyá kwéumasinkaintaawe. íma sáwí'a umái mai-íta kwéumasinkaintaawe. ⁸ mindáyavesa súnda-aimba isésa tínaaemba umámiyawaima íma kwaásiye su'mai tínaaemba umátimenaaoomba pósa Áánútu kwenamambá kwétimiwainkwará'a tínaaemba umámenaaowe.

⁹ keinárawa'a kentí kwaásima Áánútun-aaiyave'a áraire kwésen-kwaasi moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba Áánútu agaráátínkaraimba pó'a á'a mirá kwéovo moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba maankwándááívímbá íma agayánaumne. ¹⁰ keinárawa'a Másétóniyaa-ayampaken-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire kwésen-kwaasivimba á'a kentirumbá tímakaawe. asiramái séta moórá-morawaivimba kentirumbá tíma'mae'a iyóro kwésumpo ¹¹ asiramái imáyáa kwée'a paru umái mé'a kentúra'a kárakwiye'a toómbó mayánááontave'a mayáimá máyáaro. mináímbá á'a simátímakaunda ¹² mirá é'a mayái mayáiya'a Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasi tuwánésa keinárawatavesa kawé-kwáásimá owémá sénááowe. mirá é'a mayái mayáiyana íma tááin-tinkaniye.

Ísóigoma kumínín-kwasai.

¹³ kentáásí kwaásiyono. Áánútun-aaiyavesamo árairemo siráan-kwaasimo púwówasamo utámakaan-kwaasi tááiyave'a tĩrunkó sáwí'an-ivo séta árair-aimba simátíménda ísáaro. Áánútunka'o ímo agevamáimo mésamo Ísu kumíndara'o pukáampinkembo usásinaiyavesamo ímo amu'maráan-kwaasi tirumbá sáwí'a kwéivo keinárawa'a mirá ovó séta senda-áintá ísáaro. ¹⁴ Ísu pukáimpinkemba usásinkaintaveta áraire kwésumpo Ísun-aaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi Áánútu miwígwará Ísunkwará'o tiránín-aintaveta áraire kwésune. ¹⁵ simátíménda-aimba Ísóigoma siráin-aimban-íye. Ísóigomo kumíndara'a úwoimo túvamaimo máyáan-kwaasi pukéwai aiva'á íma usáyaaaitanaaowe. ¹⁶ Áánútuna kwayó-káwáánákó kwíyómpakewai aai sínana Áánútuna uwírenko anónka'a aai sínana Ísóigo

anónka'a kwésindavinkemba kwíyómpakemba kumínimba Ísu Káráisitín-aaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi aiva'á usásinaiyata ¹⁷ Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire sétaamo úwoimo súvamaimo máyáandawaiya kusirámbayainata ainámpímbá aiva'ó iráawaise uyorupéta Ísóigomba uawánéta miráumai aasiyaasí Ísóigowe maí'mai'a ónaundayaawe. ¹⁸ mindáyave'a síma-sima kwée'a tirávaimai máéro.

5

Ísóigo kumíníntavetaamo to'mayaa ónaunda-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. Ísóigo Ísumo kumínín-kanaama íma ísare'a maankwándááíimbá íma agairáumne. ² kemá ísaraamba no'wáámba umóyán-kwáásímó anompintumáivimbo tintenkáán-umai Ísóigo Ísumo éna miráumai kumíniye. ³ kwaásimo maarámó sésamo ívé'a kawekánaáíimbá aánoumai máyaumne sénááombanivo avekáámbó éna sáwí-kanaao téna tasáwí'a umátinkaniye. aaraigóná kanaamó tisanamó ímbá iyámpói kwémarankaiye. mirámó ontembá misáwí-kánaáómó éna íma asétinkainda amáparawaivimba tátoraniye. ⁴ kentáásí kwaásiyono. umóyán-kwáásígómó kentí náaindaambo tamaimairáina'o awáné'o é'a táátave'a ónááombanivo íma túnkaimpimba máyáamba póna Ísóigo Ísumo kumínimba íma táátave'a ónááowe. ⁵ keinárawa'a sáma kaiwái aráá'maa'a owatá kesáágwará'á íma túnkaiwaindeiya úmpo sáma kaiwáíndéíya úne. íma sáátaveta ónaumne. ⁶ évakarawaimo ombá Ísumo kumínín-imayaa ímo ombá tavú'máimo tuúmó kwáéntenkaamba kwéovo kesáá íya miráyá éta kárákwimaiya kawer-ímáyááyá umáíya ménaumne. ⁷ kwaásima no'wáámba tuún-kwáéwasa uwo'aó'-nómbó kwénaán-kwaasi no'wáámba nésa uwo'aó'á ónááovo ⁸ kesáá sáma kaiwái aráá'maa'a póta íma miraráántá ondayá kawer-ímáyáá umáíya ménaumne. miráumai méta kweukáámbó avérimaiyaamo máyaundantemba Áánútunka'a agevamái méta kwaásivimba siruntá kwétimeta máyaumne. kweu'néímó súwawaa'o ánáan-kwimaimo máyaundantemba Ísu Káráisiti kusiráníntaveta amu'maréta ménaundayaawe. ⁹ Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraimba kentáásí sáwí-mayairakemba Áánútu áwáá'a simásinkanintavena ímanivo Ísóigo Ísu Káráisiti kentáásí sáwí-mayaigomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkanintavena Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraintaawe. ¹⁰ Ísóigo Ísu Káráisiti kentávénáya ísámai pukáimba póta kumínataamo éta úwoimo máyaunda-kwaasigwara pukáan-kwaasigwara'o

éta kweséya ménaumne. ¹¹ mindáyave'a moórá-mora-umai túwa'naa e'a kawer-áimbá síma-sima'a iyamba pó'a asiramái ménaaowe. á'a kwéomba pó'a mirá úmae iyónááowe.

¹² kentáásí kwaásiyono. moórá-aimbo asiramái simátíménda ísáaro. keinárawapimba mayáímá maésa kawer-áimbá simátimesa asiramái arupí umátinkanaaontavena Ísóigo miwí usásintinkarain-kwaasi táái taagwiyávóro. ¹³ keinárawapimba miwí mayái kwémayaantave'a pó'a miwí táái mósá maré'a kentirumbá kwétime'a máéro. keinárawapinkemba moórá-morawai paru umái máéro.

¹⁴ kentáásí kwaásiyono. asiramái súndaya kavóná-kwaasiyave'a asiramái sé'a arupí umátínkáaro. táákavuravumo íyan-kwaasi tirumbá asiramátínkáaro. aamoisayán-kwáásígwárá'á túwa'naa oro. amápa-kwaasinamba kwempa'á aánoumai máéro. ¹⁵ kembó sáwí'o umátínkéwa'a anondá miwí sáwí'a umátínkáavo sé'a aambá áúntinkaaro. aasiyaasí miráumai keinárawate umái ó'on-kwaasigwara'a kawe'á umátínkáaro.

¹⁶ aasiyaasí tirunkó aamoí ina'a mé'a ¹⁷ Áánútumpa'a námúnaa símae iyé'a íma agándaaro. ¹⁸ kentópa'a ó'on-ó'on-tantaa'a kawe-tántáá'á umbai-yántáákwárá'á tínimba Áánútumpa'a súwi sé'a máéro. mirámó ónááomba Áánútu mirá iiyávéna kwéankaiye. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútumpa'a amápa-tantaatave'a súwi kwéseмба Áánútu mirá iiyávéna kwéankaiye.

¹⁹ Áánútun-amankomba íma aambá áúnanke'a ²⁰ Áánútun-amankoma simátímakain-aimba kwésimatimiya'a mináímbá íma tínaaemba umáméro. ²¹ amápa-tantaa'a taaíntuwe'a kawe-tántááká'á asiramái méyatoraaro. ²² amápa'a ó'on-ó'o-sawi-yantaatave'a aseráaro.

²³ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iye. kwemá keinárawa'a kwendéi auráníntaveta námúnaa kwésune. Áánútu kentí imáyáara'a túwawaaka'a timanka'á kárákwiyina'a kawe'á umái ménaaomba Ísóigo Ísu Káráísiti kumíndara'a íma sáwí-aimba kempímbá kwénintaveta námúnaa kwésune. ²⁴ Áánútu áraikona ááimba póna kwená kwaasi-i'a umátinkaindayavena tááyaraiwai kwemó siráinteni'a mirá umátinkaniye.

²⁵ kentáásí kwaásiyono. Áánútumpa'a kentááyávé'a súwa'naa umai námúnaa seró. ²⁶ Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai tiyáámba tíméro kwésune. ²⁷ Ísóigo simásímakaintave'a asiramái simátime'a sé'a

maankwándááíwínkén-kwásái Áánútun-aaiyavesa áraire
kwésewai amáparawai simátíméro.

²⁸ Ísóigo Ísu Káráisiti aasiyaasí úwoi kwétuwa'naa-intave'a
námúnáa kwéşune.

kemá Póro siráunda mináímbá kwéanasaiye.

2 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-
iya'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái
Tésárónaika-naora-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-
kwaasitopa'a agaimái tuwówana moóráwai mátimakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváiímbá agaimaráúmpo
ísáaro. moóráwai áwí'a Sáírásiye moóráwai áwí'a
Tímótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo
ísáaro. Tésárónaika-naopakewaima Ísóigona kwaási
ísáaro. Áánútu kentáásivoe tarúmai Ísóigo Ísu Káráísitiye
tarúmai máyáawaima ísáaro. ² Áánútu kentáásivowawe
Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru
kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáásí kwaásiyono. ááéma Áánútun-aaiyave'a áraire
sé'a kwenká'á agevamái mé'a ívé'a asiramái Áánútuwe
aráápamái máyáawe. ááéma moórá-morawaivimba
kentirumbá tímakaamba isa'á ívé'a kentirumbá tíma'mae
kwégowe. mirámó kwéomba mindáyaveta Áánútumpa'a
súwi símae kwéiyeta námúnaaya kwésundaya kawetá
kwéune. ⁴ Ísu Káráísitina kwaási ontávésa sáwí'a umátinkesa
tí'a iní'a kwéumatinkaamba Áánútunka'a agevamái mé'a
íma auwé'a kwentávé'a ísámai asiramái máyáamba póta
Áánútuna kwaási moórá-mora-naopimpa'a máyáanta
simátimeta kentúwí'a mósá makáumne.

⁵ miráumai asiramái máyáamba pósa tí'a iní'a
kwéumatinkaamba iséta séta Áánútu arupí-meyamba
timínimba póna kawe'náráwari'a kwéumatinkena
kwégaragwiyiye kwésune. ⁶ Áánútu arupí umái
máyaiwai sáwí'o kwéumatinkaawai sáwí-meyamba
tiména ⁷ kentí umbai-yántáaré kentáásí umbai-yántáaré
ánásasiyuwanintaawe. Ísóigo Ísu kwíyómpakemba
kumíndara'a kwená asirayán-kwáyó'nárakwara'a
iraráambá kúra'mae kumíndara'a kentí umbai-yántáaré
kentáásí umbai-yántáaré Áánútu ánásasiyuwena
⁸ Áánútumpa'o ímo tésamo nénka'o máyáawai sáwí-meyamba
tiména Ísóigo Ísuna áséi-kwasai ímo taagwiyavíyawai
sáwí-meyamba timíniye. ⁹ miwítí sáwí-meyamba maarán-
iye. sáwí-meyambo kwaikwai'o ínín-ayampa'a aasiyaasi
maí'mai'a íyana Ísóigo aambá ítáyuwainasa kwenópa'a
íma iyésa kwená ó'oran-asirayamba íma awánanaaowe.

¹⁰ mitáwai kumíndara'a kwená kwaási kwenááyivesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai kwenáwí'a anómba umánkesa áwí'a mósá marésa aamoí ónááowe. Ísun-gai simátimewanata keinárawakwara'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba pó'a mirá ónááowe.

¹¹ mindáyaveta keinárawa'a túwa'naa eta maarán-áimbá námúnaa símae kwéiyune. Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyena kawenáráwari'a umátinkanintaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá timína'a kentí imáyáavinkemba kawemáyái maimaé iyónááontaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá timína'a kwenká'á agevé'a asiramái ménaaomba pó'a kawemáyái mayánááontaveta námúnaaya kwésundaya pó'a ¹² keinárawapimba Ísóigo Ísu áwí'a anómba iyana Ísu kwená kwaási-i'a kwéontavena kentúwí'a maimaé iyíniye. kentáásí Áánútuwe Ísóigo Ísuwe úwoi túwa'naa úyamba pó'a Ísóigo Ísu áwí'a mósá maránááontaveta námúnaaya kwésune.

2

sáwí-mayaigomba avowái'o owáíná kwaasái.

¹ kentáásí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti kuména kuntorupásinkainata kweséya ménaunda-ainta avora'á simátimenaumne. ² évakarawai sésa Ísóigo Ísu á'a kunkáiyé siráan-aimba íma anón-imayaa iyana tirunkó sáwí'a íno. mináímbó simátímakaawai kentí imáyáavinkena sirá. mirámó sembá Áánútu simásímakaiye sirá. kentávésa aúváivinkemba simásímakaiyewa sirá. náávaken-ainewa siráao. ³ minkámpár-áimbá kwésimatimewa'a árai'a siyé seváímpó'a maanáímbá avora'á simátimenaumpo ísáaro. Ísóigo Ísu kumíní-tawai íma úwoi kumínívo aiva'á sáwívarawai Áánútumba tínaaemba umámiyana sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'o kumbéniwainonkaamba paáriníye. ⁴ évakataatavesamo kwaásimo sésa kesí ísóigoman-íye sésa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraambo éna aambá aunéna séna úwoisan-tantaa'an-ivo keyáá anómba úne séna Áánútuna mono'-náúmpá'á uména kampa'á séna kemá Áánútu úne síniye.

⁵ keinárawate maéwándara'a mináímbá simátímakaunda ímo tuwínkaráámbá tuwínkaráawe. ⁶ ívé'a sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaimba aambá ítánkaraimba kwéisaawe. Áánútu séna sáwí-mayaigomba avowái'a

uráiwaina kanaamá kwétiye sínda-tawai mindá'á paáriniye. ⁷ ívé'a sáwísawaa-mayaima aúpá'á kwémayaawana sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwaimba aambá tawísíyankainana paáríndara'a sáwísawaa-mayaima avora'á paárínana ⁸ sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwaiwara'a paárínana Ísóigo Ísu ságayankwara'a kuména áama áútinkena inkaména kwená asirayámbá maisuwániye. ⁹ sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwai paáríndara'a Sáátáánigona asirayákwará'á paaréna ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayai kampa-máyái kwémaena ¹⁰ ó'on-o'on-tantaatavena kampar-áimbá simátiminasa sáwí-meyambo kwaíkwei'o ínín-ayampa'o koménaaon-kwaasi mináintávésa áraire sénááowe. árair-aintavesa íma aamoí iyamba Áánutu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkáiwin-aaiyavesa íma aamoí iyamba póna Áánutu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹¹ mirá-sáwí-kwáásí pósa minkámpár-áintávésa áraire sénááowe. mirá-sáwí-kwáásí póna Áánutu étinkainana kampar-áinkó miwí asiramái tátorainasa kampar-áintávésa árair-aimban-iyé sénááowe. ¹² miráumai árair-aintavesa kampar-áiné sésa sáwí'o kwéontavesa aamoí iyawai sáwí-meyamba timíniye. kemá Póro sé'a aiva'á sáwí-mayaigomba avowáí'a uráiwai paárínana Ísóigo Ísu kuména inkaména kwená asirayámbá maisuwániye.

asiramái máyáan-kwasai.

¹³ kentáásí kwaásiyono. Ísóigo arumbá kwétimiye. aiva'á Áánutu keinárawatavena séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinke'a kawer-ámpá'á métinkanaumne séna kwenamambá ai'marówana Áánútuna kwaási-i'a kunumátinkowa'a árair-aintave'a áraire siráantaveta aasiyaasí Áánúntumpa'a súwiya kwésimankaumne. ¹⁴ áséi-kwasai kosimátimewananya kwená kwaási-i'a umátinkaina'a Ísóigo Ísu Káráísiti ságayankwara'a máyáipa'a uménaaontavena Áánutu tááyaraiye. ¹⁵ mindáyave'a asiramái mé'a kosimátímakaunda-aine aúváivimba agairáunda-aine tirumpimbá tátoraaro.

¹⁶ Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánutu kentáásivowawe kentáásí imáyáa ésarai úwoi súwa'naa esarai aasiyaasí kentáásí imáyáa kawé'á kwéumasinkaayata Ísu Káráísitiye ménaundayaveta kwéamu'maraundayaawe. ¹⁷ Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánutu kentáásivowawe kentí imáyáa kawé'á umátinkesarai asiramátinkaiyamba póna kentí mayáiyé kentááiye kawé'á ínintaveta námúnaa kwésune.

3

súwa'naa umai námúnaa seró siráan-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. moórá-aimba simátimenaumpo ísáaro. kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró. Ísóigon-aaí simátíménana amápar-ayampa'a avekáámbá kóyáwé ínasa mináímbá tátoranaaontave'a Áánútumpa'a námúnaa seró. keinárawapimba Ísóigon-aaigo á'a mirá umái tátokaiye. ² moórá-yantaatave'a Áánútumpa'a námúnaa seró. évakarawai Áánútun-aaiyavesa áraire sewasá évakarawai kamparé kwésesa miwívínkémbá sáwí-kwaasi sáwí-mayai kwémayaawai sínkamovainivo kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró.

³ Sáátáánigo tátorainivo séna Ísóigo kwemó sintembó mirámó iwáí póna kárákwimai asiramátinkaniye. ⁴ keinárawataveta asiramái séta Ísóigo tarúmai máyáamba pó'a simátimunda-ainta taagwiyaavé'a mirá úmae'a iyónááowe kwésune.

⁵ Ísóigo imáyáa timína'a sé'a Áánútu arumbá kwésimiye sé'a ménaaontaveta námúnaaya kwésune. Ísu Káráísiti imáyáa timína'a kwemó asiramáimo máyáísanamo ímo ávómo kaintembá kemá mirá ónááontaveta námúnaaya kwésune.

mayáímá máyáaro siráin-kwasai.

⁶ kentáásí kwaásiyono. Ísoigo Ísu Káráísitina mayáiyá kwémayaundayaveta asiramái simátimeta séta keinárawapinkemba évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire siráambanivo simátímakaunda-ainta íma kwarésa kavóná-kwaasiraamba umái máyáawata séta tiyuwé'a miwísé íma máéro kwésune. ⁷ keinárawate maéwándara'a kavóná-kwaasiraamba íma umái maéwána'a suwánaraamba kesáámó uráundantemba mirán-oro. ⁸ kentí toómbá íma úwoi kwéneta meéyán-umasuweta kwéneta no'wáámba aaváyaara'a enónka'a siyáántán-kwimai mayáiyá kwémaeta mimbáyáívínkén-tómbá mairáumne. keinárawa'a mase'á umátinkaunavo séta toómbá síméro íma súndaya mayáívínkén-óntándéi mairáumne. ⁹ Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaunda-anonda tísaa umáimo toómbó mairékaiya kawé'á éta úsina íma tísaa úndaya mairáumne. mayáímó asiramáimo mayááwándaya suwáné'a keinárawakwara'a mirá ónááontaveta kosimátímakaunda-anonda íya úwoi mairáumpo meéyámbakaumne. ¹⁰ keinárawate

maéwándarata maarán-áimbá simátimeta séta kavóná-kwaasi mayáímó ímo kwémayaan-kwaasi toómbá íma tíméroya simátimakaumne.

¹¹ keinárawapinkemba évakarawai kavóná-kwaasi mayáímá íma máyáamba kwantánaanta-aimba símae kwénaaonta ísaraumpo ¹² miwíyávéta asiramái símae iyéta séta Ísóigo Ísu Káráísitina mayáímá kwémayaundayaveta séta ivátuwe'a kawer-umái mé'a mayáímá kwémae'a kentí mayáívinkémbá toómbá naaró kwésune.

¹³ kentáásí kwaásiyono. kawé'-má'yáímá kwémayaamba íma tívón-káína'a mirán-káwé'-má'yáímá má'yáaro. ¹⁴ maanáúváívimbá agaimakáunda-aimba évakarawai ísámai tínaaemba umásuwaiyawai tuwáné'a miwítí nénkakaamba umái méwasa imáyáa ésa tigeavimpín-umai koyauwé'mai teró. ¹⁵ namuro-kwáásiyémo kwéontemba mirá íma é'a kentí kwaásiyemo kwéontemba mináimbá simái ságamatimero.

¹⁶ Ísóigo paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iyé. kwemá kawé-kánáá sáwí-kanaa paru umátínkámaena iyíníntave'a námúnaa kwésune. keinárawate Ísóigo méníntave'a námúnaa kwésune. ¹⁷ ayááírá'a kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iyé sé'a ísáaro. amápar-auvaivimba miráumai kwéagayaumne.

¹⁸ Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba kwéanasaiye.

1 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba ava'moraé-iya'iyó. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkárowana ména Tímóti Évésasi-naopa'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáimbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

1 Tímótiyo kemá Póro maanáimbá maanáúváiímbá agaimaráúmpo isaaó. Ánútu kentáásí sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiye Ísu Káráísiti kumíniye sé'a amu'maráúndawaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aaí kosimátíma'mae naauwó sésarai si'mákaaivo ² Tímótiyo Ísu Káráísitinka'a agevamái maéndawai árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Ánútu kentáásivowawe Ísu Káráísiti kentáásí Ísóigowe úwoi áwa'naa esarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ ááéma Másétóniyaa-marava'a kónáe séwánda-tawai entávé'a asiramái sé'a Évésasi-naopa'a úwoi maiyó. Ánúttun-aaigomba kwaé'náer-aimba kwésewaiyavai íma mirán-áimbá seró simátimiyo. ⁴ aasiyaasí íma imáyáa umái manír-áíné tíkwá'náwe tináávúwísáiyé túwíkwara'a íma taaró simátimiyo simámakaumne. mirán-áimbó kwéseмба kwaásiti imáyáa taviséna íma túwa'naa ínasa pósa Ánúttumpa'a íma aráápamai maí'mai'a ónááowe. ⁵ ánivo simámunda-aimbo amáparawaimo kwarésamo ésa imáyáavinken-aine tirumpinkén-áíné kaweré su'mai úmae kwéiyinasa Ánúttun-aaiyavesa áraire sésa íma tóikakene su'mai sésa tirunkakénkwará'á sénááomba pósa tirumbá tíméro kwésune. ⁶ évakarawai mináimbá ivátuwesa úwoi-aimba símae naaésa ⁷ Ánúttuna amáámба simátimenae sésa ombánivo minámáámба íma kawe'á umái isésa asiramái sen-áínkóná ááimba íma ísaraawe.

⁸ amáámба kawe-tántáá'á póna mindámo kwégwaraan-kwaasi amáánko kwétuwa'naa-imba ísaraumne. ⁹ kesí amáámба kwa'mái máéro séna amáámба tíména sáwí'o uráan-kwaasi kawer-ámpá'ó kónááontavena amáámба tímakaiye. amáámbo káráan-kwaasiye aaimó ímo ísaan-kwaasiye Ánúttuntavesamo ímo imáyáamo on-kwáásiyé

sáwí'o kwéon-kwaasiye Áánútun-aaiyavesa kwíráái kwésen-kwaasiye tinóvowi tínkamowasa púwón-kwaasiye évakarawai tínkamowasa púwón-kwaasiye ¹⁰ aarai-úmóyámbó on-kwáásiyé kwaai-úmóyámbó on-íniné umóyán-ánká'á nááón-kwaasiye iyámpói-umoyambo on-kwáásiyé kamparáímbó sen-kwáásiyé kamparáímbó simátiyuwaan-kwaasiye Áánútuna árair-aimbo káráan-kwaasiye mirámó kwéon-kwaasimo kawer-ámpá'ó kónááontavena áamáamba tímakaisata ísaraumne. ¹¹ mináímbá áséi-kwasavimba kwéna Áánútu kaweré su'mai iwái kwená ááimba ó'oran-aainkwarawaina árair-aimban-iyé. kembá Póromba simásimena séna mináímbá simátíma'mae naauwó siráiyé.

Áánútu arumbá umásínkaraiye Póro siráin-kwasai.

¹² Ísu Káráísiti kentáási Ísóigo simásimena séna kesí mayái kawe'á umái mayáníyondavai mayaaó séna mimbáyáímó mayánaundayavena asirayámbá símísa'a súwi kwésimankaumne. ¹³ ánivo mimbáyái íma mairáawandara'a kwenáwí'a simái sáwí'a umánke'a kwená mayái-kwáási sáwí'a umátinke'a kwembá simái sáwí'a umánkaraumne. minkánaárá'á Ísuma Ísóigoma iyé-áintávé'a íma áraire sé'a íma ísámai kawer-é'a pó'a sáwí'a uráunda mindáyavena arumbá umásinkena ¹⁴ Ísóigo úwoi súwa'naa úmae iyísa'a Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a kwenáíyave'a áraire sé'a kwená imáyáa kwéune. ¹⁵ Ísu Káráísiti sáwí'o kwéon-kwaasi sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkanintavena marapá'á kunkáiyé siráivo mináímbá árair-aimban-ivo isé'a tirumpimbá asiramái tátoraaro. kemó Póromo sáwí'o uráundawai amáparawaimo sáwí'o uráamba usáyaaitaraumne. ¹⁶ mirámó uráundayavena arumbá umásinkena ayáátáaka'a simu'marómba kwaási mindá awánésa kwenáíyavesa áraire sésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááontavena íma sínkamimba simu'maréna ména arumbá umásínkaraiye. ¹⁷ Áánútu kwégarakwiyiwai maí'mai'a éna íma puwíníwai éna kwenane'á súrandei ímo awánáundawai kweyáá Ísóigoma éna kwená ááimba ó'oran-aaimba kwaíkwei'a isaná kwenáwí'a anómba kwaíkwei'a kwéiyé.

18-19 Tímótiyo kesááninkaawai maanáímbá asiramái simámenaumpo isaaó. ááéma Ísóigona mayáímá mayáníyonda-aimba entá simámakaundayaama isa'á imáyáa é'a pó'a asiramái simáme'a sé'a mináíntávái imáyáa umái kwaréma Ísóigowe aráápamai méma arunkakémbá árair-aimba isé méma i-kwáásímó tiyáántámbo kwimáímó

asirayám-báyáímó kwémaesamo máéntemba Áánútun-
aaiyavai ayáántamba kwimái asirayám-báyái kwémae
maiyo kwésune. évakarawai tirunkakembá árain-aimba
tínaemba umámesa pósa Ísóigon-aaí tínaemba umámesa
máýáawe. ²⁰ miwívínkembá kae'nárai túwí'a moóráwai
áwí'a Áíméniyasi isaná moóráwai áwí'a Arekesándaa isa'á
ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye. Áánútunka'a sáwí-aimba
simái tuwáyááoíye sé'a ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye.

2

Áánútumpa'a námúnaa sen-kwásái.

¹ maarán-áimbá simátimiyo sé'a kwésimamune.
Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба anón-tantaa'an-íye.
mindáyavesa námúnaamo kwéseмба Áánútu amápa-kwaasi
túwa'naa ínkwáe sésa kwéaisaa-esa súwi kwésewe. ² Áánútu
anón-kwaasiye kenká'á kárákwiraan-kwaasiye túwa'naa
ínasa námúnaa síyamba paru umáíya moórávinta méta
Áánútuntaveta imáyáa éta arupí umáíya ménaumne.
³ mirán-dámúnáámó sembá Áánútu aúranka'a kawé'á
umái sewaná póna aamoí éna kwemá sáwí-imayaavinkembo
iyásínkáiwaiya póna aamoí kwéíye. ⁴ Áánútu amáparawai
sáwí-imayaavinkemba iyátinkainasa kwená árain-aimba
isánááontavena arááíma kwétaiye. miráyávésamo amápa-
kwaasiyavesamo imáyáa ésamo Áánútumpa'o námúnaamo
kwéseмба kawé'an-íye. ⁵ Áánútu mimbóráwái máyáísana
Áánútuwe kwená kwaásiyeti avumpimbó máyáimba
mimbóráwái ména minkwáásígó áwí'a Ísu Káráísiti
ména kwaási Áánútunte kwétarutinkena ⁶ amáparawai
sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna taairá'á
pukáíye. Áánútu amáparawai kentí sáwí-imayaavinkemba
iyátinkanaumne séna mirán-kánáá tíniye siráimba póna
Ísu Káráísitimba ai'marówana kumpukáíye. ⁷ miráumai
Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ó'onkaa-
kwaasi simátíma'mae naauwó séna si'marówa'a kwená árain-
aintavesa áraire sénááontave'a simátíma'mae'a kwéiyune.
mináímbó súnnda íma kampar-áimbá kwésumpo árain-aimba
kwésune.

⁸ naaó'-naoken-kwaasi tayorupamáí mésa Áánútuntavesa
imáyáa ésa íma áwáá'a sésa íma aaisambá sésa námúnaa
sénááontave'a mirán-oro kwésune. ⁹ tayorupamáí mésamo
Áánútuna imáyáamo mósá maránááomba aaraimá maarámó
íiyávéna sirááíma kwétaiye. íma túma maé iyésa kawé'á
umái unáánkwátói ésa kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo

sésa íma konaarirí ésa ¹⁰ íma mirá-sáwí'á ésa kawé'-má'yáiyé su'mai máéwasa tuwánanaaowe. aaraimó kesáváimó sésamo Áánútuntave'a imáyáa kwéune sen-ínimbó kawé'-má'yáimó kwémayaantemba mirán-oro. ¹¹ aaraí íma túma maé iyésa aánoumai mésa Áánútun-aaimo kwésen-kwaasi táái isánááowe. ¹² aaraimá íma kwaairá'á kárákwiraawai mésa kwaai túranka'a íma komésa aai kwésimatimesa aánoumai má'yáawe kwésune. ¹³ naaóvá'á Áánútu Áándamumba aiva'á úmarena naaémba awainínkómbá Ívimba úmakaintave'a mináimbá kwésune. ¹⁴ Sáátáánigo íma Áándamuntavena siráivo Ívintavena kampar-áimbá simámuwana áraire séna aiva'á Áánútun-aai káráyukaiye. ¹⁵ ánivo aaraimá iyámpóimo matínkáiyambo éna sáwí'a umái mémpinkemba Áánútu tiráníye. aaraimó Áánútunka'o agevamáimo mésamo kwená imáyáamo ésamo arupí umáimo aánoumaimo maí'mai'o úmae iyésamo mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí'a umái mémpinkemba tiráníye.

3

Ísòigona kwaásira'a kárákwirawaiti kwaasái.

¹ évakarawaimo Áánútuna kwaásira'a kárákwiyi-mayai mayánáe síyawaimo ésa tirááimo taí-máyái kawé'-má'yáimán-iyé siráamba mináimbá árair-aimban-iyé. ² moóráwaimo Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáimó mayáindawai maarán-kwáásígómán-iyé. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyaindawai éna mimbórá-ínimbá makáindawai éna arupí umái kawer-ímáyááwé su'mai kwéindawai éna kwenáwí'a mósá maréwai éna namu-kwaasí naambá tiména toómbá tiména indawai éna Áánútun-aai kanaán-umai simátíma'maena kwéiyindawai éna ³ íma uwo'aó'-nómbá námae naaéna uwo'aó'á indawai éna íma aaisan-áimbá séna paru umái máyaindawai éna íma óntantavena aúran-anda kwéindawai éna ⁴ kwená naaúmpa'a má'yáan-kwaasira'a kawé'á umái kárákwiraindawai éna kwená iyámpói kwentávésa ésa kwenáái kwéisaiyawai éna mirán-kwáásígómó éna Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáimá mayáníye. ⁵ moóráwaimo kwená aarai-iyámpóira'o ímo kawé'ó umáimo kárákwiraindawaimo éna Áánútuna kwaásira'a íma kanaán-umai kárákwiyiiniye. ⁶ ívé'o Áánútuntavenamo ísámaimo tíndawaimo éna Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáimá íma mayáníye. mirán-kwáásígómó mimbáyáimó maénamo éna kwenáúma maé iyínana Sáátáánigomo sáwí-meyambo mayánínteni'a mirá íniye. ⁷ kwembá simái sáwí'a umánkáavo Sáátáánigo

tamaimái kweivarí'a iváinivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasigwara'o sésamo kaweré su'mai umái máyáiwaiman-iyé síyan-kwaasigomo éna mirán-kwáásígówé su'mai Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáimá mayáníye.

⁸ Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owai maarán-kwáásímán-owe. arupí umái máyaiyawai ésa íma kaumbo-káér-imayaamo tokáiyawai ésa íma uwo'aó'-nómbá námae nááiyawai ésa íma óntantavesa túran-anda kwéiyawai ésa ⁹ tirunkakémbó árair-aimbo isésamo kwéomba Áánútuna áraqir-ainkona ááimba tátoraawai ésa ¹⁰ mirán-kwáásímá ésa Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owaiti mayáimá mayánááovo aiva'á miwítí mayáimá tuwánewasamo kawé'ó íya'o é'a mimbáyáimá tíméro. ¹¹ mirá íyasamo ésa miwí tuwainímbáá'a maarán-ínímbán-owe. kawé'á umái maíyawai ésa íma kwantánaanta-aimba kwéesen-inimba pósa arupí umái mésa amápa'-mayai kawé'á umái kwémayaawe. ¹² Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima kwémayaawai maarán-kwáásímán-owe. kímhora-inimba mapá kuráawai ésa miwítí iyámpóirare miwítí naaúmpa'a máyáan-kwaasirare kawé'á umái kárákwiraawai ésa mirán-kwáásímó Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima mayánááowe. ¹³ mimbáyáimó kawé'ó umáimo mayánááowai ésa Ísu Káráísitiye aráápamai máyáan-aimba asiramái simátimiyasa isésa miwí túwí'a mósá maránááowe.

árai'-monor-ainkona ááin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo kemá Póro sáwíyanka'a embá koawánanae sé'a kwé'e'a maanáúvámá kwéagaimai tuwáúmpo awánaao. ¹⁵ enópa'a kónáe sé'a onda-ámbó itáinamo e maanáúvái awané sé kesáá Áánútuna akúntá únanaya agaimakáimba símakaimba póta miráyá ónaumne síníyone. ávombo aimakésamo megwímegwigomo ávonka'o tátoraaintemba kesáá Áánútu máyáiwaina kwaásiya éta kwená árair-aimba tátokaundayaawe. ¹⁶ árai'a árai'-monor-ainkona ááimba paárúwana anón-kwaasi éna maarán-iyé.

Ísu Káráísiti marapá'á kwaási-i'a umái paárúwana Áánútun-amanko kwentávéna séna arupí umái máyáiwaiman-iyé súwasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai awánowasa kwaási ó'on-o'om-baravakewai kwenáái simátíma'mae kuwasá kwenááiyavesa áraire suwaná Áánútu kunáí'maena kwíyómpa'a móankaraiye. mináimbá árai'-monor-ainkona ááimban-iyé.

4

kampar-áimbó simátimenaon-kwaasi paáronaaon-kwasai.

¹ Áánútun-amanko avora'á séna naaén-kanaa tínsa évakarawai Ísu Káráisitimba tínaaemba umámesa Sáátáánigowe kwená kwayó'nárawaremo síyan-aimba isésa kampar-áimbó síyamba kwaránááowe siráiyé. ² iramó ane'ó kaimbó áumo pukáin-kuvinkaambo intembá tirumpimbá miraráá ínasa tirumpinkembá íma árar-aimba isésa tóikakene su'mai kampar-áimbá sésa ³ aaraiyé kwaaiyé mayánááomba aambá áúntinkesa évaka-tomba aambá kwéauntinkesa mirá-kámpár-áimbá síyasa naaén-kanaa tínsa évakarawai mirán-ámbá kwaránááowe. mintóntávéna Áánútu kwená árar-aintavesa áraire síyawaiyavena séna mirán-tómbá umátinkaunda kwéne'a súwi sígwáe sé'a umátínkaraumne Áánútu siráiyé. ⁴ amápa-tantaa'o Áánútumo úmakaimba kawé-tántáá'án-ivo aambá áútinkaavainivo úwoi kwéne'a Áánútuntave'a súwi seró. ⁵ námúnaaya súndayaanivo Áánútu kawé'án-iyé siráimba pósa mintómbá aambá áúsinkaavainivo.

Ísuna kawé'-máiyái-kwáásí óne siráin-kwasai.

⁶ Tímótiyo simáménda-aimba Áánútuna kwaási simátímínda Ísu Káráisitina mayái-kwáásí-í'a éma po kawé-kwáásí auráníyone. toómbó nénamo asiramáímo máyáintemba Ísu Káráisitina árar-aimba kwaré kawé'a umái simátíma'mae iyínana mináínkó asiramánkaniye. ⁷ manír-áimbá íma Áánútun-aaiman-ivo úwoi-aimban-ivo ánaaemba umámiyo. emá ayáántán-kwimai mé árai'-monor-amba kwégwáre enáúma kárakwiyuwo. ⁸ súgomo kawé'ó ínkwáe-ímayáamo ésamo ésa tiyáántán-kwimai mayái mayánááomba mindá kawé'án-ivo árai'-monor-ampa'a kónáe sésamo imáyáamo ésa tiyáántán-kwimai Áánútuna mayái mayánááomba mindá anón-kawé'an-iyé. mirámó ésamo ésa ívékwara naaénkwara'a ménaaon-ayampa'a mimbáyáígó túwa'naa iye. ⁹ mináímbá árar-aimban-ivo isámai tirumpimbá tátoraaro. ¹⁰ Áánútu asirayánkwáráwái póna amápa-kwaasira'a kárakwiraiwai éna kwenááiyaveta áraire súndawaiya sáwí-ímayáavinkemba kwéiyasinkaiwaimba kwéamu'mareta póta siyáántán-kwimai mayáiyá kwémayaumne.

¹¹ Tímótiyo mináímbá simátime se mirán-oro siyó. ¹² ívé-kwaasi óndayavesa úwoi-kwaasi óne sésa sáwí'a umánkaavainivo kawé'a umái mé kawer-áimbá se imáyáa

timé arupí umái mé kaweré su'mai kwéinasa Áánútun-
 aaiyavesa áraire sewái awánésa óndantemba mirán-oro.
 13 enópa'o ímo kondará'ó éma kwaási túranka'a Áánútuna
 aúváí-kwandaavinken-aimba táámpamai simátíma'mae
 kwéiye agaráátinkaa. 14 ááéma entávéna Áánútu siráin-
 aimba simátímúwasa Áánútuna kwaásiti anóndarawa'a
 tiyáámba enane'á tátoresá sésa Áánútuna mayáímá
 mayaaó suwamá mimbáyái máyéndayavai ónana Áánútu
 asirayámbá ámakaivo íma tuwé asiramái maimaé iyuwó.
 15 simátimunda-aine su'mai imáyáa e mirá úmae íyínasa
 amáparawai awánésa sésa Áánútuntavena asiramái
 máyáimba póna mínásíráyánkó iyíniye sénááowe. 16 enáúma
 kárákwimai méma simátímínda-aimba imáyáa umái kawé'á
 umái simátimiyo. mirámó ónda kawer-ámpá'á kwégonasa
 enáái ísáan-kwaasi kawer-ámpá'á kwégowe.

5

Ísóigona kwaásiti imáyáa arupí umátinkaa siráin-kwasai.

1 Tímótiyo anónuntantontavai égési-aimpakemba
 íma simátíme enavontávemo aánoumaimo kwempa'ó
 séndantemba mirá simátimiyo. enávámaa'o óndantemba
 ívé-kwaasi mirámá umátinkaa. 2 enanóisaimo óndantemba
 áráankantomba mirámá umátinkaa. enáúmbaa'o
 óndantemba ívér-inintomba mirá e kaweré su'mai
 umátinkaa.

3 ketor-ínintí tíráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésamo
 ésa miwí túwa'naa oro. ánívo ketor-ínimbó timááraawimo
 ímo mén-inimba túwa'naa uwo. 4 ánívo ketor-ínintí
 tíráá'mqara'i. tinówaimbaara'i. mésamo ésa miwí túwa'naa
 oro. árai'-mono-kwaasimo mésamo ésa miwítí akúmbá
 túwa'naa oro. mirámó iyambo ésa kárákwimaesamo iráam-
 beyamba timénááomba Áánúntu aamoí íniye. 5 ketor-ínimbá
 timááraawi íma máyáan-inimba ésa sésa Áánútu kenká'á
 kárákwiyiniye sésa Áánútumpa'a námúnaa símae kwéiyesa
 súwa'naa ínkwaé sésa námúnaa kwésewe. 6 ánívo ketor-
 ínimbó marapá-tántáátávésamo tírááiyavesamo ésamo ombá
 Áánútuna némpa'a kwémaewe. 7 ketor-ínintávésa sésa sáwí'a
 umái máyáawe seváínivo simámunda-aimba simátimiyo.
 8 Áánútun-aaiyavesamo kamparémó sembá mindá sáwí'a
 kwéombanivo évakarawaimo ésamo miwítí akúnkaré miwí
 timááraararemo ímo kawé'ó umáimo kárákwiyombo ésa
 Áánútun-aai tínaaemba umámakaamba mindá anó-sawí'a
 kwéowe.

9 ketor-ínimbó Áánútuna mayáímó mayánááon-inimba
 tivakáá-umai túwí'a agayaaó. mindá maarán-ínimbán-owe.

áraankamba kesa 60 ima maisukaan-inimba esa kimbora-kwambo maiva kuráan-inintomba esa ¹⁰ minínintóntávésa kawé-máyái kwémayaawe kwésen-inintomba esa miwí tiráá'maaka'a kawé'á umái kárakwiraan-inintomba esa namu-kwaasi toómbá kwétimen-inintomba esa Áánútuna kwaasi kawé'á kwéumatinkaan-inintomba esa umbai-yántáá'ó makáan-kwaasi kwétuwa'naa-on-inimba esa mirán-káwé'-máyáímó kwémayaan-ketor-inin-tuwi'a agayaaó. ¹¹ ívé-ketor-inin-tuwi'a íma agayaaó. miwí Áánútuna mayái kwémaesa naaémba kwaai mayánae-imayaa esa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áimbá símaresa íma imáyáa esa kwaai mayáiyasa ¹² évakarawai tuwánésa sésa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áimbá símakaan-aimba karésa sáwí'a uráawe sénááowe. ¹³ miráumai maará esa íma mayái maésa nambáre su'mai naaésa íma mayái kwémaesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa náaindaantavesa kwendéi kwendei iyé-áimbá simátíma'mae naaésa aánávómó ímo senká'á ke ísaresa símae naaónááowe. ¹⁴ mindáyave'a simáme'a sé'a ívé-ketor-inimba kwaai maésa iyámpói tinkésa kawé'á umái kárakwiyesa mirámó iyamba kesáámá íma sáwí'a umáiyá máyaunda pósa Áánútuntavesamo ímo aamoimó iyawai kentáásí áaimbo sivakáá ésayaamo esa íma simái sáwí'a umásinkanaaontaaniye. ¹⁵ évaka-ketor-inimba kawer-ámbá á'a ivátuwesa Sáátáánigona sáwí-ampa'a kwégwaraantave'a sún-da-aimba kwésimamune. ¹⁶ Áánútun-aaiyavesa áraire sen-ínimbá miwí timááraavinkembo ketor-ínimbó máyáamba túwa'naa oro. Áánútuna kwaasi ketor-ínimbá timááraawimo máyáan-inimba mono'-máyáirá'ó tukáan-ontandei túwa'naa ováínivo ketor-ínimbá timááraawimo ímo máyáan-inimba minóntándéi túwa'naa oro.

¹⁷ Áánútuna kwaasi miwítí anón-kwaasi kawé'á umái kárakwiraawaiyavesa imáyáa esa miwítí meéyámbá mósá ma'mai tíméro. minánón-kwáásívínkémbá évakarawai Áánútun-aai asiramái simátimesa anóm-bayai kwémayaawaiyavesa imáyáa esa miwítí meéyámbá mósá ma'mai anómba tíméro. ¹⁸ mináintávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna purumakankóná mayáirá'-méyántávéna séna

kwaásiti toómbá úwítí-aramba ásima piyíndayavena purumakankó aísamai tamái mapándáampa umái ásima pítuwáínka'a purumakankóná óika'a íma asááésa túwéwana úwoi ména évaka'a náníye agaimaréna siráiyé. moórava'a agaimaréna séna mayáímó máyáawai meéyámbá máyáaro

agaimaréna siráiyé. Áánútuna kwaási mináimbá imáyáa ésa miwítí anón-kwaasiti meéyámbá tíméro. ¹⁹ Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi tíyó'o vaiyáíyan-aimba íma isaaó. ánivo kaumbo-káé-kwaasimo tésamo síyan-aimba miwí táái isaaó. ²⁰ sáwí'o úmae íyówaiyavai amáparawai túranka'a asir-ayán-áimbá simátimiyo. mirámó inasamó ésa amáparawai táátavesa ésa miwí túra'a kárákwiyonaawe.

²¹ Áánútu aúrankare Ísu Káráísiti aúrankare Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare asiramái simáme'a sé'a simámundantemba uwo kwésune. aagóná ááimbo ímo ísarendarakembo e íma aai simátiminyone. aagóná ááimbo ísarendarakembo e kawé'a umái simátiminyone. íma kwaási taaínkaakai uré simátime amápar-aimba avoraré su'mai simátimiyo. ²² moóráwaimo Áánútuna mayái mayáínkwáe sémo e íma ááéma usásinanke awánasuwe naaémba usásinankaaó. moóráwaimo sáwí'o kwéina íma egwára'á mirán-e kawé'a umái kárákwiyuwo.

²³ Tímótiyo enarumpinkémbó áí'o énamo évaka-tawaimo áúva'o kwínamo e non-úrane su'mai íma ne taaérampinken-domba naaó sune.

²⁴ évakarawaimo sáwí'o ombá tuwánaawasa sáwí-meyamba máyáambanivo évakarawaimo sáwí'o ombá miwítí ááimba naaémba paáriníye. ²⁵ miráumai évakarawaimo kawé'-máyaímó máyáamba tuwánaawasa évakarawaimo kawé'-máyaímó máyáamba íma tuwánaamba mirámó kwéowaiti ááimba naaémba paáriníye.

6

¹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawai Áánútuna kwaásiyavai maanáimbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi túwí'a anómba umátinke'a miwítí mayái kawé'a umái máyáaro simátimiyo. mirámó íyasamo ésa Áánútu áwíre Áánútun-aaiye íma simái sáwí'a ónááowe. ² kárákwiraan-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire sewáiyávésa miwítí úwoi-mayai-kwaasi sésa Ísu Káráísitina kwaásimo úndantemba miwígwará'á Ísu Káráísitina kwaásima póta miwí túwí'a íma anómba umátinkanamne seváinivo maarán-áimbá seró. Áánútun-aaiyave'o árairemo súndantemba miwígwará'á Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewa'a sirumbá tímé'a pó'a miwítí mayái kawé'a umái máyáanda mimbáyáivínkémbá kawé-tántáá'á mayánááowe se úwoi-mayai-kwaasiyavai mináimbá simátimiyo.

Áánútuntavaimo imáyáamo ésamo máyáamba anón-tantaari'a kwéon-kwasai.

Tímótiyo simámunda-aimba asiramái simátimiyo. ³ évakarawaimo ó'on-aimbo simátimesamo kentáási Ísóigo Ísu Káráisitín-aaimo kawer-áimbó imo kwarésamo árai'-monor-aimbo imo kwégwaraawai ⁴ miwí túma maé iyésa amápa-tantaakona áaimba íma ísaraawe. miwívimbá sáwí-imayaa kwáyáísasa aaigóná áaintavesa sáwívar-aimba kwésesa kesááigo usáyaaítainkwae-aimba kwésewasa mirá-sáwí-áimpínkémbá tirumbá sáwí'a umátinkesa aaisambá sésa túwí'a simái sáwí'a umátinkesa sáwí-imayaa umátinkesa ⁵ aaisan-áimbá símae kwénaaowe. mirámó kwéon-kwaasi miwítí imáyáa simái sáwí'a ésa árair-aimba ivátuwesa kampar-imáyáá ésa sésa sáwívar-oisamba mayánáe sésa monor-ámbá kwégwaraawe-kampar-imayaa kwéowe.

⁶ mirán-kámpár-imáyáá kwéombanivo Áánútuna aambó árai'o kwégwaraawai imáyáa ésa sésa Áánútuntave'o imáyáamo é'o máyaunda anón-tantaa'a isaná makáunda-oisamba mindá kanaán-iyé kwésewe. ⁷ kesinóisaiya masínkónka'a íya óísanta makáawanasaya másínkaraawe. púwóndaya íya óísankwarata maimaéta puwónaumne. ⁸ unáánkwátóiyé toóné makétaamo éta séta mindá kanaán-iyeya sénaundayaaniye. ⁹ óísamba mayánáe-imayaawe su'mai owái misáwí-ímáyááó tavisínana sáwí-yantaatavesamo tirááiyavesamo íyan-tantaako miwí tátorainasa sáwí'a umái mésa ánásanaaowe. ¹⁰ ó'on-o'o-sawi-imayaaona áaimba óntamba mayánáe-imayaayavesa aamoí kwéowe. évakarawai óntamba mayánáe-imayaawe su'mai kwéesa Áánútun-ai ivátuwesa umbai-yántáá'á maésa tirunkó umbai kwétaisasa máyáawe.

Áánútu aúranka'a arupí umái maiyó siráin-kwasai.

¹¹ Tímótiyo emá Áánútuna kwaási éma mirán-tántáákómbá ánaaemba umáme Áánútu aúranka'a arupí umái mé kwentávái imáyáa kwéema amápa'-mayai kawé'á umái kwémae imáyáa kwétime Áánútuntavai asiramái aánoumai mé mirán-tántáátávái ayáántán-kwimai máyaane. ¹² kwaásimo meéyámbó mayánáesamo isaaisésamo kontembá emá Áánútun-aaiyavai áaire kwése ayáántán-kwimai minámbá kwaré aúnaí'a umái maí'mai'a kwéonda-amba kwa'maé iyuwó. ááéma sáwíva-kwaasi túranka'a paárumai séma Áánútun-ai árair-aimba pó'a kwenká'á agevamái máyaumne sundará'á Áánútu entávéna aúnaí'a umái maí'mai'a kwéone siráiyé. ¹³ Áánútu

amápa'a máyáawaiti ááinkontave'a imáyáa é'a Ísu Káráisiti aaimó isái-náumpá'á anón-kwaasigo áwí'a Póntiyasi Páírátimba kawer-áimbá simámakaiwaintave'a imáyáa é'a embá asiramái simáme'a sé'a ¹⁴ kentáásí Ísóigo Ísu Káráisiti marapá'ó ímo kunkáindara'a kwemó siráin-aimba kwa'maé kwéiye kaweré su'mai kwéonasa awánésa sésa mináimbá árrair-aimban-iyé sénááowe kwésune. ¹⁵ Áánútu Ísu Káráisitintavena séna kumuwo sínda-tawai kumíniye. Áánútu kaweré su'mai kwéiwai éna kweyáá amáparawaira'a kárákwiraiwai éna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai éna ¹⁶ kweyáá íma puwíníwai éna ó'ora-sagayanka'a máyáiwai isasá mirá-ságáyánká'á íma kwaási kanaán-umai koménaaowe. Áánútumba amápa-kwaasi íma túrandei awánésa íma kanaán-umai túrandei awánanaaowe, kwenáwí'a anómba kwaikwai'a kwéisana kwená asirayámbá kwaikwai'a kwéimba mindá árrair-aimban-iyé.

¹⁷ Tímótiyo óísankwara-kwaasiyavai asiramái simátime se íma túma maé iyé'a íma óísantave'a aamoí é'a mindá ánásanin-tantaa'a íma amu'maré'a mé'a Áánútu amápa-tantaa'a kwésimiwaintave'a amu'maré'a mé'a aamoí oro simátimiyo. ¹⁸ moórá-aimba óísankwara-kwaasi simátime se kawé'-máyi kwémae'a túwa'naa úmae kwéiye'a óísamba taaínkaakaumai tíma'mae iyóro. ¹⁹ mirámó é'o é'a mirámó íyan-tantaatave'a naaémba keinárawa'a túwa'naa ínín-tantaa'a kwáyaina'a mirámó é'a kawé'á umái ménaaowe simátimiyo.

²⁰ Tímótiyo Áánútu simámakain-aíne agarááránkarain-aíne kárákwimai kawé'á uwo. Áánútun-arááímo ímo kwáráan-kwaasi úwoi-aimba kwésevo mináimbá ánaaemba umátimiyo. kampa'á sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa aainakákémbá aaisambá símae kwéiyon-aimba ánaaemba umátimiyo. ²¹ évakarawai sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa pósa Áánútunka'a agevamáímo máyáan-amba ivátukaawe.

Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

2 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana ména Tímóti Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáimbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Tímótiyo kemá Póro maanáimbá maanáúváiímbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aaí kosimátíma'mae naauwó séna sí'mákaiye. Áánútu asiramái séna Ísu Káráisiyiye tarúmai máyáamba pó'a aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe siráin-aimba kosimátíma'mae naauwó séna sí'mákaiye. ² Tímótiyo kesááninkaamba éma sirumbó kwéamundawai ómpo maanáimbá maanáúváiímbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráisiti kentáási Ísóigowe úwoi áwa'naa ésarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kesíkwá'námo Áánútumbo kwakáantemba kemá mirá kwéunana mindáyavena kesirumpimbá íma aai kwáyáiyé. Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa é'a aasiyaasí áísaa umai súwi kwésimankaumne. ⁴ ivi'ó tamásínkaraanda imáyáa é'a ókwara'a awánanae-imayaa úmae kwéiyé'a embó awánaanda sirunkó anón-kawe'a íniye. ⁵ Ísu Káráisitín-aaíyavemo árairemo sendá ímo óikakembo séndamo arunkakémbó séndayave'a imáyáa kwéune. aiva'a enaráárámá áwí'a Árówisi Áánútun-aaíyavena áraire siráimba minkákémbá enanó áwí'a Yúnisi Áánútun-aaíyavena áraire siráimba egwárá'á mirá kwée Áánútunka'a agevamái máyaanda árai'a mindá ísaraumne. ⁶ mindáyave'a simáme'a sé'a Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátóke kwená mayái mayaaó. Áánútuna mayáímó mayáníyondayave'a siyáamba ane'á tátoraawanana Áánútu asirayámbá ámakaiye. ⁷ Áánútu imáyáaya símakowata asiramáíya méta íya sáátaveta éta imáyáaya kwétimeta kesúrata kárákwimai kawer-urétaaya úndaya po Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátóke kwená mayái mayaaó.

8 mindáyavai kentáásí Ísóigo siráin-aimba kwésimatimendayavai íma áá'a kaíno. Ísóigona kwaási-i'a úndarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundayavai íma áá'a kaíno. Áánútu asirayámbá kwéamimba po áséi-kwasai kwésimatiminasamo áí'o índai'o umánkanaaomba sí'o úni'o umásinkaraantemba umánkanaaomba íma imáyáa éma asiramái maiyó. 9 Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba iyátínkáana'a kaweré su'mai umái máéro siráíye. kesáá kawe'-má'yái mayáúndayavenaya ímanivo kwená imáyáavinkemba séna úwoi túwa'naa ónaumne siráimba póna kentáásí sáwí-imayaavinkemba iyásinkena séna kaweré su'mai umái máéro siráíye. ááinka'a Áánútu maramá íma taróruronka'a Ísu Káráísitina mayáiyávéna imáyáa éna séna úwoi túwa'naa ónái'a to'mayaa úne siráíye. 10 Áánútu kentááyávénawe séna to'mayaa uráimba paárúwana Ísu Káráísiti marapá'á kuména kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiye. kwaási púwówaina ááimba kwemá usáyaaitena ánásasuwowasa kwíyómpa'a aúnái'a umái mai'mai'a ésa íma puwónááowe. mináséí-áímbá paárúwata ísaraumne.

11 mináséí-kwásái simátimenaundayavena Áánútu simásiména séna aantá-kwaasi-i'a éma ai'maráana maanáseí-kwásái simátíma'mae naauwó súwa'a 12 mirá ówándarakemba sí'a úni'a umái ándáva'a sínkaraawa'a mé'a íma sigaeyávé'a kwéune. moóráwain-aaiyave'o árairemo sé'a kwenká'ó agevamáímo máyaundawaimba awáné'a símakaim-bayai kwégarakwiyisa'a mináímbá árair-aimban-iyé súnda pó'a íma sigaeyávé'a úne. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama íma tiráindara'a símakaim-bayai kwégarakwiyiye. 13 Tímótiyo árair-aimba simámakaunda arumpimbá tátore kwaré Ísu Káráísitiye tarúmai mé kwenááiyavai áraire kwése kwembá arumbá amé mirá úmae iyuwó. 14 Áánútu árair-aimba simámakaimba Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáimba po kwená asirayándéi mináráír-áímbá kárakwiyuwo.

15 Ésiyaa-maravaken-kwaasi amápa'a tínaaemba umásiyukaampinkemba kae-kwáásí moóráwai áwí'a Vísérasa isaná moóráwai áwí'a Émósénisi isamá mináímbá ísaraane. 16 moóráwai áwí'a Ónésívorasa kesópa'a tóyo éna kawer-áímbá simásiména kesí imáyáa aúnái'a umásinkena ándáva'o máyaunda íma agaeyávéna isa'á mindáyave'a Ísóigompa'a námúnaa súnda Ónésívorasa kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye kawe'á umátinkaniyone sé'a námúnaa kwésune. 17 kwemá Árómaa-naopa'a taména sivakáá úmae kwéiyena

ándáva'o máyaunda tasuwánéna kesí imáyáa aúnaí'a umásínkaraiye. ¹⁸ ááéma Évésasi-naopa'a komáyaawanana sáwíva-tawai kwemá súwa'naa úwa á'a awánaraane. mirá uráintave'a sé'a Ísóigo kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaa tínana Ísóigo kwentávéna arumbá umánkaniye súne.

2

i-kwáásímó asiramáímo máyáantemba miráumai asiramái maiyó siráin-kwasai.

¹ kesááninkoo Ísu Káráisiti úwoi kwéawa'naa-ivo asiramái maiyó. ² sáwíva-kwaasi túranka'a simátimewanda-aimba isé kawer-ímáyáágwárá-kwáási asiramáímo máyáawai kawé'ó umáímo simátimenaawai simátímínasa miwígwárá'á tátokesa simátíméro.

³ i-kwáásímó umbai-yántáá'ó tímémbo asiramáímo máyáantemba Ísu Káráisitina kwaási-i'a óndarakemba embá umbai-yántáá'á ámémbanivo asiramái maiyó. ⁴ i-kwáási miwítí anóndako aamoí inkwáe sésa kwenáái kwégwaresa íma ó'on-o'on-tantaatavesa imáyáa kwéesa anóndakona mayáiyávésa imáyáa kwéowe. ⁵ isaaisésamo kwégontemba moóráwaimo kwená anóndakon-aaimo isénamo isaaisénamo iyénamo éna meeyámbá mayániye. ⁶ kígauva'o asiramáímo kárakwiyowaimo ombá toómbó akarái-kánáámó tisasá aiva'á áká'mai kwénaawe. mináímbá imáyáa é Ísu Káráisitiye asiramái maiyó. ⁷ simámunda-aimba imáyáa inaná Ísóigo imáyáa amína mináínkóná ááimba isáníyone.

⁸ Ísu Káráisiti Tévíti aísavutnantambo uráiwai puwéna usásinkaiwaintavai imáyáa uwo. mináímbá áséi-kwasai simátímakaunda-aimban-iyé. ⁹ mináséi-kwásái simátimewandarakemba ándáva'a másínkesa sáwí'o uráiwaimbo aiyayaanka'o asááúmaesamo máánkaraantemba kembá síyayaanka'a asááúmaesa sí'a iní'a umái ándáva'a másínkaraavo kemá úwoi ménaumpo Áánútun-aaigo kóyáwé ínasa ísáaro. ¹⁰ mindáyave'a Áánútumo kwéitamaraín-kwaasiyave'a imáyáa é'a pó'a umbai-yántáátáv'é'a íma imáyáa é'a máyaumne. Ísu Káráisiti miwítí sáwí-imayaavinkemba tí'maena kawepá'á métinkainasa ságayan-ayampa'a maí'mai'a ónááontave'a umbai-yántáátáv'é'a íma imáyáa é'a asiramái máyaumne.

¹¹ maanáímbá árarir-aimban-iyé.

Ísu Káráisitiye tarúmaiya máyaundaya póta puwétaamo éta kweséya ménaundayaaniye. ¹² umbai-yántáá'ó ímo imáyáamo éta asiramáímo métaamo éta kwaásira'o

kárakwiyintemba kesáágwárá'á miráyá ónaumne. sínnaembo umámenanayaamo éna kentáágwárá'á mirá íníye. ¹³ kwenááiyavetaamo árairemo sirétaamo ivátúwáananayaamo éna kwemó sintembó mirámó kwéena íma kanaán-umai tuwéna ó'on-aimba síníye. mináímbá árair-aimban-íye.

Áánútuna mayái arupí umái maénana aamoí umánkaino siráin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo Áánútu aúranka'a maanáímbá simái ságamatime asiramái simátíma'mae iyé sé maanáímbá imáyáa oro. úwoi-aintave'a sáwívar-aimba kwése'a áwáá'a kwésevo mináímbá ivátuwaaro. mináímbó isáíyananamo éna mináínkó íma kawé'á umátinkaina'a sáwí'a ónááovo sún-da-aimba simátíma'mae iyuwó. ¹⁵ maarán-kwáásí-í'a ónáe se mirán-uwo. árair-aimbo arupí umái simátímíndawaima éma Áánútuna mayái-kwáásí éma ená mayáiyávái íma aigaeyávái ínáyondawai éma mirámó émo e Áánútu aúranka'o ménda simáména séna kawé'á umái máyaane síníye. ¹⁶ úwoi-aimba Áánútun-arááímo ímo kwaráan-kwaasi kwéesen-aimba ánaaemba umátimiyo. mirán-áímbó kwéesen-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa íma kwéesa sáwísawaa úmae kwéiyowe. ¹⁷ sóyavitausambo énamo amápa-kuva'o intembá miwí tááigo kóyáwé ímbá pósa sáwí'a ónááowe. miwívínkémbá kae-kwáásí túwí'a moórawai áwí'a Áíméniyasi isaná moórawai áwí'a Váírítasae ¹⁸ minkáé'nárai árair-aimba ivátuwesarai sésarai puwúndavinkenta á'a usásinkaunda póta naaémba ó'a íma usásinanaumne séyasa isésa évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa kaer-ímáyáá kwéowe. ¹⁹ ávombo asiramáímo aimaráantemba Áánútu ávonkaan-tantaa'a asiramái aimaréna minká'á aúvái agaimaréna séna Ísóigo kwená kwaási á'a tuwánaraiye séna moórá-aimba agaimaréna séna Ísóigona kwaási únemo sewái sáwí'o kwéomba tínaaemba umáméro agaimaréna siráíye.

²⁰ moórá-aimba simáménda isaaó. anón-daumpa'a évaka-taave'a marésa évaka'a ságayan-ontandei úmakaan-taave'a marésa évaka'a taainéi úmakaan-taave'a marésa évaka'a karí'-máranéi úmakaan-taave'a marésa anón-kanaawe su'mái óntan-taavepinkemba nésa úwoi-kanaa taai-taavépinkémbá kwénaawe. ²¹ simátímakaunda-sawimayaigombo tínaembo umámesamo kawé'ó umáímo máyáawai kawé-táávékáámbá umái mésa Áánútuntavesa imáyáa kwéesa Áánútumo kawé'-máiyái timínintavesa to'mayaa umái máyáawe. ²² ívé-kwaasimo sáwí-yantaatavesamo tirááiyavesamo ombá ánaaemba umáme

arupí umái méniyonda-imayaa e Áánútun-aaiyavai áraire símae iyí-ímáyáá kwétime paru umái mé tirumpimbó kaweré su'mai imáyáamo ésamo Ísóigompa'o kwéaisaa-esamo súwa'naa ínkwáe sésamo ontembá mirán-uwo. ²³ úwoi-aintavesamo sáwivar-aimbo kwéseмба mináinkákémbá áwáá'o kwéseмба ísaraampo ánaaemba umámiyo. ²⁴ Ísóigona mayái-kwáásí íma aaisambá sésa paru umátinkesa kanaán-umai agaráátinkesa áwáá'o sembá tasí umátinkesa ²⁵ kwempa'á mésa miwímó kentááimo arááisén-kwaasiti imáyáa kawe'á umátinkesa mirámó íyanamo éna Áánútu imáyáa timínasawa Áánútunopa'a tésawa árair-aintavesa áraire sénááo. íya sénááo. mindáyavesa Ísóigona mayái-kwáásí amu'marésa ménaaowe. ²⁶ Sáátáánigo kesí imáyáa ígwáe séna miwí tátokaiye. árair-aintavesamo árairemo sésamo ésa kawer-ímáyáá ésa Sáátáánigomo tátotuwenamo máyáimpinkemba tuvíyuwesa Áánútunopa'a ténááowe.

3

naaén-kanaaona kwaasái.

¹ Tímótiyo naaén-kanaamo títanamo umbai-yántáá'ó paárinintavai imáyáa uwo. ² minkánáávimbá kwaási maará ónááomba kesáváiyé su'mai aamoí kwéesa óntantavesa aamoí kwéesa kesávésa kawe-kwáásí úne kwésesa kentúma maé iyésa évakarawai simái sáwí'a umátinkesa tinóvowi táái kwéaraaisesa túwa'naa owáiyávésa íma súwi kwésesa Áánúntavesa íma imáyáa kwéesa ³ miwítí kwaási íma imáyáa tímésa tói'o matuwé máyáamba íma paru ésa kamparáimbá simátinkesa miwí túra'a íma kárákwiyesa ááite kwétiyesa kawe-tántáátávésa tíyántavesa kwéumatinkesa ⁴ namuro-kwáásíyávésa miwítí kwaási kwéagaraatinkesa sáwí'a umátínkáaro kwésesa sáwí-amba ááéma kwégwaresa miwí kentúma mósá marésa sáwí-yantaatavesa tirááyavesa kwéesa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa ⁵ kwaási túranka'a mono-kwáásí úne kampa'á kwésesa Áánútuna asirayámbá tínaaemba kwéumamevo mirámó kwéon-kwaasi ánaaemba umátimiyo. ⁶ miwívínkémbá évakarawai ó'on-o'on-daumpa'a iyésa ímo kawer-ímáyáámó on-ínintávésa kamparáimbá sewasá isésa miwí tááyavesa áraire kwésewe. minínímbá sáwí'a owaná anóni'a isasá mirásáwí-yántáá'á tirááyavesa kwéowana misáwí-yántáákó miníníntómbá tátokaiye. ⁷ miníníntómbá amáparawai táái isésa íma kanaán-umai taaímbai isésa árair-aimba tátokaawe. mindáyavesa mirán-kámpá'-mónó-kwáásí tááyavesa áraire kwésewe. ⁸ naaóvá'á Mósesima máyonka'a kae'nárai

túwí'a moóráwai áwí'a Yánisi úwana moóráwai áwí'a Yámbárisiyemo Mósesin-aaimo arááirayantemba minkámpá'-mónó-kwáásí miráumai árair-aimba araaisésa imáyáa sáwí'a ésa tóikakemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésevo⁹ sáwíyan-kanaawe su'mai mirá ónááowe. miwí kamparáímbá kwésesa máyáamba tuwánésa sésa kampa'-mónó-kwáásímán-owe sésa miwí táái íma kwaránááowe. naaóv'á Yánisiye Yámbárisiyemo sirááíyan-kampar-aintavesa mirá siráawe.

árrair-ainkomba táto'mai maiyó siráin-kwasai.

¹⁰ miwí mirá kwéovo emá íma mirá uráampo naaó'-nao-kwaasi simátimunda-aimba isé kemó máyaundawaina ááimba suwáné kemó kwénaaundawaina ááimba suwáné uréma po mináímbá kwégwaraane. Áánútuwe aráápamaimaé'a paru umái mé'a imáyáa timé'a umbai-yántáápímbó asiramáímo máyaunda-aimba ísaraane. ¹¹ Ántioku-naopare Áíkóniyaa-naopare Árísitaa-naopare máyaawandara'a umbai-yántáá'á simésa sí'o úni'a umásínkówa'a íma imáyáa é'a asiramáímo máyaawanda suwánaraane. kempímbá anón-umbai-yantaa'a kwáyombanivo Ísóigo mimpínkémbá síkaiye. ¹² íma kené su'mai sáwí'a umásínkesa maaránkwáásígwará'á sáwí'a umátinkanaaowe. Ísu Káráisitíye tarúmai mé'a kwentávé'a imáyáa é'a mé'a mirá ónáé sewái umbai-yántáári'a umátinkanaaowe. ¹³ sáwí-kwaasi kamparáímbá kwésesa ó'owiti imáyáa koyavisewái sáwí'a úmae iyésa évakarawai kampa'á simátíyuwewasa miwí kampa'á mésimatíyuwanaaowe. ¹⁴ emá íma mirá indá simátímakaunda-aintavai áraire asiramái sé mináímbá asiramái tátoraao. mináráír-áímbá simátímakaundawaiya kawe'á umái suwánaraanda po mináímbá asiramái tátoraao. ¹⁵ emá iyámpói máyóndara'a Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba simátíma'mae iyúmba ísaraanda ívékwara'a kwéisaane. Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba kwéawanaawai kawer-ímáyáá ésa Ísu Káráisitinaaiyavesa áraire kwésewana Áánútu sáwí-imayaavinkemba kwéiyatinkaiye. ¹⁶ Áánútu imáyáa timúwasa Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba amápar-aimba agaimakáamba pósa mináúvái-kwándááívínkén-áíndéi Áánútuna aambá agaráátinkesa sáwí'o uráantavesa asiramái sésa sáwí-imayaa arupí kwéumatinkesa kaweré su'mai umái ménaaon-amba kwéagaraatinkaawe. ¹⁷ Áánútuna mayái-kwáásímó Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimbo ísáimaimo kawe'ó íyanamo éna mináínkó kawe'-má'yái-kwáásí-í'a umátinkainasa

Áánútumo kawe'-máyaímó timíním-bayai asiramái kawe'á umái mayánááowe.

4

¹ Tímótiyo Áánútu aúrankare Ísu Káráisiti pukáan-kwaasiye túvamai úwoi máyaan-kwaasiye miwítí ááimba tísaa íníwai aúrankare asiramái simáme'a sé'a Ísu Káráisiti marapá'á kumínín-imayaa é'a kwená kwaásira'a kawáá ínín-imayaa é'a asiramái simáme'a sé'a ² amápa-kanaa Áánútun-aaí asiramái simátime kawe-kánaámó índa simátime sáwí-kanaamo índa úwoi mindágwara'a simátime kwempakémbá kwésimatiminana mináinkó tirumbá kwantáínasa isáiyama miwítí imáyáa arupí umái asiramátinke simátíma'mae iyé íma iyátuwaao. ³ naaémba moórá-kanaa tínsa árair-aimba íma ísámae iyónááontavai ívé'a árair-aimba simátíma'mae iyuwó. naaémba moórá-kanaa tínsa sáwí-yantaatavesa tirááiyavesa kwéesa aamoí ónááon-aimba simátimenaon-kwaasiyavesa tivakáá ésa miwí tááiyé su'mai isésa ⁴ árair-aimba tínaaemba umámesa manír-áímbá isánááombanivo ⁵ emá asiramái ménana umbai-yántáá'ó enópa'o tínimba asiramái méma Áánútun-aaí simátíma'mae iyé kwená mayái kwémae ánásaa.

⁶ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo nombó atíyuwaantemba sáwíyanka'a kembá Póromba sínkamiyana kesí naaeó miráumai kumína'a puwónaumne. ⁷ isaaisésamo kwégontemba kawe'á umái kwégwe'a ayááír'á komé'a Áánútuna árair-aimba tátoke'a simátímakaunda ⁸ Ísóigo kesí meéyámbá tátokaimba póna arupí umáímo máyaunda-anonda simíníye. naaémba Ísóigo arupí umái-meyambo timíníwai siména íma keyáá kembá siména marapá'ó kumíníntavesamo aamoimó ésamo amu'makáawigwara'a kwétimena simíníye.

⁹ Tímótiyo sáwíyanka'o kesópa'o tíníyonda-imayaa kwée maiyó. ¹⁰ moóráwai áwí'a Tímasi marapá-tántáátávéna aamoí éna póna siyuwéna Tésárónaikaa-naopa'a kówisana moóráwai áwí'a Kéréséni Káresiyaa-marava'a kówisana moóráwai Táítási Táómésiyaa-marava'a kówisana ¹¹ Árúku kweyáá kesé máyaívo Máákaamba koái'mae kesópa'a tiyó. Mááka tasúwa'naa umai Áánútuna mayái tamayáníye. ¹² moóráwaimba Tikikásaamba ai'maráúnana Évésasi-naopa'a kóuraiye. ¹³ ááema Táróasi-naopa'a kesí kwáá'a tuwááwánana Kápása kárákwiraivo maimaé téma aúváikwandaawigwara'a aiva-tántáá'á sáwíyan-auvaigwara'a maimaé tiyó.

¹⁴ moóráwai áwí'a Arekesándaa kwená mayáí kópaa-ontandei évaka-tantaa'a kwéiwai anómba sáwí'a umásínkáimba póna Ísóigo anondá sáwí-meyamba amíniye.

¹⁵ Áánútun-aaí simátimewanda kwemá simái arááísukaivo kwembá kárákwiyuwo.

¹⁶ aiva-táwaimo aaimó simásínkáamba mináímbó sénáe'o kwéunda amáparawai íma sááyavo tésa siráváyáawa'a Áánútuntave'a íma anondá sáwí'a umátinkaaó sune. ¹⁷ miwí íma siráváyáawana Ísóigo sirávayena asirayámbá símísa'a Áánútun-aaí amápar-aimba simátímakaunda íma Yútaa-kwaasira'a ivo ó'onkaa-kwaasira'a siráunda ísaraawe. áwáávitemo in-iyánkó óipinkembo mayauwénamo kawepá'ó móánkáintemba Ísóigo aaivimbá kwémáisinkaampinkemba síkena ¹⁸ sáwí'o kwéumasinkempinkembo éna sí'mai kwíyómpa'a kwemó kwégawaaipa'a kawe'á umái mósinkaniye. kwená ságayambo kwaíkwai'o ínimba árair-aimban-iyé.

¹⁹ Párisikaante Ákwíraante simátíme se kawe'á umái máékaiyo siyó. Ónésívorasaante kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye simátíme se kawe'á umái máéro siyó. ²⁰ Érásátasi Kórinti-naopa'a máísana Tóvimasa áí'a kwéuwa'a Máírítasi-naopa'a auwé'a tiráumne. ²¹ áú'o síí-kánáá íma tiráina imáyáa é kesópa'a tiyó. Yúpúrásawe Púténésiye Áráínásawe Kírótiyawe amápa'a Áánútuna kwaásiye entávésa sésa kawe'á umái maiyó kwésewe.

²² Ísóigo keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póromo súnda-aimba ánásaiye.

Táitási

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avamoraé-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Táitásina imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-ai simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkawana ména Táitási Kírítimarava'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Táitásiyo kemá Póro moórá-aimba sénaumpo isaaó. kemá Áánútuna mayái-kwáásí é'a Ísu Káráisitina aantá-kwaasi-i'a umásinkena si'mákaiwai úne. Áánútumo kwéitamaraín-kwaasi kwesé aráápamai maí'mai'a kwéesa árai'-monor-aimba ísámae kwéiyesa Áánútuna aampa'ó kwéiyontavena Ísu Káráisiti mináimbá simátimiyo séna si'mákaiye. ² naaóvá'á Áánútu ímo kampa'ó kwéiwai árair-aine su'mai kwéiwai asiramái séna kwéitamaraunda-kwaasi aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe súwata árair-aimban-iyé kwéseta máyaumne. ³ Áánútumo imáyáamo urón-kanaa tíniye kwéuwana Ísu Káráisiti kwenáái simátimuwana Áánútu simásimena séna kesáái simátíma'mae iyuwó séna kentáásí sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiya mináimbá siráiyé.

⁴ Táitásiyo maanámbá maanáúváivímbá agaimaráúmpo isaaó. Ísu Káráisitinka'o agevamáímo maúndantemba emá mirán-umai méma árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowe Ísu Káráisiti kentáásí sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiye úwoi áwa'naa esarai paru umánkaayantave'a námúnna kwésune.

Táitási Kírítimarava'a koména mayái mairáin-kwasai.

⁵ eséma keiráímá Kírítimarava'a komékai embá auwé'a kenkáísí mayái íma ánásaraínka'a embá auwé'a tiráumne. mimbáyái kawé'á ínáyondayave'a embá auwé'a simáme'a sé'a amápa'-naopa'a Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi usásintinkava'a kwíníyone sé'a auwé'a tiráumne. ⁶ usásintinkaan-kwaasi maarán-kwáásímán-owe. miwívímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kimbora-inimba mapá kuráawai owasá miwítí iyámpói maarán-iyámpóin-owe. Áánútun-aiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai ésa kawer-iyámpóimán-owe kwésen-iyampoi ésa tinóvowi táái ísáawain-owe. ⁷ Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiyowai Áánútuna mayáír'á kwégarakwiyomba

pósa maarán-kwáásímán-owe. miwívimbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kesáái usáyaaitainkwaé íma kwésewái ésa íma ááéma áwáá'a sewái ésa íma uwo'aó'-nómbá námae naaésa uwo'aó'á owái ésa íma aaisan-áimbá sewái ésa óntantavesa íma túran-anda owái ésa ⁸ namu-kwaasi naamba toómbá tímésa owái ésa amápa'a kawe-tántaátavésa aamoí owái ésa kawer-ímáyáá owái ésa arupí umái máyáawai ésa Áánútun-arááímo kwégwaraawai ésa miwí túma kawe'á umái kwégarakwiyowai ésa Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiyowai mirán-kwáásímán-owe. ⁹ Áánútuna árar-aimba simámakaunda-aimba asiramái táto'maesa iyóro. mirámó ésamo ésa árar-aimba kanaán-umai simátimesa asiramátinkanaaovo miwí táaiyavesa kampar-áimbán-iyé sewái tááigomba usáyaaitanaaowe.

¹⁰ sáwíva-kwaasi kawer-áimbá íma kwégwaresa úwoi sáwívar-aimba símae kwénaagesa miwívinkémbá Yútaa-kwaasi sáwívarawai mirá ésa kampa'á simátiyuwesa ¹¹ óntamba mayánáe sésa kampar-áimbá simátimesa évakarakumba sáwí'a kwéumatinkesa sáwí'a kwéovo mináimbá aamba áúntinkaa. ¹² Kírítí-kwaasivinkemba moórawai kawer-áimbá kwésiwai séna Kírítí-kwaasi aasiyaasí kampar-áimbá kwésesa aváá-kwámbó ontembá sáwí'a umái kavónái'a umái mésa sáwíva-tomba nai'nai'a kwéowe siráiyé. ¹³ siráin-aimba árar-aimban-iyé. mindáyavai miwítí imáyáa asiramái arupí umátínkénasa Áánútun-aaí kawe'á umái kwarésa ¹⁴ Yútaa-kwaasiti manír-áimbá íma isésa árar-aimbo arááíraawai táái íma isáiyamba ivátúwáaro. mirá ónááontavai miwítí imáyáa arupí umátinkaa. ¹⁵ imáyáa kaweré su'mai owái amápa-tantaatavesa imáyáa ombá kawer-ímáyááwé su'mai kwéovo imáyáamo sáwí'o owái Áánútun-aaí arááísén-kwaasi miwítí imáyáao sáwí'a isaná tirumpimbá kampar-áimbá kwáyáísasa pósa amápa-tantaatavesamo imáyáamo ombá íma moóra kawer-ímáyáá kwéowe. ¹⁶ miwí tóikakemba kampa'á sésa Áánútun-aaí kwégwaraumne kwésevo sáwíre su'mai kwéesa kawer-áimbá araisésa íma kanaán-umai kawe'á ombá miráumai máyáawaina ááimba Áánútumba tínaemba kwéumasuwaawe.

2

áséi-kwasai arupí umái simátíma'mae iyuwó siráin-kwasai.

¹ Táitásiyo áséi-kwasaigona ááimba árar-aimbo simámakaunda simátíma'mae iyuwó. ² anónu'maiyomba simátíme se íma uwo'aó'-nómbá námae naaé'a uwo'aó'á kwéé'a arupí umái mé'a kentúra'a kárakwimai kawer-é'a Áánútumpa'a agevamái asiramái mé'a imáyáa

timé'a asiramái maíyana íma tívón-káino simátimiyo. ³ áráankantomba simátime se Áánútuntave'a imáyáa kwé'e'a mé'a íma kwantánaanta-aimba kwése'a íma uwo'aó'-nómbá námæ naaé'a uwo'aó'á kwé'e'a ívér-inintave'a kawer-ámbá agaráátínkáaro simátimiyo. ⁴ mirámó iyasamo ésa ívér-inimba minkáwér-ámpá'á kwégwesa tuwai'mááre iyámpóíye tirumbá timésa ⁵ túra'a kárákwimai kawer-ésa kaweré su'mai kwéesa tuwai'máákare iyámpóírare naankaré kawé'á umái kárákwiyesa tuwai'máá táái isánááowe. mirámó iyasamo ésa tuwánésa sésa Áánútun-aii kawer-áímbán-íye sénááowe.

⁶ ívé-kwaasiyomba asiramái simátime se kentúra'a kárákwimai kawé'á oro siyó. ⁷ amápa-tantaa'a kawé'á inasá awánésa emó óndantemba miwí mirá íya simátíma'maemo íyínda íma óikakene su'mai simátime arunkakénkwará'á simátimiyo. ⁸ kawer-áiné su'mai simátíminasa kampar-áímbán-íye sésamo kampar-áímbó avakáá íyanamo éna íma kwáyainasa tigaeyávésa ésa íma simái sáwí'a umásinkanaaowe.

⁹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawaiyavai maanáimbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi táái isé'a aamoí umásinkaigwae sé'a kawé'-máayái kwémae'a miwíyávé'a íma anondá seró. ¹⁰ miwítí náaindaampinkemba íma umóyámbá é'a kaweré su'maimo íyamba tuwánanaaowe se mirán-áímbá simátimiyo. mirámó íyanamo éna Áánútun-aii kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkain-aaigo anómba íníye.

¹¹ Áánútu úwoi súwa'naa ena Ísu Káráisitimba ai'marówana ó'on-o'on-kwaasi miwítí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanintavena marapá'á kunkáimba póna ¹² Áánútu úwoi súwa'naa ena kawer-ámpá'á kónaunda-anta agaráásínkaraiye. minánkómá maarán-ámbán-íye. Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai sáwí'o kwéomba sínaaemba umátimeta marapá-tántáátávéta sirááiyaveta úndaya sínaaemba umámeta marapátáámó máyaundara'a kesúrata kárákwiyeta arupí umái méta Áánútuntaveta imáyáa éta méta ¹³ amu'maréta Áánútu asirayánkwáráwáiyé Ísu Káráisiti kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiye ságayankogwara'a paároyaaoyantaveta timu'maréta méta paároyaaoyan-kanaa sirunkóyá kawetá íníye. ¹⁴ Ísu kentáásí sáwí-imayaamo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawé-kwáásí-í'a umásinkenaya kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiwaiya

méta kawe'-má'yái mayánáe séta máyaundayavenaya mindáyavenawe séna Ísu Káráisiti pukáiyé.

¹⁵ Táitásiyo mináimbá simátíme Áánútuna asirayándéi miwítí imáyáa kawe'á umátínkénana aai íma kwéisiyawai mináinkó tirumbá kwantáínasa aai ísáaro. sénda-aimba íma ísávainivo asiramái simátimiyo.

3

Áánútuntavai imáyáa é'a arupí umái máéro simátimiyo siráin-kwasai.

¹ Táitásiyo Ísóigona kwaásira'a kárákwiraandawai ómpo maarán-áimbá simátimiyo. marapá'-má'yáirá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba mé'a miwí táái isé'a kawe'-má'yáiyávé'a to'mayaa umái amu'maré'a mé'a ² íma kampa'á simái sáwí'a umátinke'a íma aaisan-áimbá sé'a paru umái mé'a amáparawai kawer-áiné su'mai kwése'a máéro. ³ ááéma sáwí-imayaagwara-kwaasiya méta aai íma iséta sáwí-ampa'a kwégweta sáwí-yantaataveta sirááyaveta kwéeta máyaawanana misáwí-yántáákó tátorowata sáwí-imayaayaveta sirááyaveta kwéeta sáwí'a umái méta ó'owiti náaindaantaveta súran-anda kwéeta síyánta kwéumatinkaawanasa kentáa tiyámba kwéumasinkowata méraumne. ⁴ ánivo Áánútu kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiya séna sirumbá umátinkaunda pó'a túwa'naa ónaunda agaráátinkanaumne sirónka'a Ísu Káráisitimba ai'marówana marapá'á kumúwana ⁵ Áánútu kawer-ámpátá mésínkaraiye. kesáámó kawe'ó ówándayavenaya ímanivo arumbá umásinkenaya kawer-ámpátá mésínkaraiye. nombá pésinkowata aúnái'a umái máyaawanana Áánútun-amanko aúnáita umásinkontavena kawer-ámpátá mésínkaraiye. ⁶ Ísu Káráisiti sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiyavena Áánútu imáyáa éna kwenamankó kentáávimbá úwoi anómba kwéumasinkainta ⁷ póna úwoi súwa'naa umásinkenaya séna arupí-kwaasiman-owe. árai'a aúnái'a umái máí'mai'a ónááoni'a umátinkanaumne kwéisisata amu'maréta máyaumne. ⁸ mináimbá árair-aimban-iye. miráumai kárákwiraan-kwaasi táái isésa kawe'-má'yái maésa máéro.

Táitásiyo mináimbá asiramái simátiminiyonda sirááiima kwétaiye. mirámó inasamó ésa Áánútun-aaiyavesa áraire sewái asirayán-imáyáa ésa kawe'-má'yái mayánááowe. mináimbá kawer-áinkó póna kwaási túwa'naa íniye. ⁹ ánivo úwoi-aintavesa sáwívar-aimba kwésesa títkwá'náwe tináávúwísáiyé túwíkwara'a kwétesa aaisan-áimbó kwésesa Mósesimo sirón-amaantavesa aaisan-áimbá kwésemba

mirán-áimbá úwoi-ainkoma póna íma túwa'naa ínivo ánaaemba umátimiyo. ¹⁰ évakarawaimo sáwí-aimbo simáimo taaínkaar-umátínkáawaimba kaumbo-káé-tawai asiramái simátímínasamo ímo isáiyamo e ánaaemba umátimiyo. ¹¹ mirán-kwáásí kaé'mai máyáawai ésa sáwí'o ombá keyááríka'a kwétuwanaawata kesáágwará'a kwétuwanaumne.

¹² moóráwai áwí'a Átémásaana'i. moóráwai Tikikásaana'iyó. moóráwaimba ai'máráanana enópa'a kwíndara'a imáyáa é Níkópórisi-naopa'a kesópa'a tiyó. áú'o síi-kánáá Níkópórisi-naopa'a máyaana kesópa'a tiyó. ¹³ moóráwai áwí'a Sínása aaimó isái-kwáásígóe moóráwai Ápórosiye emá túwa'naa inasarái Áánútuna mayái maimaésarai naaóyááoiye. ¹⁴ Áánútuna kwaási sún-da-aimba simátímínasa kawer-ímáyáá ésa mayái kwémaesa umbai-yántáá'ó kwáyainda-kwaasi túwa'naa esa pósa íma úwoi-mayai maésa ménaaowe.

¹⁵ amápa'o kesémo máyáawai entávésa sésa kawé'á umái maiyó kwésewe. kentáásí kwaási Áánútuwe aráápamai máyáawaima esé máyáawai kawé'á umái máéro simátimiyo.

Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

Vírímóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Vírímónina imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. ááéma Vírímóni kesí mayái mayáínkwáe séna Ónísímasimba meéyámba'mai máánkarowana mayááena mimbáyáígón-áároi inkaiséna ó'-mapa'a koména Ísun-aaí ísáapa'a téna Póro ándáva'o máyopa'a kwéawa'naa-uwana Póro Vírímóni Ónísímasimba tayauwé'mai airáínkwáe sé'a maanáúvámá agaimái amúne séna agaimái tuwówana Vírímóninopa'a kuráiyé.

1-2 Vírímóniyo kemá Póro maanáúvámá kwéagayaumne. kesí kwaási po kesé tágárotare mayái kwémayaandawai isaaó. Ísóigona kwaási ená naaúmpa'a torupamáí kwémaewai ísáaro. Ápíyao kentáá símánaakogwara'a isaaó. Ákípaasiyo keséya tágárotare asiramái mayái kwémayaandawai egwará'á isaaó. Ísu Káráísitin-aaí simátimewandarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáúvái agaimái amúne. kenkáí sívako Tímóti kesé máyáiyé. ³ kentáásivo Áánútuwe kentáási Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

4-5 Vírímóniyo kentáási Ísóigo Ísuwe aráápamái mé Áánútuna kwaásivimba arumbá kwétime máyaanda-aimba isé'a pó'a Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa kwé'e'a súwi kwésune. ⁶ enté kentési mayáígó moórái'a kwéisata méta Ísóigowe tarúmaiya máyaundayavenaya kwemá kawetá kwéumasinkaisa awánaniyodayave'a námúnaavinkemba Áánútumba kwéaisaa-une. ⁷ Vírímóniyo kesívako po Ísóigona kwaásivimba arumbá kwétime túwa'naa ónasa aúnái'a umái máyáan-aimba isé'a aamoí kwéumankaunana sirunkó kawé'á kwéisa'a áwa'naa umai námúnaa kwésune.

⁸ Ísu Káráísiti asirayámbá símakaimba pó'a íma inkaisé'a emá moórái'a uwo sé'a kwésundanivo mirán-áimbá íma sénaumpo ⁹ aánoumai kwempakémbá áísaa e'a sé'a sendantembá mirá ínáyone sénaumne. emá arumbá kwésimena'a kemá sirumbá kwéamunda pó'a aánoumai kwempakémbá simáméndai'a mirá ínáyone kwésune. kemá Póro Ísu Káráísiti kwená mayái símakaimba kwémae'a anónu'mai káúnasa ándáva'a sínkaraawa'a mé'a

¹⁰ moóráwai áwí'a Ónísímasintave'a kwésune. ándáva'a mé'a Ísóigon-ai simámunana iséna Ísóigompa'a tisa'á sé'a kesí iyámpóíraamba óne sé'a pó'a kwentávé'a kwésune. ¹¹ ááéma ená mayáí íma kawé'á umái mayómba mayáígón-áároi inkaiséna kóuraimbanivo ívé'a kesí mayáí kawé'á umái kwémaena ená mayáí kawé'á umái mayániye. ¹² ívé'a ai'maráanana enópa'a kwínama kesááninkaani'a umái airániyono. ¹³ Ónísímasimba tátokaanana súwa'naa ínkwáe sé'a únda isa'á úwoi mirán-ímáyáá úne. Ísu Káráisitín-ai simátimewandarakemba ándáva'a mósínkaawa'a máyaunda enanondá Ónísímási súwa'naa íníye óndanivo ¹⁴ némpa'a mémpo íma owé síníyondayave'a pó'a íma úwoi tátoranaunda póna kesé ména súwa'naa íníye. íma súwa'naa ónáe sindá súwa'naa ónavainivo ená imáyáavinkemba súwa'naa íníyone.

¹⁵ Ónísímási mayáígón-áároi inkaiséna embá auwéna sáwíyanka'a ó'om-bapa'a tamáyáimbanivo enópa'a kwéna aasiyaasí koméniye-imayaa kwéune. ¹⁶ Ísóigona kwaásigomo óndantemba kwemá mirá kwéena enávákamba póna íma ená mayáí kwémayaiwaiye su'mainivo enávákoraamba éna enópa'a kwíniye. kemá kwembá sirumbá kwéamundantemba egwárá'á arumbá kwembá aména kesívá'an-íye síníyone.

¹⁷ Ísóigona mayáígó enté kentési mayáígó moórái'a kwéimba po kentávái kesí naaúmpa'a iyuwó kwésendantemba Ónísímasintavai mirá síníyone. ¹⁸ embó sáwí'o umánkenamo moóra-yantaa'o mairénamo ímo ámakainamo e íma kwenópa'a te kesópa'a tina'á kemá meéyán-ónaumne. ¹⁹ kemá Póro kesiyáándeí kwéagaye'a mimbéyámbá aménaumne kwésune. Ísu Káráisitín-ai simámewana áraire siráanda maí'mai'a íníyonda-meyamba kempá'á kwáyáimba pó íma kanaán-umai meéyán-íníyonda-aimban-íye. ²⁰ kesívákoo Ísóigona kwaási ómpo áisaa úndantemba mirá ina'á Ísóigo aúranka'a aúnaí'a umái máéno.

²¹ maanáúvái agayáunda imáyáa é'a sé'a kesáái isé áisaa úndantemba mirá íníyone. emó íníyondawai kemó áisaa úndawaimba usáyaaitaniyone. ²² enópa'a ke kónaundayavai kesí maru'á usúkasinkaa. ándávakemba ayúsinkaiya'a ená naaúmpa'a kónaundayavai Áánútumpa'a námúnaa simásinke moóra-maru'a usúkasinkaa.

²³ moóráwai áwí'a Épávarasi kwemá Ísu Káráisitín-ai simátimunkakemba ándáva'a ánkaraawana kesé ména keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye. ²⁴ kesé mayáí kwémayaawai túwí'a moóráwai Mááka moóráwai

Árísítakasi moóráwai Tímasi moóráwai Áríku miwí sésa
kawe'á umái máéro kwésewe.

²⁵ Ísóigo Ísu Káráisiti keinárawate ména úwoi
kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

Póro mináimbá simái ánásaumne.

Ípíru

Ísu kwíyómpa'a irówana moórawai áwí'a íma agaimakáiwai moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái Yútaa-kwaasi moórá-kwi'a Ípíru-kwaasi Ísun-aaí isésa kwená aampa'ó kwéguntavai tuwíráái sésa sáwí'a umátínkówasa minámbá ivátuweša ááéraam-bonor-amba ókwara'a kwáráavo séna maarán-áímbá agaimái mátímakaiye.

Ísu Áánútu ááninkoma Mósesimba usáyaaitaraiye. Ísu aiva'-mónó-káwáánákómá mono'-má'yái-kwáásí usáyaaitaraiye. póí tuvú'mái Áánútumba ámakamba aiva'-mónór-ámbá isaná Ísu marapá'á kumbéna kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwáníntavai puwéna kwenáuma Áánútumba ámakaimba póna kentáásí monor-ámbá kwikáimba pó'a Ísumba íma auwé'a asiramái máéro séna agaimái mátímakaiye.

Áánútu ááninko áwíkoma kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

¹ naaóvá'á moórá-mora-tawai Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena súwasa miwí Áánútu siráin-aimba mirám-biran-aimba kentáá síkwá'náyomba simátíma'mae tiráimba isaná ² ívé'a naaén-kanaavimba Áánútu ááninko Áánútun-aaí simásímakaintaawe. naaóvá'á kwíyómba maramá íma kwáyonka'a Áánútu súwana ááninko kwíyómba maramá tarórumakena naaémba amápa-tantaaka'a kárakwiyniye. ³ Áánútuna ságayanko ááninkompinkemba sáma kaisaná Áánútumo má'yáintemba miráumai ména miráumaimo má'yáiwai kentáá kwéagaraasinkaisana kwená asirayán-áínkóntávéna kwíyómba maramá kwaikwai'a kwéiye. kwemá pukáintavena kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwéna pukáimpinkemba usásinena kwíyómpa'a iyéna Áánútu asirayámbó usáyaaitaraiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména ⁴ póna kwenáwí'a Áánútu ááninko áwíko póna Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

⁵ Áánútu kwená kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna emá kesáánimba óna'a kesí mayáír'á ánkaraumne Áánútu séna moórá-ainkwara'a séna

kemá avowámá úmae íyónana kwemá

kesááninko mirá úmae iyíniye

séna kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo
 ááninkontavena séna ⁶ Áánútu kwenááninko
 usáyaaitaraiwimba ai'marówana kunkáinka'a séna

Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a

kwená imáyáa mósá maránááowe

kwenááninkontavena siráimbanivo ⁷ kwená kwíyómpaken-
 kwayo'narawatavena súwana Áánútun-aii aúváí-
 kwandaavimba agaimaréna séna

kemá súnasa kesí kwíyómpaken-kwayo'narawa'a
 úndáraamba to'maésa kwénaaowe. kemá súnasa
 kesí kwayó'narawa'a tawáombo intenkáám-báyái
 kwémayaawe

siráivo ⁸ Áánútu kwenááninkontavena séna

Áánútuwo kwaásira'o kárákwimaemo íyínda íma ánásaniye.
 kárákwiyonda arupí umái kwégarakwiyone. ⁹ kawé-
 tántáátávái aamoí é sáwí-yantaatavai áyámba kwéone.
 mindáyavena Áánútu ená Ísóigo embá usásinankaraisa
 amáparawai usáyaaitaraanana enarumbá kawé'á
 umánkaraiye

séna ¹⁰ ááninkontavena moórá-aimba séna

Ísóigoo ááinka'a maramá taróre enayáándeí kwíyómba
 taróruraanda ¹¹ mintántáá'á ánásaina emá maí'mai'a
 iniyone. unáánkwátóimo atúmó kénamo ánásaintemba
 kwíyómba maramá miráumai ánásaniye. ¹² kwátóimo
 tavúmáráantemba kwíyómba maramá mirá iniyone.
 unáánkwátóimo aúnámo ontembá kwíyómba maramá
 mirá éma ívé'o máyáanten-umai maí'mai'a éma íma
 puwíníyone

siráiye. ¹³ Áánútu maanáímbá íma kwíyómpaken-
 kwayo'narawatavena siráivo ááninkontavena séna

kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména'a ená
 namuro-kwáásí tínkamona emá usáyaaitaniyone
 siráiye.

¹⁴ mináímbá siráivo Áánútuna kwíyómpaken-
 kwayo'narawa'a nórandarawara'o. miwí íma túma
 kwáyáiwai timané su'mai kwáyáiwai ésa Áánútumo sintembá
 mirá kwéowana Áánútu simátimena séna kawer-ámpá'á
 métinkaunda-kwaasi kuntúwa'naa oro séna kwéti'maraiye.
 mindáyavena Áánútu ááninko áwíko kwíyómpaken-
 kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

2

Ísuma sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpá'á mészínkáíwaina kwaasái.

¹ Áánútu ááninko kwíyómpaken-kwayo'narawa'a usáyaaitaraintaveta árair-aimbo ísaraunda-aimba asiramái tátořeta mináímbá ivátuwaunavaiyaanivo imáyáaya úmae iyónaumne. ² Áánútuna amáámba kwíyómpaken-kwayo'narawa'a siráan-amaamba árair-aimba póna káráraawaiye ímo ísaraawaiye sáwí-meyamba arupí umái tímakaiye. ³ ánivo Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba kawer-ámpá'á métinkanae séna anóm-bayaiyavena ááninko kentáásí Ísóigomba ai'marówana marapá'á kunkáiyē. minánón-áímbó ísámáimo ivátuwetaamo éta árai'a sáwí-meyamba kentáásópa'a tínimba íma aseránaundayaawe. aiva'á Ísóigo minánón-áímbá simátimuwasa ísaraan-kwaasi simásímúwana ⁴ mináímbá árair-aimban-iye sénaundayavenaya póna Áánútu asirayámbá tímúwasa ó'on-o'om-bayai ímo awánaraunda-mayai sáá'a kwégom-bayai máyówana Áánútu kwená imáyáavinkemba kwenamankó túwa'naa úwasa mirám-báyái mairáawe.

⁵ ménaaon-kwaasiyave'a kwésune. íma kwíyómpaken-kwayo'narawa'an-ivo kwenááninkomba usásinankaraimba póna kwemá kwaásira'a kwégarakwiyiye. ⁶ mináíntávéná moórawai Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútuwo kwaási úwoisan-tantaa'a owá nóra se miwíyávái imáyáa éwa kwaási sáwíyantantaa'an-ovo nóra se miwír'á kwégarakwiyono. ⁷ kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a kwaási móřtinkanasa sáwíyanka'a mivá'á máyáambanivo ívé'a anómba umátinkanana túwíko anómba isá ⁸ usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe

agaimaréna séna Áánútuwo usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe siráimba íma moóráyantaa'a aváántuwesa amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyonta ívéta íya kwétuwanaumne. ⁹ ánivo Ísuna ááinta awánaraumne. Áánútu sáwíyanka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a Ísumba móankarena ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa úwasa áí'a úni'a umánkówana puwúwana mindáyavena Áánútu anónkwi'a tamánkena áwí'a anómba umánkaraiye. Áánútu úwoi

túwa'naa ónáo séna Ísumba ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa éna pukáiyé.

10 Ísumba áí'a úni'a umánkóntave'a imáyáa é'a sé'a Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna amápa-tantaa'a tarórena séna ságyan-ayampa'a sáwívarawai maígwáe séna sáwí-imayaavinkemba iyátinkena ságyan-ayampa'a métinkaniwaiyavena Áánútu kanaán-iyé súwasa Ísumba áí'a úni'a umánkómbe mindáyavena kasenkuí'a uráiyé. Áánútu mirámó uráimba kawé'á uráiyé kwésune.

11 Ísu kwaásiya Áánútunde-i'a kwéumasinkaiwaiyaawe Áánútunde-i'a kwéumasinkaiwaiye Áánútu mimbórá tivowámá intávéna Ísu séna kesúnava'maa'an-owe siráin-aimba íma sáwí-imayaa éna kawer-ímáyáá kwéiyé. 12 mindáyavena moórawai Áánútun-aii aúváikwandaivimba agaimaréna séna

Áánútuwo enáái kesúnava'maa'a simátíme'a torupamá ménka'a monor-ímó sendavímbá enáwí'a mósá maránaumne

séna 13 moórava'a agaimaréna séna

kegwará'á Áánútumpa'a agevamái máyaumne

séna moórava'a agaimaréna séna

Áánútumo símakain-iyampoi kesé máyáawe agaimaréna siráiyé.

14 Áánútumo símakain-iyampoiyavenamo siráimba marará-kwáásímó onten-áúwawaagwara'a Ísu ména séna Sáátáánigo kwaásimo puwónááon-asirayambo tokáimba ánásasuwanaumne. 15 aasiyaasí puwónaumne-imayaamo kwéesamo táátavesamo kwéowanamo tátokain-imayaa iyátinkanaumne séna puwéna usásinena Sáátáánigomba usáyaaitaraiye. 16 árai'a íma kwíyómpakenkwayo'narawatavainivo Áávaramumo Áánútun-aiiyavenamo áraire siráintemba kesáámó mirámó kwéundawaiyavena súwa'naa índayavenaya miráumai pukáiyé. 17 kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aai simái kawé'á éna aruntá umásinkenaya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwénaya mirá ínintavena marapá'á kuména kwaási áúwawaagwara'a ména kwenáúnava'maate kesáámó úndantenta miráumai ména súwa'naa ínín-amba mimbórá-ámbá kwáyáintavena mirá uráiyé. 18 ááémo marapá'ó máyonka'a sáwí-aimbo sínda ísare'a áí'a índai'a umánkanae sésa áísaa úmaesa kwéiyesa áí'a úni'a umánkaraamba íma sáwí-ampa'a kuráimba pósa kentááyávésa sáwí-aimbo síyamba isánáe sésamo ombá kanaán-umai kwésuwa'naa-intaaniye.

3

Ísu áwíkoma Mósesi áwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. sún-da-aintave'a Ísumpa'a imáyáa úmae iyóro. Áánútu keinárawa'a kwendéi-í'a umátínkarain-kwaasiyavena séna kwíyómpa'a kesé ménaaowe sumba ísaraavo Ísuntave'a imáyáa úmae iyóro. Áánútu kwembá ai'marówana marapá'á kumbéna árair-aintavetaamo árairemo sún-da-ainkata kárákwiraiwai éna aiva'mónó-káwáánákó isa'á kwentávé'a imáyáa úmae'a iyóro. aiva'mónó-káwáánákóná mayái ² mimbáyái mayáíndayavena Áánútu Ísumba usásinankowana íma ivátuwena mimbáyái kawe'á umái kwémayaiye. naaóvá'ó Mósesimo Áánútuna kwaásivimbo mayáímó ímo tuwénamo kawe'ó umáímo mairáintemba Ísu mirá uráiyé. ³ naambá kawe'-námbán-iyé siráavo mindámbó uráin-kwaasigo áwí'o mósá kwémaraantemba Mósesi kawe'-má'yái-kwáásímán-ivo Ísu áwí'a mósá maráúndaya kwéusayaaitaiye. ⁴ amápa'-nambo kwaásimo kwéomba mindágwara kwaásigwara amápa-tantaakwara'a Áánútu úmakaiye. ⁵ Mósesi Áánútuna mayái-kwáásígó éna Áánútuna kwaásivimba mimbáyái íma tuwéna kawe'á umái kwémaena Áánútumo sínda-yantaa'o paárinimba simátimakaiye. ⁶ Mósesi mirá uráimbanivo Ísu Káráísiti íma mayái-kwáásígómán-ivo Áánútu ááninko úramba póna Áánútuna kwaásira'a kárákwiyimba íma ivátuwaimba kawe'á umái kwémayaiye. Áánútun-aaiyavetaamo áraire sétaamo aamoimó étaamo asiramáímo amu'marétaamo métaamo éta Áánútuna kwaási-ita ónaumne.

Áánútuna kwaási kwenópa'a koagándaan-kwasai.

⁷ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-amanko kentáá síkwá'náyontavena siráin-aimba imáyáa oró. maará séna ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. ⁸ naaóvá'ó Áánútun-aqimo arááísúmbo tiruntémo makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro. kavóná-marava'a mésa kentíkwá'náma mirá kwéesa Áánútumba kwembásínkáánkái ésa sáwí-mayai maésa kwenáái arááíraawe. ⁹ ayáátááka'a 40 íma kentíkwá'náma túwa'naa uráunda-mayai awánaraambanivo kesáái araaisésa kembásínkáánkái ésa sáwí'a umásínkáantave'a ¹⁰ áwáá'a tiyé'a sé'a miwítí imáyáa sáwí'a úmae iyésa agaráátinkaunda-amba íma kwaráawe sé'a ¹¹ áwáá'o tiyúnda asiramái

sé'a kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráumne
Áánútun-amanko siráíye.

¹² kesí kwaásiyono. Áánútun-amanko mináimbá siráintavai kárákwimai kawé'á oró. keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa kwéesa Áánútun-aaiyavesa íma áraire sésa Áánútu asirayánkwáráwáimbá tínaaemba umámévainivo kárákwimai kawé'á oró. ¹³ keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa íyana minímáyááó kampa'á simátiyuwainasa Áánútuntavesa íma imáyáa ésa tirunté máraavainivo moórá-morawai kentí imáyáa asiramátínkáaro. kentí kanaamó kwáyáinka'a mirán-oro. ¹⁴ aiva'á Áánútumpata imáyáaya ówándara'a kentáásí imáyáao asirayámbá póta miráumaimo mai'mai'o étaamo éta Ísu Káráísitiye tarúmai méta marapá'á máyaunda-kanaaya ánásaindara'a asiramái ménaundayaaniye.

¹⁵ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. naaóvá'ó Áánútun-qaimo arááísúmbo tiruntémó makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro. agaimaréna siráíye. ¹⁶ súnda-kwaasi nááwiya Áánútun-aai kwéisesawa arááíraana'iyó. kentáá síkwá'náma Ísípimaravakemba Mósesi ayútiyuwena tí'maena tiráiwai miwí Áánútun-aai kwéisesa arááíraawe. ¹⁷ nááwiya ayáátááka'a 40 ira'a Áánútu áwáá'a tíkaiyo. kavóná-marava'o mésamo sáwí'o kwéesamo pukáawai miwíyávéna áwáá'a tíkaiye. ¹⁸ nááwiyavenawa asiramái séna kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráíyo. kwenááimo ímo ísámaimo kawé'ó uráawaiyavena siráíye. ¹⁹ kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á íma agevamái máyomba pósa íma kanaán-umai kwenópa'a kwésa kwesé koagándaraan-ainta ísaraumne.

4

¹ kentááyávéna Áánútu séna kesópa'a taagándanaaowe simái tarúmakain-aimba kwáyáimba pó'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwenópa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawé'á oró. ² Áánútuna kawer-áimbó ísaraundantemba ááéma kentáá síkwá'náma ísaraambanivo úwoi tááre su'mai ísésa íma áraire sésa tirumpimbá tátorowana póna mináínkó íma túwa'naa uráíye. mindáyave'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a Áánútunopa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawé'á oró. ³ naaóvá'á Áánútu kwíyóne marawé tarórumai ánásena

agándarain-kanaa kwáyáimbanivo kwenááiyavesa íma áraire
 sésa kwenká'á agevamái méraawaiyavena séna
 áwáá'o tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a
 íma tésa kesé taagándanaaowe
 siráimbanivo kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á
 agevamái máyaundawaiya kwenópa'a kwéta kwesé
 koagándanaundayaaniye. ⁴ Áánútun-ai aúvái-
 kwandaavimba kwesé koagándanaundayavenaya
 agaimaréna séna

Áánútu ava'moraé-kanaa mayái maimái
 ánásasuwena avakaeté-kanaa agándaraiye
 agaimaréna siráimba póna agándai-kanaa kwáyáimbanivo
⁵ Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna
 kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe
 siráimba póna ⁶ agándai-kanaa to'mayaa úmakaimba pósa
 évaka-kwaasi kwenópa'a kwésa kwesé koagándanaaowe.
 aiva'á Áánútun-ai ísaraawai íma áraire siráimba pósa
 kwenópa'a íma kwésa kwesé agándaraawe. ⁷ sáwívar-ima
 maisuwéna Áánútu moórá-kanaama maréna séna minkánáá
 tíniye séna Tévitimba simámuwana Áánútun-ai aúvái-
 kwandaavimba agaimaréna séna
 ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro.
 tirumbó makáanteni'a íma é'a kwenáái ísáaro
 agaimaréna siráin-aimba kaeká'á mináimbá agaimái
 simátimumpo ísáaro.

⁸ naaóvá'á moóráwai áwí'a Yósúwa tí'maena kawer-
 áyámpá'á mátinkomba mináyámpá'ó Áánútumpa'o
 agándai-ayampa'o kwáyonkakai naaémba Áánútu íma
 moórá-kanaama maréna séna agándanaaon-kanaa tíniye
 íma siráisino. ⁹ Áánútu kwená mayái ánásasuwena
 agándai-kanaa makáimba pósa kwená kwaási agándaan-
 kanaa kwáyáiyé. ¹⁰ Áánútumo kwená mayáímó
 ánásasuwenamo agándaraintemba Áánútunopa'a kwésa
 kwesé agándaawaima miwígwará'á mayái ánásasuwesa
 agándanaaowe. ¹¹ mindáyaveta Áánútunopa'a kwéta
 kwesé agándanaundayaveta siyáántámba kwimáíya
 mayáiyá kwémayaundaya miráyá onó. kentáá síkwá'náma
 uráantemba mirá-sáwí'á únavaiyaanivo kwenáái ísámai
 kawé'á éta kárákwimai kawer-íyataao.

¹² Áánútu máyáiwai isaná kwenááigo mayái kwémayaiye.
 évarevar-ayampa'a áwáima táí'matan-tusuwaaineimo
 póimo kárámimo túwínkaa'o ontembá Áánútun-aiigo
 kentáásirumpinken-imayaa sáwí-imayaawe kawer-ímáyááwé
 taaímbaraisata kwéawanaumne. sirááimo tain-tántáaré

kwésunanaya Áánútuun-aaigo taaímbaraisata sáwí-yantaare kawé-tántááré kwéawanaumne. ¹³ kwíyómpare marapáré amápa-tantaa'a Áánútu aúranka'a íma kwéauyoraivo kwíyómpare marapáré amápa-tantaa'a avora'á kwáyáísana kwéawanaiye. kwemá mirá iwáí póna kesáá máyaundawaina ááinta sísa ínata simáménaundayaaniye. Áánútuun-aaí aúvái-kwandaavimba sún-da-aimba mirán-áimbá kwáyáíntaveta kentáá síkwá'námo uráantemba mirá-sáwí'á únavaiyaanivo kwenáái ísámai kawé'á éta kárákwimai kawer-íyataao.

Ísuma aiva'-mónó-káwááná'án-iyé kwaasái.

¹⁴ Ísu Áánútu ááninko kentáásí anóndako éna aiva'-mónó-káwáánákó póna kwíyómpa'a Áánútuwe uména kentáá súwa'naa enaya kwéaisaa-imba póta kwenááiyaveta áraire siráundayaveta ívéta mináímbá asiramáíya tátoraano. ¹⁵ kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó marapá'á máyonka'a amápa-tantaatavesa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áísaa úmaesa kwéiyumbanivo íma sáwí'a uráimba póna kentááyávésamo sáwí-aimbo síyambo isánáe sésamo ombá kentáávímbá íma asirayámbá kwáyáísana kwemá suwánénaya aruntá kwéumasinkaiye. ¹⁶ mindáyavena kentáávímbá umbai-yántáá'á kwáyaindara'a íma sáátaveta kwéonanaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-iwainopa'a konanayá aruntá umásinkenaya úwoiya súwa'naa íniye.

5

¹ aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánááontavesa Yútaa-kwaasivinkemba moórá-morawai usásintinkaawasa kwévukowasa ó'omba usásintinkaawasa kwaásiyavesa ísámai Áánútumpa'a áísaa esa kwaásimo sáwí'o kwéontavesa póimo tuvú'mái Áánútumba kwéamesa évaka-tantaakwara'a kwéamewe. ² miwí kwaásima pósa íma asirayánkwáráwái ésa mindáyavesa ímo kawé'ó umáímo isésamo sáwí'o on-kwáásiyávésa kanaán-umai kawé'á umái tirumbá umátinkesa ³ íma kawé'á umái asiramái mésa sáwí'a kwéontavesa amápa-kwaasiti sáwí-mayaiyavesawe su'mai ímanivo miwítí sáwí-mayaiyavesagwara'a imáyáa ésa póima tuvú'mái Áánútumpa'a kwéamewe. ⁴ évakarawai íma imáyáa ésa sésa anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayái mayánáe-imayaa ésa mirám-báyái kwémayaavo naaóv'á'ó Áánútumo moóráwai áwí'o Érónimba usásinankowana mirám-báyáímó mairáintemba Áánútu usásintinkaraiwaiye su'mai mimbáyái kwémayaawe.

⁵ miráumai Ísu Káráisiti íma imáyáa éna séna anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí mayánáe íma siráivo Áánútu usásinankena aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí aména séna emá kesáanimba óna'a kesí mayáír'á ánkaraumne séna ⁶ moór'á-ainkwara'a súwana agaimaréna séna moóráwaimo áwí'o Méókíséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyáí maimaé iyíníyone Ísu Káráisitintavena siráíye.

⁷ Ísu Káráisiti marap'á máyonka'a eésé'á éna ivi'á téna námúnaa séna puwínintavena Áánútumpa'a áisaa ena puwíndamo kanaamó umáímo áwa'naa íníwaintavena súwa'naa uwo séna Áánútuna imáyáa kwakáimba póna áwa'naa uráíye. ⁸ Ísu árai'a Áánútu ááninko úwana umbai-yántáá'ó kwempímbó túmba íma mindáyavena imáyáa éna Áánútuna imáyáa kwaréna ⁹ kasenkuí'a éna kwenááiya taagwiyavúndawaiya sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaisata aúnái'a umáíya maí'maita kwéune. Ísu mintántáákóná ááimba póna ¹⁰ Méókísétekimo mono-káwáánákó uráintemba aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánintavena Áánútu Ísumba usásinankaraiye.

Ísuna aampa'á kwaré'mai ivá'á túwáavo siráin-kwasai.

¹¹ simátimunda-aimpimba sáwívar-aimba kwáyáimbanivo íma ísámai kawé'á kwéontavena agaráátinkanaunda-mayaigo umbaí kwétaiye. ¹² ááéma Ísu Káráisitín-aai isé'a ayáátáá-kanaa maisukáavo nóra séra íma simátíma'mae kwéiyo. Áánútun-aavinkemba avorar-áimbá íma ísámai kawé'á é'a moóráwai ókwara'a simásiminkwae sembánivo umarambó náámbo nésamo asirayán-tómbó ímo kwénaantenkaani'a é'a pó'a Áánútun-aai íma kanaán-umai simátímakaawe. ¹³ umarambó náámbo nésamo ímo kawé'ó umáímo aaimó ísántemba miraráán-umai kawé'ó umáímo maíyé sáwí'o umáímo maíyé miwáná ááimba íma ísámai kawé'á kwéowe. ¹⁴ tinón-ésamo asirayán-tómbó naantembá kawer-ímáyáa úmae iyówai amápar-imayaa taaímbai kwéisaawe.

6

¹ mindáyaveta Ísu Káráisitín-aai paákákén-áiné su'mai íma iséta asirayán-áimbá arumpimbá kwáyáin-ainkwarata iséta saákaevayan-kwaasiraanta íyataao.

Ísu Káráisitín-aai paákákén-áimbá á'a simátímakaunda pó'a íma moórágwara'a simátíma'mae iyónaumne.

simátímakaunda-aimba maarán-áimbán-iyé. úwoi-mayaiyave'a tínaaemba umáme'a Áánútun-aiyave'a áraire kwése'a kwenká'á agevamái máyáawe. ² nombó kwévetinkaan-aimba simátíme'a Áánútuna mayái mayáínkwáé sésa usásintinkesa tine'á tiyáámba kwétatoraan-aimba simátíme'a kwaásimo pukémpinkemba usásinanaaon-aimba simátíme'a Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ena timínana mimbéyámbá kwaikwai'a ínín-aimba simátímakaunda mináímbó á'o simátímakaunda-aimba ísaraavo asirayán-áimbá arumpimbá kwáyáin-aimba ísáaro. ³ Áánútumo súwa'naa ínataamo éta iséta sáákaevayan-kwaasiraanta ónaumne.

⁴ Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai ó'omba kotavisíyasa koyauwerésa kawer-ámpá'á ténááombanivo íma ténááowe. miwí Áánútu sáma kamátínkarain-ayama'p'a máyówana túwa'naa ena kwenamankó miwísé máyowasa ⁵ miráumai mésa sésa Áánútun-aii kawer-áimbán-iyé sésa Áánútuna asirayámbá évaka'a awánaraawe. naaémba Áánútuna asirayámbá amápa'a paárinasa minásíráyámbá évaka'a awánamai ⁶ ivátuwesa íma ó'omba koyauwerésa Áánútumpa'a ténááowe. mirámó kwéon-kwaasi maará kwéowe. Áánútu ááninkombo taaira'ó tuyúwúwanamo pukáintemba miwí mirá kwéowasa tuwánésa Ísumba simái sáwí'a umánkááwasa mirámó ontávésa íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe.

⁷ mirámó kwéon-kwaasi maararáán-kwaásímán-owe, moórá-mora-tawai aa'á tisaná maramá kawé'á isaná toómbá anómba isasá kwaási kwénaawana Áánútu mirám-bárámá kawé'á kwéumatinkaiye. ⁸ ánivo moórá-ayampa'-marama karaan-tantáaré námáiyé kwáyáim-barama úwoi-marama isaná sáwíyanka'a Áánútu iravímbá agaisuwániye. miráumai Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe. mindáyave'a Ísu Káráisitín-aii paákákén-áimbá íma moórágwara'a simátimenaumne.

⁹ kesí kwaásiyono. mirán-áimbá súndanivo keinárawatave'a sé'a íma sáwí-mararaan-kwaasi é'a kawé'-máraráán-kwaási owaná Áánútu kawer-ámpá'á kwémetinkaiye sune. ¹⁰ Áánútuntave'a imáyáa kwéontave'a kwená kwaási kwétuwa'naa-e'a ívékwara'a mirá kwéowana Áánútu arupí umái máyáiwai mimbáyáiyávéna íma kwéawinkaiye. ¹¹ maaráyávéna sirááíma kwétaiye. moórá-morawai Áánútuntave'a imáyáa kwéé'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo paárinintave'a amu'maré'a

mé'a ¹² íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a Áánútuwe asiramáímo aráápamaimo mésamo Áánútumo timénaumne siráintavesamo amu'marésamo máyáan-kwaasiraani'a oró. maarán-kwáásírááni'o ombá sirááíma kwétaiye.

Áánútu simái tarúmakain-kwasai.

¹³ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena siráimba simái tarúmakonka'a póna kwembá usáyaaitaraawai íma máyáantavena Áánútu séna amáparawai usáyaaitaraundawai mé'a kesúranka'a sé'a kemó súnda-aimba árai'a ónaumne séna šimái tarúmarena ¹⁴ Ááváramuntavena séna árai'a kawe'á umánkaumpo enáísaavutantambo ónááomba sáwíva'a paáronaaowe súwana ¹⁵ Ááváramu áraire séna asiramái ména íma ivátuvena amu'maréna ména Áánútumo šimáímo tarúmakainteni'a uráíye. ¹⁶ Yútaa-kwaasi tiká'ó maráamba maará kwéowe. évakarawai mirá ónaumnemo sembó ombá usáyaaitarawai aúranka'a sésa mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-meyamba simíniye kwésewe. mirámó sésumo ombá ó'owi ó'on-aimba íma mimpímbá sembá maará sésa kemó sentení'a kwéowe sénááowe. ¹⁷⁻¹⁸ miráumai Áánútu kawe'á umátinkaniwaiyavena imáyáa éna séna mirá ónaumne simái tarúmakaimba póna Áánútu séna kwaási kentávésa sésa siráintemba íma éna ó'oni'a íniye seváimpo'a amáparawai usáyaaitaraundawai é'a kesúranka'a sé'a mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-tantaa'a paáriníye Áánútu simái tarúmakaimba miráumai aanávó kwenaúranka'a simái tarúmakaimba póna íma karáníye. mirámó siráintaveta kesáa kwenópata máyaundaya kweukáambá aisínkaraisata minándámpá'á méta asiramái séta siráinteni'a íniye séta asiramái méta kwéamu'maraumne. ¹⁹⁻²⁰ naambó ésamo ávombo aimakáawanamo asiramáímo kwáyáintemba Áánútumo siráinteni'a kawe'á umátinkaniyemo siráin-ainko kentáa asiramásínkáísata Áánútumo kwíyómpa'o máyáiwaintaveta imáyáa éta amu'maréta máyaumne. Ísu kentáásí aiva'á kwíyómpa'a iyéna mono'-nánkómbá Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontamó úmakaan-ampaantama tarurúwa'marena íréna kentááyávéna imáyáa éna mirá uráimba póta asiramáíya máyaumne. Méókísétekimo uráintemba kwíyómpa'a Ísu kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó éna mirám-báyái maimaé kwéiyisata asiramáíya máyaundaya pó'a Áánútuntave'a imáyáa kwé'e'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo paárinintave'a amu'maré'a máero.

7

mono-káwáánákó áwí'a Méókísétekina kwaasái.

¹ minkwáásígó Méókíséteki kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó éna Áánútu usáyaaitaraiwaina mono-káwáánákó úwana naaóvá'a Ááváramu namuro-kwáásítí anón-kwaasiye áái'a tiyéna usáyaaitaron-ayampakemba túwana Méókíséteki Ááváramumba aampa'á awánéna kawe'á umánkowana ² Ááváramu namuro-kwáásítí óisambo mayómba siyáánkaira'a taaímbakena Méókísétekimba moórá-inkwima ámakaiye. Méókísétekintavesa mináwíkóná ááimba kawe-káwáánákómán-iye sésa kwántámai kwésewe. kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó áwíkona ááimba paru-káwáánákómán-iye sésa kwántámai kwésewe. ³ Méókíséteki aikwá'ná túwíkwara anóvowi túwíkwara'a íma agaimakáamba kwáyáísana kwembó ánkaraín-kanaawe pukáin-kanaawe íma agaimakáamba kwáyáíye. kwenáái mirán-áímbá íma kwáyáíntavena Áánútu ááninkoraani'a umái ména mono-káwáánarí'a umái mai'mai'a íníye.

⁴ maanáímbá imáyáa oró. kentáá síkwá'náma Ááváramu anón-kwaasi úmbanivo kwemá Méókísétekimba namuro-kwáásítí óísampinkemba moórá-inkwima ámakaimba póta mindáyaveta séta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune. ⁵ moóráwai Ááváramu aísavutantamba uráíwai áwí'a Árívái kwenándáraken-kwaasivinkemba évakarawai mono-máyáír'á usásintinkaraiye. Áánútuna amáámpinkemba moórá-amaanko séna Ísareri-kwaasiyono. kentí óísamba kwémayaampinkemba aasiyaasí siyáánkaira'a taaímbarempinkemba moórá-inkwima kentí kwaási Árívái-andaraken-kwaasi tíméro siráíye. ⁶ Méókísétekimo Árívái-andaraken-kwaasigomo uráinkakai séta Ááváramu kwembá moórá-inkwima ámakaimba amáánko siráini'a uráíye súsino. ánivo Méókíséteki íma Árívái-andaraken-kwaasigon-ivo Ááváramumo siyáánkai-inkwimo kwimakámpinkemba moórá-inkwima úwoi maimaéna kawe'á umánkena Áánútumo Ááváramuntavena kawe'á umánkanaumnemo simáímo tarúmakaiwaimba kawe'á umánkaraiye. ⁷ anón-kwaasigo sáwíyan-kwaasigomba kawe'á umánkáimba mináímbá iséta póta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune. ⁸ Árívái-andaraken-kwaasi siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwi kwémayaawai kwévuwon-kwaasin-ovo Méókíséteki siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwima maráiwaintavena Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna kwemá

aúvamai úwoima máyáíye kwésisana póna kwemá Áríváí-
andaraken-kwaasi usáyaaitariye. ⁹ imáyáa é'a sé'a
Ááváramuma Méókísétekimba moórá-inkwi ámakonka'a
Áríváígwara'a ámakaintenkaani'a éna kwemá moórá-inkwima
kwémayaiwai ámakaintenkaani'a uráíye. ¹⁰ Ááváramu
Méókísétekimba awánéna moórá-inkwima ámakonka'a
Áríváí íma paárurena aíkwá'nágo arumpimbá máyonka'a
uráintave'a mindáyave'a sé'a Áríváígwara'a Méókísétekimba
ámakaintenkaani'a uráíye kwésune.

¹¹ naaóvá'á Áánútu amáámba simátímakonka'a Áríváí-
andaraken-kwaasi mono'-má'yái maésa póí tuvú'mái
Áánútumba aménááontavena Áánútuma usásintinkena
Érónimba aiva'-mónó-káwááná'á usásinankaraiye. Áríváí-
andaraken-kwaasiti mayáímó arupí kwéumatinkainkakai
Áánútu íma moórágwara'a aiva'-mónó-káwááná'á
usásinankaisino. íma Éróninkaan-kwaasin-ivo
Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye. ¹² Áánútu séna
aúná-aiva'-mono-kawaana'a usásinankanae súmba póna
ááéraan-amaamba mono'-má'yái-kwáásí Áánútuntavesa
ísámai póí tuvú'mái kwéamen-amaamba ivátuwena aúná-
amaamba simásimuwata ísaraumne. ¹³⁻¹⁴ mináímbá Ísóigo Ísu
Karáísitintavena séna íma Áríváí-andarakemban-ivo moórá-
anda Yútaa-andarakemba paáruraiye. naaóvá'á Mósesi
mono'-má'yái-kwáásíyávéna sirónka'a íma Yútaa-andaraken-
kwaasiyavena siráíye. íma Yútaa-andaraken-kwaasin-ovo
Áríváí-andaraken-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa ésa póí
tuvú'mái óntan-taareira'a agairáamba ísaraumne.

Ísu Méókísétekiraam-bono-kawaana'an-íye kwaasái.

¹⁵ mináínkóná ááimba maarán-íye. Áánútu aúná-
amba agaráátinkena aúná-aiva'-mono-kawaana'a
Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye. ¹⁶ íma Áríváí-
andarakemban-ivo asirayámpínkémbá maí'mai'a éna íma
ánásaniwai aiva'-mónó-káwáánarí'a umái usásinankaraiye.
¹⁷ mindáyavena Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba
agaimaréna séna
moóráwai áwí'a Méókíséteki anóm-bono-kawaanako
uráintemba emá mirám-báyái maimaé iyíníyone
Ísu Karáísitintavena siráíye. ¹⁸⁻¹⁹ ááéraan-amba
Áríváí-andaraken-kwaasiti mono'-má'yáígó íma asiramái
kwáyontavena íma túwa'naa umai arupí umátinkowana
Áánútu ááéraan-amba ivátuwena moórá-amba kawer-ámbá
agaráásinkowata áraire séta asiramái méta Áánútunopata
kwégune.

20-21 Áríváí-andarakemba mono'-má'yáí-kwáásí
 usásintinkonka'a úwoi usásintinkesa íma aai simái
 tarúmakaambanivo Áánútu Ísu Káráísitimba aiva'-mónó-
 káwááná'á usásinankonka'a aai simái tarúmakaiye.
 mindáyavena agaimaréna séna

Ísoígo séna emá mono-káwáánákómó éma maí'mai'a ínáyone
 séna mináímbá íma karániye

Áánútu kwenááninkontavena simái tarúmakaiye.
 22 mináínkó ááéraan-ainkomba usáyaaítowana Áánútu simái
 tarúmakontavena Ísu Káráísiti séna mináímbá árair-aimba
 kwaíkwaí'a ínaye siráíye.

23 moórá-aimba ísáaro. ááéma mono'-má'yáí-kwáásí
 sáwíva'a mésa pósa púwúntemba anondára'a ó'owima
 mimbáyáí usá maimaé iráambanivo 24 Ísu Káráísiti maí'mai'a
 éna íma puwíníwai aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí usá
 maimaé iyéna 25 maí'mai'a éna kentááyávéna imáyáa éna
 Áánútumpa'a áísaa úmae kwéiyena póna kanaán-umai
 sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye. Ísu Káráísitinka'a
 agevamáíya méta Áánúmpata kwégunda-kwaasiya sáwí-
 imayaavinkenta kwéiyasinkaiye.

26 Ísu Káráísiti aiva'-mónó-káwáánákómá éna
 Áánútuntavena imáyáa éna sáwí-aimba kwempímbá íma
 kwáyáísana kaweré su'mai umái ména marapá'á sáwí-
 kwaasivimba máyonka'a íma sáwí'a uréna kwíyómpa'a
 asirayán-áyámpá'á uména mirán-áíwá'-mónó-káwáánákómá
 ména kanaán-umai amápa-tantaa'a kwésuwa'naa-íye.
 27 kwaásimo sáwí'o kwéuntavesawe miwímó sáwí'o
 kwéuntavesawe Áríváí-andaraken-kwaasi aiva'-mónó-
 kwáásí póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráambanivo
 Ísu Káráísiti sáwí'o íí-áímbá kwempímbá íma kwáyowana
 póna miwímó uráantemba íma póí tuvú'mái Áánútumba
 áma'mae iyéna kwaásimo sáwí'o ontávénawe séna mimbórá-
 táwai puwéna mimbáyáí ánásariye. 28 amáán-aimpinkemba
 aiva'-mónó-kwáásí usásintinkowasa marará-kwáásí pósa
 sáwí'a uráambanivo minámáánkó ánaaemba Áánútu
 simái tarúmarena séna mirá ónaumne séna kwenáánimba
 kasenkunákómbá usásinankowana aiva'-mónó-káwáánári'a
 umái maí'mai'a kwéíye.

8

Ísuma kentáásí aiva'-mónó-káwááná'án-íye kwaasái.

1 sún-da-ainkona ááimba maaran-íye. mirán-áíwá'-mónó-
 káwáánákó kentáásí mono-káwáánákó kwíyómpa'a ména

usáyaaítamaimo kawáá uráiwai ayáánúrap'a asirayán-áyámpá'á mara'á máyáiyé. ² kwaásimo naambó kwéésamo Áánútuntavesa mindáúmpá'á imáyáa kwéombanivo kwíyómpa'a Ísóigo naan-úramba úmakowana Ísu Káráísiti mimpímbá Áánútuna aoka'-náúmpá'á uména aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí kwémayaiye.

³ marapá'-áivá'-mónó-kwáásí póí tuvuwésa toómbá maésa umái Áánútumba aménááontavesa usásintinkaraavo Ísu Káráísiti kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó moórá-yantaa'o Áánútumbo ámakaimba mindá puwéna kwenáúma ámakaiye. ⁴ kwaásimo sáwí'o uráantavesa amáánkomo siráintemba póimo tuvú'máimo Áánútumbo amém-bayai kwémayaan-kwaasi máyáambanivo Ísu Káráísiti marapá'ó ménaraankasi íma póí tuvú'mái Áánútumba amísino. ⁵ kwíyómpa'o naan-úramba úmakaiwaina amankó'naankaandamba marapá'á kwáyáísasa mindáúmpá'á mono'-máiyáí kwémayaawe. miráumai naaóvá'á Mósesi aiva'-mónó'-námbá índayavena úwana Áánútu simámena séna Sáínai-omapa'a agaráárankaunda-namba mirándámbá uwó súwana Mósesi kwíyómpa'o kwáyáin-dankona amankó'naankaandamba úmakaiye. ⁶ kwíyómpa'a Ísu mono'-máiyáí kwémayaim-bayaigo marapá'ó mono'-máiyáímó kwémayaam-bayaigomba usáyaaítaraiye. Áánútu séna kawé'á umátinkanaumne simái tarúmakain-aimba Ísu Káráísiti kwéagaraasinkaimba mináínkó ááémo simáimo tarúmakain-ainkomba usáyaaítaraiye. ⁷ ááémo simáimo tarúmakain-ainkomo kwaásimo arupí umátínkarainkakai Áánútu íma aúná-aimba simái tarúmakaisino.

⁸ Áánútu kwená kwaási tuwánómba sáwí'a uwaná mindáyavena áwáá'a séna maarán-áímbá súwana Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúná-aimba simái tarúmare'a Ísareri-kwaasiye Yútaa-kwaasiye aúná-aimba simái tarútinkanaumne. ⁹ Ísípi-maravakemba miwí tíkwá'náma ayútinke'a tí'mae'a tiráundara'a aaí simái tarúmakaunderivo mináímbá károwa'a sínaqemba umátimakaumne. aúná-aimba simái tarúmare'a íma ááéeraan-ainkaamban-ivo aúná-aimban-iye Ísóigo séna ¹⁰ moórá-ainkwará'a séna moórá-kanaa tína'a Ísareri-kwaasiyave'a aúná-aimba simái tarútinkaandara'a kesí amáámba tirumpiné imáyáavine timé'a miwítí Áánútu máyáanasá kesí kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹¹ minkánáá tínasá miwítí kwaásiye ó'on-kwaasiye íma

tááyesa Áánútunopa'a teró sénááowe. anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye amáparawai á'a tiráamba pása íma ókwara'a tááyanaaowe. ¹² sirumbá umátinke'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a misáwí-ímáyááyávé'a íma imáyáa úmae iyónaumne Ísóigo siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹³ Áánútu aúna-aimba simái tarúmaranaumne siráimba póna aiva'ó simáímo tarúmakain-aimba ááéraan-aimba isaná ááéraan-tantaa'a sáwiyanka'a kwéna ánásanimba póna ááéraan-aimbo éna sáwiyanka'a ánásaniye.

9

naaóvá'á aiva'-mónó-káwáánákó purumakaná naaemá Áánútumba áma'mae iyúwana Ísu kwená naaemá ámakain-kwasai.

¹ naaóvá'á Áánútu aiva'á simái tarúmakain-aimba kwáyompinkemba Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-aimba kwáyowasa Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-damba úmakaawe. ² ampaanta-námbá úmakesa moóra-ampaantama avumpimbá ítámakesa mósá arátukopatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa móruna arátukopatavesa kawer-úran-ayampare sésa mimpimbá oómbá kúra'mai marésa taarei úmakesa mintááréirá'á Áánútuna péréti-tomba marésa ³ mósá arátukon-daumpatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa ⁴ mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-taarei marésa mintááréirá'á áséi-kwiyumba ún-kanama kwéagayesa kawer-ánáveumba úmaresa kóri-ontan-kwandaainei minánáveumba ánáan-kwimaresa mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-anaveumpimba naaóvá'á kwíyómpakembo marapá'ó kunkáin-tonko áwí'a máána-tomba minánáveumpimba ma'mái minkáwé-ánáveumpimba marésa naaóvá'á Áánútu kwená mayáirá'á Éronimba usásinankowana kwená tááúnkakemba áruma kwíkáin-taumba minánáveumpimba marésa naaóvá'á Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimakón-kwandaai kae-kwándáái minánáveumpimba marésa ⁵ kae-tántáá'á ayóígwára-tántáákái anón-kawe'a úmaresa sésa Áánútuna ááimba ó'oran-aainko póna sama kaiyé kwésuwana mintántáákáígó ayóígóráámbá minánáveumba káátena Áánútumo miwítí sáwí-imayaamo maitiyúwáin-anaveumba káátaraiye. mindáyave'a ívé'a íma ayáátáár-aimba agayáúmne.

6 mirá úmakesa aasiyaasi-táwai mono'-má'yái-kwáásí mimbónó'-nánkómbá móruna arátukon-ayampa'a irésa mayái kwémayombanivo 7 moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai Áánútu aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó iréna póígona naaemá maimaéna iréna kwemó sáwí'o úntavenawe kwaásimo ímo táá'o isésamo sáwí'o untávénawe mirá-sáwí'ó kwéomba maitiyuwánintavena mindááémá Áánútumba ámakaiye. 8 mirá éna Áánútun-amanko maarán-umai kwéagaraasinkaiye. mono'-nánkómbó móruna arátukaapa'o kwáyomba Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwenópa'a iyónááon-amba íma avora'á kwéraiye. 9 mintántáá'á umásítai'a umái ívétaamo máyaunda-kwaasiya kwéagaraasinkaiye. Áánútuna imáyáa mósá makón-kwaasi póí tuvuwésa toómbá maimaésa umái Áánútumba ámakaambanivo miwí tirumpinkén-ímáyáá íma kasenkuí'a umátinkaraiye. 10 miráumai minámpá'á toóné noné kwénesa nombá kwéveresa kwéomba túyavesawe sésa mirá kwéuwana Áánútu aúna-amba agaráátinkowana ááéraan-amba ánásaraiye.

11 mirá uráambanivo Ísu Káráísiti aiva'-mónó-káwáánákó ívé'a kwáyáin-amba kawer-ámbá agaráásinkena mono'-má'yái kwémayain-daumpa'a mindámbá íma marapá'á kwaási úmakaan-damban-ivo usáyaaitarain-damba kasenku-námbán-iyé. 12 mimbórá-táwai Ísu Káráísiti Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwíyómpa'a Áánútu máyopa'a iyúmba mono'-má'yái-kwáásígómó mémeona naaewé purumakan-aráákóná naaewé maimaénamo iráintemba íma mirá éna kwená naaemá maimaéna iyéna sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta siráínata aúnaí'a umáíya maí'mai'a ónaundayavenaya mirán-umai pukáiyé. 13 mémeona naaewé purumakankóná naaewé anááé-aráá'á purumakan-aráá'ó agaisukáampinken-kanaowe Áánútu aúranka'o sáwí'o uráan-kwaasi tinepimpá'á ayáútinkava'a kwéesa miwí túma kawé'á umátinkówana Áánútu tuwánéna séna kawé'án-iyé siráiyé. 14 mémeona naaenéiyé purumakankóná naaenéiyé mirá uráambanivo Ísu Káráísitina naaeómá usáyaaitaraiye. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai Áánútun-amanko maí'mai'a kwéiwai kwesé má'yáintavena kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiye. sáwí'o kwéowaina ááinko tátokaimpinkemba iyásinkainanaya kentáásirumpimba íma aái kwáyáinata Áánútuna mayái mayánaundayavenaya kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiye.

15 mindáyavena ááéraan-aimba simái tarúmakonka'a

sáwí'o uráampinkemba iyátinkaindayavena Ísu Káráisiti pukáiyē. mindáyavena Ísu Káráisiti aúná-aimba simái tarúmakomba póna Áánútumo asiramáimo séna kawē'ó umátínkáandamo kwaíkwaí'a ínīye siráimba Áánútumo kwétaayain-kwaasi mayánááowe.

16-17 kwévuwesamo ombá kwaaró'á tumái tarúmaresa kwévuwowe. moóráwai puwíndayavena kwéena kwená náaindaamba mayánááon-aimba kwésivo úwoi máyaindara'a íma mayánááovo puwínasa árai'a púwiye sésa mayánááowe. ¹⁸ miráumai naaóvá'á Áánútu aivar-áimbá simái tarúmakonka'a Mósesi pói tuvuwúwana puwúwana mimpóigóná naaemá kunkáintavena Áánútu simái tarúmakonka'a ¹⁹ aiva'á Mósesi amápa-kwaasivimba Áánútuna amáámba amápa'a simátímatuwena purumakan-aráákóná naaevímbá non-úramba atímakena méme-ayauma tamayóka'a úsumarena mindááévimbá tu'mái Áánútun-ai agaimái makáan-auvai-kwandaaira'a tuvimpín-úmarena kwaási tinepimpá'á mirá umásuwena ²⁰ séna maandááémá umásítai'a umái agaráátinkaumpo Áánútumo simáimo tarúmakain-aimba asirayán-áimbá kwáyáivo ísámai kawē'á oró séna ²¹ miráumai mindááémá Áánútuna imáyáa mósá kwémaron-danka'a tuvimpín-úmarena mindáúmpá'ó kwáyon-tantaaka'a mirá úmakaiye. ²² árai'a Áánútuna amáánkona ááimpa'a naaeómá amápa-tantaa'a kawē'á umátínkáísana moóráwaiya'i. póiya'i. ímo púwísanamo kwená naaemó ímo kúmínkakai Áánútu sáwí-imayaa íma maisiyúwáísino. naaemá kunkáimba póna Áánútu kentáási sáwí-imayaa kwémaisiyuwaintaawe.

Ísu sáwí-imayaa maisiyuwáníntavai pukáin-kwasai.

²³ Áánútuna imáyáa mósá makáan-dane mindáúmpá'á kwáyon-tantaare maarámán-īye. kwíyómpa'o kwáyáin-dane mindáúmpá'ó kwáyáin-tantaare miwá amankó'naankaan-damban-īye. mintántáá'ó marapá'ó kwáyon-tantaaka'a póigona naaenéí kawē'á umátínkówana mindá kawē'á uráambanivo kwíyómpaken-tantaaka'a íma póigona naaenéin-ivo usáyaaitaraiwaina naaenéí kawē'á kwéumatinkaiye. ²⁴ miráumai Ísu Káráisiti kwíyómpa'a iyéna Áánútu aúranka'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-īye. úmakaan-damba naan-úrankona amaankó'naankaan-damba ímanivo kwíyómpa'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-īye. ²⁵ moórá-mora-ira'a moórá-tawai Áánútuna aoka'-náúmpá'á

aiva'-mónó-káwáánákó póígona naaemá maimaéna íyóiyó uráintemba Ísu Káráísiti íma mirá éna mimbórá-táwai kwená naaemá maimaéna móamakaiye. ²⁶ Ísu Káráísitimo miráumaimo maimaé íyóiyó urénaraankasi kwíyóne marawé tarórunonkákemba moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai puwípuwí'a úmae íyísino. íma mirá éna ááéraankanaa sáwíyanka'a ánásonka'a marapá'á kuména sáwí-imayaaya maisiyuwáníntavenaya mimbórá-táwai pukáiyé. ²⁷ kentáásí kanaamó tínataamo puwónaundaya kesáámó máyaundawaina ááintavenaya sísaá ínintaawe. ²⁸ miráumai sáwívarawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáníntavena mimbórá-táwai Ísu Káráísiti puwéna Áánútumba kwenáúma aména ókwara'a kuména íma sáwí-imayaa maitiyuwáíndayavena kumínívo kwéamu'maraan-kwaasimo kuntiráíndayavena kumíníye.

10

¹ Mósesimo siráin-amaankona aambá íma aan-úrambilanivo Ísu Káráísiti kawé'á kwéumatinkaiwaina aankóná amaankó'naankaan-amban-íye. miráumai moórá-mora-ira'a mono'-máyaí-kwáásí póí tuvú'mái Áánútumba ámakaamba mirám-báyáígó Áánútumpa'a tiráan-kwaasi íma arupí umátínkaraiye. ² póímo tuvú'máimo Áánútumbo ámakaan-anko kawé'ó umátínkarainkakai Áánútuna imáyáa mósá makáawai miwívimbá sáwí-aimba íma kwáyowasa sáwí-yantaatavesa íma umbaí tésa íma úwoi póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráasino. ³⁻⁴ ánivo maará kwéowe. purumakankóná naaeówé mémeona naaeówé íma kanaán-umai sáwí-imayaa maitiyukaimba pósa moórá-mora-ira'a póí tuvú'mái Áánútumba ámakonka'a miwítí sáwí-mayaigotavesa imáyáa uráawe.

⁵ miráumai Ísu Káráísiti marapá'á kumíndayavena kwéena Áánútuntavena séna

póímo tuvú'máimo embó ámakaane toómbó ámakaane íma embá arááíma kwétaivo kemá embá arááíma táíndai'a ónaundayavai súma to'mayaa umásínkaraane.

⁶ póímo agaisukáantavai íma aamoí kwéone. sáwí'o uráantavesamo póímo tuvú'máimo ámakaamba mindáyavai íma aamoí kwéone ⁷ simásuwe'a sé'a enáái aúvái-kwandaavimba kentávéna simái agaimaréna séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne simái agaimakáintemba kwéune kwésune

Áánútuntavena Ísu siráiyé.

⁸ aiva'á Ísu Káráísiti séna amáámbo siráinten-umai póíma tuvú'mái ámakaamba toómbá maimái ámakaamba

póima agaisukáamba sáwí'o uráantavesa póima tuvú'mái ámakaambanivo minámbá íma arááíma kwétaisa aamoí íma kwéone ⁹ simásuwena séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne siráíye. mindáyavena Ísu Káráisiti póimo tuvú'máímo Áánútumbo ámakaunda-anta ivátuwena aúna-amba Áánútumbo arááímo táínda-imayaamo kwaránaunda-anta agaráátínkaraiye. ¹⁰ Ísu Káráisiti Áánútuna imáyáa kwaréna Áánútumba kwenáúma aména mimbórá-táwai pukáimba póna sáwí-imayaaya maisiyuwénaya Áánútunde'i'a umásínkaraintaawe.

¹¹ aasiyaasi-táwai mono'-má'yái-kwáásí usásimbai mimbórá-má'yái maésa póí tuvú'mái Áánútumba ámakaamba mimbáyáígó íma kanaán-umai sáwí-imayaa maitiyukaimbanivo ¹² Ísu Káráisiti mimbórá-táwai Áánútumba kwenáúma aména pukáíye. sáwí'o uráantavenawe sáwí'o ónaundayavenayaawe puwéna mimbáyái ánásasuwená Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména ¹³ Áánútumo kwená namuro-kwáásímó tínkaminanamo kwemó usáyaitanintavena amu'maréna umáyáíye. ¹⁴ miráumai Áánútumba kwenáúma ámakaimba pósa Áánútunde-i'a kwéumatinkain-kwaasi kasenkuí'a úmae iyónááowe.

¹⁵ mináíntávéna Áánútun-amanko avora'á simásimuwana Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna

¹⁶ Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúna-aimba simái tarútinkaandara'a kesí amáámba tirumpiné imáyáavine timénaumne siráíye.

¹⁷ moórá-ainkwara'a séna

miwítí sáwí-imayaawe amááne káráraamba íma mindáyave'a imáyáa úmae iyónaumne siráíye

agaimaréna siráíye. ¹⁸ Áánútu sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana póna sáwí'o uráantavesamo póimo tuvú'máímo Áánútumbo ámakaan-amba ánásaiye.

Áánútunopata iyóno siráin-kwasai.

¹⁹ miráumai kesí kwaásiyono. Ísu Káráisiti puwúwana kwená naaemá kumúwana kentáásí aambá kwikáimba póta íma sáátaveta éta Áánútuna aoka'-náúmpátá kwéiyune.

²⁰ puwéna Áánútumba kwenáúma ámakaintavena aúna-amba kwaíkwei'a ínín-amba agaráásinkena Áánútuna aoka'-náúmpá'á mósá arátukon-ampaanta awásámai aambá kwi'mái Áánútunopata iyónaunda-amba agaráásínkaraimba mindáyavetaawe ²¹ kwemá anóm-bono'-mayai-kwaasigo

Áánútuna kwaásira'a kárákwiraimba mindáyavetaawe
 22 Áánútunopata iyóno. kentáásí sáwí-imayaaya
 maisiyúwáisanaya kentáásirumpinta íma aai kwáyáísata
 kawe'-nóntá peréta kwenááigonta sirumpintá tátoreta
 Áánútuwe aráápamai asiramái méta Áánútunopata iyóno.
 23 Áánútun-aaí árar-aimban-iye séta póta asiramáíya
 tátoreta íya ivátuweta Áánútumo kawe'á umátinkanaumne
 siráintemba mirá ínimba póta kwenáái asiramáíya tátoreta
 amu'maréta méta miráyá onó. 24 kesáá imáyáaya kwéeta
 moórá-morawai túwa'naa umai asirayáné imáyáawe timéta
 kawe'-máíyá kwémaeta miráyá onó. 25 Áánútuntaveta
 imáyáa éta torupamáí maí'mai'a úmae iyéta évakarawaimo
 torupamáímo maivár-iyúmbó ivátukaantemba kesáá íma
 mirá éta torupamáí maí'mai'a úmae iyéta moórá-morawaiya
 asiramátinkanaumne. Ísu Káráísitimo kumínimba sáwíyan-
 kanaa kwáyáintaveta moórá-morawaiya asiramátinketa
 miráyá onó.

26 maísáaro. Áánútuna árar-aimba iséta tátoketa kentáásí
 imáyáavinkembo kwembó sinaaembo umámetaamo sáwí'o
 úmaetaamo iyónanayaamo éna Áánútu sáwí-imayaaya
 maisiyuwáníntavena ó'on-amba íma kwáyáivo 27 sáátaveta
 kwéonanamo Áánútumbo tínaaembo umámíyantavenamo
 sáwí-meyambo timínasa anón-iravimbo káúgonaaontaveta
 amu'maréta ménaumne. 28 Mósesi timún-amaambo
 arááíraawai aavimbá usásintinkaresa kaumbo-káé-
 kwaasimo tuwánésamo sésamo árai'a mirá kwéowe sésamo
 ésa íma tirumbá umátinkaiyamba tñkamíyasa puwónááomba
 29 mindá umbai-yántáá'an-ivo Áánútu ááninkomba
 tínaaemba umámémba mindá anón-umbai-yantaa'an-
 ivo Áánútu simái tarúmakonka'a Ísu Káráísítina naaemá
 kumúwasa sáwí'o umbá maitiyukaimba mindáyavesa sésa
 úwoisan-tantaa'an-iye síyawai anómba sáwí-meyamba
 mayánááowe. Áánútun-amanko úwoimo súwa'naa
 iwáíntávésa simái sáwí'a umánkaraawai anómba sáwí-
 meyamba mayánááowe. 30 maarán-áimbó siráimba mindá
 Áánútuma póna maará séna

anondá meéyámbá timénaunda mindá kendéímán-iye. sáwí-
 mayaiyave'a meéyámbá timénaumne
 séna moórá-ainkwara'a séna

Ísóigo kwená kwaási tísa umai iséna

taaínkaa'a umái-meyamba timíníye

siráíye. 31 Áánútu asirayánkwáráwái póna tíkena sáwí-
 meyambo timínimba mindá anómba táátavesa ónááovo

Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamáí maí'mai'a úmae iyé'a moórá-morawai asiramátinkanaaowe.

³² ááéma Áánútu keinárawatavena sama kamátinkonka'a umbai-yántáarí'a umátinkowa'a íma ivátuwe'a asiramái méraavo mindáyave'a imáyáa oró. ³³ moórá-mora-tawai amáparawai túranka'a sáwí'a umátinkesa simái sáwí'a umátínkómbanivo asiramái mé'a moórá-mora-tawai kentí kwaásimo sáwí'o umátínkómba túwa'naa úmae iyúwasa keinárawakwara'a sáwí'o umátínkómba asiramái méraawe.

³⁴ Áánútuna kwaási-i'o unkákémbá keinárawapinkemba évakarawai ándáva'o mótínkómba tiruntávé'a umátínkówaşa kentí náaindaambo taviyááví umbá íma imáyáa é'a sé'a usáyaaitarain-tantaa'a kwíyómpa'a kwáyáimba póta maí'maita ónaumne suwaná tirunkó kawé'á uráíye.

³⁵ mirá uráavo Áánútuntave'a asiramái mé'a kawé'méyámbá kwémayaawe. ³⁶ Áánútuna imáyáavinkení'a é'a kwemó mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'o mayánááontave'a asiramái maí'mai'a úmae iyíyana íma tívón-kaíno. ³⁷ mindáyavena Ísu Káráisitimo kumínimba amu'maréna ména Áánútun-ai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

sáwíyan-kanaa kwáyáimba póna tíníwai íma úwoi ména tíníye.

agaimaréna siráíye. moóráva'a agaimaréna séna

³⁸ kesí kwaásigo arupí umái máyáiwai kesé aráápamai máyáimba póna inkaisénamo siyuwénamo kówína'o é'a íma aamoí umánkanaumne siráíye agaimaréna siráíye.

³⁹ mináímbá siráimbanivo kesáámá inkaisésamo auwésamo kówésamo ánásanaaon-kwaasiraanta íya éta Áánútun-aaiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáíya méta kawé'á umáíya maí'maita ónaumne.

11

Áánútun-aaiyavai áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-ankona kwaasái.

¹ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-amba maarán-ámbán-iye. Áánútu to'mayaa uráin-tantaataveta séta árai-tantaa'an-iye séta amu'maréta méta súrandeiyamo ímo awánaraunda-yantaataveta séta árai'a kwáyáíye kwésune. ² kentáá síkwá'náma Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyóntavena Áánútu séna kawé'án-owe siráíye.

³ naaóvá'á Áánútu séna kwíyómba maramá paáruwo súwana paárúwata mináíntávéta áraire kwéseta

kwéisaumne. Ímo awánáúnda-yantaapinken-tantaa'nei awánáúnda-yantaa'a Áánútu tarórunyaiye.

⁴ naaóvá'á moóráwai áwí'a Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna pói tuvú'mái agaimái Áánútumba ámakowana awaaó áwí'a Kááini kwemá toómbá áká'mai Áánútumba amúwana Épeo Áánútumo sirónteni'o úntavena Kááinimo ámakowaimba usáyaaitaraiye. Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena Áánútu ámakon-tantaa'a awánéna kawé'an-iyé séna kwembá awánéna arupí umái máyaandawai óne siráiyé. naaóvá'á Épeo pukówasa kwentávésa sésa Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyon-kwaasiman-iyé kwésewata ísámaeta kwéiyumne.

⁵ naaóvá'á moóráwai áwí'a Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena Áánútu púwivo séna kunái'maena kwíyómpa'a móankarowasa avakáá uwááesa túwómbanivo Áánútumo áíkomba íma awánaraawe. Ínókimba Áánútumo ímo kunáíkonka'a marapá'ó máyonka'a moóráwai Ínókin-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútuma aamoí ínkwáe-i'a úmae iráiyé agaimaréna siráin-aintaveta séta Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái méraiye kwésune. ⁶ Áánútunopa'o kwétewai Áánútu ména kwembó ayakáá ónááon-kwaasi kawé'á umátinkáin-aintavesa aiva'á sésa árair-aimban-iyé séna kwenópa'a kwétewe. Ímo árair-aimban-iyemo sésamo ésa íma kwenópa'a ténááowe. miráumai Áánútun-aaiyavesamo ímo áraire sésamo kwenká'ó ímo agevamáimo máyáawai Áánútu íma aamoí umátinkaniye.

⁷ naaóvá'á Áánútu Nówaamba naaémbo nonkó tuwaaténa kwaási tínkaminiye-aimba simámuwana iséna séna áraire séna non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmarena kwená aarai-iyámpóiyé kwenanáávú'maare umáyówana nonkó miwí íma nawíkaraiye. Nówaa Áánútun-aaiyavena áraire súntavena Áánútu Nówantavena séna arupí umái máyaane súwana Áánútumo marapá-kwáásímó sáwí-meyambo tímínín-aimba iséna simátímakaiye.

⁸ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna ená maramá tuwé aménaunda-marava'a kwaaó súwana áraire séna kwená maramá tuwéna ímo awánarom-barava'a Áánútumo amúpa'a kuréna ⁹ Áánútumo aménaumne siróm-barava'a koména mináíntávéna áraire séna ó'om-baravaken-kwaasigoraamba kwááyu-namba úmarena méraiye. mimbará Ááváramuntavenamo siróntemba ááninko

Áísákaante anówainko Yákóponteyavenagwara'a timénaumne siróm-barava'a Ááváramu-iyaise mésaya kwááyu-namba úmaresaya méraawe. ¹⁰ Ááváramu miráumai ména moórá-naopatavena imáyáa éna Áánútumo kwíyómpa'o to'mayaa úmakain-daopa'a asirayán-ávómbá kwaíkwai'a ínín-daopatavena imáyáa éna amumaréna méraiye.

¹¹ Ááváramu awainínkó áwí'a Séraa Áánútun-aaiyavena áraire siráiyé. Áánútu simáména séna iyámpói ankáníyone súwana árai'a kwemó sintení'a owáimán-iyé séna iyámpóimo ankánaunda-kanaa ánásaraiye séna íma imáyáa éna asirayámbá maéna ámú'a kauréna iyámpói ánkariye. ¹² miráumai Ááváramu iyámpói ankómbe anónu'mai kómpinkemba sáwíva-kwaasi aísavutantamba ónááowaiyavena kwíyómpa'o o'ó sáwíva'o kwáísanamo nompá'ó nonáámááimo sáwíva'o kwáyáintemba mirán-kwáásí uwasá íma kanaán-umai táamparaawe.

¹³ maanáúvái vímbó túwí'o agaimakáunda-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire símae kwéiyesa kwenká'á agevamái maivá kwéiyesa pukáawe. Áánútu asiramái séna mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma máyómba némpa'a kwáyowasa úwoi aái isésa aamoí ésa sésa marapátáámó máyaundaya ó'om-baravaken-kwaasiraamba umáíya sáwíyanka'a ménaumne símae kwéiyesa pukáawe. ¹⁴ mirán-áímbó kwésen-kwaasi miwítí mara-úrapa'a imáyáa kwéuwata ísaraumne. ¹⁵ miwímó tukóm-barayavesamo imáyáamo urésaraai koyauweránááon-amba kwáyomba pósa awánaraasino. ¹⁶ íma mirá ésa kwíyómpa'o usáyaaitarain-ayampa'a imáyáa uráawe. mindáyavena Áánútu aamoí éna séna kesí kwaásiman-owe séna póna miwítí maru'á to'mayaa uráiyé.

¹⁷⁻¹⁸ Áánútu Ááváramuntavena asiramái séna enááninko Áísákaampinkemba enaísavutantambo ónááowai paáronaaowe siréna naaémbe moórá-aimba áísaa umai isánáe séna enáánimbe Áísákaamba tuvú-simiyo súwana Ááváramu séna Áánútu simásiména séna enááninko Áísákaampinkemba enaísavutantamba ónááowe siráimba árai'a miráumai paárumasinkaniye séna Áísákaa mimbórá-iyámpói úwana íma tátorena áí'maena tuvuwíndayavena kwéena ¹⁹ imáyáa éna séna Áánútu kanaán-umai puwíndavinkemba usásinankaniye séna tuvuwíndayavena úwana Áánútu séna étuwaao súwana ivátuwéna ááninkomba inkamúwana puwóntenkaani'a kwéumpinkemba áíkaiye.

20 Áísákaa Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútumo naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena ááninkai Yákóponte Ísonte kwaaró'á tumátinkaraiye. 21 naaémba Yákópo anónu'mai kéné puwíndayavena kwéena tááúnka'a tátorena kivaena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútuna imáyáa mósá maréna naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena Yósépi ááninkai kwaaró'á tumátinkaraiye. 22 naaémba Yósépi anónu'mai kéné puwíndayavena kwéena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simátimena séna Áánútu kentáási kwaási Ísareri-kwaasi Ísípi-maravakemba ayú'mai ti'maena kentáási maravá'á mótinkaindara'a kesiyáántamba maimaésa máútaaro Yósépi siráiyé.

23 naaémba Mósesi anóvowi kwembá ánkaresarai awánésarai kawer-iyámpóimán-iyé sésarai Áánútun-aaiyavesarai áraire sésarai kwenká'á agevamái máyoyantavesarai Ísípi-maravaken-anon-kwaasigo iyámpóiyomba tínkantuuwaromo sirón-aintavesarai íma táátavai uyambá mináimbá karésarai Mósesimba aúpá'á ánkaryana kaumbo-kwiyómbá ánásowana minánón-kwáásigó ayáámúnko áí'maena kwená naaúmpa'a móankarowana 24 naaémba Mósesi anón-úwasa awánésa sésa Ísipivaken-anon-kwaasigo ayáámúnko ááninkoman-iyé kwésuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena mirámó sun-áimbá ánaemba umátimena séna kemá íma kwenáánimba úne siráiyé. 25 Ísipivaken-kwaasi sáwívar-oisamba marésa sáwí'o kwéontavesa aamoí kwéumba Mósesi ááémo ánásanin-tantaatavena íma arááíma kwétowana séna umbai-yántáá'ó siménááombo éna kanaán-iyé séna Áánútuna kwaási kwená kwaási póna máyón-ayampa'a koména 26 imáyáa éna séna Áánútu kentááyávéna tiráníwaine séna usásinankaraiwaina mayái mayánaunda póna umbai-yántáá'ó kempá'ó tínimba minánkó Ísípi-kwaasiti sáwívar-oisamba mayánaunda-ankomba usáyaaitaraiye séna Áánútuma kawé'-mékýmámbá simíníye-imayaa éna mirá uráiyé.

27 naaémba Mósesi Ísípi-marava'a tuwé'a kónaumne sirónka'a anón-kwaasi áwáá'a áúwana Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena kwenáároi íma inkaiséna úwoi kówéna Áánútumba íma túrandei awánarowaimba imáyáavinkemba awánarontavena úwoi kóuraiye. 28 naaémba Ísípiwa'a Áánútuna kwayó'nákó kwiyómpakewai moórá-mora-naumpimpakemba aivar-iyámpói tínkamindayavena

kwéuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Ísareri-kwaasiti aivar-iyámpói íma tínkaminkwae séna Ísareri-kwaasiyavena póí tuvuké'a ááto-taira'a naaemá pé'mare'a mimpói kemá naaró súwasa mirá uráawe. mindáyavesa áwí'a tésa páásova-tanone siráamba mindá tiyótaasa-tanone siráawe.

²⁹ naaémba Ísípi-marava'a Ísareri-kwaasi tuwésa tésa anón-donko áwí'a naae-nóné supa'á tésa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena mindónkó tuwínkaa'a úwasa nonáámááiravamba táatowasa Ísípiwakenkwaasi kwa'maésa tésa mindómpimbá tuwaná mindónkó kunátawisena minkwáásí tínkantasaraiye.

³⁰ naaémba Ísareri-kwaasi sésa Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuweta mimbáravá'á koménae sésa kumbá Áánútu mirán-oro sirómba áraire siróntavesa mindáo'a óntandeimo ii'o úmakopa'a kókuyauku uwááesa tóyo eemesa ava'moraéra'a mirá ésa avakaetégomba komirá uwaná kweyáárika'a miní'á tawísímaena marapá'á kumúwasa Yéríko-kwaasi tínkantuwesa koméraawe. ³¹ Ísareri-kwaasi Yéríko-naopa'a íma kurónka'a kae'nárai ti'márówasarai mindáo'pa'a kotivúntamai awánayae sésarai kuyambá moórá-ininko áwí'a Áré'api eénánká'á nááún-ininkona naaúmpa'a kuyaná Áánútun-aaiyavena áraire séna minkáé'nárai aúpá'á tiyuwówasarai tirááiyé. Ísareri-kwaasi Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuwe'a koménae sésa kurónka'a Yéríko-kwaasi Áánútun-aaiyavesa íma áraire sirówai tínkamesa Áré'api Áánútun-aaiyavena áraire sirón-inimba íma inkánkaawe.

³² amáparawai tááimo agáyáanda ayáátáár-aimba imbá pó'a amáparawai táái íma agayánaumne. miwí túwí'a Kítíyono úwana Péréke úwana Sámúsoni úwana Yépeta úwana Tévíti úwana Sámúwéri úwasa Áánútun-aai simátímakowaiye miráumai-kwaasi ésa ³³ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa pósa miwívínkémbá évakarawai namuro-kwáásí usáyaaitesa arupí umái miwítí kwaásira'a kárakwiyesa Áánútumo asiramáimo séna mirámó ónaumnemo siróntemba umái máyówana Áánútu aváár-iyántóika'a awáá urówana íma vówasa mésa ³⁴ miwívínkémbá évakarawai anóni'a pisíntukowasa miwítí namuro-kwáásí tínkamonaé suwaná Áánútu tiyótinkowasa kawé'á umái mésa íma asiramái máyówana Áánútu asiramátinkowasa mésa miwítí namuro-kwáásí tínkantuwesa méraawe. ³⁵ évakar-inimba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái

máyontavena miwí timááraamo pukómpinkemba Áánútu usásintinkaraiye.

namuro-kwáásí évakarawai tátoresá sésa Áánútumbo tínaaembo umámiyataamo éta íya tínkameta étinkanaumpo Áánútumbo tínaaembo ímo umámiyataamo éta tínkamonaumne suwasá Áánútumba íma sínaaemba umámenaumne sésa imáyáa ésa púwónana Áánútu súwa'naa ínata kwíyómpata mai'maita ónaumne suwasá tí'a úni'a umátínkówasa pukáawe. ³⁶ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa miwítí namuro-kwáásí évakarawaiyavesa tuwíráái sésa tínkambae kwéiyesa évaka'a tíyayaanka'a asááumai tí'maesa ándáva'a mágwétiyuwesa ³⁷ évakarawai óntandei tínkamuwasa púwúwasa évaka'a maánkáára'nei taasa'naasá kwéumasuwesa évaka'a taánasatanei túvimba aira'naará kwéuwasa kwévuuwasa évakarawai íma kawer-únánkwátói urésa sipisípi-ayau-unankwatoi uwasá évaka'a méme-ayau-unankwatoi urésa íma kawe'-náúmpimpá'á kwégwaesa úwoivimpa'a kogwáísagwai ésa íma toómbá makówasa sáwí'a umátinkesa umbai-yántáári'a umátinkesa ³⁸ kawe-kwáásí-í'a umái máyóntavesa tí'mátuwowasa kówésa kwaásimo ímo máyópa'a kwénaesa omápa'a mésa maipíné muri-áivíné kwaésa miráumai mésa kawe-kwáásímá pósa sáwí'ó umátínkówaivimba íma máúmba keyáára'a maémáéwe.

³⁹ mirán-kwáásí Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu séna kawe'án-owe siráivo marapá'á máyónka'a Áánútumo mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma awánowana ⁴⁰ Áánútu miwíyávéna amu'maráaro séna naaémbo keséyaamo ménaaonkwaasiyavena imáyáa éna kawer-ámbá kentááwé miwíyé kasenkuí'a umásinkanin-anta kwisínkaraiye. mindáyavesa marapá'ó máyónka'a íma awánaraawe.

12

Áánútu kentáásivowai-i'a kwéin-kwasai.

¹ miwí miráumai máyómbanivo kesáá maaráyá ónaumne. miwí Áánútun-aaiyavesa áraire siráawai torupamáimo máyómpimbo kesáá avumpinkáántá máyaunasaraanta Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyón-amba kwéagaraasinkaawata mindáyaveta umbai-yántáá'á ivátuweta kentáámó sáwí-imayaaomo tátokaimba ivátuweta kwaásimo isaaisésaraambo kwégwesaraambo mimbórá-imáyáámó kwégwaraantemba Áánútumo agaráásínkarain-ampata íma sívón-káínata asiramáiya kónaumne. ² kwaásimo

isaaisésaraambo kwégwesaraambo ayááiv'ó kwáyáim-beyantavesamo imáyáamo ontembá Ísuntavetaawe su'mai imáyáaya onó. Ísu imáyáaya símakaisata Áánútun-aaiyaveta áraireya kwésunanaya imáyáaya kwésimimba póta Áánútuweya aráápamai maí'maita úmaeta iyónaundayaawe. Ísu naaémbo arunkó aamoí ínín-imagaa éna póna taaira'ó puwínintavena íma a'áo séna taaira'ó púwón-antavesamo tigeayávésa kwéomba íma imáyáa éna póna Áánútu kawáá uráiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á máyáiyé.

³ Ísuntave'a imáyáa oró. marapá'ó máyonka'o sáwí-kwaasi sáwí'o umánkáva'o iyúwanamo asiramáímo maimaénamo iráimba imáyáa é'a íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a asiramái máéro. ⁴ sáwí-yantaatave'a kárákwimae'a kwéiyé'a asiramái máyáampinkemba íma tínkamowa'a pukáawe. ⁵⁻⁶ Áánútu asiramátinkanintavena séna kesiyáámumbaare kesáánimbaare ísáaro súwana agaimaréna siráin-aimba imáyáa oró. maarán-áimbá séna

Ísóigo arumbá tímakaiwai arupí kwéumatinkena kesáánimba owémó kwésiwaiyavena kesáái isáígwáe séna kwétinkamiye. mindáyavai kesááninkoo Ísóigo arupí umánkáimba íma úwoisan-tantaa'an iyé-ímáyáa éma sáwí'o uráanda asiramái simámakaimba enarunkó íma sáwí'a íno

agaimaréna siráiyé. ⁷ umbai-yántáá'ó kentópa'o kwétimba Áánútu kawé'á kwéumatinkena kwená iyámpói owaná póna mirá kwéumatinkaiye. amápar-iyampói kawé'á ónááontavesa miwí tinóvowi arupí kwéumatinkaawe.

⁸ Áánútu amápa'a kwená iyámpói umbai-yántáápínkémbá arupí kwéumatinkaimba umbai-yántáá'ó kwáyáiwai Áánútuna iyámpóin-ovo umbai-yántáá'ó ímo kwáyáiwai ó'owiti iyámpóin-owe. ⁹ moóra-ainkwar'a súnda ísáaro. marapákén-késívóisaiya arupí umásínkaraawata miwí táái iséta miráumai kwíyómpaken-kentaasivo áái iséta kawé'á umái méta minánón-áimbá miráyá onó. ¹⁰ sáwíyan-kanaa marapákén-késívóisaiya miwítí imáyáavinkemba arupí umásínkáantaanivo Áánútu kawé'á umátinkanee séna kaweré su'maiya umáiyá ménaundayavenaya kwemó kawé'ó umáímo máyáintemba miráyá ónaundayavenaya arupíya kwéumasinkaiye. ¹¹ arupí kwéumasinkaindarata sirunkó umbái kwétainata íya aamoí éta naaémba minúmbái-yántáákó kawé'á umásinkaindarata minúmbái-yántáákóná anondá paru umái kawé'á umái ménaumne.

mirám-baaran-oro siráin-kwasai.

¹² miráumai kárákwiye'a tiyáántán-kwimai mé'a ¹³ arupí-amba imáyáa umái kwáráaro. keinárawapinkemba évakarawai tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kawe'a umái mé'a arupí-amba kwáráaro.

¹⁴ tiyáántán-kwimai amáparawaiye paru umái máero. ímo kaweré su'mai umáimo máyáawai Ísóigomba íma awánanaaovo kaweré su'mai umái máero. ¹⁵ keinárawapinkemba évakarawai Áánútu úwoi kwétuwa'naa-iwaimba auwáúnavo sé'a kárákwiyo. keinárawapinkemba évakarawai tirunkó sáwí'a índarakemba misáwí-ímáyááo amápa-kwaasivimba kóyáwé iváinivo kárákwiyo. ¹⁶ sáwí-yantaatave'a tirááiyave'a ováinivo kárákwiyo. naaóvá'á moórawai áwí'a Íso Áánútuntavena íma imáyáa éna sáwí'o uráintemba keinárawapinkemba évakarawai mirá ováinivo kárákwiyo. kwemá Áánútuntavena íma imáyáa kwéuwaimba moórá-tawai áái kwéankowana ávákontavena séna ená toómbá nasímínana mintónkóná anondá emá aivar-iyámpói aúrénana kenkáisivowa kawe-kwááror'á tumánkaniye séna ¹⁷ ména naaémba moórá-ímayaa éna kesivo kawe-kwááror'á tumásinkajinkwae séna anón-ivi'a tówana avowámá ávákomba kawe-kwááror'á tumánkena póna kwembá íma tumánkowana ááemo sáwí'o uráin-tantaako avowámá kawe-kwááror'á tumánkanin-amba itáraiye. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí'á ováinivo kárákwiyo.

¹⁸ naaóvá'á Ísareri-kwaasi Sáínai-omar-andampa'a komáyówana anón-irama kwégena tinepái kwégowasa uwaná anómba túnkuwana anón-unda torówana ¹⁹⁻²⁰ uwíremba anónka'a aú'mai iyúwana aaigówé su'mai séna kwaásiye póíye maanómáká'ó tíya'o é'a óntandei tínkamiyasa puwónááowe súwasa mináímbó ísón-kwaasi táátavesa ésa sésa ókwara'a moórá-aimba íma sínata isánáe sésa táátavesa ésa ²¹ awánon-tantaa'a anómba táátavesa uwaná Mósesi séna sááte kéné siyántámbá taráíye siráíye. naaóvá'á Ísareri-kwaasi mirán-tántáá'á koawánaraavo keinárawa'a mirán-tántáá'á íma kogwéawanaawe.

²² íma mirá é'a Áánútunopa'o tiráamba maaráání'a kwéowe. moórá-omako áwí'a Sáíyono-omapa'a té'a Áánútu asirayánkwáráwáiná naaópa'a té'a kwíyómpa'a aúna-nao'a Yérúsaremu-naokaan-daopa'a té'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'o sáwíva'o torupamáimo mésamo Áánútu áwí'o mósá marésamo aamoí kwéopa'a té'a ²³ aiva'ó Áánútunopa'o tésamo kwená kwaási-i'a umái máyáapa'a tiráawe. kwíyómpa'a aúváivimba miwí túwí'a agaimakáíye. Áánútu amáparawai miwímó máyáawaina ááintavena tísaa

íníwainopa'a té'a marapá'ó arupí umáímo máyówanamo Áánútumo kasenkuí'o umátínkaraiwai kwíyómpa'a miwí timantómbó máyáapa'a té'a ²⁴ Ísunopa'a Áánútu aúna-aimbo simáímo tarúmakaimba kwéagaraasinkaiwainopa'a tiráawe. naaóvá'á Kááini ávákomba Épeomba tuvuwúwana puwúwana kwená naaemá kumúwana mindáyavena anondá sáwí-meyamba amínkwáe siráimbanivo Ísuna naaemó kunkáimba kwaási kawe'á kwéumatinkaimba kwenópa'a tiráawe.

²⁵ Áánútu keinárawatavenamo aaimó sínda-aimba íma araisé'a kárákwiyoro. naaóvá'á Mósesi marapá'á ména Áánútun-aii simátimuwasa arááiraawai sáwí-meyamba mairáawe. miráumaimo kwíyómpakewaimo simátiminda-aintaamo araisénááowai árai'a sáwí-meyamba mayánááovo kárákwiyoro. ²⁶ naaóvá'á Áánútu Sáínai-omapinkemba aai súwana anóm-barima taráimbanivo ívé'a asiramái séna moórá-kanaa tínimba ókwara'a anóm-barima taaó senaná kwíyónkowe maraówé anóm-barima táníye siráíye. ²⁷ ókwara'a anóm-barima taaó sénaumnemo siráin-ainkona ááimba maarán-íye. marímo tánín-tantaa'a naaóvá'ó tarórrurain-tantaa'a póna ánásanivo maríma ímo kanaán-umai táinda-yantaa'a kwaíkwai'a íníye.

²⁸ miráumai marímo tánimba Áánútu kentáará'á kárákwiraimba póna íya siyuwánimba póta sirunkó kawe'á ínata aamoí éta kwentávéta éta kwenáwí'a mósá maréta kwená imáyáa mósá maráandayavenaya aamoí íníye. ²⁹ kankambó aú'maimo iravímbó agaisúwáantemba Áánútu mirá ínata póta kwená imáyáa mósá maréta ménaumne.

13

Áánútu aamoí ínkwáe-i'a oro siráin-kwasai.

¹ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai Áánútuna akúni'a umái máyáamba pó'a moórá-morawaivimba kentirumbá kwétimé'a íma ivátuwaaro. ² namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá kwétimé'a íma ivá'á tiyúwáaro. évakarawaimo mirámó uráamba íma marapá-kwáási kawe'á umátínkaraavo kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mirá umátínkaraavo íma kwíyómpakewai owé-ímáyáá uráavo marapákén-kwáási owé-ímáyáá uráawe. mindáyave'a namu-kwaasí túwa'naa oro. ³ Áánútuna kwaásivinkemba kwená kwaási onkákémbá évakarawai tí'maesa ándáva'a mótínkáamba miwísé ándáraamba umái maémáyáambanivo mindáyave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. umbai-yántáá'á miwívímbá kwáyáin-kwaasi keinárawapinkwara'a miráumai umbai-yántáákáámbá kwáyáiwain-ovo imáyáa é'a túwa'naa oro.

4 aaraimó kwaaimó máyáawasa kwaaimó aaraimó máyáawasa kwéon-amba kawer-ámbán-ivo aaraí íma sáwí-anka'a nááówasa kwaai íma sáwí-anka'a nááówasa miráumai máyáavo aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma oró. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timíniye.

5-6 Áánútu séna
 íma tiyuwé'a túwa'naa ónaumne
 mináimbá siráintaveta asiramái méta séta
 Ísóigo kwésuwa'naa-imba pó'a kwaásimo
 sáwí'o umásinkaiyamba íma sáa'a kániye
 séna Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna siráimba pó'a
 óntantave'a íma anón-imayaa é'a mirán-tántáákó kembá
 tátoraina'a sáwí'a iyáváinivo makáan-tantaatave'a sé'a
 mindá kanaán-iyé seró.

7 ááema kentí anón-kwaasi Áánútun-aaí
 simátímakaawaiyave'a imáyáa oró. miwímó máyón-
 aaine pukáan-aaine imáyáa é'a Áánútuwemo aráápamaimo
 maémáéntemba mirá oró. ⁸ Ísu Káráísiti naaóvá'ó uráintene
 minká'ó mirá uráintene ivékwará'a mirá kwéintene
 naaénkwará'a mirámó ínintene. mindáyave'a ⁹ toómbá
 aambá áumbakaan-amba kwaránááomba íma túwa'naa ínivo
 Áánútu úwoi súwa'naa umáíya kwéasiramásinkaivo ó'on-
 o'om-bonor-aimba kampa'-mónór-áimbá isé'a kwaráavainivo
 kárakwiyo.

¹⁰ Ísu Káráísitimo puwénamo kwenáúmo Áánútumbo
 ámakaintavenaya kwésuwa'naa-imbanivo mono-náúmpá'ó
 mono'-máyaí-kwáásímó póimo tuvú'máimo Áánútumbo
 ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé. ¹¹ aiva-
 mónó-káwáánákó kwaási sáwí'o uráantavena póí tuvukéna
 naaemá umaéna Áánútuna aoka'-náúmpá'á iréna
 mindááémá tuvimpín-úmáráísasa mimpóí mindáókona
 aaumépa'a íma nésa agaisukáawe.

¹² miráumai Ísu Káráísiti kentááyávéna imáyáa éna
 sáwí-imayaa maitiyuwánaumne séna íma a'áo súwasa
 áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana
 puwúwana kwená naaemá kunkáiyé. mirámó uráimba
 póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-kwaasi íma kanaán-
 umai kwétuwa'naa-ivo kentáá kwésuwa'naa-iyé. ¹³ Ísumba
 áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana
 pukáimba miráumai mono'-náúmpá'ó póimo tuvú'máimo
 Áánútumbo ámén-amba tuwáúnasaya kwembó simáimo
 sáwí'o umánkaraantemba kentáágwará'á simái sáwí'a
 umásínkáamba póta íya kwentá auwánaumne. ¹⁴ marapá'ó
 kwaikwai'o ínín-dao'a íma kwáyáintaveta kwíyómpa'o

maí'maitaamo ónaunda-naopata imáyáaya éta póta íya kwentá auwánaumne.

¹⁵ Áánútumbo póimo áméntemba Ísu Káráisiti kentááyávénawe séna pukáintaveta Áánútuna kwaási úne súndawaiya aamoí umánkamae kwéiyeta kwenáwí'a mósá maréta íya túwáano. ¹⁶ kawé'á umátinketa túwa'naa eta íyaamo túwáandayavena Áánútu aamoí íniye.

¹⁷ kentí anón-kwaasi táái isé'a kwésentemba mirán-oro. keinárawaka'a kawé'á umái kárákwimae kwéiyesa naaémba Áánútumba mimbáyáiyávé'a simámenaaowe. miwí tááimo isámaimo kawé'ó íyasamo ésa aamoí íya'a mindáyave'a kawé'á umái ménaaowe. miwí tááimo ímo isámaimo kawé'ó íyasamo ésa miwítí mayái umbaí táina'a mindáyave'a íma kawé'á umái ménaaowe.

¹⁸ imáyáa éta kentáásirumpinta íma aai kwáyáísata amápa-tantaataveta arupíya ónáeya kwésumpo kentááyávé'a Áánútumpa'a námúnaa símae íyóro. ¹⁹ asiramái simátíme'a sé'a ókwara'a kentópa'a sáwiyanka'a kónaunda-amba Áánútu paárinintave'a námúnaa seró sune.

námúnaa siráin-kwasai.

²⁰ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááinko éna Ísóigo Ísu pukáimpinkemba usásinankarowana puwúwanamo kwená naaemó kunkáintavena póna simái tarúmakaín-aimba kwaíkwai'a ínana sipisípira'o kárákwiraiwaimo intembá Ísóigo Ísu kentáará'á kwégarakwiyiye. ²¹ Áánútuna imáyáavinkení'a ónááontavena Áánútu asirayámbá timíníntave'a námúnaa kwésune. Áánútu kentáásirumpinta mayái kwémayaimba Ísu Káráisitina asirayándéi kwembó arááimo taim-báyái Áánútu mayáníntave'a námúnaa kwésune. Ísu Káráísiti áwí'a aasiyaasi anómba kwaíkwai'a kwéimba áraír-aimba intávé'a námúnaa kwésune.

²² kesí kwaásiyono. asiramái simátíme'a sé'a asiramátinkanaundayave'a maanáúvámá agaimái timúnda íma ayáátáár-aimban-ivo kwempa'á mé'a ísáaro. ²³ moórá-aimba ísáaro. moóráwaj áwí'a Tímóti ándávakemba kwéayurankaamba póna ááémo tína'o é'a kentópa'o kóndara'a áí'mae'a kónaumne.

²⁴ kentí anón-kwaasiyavetaawe Áánútuna kwaási amáparawaiyavetaawe simátíme'a sé'a kawé'á umái máero kwésune. Áánútuna kwaási Ítári-maravakewai simátimesa sésa kawé'á umái máero kwésewe.

²⁵ Áánútu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kesáái ánásaiye.

Yémési

Ísu kwíyómpa'a irówana Yémési Ísun-áváko póna Yérúsaremuva'a ména Ísóigona kwaásira'a kárákwiraiwai moórá-kwaai aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwéguwai agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Yémési maanáúváímá agaimái timúne. Áánútuna mayáiyé Ísu Káráisitina mayáiyé kwémayaundawai maanáúváímá agaimái kwétimumpo Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tisaavutantambo uráawai ó'on-o'om-barava'a kóyáwé umái máyáawai ísáaro.

asiramátínkáin-kwasai.

² kesí kwaásiyono. umbai-yántáá'á ó'on-o'on-tantaa'a kentópa'a kwétivo tirumbá etóyóí umái máéro. ³ umbai-yántáá'á kentópa'a kwétimba Ísóigo Ísuwe aráápamaimo mé'o ímo auwé'o é'a asiramái ménaaowe. mindáyave'a ísaraamba póna umbai-yántáá'á kentópa'a kwétivo tirumbá etóyóí umái máéro. ⁴ asiramái maí'mai'a úmae iyíyana íma tívón-káína'a mirán-káwér-ímáyáá úmae kwéiyiyana Áánútuna kawé-tántáátávéna íma táái tinkániye. ⁵ kawer-ímáyáá mayánáe síyawai Áánútumpa'o áísaa íyanamo éna timíníye. Áánútu nóintavera kwésisaaoo íma séna íma tátorainda úwoi timíníye. ⁶ Áánútumpa'o áísaa íyamba íma kaer-ímáyáá é'a úwoi kesáái isániye seró. kaumbo-káér-ímayaamo tokáiyawaimo ésa kavóná-kwaasima pósa avumpin-kwáásímá mésa kogwaétuwe tagwaétuwe-kwaasiraamban-owe. ⁷⁻⁸ mirámó owáímá kaumbo-káér-ímayaa ésa íma mimbórá-ímáyáá umái kwarésa kawé'-má'yái kwémayaavo sáwí-ímayaa kwarésa mirámó kwéowaima Áánútumpa'o áísaa íyan-tantaa'a simíníye-ímayaan-ovo.

óísaniyaain-kwaasiye óísankwara-kwaasiyei kwaasái.

⁹ óísaniyaain-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa árairemo kwésewanamo imbá Áánútu séna kesí kwaásiman-owe kwésimbanivo tirunkó kawé'á kwéivo ¹⁰ óísankwara-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa árairemo kwésewanamo imbá Áánútu séna kentí óísamba íma aiva-tántáá'án-iyé kwésimbanivo miwígwárá'á tirunkó kawé'á kwéiye. konaarirí-yántáá'ó moigwáán-arambo kwénamo avurankambó tintenkáámbá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mirá umái ánásanaaowe. ¹¹ aaváúmá

iyéna aa'á kaisaná moigwáán-arambo aáyánkénamo minkáwé-tántáá'ó avurankambó tintembá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mayáímá kwémayaamba miráumai ánásanaaowe.

sáwí-imayaamo kentópa'o tína'o a'áomo sénááon-kwasai.

¹² Ísu Káraístin-aaiyavesamo árairemo kwésewanamo imbá miwíwá'ó sáwí'o íi-yántáá'ó tínimbo ésa a'áomo síyanamo éna tirunkó kawé'á íníye. miráumai asiramái maí'mai'o íyanamo éna Áánútu timénaumne siráin-tantaa'a timíníye. ááéma Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi aúnáí'a umái maí'mai'a ónááowe siráintemba mirá umátinkaniye. ¹³ sáwí'o íi-yántáá'ó kentópa'o tína'o sáwí'a ónaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa símakaiye sevó. Áánútu íma sáwí'a íi-ímáyáá tiména íma kwená imáyáavinkemba sáwí-imayaa tavisimái mémaraniye. ¹⁴ kentáá sáwí-imayaayavena sinkáinda misáwí-ímáyáágó kentáá tavisínata kwégwaraananaya ¹⁵ misáwí-ímáyáágó tatorainata sáwíta ónaumne. sáwítaamo úmaeta kwéiyonanayaamo éna misáwí-ímáyáágóná anondá máyaundawaina ááimba Áánútuna némpa'a ménaundayaaniye. mindáyave'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa kwésimiye sénááovo imáyáa umái kawé'á oró.

¹⁶ kesí kwaásiyono. mindáyave'a kampar-áintávái áraire seváínivo kawé'á umái ísáaro. ¹⁷ amápa'a árai-tantaa kawé-tántáá'á kentáásópata kentáásivoma Áánútunopakemba kwégumiye. aaváúmá kwíyómba o'á úmakowana aaváúmá kumpékéna usaréna kwéivo Áánútu íma mirá kwéena aasiyaasí sáma kamásinkena íma ó'on-o'on-imayaa kwéiye. ¹⁸ Áánútu kwená imáyáa kwégwarena árair-aimba kwésimasimenaya mináráír-áintávéna aúná-kwaasiraanta kwéumasinkaisata aiva'á kwená kwaási-ita uráanasaya naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe.

Áánútun-aai isésa mirámó kwéon-kwasai.

¹⁹ kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi ísáaro. Áánútun-aai ísámai kawer-é'a imáyáa uré'a aaí sé'a íma ááéma áwáá'a sé'a oró. ²⁰ áwáá'o kwésen-amba Áánútuna kawer-ámpá'á íma áwáá'a kwésen-ambaniye. ²¹ mindáyave'a sáwí-imayaaneimo sáwí'o kwéon-tantaa'a tuwé'a umaé kumé'a Áánútun-aai tirumpimbó makáin-aimba ísámai kawer-íyana mináínkó kawer-ámpá'á métinkaniye.

²² Áánútun-aai tááre su'mai isé'o Áánútun-aai isáúnda á'a kwéisaumne sé'o é'a kesávái kampa'á kwésevo Áánútun-aai

íma tááre su'mai isé'a kwemó siráintemba oró. ²³ Áánútun-
 aai isésa kwemó siráintemba íma kwéiyawai ²⁴ non-
 kwaaúmpímbá tóí'a awánasuwesa kówasa mirámó ombá
 ááema kwétuwinkagwimba mirámó owái Áánútun-
 aai isésa kwemó siráintemba mirá íma kwéowe. ²⁵ Áánútun-
 aai kasenku-áínkó póna mináínkó sáwí-imayaagomo
 tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútun-
 aai isésa kwemó siráintemba kwéiyawai isésa íma tuwinkáinda mirá úmaesa
 kwéiyiyana mináínkó tirumpimbá kawe'á umátinkaniye.

²⁶ mono-kwáásímá úne sembánivo kwésen-ainka'o
 ímo kárakwiyombo ésa kesávái-ímáyáágómbá kampa'á
 kwésimauwesa tóikakene su'mai sésa mono-kwáásímá úne
 kwésewe. ²⁷ ketor-íninkaré megusaa-iyámpóíraré umbai-
 yántáá'ó kwáyáiwairare kárakwiyesa marapá-kwáásítí sáwí-
 ampa'a tínaemba kwéumasuwaawai Áánútun-
 aai isámai kawer-ésa Áánútu kentáásivo aúranka'a árai'-mono-kwaasi
 mésa Áánútun-arááíye su'mai kwégwaraawe.

2

amáparawai mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Ísógo Ísu Káráísti ó'oran-aimba
 kwáyáiwain-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái
 máyáavo túwí'o kwáyáinda-kwaasi kawe'á umátinke'a
 túwí'o ímo kwáyáinda-kwaasi tínaemba umátímémba mindá
 sáwí'a kwéovo ²⁻³ kárakwiyoro. torupamáímo máyáampimbo
 moóráwaimo óísankwara-kwaasi éna kawer-únánkwátóí
 úmae tisanamó óísaniyaain-kwaasi éna sáwí-unankwatoí
 úmae tisa'ó kawer-únánkwátóigwarawaintave'a suwóká'á
 tamaiyó sé'o sáwí-unankwatoigwarawaintave'o nénka'a
 maiyómó kwéseмба mindá sáwí'a kwéowe. ⁴ mirámó
 sembá keinárawapinkemba évakarawai túma maimaé iyé'a
 évakarawai simái sáwí'a é'a sáwí-imayaanei taaínkaa'a
 kwéowe.

⁵ kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi isáaro.
 marapá'á máyáan-kwaasi óísaniyaain-kwaasi tuwánésa sésa
 úwoi-kwaasiman-owe kwésevo Áánútu óísaniyaain-kwaasi
 kwesé aráápamái asiramái máyáan-kwaasi tuwánéna séna
 kesí kwaásiman-owe kwésiye. ááema Áánútu séna tirumbá
 kwésimen-kwaasi kwégawaa úndava'a ménaaowe siráimba
⁶ óísaniyaain-kwaasiyavena mirá siráimba pó'a móruna
 tiyúwáavo. óísankwara-kwaasi túma íma maimaé iyóro.
 óísankwara-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátinkesa aaimá
 kwésimatinkesa ⁷ Ísu Káráísiti áwí'a usáyaaítarain-awí'a
 kentí anóndako áwí'a simái sáwí'a kwéumankaamba pó'a
 miwí túma maimaé iyóvo.

⁸ Áánútun-*aai* aúvávímbe agaimaréna séna esávái-ímáyáámó óndantemba ó'owiti imáyáagwara'a uwó siráimba pó'a minkáwér-ámáámbo asirayán-ámáámbo kwaré'o é'a kawé'á ónááombanivo ⁹ óísankwara-kwaasi túmo maimaé iyé'o óísaniyaain-kwaasi móruna tiyuwé'o é'a sáwí'a ónááowe. mirámó é'o é'a kawer-ámáámbo araaisiyana Áánútu aaimá simátinkaniye. ¹⁰ amápar-amaambo kwarésamo moórá-amaambo araaisiyambo éna aaimá simátinkena séna amápar-amaankomba arááiséwaimanowe síníye. ¹¹ Áánútu séna íma aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá oró séna moórá-ainkwara'a séna íma kwaási tínkamiyasa púwóro siráíye. ímo aarai-úmóyámbó kwaai-úmóyámbó ombánivo kwaási tínkamiyasa puwónááomba ámáánkomba kwéaraaisewe.

¹² Áánútun-*aai* kasenku-áínkó póna mináínkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútu kwenáái kwáráawaiye arááiséwaiye tuwánéna tísaa ínimba pó'a imáyáa é'a kentóikare kentúrare kárákwiyoro. ¹³ Áánútu aaivimbá maitínkáíndara'a tirumbó ímo umátínkaraawai Áánútu kwenarunkwárá'á íma umátinkaniye. Áánútu aaivimbá matínkáíndara'a tirumbó umátínkaraawai íma táá'a kwégainana Áánútu aruntavái umátinkaniye.

Ísun-aaiyavesa áraire sésa kawé'-má'yái mayáan-kwasai.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo kawé'-má'yáímó kwémaesamo ésa miwí táái úwoi tóikaken-aimba kwésewe. mináímbá tóikakene su'mai kwéseмба póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹⁵ Áánútuna kwaásivinkembo moóráwaimo ménamo unáánkwátóíye toóné ímo makáíndawaintave'o ¹⁶ keinárawa'o sé'o toómbá nenaná ámú'a váinama unáánkwátóí ane'á márénana koko'á inama kwaaó sé'o toómbó unáánkwátóímo ímo amé'o é'a kentáái úwoi tóikaken-aimba sénááowe. ¹⁷ mindáyave'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwése'anivo ímo kawé'-má'yáímó kwémayaambo é'a áraire sen-áímbá tóikakene su'mai kwésevo tirunkakémbá íma kwésewe.

¹⁸ évakarawaimo sésamo Áánútun-aaiyave'a áraire kwésunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwésewasamo évakarawaimo sésamo kawé'-má'yái kwémayaunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwéseмба kemá Yémési sé'a Áánútun-aaiyave'a áraire sembánivo kawé'-má'yái íma kwémayaamba pó'a Áánútuna kwaásiya'o íma tuwánáúmne.

kemá kawé'-má'yái kwémayaunda suwáné'a sé'a Áánútun-aaiyavai áraire kwéseene sénááowe kemá Yémési sune. ¹⁹ Áánútu kímborawai má'yáye kwése'o árairemo kwéseмба kawer-áímbá kwéseманиво miráwé su'mai kwéseмба Áánútu kawer-ámpá'á íma métinkaniye. Sáátáánigona kwayó'nárawa'o mináímbó kwéseмба tiyántámbá kwétaisasa kwéseмба póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ²⁰ íma kawer-ímáyáágwárá-kwáásín-owe. Ísun-aaiyave'a áraire kwése'o kwéomba íma kawé'-má'yái kwémayaamba úwoima aaimá kwéseмба pó'a simáímo agaráátinkaanda ísáaro. ²¹ naaóv'á kentáá síkwá'náma Ááváramu Áánútu simámakaini'a índayavena ááninko áwí'a Áísákaamba óntan-taareira'a mósá ánkarena tuvuwíniye úwana Áánútu séna a'áo siráíye. Ááváramu mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái má'yáne siráíye. ²² Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire kwéseña íma miráwé su'mai uráivo simámakaintemba uráimba Áánútun-aaiyavena asiramái áraire siráimba á'a ísaraawe. ²³ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaanemo siráimba mináínkóná ááimba Ááváramu Áísákaamba tuvuwindavena uráinka'a avora'á paáruraiye. naaémба Ááváramuntavesa sésa Áánútuna kwaásiman-iye siráawe. ²⁴ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kawé'-má'yái kwémayaawaiyavena Áánútu séna arupí umái má'yáawe kwésivo Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawé'-má'yái kwémayaiyawaiyavena Áánútu séna arupí umái má'yáawe íma síníye. mináímbá ívé'a kwéisaawe.

²⁵ Áánútun-aai aúváivimba naaóv'á agaimaréna moórá-ininko eénánká'á nááún-ininko áwí'a Áré'api ó'onkaa-ininkona kwaasái siráíye. Yósúwa maramá aúp'á koawánaakaiyo séna ti'marówasarai minínínkóná naaúmpa'a tuyaná mindárai táái iséna áraire séna kwenamááraa tínkamovo séna moórá-ampa'a agaráátinkowasarai kóuraaiye. minínínkó mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái má'yáin-inimban-iye siráíye. ²⁶ timambá kówisasamo kwaásimo púwóntemba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawé'-má'yái kwémayaawai miraráán-umai íma tirunkakémbá áraire kwésevo tóikakemba kwésewe.

3

tói-kawaan-oro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútuna mayái agaráátinkaiyam-bayai íma sáwívarawai mayánááovo moórá-morawai mayánááowe. agaráátinkai-mayaiya kwémayaundawaiya Áánútu asiramáíya kwésisaa índarakemba úwoi-kwaasi miwítí mayáíyávéna úwoisamba tísaa íníye. mindáyave'a íma sáwívarawai sé'a agaráátinkai-mayai mayánáe sénááowe. ² amáparawaiya évaka-tantaa'a sáwíta kwéundayaawe. tói-kawaan-esa kawer-áiné su'mai kwésewai árai'a kawe-kwáási mésa túra'a amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyowe.

³ moórá-aimba imáyáa oro. anóm-poi áwí'a ósimba kwaási kentí imáyáaomo kwín-ámpá'ó kónáesamo ombá óipimba ákí-asirayan-tamayo'a ááranksa évarevar-ayaira'a ándáma aríkwímai tiyáámpimba tokésa kentí imáyáaomo kwín-ámpá'á moórá-ayampar-anda tavisewaná minánóm-póimá kwégwiye. ⁴ nompí-sípígwará'á imáyáa oro. mindá anón-tantaa'a isaná úndágoma améntámai ópa'a tuwánáe kwéisananivo avúsúmaenamo nááín-tamayo'a íma anón-tamayo'an-ivo sáwíyan-tamayo'a kwemó kónáe sipa'á mintámáyó'á kwántáísana minánó-sípígó kwégwiye. ⁵ maarágwará'á imáyáa oro. kwaásiya anón-tantaa'a únanaya sóikoma sáwíyan-tantaako sáwívar-aimba kwéseña súyaama maimaéna kwéiyimba imáyáa oro.

aiva'á sáwíyan-irama karéna kámaena anón-umi'a kwégautaapaye. ⁶ iramó kámae kwéna anón-umi'o sáwí'o intembá sáwí-ainko miráumai kwégwena amápa súwawaata sáwí'a úmaena kwégwiye. sáwí-ainkona mayáígó amápar-ayampa'a amápa-sawi-mayaigomba kwéusayaaitaiye. misáwí-yántáákóná ááimba Sáátáánigompimba kwéena kentáási mayái tasáwí'a kwéena amápar-ayampa'a kóyáwé kwéiye.

⁷ aváá-kwái-kwaamba numamá iraankavayaambá noyáá'a amí'mír-umai kárákwiraambanivo ⁸ sáwí-ainko usáyaaitaraintantaa'a pósa kwaási íma kanaán-umai kwégarakwiyowe. kwaaiivainkómó kwaásimo vaisanamó sáwí'o intembá sáwí-ainko mirá kwéiye.

⁹ kentáá sói'nei kentáásivowa Ísóigo áwí'a mósá maréta Áánútu kweiráání'a úmakain-kwaasi simái sáwíta kwéune. ¹⁰ mimbórá-sóipínkenta kawer-áimbá kwésesta sáwí-aimba kwésesta kwéune. kesí kwaásiyono. mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye. ¹¹ nonayumpinkémbá íma kawe'-nónkwará sáwí-nonkwara'a kwégumiye. ¹² inaómá íma terarambá iyáísana túsígoma kondói-aramba íma kwéiyaiye. uwí-nónkó íma kawe'-nómbá auvínasa kwaási nánááowe. mindáyavena

mimbórá-kwáásígómpínkembá kawer-áínkwará sáwí-
ainkwara'a sisaná mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye.

kawer-ímáyáá Áánútumpakemba kwégumin-kwasai.

¹³ keinárawapimba évakarawai kawer-ímáyáá torésa kawer-ísái-yántáá'á toráawai mésa kawer-ímáyáágwará-kwáásí pósa íma túma maésa iyésa kawé'-máyaí maésa kawé'á umái méwa'a tuwáné'a sé'a kawer-ímáyáágwará-kwáásímán-owe sénááovo ¹⁴ keinárawapinkembo évakarawaimo miwítí kwaásima tirumbá sáwí'a umátinkesa sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa miwítí túma maimaésa iyésa kesávái kampa'á sésa kawer-ímáyáágwára-kwáásí úne seváínivo. ¹⁵ mirán-ímáyáá íma Áánútumpakemban-ivo marapákembá kwaásiti imáyáa Sáátáánigona imáyáavinkemba kwésewe. ¹⁶ évakarawaimo miwítí kwaásimo tirumbó sáwí'o umátinkesamo sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa íma moóráva'a tágárotamai maésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a úmae iyónááomba mindá marapákembá kwaásiti imáyáa Sáátáánigona imáyáavinkemba kwéovo ¹⁷ Áánútumpakemba kawer-ímáyáá tokáawai kaweré su'mai ésa íma sáwíkwara'a ombá paru kwéesa íma aaisampínkembá kwésesa ó'on-kwaasi táái kawé'á umái kwéisesa tirumbá kwéumatinkesa umbai-í'o on-kwáásí kwétuwa'naa-esa íma kaumbo-káér-aimba sésa íma taainkaar-umai kawé'á umátinkaa sáwí'a umátinkaa kwéovo amápa'a kaweré su'mai kwéumatinkaawe. ¹⁸ paru umái maénáe síyawai paru umátinkaiyasa tuwánésa miráumai paru umái ménaaowe.

4

marapá-tántáátávésa imáyáa kwéon-kwasai.

¹ keinárawapimbo aaisambó sé'o áwáá'o sé'o mirámó kwéomba miwáná ááimba maará kwéiye. sáwí-yantaakomo tirááimo taintávé'a imáyáa owaná minímáyáágómá tátoraisana aaisambó sií-áímbá kwévaariye. ² tirááimo tain-tántáá'ó makáawa'o ombá tuvúwónana puwína'a kemá mayánáe-imayaa kwéowe. ó'owiti náaindaamba túran-anda é'a íma kanaán-umai mayánááontave'a aaisambá tiyé'a áwáá'a kwésewe. tirááimo tain-tántáátávé'a Áánútumpa'a íma áísaa owaná póna íma kwétimiye. ³ Áánútumpa'o áísaa ombá áísaa on-tántáá'á íma kwétimiye. sirááimo tain-tántáá'á kesávái mayánáe sé'a Áánútumpa'a áísaa ombá misáwí-ímáyáá tokáantavena íma kwétimiye. ⁴ aaraimó kwaairakémbó tiyuwésamo ó'on-kwambo máyáantemba

Áánútumbo auwé'o kwégon-kwaasiyono ísáaro. marapá-tántáá'ó imáyáamo eéme'o é'a Áánútuna namuro-kwáásiráámbá kwéovo mináímbá imáyáa oró. marapá-tántáá'á mayánáe símae iyíyawai Áánútuna namuro-kwáásiráámbán-owe. ⁵ Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu séna kesimambá kempímbá maráúnda sáwí'an-ovo sé'a asiramái kwégarakwiyune siráíye agaimaréna siráimba mináímbá íma úwoi-aimban-ivo árrair-aimban-ivo imáyáa oró. ⁶ ánívo Áánútuna imáyáa úndayavenaya súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe. Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenáísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye agaimaréna siráimba póna Áánútu súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe.

⁷ mindáyave'a Áánútun-aaí isé'a kwenáísamaivimba máyáambanivo Sáátáánigon-aaíyave'a a'áo síyanamo éna ááéma tiyuwéna kówina'a ⁸ Áánútuna egwaa'ó méwanamo éna Áánútu kentí egwaa'á méniye. sáwí'o kwéowai kawé'ó umáímo ménaaontave'a imáyáa é'a misáwí-yántáá'á túwáaro. Áánútuna imáyáawe marará-ímáyááwé tokáawai sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá oró. ⁹ sáwí'o kwéontave'a íma aamoí é'a kanagí'á kwéte'a máéro. sáwí'o kwéontave'a íma kwírááima síyamba tóí'a matuwé'a máéro. sáwí'o kwéontave'a tirunkó íma kawé'á éna sáwí'a kwéina'a máéro. ¹⁰ Ísóigon-aaí isé'a kwenáísamaivimba méwana kwemá mósá tinkániye.

¹¹ kesí kwaásiyono. kentí kwaásiyave'a keiyái íma sáwí-aimba seró. Áánútu áamáán-aimpimba séna íma mirán-oro siráimba pó'a mirámó kwéomba Áánútuna áamáamba simái sáwí'a umánke'a sé'a sáwí-amaamban-íye sembá mindá kampa'á kwésewe. Áánútuna áamáambo taaínkaar-uré'o sé'o sáwíyan-amaane anón-amaane kwése'a minámáámbá íma kawé'á umái kwaré'a kwéaraaisuwaawe. ¹² Áánútu kweyáá áamáamba siménaya kwaási kwétaainkaar-ena kanaán-umai kweyáá kawer-ámpá'á mégwétinkena kweyáá kwaási ánásasuwaníye. mindáyave'a kwaási keyáárika'a íma taainánááovo Áánútuna mayáímán-íye.

ímo túmo maimaé iyí-kwásái.

¹³ keinárawa'a imáyáa é'a sé'a ívéra'i. aaváyaawa'i. anón-daopa'a komé'a mayái kwémae'a moóra-íma maisuwé'a sáwívar-ontamba mayánaumne. mirán-áímbó kwésewai

ísáaro. ¹⁴ aaváyaavimbo ainámbó sáwíyanka'o kwénamo ááémo turákwintemba keinárawa'o máyáamba miraráán-umai ááéma ánásanaaowe. aaváya kentópa'o tínín-tantaa'a íma ísaraawe. ¹⁵ mindáyave'a kwésen-aimba íma ókwara'a sé'a maará seró. Ísóigomo owémó sína'o é'a mirá ónaumpo ímo owémó sína'o é'a íma mirá ónaumne seró. ¹⁶ mirán-áimbá kwése'a kentí imáyáavinkemba kentúma maimaé kwéiye'a anóni'a umái ménae kwésemba mirán-imáyáá sáwí-imayaaman-iye. ¹⁷ miráumai ísáaro. kawé'ó iígóná ááimba ísámai ivátuwesa mirámó ónááomba sáwí'a ónááowe.

5

óísankwara-kwaasiti kwaasái.

¹ óísankwara-kwaasiyono. senda-áimbá ísáaro. kentópa'o umbai-yántáá'ó tínimba anón-imayaa kwée'a kanagí'á kwéte'a ménaaowe. ² sáwívar-oisamba makáan-oisamba atúnkaisana sáwívar-unankwatoi kwaígo ánáamba kárayuwaisana ³ óntamba makáamba atúnkaisasa kwaási awánésa sésa íma túwa'naa ombá makáawana atúnkaiye sénááomba iramó ane'ó kwégainten-umai sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. sáwívar-oisamba makáambanivo Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama tíníye. ⁴ kentí kígau on-kwáásítí meéyámbá íma kawé'á umái timé'a sáwí'a kwéomba Áánútu awánaraiye. minkwáási anónkar-anonka'a kwésewana Áánútu asirayánkwáráwái kwéisaiye. ⁵⁻⁶ marapá'ó máyáanka'a sáwívar-oisamba maré'a kentí imáyáavinkemba kembó tínkám-bayai kwémayaawe. ímo sáwí'o uráan-kwaasi aavimbá maitínkówa'a íma anondá aai suwa'á tínkamuwasa pukáawe. póimo toómbó kwétimewanamo anón-isisamó tuvú'naantemba kembó tínkáisa'o mirámó kwéomba Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

asiramái mésa námúnaa kwésen-kwasai.

⁷ mindáyave'a asiramái maimaé kwéiye'a Ísóigo ókwara'o kumínimba amu'maráaro. kígaugo avowámá kígau úmakena amu'maréna séna kaeká'á aa'á téna kígau anón-ína'a nánáe séna amu'maráintemba ⁸ miraráán-umai Ísóigomba amu'makéwana kumíníye. Ísóigo sáwíyanka'a kumínimba pó'a asiramái aanoumai máéro. ⁹ Áánútu aavimbá maitínkánivo kentí kwaási íma í'ái tínkáaro. Áánútu aavimbá maitínkánín-kanaa sáwíyanka'a tíníye.

¹⁰ kesí kwaásiyono. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaimo uráamba imáyáa oro. Ísóigo simátímakon-aimba simátíma'mae iyúwasa íma ísówana umbai-yántáá'á sáwíva'a miwítópa'a túwasa Áánútun-aai íma ivátuwesa

asiramáímo mésamo uráantemba miráumai máero.
 11 naaóvá'á Áánútuna imáyáa ésa asiramái máyón-
 kwaasiyaveta séta Áánútu kawé'á umátinkarain-kwaasiman-
 owe kwésune. naaóvá'á moórá-kwaasi áwí'a Yópoma uráin-
 aimba imáyáa oro. umbai-yántáá'á sáwíva'a kwenópa'a
 túwana Ísóigontavena asiramái maí'mai'a úmae kwéiyuwana
 naaémba Ísóigo kawé-tántáá'á ámakaiye. miráumai Ísóigo
 anón-arumba umásinkena kwésuwa'naa-iye.

12 kesí kwaásiyono. anón-aimba ísáaro. kentááiyavesa
 áraire sénááontavesa íma tiká'á kwémare'a árair-aimba sune
 sembá kwíyómpa'a máyáiwai aúranka'a árai'a kwésune íma
 sé'a marapá-kwáásí túranka'a árai'a kwésune íma seró.
 ánivo owémó sé'o é'a úwoi owé sé'a íma tiká'á kwémare'a
 seró. a'áomo sé'o é'a úwoi a'áo sé'a íma tiká'á kwémare'a
 seró. mirámó síyanamo éna Áánútu mináíntávéna íma sáwí-
 meyamba tímíniye.

13 keinárawapinkembo umbai-yántáá'ó mayáiyawai
 Áánútunka'a námúnaa seró. keinárawapinkembo tirunkó
 aamoí iyawai monor-ímá kwésesa Áánútu áwí'a mósá
 máraaro. 14 keinárawapinkembo tí'o índawai Ísóigona
 kwaásiti anón-kwaasi tááyaiyasa tésa Ísóigona asirayámbá
 imáyáa ésa masawémba túra'a pétinkesa námúnaa seró.
 15 Áánútumo siráintemba íniye kwésesa námúnaa kwésemba
 póna Áánútu minkwáásí kawé'á umátinkena usásintinkena
 minkwáásímó sáwí'o uráiyano éna miwíwínkémbá
 maitiyuwániye. 16 mindáyave'a kentí kwaási sáwí'o
 kwéomba avora'á simátimé'a námúnaa simái túwa'naa
 oro. mirámó íyanamo éna tí'o índamo éna Áánútu
 asóvatinkaniye. arupí umái máyáawaimo námúnaa
 kwésemba Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-iye.

17 naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Íráiyaa
 ména kwemá kesáámó úndanten-kwaasi ména Áánútunka'a
 asiramái námúnaavinkemba séna aa'á íma tíno súwana
 íma aa'á téna kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba
 maisuwówana íma aa'á túwana 18 minkákémbá naaémba
 námúnaavinkemba aa'á tíno súwana aa'á túwana kígauva'a
 amápa-tomba kawé'á uráiyé. miráumai arupí umái
 máyáawaimo námúnaa kwésemba Áánútu iséna asiramái
 kwétuwa'naa-iye.

19 kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo
 kawer-ámpá'ó tuwáiyá'o é'a méyavisiyasamo té samo kawer-
 ámpá'ó tíya'o é'a kawé'á umátinkanaaowe. 20 sáwí'o
 uráiyawaimo méyavisiyasamo sáwí-ampa'o tuwésamo
 Áánútumpa'o tíyanamo éna Áánútu misáwí-yántáá'á sáwíva'a

maitiyuwáínasa Áánútuna némpa'o iramó kwégaindava'a
íma kónááowe. mináímbá imáyáa oró.
kemá Yémésimo súnda-aimba ánásaiye.

1 Pítáa

Ísu kwíyómpa'a irówana Pítáa Ísuna kwayó-kwáásí moórá-kwaai umái sísamaivakemba éiyain-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái mátímakaiye. Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a kwéumatinkomba miwítí imáyáa asiramátinkanae séna Ísuntavai ísámai asiramái máéro séna Pítáa maanáimbá agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Pítáa maanáimbá maanáúvái'imbá agaimaráúmpo ísáaro. kemá Ísu Káráisitina aantá-kwaasi úndanivo Áánútumo séna kesí kwaási owémó siráin-kwaasi ísáaro. kwatúwówa'a kentí maramá tuwé'a kóyáwé é'a Pontasi-márávéré Kárésiyaa-maravare Kápátósiyaa-maravare Ésiyaa-maravare Pítíniyaa-maravare miráumai-marava'a kóyáwé uráawai ísáaro. ² naaová'á Áánútu kentáásivowa keinárawatavena séna ítámaraanasa kesí kwaási-i'a ónááowe súwana Ísu Káráísti puwúwana kwená naaemá kumúwana keinárawa'a kawé'á umátinkaina'a kwenáái taagwiyavónááontavena Áánútun-amanko Áánúntunde-i'a umátinkaraiye. Áánútu úwoi túwa'naa úmae iyéna paru umátínkáva'a iyína'a ménaaowe.

Áánútu to'mayaa umásínkarain-kwasaiya.

³ Ísóigo Ísu Káráísti avowámá Áánútu kwenáwíta mósá maráúmne. kentááyávéna anómba arumbá umásinkenaya Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraintavena aúnaí'o umáíya máyaunda-i'a umásínkaraimba póta naaéntaamo ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. ⁴ kwíyómpa'o uménaundaya Áánútu to'mayaa umásínkarainta íma sáwí'a umái ánásena kwaikwai'a ínimbaniye. ⁵ Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena kwená asirayándéí kweukáámbá umái tíyótinkena Ísu Káráístimo kumíndara'a sáwí'o umáímo máyáampinkemba kuntí'mai to'mayaa umátínkarain-tantaa'a agaráátinkaniye.

⁶ mindáyavena kentirunkó kawé'á íno. ívé'a ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentópa'a kwénamo umbaimó taimbá sáwíyanka'a kwéna naaémba ánásainana kentirunkó kawé'á íníye. ⁷ umbai-yántáá'á kentópa'a kwáyáinka'a Áánútuwemo asiramáímo mémba tuwánésa sésa árai'a Áánútuwe aráápamai máyáawe sénááowe. moórá-ontamba áwí'a kóri-ontamba aamoí kwéon-tantaa'a

imbánivo kító-tantaa'an-ivo Áánútuwemo aráápamaimo máyáamba mindá anón-tantaa'an-iyé. minóntámbá iravímbá kágwisana sáwí-yantaa'a ánásaisana kóri-ontan-uramba túkúmai kwégwaiye. miráumai umbai-yántáá'á kentópa'a tisa'á Áánútuwe asiramái mé'a kwesé aráápamái méwana Ísu Káráisiti kumíndara'a kentúwí'a anómba umátinkena aamoí umátinkaniye. ⁸⁻⁹ Ísu Káráisitimba íma túrandei awánaraavo úwoi kentirumbá kwéamewe. íma túrandei kwéawanaavo kwenááyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawe. kwenááyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena sáwí'o umáímo máyáampinkemba kwéiyatinkaiye. mindáyave'a anón-aamoí kwée'a mindáyave'a aái símae kwéiyiyana mirán-áímbá íma ánásaina'a anón-aamoí ónááowe.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai Áánútu keinárawa'a úwoi kwétuwa'naa-in-aimba siráawe. Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanin-aintavesa sésa mináínkóná ááimba nóran-aina'iyó sésa Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹¹ Káráisitin-amaanko miwíwímbá ména Káráisitimbo áí'o índai'o umánkaiyanamo naaémbo ságayambo paárinin-aimba simátímakowasa miwí kesávái-áímbá sésa mináímbá nááwantavena simbá póna nósa-tawai paáriníyo sésa Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹² miwítí mayáígówé simátímakon-ainkowe íma miwí túwa'naa ena keinárawa'a naaémbo paáronaaon-kwaasi túwa'naa ínimba mindá Áánútu agaráátínkaraiye. Áánútun-amankomba ai'marówana kwíyómpakemba kuména naaóvá'ó agaráátínkaron-aimba simátímakowasa mináséí-kwásái simátíma'maesa kuwa'á ísaraawe. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mintántáá'á awánanae sésa ombá miwíwímbá íma sáwí-yantaa'a kwáyáísana Áánútumo iyátínkáim-bayai íma kanaán-umai kwéawanaawe.

arupí umái máéro-kwasai.

¹³ mindáyave'a arupí-imayaa é'a kárákwiyoro. Ísu Káráisiti kumíndara'a kawé'á umátinkanintave'a amu'maré'a asiramái máéro. ¹⁴ Áánútun-aaí ísámai kawé'á oró. Áánútun-aaímo ímo ísaronka'o sáwí-imayaayave'o tirááyave'o uráantemba íma mirá é'a Áánútun-aaí ísámai kawé'á oró. ¹⁵ Áánútumo tááyaraiwaimo kaweré su'maimo kwéintemba amápa-tantaa'a kaweré su'mai oró. ¹⁶ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kemó kaweré su'maimo umáímo máyaudantemba mirán-oro Áánútumo siráimbanivo kaweré su'mai oró.

17 Áánútu arupí umái sáwí'o uréwai sáwí-meyamba tiména kawé'ó uréwai kawé'-meyámbá timíníwaintave'a námúnaavinkemba sé'a kesivomán-iyé sé'a pó'a marapá'ó kwááyumo máyáanka'a anóndakoman-iyé sé'a kwená imáyáa úmae iyóro. 18 kentíkwá'náma úwoi-mayai-amba kwárówana Áánútu keinárawatavena mirán-ámbá kwaráavo séna meeyámba'mai ayútinkaraiye. kentí meeyámbá kóri-ontambo ánásanin-tantaakaamba ímanivo 19 Ísu Káráisitina naaegómá usáyaaitarain-daaegoman-iyé. sáwí'o uráankakemba íma sáwí-meyamba mayánááontavesa sipisípi-araa'a tuvú'mái Áánútumba ámaķaantemba sáwí'o uráundavinkemba ayúsinkanintavena Ísu Káráisiti ímo sáwí'o urówai puwúwana kwená naaemá kunkáiyé. 20 Áánútu kwíyómbe maramá íma tarórunonka'a mimbáyái mayánintavena Ísu Káráisitimba ítámakaimba póna naaén-kanaa keinárawatavenawe séna marapá'á kumbéna 21 pukáimba pó'a Áánútumpa'a imáyáa kwéowe. Áánútuwe aráápamai mé'a sé'a árai'a kwesé uménaumne sénááontavena Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankena ái'maena ságyan-ayampa'a móankaraiye.

22 árair-aimbo taagwiyávóntavena mináinkó kentirumbá kawé'á umátinkaraisa'a mé'a Áánútuna kwaási kentí kwaási owa'á moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a asiramái mirá úmae iyóro. 23 Áánútun-aaí kwaíkwai'a ínín-aimba ísaraamba mináinkó aúnái'a umái máyáani'a umátinkaraiye. marapá-kéntínóvówí matínkaraawa'a máyáambanivo Áánútu maí'mai'a kwéiwai aúnái'a umátinkaraisa'a aúnái'a umái máyáawe.

24 mirán-áimbá Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna karaan-tantáaré kanaagunéwe aáyánkamaenamó marapá'ó kúmíntemba kwaásiye miwítí kawé'-máayáiyé miráumai ánásanivo 25 Ísóigon-aaí kwaíkwai'a kwéiye agaimaréna siráiyé. mináimbá áséi-kwasai simátímakaan-aimba ísaraamba mináinkó aúnái'a umái máyáani'a umátinkaraiye.

2

Ísu ávon-ontankaanda'an-iyé-kwasai.

1 aúnái'a umái máyáamba pó'a sáwí-yantaakomba tínaaemba umásuwe'a íma kampa'á sé'a íma kaumbo-káér-imayaa é'a kawé'-máayáimó kwémayaiyantavena kentirunkó íma simái sáwí'a umátinkaina'a túwíkwara'a íma simái sáwí'a umátinke'a máéro. 2 umarambó náántavenamo

tínkáintemba Áánútuna kawer-áíntávéna mirán-umai táái tinkáino. Áánútun-aaí toónkáámbá kwéne'a táákaevayan-kwaasiraamba umái mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro. ³ Ísóigo kawé'a umátínkaraina'a miráumai mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro.

⁴ naaóvá'á mono-námbá óntandei urónka'a ávonkaan-ontamba awánésa úwoi-ontamban-iyé sésa tukáawe. miráumai Ísumba Áánútu kawé'ná'an-iyé séna ítámakaimba awánésa áúkaawe. kwemá ávon-ontankaamban-ivo kwenópa'a teró. ⁵ óntandei mo naambó ontembá Áánútu keinárawa'nei kwená naankáámbá úmarena keinárawate méniye. kwená mayái-kwáási é'a kwená mayáiyé su'mai kwémayaiyana Ísu Káráísiti túwa'naa ínimba póna Áánútu kentí mayáiyávéna aamoí íníye. ⁶ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu séna kawer-óntámbá ítámare'a naambó asiramáímo kwaíkwaí'o ínintave'a Sáiyono-naopa'a ávonkaan-ontamba makáumne, óntantavenamo siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráiyé

mináímbá Ísu Káráísitintavena simái agaimakáiyé. ⁷ Áánútun-aaíyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawai minóntánkó anómban-iyé kwésevo Áánútun-aaíyavesa íma áraire kwésewai minóntánkóntávésa íma mirán-áímbá kwésewe. mindáyavena Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáási moóra-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiyé

agaimaréna siráiyé. ⁸ moóráva'a agaimaréna séna

minóntánká'á tísamaima

turarésa tanaambá vánááowe

agaimaréna siráiyé. tanaambó vaantembá Áánútun-aaí araisésa miráumai tanaambá kwévaawe. ááéma íma mirá uráanka'a Áánútu séna mirá ónááowe siráínka'a pósa miráumai tanaambá kwévaawe.

⁹ miwí Áánútun-aaí arááíráavo íma mirá é'a mimbórá-ándá-kwáásiráámbá é'a Áánútu ítámakain-kwaasi é'a anóndakona mono-máyái-kwáási é'a Áánútundei-i'a umátínkarain-kwaasi owaná Áánútu túnkwiyanyampakemba kwená ságyan-ayampa'a mégwétinkaisa'a ó'oran-kawé'-mayai máyáin-aimba kosimátíma'mae naaónááontavena ítámakaiye. ¹⁰ ááéma íma Áánútuna kwaási-i'a uré'a ívé'a kwená kwaási-i'a owaná ááéma

íma arumbá umátínkaraimba isaná ívé'a arumbá kwéumatinkaiye.

Áánútuna mayái-kwáásín-owe kwaasái.

¹¹ kesí kwaásiyono. ó'om-baravaken-kwaasi pó'a marapá'á kwááyu mé'a mindáyave'a marapá-tántáátávésa tirááiyavesamo kwéomba tínaaemba umátime'a ímo tínaaembo umátimiyanamó éna mintántáákó tavisimái kentí imáyáa sáwí'a umátinkaniye. ¹² Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasivimba mé'a kaweré su'mai úmae iyíyasa sáwí'a kwéowe suwááesa kentí kawe'-má'yái tuwánésa pósa Áánútuma marapá-kwáásiyávéna imáyáa índá-kanaavimba kogwantésa kwenáwí'a mósá maránááowe.

¹³ Ísóigonatave'a imáyáa é'a marapá'ó kárákwiraanon-kwaasi tísamaivimba áíkwiye'a aiva'ó kárákwiraiwai aísamaivimba áíkwiye'a ¹⁴ kwemó usásintinkaraiwai tísamaivinkwara'a áíkwiyoro. sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tímésa kawe'ó kwéowai kawer-áímbá simátimenaqontavena usásintinkaraiwai mindáyave'a tísamaivinkwara'a áíkwiyoro. ¹⁵ Áánútu maarámó ónááontavena arááíma kwétaiye. kawe'ó íyasamo ésa sáwí-imayaavinkembo úwoi-aimbo kwésewai táái kentí kawe'-má'yáígó itániye. ¹⁶ Áánútu kentí sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyátínkaraisana póna íma tátokaisa'a mé'a miráumaimo má'yáamba íma aúpá'á sáwí'a kwée'a Áánútuna mayái-kwáásí pó'a kwemó sintení'a kwée'a ¹⁷ amáparawaiyave'a imáyáa é'a Áánútuna kwaasi kentí kwaásivimba kentirumbá kwétime'a Áánútu ááro kwéinkaise'a mé'a marapá'ó kárákwiraiwai áái mósá máráaro.

Ísumo uráinteni'a mirán-oro-kwasai.

¹⁸ mayái-kwáásiyóno. kentí anón-kwaasi táái isé'a síyanteni'a mirán-oro. íma kawer-ánón-kwáásí tááiye su'mai isé'a túwáávitemo íyan-anon-kwaasi tááigwara'a ísáaro. ¹⁹ keinárawa'o ímo sáwí'o íyasamo umbai-yántáá'ó úwoimo tímíya'o Áánútuntave'a imáyáa é'a asiramáímo méwanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. ²⁰ ánivo sáwí'o íyasamo tínkamiyambo aánoumaimo méwanamo éna Áánútu kentúwí'a íma mósá marániye. ánivo kawe'ó íyasamo tínkamiya'o asiramáímo méwanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. ²¹ Ísu Káráísitimba áí'a úni'a umánkaraqamba keinárawatavena imáyáa éna asiramái ména mirán-ámbá agaráátínkaraimba pó'a mirán-oro. mirá ónááontavena Áánútu tááyariye. ²² Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna íma kampar-áímbá séna íma

sáwí-aimba simbá ísaraawe
 Ísuntavena mináimbá agaimaréna siráiyé. ²³ simái sáwí'a umánkowane anondá íma sáwí'a umátinkowasa áí'a úni'a umánkowane anondá sáwí-meyamba mayánaáowe íma simátimena arupí umai-meyambo timíníwaina imáyáa asiramái uráiyé. ²⁴ Ísu Káráísiti sáwítaamo uráunda-meyamba maimaéna taaira'á pukáiyé. sáwí'o kwéundaya sínaaemba umáméta arupí umáíya ménaundayavenaya pukáiyé. kwenáúmo sáwí'o umánkaraantavena póna kentáá kawé'á umásínkaraiyé. ²⁵ keinárawa'a uwóváguraawana tí'maena tisa'á keinárawaka'a kárákwiraiwaina aampa'á kwégwaraawe.

3

aarakwátí kwaasái.

¹⁻² aaraiyónó maarán-oro. kentuwai'máá táái ísáaro. kentuwai'máápinkemba évakarawai Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésesa máyáawai kembá tuwánésa Áánútumpa'a ténááontave'a kawé'á umái méwasa tuwánésa Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowe. íma ayáátaár-aimba sé'a Áánútuntave'a imáyáa é'a kawé'á umái méwasa tuwánésa Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowe. ³ kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sé'a íma konaarirí é'a kawer-únánkwátói konaaririyávé'a íma anón-imayaa é'a ⁴ paru umái kentirunkó kawé'ó ínimba íma ááéma ánásainana mindá Áánútu aúranka'a kawé'an-iyé. ⁵ naaóvá'á aaráí Áánútuntavesa imáyáa ésa kwemó to'mayaa umátinkaron-tantaa'a amumarésa máyón-inimba miwí tuwai'máá táái isésa kawé'á umái maémaembaniyé. ⁶ minínimpínkémbá moórá-ininko áwí'a Séraa awaikó áwí'a Ááváramu úwana kwenáái iséna kesí anóndakoma óne siráiyé. kawé'ó é'o ímo amápa-tantaatave'o táátave'o é'o é'a kwenayáámúmbaari'a ónááowe.

⁷ miráumai kwaaimó é'a maarán-oro. kentuwainímbáá'a kawé'á umátinke'a miwí túma íma asiramái kwáyáintave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. keináraware kentuwainímbááre aúnái'a umái ménaaontavena Áánútu kawé'á kwéumatinkaivo mindáyave'a kawé'á umátínkáaro. mirámó íyanamo éna moórá-umbai-yantaako kentí námúnaa-ampimba íma itániyé.

mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

⁸ moórá-aimba ísáaro. kentúma íma maimaé iyé'a mimbórá-ímáyáá é'a keáváráwáínóndaamo imáyáamo ontembá moórá-morawai mirán-imayaa é'a túwa'naa oro. ⁹ sáwí'o umátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí'a umátínkáaro.

sáwí-aimbo simátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí-aimba simátínkáaro. sáwí'o íyawai anondá kawé'á umátínkáaro. Áánútu tááyonka'a kawé'á umátinkaumne siráimba pó'a kawé'á umátínkáaro. ¹⁰ mindáyavena Áánútun-aaí aúváiimba agaimaréna séna

évakarawai ayáátáaka'a sirunkó kawé'á ína'a ménae sésamo ésa kampar-áiné sáwí-aine ¹¹ sáwí'o kwéontantaare tínaaemba umámesa kawé'á ésa paru umái ménaaontavesa tiyáántán-kwimai máéro. ¹² Ísóigo arupí umáímo máyáawaira'a kwégarakwiyena miwítí námúnaa kwéisená túwa'naa ena sáwí'o kwéowai ánaaemba kwéumatimiye agaimaréna siráíye.

¹³ kemá tiyáántán-kwimai kawé'á kwéomba pósa íma sáwí'a umátinkanaaombanivo ¹⁴ arupí umái máyáambo umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kawé'á umátinkanivo minúmbái-yántáátávé'a íma anón-imayaa é'a minúmbái-yántáá'ó timínín-kwaasiyave'a íma táátave'a é'a ¹⁵ Ísu Káráisitintave'a kawer-ímáyáá kwéé'a kwentávé'a sé'a kweyáá Ísóigoman-íye síyasa tísa esamo sésamo Áánútuntave'o imáyáamo ombá nóra simáíya kwéoo síya'o é'a kawer-áimbá simátimenaontave'a to'mayaa umái mé'a ¹⁶ kawé'á umái kwempakémbá simátíméro. kentirunkó íma kae'náé'a éna arupí umái kwaína'a Ísu Káráisitimpa'a aráápamai arupí umái máyaiyasa évakarawaimo simáímo sáwí'o umátinkaiyambo ésa miwí tááigo tosé'mái tigaemá íníye. mirá ónááontave'a kárakwiyoro. ¹⁷ kawé'ó kwéombo Áánútumo ímo ítátinkainasamo ésa umbai-yántáá'ó timénááomba mindá Áánútundein-íye. ánivo sáwí'o kwéombo umbai-yántáá'ó timénááomba mindá kentí ááinkoman-íye. ¹⁸ miráumai ímo arupí umáímo máyáawai Áánútunopa'a kónááontavena Ísu Káráisiti arupí umái máyáiwai mimbórá-táwai puwéna mimbáyáímá ánásaraiye. kwenáúgo pukówana amankó ména ¹⁹ évakarawai timankó ándáraambo kwímai máyómpimba kwenáái kosimátimakaiye. ²⁰ naaóvá'á moóráwai áwí'a Nówaa ména non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmakonka'a Áánútu kesáái isáaro séna timu'marówasa kwenáái arááisúntavesa pukówana naaémba Ísumo puwú-tawai miwí timankómbá kwenáái kosimátimakaiye. avakaumboé-kwaasi non-avóvomayaapa'o kwínín-daumpa'a umáyówana miwí nonkó íma nawíkowasa íma puwésa kawé'á umái maémáembaniye. ²¹ mindónkómó uráinten-umasitai'a

mono'-nómbá kwévetinkaawana Áánútu tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. nombó kwévetinkaamba paáká-kúrákémbá íma kwéseese ovo Áánútumba áísaa owaná tirumpimbá íma aaí kwaíndayavena sáwí-imayaa maitiyuwáníye. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaintavena sáwí'o umáímo máyáampinkemba tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. ²² Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uména kwíyómpaken-kwayo'naraware anóndaraware asirayándáraware miráumainarawaka'a kwégarakwiyiye.

4

Áánútuna imáyáavinkeni'a oró-kwásái.

¹ Ísu Káráísiti áí'a úní'a umánkówana asiramáímo imáyáamo uráintemba keinárawakwara'a asiramái imáyáa oró. túra'o tí'o úní'o umátínkówai miwímó sáwí'o ónááon-imayaago íma tátokaiye. ² marapá'ó máyáamba sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a íma kwée'a Áánútuna imáyáavinkeni'a oró. ³ Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasimo kwéontemba keinárawakwara'a mirá uráavo ívé'a íma mirá kwéowe. ááéma maarán-umai áwáyo-tantaa'a kwée'a sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a kwée'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á kwée'a toómbá námae kwéiye'a uwo'aó'-nómbó kwéne'o uwo'aó'ó ónááontave'a torupamáí mé'a kígaumo umándanaao sumpur-áínkón-ááíma mósá maré'a kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá maré'a mirá uráambanivo ⁴ ívé'a íma miwísé torupamáí mé'a mirá-sáwí-yántáá'á íma owasá tuwánésa sésa ívé'a nóra séra íma mirá kwéoo simái sáwí'a kwéumatinkaawe. ⁵ Áánútu to'mayaa umái ména pukén-kwaasigwara túvaimaimo mén-kwaasigwara'a miwímó máyáawaina ááimba tísaa ínasa simámiyana miwítí meeyámbá timíníye. ⁶ marapá'ó máyónka'o uráam-beyamba mairésamo pukáawai Áánútumo máyáintemba miwí timankómó miráumaimo ménaaontavena Ísu Káráísiti kwenamankó kwená áséi-kwasai púwún-kwaasi kosimátímakaiye.

Áánútu mayáígóná asirayámbá tímakain-kwasai.

⁷ amápa-tantaa'a ánásanin-kanaa sáwíyanka'a tínimba pó'a námúnaa símae'a kwéiyon-aimpimba kawer-ímáyáá umái kárakwiyoro. ⁸ moórá-morawaivimba kentirumbá timí-timi kwée'a mirámó é'o é'a sáwí'o umátínkanaaomba mirá-sáwí-yántáátávé'a íma anondá ónáe-imayaa é'a ⁹ namu-kwaasímó tíyamba naambá toómbá timé'a íma í'ái simátínkáaro.

¹⁰ kawe'á umátinkanaaontavena Áánútu moórá-mora-kwaasi ó'on-o'om-bayaigona asirayámbá tímakaimba pó'a íma úwoi ma'é'a minásíráyándéi moórá-mora-kwaasi túwa'naa oro. ¹¹ Áánútun-ai kwésimatimewai mináín-úramba arupí umái simátíméro. kwétuwa'naa-owai Áánútu kwétimin-asirayandei túwa'naa oro. Ísu Káráisiti kwétuwa'naa-isa'a mirá kwée'a mindáyave'a amápa-tantaatave'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraawe. Áánútu áwí'a anómba kwaikwai'a kwéisana kwená asirayánkó mirámó kwéimba mindá árair-aimban-iyé.

Ísumbo umánkaraantemba kembá tí'a índai'a ónááon-kwasai.

¹² kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi owaná kentópa'a anón-umbai-yantaa'a timbá minúmbái-yántáápímbá mé'a mindáyave'a íma táátave'a é'a sé'a ó'orantantaa'a kesópa'a tiráiyé íma seró. Áánútuwema asiramáíya máyáantavaiya'i. íya asiramáíya máyáantavaiya'iyó. minúmbái-yántáá'á kentópa'a kwétiye. ¹³ Ísu Káráisitimbo áí'o úni'o umánkóntemba keinárawa'a tí'a úni'a umátinkaraamba póna kentirunkó kawe'á ínana Ísu Káráisiti ságayankwara'a kumíndara'a kentirunkó anón-kawe'a íniye. ¹⁴ Ísu Káráisitina kwaásima ontávésamo simáímo sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma imáyáa íyana kentirunkó kawe'á éna Áánútun-amanko ó'oran-amanko keinárawate máyáintavena kentirunkó kawe'á íniye. ¹⁵ keinárawapinkemba íma moóráwai kaekó kwaási tinkámbai puwésa íma umóyámbá ésa íma ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a ésa íma aosaambá kwiyésa mirámó iyawaimo ésa sáwí-meyamba mayánááovo ¹⁶ Ísu Káráisitina kwaási-i'o onkákémbó umbai-yántáá'ó timíya'o é'a íma táátave'a oró. miwí tirunkómó sáwí'o kwéinasamo Káráisitina kwaási owémó kwésiyamba Áánútumpa'a súwi seró.

¹⁷ Áánútu amáparawaimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tínimba aiva'á kwená kwaásiya sísa ena kentáámó umbai-yántáá'ó siménamo ényaya kwená áséi-kwasaimo arááíráan-kwaasi anón-umbai-yantaa'a timíniye.

¹⁸ mindáyavena Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna Áánútu arupí umái máyáawaima sáwí-imayaavinkemba tí'mai kawepá'á métinkáimba mindá umbai-máyáímán-ivo Áánútuntavesamo ímo aamoimó ésamo sáwí'o kwéowai miwí sáwí'o umáímo máyáampimba miráumai sáwí'a umái ménaaowe

agaimaréna siráiyé. ¹⁹ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba séna umbai-yántáá'á kentópa'a tíniye

siráin-kwaasi kawé'á úmae kwéiye'a Áánútunka'a agevamái máéro. Áánútumo taróruwai éna sintení'a iwái kwégarakwiyivo kwenká'á agevamái máéro.

5

Áánútuna kwaásira'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai úna'a keinárawate Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi simátíménda ísáaro. Ísu Káráisitimbo áí'o úni'o umánkaraamba kesúrandei awáné'a kwemó ságayankwara'o kumíndara'a miságáyámpimbá ménaumpo ² monor-ánón-kwáási simátíménda ísáaro. sipisípira'o kárákwiraawaimo

kawé'ó ontembá miraráán-umai Áánútumo kwená kwaásimo tímakaiwaira'a kárákwiyoro. íma kárákwiyonae síyampinkembo kárákwiyé'a Áánútumba arááíma táíndai'a umái kárákwiyoro. óntamba mayánae-imayaa íma é'a túwa'naa ónáe-imayaa é'a mimbáyáír'á kárákwiyoro.

³ Áánútumo tímakain-kwaasira'a kárákwiyomba íma mórúna tiyuwé'a kawé'ó umáímo mémba tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá ónááowe. ⁴ aiva'ó kárákwiraiwaimo kwíyómpakembo kumíndara'a keinárawa'a usáyaaitaraawaiti ó'oran-kawé'-meyamba tímínana íma ánásena kwaíkwai'a íníye.

⁵ ívé-kwaasi kentí anón-kwaasi táái ísáaro. amáparawai kentúma íma maimaé iyé'a moórá-morawai túwa'naa umai máéro. mindáyavena Áánútun-aii aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenáísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye

agaimaréna siráíye. ⁶ mindáyave'a Áánútu asirayáwái aúrúka'a kentúma íma maimaé iyíyana kwemó imáyáamo índa-kanaa kentúwí'a mósá marániye. ⁷ Áánútu keinárawa'a kwétuwa'naa-ena kárákwiraivo umbai-yántáákóná imáyáa kwembá ámatuwe'a máéro.

⁸ áwáávitemo in-iyánkómó póimo kwaásimo vándaintemba Sáátáánigo kwaásimo kweivári'o índayavena kwéivo táátave'a kwée'a kárákwiyoro. ⁹ Áánútun-aiiyave'a asiramái imáyáa kwée'a Sáátáánigon-aii a'áo seró.

amápa'-maravakewaimo Áánútun-aiiyavesamo árairemo kwésewaitopa'a mirán-úmbái-yántáá'á kwétivo imáyáa é'a Sáátáánigon-aii a'áo seró. ¹⁰ umbai-yántáá'á kentópa'a sáwíyanka'a kwénimba Áánútu kasenkuí'a umátinkena tirávamai asiramátinkaina'a asiramái ménaaowe. Áánútu úwoi túwa'naa úmae kwéiyena Káráásiye tarútinkena séna

kesí ságayan-ayampa'a ságayambo ímo ánásanin-ayampa'a métinkanaumne siráiwai mirá íníye. ¹¹ kwená asirayánkó kwaikai'a éna íma ánásanimba mindá árrair-aimban-íye.

¹² moóráwai áwí'a Síyóvénesi súwa'naa isa'á kínda simái kwéagayaumne. kwemá Áánútuna kwaási éna kesí mayáímá kawé'á umái kwémayaiye. asiramátinkanaundayave'a maanáúvái kwéagayaumpo árai'a Áánútu úwoi kwésuwa'naa-in-aimba kwésimatimunda tirumpimbá asiramái tátore'a máéro.

¹³ Áánútuna kwaási Pépíróni-naopa'a máyáawai Áánútumo keinárawa'o ítámakaintemba miwí ítámakaiwai keinárawatavesá sésa kawé'á umái máéro sewaná kesááninko áwí'a Máákaagwara'a séna kawé'á umái máéro kwésiye. ¹⁴ Ísu Káráísitina kwaásin-ovo moórá-morawaivimba kentirumbá tímé'a tiyáámba tíméro. Káráísiti kwená kwaási paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

2 Pítáa

kampa'-mónó-kwáásí Ísun-aagomba kwaé'náer-umai simátímún-aimba Pítáa iséna Ísuna árair-aimba tátoraigwae séna maanáimbá agaimái mátímakaiye. Ísumba awánéta kwemó sirón-aimba isááwándawai simátíma'mae iyówánda-aimba tátoraigwae séna maanáimbá agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Sáimoni Pítáa maanáimbá maanáúváivimbá agaimaráumpo isáaro. kemá Ísu Káráisitina aantá-kwaasi úndanivo kesáámó úndantembo Áánútun-aaiyave'o árairemo kwésewai isáaro. kentáásí Áánútuwe Ísu Káráisiti sáwí-ímayaavinkemba iyásínkáiwaiye arupí umái mésarai kawer-ímáyáá símakaayata mindáraise aráápamaiya kawe'á umáíya máyaumne. ² Áánútuwe kentáásí Ísóigo Ísuntetopa'a té'a kawer-ímáyáá tamaé'a mirámó úmae kwéiyomba úwoi túwa'naa úmae iyésarai paru umátínkáva'a iyíya'a ménaaowe.

Áánútu kentáámá ításinkarain-kwasai.

³⁻⁴ Ísu Káráisiti sááyowana kwená ságayanko kwená ó'oran-kawe'-mayaigo tavisúwata kwenópata téta kawer-ímáyáá taísaraumne. Ísu Káráisiti mirán-kwáásígó póna kwemó kawe'á umátinkanaumnemo siráin-aimbo éna mirá ínimba póna kwená asirayámbá kwésimisata Áánútuntaveta aamoí éta arupí umái méta kwenáái simátímakaundaya póna marapaké-sáwí-ásiráyánkómó kwaásimo sáwí'o kwéiwai keinárawa tine'á íma tátoraina'a tuvíntuwe'a Áánútuwe tarúmai ménaaowe.

⁵ mindáyave'a imáyáa é'a maarámó ónááontave'a asiramái mayái máyáaro. Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba kawer-ááimbá maré'a minkákémbá kawer-ímáyáávinkení'a kwée'a minkákémbá ⁶ kentúra'a kárakwiye'a minkákémbá asiramái mé'a íma tívón-káína'a Áánútuntave'a aamoí umái mé'a ⁷ Áánútuna akúmbá máyáantave'a túwa'naa úmae kwéiye'a kentirumbá timé'a ⁸ mirán-oro. mirámó úmae iyé'o é'a Ísóigo Ísu Káráisitina kawer-ímáyáá isé'a anóni'a umái mé'a kentí mayái áúgwara'-mayai mayánáaowe. ⁹ mirán-káwé'-máyaímó ímo kwémayaawai Áánútumo sáwí-ímayaamo maitíyukain-aimba tuwinkásuwesa táá'o káúnkaiwairaamba umái máyáawe.

¹⁰ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawa'a tááyamai ítámakaivo imáyáa é'a kwesé asiramái máero. mirámó é'o é'a sáwí-amba íma kwaránáaowe. ¹¹ miráumaimo méwanamo

éna kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkenta iyásínkáiwai keinárawatavena séna tíya'a kárákwiraana'a kesópa'a maí'maí'a úmae iyónááowe síníye.

¹² mináráír-áímbá á'a ísare'a asiramái kwégwaraamba pó'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónááowe.

¹³ marapá'ó máyaundara'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónááowe. mirámó ónaunda kawerí'a ónaumne.

¹⁴ ááéma kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti simásimena séna puwíníyone siráimba pó'a sáwíyanka'a puwé'a íma marapá'á ménaunda pó'a ¹⁵ mináímbá agaimaré'o púwóna awáné'a mináíntávé'a imáyáa úmae iyónááowe.

Ísuna ságayamba awánáúmne siráin-kwasai.

¹⁶ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti asirayánkwará'á kumíníye-aimba íma manír-áínkáántá simátímakaundayaanivo súrandeiya kwená usáyaaitaya-sagayanta awánaraundayaveta áraír-aimba simátímakaumne.

¹⁷⁻¹⁸ Áánútu ítámakain-omaka'a Ísuwe máyaawananya Áánútu kentáásivowa Ísu áwí'a anómba éna usáyaaitaya-sagayampinkemba séna kesááninko ónana ávááraumai entávéna kwésinkaisa'a ávááraumai aamoí kwéumankaumne kwíyómpakemba súwata ísaraumne.

¹⁹ ísaraundayaveta asiramái séta naaóvá'á Áánútun-ai simátímakon-aimba áraír-aimban-íye. súndaya mináímbá imáyáa oró. túnkain-ayampa'a sama kwégain-aimban-ivo mináímbá aúváívimba awánáiyana aaváúmó usénamo sámó kaintembá kentí imáyáavinkemba miráumai sama káínana Ísu Káráísiti aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-okoraamba umái sama kamátinkaniye. ²⁰ simátíménda-aimba ísámai kawe'á oró. naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai aúváíkwandaaivimba agaimakón-ainkona ááimba kemá kwaási kentáásí imáyáavinkemba íma kanaán-umai isánaundayaawe.

²¹ íma miwítí imáyáavinkemba simái agaimakáavo Áánútun-amanko kwenáái simátimuwasa agaimakómba Áánútun-amanko mináínkóná ááimba kwésuwa'naa-isata kwéisaumne.

2

Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba sénááon-kwasai.

¹ naaóvá'á Áánútuna kwaásivimba Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba simátímakowai paáruraantemba keinárawapimba mirán-kwáásí paárésa kampa'mónór-áímbá simátimesa Áánútuna kwaásimo sáwí'o ónááon-aimba simátimesa anóndako sáwí-imayaavinkemba iyátínkaraiwaimba tínaaemba umámiyana naaémba Áánútu

avekáán-umai t́nkaminiye. ² sáwívarawai miwítí aambá kwaásimo sáwí'o kwéon-amba kwarésa mirá íyasa tuwánésa sésa Áánútuna kwaási sáwí'a kwéowe mináimbá simái árair-amba sáwí'a ónááowe. ³ óntamba mayánáe sésa aamoí kwéesa kentí imáyáa tavisénáe sésa kampa'-mónór-áimbá simátimenaowe. sáwí-meyamba timíníwai naaóvá'á to'mayaa umái ména t́nkaminintavena timu'maréna máyáiyé.

⁴ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba sáwí-ayampa'a mótinkowasa t́nkain-ayampa'a ándáva'a mésa sáwí-meyambo mayánááontavesa amu'marésa máyáawe. ⁵ naaóvá'á Nówaa máyonka'a Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba nonkóntávéna amápa'-marama aávú'naao súwana aávú'nowasa putásowana mimpínkémbá Áánútu Nówaa kwená akúmbá avakaeté-kwaasiye tiyótinkowasa t́vamai maémáembaniye. Nówaa Áánútun-ai arupí umáimo maí-áimbá simátimuwaša íma isónkakemba putásaraawe. ⁶ naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiye sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba iravímbá agaisukáivo Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a kwéowai mináimbá isésa sésa sáwítaamo kwéundamo ímo ivátúwáananayaamo éna kentáágwárá'á miráumai sínkaninimba póta ivátáámó túwáandaamo éna íma sínkaminiye sénááowe. ⁷ moóráwai áwí'a Áróti Áánútu kwentávéna púwivo séna íma auwómba áíkaiye. kwemá arupí-kwaasi éna sáwí-kwaasimo áwáyo-tantaa'o untávéna arunkó umbaí taráiyé. ⁸ miwívímbá ména aasiyaasi-táwai miwítí sáwí-aimba iséna miwítí sáwí-mayai awánówana arunkó ávááraumai umbaí tómbanivo kwemá arupí umái máyontavena Áánútu íma auwómba áíkaiye. ⁹ miráumai Áánútunavesa aamoí kwéowai umbai-yántáápínkémbá Ísóigo kawe'á umái tiyótinkena sáwí'o kwéowaiti sáwí-meyamba toréna kwaásimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo t́ndara'a sáwí-meyamba timíníye. ¹⁰ áwáyo-tantari'o kwéowai Áánútumo kwégawaaimba tínaaemba kwéumankaawai anó-sawi-meyamba timíníye.

minkámpá'-mónó-kwáásí miwí túma mósá marésa kesááigo usáyaaitainkwae sésa kawe'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba kwésimatinkaantavena íma táá'a kwégaisasa úwoi sáwí-aimba kwésimatinkaawe. ¹¹ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a miwítí asir-ayánkó minkámpá'-mónó-kwáásítí asirayánkómbá usáyaaitaraimbanivo minkwíyómpákéwái Ísóigo aúranka'a

íma aaí simátinkesa íma sáwí-aimba kwésewe. ¹² kwaí-kwaambo kwétuvu'naan-tantaakomo amáparawaina ááimbo ímo awánaantemba minkámpá'-mónó-kwáási mirá ésa évaka-tantaakona ááimba íma awánaraantavesa sáwí-aimba simátinkáamba pósa kwaí-kwaambo ánasaantemba miwí mirán-umai ánasanaaowe. ¹³ miwí umbai-yántáári'a umátinkáamba pósa anondá umbai-yántáá'á mayánáaowe. miwí sáwí-imayaayavesa tirááyavesa avora'á kwéesa aamoí kwéesa keinárawatemo toómbó nánáaontavesa torupamáí mésa sáwí'a umátinkesa kentí imáyáa tavisésa sáwí-ampa'o mógwétinkaantavesa aamoí kwéesa ¹⁴ aarai túrampimba ta'mai-ya'mai kúráamba tivú'mae iyésa aamoisayán-kwáási sáwí-ampa'a tavisimái mótkinkesa túran-andamo kwéowai tíráá'a póna Áánútu sáwí-meyamba timíniye. ¹⁵ arupí-amba tuwésa sáwí-amba kwégwaraawe. naaóvá'á Pío ááninko áwí'a Péramu kwemá Áánútun-aaí simátímakowai éna sáwí'o uráimpinkemba óntamba mayánae-aamoí uráintemba miwí mirán-ámbá kwégwaraawe. ¹⁶ ánivo Péramu sáwí'a uráintavena Áánútu áwáá'a séna kwená póigo áwí'a tónkigomba kwaási amósánkaamba umánkowana aaí súwana Péramu iséna kwená uwo'aór-ámbá tukáiyé.

¹⁷ minkámpá'-mónó-kwáási íma kwétuwa'naa-onkwaasi máyáawe. nonayumpinkémbá nombá íma usamái kúmíntenkaan-kwaasima owaná póna Áánútu miwíyávéna túnkain-ayampa'a to'mayaa umátínkaraimba pósa mivá'á komai'mai'a ónááowe. ¹⁸ miwímá sáwí'o umáimo máyáapinkembo kawepá'ó kwétewai keivári'a méonae sésa áwáyo-tantaakon-auma mósá kwémaresa kampar-áimbá kwésimatimesa ¹⁹ kentí imáyáavinkeni'o iyanamo éna misáwí-yántáákó íma tátoraniye sembánivo miwí sáwí'o kwéon-tantaako tátokaimba pósa misáwí-yántáápímbá mésa ánasanaaowe. moórá-yantaako kwaásimo kwéusayaaitaimba minímáyáágó kweivári'a umái tátokaisasa kwenaráái kwégwaraawe. ²⁰ kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaimpa'a tésa sáwí'o kwéom-bayai ivátuwesamo tínaaembo umásukaawai miwímá moórágwara'o sáwí-ambo kwaráíyanamo misáwí-máyáígómó tátorainasamo ésa ááémo sáwí'o uráamba mindá sáwíyanka'an-ivo naaémbó sáwí'o ónááomba mindá anó-sawí'a umái ménaaowe. ²¹ arupí-ambo ímo kwakésaraai sáwí'a uráasino. ánivo arupí-amba kwakésa ivátuwesa Áánútuna kawer-amáámbá tínaaemba umáméntavesa pósa ávááraumai sáwí'a kwéowe. ²² miráumai kwéesen-aimba árair-aimban-iyé. iyánkómó miímo kwi'makénamo imbá ó'omba kwénaiyé kwésesa moórá-aimba sésa póigomba

nombó pérankaawana imbá toivímbá kwémaiye kwésewe. iyánkó póígomo intembá minkámpá'-mónó-kwáásí mirá-sáwí'á kwéowe.

3

Ísu ókwara'a kumíníye-kwasai.

¹ kesí kwaási arupí-imayaa ígwáe sé'a moórá-auvai agaimái tímake'a maanáúváígwárá'á kwéagayaumne. ² naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai sirón-aimba isé'a Ísóigo sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiya siráin-aimba kwená aantá-kwaasiya simátímakaunda-aimba imáyáa oró. ³ simátíménda imáyáa oró. naaén-kanaa tínimba sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi tésa kentuwíráái sésa ⁴ Ísumo sénamo marapá'á kumónaumnemo siráimba náávava máyáiyó. naaóvá'á kwíyómba maramá tarórunonka'a kwáyáin-tantaa'a íma ó'on-tantaa'a paárisata kwéawanaumpo kesivoísáiya á'a pukuráawana íma ó'on-tantaa'a kwévaariye sénááowe. ⁵ miwí maarán-ímáyáá ónáo íma kwésewe. naaóvá'á Áánútu súwana kwíyómba maramá paárúwana nompínkémbá maramá iyéna non-avumpimbá maramá kwéraiye. ⁶ naaémba Áánútu nonkóntávéna súwana marapá-kwáásí ánásasukaiye. ⁷ Áánútu sisaná kwíyóne marawémó kwáyáimba póna kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaamo tindara'a Áánútu kwentávésamo ímo aamoímó ésamo sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tíména kwíyóne marawé iravímbá agaisuwáníye.

⁸ kesí kwaásiyono. maarán-ímáyáá oró. imó kwétaamba táámpamaiya kwéawanaumpo Áánútu íma mirá imbá amápa-kanaa mimbórá-kánááráámbá aamuñ-úmarena sáwívar-ima 1,000 íma maréna mimbórá-kánáámán-íye siráivo ⁹ kwemó marapá'ó kumónaumnemo siráin-aimba íma tukáisasa évakarawai mináímbá ivá'á tukáiyé-imayaa kwéowe. Ísóigo séna kesí némpa'a maí'maí'a ésa sáwí-ayampa'a kovo séna sáwí-imayaa tuwésa kesópa'a tíyantavaiye séna timu'maréna ména íma ááéma marapá'á kunkáiyé. ¹⁰ umóyán-kwáásígómó anompintumáivimbo tintenkáán-umai Ísóigo miraráán-umai kumíníye. minkánáá anónka'a awairái kwésindavinkemba kwíyómba áúyokwinana kwíyómba o'á aaváúmá iravímbá agaisuwáínana marapá'á amápa-tantaa'a kwáyáine marawé iravímbá agaisuwáníye. ¹¹ miráumai amápa-tantaa'a ánásanintaveta kesáámó máyaundayaveta imáyáa éta Áánútuntaveta aamoí kwéeta arupí umái méta ¹² Ísumo marapá'ó kumíníntavena siráái kwétaisata amu'maréta méta ááémo kumíndawe séta siyáántán-kwimai

Áánútuna mayáí kwémayaundaya póna minkánáá paárinana kwíyómba iravimbá agaisuwáinana o'á kwíyómba aaváúmá anón-iravimba agaisuwáinana nonkáámbá umágwiniye. ¹³ ánivo Áánútu asiramái séna aúná-kwiyone aúná-marawe tarórumaraanana arupí-yantaare su'mai kwéniye siráinta amu'maréta máyaumne.

¹⁴ kesí kwaásiyono. mirán-kánááyávé'a amu'maré'a máyáamba Áánútu aúranka'a kaweré su'mai umái mé'a kempímbá íma sáwí-aimba kwáyaina'a paru umái ménaaontave'a tiyáántán-kwimai mayáímá máyáaro.

¹⁵ kentáásí Ísóigo séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne séna kwempá'á ténááontavena timu'maréna ména ímo kunkáimba imáyáa oró. kentáásí kwaási áwí'a Póro Áánútu kawer-ímáyáá kwembá ámakaimpinkemba keinárawatavena imáyáa éna mináímbá agaimakáíye.

¹⁶ Póro mináímbó agaimakáimba amápar-auvaivimba mirán-áímbó simáímo agaimakáin-aintompimba évakar-aimba umbaí taisasá ímo ísámaimo kawé'ó ésamo ímo asiramáímo máyáawai mináínkóná ááimba kwaé'mai kampar-áímbá kwésewe. Áánútun-aai aúvái-kwandaavinkemba amápar-aintavesa mirá ésa mirámó kwésentavesa ávááraumai sáwí'a umái ménaaowe.

¹⁷ miwí mirá kwéombanivo ímo kunkáinka'a simátimumpo kárákwiyoro. sáwí'o kwéowai keinárawa'a Áánútuwe asiramái máyáampinkembo tavisíyanesa kwéovo kárákwiyoro.

¹⁸ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwai úwoi túwa'naa úmae iyína'a kwenópa'a anón-imayaa é'a máéro. kwenáwí'o aasiyaasimó anómbo umáímo kwaikwai'o úmaenamo iyínimba árair-aimban-iyé.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

1 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáási kaumbo-kwáái aiyayaan-iya'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái tímakaiye. évakarawai kampar-áimbá simátimesa sésa Ísu Áánútu ááninko póna kwaási-uramba íma aú'mái méraiye sésa ó'on-kampar-ainkwara'a simátíma'mae nááúwana Yóni iséna miwítí imáyáa arupí umátinkanae séna maanámbá agaimái mátímakaiye.

Áánútuna imáyáama agaráásínkáiwaina kwaasái.

¹ Ísu Káráísiti Áánútuna imáyáa agaráásínkáiwaiyaama póna kwaási aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoman-iyé. mináíntávé'a maanáúvái agaimái kentópa'a tuwáúnana kwégwiye. ááinka'a maramá íma kwáyonka'a kwemá maémáimba marapá'á kuména keséya máyowata súranta awánamai kawé'á éta kwenáái iséta siyáándeí ane'á tátokaundayaawe. ² aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoma avowánópa'a máyomba marapá'á kuména keséya máyowata awánareta póta mináimbá kwésimatimundayaawe. ³ kesáá Áánútuwe ááninko Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaumne. awánaraunda ísaraunda keinárawakwara'a kwésimatimunda póta Áánútuwe ááninkowe tarúmaiya máyaundantemba keinárawa'a mirá ónááowe. ⁴ kentáásirumba kawé'á umái anómba umásinkanintave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

Áánútu sámó kaiwáíná ááinkona kwaasái.

⁵ Áánútu ááninko simásímakain-ainta simátimeta séta Áánútu sámó kaiwáíná ááimba póna túnín-tantaa'a kwempímbá íma kwáyáíye. ⁶ miráumai túnín-ayampa'a máyáamba Áánútuwe tarúmaiya máyaumne kwésewai kampa'á kwésesa árarir-ainkona ááimpimba íma máyáawe. ⁷ ánivo Áánútu sámó kain-áyámpá'ó máyáintemba miráumaimo sámó kain-áyámpá'ó máyaundaya kwená kwaásiye tarúmaiya máyaumne. miráumai Áánútu ááninko Ísuma kentááyávéna imáyáa éna kumpuwúwana kwená naaegó kuména póna kentáási sáwí-imayaa kwémaisiyu'maenaya kwéiyiye. ⁸ kempíntá sáwí-imayaa íma kwáyáíye súndaya kesirunkómbá kampar-áíntá simá-uwáúnanaya Áánútuna árarir-aimba kesirumpintá íma kwáyáíye. ⁹ avora'ó Áánútumpataamo sáwí-imayaayavetaamo simáménanayaamo éna Áánútu kentáási

sáwí-imayaa maisiyuwénaya amápa-sawi-imayaa arupí umásinkanintaawe. Áánútu kwemó siráini'a mirá éna miráumai kaweré su'mai kwéena póna sáwí-imayaa maisiyuwénaya arupí kwéumasinkaiye. ¹⁰ Áánútu séna amáparawai sáwí'a uráawe simbánivo kesáámá séta íma sáwí'a kwéune kwéseta Áánútu kampar-áimbá kwésiye súnana Áánútuna áséi-kwasaigo íma sirumpintá kwégwaiye.

Káráísiti amáparawaiya siráváyáin-kwasai.

2

¹ kesí iyámpóiyono. íma sáwí'a ónááontave'a maanáimbá aúváivimba agaimái timúne. ánivo sáwí'o íyanamo éna siráváyáiwaiya ména kesivompátá áísaa íníye. kwemá Ísu Káráísitima arupí iwáiyá kesivompátá áísaa íníye. ² sáwítaamo uráunda-meyamba kentáává'á íma tíno séna maimaéna pukáiyé. íma kentáási sáwí-meyane su'mainivo amáparawaiti sáwí-meyankwara'a maitiyuwáníntavena pukáiyé.

³ Áánútun-aaimo taagwiyavétaamo únda árai'a kweséya tarúmaiya máyaumneya kwésune. ⁴ Áánútun-aaimo ímo taagwiyávónka'o ombá Áánútuwe tarúmai máyaumnemo sembá kampa'á sewaná miwívímbá Áánútuna árain-aimba íma kwáyáiyé. ⁵⁻⁶ ánivo Áánútun-aaimo taagwiyávówai Áánútumpa'a tirumbá áma'mai kawe'á kwéowe. kesáámó Áánútuwe tarúmai máyaumnemo kwésundawaiya Ísu Káráísitimo máyontemba kesáá miráyá umáiyá ménaumne. miráyáámó kwéunda árai'a Áánútuwe tarúmaiya máyaumneya kwésune.

ááéraan-amaankoma aúnái'a uráin-kwasai.

⁷ kesí kwaási ísáaro. kemó kwéagayaunda íma aúná-amaamban-ivo ááéraan-amaamba kwéagaimai timúne. aiva'á simátímakaamba á'a ísaraan-amaamba kwéagaimai timúne. ⁸ ánivo túnín-tantaa'a kwéauyokwisana árai'a sámó kain-tántáá'á kwévaarimba póna ááéraan-amaamba aúnái'a umái kwévaariye. Ísu Káráísitina mayáivínkémbá minámáámbá paárurena keinárawapinkwara'a minámáámbá kwévaariye.

⁹ kentí kwaásiyavai tíyamba kwéumatinkaambanivo sámó kain-áyámpá'á máyaumne sembá sámó kain-áyámpá'á íma máémba túnín-ayampa'a paaí máyáawe. ¹⁰ ánivo kentí kwaásimo tirumbó tíméwai sámó kain-áyámpá'á máyáamba pósa miwívímbá sáwí-yantaa'a íma kwáyáimba pósa ó'owi tuwánésa sáwí-ampa'a íma kwégowe. ¹¹ ánivo kentí kwaásiyavaimo tíyámbo kwéumatinkaawai miwí

túnín-ayampa'a máyáawana túnín-tantaako túrampa'a káátagwisasa múgu'maagu'a úmaesa kwégowe.

¹² kesí iyámpóiyono. keinárawatavena Ísu Káráisiti pukáimba póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyukaintave'a kemá maanáúvái agaimái kwétimune. ¹³ anón-kwaasiyono. ááinka'a maramá íma kwáyowana moórawai maémáimba kwemá ívékwará'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ¹⁴ iyámpóiyono. Áánútu kentivo isa'á kwempá'á tiráantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. anón-kwaasiyono. ááinka'a moórawai maémáimba kwemá ívékwará'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. asiramái mé'a Áánútun-ai tirumpimbá tátore'a Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

¹⁵ Áánútumpa'o ímo tiráawaimo ontembá mindáyave'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávé'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávésamo aamoimó owáímá Áánútuntavesa íma aamoí kwéowe. ¹⁶ marapákén-kwáásímó kwéowaina ááimba íma Áánútumpakemba kwéowe. kwaási kentí imáyáavinkemba kwéesa á'owiti náaindaamba túran-anda kwéesa túwí'a maimaésa kwéiyesa kwéomba íma Áánútumpakemba kwéovo marapákén-ámbá kwégwaraawe. ¹⁷ marapákén-tántáá'ó tirááimo kwétaintantaa'a maambárá'á ánásainasa Áánútumba arááíma tainí'a kwéon-kwaasi aasiyaasí maí'maí'a ónááowe.

Káráisitina namuro-kwáásítí kwaasái.

¹⁸ kesí iyámpóiyono. naaén-kanaa maramó ánásaninkanaa sáwíyanka'a tíníye. naaémba Ísu Káráisitina namuro-kwáásígó tíníye suwa'á ísaraawe. Káráisitina namuro-kwáásí sáwíva'a á'a paáruraamba póta mindáyaveta naaén-kanaa sáwíyanka'a tíníye kwésune. ¹⁹ kentáávínkémbá Káráisitina namuro-kwáásí moórá-mora máyómba pósa usásimbai paárésa siyuwésaya kóuraawe. árai'o kentáásí kwaásimo máyáankakai úwoi máésino. siyuwésaya kóuraantaveta íma kentáásí kwaásin-owe kwésune.

²⁰ Ísu Káráisiti Áánútun-amankomba ai'marówana kuména kentirumpimbá máyáísa'a pó'a áraír-aimba kwéisaawe. ²¹ áraír-aimba íma kwéisaantavaiye sé'a ímanivo áraír-aimba kwéisaantave'a maanáúvái kwéagayaumne. áraír-aimpinkemba kampar-ámbá íma paárisa'a ísaraantave'a maanáúvái agaimái tímúne.

22 anón-kampa'o sen-kwáásí maarán-kwáásímán-owe. Ísu Káráísitintavesa Áánútu íma usásinankaraiwaiman-iyé kwésen-kwaasi ésa Ísu Káráísitina namuro-kwáásí-í'a ésa Áánútunte ááninkonte tínaaemba kwéumatimewe. ²³ Áánútu ááninkomba tínaaemba umámewai avowáankwárá'á mirá kwéombanivo Ísu Káráísitintavesa Áánútu ááninkoman-iyé kwésewai ááninkonte avowántéyópa'a tarúmai máyáawe.

24 Ísun-aaí aiva'á ísaraan-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba íma ivátuwe'a miráumai Áánútunte ááninkonteyopa'a tarúmai maí'mai'a oró. ²⁵ maarán-áimbá Ísu Káráísiti asiramái simásimenaya séna aúnaí'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaumne simásímakaintaawe.

²⁶ kampar-áimbá simátiyuwaavo sé'a maanáúvái agaimái tímúne. ²⁷ kampar-áimbá simátiyuwaawai kwéombanivo Ísu Káráísiti Áánútun-amamba tirumpimbá tínkaraimba póna maí'mai'a éna íma kampar-áimbá simátimena árair-aimba kwésimatimiye. mirámó kwésimatimisa'o ombá árair-aimba kampar-áimbá taaínkaa'a kwéowe. simátímintemba mirá é'a Ísu Káráísitiye tarúmai kwémaewe.

²⁸ kesí iyámpóiyono. kwesé tarúmai máyáamba pó'a Ísu Káráísiti kumíndara'a kwenáúranka'a íma tigaeyávé'a é'a úwoi asiramái ménaaowe. ²⁹ Ísu Káráísiti arupí umái máyáin-aimba á'a ísaraawe. moórá-ainkwara'a ísáaro. miráumai arupí umái máyáawai árai'a Áánútuna iyámpóíman-owe.

3

Áánútuna iyámpóiti kwaasái.

¹ Áánútu arumbá ávááraumai kwésimiye. mindáyave'a imáyáa oró. Áánútu arumbá kwésimenayaampona kentááyávéna kesí iyámpóíman-owe kwésiye. kesáá árai'a kwená iyámpóíya úne. Áánútumpa'a íma tiráawai Áánútuna ááimba íma awánésa kentáásí ááinkwara'a íma kwésuwanaawe. ² kesí kwaásiyono. ívé'a Áánútuna iyámpóí'a umáíya máyaundaya naaémba nóra kwaásiyaawa ménaumno. mináimbá íma ísaraundanivo moórá-aimbo ísaraunda simátimenaumne. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawé'á umái awánanaundaya póta kwenkáánita umáíya ménaumne. mirán-áimbá ísaraumne. ³ mináimbá isésa amu'maráawai Káráísiti arupí umáímo máintemba arupí umái máyáavo kárákwiyoro.

⁴ sáwí-imayaamo kwéomba isaná áamáambo arááísémba isaná minkáé-tántáákó mimbóráí'a kwéiye. miráumai sáwí-imayaamo kwéowai Áánútuna áamáamba tínaaemba umámesa kwéaraaisemba póna mirámó kwéon-anonda

miwívimbá kwéniye. ⁵ Ísu Káráísiti kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwánintavena marapá'á kunkáimba kwempímbá sáwí-imayaa íma kwáyáiyeye-aimba á'a ísaraawe. ⁶ miráumai Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai miwívimbá íma sáwí-imayaa kwaikwai'a kwéivo sáwí-imayaa kwaikwai'a kwéiwai Káráísitimpa'a íma tésa kwenáái íma kwéisaawe.

⁷ kesí iyámpóiyono. kampar-áimbá simásiyuwaavo sé'a kárakwiyoro. Káráísiti arupí umái máyáiwai kwemó intembó mirámó úmae kwéiyowai arupí-kwaasiman-owe. ⁸ ááinka'a Sáátáánigo sáwí'a uréna mirá úmae kwéiyena ívékwar'a mirá kwéiye. sáwí'o úmae kwéiyowai Sáátáánigona kwaasiman-owe. Sáátáánigona mayái ánásasuwainkwaé séna Áánútu ááninkomba ai'marówana marapá'á kunkáiyé.

⁹ Áánútuna iyámpói pósa Áánútuna asirayánkó miwívimbá kwáyáintavesa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútuna asirayán-aráátómbá pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. ¹⁰ ímo arupí umáímo máyáawai íma Áánútuna iyámpóíman-owe. kentí kwaásimo tirumbó ímo kwétimewai íma Áánútuna iyámpóíman-owe. miráumaiya Áánútuna kwaásiye Sáátáánigona kwaásiye taaímbaiya ísaraumne.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

¹¹ moórá-mora-kwaasivimba tirumbá tíméro-aimba ááéma ísaraawe. ¹² Áándamu ááninko áwí'a Kááinimo uráintemba íma mirán-oro. Kááini Sáátáánigon-aráá'a póna ávákomba tuvuwúwana pukáimba maarántávéna tuvuwúwana pukáiyé. áváko kawé'á umái máyowana Kááini sáwí'a umái ména póna ávákomba tuvuwúwana pukáiyé.

¹³ miraráán-umai Áánútumpa'a íma tiráawai keinárawapa'a tirumbá sáwí'a umátinkaiyantavena íma táá'a kaíno. ¹⁴ Áánútun-akumba sirumbá kwétimundayaveta séta Áánútuna némpa'a maénaundawaina ááimpa'a tuwéta kawé'á umái maénaundawaina ááimpa'a tamáyaumne kwésune. kentí kwaási tirumbá íma kwétimewai Áánútuna némpa'a paai máyáawe. ¹⁵ kentí kwaásiyavai tíyámba umátínkáan-kwaasi tínkamiyasa puwónáon-kwaasiraamban-owe. mirámó kwéowai aúnaí'o umáímo mai'mai'o kwéowaina ááimpa'a íma máyáawe. ¹⁶ Ísu Káráísiti arumbá siménaya íma úwoi máimba súwa'naa ínintavena kentááyávéna ísámai pukáiyé. mirá uráintaveta arumbá símakaiye kwésune. Áánútun-akumba túwa'naa eta puwúnavo íma sendayá úwoi túwa'naa ónaumne. ¹⁷ óísankwara-kwaasi kentí kwaási toómbá íma makáawaima tuwánésa íma túwa'naa ombá sésa Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe. ¹⁸ kesí iyámpóiyono.

sirumbá kwétimunemo sembá íma tóikakemba sé'a árai'a tirunkakembá kwése'a túwa'naa oro.

Áánútumpa'a asiramáiya máyaunda-kwasai.

¹⁹ sirumbá kwétimetaamo kwétuwa'naa-undaya mirámó únda-kwaasiya arupí umáiya kwémaumne. mirámó kwéunda Áánútu aúrankata asiramáiya kwémaundayaawe. ²⁰ ánivo kesáá sáwí'a úndayavenaya kentáásirunko umbái kwétaivo Áánútu amápa-tantaa'a awánéna minúmbáiyántáákómbá usáyaaitaisata Áánútu aúrankata asiramáiya máyaumne. ²¹ kesí kwaásiyono. mindáyaveta imáyáa úndaya kentáásirunko íma umbái taisatá Áánútu aúrankata asiramáiya máyaumne. ²² kwenáái taagwiavétaawe kwemó aamoimó iní'a kwéundayavetaawe áisaa úndayantaa'a úwoiya kwésimiye. ²³ Áánútu asiramái séna kesááninko Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a amápa-kwaasivimba tirumbá kwétime'a máero siráimba mináimbá Ísu Káráisiti asiramáiya simásímakaiye. ²⁴ Áánútun-ai taagwiavówai Áánútuwe tarúmai máyáawana miwísé tarúmai máyáiyé. Áánútu kwenamambá ai'marówana sirumpintá kumbéna simásimenaya séna Áánútu keinárawate tarúmai máyáiyé kwésisata kwéisaumne.

4

árait-amankonte kampar-ámánkóntéi kwaasái.

¹ kesí kwaásiyono. sáwíva-kwaasi kampa'-mónór-áimbá simátíma'maesa kwénaaesa Áánútun-amanko kesirumpimbá máyáiyemo sembá íma ááéma áraire seró. mirá sentávé'a miwí tirumpimbá máyáin-amamba Áánútun-amana'i. á'owan-amana'iyó. mindá awáné'a mináimbá isáaro. ² Ísu Káráisiti Áánútunopakemba marapá'á kwaási kunáúkaiye kwésewai miwí tirumpimbá Áánútun-amanko máyáiyé. mináimbó sewa'ó isáamba Áánútun-amankoma miwívimbá máyáiyé seró. ³ Ísu Káráisitintavesa mináimbá íma sewái miwí tirumpimbá máyáin-amanko íma Áánútun-amankoman-ivo Káráisitina namuro-kwáásígón-amankomaiye. Káráisitina namuro-kwáásígó tínín-aimba isaraamba isaná marapá'á máyáiyé.

⁴ kesí iyámpóiyono. Áánútu aráá'a é'a kampa'-mónór-áimbá kwésimatimewai usáyaaitaawe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáivo Áánútumpa'o ímo tiráawai miwí tirumpimbá ó'on-amanko máyáiyé. Áánútun-amanko

minámánkómbá usáyaaitariye. ⁵ kampa'-mónór-áimbá kwésimatimewai Áánútumpa'a íma tembá marapá'á kwémaen-aimba kwésimatimewasa marapá-kwáásí miwí táái kwéisaawe. ⁶ kesáá Áánútuna kwaásiya únasaya Áánútuna kwaási kesááiya kwéisaavo ó'on-kwaasi íma Áánútuna kwaási pósa kesááiya íma kwéisaawe. miráumaiya árair-amanko miwívimbá máyáin-kwaasiye kampar-ámánkó máyáin-kwaasiye taaínkaar-úmaeta kwéiyune.

Áánútu arumbá kwétimin-kwasai.

⁷ kesí kwaásiyono. tirumbá kwétimewaina ááimba kwemá Áánútuma póta Áánútun-akumba sirumbá tíméno. tirumbá kwétimewai Áánútumpa'a tésa kwená kwaási-i'a kwéowe. ⁸ Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbá íma kwétimen-kwaasi Áánútumpa'a íma kwétewe. ⁹ Áánútu mimbórá ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna kentááyávéna ísámai puwéna aúnái'a umái maí'mai'a ónaundayavenaya puwéna arumbá símakainta póna mirá uráiyé. ¹⁰ Áánútumba siruntáámó amúndaya íma anónta ámakamne. Áánútu arumbá símakenaya ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna sáwítaamo uráunda-meyamba maisiyuwáinana kentáává'á íma tíníntavena pukáiyé. mirámó uráimba Áánútu anómba arumbá símakaiye. ¹¹ kesí kwaásiyono. Áánútu miráumai arumbá kwésimimba póta kentáásí kwaási miráumai siruntá tíméno. ¹² kwaási Áánútumba ane'á íma kwéawanaawe. kentáásí kwaási siruntá kwétimunda Áánútu keséya máyáísata árai'a siruntá Áánútumba kwéamune.

¹³ Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáintaveta séta kesáá Áánútuwe tarúmai máyaunanaya Áánútu keséya tarúmai máyáiyé-aimba kwésune. ¹⁴ kentáásivowa ááninkomba ai'marówana sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátinkaindayavena marapá'á kumúwata awánaraunda kwésimatimundayaawe. ¹⁵ Ísuntavesamo Áánútu ááninkoman-iye kwésewai Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé tarúmai máyáiyé. ¹⁶ Áánútu arumbá kwésimisata mindáyaveta áraireya kwésune.

Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbó kwétimewai Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé máyáiyé. ¹⁷ Áánútu kentáá imáyáa símakaisata siruntá Áánútumba kwéameta póta máyaundawaina ááimbo sísaá ínín-kanaamo tíndara'a asiramáiya ménaumne. Ísu Karáísiti arumbá símíntenta marapá'á máyaundarata

siruntá kwétimundaya póta sísaá ínín-kanaamo tíndara'a asiramáíya ménaumne. ¹⁸ Áánútumba tirumbá kwéamewai íma kwéinkaisewe. árai'a Áánútumba tirumbá kwéamewai miwíwínkémbá inkaisí-ímáyáá íma kwáyáíye. sáwí'o uráambeyantavesa kwéinkaisewai Áánútumba íma árai'a tirumbá kwéamewe.

¹⁹ aiva'á Áánútu arumbá símakaintaveta póta siruntá kwéamune. ²⁰ miwítí kwaásiyavesa tirumbó sáwí'o kwéumatinkaawa'o ombá Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe. miwítí kwaási tine'á tuwánésa tirumbá íma tímakaawai pósa Áánútun-ane'a íma awánaraawai íma kanaán-umai tirumbá kwéamewe. ²¹ Ísu Káráísiti asiramái séna Áánútumba tirumbá kwéamewai miwítí kwaásigwara'a tirumbá tíméro siráíye.

5

marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaan-kwasai.

¹ Ísuntavesa sésa Áánútu usásinankaraiwai iyémó sen-áíntávésa áraire kwésewai Áánútuna iyámpóíman-owe. avowámbá tirumbá améwai ésa kwená iyámpóígwara'a tirumbá kwéamewe. ² Áánútumba siruntá améta kwenáái taagwiavéta póta mirá kwéundayaveta séta Áánútuna iyámpóígwara'a siruntá kwétimune. ³ Áánútun-aaí taagwiavúndaya mindá Áánútumba siruntá kwéamunanaya kwenááigoya íya umbaiyá kwésiyaisata póta kwétaagwiavune. ⁴ Ísumpa'a asiramái agevamái máyaundaya póta marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaundayaawe. Áánútuna iyámpói amápa'a kanaán-umai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaamba póna Áánútun-aaigoma íma umbaí kwétaiye. ⁵ maarán-kwáásí marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe. Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-iye kwésewai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe.

Áánútu Ísu Káráísitimba agaráátínkarain-kwasai.

⁶ Ísu Káráísiti marapá'á kuména nombá peréna puwúwana kwená naaemá kunkáíye. nombá peráníntavenawe su'mai íma kunkáíye. nombá peréna puwínana kwená naaemá kuníníntavena kunkáíye. Áánútun-amanko árair-ainkona ááimba póna séna áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-iye kwésiye. ⁷⁻⁸ Áánútun-amanko siráin-aintaveta nombá pékaintaveta puwúwana kwená naaemá kunkáintaveta

séta Ísuma Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. minkáúmbó-yántáá'a paárruraintaveta mimbórá-áímbá séta Ísuma Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. ⁹ kwaásimo simátímén-aimba sewatá iséta áraire kwésundayaanivo Áánútun-aaigo kwaási tááigomba usáyaaitaimba póta Áánútu ááninkontavena siráin-ainta isáano. ¹⁰ Áánútu ááninkontavesa asiramái agevamái máyáawai sésa Áánútu siráintemba áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-iyé kwésewe. Áánútuntavesa íma asiramái máyáawai sésa Áánútu kampar-áímbá siráiyé kwésewe. kwemá Áánútu ááninkontavena siráin-aintavesa íma áraire senkákémbá Áánútu kampar-áímbá siráiyé kwésewe. ¹¹ Áánútu ááninkoma aúnaí'a umái maí'maí'a kwéowaina ááimban-iyé. Áánútu imáyáaya símísata aúnaí'a umái maí'maí'a kwéundayaawe. mináintá Áánútu simásímakaiye. ¹² Áánútu ááninkoe tarúmai máyáawai aúnaí'a umái maí'maí'a kwéovo Áánútu ááninkoe íma tarúmai máyáawai íma aúnaí'a umái maí'maí'a kwéowe.

aúnaí'a umái maí'maí'a kwéon-kwasai.

¹³ Áánútu ááninkontave'a asiramái agevamái máyáan-kwaasi keinárawa'a maanáúvái agaimái timúne. aúnaí'a umái maí'maí'a kwéon-aintave'a áraire sígwáe sé'a maanáúvái agaimái timúne. ¹⁴ Áánútumbo arááimo tainí'o kwéetaamo námúnaavinkembo áisaa úndaya kesááiya kwéisaiye. mindáyaveta kwenaúranka'a asiramáiya máyaumne. ¹⁵ námúnaa súndaya kwéisain-aintaveta árair-aimban-iyé kwésundaya maarán-áíntáváígwará'á árair-aimba námúnaavinkemba súnda-yantaa'a úwoiya kwésimiye kwésune.

¹⁶ kentí kwaásimo sáwí'o kwéiya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áisaa íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'maí'a ónááopa'a íma kónááowe. évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'maí'a ónááopa'a kónááomba mindáyave'a Áánútumpa'a áisaa oro íma kwésune. évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba íma Áánútuna némpa'a kónááomba mindáyave'a sé'a Áánútumpa'a áisaa oro kwésune. ¹⁷ amápa-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba kwáyáivo évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútu maitiyuwáínasa kwená némpa'a sáwí-ayampa'a maí'maí'a ónááopa'a íma mirá-sáwí'ó kwéiya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áisaa íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'maí'a ónááopa'a íma kónááowe.

18 Áánútuna iyámpói ésa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútu ááninko kárákwiraisana póna Sáátáánigo íma kwétatoraisasa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowata mináíntá kwéisaumne.

19 Sáátáánigo marapá-kwáásítí anóndakoman-ivo kesáá Áánútuna kwaási éta mináíntá kwéisaumne.

20 Áánútu ááninko kuména imáyáa símísata árar-Isoigo-uramba isatá kwéawanaumne. Áánútu ááninko Ísu Kárásitiye tarúmaiya máyaundayaveta árar-Isoigo-uranteya tarúmaiya méta kwéisaumne. árar-Isoigo-uranko éna kwaásiya aúnái'a umáiya mai'mai'a kwéundawai ááninkoman-iyé. 21 kesí iyámpóiyono. kwaántá-kwaasi kampar-ísóígómbá tínaaemba umátíméro.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

2 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáási kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái tímakaiye. évakarawai sésa aaraiyávái-áúvái agaimái ámakaiye sewasá évakarawai sésa Ísóigona kwaási mimbórává'á torupamáí kwémae'maeropa'a agaimái tímakaiye kwésewe.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai é'a maanáúvái agaimái timúne. embá kendéí-í'a úne séna Áánútu ááyaráin-ininkoma ómpo ená iyámpóiyonte awánaaro sé'a maanáúvái agaimái timúne. Ísóigona árar-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwétimune. íma kewé su'mainivo Ísóigona árar-aimba ísáawaigwara'a tirumbá kwétimewe. ² kentáávimbá árar-aimba kwaíkwai'a éna íma ánásanintaveta kentáásirumba kwétimune.

³ Áánútu kentáásivowe ááninko Ísu Káráísitiye úwoi kwésuwa'naa-esarai tirumbá kwéumasinkesarai paru kwéumasinkaayata póta árar-ainta séta kentáásirumba tímúndayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune.

⁴ évaka'a ená iyámpói kentáásivo simásímakaintemba miráumai árar-ampa'a kwégon-aimba isáúnana sirunkó kawé'á kwéiye. ⁵ aaraigoó embá simáme'a sé'a Ísóigona kwaási moórá-morawaivimba kentirumbá kwétimé'a máéro. mináimbá íma aúna-amaamba kwésimatimumpo aivakwára minkákwará ívékwara'a ísaraan-aimba kwésimatimune. ⁶ Áánútun-aaiyaamo taagwiavúndaya mindá Áánútumba sirumbá amúndayaveta kwenáái kwétaagwiavune. Áánútunkwara kwaásigwara'a tirumbá timé'a máéro Áánútu siráimba aivakwára minkákwará ívékwara'a kwéisaawe.

⁷ sáwiva-kwaasi kampa'á kwésen-kwaasi marapá'á kwénaaowe. miwí Ísu Káráísitintavesa sésa íma kwaásiraani'a umái kunkáiyé kwésewe. miwí Káráísitina namuro-kwáási pósa sáwí-ampa'a kwígwáe sésa minkámpár-áimbá kwésevo kárákwiyoro. ⁸ Áánútuna mayáímó kwémayaam-beyamba íma máyáavainivo kawé'á umái kárákwiyé'a amápa'-meyamba kawé'-meyámbá mayánááontave'a kárákwiyoro.

⁹ Ísu Káráísitin-aai íma tátoraamba mináimbá tuwésa ó'on-ampa'a kwégowai íma Áánútuwe tarúmai máyáawe. Ísu Káráísitin-aai tátokaawai kentáásivowe ááninkowe tarúmai máyáawe. ¹⁰ miráumai kentópa'o tésamo mináimbó ímo simátimesamo ó'on-aimbo simátimiya'o é'a íma tiyáámba

timé'a íma kentí naaúmpa'a mósá tínkáaro. ¹¹ mirán-kwáásí tiyáámbo timé'o é'a minkwáásítí sáwí-mayai túwa'naa ónááowe.

¹² ayáátáár-aimba simátimenae'a maanáúváiímbá íma agayáúmpo kentópa'a kwé'a kentúranka'a komé'a kosimátíménana ketáásirunkoya ávááraumai kawé'á íníye.

¹³ enanaanontávéna kendéi-í'a úne séna Áánútu ááyarain-ininkowe kwená iyámpóiyonte keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

3 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáási kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái moórawai áwí'a Káyásimba ámakaiye.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai é'a maanáúvái agaimái amúne. Káyásiyo maanáúvái awánaao. Ísóigona árain-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwéamune. ² kesí kwaási óna'a sirumbá kwéamune. Ísu Káráisitina aampa'á kawe'á umái kwégonda-aimba ísaraumne. miráumai kawe'á umái ménana íma áí'a ínintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená mayái kawe'á kwéundayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ³ Ísóigona kwaási évakarawai enópakemba kesópa'a tésa entávésa tasésa enarumpimbá árain-aimba tátore máyaane sewa'á isáúnana kesirunkó kawe'á kwéiye. miráumai árai'a arupí-ampa'a kwégwe máyaane. ⁴ kesí iyámpói árai'a arupí-ampa'a kwégowe-aimba isé'a aamoí kwéunda póna mináámóigómá évaka-tantaatave'o aamoimó únda-aamoigomba usáyaaitaraiye.

⁵ kesí kwaásigompo Ísóigona kwaási enópa'a kuráamba túwa'naa ema kawe'-má'yái mairáanasa minkwáásívínkémbá ó'om-bapaken-kwaasi enópa'a kuráamba miwígwará'á túwa'naa éma kawe'-má'yái mairáne. ⁶ miwí maanká'á Ísóigona kwaásiya tasimásimesa sésa emá arumbá tímakaandawai tasimásímakaawe. ó'om-bapa'a Áánútuna mayái komayánáe kwésewai emá aambó kónááon-tantaa'a kwétuwa'naa-onda mindá kawe'á kwéone. ⁷ miwímá Ísu Káráisitina mayái maimaé kwénaaesá Ísu Káráisitimpa'o ímo tiráan-kwaasirakemba meéyámbá íma kwémayaawe. ⁸ mindáyaveta Ísu Káráisitimpa'o tiráunda-kwaasiya miwíyá túwa'naaya onó. miráumai tágárotamaiya máyaundaya pósa árain-aimba isánááowe.

⁹ ákí-avvai agaimái tuwááwánana Ísóigona kwaásitopa'a kúwana moórawai áwí'a Táyo'tevi kentávésa anóndakoman-iyé sígwáe séna mináúváiínkén-áimbá iséna íma ísámai kawe'á uráimba pó'a ¹⁰ enópa'a kwé'a kwaási túranka'a Táyo'tevi uráin-kwasai kosimátimenaumne. Táyo'tevi kentáá sáwí'a umásinkenaya kampar-áíntá simásínkaraiye. íma mináíné su'mainivo Ísóigona kwaási kwenópa'a kuráamba kwená naáúmpa'a íma mósá tínkaraiye. évakarawai kentí

naaúmpa'a mósá tinkánáe suwaná íma mirán-oro séna mono'-náúmpákémbá ti'mátukaiye.

¹¹ kesí kwaásiyo. sáwí'o ontembá íma mirá éma kawe'ó ontembá mirán-owo. kawe'ó úmae iyówai Áánútuna kwaásiman-ovo sáwí'o úmae iyówai Áánútumpa'a íma kwétewe.

¹² amáparawai Témítiyaantavesa kawe'ná'án-iye kwésewe. kwená mayáí awánésa sésa árai'a kawe'-máyaí kwémayaiye kwésewe. kesáágwárá'á miráyá kwésune. kwésunda-ainta árair-aimba ísaraawe.

¹³ ayáátáár-aimba simámeneae'a maanáúváívímbá íma agayáúmpo ¹⁴ sáwíyanka'a enópa'a kwé'a enaúranka'a komé'a kosimámenaumne. ¹⁵ paru umái máyaantave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená kwaási kesé máyáawai sésa kawe'á umái ménaro kwésewe. kentáásí kwaási esé máyaantaveta séta kawe'á umái máéroya kwésumpo moórá-mora-kwaasi simátimiyo.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

Yúte

Ísu kwíyómpa'a irówana Yúte Ísun-áváko kae-kwáái aiyayaan-iyá'i. kae-kwáái umái siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái tímakaiye.

¹ kemá Yúte Ísu Káráisitina mayái-kwáásí Yémési áváko maanáimbá maanáúváívimbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kentáásivowa arumbá tiména tááyaraiwai Ísu Káráisitimo kawáá uráiwai ísáaro. ² Áánútu arumbá umátinkena imáyáa tiména paru umái mósá kwétinkaintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésimatinkaumne.

³ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawate kenté sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kwéiyasinkaintave'a maanáúváívimbá agayánáe únana Áánútu simásimena séna moórá anón-aimba simáména agayaaó simbá pó'a mináimbá agayánaumne. ááéma Áánútu kwená kwaási imáyáa tímúwasa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-aimba ísare'a mináimbá asiramái tirumpimbá tátore'a máyáamba tuwáúnavo sé'a kárákwiyoro. Ísu Káráisitín-aaiyavesa sáwí-aimba sewái tááigona anondá Ísu Káráisitina árair-aimba simátíméro. ⁴ évaka'a kampa'-mónó-kwáásí Áánútun-aaí íma kwégwaraawai kentí imáyáa tavisénááontavesa komésa tirumpin-imáyáá ésa sésa Áánútu úwoi súwa'naa enaya íma sínkaminivo kentáásí imáyáavinkenita ónaumne sésa sáwísawaa ésa Ísóigo Ísu Káráisiti kweyáá kentáásí anóndakomba tínaemba umámakaawe. naaóvá'á Áánútu mirá-sáwí-máyáígóná sáwí-meyamba timénaumne siráíye. mirán-kámpá'-mónó-kwáásí keinárawate komáyáantave'a maanáimbá kwésimatimune.

⁵ maanáimbá á'a simátímakaamba ísaraambanivo ókwara'a simátimenaumpo ísáaro. naaóvá'á Áánútuna kwaásiyomba Ísípi-marava'a tátokowana Áánútu ayútinkena tí'maena kwétena kwenáíyavesamo ímo árairemo sirówai Áánútu títkamuwasa pukáawe. ⁶ moórá-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwítí kawáá-máyái tuwésa miwítí kawé'-náópá'á túwówai Áánútu tíyayaanka'a asááúmarena túnkwi-ayampa'a sáwí-mapa'a tiyuwówasa maí'mai'a ésa naaémbo Áánútu sáwí-meyambo tímínín-kanaa amu'marésa máyáawe. ⁷ moórá-aimba

imáyáa oro. naaóvá'á Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiye mindáór-egwaa'-naopakewaiye sáwí'a úmae iyésa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné mirá úmae iyúwana Áánútu tínkambai iramó kwégaipa'a tínkamuwasa iramó kaíkai'o kwéipa'a mai'mai'a kwéowe. kentáávákwará'á mirá ovó sé'a kárákwiyoro.

8 naaóvá'á mirámó uráantemba ívé'a kampa'-mónó-kwáásí kentí imáyáa tavisénáe sewái mirá ésa miwítí sáwí-imayaavinkemba áwáyo-tantaa'a ésa Áánútumo kwégawaaimba tínaaemba umámesa sáwí'a ésa kawe'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba simátínkaraawe. 9 ánívo Mósesi pukówana kwíyómpakenkawaanako áwí'a Máíkeri kwemá séna Mósesin-auma mayánáe súwana Sáátáánigo séna kemá mayánáe súwasarai miráumai asiramái suyaná Máíkeri Sáátáánigontavena íma sáwí-aimba súmba kemá íma aai simánkanaumpo Ísóigo aai simánkaniye siráíye. 10 ánívo kampa'-mónó-kwáásí kentí imáyáa tavisénáe sewái évaka-tantaakona áaimba íma awánaraantaveša sáwí-aimba simátinkesa kwaí-kwaambo amáparawaina áaimbo ímo awánésamo ontembá miwí mirá owaná miwítí sáwí-imayaago tátorena miwí sáwí'a kwéumatinkaiye. 11 naaóvá'á moóráwai áwí'a Kááini sáwí-aimba kwakáintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Péramu óntan-aamoimo uráintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Kóra Áánútunaaí araiséna kawáá-kwáásí táái araiséna pukáintemba minkámpá'-mónó-kwáásí mirá kwéomba pósa miwí sáwí-meyamba mayánááowe. 12 keinárawa'a Áánútuna kwaási kwená imáyáa é'a toómbá né'a torupamáí máéntemba kesé miwí komésa sáwí'a umátinkesa kesávái-ímáyáá umái náma'-nama'a kwéesa íma tigaemá kwéowe. miwímá kampa'-mónó-kwáásí ésa íma kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. miwí taaérambo iyáin-kanaamo arambó ímo iyáin-tairaan-kwaasi máyáawe. úndágono taaimó taawítúwáisanamo aáyánkaintenkaan-kwaasi máyáawe. 13 kavirayán-dómbó kúmisanamo non-awirááimo avora'ó kwáintemba miwítí sáwí-mayai avora'á kwáyáíye. miwímá kentí imáyáa tavisimái sáwí-ampa'a métinkanae senkwáásí máyáawe. Áánútu miwí túnkain-ayampa'a to'mayaa umátínkaraimba pósa mivá'á komai'mai'a ónááowe.

14 aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu ména Sétimba ankówana Sétima Ínósimba ankówana Ínósima Kénáánimba ankówana Kénáánima Má'árareomba ankówana Má'árareoma Yárétimba ankówana Yárétima Ínókimba ankówana Ínóki mirán-kámpá'-mónó-kwáásíyávéna imáyáa éna séna

maísáaro. Ísóigo kwená kawenárawa'a sáwívarawaise téna ¹⁵ sáwí'o uráawaimo amápa'o sáwí-meyambo timíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo sáwí'o uráawaiyavena aavimbá maitinkáíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo simáímo sáwí'o umánkaraawaiyavena aavimbá maitinkáíndayavena kwétiye Ínóki siráiyé. ¹⁶ kentí imáyáa tavisénáe sewái í'ái simátínkáva'a iyésa amápa-tantaa'o miwítópa'o tiráimba tirunkó sáwí'a kwéisasa sáwí-imayaawe su'mai kwégwaresa túma mósá marésa tirááímo tain-tántáá'á mayánáe sésa simái tirumbá kwéairaraawe.

¹⁷ kesí kwaásiyono. miwímá mirá-sáwí'á kwéombanivo kemá maarán-oro. kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitina aantá-kwaasi siráan-aimba imáyáa oro. ¹⁸ miwí simátimesa sésa naaén-kanaama tínimba Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi kentuwíráái sénááowe minántá-kwáásí siráawe. ¹⁹ miwí tirumpimbá Áánútun-amanko íma máyáísasa miwítí marapár-ímáyáa kwarésa kampa'-mónór-áímbá simái Áánútuna kwaási kwétaainaawe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Áánútuna kawer-áímbá aasiyaasí kwése'a kwenká'á agevamái mé'a moórá-morawai asiramátinke'a Áánútun-amankona asirayánkóntávé'a námúnaa seró. ²¹ Áánútu arumbíya tímakaimba pó'a arupí umái mé'a Ísóigo Ísu Káráisiti arumbá umátinkaina'a kwíyómpa'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááontave'a amu'maráaro. ²² Áánútun-aaiyavesa kaer-ímáyáa tokáawai tirumbá umátinke'a miwítí imáyáa taviséro. ²³ iramó kaipa'á kováinivo Áánútun-ai simátimiyana Áánútu tavisimái kawer-ámpá'á métinkaniye. évakarawaiyave'a tirumbá umátinkaiyasa minkwáásí tavisíya'a sáwí'a únavo sé'a miwítí sáwí-mayaiyavena táá'a káína'a kentúma kárákwiyoro.

²⁴ Áánútu kanaán-umai túwa'naa ína'a íma tínaaemba umámenaontave'a árair-aimba kwésune. Áánútu tí'maena kwená ságayan-ayampa'a métinkaina'a kentí sáwí-aimba íma kwáyainana tirunkó anón-kawe'a ínintave'a árair-aimba kwésune. ²⁵ Áánútu asirayánkwáráwái mimbóráwái ména kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitina mayáiyávéna imáyáa éna sáwí'o umáíya máyaundavinkemba iyásínkáintave'a árair-aimba kwésune. kwená ó'oran-aimba kwáyáísana kwenáwí'a anómba isaná kwená asirayánkó usáyaaitaisana amápa-tantaaka'a kwégawaaiye. naaóvá'á kwíyómba

maramá íma taróruronka'a kwemá ménama ívékwará'a
ména maí'maí'a kwéintavena árair-aimban-íye kwésune.

kemá Yúte sún-da-aimba ánásaiye.

paárurain-kwasai

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni kaumbo-kwáái aiyayaan-umai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maarán-áímbá agaimakáíye. agaimarónka'a Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a umátinkaraawe. Ísuntavai ísámai asiramái mégwae séna maanámbá agaimakáíye. Ísu Káráisitina mayáiyávái Áánútu kwená namuro-kwáásinté Sáátáánigonte usátaaitena kwená kwaási kwembó ímo auwésamo kwenaráímo kwégwaraan-kwaasi kawé'á umátinkaniye. Yóni mirán-áímbá agaimakáíye.

¹ Áánútu Ísu Káráisitintavena séna sáwíyanka'a paárinin-tantaa'a isáígwáe sé'a kesí kwayó-kwáásí simátimiyo súwana Ísu Káráisiti kwíyómpaken-kwayo'na'a ai'marówana kuména Ísu Káráisitina kwayó-kwáásígó áwí'a Yónimba kusimámakaiye. ² Yóni Áánútuna áséi-kwasai gwara Ísu Káráisiti mináíntávéna siráin-ainkwara amápa-tantaa'a awánarainkwara'a kwésimatiména maanáúvái vimbá agaimakáíye. ³ paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinimba póna Áánútu maanáúvái vinkén-áímbó táampamai awánanaaon-kwaasiye maanáímbó isésamo taagwiyavíyan-kwaasiye kawé'á umátinkainana tirunkó kawé'á íniye.

⁴ kemá Yóni maanáúvái má agayáúmpo Ésiyaa-marava'a avakaeté-naopa'a Ísóigona kwaási máyáawai isáaro. Áánútu aiva'á ména ívékwara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íniwai úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. Áánútun-amanko avakaeté-asirayamba tokáiwai Áánútumo kwégawaain-ayampa'a ména úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. ⁵ Ísu Káráisiti Áánútun-aaí arupí umái simátímíwaima úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. kwemá aiva'á pukáimpinkemba usásinkaiwai marapá-kawáá-kwáásír'á kwégarakwiye. Ísu Káráisiti kentáásí imáyáa éna kentááyávéna puwéna kentáásí sáwí-imayaa kwéayusinkaiye. ⁶ kawáái'a umásinkaisata Ísu avowámá Áánútuna mayáiyá kwémayaundayaawe. kwená ó'oran-agimba kwaikwai'a isaná kentáará'á kawáá úmae iyíniye. árarir-aimban-iyé.

⁷ maísáaro. Ísu ainámpímbá kumínasa amápa-kwaasi tuvúkáan-kwaasigwara'a awánáiyana aavimbó

maitinkánintavai tirunkó sáwí'a ínana umbaí táníye. miráumai paárinimba mindá árrair-aimban-iyé.

⁸ Ísóigo Áánútu séna amápa-tantaakona ááimba pó'a naaémbo amápa-tantaa'o ánásaindara'a kemá úwoi ménaumne. aiva'á mé'a ívékwará'a mé'a maí'maí'a ónaumne. amápar-asirayankwarawaima úne siráíye.

Yóni Káráisitimba awánarain-kwasai.

⁹ kemá Yóni kentuwáámá úne. keinárawate kesé Ísumpa'a tarúmai mé'a keinárawate Áánútu kwégawaaipa'a kesé mé'a keinárawate umbai-yántáápímbá kesé asiramái mé'a kwéamu'maraundayaawe. Áánútun-aaí simátimé'a Ísu siráin-ainkwar'a simátimundarakemba áwáá'a kwésiyesa táto'mai sí'maesa nonavuvumpa'-máráv'á áwí'a Pá'móso-marava'a másínkówa'a máyaawanana ¹⁰sonaará'á Áánútun-amanko kempímbá anómbe umásinkowa'a Áánútuna imáyáawe su'mai ówánana kesínaaempakemba avekáámbá aaigó uwírenkaamba anónka'a ¹¹séna awánenda-yantaa'a aúvái-kwandaavimba agaimaré túwénasa Ísóigona kwaási avakaeté-naopa'a máyáawai ísáaro. mindáo-kwí'a Évésasi-naore Séménaa-naore Pégámamu-naore Táyátairaa-naore Sátisi-naore Virátéoviyaa-naore Áréótísiyaa-naore miráumai-naoken-kwaasi ísáaro siráíye.

¹²súwa'a nááwa kwésiyo sé'a kwántámai awánaawanda avakaeté-omba óntanko áwí'a kóri-ontamba úmakaampimba minómbá kúra'makowa'a awánaawanda ¹³minónkóná avumpímbá moóráwai kwaásiraamba ména ayáátáár-ampanta uréna áintaara'a terávu-amuranda uréna ¹⁴a'nónkwárá a'nóntáugwara'a kwayání'a kwégowana súgáyáagaya kwéuwana ména aúranko iraráámbá kwégowana ¹⁵aísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba aísamaigo miraráámbá kwéuwana aaigómá nosiyarákénkáámbá anónka'a kwésena ¹⁶ayáánúrapa'a avakaeté-o'a toréna óipinkemba taánasatama évarevar-ayaira'a áwááima kwáyowana óikakemba aaváúmó usénamo iní'a uráíye.

¹⁷úwa'a awáné'a ávááraumai sáá'a kówa'a kwenaísamaivimba kumbé'a tavaravá kwéowanana ayáánúrapaken-ayaandei sine'á tátoarena séna ima áá'a kaíno. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne. ¹⁸pukáundavinkemba usásine'a aasiyaasí maí'maí'a úndawai súvamai máyaundawai úne. púwón-ayamapa'a kwaási timanká'á kwégarakwiyundawai úne. ¹⁹miráumai awánenda-yantaa'a aúváiimba agayaaó. ívé'o kwáyáin-tantaakwara naaémbo paárininkwara'a aúváiimba agayaaó.

20 siyáánúrapa'a avakaeté-o'a toré'a avakaeté-ombo kúratoraunda awánáanda mintántáákóná ááimba íma paáruraindara'a simáménda isaaó. minávákáété-omba Ísóigona kwaási minávákáété-naopa'a máyáawai owaná minávákáété-o'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraawain-owe Ísu simásímakaiye.

2

mináímbá Évésasi-naopa'a simátímakain-kwasai.

1 Ísu simásímatuwena séna Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. avakaeté-o'a siyáánúrapa'a toré'a avakaeté-onkona avumpimbá kwénaaundawai maanáímbá simámumpo Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba simámiyo. 2 mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. íma ivátúwáamba tiyáántámba asiramáímo máyáamba tuwánaraumne. sáwí'o umáímo máyáan-kwaasiti mayáiyáváímó ímo tirááímo taimbá tuwánaraumne. évakarawai kampa'á sésa Áánútuna aantá-kwaasiya úne kwésemba keinárawa'a miwí táái isé'a miwítí mayái awáné'a miwiyávé'a kampa'á kwésewemo sembá tuwánaraumne. 3 kesí kwaási onkákémbá umbai-yántáá'á tímémba kembá íma siyuwé'a kentávé'a ísámai asiramái máyáamba tuwánaraumne.

4 mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo moórá-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. aiva'á kentávé'a ávááraumai imáyáa uráambanivo tuwé'a ívé'a íma mirá kwéovo 5 aiva'ó kawé'ó umáímo maémáéwaina ááimba imáyáa oró. ívé'a íma miraráámbá umái ma'é'a tuwé'a aiva'ó kawé'ó uráantemba miráumai máéro. ímo mirámó é'o kesópa'o tíya'o é'a kentópa'a kwé'a kentí oómbá maisúwáana'a úwoi-kwaasiraamba umái ménaaowe. 6 ánívo Níkorási-kwaasiti mayáiyávé'a tiyámba umátínkáawa'a kegwárá'á síyámba kwéumatinkauna'a mindáyave'a kawé'á kwéowe.

7 Ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. aái senasá sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai Áánútuna kawer-áyámpá'á kwáyáin-taeramba nésa maí'mai'a ónááowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Séménaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

8 Ísu simásímatuwena séna Séménaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. aivaré naaéne miwáná

ááimba é'a pukáundavinkemba usásine'a súvamaimo máyaundawai maanámbá simámumpo simámiyo.
 9 umbai-yántáá'á tíméwa'a úwoisan-kwaasiraan-umai máyáamba tuwánaraumne. úwoisan-kwaasiraan-umai máyáambanivo Áánútunopakemba sáwíva-tantaa'a mairáawe. évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwarésa simái sáwí'a kwéumatinkaamba tuwánaraumne. 10 tí'a índai'a umátinkanaaomba íma táá'a káino. maanámbá ísáaro. Sáátáánigo imáyáa timínasa keinárawa'a tisaa umai isánáe sésa tayáto'mai tí'maesa ándáva'a mátinkesa siyáánkaira'a sáwí'a umátinkanaaowe. kentáv'é'a asiramái méwasa évakarawai tínkamonasaya puwigwáe sénááombanivo kentáv'é'a asiramái méwa'a imáyáa tíména'a kwíyómpa'a mai'mai'a ónááomba mindá kentí kawe'-méyámbán-iyé.

11 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai sáwí-marupa'o iramó káma-kama kwéipa'a íma mai'mai'a ónááowe. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináimbá Pégámamu-naopa'a simátímakain-kwasai.

12 Ísu simásímatuwena séna Pégámamu-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanámbá agaimái túwénana awánáino. sóipinkemba taánasatama évareva'a áwááima kwáyáiwai maanámbá simámumpo simámiyo. 13 kemó máyáapa'a á'a tuwánaraumne. Sáátáánigo kwégawaaipa'a máyáambanivo kentáv'é'a imáyáa é'a arupí umái máyáamba tuwánaraumne. ááéma moóráwai áwí'a Ántípása kentí naaópa'a Sáátáánigo máyáipa'a ména kesáái arupí umái simátíma'maena iyúwasa tuvúwúwana puwú-kanaavimba íma kembá siyúwáamba kesé aráápamai máyáawe. 14 mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo kaumbo-káé-tantaa'o tokáantavé'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'ó moóráwai áwí'a Péramu sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba évakarawai mirá kwéowe. Péramuma moóráwai áwí'o Pérékumba agaráárankowana kwemá Ísareri-kwaasi sáwí-ampa'a agaráátinkowasa kampar-ísóigónká'á póíma tuvúkésa toóni'a umái kwénesa á'owa a'owa awaininkóe awaikóe umóyání'a uráawe. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí-ámbá kwéagaraatinkaawe. 15 miráumai keinárawapinkemba évakarawai Níkórási-kwaasiti sáwí-amba kwéagaraatinkaawe. 16 mindáyave'a misáwí-ámpá'á tuwé'a kesópa'a teró. ímo mirámó íya'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a

kumé'a taánasataneimo káráantemba sóipinken-tanasatanei minkwáásí karánaumne.

17 Ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaaitaawaima kwíyómpaken-tomba tímé'a kwayán-óntámbá minóntánká'á aúná-kwi'a agaimakáin-ontamba tíménaumne. mayánááowaiye su'mai mináwí'á awánanaaowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Táyátairaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

18 Ísu simásímatuwena séna Táyátairaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. Áánútu ááninko súranko iraráámbá kwégaisana sísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba sísamaigo miraráámbá uráisa'a maanáímbá simámumpo simámiyo. 19 kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kentávé'a imáyáa é'a kesé aráápamai mé'a á'owi kwétuwa'naa-e'a íma kembá siyuwé'a asiramái máyáamba tuwánaraumne. ívé'o kwémayaam-bayaigo aiva'ó mairáambayaigomba usáyaaitaimba tuwánaraumne. 20 ánivo moórá-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'á moórá-ininko áwí'a Yésépeo sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba moórá-ininko kampa'á séna Áánútun-aai simátimundawai úne simbá íma tíngaemba kwéumamewana kesí kwayó-kwáásí sáwí-amba kwéagaraatinkena tí'maena kwégwisasa kampar-ísóígónká'á póima tuvúkésa toóni'a kwéumandesa á'owa a'owa awainínkóe awaikóe umóyání'a kwéowa'a íma simái aambá aúnkawe. 21 minínínkómbá simáme'a tuwániya sé'a amu'makáunana íma tuwéna úwoi tokáíye. 22 mindáyave'a sé'a kwenkwará kwesé sáwí'o kwéowaigwara'a anómba tí'a índai'a umátinkanaumne kwésune. sáwí'o kwéombo ímo tuwésamo kesópa'o tíya'o é'a súndai'a umátinkanaumne. 23 kwenaráá'maa'o tínkamonasamo puwíyasa Ísóigona kwaási amápa'-mapa'o máyáawai mináímbá ísésa kentávésa sésa kwaási sirumpiné imáyáawe suwánaraiwaiya póna kawe'ó ondawáiyá kawe'-mékambá siménaya sáwí'o iyawai sáwí-meyamba tímíniye sénááowe. 24 keinárawa'a Táyátairaa-naopakenkwaasivinkemba Yésépeon-aai íma taagwiyavé'a Sáátáánigo aúpár-áímbá íma taagwiyavíyawai íma moórá-umbaiyanta'a timénaumne. 25 Áánútuna árair-aimba tirumpimbá tátoke'a kumónaunda simu'maráaro.

26 sáwí-yantaakomba kwéusayaaitesa kúmóndara'a simátímakaundantembo íyawaiyave'a sé'a marapá-kwáásirá'á kawáá oro. 27 kesivo kentávéna séna kwaásira'a kawáá uwo siráintemba marapá-kwáásirá'á kawáá oro sénaumne. asirayán-tántáá'néimó saweimó tuvántuwaawanamo sáwívari'o intembá mirámó ésa asiramái kawáá urésa tínkamonaanowe, 28 minkwáásí sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawaima moórá-o'a timénaumne. aaváúmá usaráisana kwáyáin-o'a timénaumne Ísu siráimba mináímbá kwesávái siráíye. 29 Ísu simásímatuwena séna ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináímbá aúváívimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

3

mináímbá Sátisi-naopa'a simátímakain-kwasai.

1 Ísu simásímatuwena séna Sátisi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. Áánútun-amamba avakaeté-asirayan-amamba toré'a avakaeté-o'a tokáundawai maanáímbá simámumpo simámiyo. mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. keinárawatavesa sésa Áánútuna kwaásiman-owe sembánivo máyáawaina ááimba tuwánaraumne. Áánútun-ai tóikakene su'mai kwése'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máyáavo 2 kentúra'a kárákwiyoro. Áánútun-ai tuwáúnavo sé'a táto'mai kawé'á oró. Áánútu aúranka'a kentí mayái íma arupí-mayain-ivo kentúra'a kárákwiyoro. 3 Áánútun-ai ísámai tátokaan-aimba imáyáa é'a kesópa'a té'a mináímbá kwétaagwiyaive'a máéro. ímo mirámó íya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumpo umóyán-kwáásímó tembó ímo ísaraawasamo tentenkáán-umai íma ísarenka'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumne.

4 ánivo keinárawa'a Sátisi-naopaken-kwaasivinkemba évakarawai íma sáwí'a umái mé'a kawé'ó umáímo máyáan-kwaasi kwayán-únánkwátóiraamba umái máyáamba pó'a kesé ménaaowe. 5 sáwí-yantaakomba usáyaaitaraiyawai miráumai kwayán-únánkwátói úmaresa ménaaowe. Áánútu aúrankare kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare miwí túwí'a té'a kesí kwaásiye sé'a miwí túwí'a íma tawígáúvaranaumne. aúnáí'a umái maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáin-auvai-kwandaavinkemba íma tawígáúvaranaumne.

⁶ Ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúvávimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Vírátéoviyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁷ Ísu simásímatuwena séna Vírátéoviyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. ó'oran-kwaasi é'a árair-aine su'mai kwéšundawai úne. Tévítimo kárákwironteni'a umái kárákwiyé'a ontarákén-kirá'á kárákwiraunda pó'a usáveraaromo senda-kwáásímó ésa usáveranaaowe. íma usáveraromo sendawáimó ésa íma usáveranaaowa'a maanáímbá simámumpo simámiyo. ⁸ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. ísáaro. aambá kwitinkáúnda pósa íma aambá ítátinkanaaowe. sáwíyan-asirayamba mairé'a máyáambanivo kesáái íma tuwé'a taagwiyavé'a kwaási túranka'a Ísuna kwaási úne sembá tuwánaraumne. ⁹ évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwégwaraawai imáyáa tíménasa kentópa'a tésa kívarisa keinárawatavesa sésa Ísu arumbá tímakaiwaiman-owe sénááowe. ¹⁰ kemá sé'a asiramái mé'a simu'máráaro siráunda pó'a miráumai méraawe. amápa'-marava'a máyáan-kwaasiva'a umbai-yántáá'á téna sáwí'a umátinkanimba asiramái mé'a simu'maráantave'a kemá kárákwiyonaumne. ¹¹ sáwíyanka'a kumónaunda pó'a kesí imáyáa tavisimái sáwí'a umásinkaiyata kawe'-mévámbá íma mayánaumpo sé'a kesáái tirumpimbá táto'mai kawe'á oró.

¹² naamayáámbo naambó ésamo áyáántemba sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesivo Áánútuna mono'náúmpá'á naamayáánkaamba aitínkáánasa aasiyaasí maí'mai'a ónááowe. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai tine'á Áánútu áwí'a agaé'a kesúwí'a aúná-kwi'a agaé'a Áánútuna naaór-awi'a agaé'a ónaumne. mindáo'a Yérúsaremu-naopakaan-dao'a imbánivo aúná-nao'a kwíyómpakemba Áánútumpakemba kumínín-dao-kwi'a tine'á agayánaumne. ¹³ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúvávimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Áréótísiyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹⁴ Ísu simásímatuwena séna Áréótísiyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. árair-ainkona ááimba kemá é'a

Áánútun-aai arupí umái simátime'a Áánútu taróurain-tantaakona ááimba úndawai maanámbá simámune. ¹⁵ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kesáái íma siyúwáambanivo tirumpimbá íma asiramái tátokaawe. kesááimo tínaaembo umásiyuwaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kanaán-iyé súfino. kesááimo tirumpimbó asiramáimo tátokaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kawé'án-iyé súfino. ¹⁶ kesáái íma siyuwé'a kítoka'a tátokaavo íma anónka'a tátokaamba pó'a kesópakemba ti'maránaumne. ¹⁷ keinárawa'a kampa'á sé'a kawé'á umái mé'a íma moórá-yantaa'a aáváán-tukáumne kwésembanivo kesúranka'a sáwí'a umái mé'a óisaniyaain-kwaasiraamba é'a unáánkwátóiyaaín-kwaasiraamba é'a túramba kavíkain-kwaasiraamba mé'a íma awánamai kawer-owaná sirumbá kwéiye. ¹⁸ kawer-áimbá simátiménda ísáaro. kesópa'a té'a kesópaken-tantaa'a mayánááontave'a moórá-ontanko áwí'a kóri agaimáimo kawé'ó úmakaan-ontamba meéyámbaranaaowe. unáánkwátóiyaaín-kwaasi tigeeráambá kwéiye sé'a kesópakemba kwayán-únánkwátói meéyámbaranaaowe. túramba awánamai kawer-ónááontave'a kesópakemba túrankona masawémba meéyámbaranaaowe. ¹⁹ kesirumbá timúnda-kwaasi kesáái kawé'á umái isáígwáé sé'a asémbai kwéarupiumatinkanaumne. mindáyave'a sáwí-imayaa tuwé'a kesópa'a teró. ²⁰ másáaro. keinárawate ménae sé'a kwéetae'a timu'maré'a máyaumne. kesimósámba isé'a ontá tisinké'a iyuwó siyawai kemá kesé mé'a toómbá naana'á kesé mé'a toómbá nánááowe. ²¹ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaiyawaiyave'a sé'a kesé kwaásira'a kawáá ónááowe sénaumne. sáwí-yantaakomba usáyaaitare'a kesivowé kwaásira'a kawáá úyantemba kwéusayaaitaiyawai kesé kawáá ónááowe. ²² ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyo avakaetéonkona avumpimbá máyowai mináimbá simásímakaiye.

4

Áánútu áwí'a mósá makáan-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwowa'a awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana aiva'ó uwírenkaambo anónka'o súwai simásimena séna kemá máyaundava'a íyína'a aáno paárinin-tantaa'a agarááránkanaumne. ² avekáámbá Áánútun-amanko kempimbá anómbe umásinkowa'a awánaawanda kwíyómpa'a kawááín-avama kwáyowana minká'á moóráwái máyowa'a awánaawanda ³ anekémbá

sáma kwégowana taayáná-kwisiyani'a kwéuwana naaerírí'a kwéuwana minávárá'á osámbá taayáná-kwisiyani'a umái úkúraa'namankowana kawááiwai máín-ayampa'a avumpimbá kwáyowasa ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi kawááuwaiti avamá úkúmarena kwáyowasa minká'á moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi mésa kwayán-únánkwátói úmaresa mésa anón-kwaasiti kánumo'a óntanko áwí'a kórinei úmakaan-kanumo'a ti'nómpimbá umásokaawe. ⁵ avumpimbó kawááin-avarakemba tawáomba úwana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana mináváóná aúrampa'a avakaeté-omba kwégena minómbá Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amankoman-iye. ⁶ kawááin-avaona aúranka'a nonkwaaúmbá ságyan-domba kwáyowasa éiyain-awampa'a éiyaimba túvamaimo máyówai mésa tínaaempare túrampare sáwíva-turamba kwáyówai mésa ⁷ moóráwai amápar-asirayamba usáyaaitarowai anón-iyankaani'a umái máyowana moóráwai purumakankáání'a umái Áánútuntavai ísámai kwétuvu'mai nówai máyowana moóráwai kwaási óikaani'a umái máyowana moóráwai anón-evontaankaani'a umái ayóísántámbá kwétena máyowana ⁸ minéiyáímbá túvamai máyówai ava'moraé-ayoima kwáyowana amápa-turare ayóí-ándámparé túramba kwáyowasa aasiyaasi aaváyaavimba enónka'a no'wáámba maarán-ímá símae kwéiyesa sésa

Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawai

ó'oran-kawe'a umái máyáiye. aiva'á

ména ívékwara'a ména maí'mai'a íníye

kwésesa minímá símaesa iráawe. ⁹ minéiyáímbó túvamaimo máyówai kawááin-avara'a ména aasiyaasi maí'mai'a íníwaimba áwí'a mósá marésa súwi sésa ó'oran-aaimban-iyé kwésumba ¹⁰ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi kawááin-avara'a ména aasiyaasi maí'mai'a íníwai aísamaivimba kívaíresa áwí'a mósá marésa anóndakoman-iyé sésa ti'nónkákén-tántáá'á akwáímai aísamaivimba marésa ¹¹ maarán-ímá sésa

kentáásí Ísóigo Áánútu kawenár-úramba éma amápa-tantaa'a taróruraane. imáyáa éma amápa-tantaa'a taróruraandayaveta kesáa máyaunanaya amápa-tantaakwara'a kwáyáiye. mindáyaveta enáwí'a mósá kwémareta séta kwaási ená ó'oran-aimba awánáiyama asirayánkwará'á méniyone kwésune

kwésesa minímá siráawe.

5

tavú úmakaan-kwandaaigna kwaasái.

¹ mirá suwa'á awánaawanda kawááin-avara'a máyowai ayáánúrappa'a tavú úmakaan-kwandaaima évarevar-ayampa'a aúváí kwáyon-kwandaaima tokéna íma awánaigwae séna avakaeté-sanomba minkwándááír'á tásuwena tokówa'a ² kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwáimbá awánaawanana anónka'a séna nááwa kawenár-úramba kanaán-umaiya máyaindawaiya misánómbá tátuwena arírámai awánaniyo súwana ³ kwíyómpakewai marapákéwái kwaántái marupákéwái amáparawai misánómbó tátuwesamo awánáiyamba uwóví'a ónááowe. ⁴ kawe'á umái mésa misánómbá íma tátuwai-kwaasi máyóntavai pó'a ivi'á táma-tama'a ówána ⁵ minánón-kwáásívinkémbá moóráwai simásimena séna ivi'á táánavo awánaao. moóráwai Yútaa-andarakewai usáyaaitarawai Tévíti aísavutantambo uráiwai sáwí-yantaakomba usáyaaitaraimba póna kanaán-umai misánómbá tátuwena minkwándááímá aríráníye siráíye.

⁶ súwa'a awánaawanda minéiyáímbó túvamaimo máyówaiye minánón-kwáásíyé kawááin-avara'a úkúmaresa máyówana moóráwai sipisípi-araakaawai kawááin-avara'a ména tuvúwúwana puwéna usásinkaiwairaamba ména a'nómpínkémbá avakaeté-awaayaamba kwáyowana avakaeté-auramba kwáyowana mináúránkóná ááimba Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amamba uráisana Áánútu kwembá ai'maráísana amápa'-marava'a kunkwénaaiye. ⁷ misípísípí-áráákaawai kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai téna kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapakemba tavú úmakaan-kwandaaima mairéna ⁸ minéiyáímbó túvamaimo máyówaiye moórá-kwai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye sipisípi-araakaawai aísamaivimba kívaíresa uwíremba tátokesa óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakaan-taave'a tátorowana mimpímbá áséi-kwiyumba ún-kanama kwáyowana minkánáóná ááimba Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwéseмба mináséi-kwíyúmbá kwéisaintemba námúnaamo semba kwéisaiye. ⁹ aúná-ima maarán-ímá sésa

embá tuvúwówa puwéma usásinkaanda mindáyavai sáwí'o umáímo máyáampinkemba tí'mai Áánútundei-i'a umátínkaraane. amápar-akun-andavinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-aimbo kwésen-kwaasivinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-kuwara-kwaasivinkemba évakarawai kwétire amápa'-maravakemba évakarawai kwétire mirá kwéondayavai kawenár-úramba po kanaán-umai misánómbá

tátuwe kwandaaimá arirányone. ¹⁰ kawáái'a umátinkaraanasa Áánútu kentáási Ísóigona mayáimá maésa marapá'á mésa kwaásira'a kawáá ónááowe. mindáyavai misánómbá tátuwe kwandaaimá arirányone

sésa minímá siráawe.

¹¹ suwa'á awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ávááraumai sáwíva'a uwa'á íma kanaán-umai táampaawanda-kwaasi mésa kawááin-avara'a minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa ¹² maarán-ímá anónka'a sésa

sipisípi-araakaawaimba tuvúwówana puwéna usásinkaiwai kawenár-úrambilan-iyé. mindáyavena póna kwená asirayánkó kwaikwai'a isaná kawe-tántáá'á máraísana kwená kawer-ímáyáágó kwaikwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisana kwenáwí'a anómba isaná kwená ó'oran-aaimba kwaikwai'a isatá kwenáwíta mósá kwémaraumne

kwésesa mirán-ímá suwa'á ísaraumne.

¹³ minkákémbá kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé kwaántái marupákéwáiyé uwí-nómpínkéwáiyé maarán-ímá sésa

kawááin-avara'a máyáiwaine sipisípi-araakaawai kentáási sáwí-meyambo mairáiwaine túwí'a mósá maréta túwí'a anómban-iyé kwésunanaya kentí

ó'oran-aaimba kwaikwai'a ínana kentí

asirayámbá kwaikwai'a íníye

kwésesa mirán-ímá suwa'á isááwánasa ¹⁴ minéiyáimbó túvamaimo máyówai sésa árair-aimban-iyé suwasá minánón-kwáásiyómbá aísamaivimba kivaíresa kwená imáyáa ésa áwí'a mósá makáawe.

6

Ísu misánómbá tátukain-kwasai.

¹ kwená imáyáa mósá márówa'a awánaawanda sipisípi-araakaawai kentáási sáwí-meyambo mairáiwai aiva-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moórawai anónka'a kwíyónaairaamba umái séna tiyó súwa'a isé'a ² awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba kwayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana imá ayáámpimba tokówana moóráwai usáyaaitaraiwaina kánumo'a ámakowana usáyaaitaraiwai namuro-kwáási usáyaaitanae séna kúwa'a awánaraumne.

³ minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isááwánana

4 moórá-poigo áwí'a ósimba naaeyayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana taanasatama aména asirayámbá amúwana taumó karáí-yántáá'á ivá kwétuwowasa áái'a tiyésa tínkankaawe.

5 minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba avután-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana sikerimá tokówana 6 minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai ayawaimá táinana sáwíyan-tomba kwénintavena séna moórá-tawai-kigaugona meéyán-tómbá sáwíyan-tomba maésa moórá-mora-umai mayánaáowe. masawémbo atiyén-taeramba mintáímá íma sáwí'a íníyone. ándágo arampinkémbá anombá kwénaan-kigau íma sáwí'a íníyone siráiyé.

7 minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a 8 awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba terávu áúmáisan-osinkoma moóráwaimba ayáá'maena túwasa minkwáásígó áwí'a púwówe suwaná kwenánaaemba túwai áwí'a púwón-ayampare siráawe. amápa'-marama éiyainka'a taaínkaar-éna asirayámbá timúwasarai moóráva'a kwégwesarai tínkambae kuyasá púwúwana ayawaimá tówana toómbá íma úwasa púwúwana tí'a kwéuwasa púwúwana aváá-póiyónkó kwaási kwévowasa púwúmba tuwánaraumne.

9 minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda Áánútuntavesa ísámaimo póimo tuvú'máimo agáyón-onta-taareigona améndaampa'a kwaási timankó méraawe. minkwáásiyómbá Áánútun-aai kwésimatima'maesa kwéiyuwasa áwáá'a tiyésa tínkamuwasa pukésa 10 anónka'a sésa Ísóigoo asirayán-úramba mé ó'oran-kawe'a umái mé árair-ainkona ááimba po marapá-kwáásí sínkankaawai nósa-tawai anondá aái simátinke sáwí-meyamba timíníyono suwaná 11 moóráwai kwayán-únákwátói moórá-mora-umai kwétimena séna sáwíyanka'a timu'maréwasa keinárawa'o Áánútuna mayáímó mairáantemba Áánútuna kwaási mirá kwéomba tínkamiyasa puwíyana ánásaina'a miwítí sáwí-meyamba timénaumne siráiyé.

12 minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda anóm-barima tówana aaváúmá avuwúwana avután-ampaantaraamba úwana kwíyómba naaerírí'a úwana 13 anón-unda torówana

taaéramba ímo ávumo karón-taeramba kútúmaena marapá'á kumúnten-umai o'á kásímaena marapá'á kunkáíye. ¹⁴ kwátóimo tavú úmáráantemba sokón-tawaai tavú úmarena aúyokuwana amápar-omare nonavuvumpa'-máráwé moóráva'-moravata uráíye. ¹⁵ marapá'á kwaásira'a kawáá uráawaiye anón-kwaasiye i-kwáásítí anón-kwaasiye óísankwara-kwaasiye asirayánkwárá-kwáásiyé ó'owiti mayái kwémaesa íma meéyámbá kwémayaawaiye úwoi kwénaaon-kwaasiye amáparawaiye omákare óntampine muri-áíviné aúpá'á mésa ¹⁶ omákontavaiye óntankontavaiye sésa kawááin-avara'a máyáíwaiye sipísípi-araakaawaiye suwánésarai áwáá'a siyéyavaiyaanivo augwímae siráápaaro. ¹⁷ áwáá'o siyí-kánáá tísatá íya aseránaumpo augwímae siráápaaro sumbá ísaraumne.

7

Ísareri-kwaasi 144,000 kwaasi méraan-kwasai.

¹ isé'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éiyaimba mésa amápa'-maragona éiyain-ayampa'a mésa marararé taairaré uwí-nónkaré úndáma toráivo sésa tátokowa'a ² awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'na'a aaváúmó usópakemba téna agayái-yántáá'á Áánútu asirayánkwáráwáíndéí toréna minéiyáíndárau tááyena Áánútumo marawé uwí-nóné sáwí'a ónááon-asirayamba tímakon-eiyaindarau tááyena ³ anónka'a séna marawé taaiyé uwí-nóné íma sáwí'a é'a amu'makéwata Áánútuna mayái-kwáásí túwayaanka'a aúvái agaimáráanata keinárawa'a naaémba marawé taaiyé uwí-nóné sáwí'a oró súwa'a isááwánana ⁴ séna Ísareri áánimbaa'a tisaavutantambo uráawai túwayaanka'a Áánútuna aúvái agaimakáawai táámpamai séna 144,000 kwaasin-owe. ⁵ minkwáásí Yútaan-andaraken-kwaasi 12,000 kwaasi uwasá Árúpenin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Kátaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁶ Ásan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Návatarain-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Mánásaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁷ Símyonin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Áríváin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Isakáán-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁸ Sépiyuraanin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Yósépin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Pénisaminin-andarakemba 12,000 uwasá miráumai-kwaasi Áánútuna aúvái túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a ísaraumne.

Ísu Káráísítina kwaásiti kwaasái.

9 isé'a minkákémbá awánaawanda sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa amápa'-maravaken-kwaasi amápar-akun-andaraken-kwaasi ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimbo kwésun-kwaasi mésa kawááin-avaona aúrampa'a mésa kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai aúranka'a mésa kwayán-únánkwátói urésa aamoí kwéuntavaiye sésa kwáátaan-anama tokésa 10 anónka'a sésa Áánútu kentáásí Ísóigo kawááin-avara'a máyáiwaiye kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaiye sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mégwésinkaaiye suwasá 11 kwíyómpaken-kwayo'narawa'a amápa'a kawááiwai máin-ayampare anón-kwaasiye éiyaimbo túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa kívairesa Áánútuna imáyáa ésa áwí'a mósá marésa 12 sésa árair-aimban-iye séta Áánútu áwí'a mósá kwémaraunanaya kwená ó'oran-aaimba kwaikwai'a isaná kwená kawer-ímáyáágó kwaikwai'a isatá kwentávéta súwiya kwésunanaya kwenáwí'a anómba isaná kwená asirayánkó kwaikwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisata árair-aimba iyéyá kwésune siráawe.

13 minkákémbá anón-kwaasivinkemba moóráwai sísa ena séna kwayán-únánkwátói uráan-kwaasi náávakena nááwa'iyo súwa'a 14 kemá sé'a anóndakoo kemá íma ísaraumpo emá ísaraane séwánana kwemá séna miwímá anón-umbaima tíméwasa Áánútumba íma auwésa asiramái méraawe. unáánkwátóimo sese owanamó kawé'ó kwéintemba miwímá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai puwúwana naaemá kunkáimba pósa kwayán-únánkwátóiraamba úmaresa kawé'á umái máyáawe. 15 mindáyavesa Áánútu kawááin-avaona aúrampa'a mésa aaváyaavimba eénáinka'a no'wáámba kwenópa'a kwená mayái mayái'-mayai'a kwéowe. kawááin-avara'a máyáiwai miwí tapáinana 16 íma ókwara'a táái tinkéna nontáváigwárá'á íma tinkáinana miwí tine'á íma aa'á kéna íma koko'á ínasa kawé'á umái ménaaowe. 17 kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai kawááin-avaona avumpimbá máyáimba póna miwírá'á kárákwiyena tí'maena kawé'-nómpá'á mótinkainasa minkáwé'-nómbá nésa maí'mai'a ónááowe. Áánútu miwí tí'numá uwátiyuwainasa íma iví'á táiyana moórá-yantaa'a íma aaváán-tuwáiyamba kawé'á umái ménaaowe anón-kwaasivinkemba moóráwai simásímakaiye.

8

naaé-sanomba tátukain-kwasai.

1 simásímatuwowana sipísípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai naaé-sanomba tátuwowana

kwíyómpa'a sáwiyanka'a íma aai sésa íma túwaai kwésuwa'a ² awánaawanda Áánútu aúranka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a avakaeté máyówana moórawai avakaeté-uwiremba timúwasa maisorésa máyówana ³ moórawai kwíyómpaken-kwayo'na'a kawááin-avaona egwaa'á taména áséi-kwiyumba ún-kanama agáyón-taareira'a taména óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakon-taave'a torówana áséi-kwiyumba ún-kanama agayáinkwáe séna sáwíva-kanama aména séna Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwésen-ainkwara'a kwéisaiye súwana ⁴ tátokon-taavépimba agaimarówana úmúmba iyúwana Áánútu iséna kwená kwaási námúnaamo sun-áinkwára'á isówana ⁵ minkákémbá mintáávé'á mairena taareirákémbá iráamba maimái mintáávépímbá marówana iramá kówana marapá'á tuwówana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima taráiyé.

avakaeté-uwirenkona kwaasái.

⁶ maríma tówasa minkákémbá minávákáété-kwayo'narawa'a kwíyómpakewai uwíremba tuvuwíyanesa to'mayaa uwaná ⁷ aivakéwai uwíremba tuvuwúwana kaaígwará iragwára naaegwára'á tuwówana marapá'á kuména moóra-ayampa'a maragwára taaigwará amápa'a owáigwára'á iramá kagúwana kaer-áyámpá'á taaigwará maragwára'á kawé'á uráiyé.

⁸ úwana miwá ánaemba moórawai uwíremba tuvuwúwana anón-tantaa'a omákaan-tantaa'a iramá kamái kará'maena uwí-nómpímbá kumúwana kaer-áyámpá'á kawé'á úwana moóra-ayampa'-nomba naaeráámbá úwana ⁹ mináyámpá'á máyówai amápa'a púwúwana nompí-sípí amápa'a tawísímai ánásasukaiye.

¹⁰⁻¹¹ ánásasuwowana minkáé'nárai tínaemba moórawai uwíremba tuvuwúwana oómbó kúraráantemba anón-oko áwí'a ikaa'á vain-ó'an-iyé suwaná kwíyómpakemba kásímaena nompákwára nonayumpinkwára'á kumúwana mindómbá ikaa'á vówana kaer-áyámpá'á nombá kawé'á úwana moóra-ayampa'a nombá ikaa'á vówasa sáwíva-kwaasi nésa pukáawe.

¹² púwúwana minkáúmbónárau tínaemba moórawai uwíremba tuvuwúwana aaváúmá kwíyómba o'á kaer-áyámpá'á kawé'á úwana moóra-ayampa'a túnkuwana aaváyaavinkemba sán-karéna aaváúmá toráétáápa'a marówana túnkena no'wáán-avuntamba sán-karéna eénáínka'a túnkena mirá úwa'a ¹³ awánaawanda anón-evontaanko sanaan-úramba ararayámaena kwénaaena anónka'a séna kaumbo-sáwí-méyámbá marapá-kwáásitópa'a kuména kwíyómpakemba kaumbonárau úwoi máyáamba

pósa mindáraumo uwírembo tuvuwíyana marapá-kwáásítópa'a sáwí-meyamba kumíníye súwa'a ísaraumne.

9

¹ isááwánana minéiyáindárau tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-o'a kásímaena marapá'á kunkón-okomba moóráwai kíma aména maipímbá avéúmba íma kwáyom-baikakenkíma amúwana maimaéna ² mimbáikóná ontá tisuwówana kígaumo ésamo agáyáawanamo anón-umumbo intembá mimbáipínkémbá iyéna aaváúgwará kwíyónkwa'a mói úyatuwowana ³ minúmúmpínkémbá a'nórímbá marapá'á kuména taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá miná'nórintónkó mirán-ásíráyámbá torówana ⁴ miná'nórintóntávéna moóráwai simátimena séna taaigwará owáígwará karaan-tantáákwará'á íma né'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a agaimakáan-kwaasi íma tiyé'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a íma agaimakáan-kwaasi tiyáaro. ⁵ íma puwígwaivo íma anónka'a tiyé'a éva'aasei-kwiyonka'a tiyáiyana tí'a íno. taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá mirá tí'a íno. ⁶ minkánáávímbá títe ínasa puwónaumne síyambanivo puwónááon-amba avakáá uwááesa túvamai ménaaowe siráíye.

⁷ súwa'a awánaawanda miná'nórintónkó moórá-poigo áwí'a ósínkaan-a'norintomba mésa áái'o tiyáiyanesa to'mayaa ésa kwaásiraan-toi'a kwáyowasa ti'nómpimpá'á óntanko áwí'a kórinei úmakon-kanumo'a kwirówana ⁸ miwí ti'nóntáu ayáátáa'a aarai ti'nóntáuraamba úwana miwí túwááyaamba asirayámbá anón-iyanti túwááyaankaamba úwasa ⁹ tíntaara'a asirayán-kwéú'á kausokésa áái'o tiyánáesamo tiyáántambo taantembá miná'nórintónkó tiyóísántámbá kwétesa ¹⁰ miwí timéraampa'a kwaivain-áwááyaankaamba ésa kwaásimo vaawanamó títemo intembá éva'aasei-kwiyonka'a mirán-ásíráyámbá tokáawe. ¹¹ miwítí anóndako avéúnyaaí-maika'a kárákwírowai áwí'a Yútaakwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Ápátono suwasá Kíríki-kwaasi tááivinkemba Ápóriyono suwaná mináwíkóná ááimba sáwí'a umásúwáiwaiman-íye siráawe.

¹² kemá Yóni awáné'a sé'a aiva-sáwí-méyámbá ánásaimba póna kae-sáwí-méyámbá kwáyáimba póna paáriníye kemá Yóni súne.

¹³ kwíyómpakendarawa'a éva'aaseinarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana Áánútu aúranka'a kóri-ontandei úmakon-taareira'a évarevar-ayaairakemba aaigówé su'mai súwa'a

isááwánana ¹⁴ minkwíyómpákén-kwáyó'ná'á uwíremba tokówaintavena séna anón-donko áwí'a Yúvérétísi-nompa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éiyaimba ándávakemba ayútinkao súwasa ¹⁵ amu'ma'máesa kwéiyuwana minkánáá túwana ayútinkowasa kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tínkamonasaya puwígwáe sésa kuwasá ¹⁶ áái'o tiyánááon-kwaasi ósin-arósáanumpimba kun-kwáásímó táámpomba sáwíva'a 200,000,000 kwaasiman-owe isé'a ¹⁷ kaainkáání'a umái awánaawanda sáwívar-osin-arosaanumpimba máyón-kwaasi tínkaava-kweu'a naeayayáné sokóne terávuwe mirán-kwéútómbá araa'naanurówa'a awánaawanasa ósinti'nóntómbá anón-yan-a'nonkaamba asirayán-tí'nóntómbá kwáyowana tóipinkemba iramá kéna úmúmba éna sáwíkwiyumba kwéena mirá kwéuwasa ¹⁸ kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tóipinkentantaa'nei tínkamuwasa pukáawe. ¹⁹ minósintómbá íma tóipine su'mai asirayámbá torésa tíméraampakwara'a iraankavayaan-á'nónkáámbá asirayámbá tokésa kwaási vowasá pukáawe.

²⁰ vowasá púwúmbanivo túvamaimo máyón-kwaasi miwítí sáwí-mayaima íma tuwésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa ó'on-o'on-ontandei taainéi úmakontantaatavesa kesí ísóigowe sésa íma aúrumba awánéna íma aaí iséna íma kwénaain-tantaakontavesa kesí ísóigowe sésa imáyáa mósá ma'maé kwéiyesa ²¹ miwítí sáwí-mayai íma tuwésa tínkamuwasamo púwóni'a uwasá pukaa'á kwéagayesa uwaa'á kwévesa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaakwarar-umoyane kwéesa mirá úmae iráawe.

10

sáwíyan-kwandaaignona kwaasái.

¹ mirá úmae iyúwa'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwái kwíyómpakemba kuména ainánkó káátarowana a'nónká'á osámbá tawenówana aaváúmó kumperénamo aúgáyáagayaamo intembá óikakemba mirá kwéuwana naamayáánkakembo iramó kwégaintemba mirán-áisámáímá kwáyowana ² sáwíyan-kwandaai arírámai ayáámpimba tokéna ayáánúrapar-aisamaima uwí-nómpímbá támarena ayáánépar-aisamaima marará'á támarena ³ kwaási inkáiséraan-kwa'a túwana kwíyónaai avakaetéra'a súwa'a ⁴ avakaetéra'o kwíyónaaimo sún-aimba aúváívimba agayáné kwéowanana moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna mináímbá aúpá'á kwáyáivo íma aúváívimba agayaaó súwa'a

⁵ *minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténamo úwai ayáámba mósá tuwéna* ⁶ *Áánútuma aasiyaasí mai'mai'a íníwai aúranka'a kwíyóne miv'á'á kwáyáin-tantaare marawé miv'á'á kwáyáin-tantaare uwí-nóné miwán-arumpimba kwáyáin-tantaare úmakowai aúranka'a asiramái séna íma ókwarata amu'maránaunanaya paárinin-kanaama kwétiye.* ⁷ *naaóvá'á Áánútu kwená kwayó-kwáásí kwenáái simátímakowaiyavena séna aúpá'á tukáunda-aimba paáriníye siráimba ava'moraénarawa'a kwíyómpakendarawa'a uwíremba á'a tuvúwómba póna tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwínana mináímbá paáriníye siráíye.*

⁸ *minkákémbá kwíyómpakewai simásímakowai simásimena séna moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai uwí-nómímbá ténamo iwái ayáámpinkemba sáwíyan-kwandaai aríráyokaimba komayaaó súwa'a* ⁹ *kwenópa'a kwé'a sé'a sáwíyan-kwandaai simiyó séwánana séna maimái naaó. enóipimba taakáámbá ínana enarumpimbá ikaa'á váníye súwa'a* ¹⁰ *minkwándáái maimái násuwaawanana sóipinkemba taakáámbá úwana sirumpinkémbá ikaa'á wówana* ¹¹ *minkákémbá simásimena séna moórágwara'a Áánútun-aii simátiminyone. ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye kawáá-kwáásígwáraré Áánútumo ínín-aimba simátiminyone simásímakaiye.*

11

Áánútun-aii simátímakaayan-kwasai.

¹ *simásímatuwowana moóráwai naambó agambat-uwésamo on-ándámá siména séna Áánútuna mono'námbá koagambaré póimo tuvú'máimo agáyáan-ontantaarei koagambaré Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi táámpe* ² *ánivo naamáúva'a íma agambaré ivá túwénasa úwoi-kwaasi íma Áánútuna kwaási tésa minkáwé'náópa'a sáwí'a úmae iyónááomba kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwésa ánásanaaomba mindáyavai naamáúva'a íma agambaraaó.* ³ *kae'nárai asirayámbá tímé'a tí'maráanasarai kwésarai tirumbá kwéoyantavesarai avután-únánkwátói urésarai 1,260 kanaara'a kesáái árai'a simátíma'maesarai iyóyááoiye simásímakaiye.* ⁴ *Ísóigo marará'á kárákwiraiwai aúranka'a kae-táímá mintáígó arampinkémbá masawémba kwéatiyen-taima kwáyáísana mintáígóná ááimba minkwáásírái óye. Ísóigo aúranka'a*

kaer-ómbá kúra'maraisana kwáyáísana minónkóná ááimba minkwáásiráí óye. ⁵ minkwáásiráíyávésamo sésamo sáwí'a umátinkanae síyanamo éna mindárai tóipinkemba irausankó miwítí namuro-kwáásí kavuwíniye. minkwáásiráí sáwí'a umátinkanae síyawai mirámó iyamba kavuwínasa puwónááowe. ⁶ Áánútu mindárai asirayámbá timúwasarai aa'á íma tíno síyanaraimo éna Áánútun-ai kwésimatimiyankanaavimba íma aa'á tíniye. nonkóntávésaraimo naae-nómbá auvuwómó síyanaraimo éna mirá íniye. tí'a íno sésarai amápar-umbai-yantaa'a kwaásitopa'a tínor-aimo síyanaraimo éna mirá íniye.

⁷ mirá ínsarai mindárai Áánútun-ai simátímatuwaiyana avéúmbó ímo kwáyáim-baikakewai téna áái'a tiyéna usáyaaitainasarai puwíyana ⁸ anón-daopa'-marupa'a mindárai túma kwéniye. kentí Ísóigo taaira'á pukáipa'a mindáoóko áwí'a aúpá-kwí'á Sótómu-naopare Ísípi-naopare mivá'á mindárai túma kwáyainasa ⁹ ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye tóyo esa mindárai túma taawánésa sésa íma utaaró kwésiyana kaumbo-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái íniye. ¹⁰ Áánútun-ai simátímakaayandarai marapá-kwáásíyávésarai sáwísawaa kwéowe séyááoyanainko tirumbá sáwí'a íniye. mindáyavai mindáraimo puwóyááoyantavena tirunkó kawé'á ínasa aamoí esa amápa-tantaa'a kwenamín-kwenamimba ónááowe. ¹¹ minkáúmbó-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái Áánútu mindárai táama timínasarai usásinesarai méyasa tuwánésa táátavai iyana ¹² kwíyómpakemba moóráwai anónka'a simátimena séna maavá'á iyókaiyo sínasarai ainámpímbá iyíyasa kentí namuro-kwáásí tuwánáiyana ¹³ mirá-íya-tawai anómbarima táinda anón-daopa'a avaréiyain-ayampa'a úwoi máyaiyasa moórá-ayampa'a naambá tawisínaawisi umái sáwíva-kwaasi 7,000 kwaasi puwíyasa úwoimo túvamaimo máyaiyan-kwaasi tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa Áánútuntavai kwená ááimba ó'oran-aimban-iye sénááowe.

¹⁴ kemá Yóni mirán-kááíní'a awáné'a sè'a mirá umbá póna kae-sáwí-méyámbá ánásowana naae-sawi-meyamba sáwíyanka'a tíniye sune.

naaén-uwiremba tuvúkáin-kwasai.

¹⁵ minkákémbá kwíyómpakendarawa'a ava'moraénarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tíñaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a isááwánasa kwíyómpa'a sáwívarawai sésa

marapá-kwáásirá'á kawáá uráawai ánásaawasarai kentáásí
 Ísóigoe usásinankaiwaiye aasiyaasi
 kawáá úmae iyóyáoiye

¹⁶ suwasá moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasi
 Áánútuna egwaa'á kawááuwai máyón-ayampa'a mésa
 aísamaivimba kivaíresa kwená imáyáa ésa áwí'a mósá
 marésa ¹⁷ sésa

Áánútu Ísóigoo amápar-asirayamba tokáandawai aiva'á mé
 ívékwará'a máyaandawai e sáwívar-asirayamba toké
 kwaásira'a ááimba ásámai kwégawaa ónda póta
 súwiya kwésune. ¹⁸ amápa'-maravaken-kwaasi embá
 áwáá'a kwéaeewa ívé'a miwímó áwáá'o tiyíniyonda-
 kanaama kwétiye. pukáan-kwaasi miwí táái tísaa
 umai isé ená kwayó-kwáásí enáái simátímakaawaiye
 anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye miwí ená imáyáa mósá
 marésa enáwí'a mósá máraawaiye kawé'-mékámá
 timé marapá'á sáwí-mayai mairáawai sáwí-meyamba
 timíníyone

siráawe.

¹⁹ suwaná minkákémbá kwíyómpa'a Áánútuna mono'-
 nánkóná ontá tigúwa'a awánaawanda mimbónó'-náúmpá'á
 kawé-ánáveumba kwáyowana naaóvá'ó Áánútumo
 Mósesimbo simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo
 óntan-kwandaíra'o agaimái mimpímbó makón-anaveumba
 awánaawanana kwíyónaai kwésuwana tawáomba kwéuwana
 anón-awairai kwésuwana anóm-barima kwétowana anón-
 kaiyaramba kwégumuwana mirá kwéuwa'a awánaraumne.

12

aaraigónté arááínkóntéi kwaasái.

¹ awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási
 agaráátinkai-umasítai'a maarán-úmásítái'a éna moórá-
 ininko máyowana aaváúgó kwená unáánkwátóiraamba éna
 áúgomba ánáan-kwirowana máyowana kwíyónko aísamai-
 andampa'a kwáyowana a'nómpímbá kánumo'a kwáyowana
 minkánúmópímbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-o'a
 kwáyowana ² ámúkwara'a máyowana kwená kanaamá
 túwana iyámpói ankáíndayavena áí'a úwana kwáá'a túwana
³ minkákémbá kwíyómpa'a moórá-umasitaikwara'a éna
 kwaási agaráátinkai-umasítai'a maará éna arááímbá anón-
 araimba ména naaeyayán-áúgwará'á ména avakaeté-
 a'nomba kwáyowana a'nómpínkémbá siyáánkai-awaayaamba
 kwáyowana usáyaaitaraiwaina kánumo'a avakaeté-
 kanumo'a a'nómpímbá kwáyowana ⁴ kaer-áyámpákén-
 ó'á tuwéna moórá-ayampaken-o'a améraandei kwíyúmai

awéntayuwowana marapá'á kumúwana iyámpói ankánín-ininkona egwaa'á ména ankáína'a tuvú'-nasuwánae séna máyowana ⁵ inaamaíyámpói marankówana anón-éna amápa'-maravaken-kwaasira'a asiramái kawáá ínín-iyampoi marankówana Áánútu kárákwiyinintavena miníyámpói ááéma mósá tavímairena kwemá kawááin-avara'a móankowana ⁶ miníninkó inkaiséna kavóná-marava'a kwéna Áánútu kwentávéna to'mayaa umánkanaumne sirópa'a koména ayáátáaka'a 1,260 kanaama komáyowana Áánútu kawáá uráiyé.

⁷ kawáá úwasa kwíyómpa'a áái'a tiyésa Áánútuna kwayó'nárawaka'a kárákwirowai áwí'a Máikeri kwemá kwená kwayó'náraware arááínkówé kwená kwayó'náraware áái'a tíyówasa ⁸ Máikeriye kwená kwayó'náraware usáyaaitesa kwíyómpakemba arááínkówé kwená kwayó'náraware kwatuwésa ⁹ anón-araainkomba awéntáyukaawe. naaóvá'á marapá'á irankavayaambá aúkéna kwenáwí'a Sáátááni póna marapá-kwáásí kamparáímbá simátíma'maena kwéiyisasa árai'a siyé kwésewana kwaási simái sáwí'a kwéumatiyuwaiye. kwenté kwená kwayó'nárawate tuwétayuwowasa marapá'á kunkáawe.

¹⁰ kúmúwa'a isááwánda kwíyómpa'a moóráwai anónka'a séna

Áánútu aúranka'a ména kentáásí kwaásiyavena sáwí-kwaasiman-owe kampa'á símae iráiwaimba awéntayuwaisana marapá'á kúmísana póna Áánútu Sáátáánigo tátokaimpinkemba kentáá mégwésiraiye. kentáará'á kawáá éna asirayán-úrandako póna mégwésiraisata awánaraumne. Áánútu ai'marówana marapá'á kunkáiwaina asirayántá awánaraumne. ¹¹ Ísu sipisípi-araakaawai miwítí sáwí-meyamba mairáiwai puwúwana kwená naaemá kunkáimba pósa Áánútun-aaí arupí umái simátíma'maesa kwéiyesa sínkamiyata puwúnavo-imayaa íma umbá asiramái mésa Sáátáánigomba usáyaaitaraawe. ¹² keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawai mináíntávé'a imáyáa é'a aamoí oró. ánivo Sáátáánigo marapá'á kumbéna sáwí'a kwéimba pó'a marapá'á uwí-nómpá'á máyáan-kwaasi sáwí'a umái ménaaowe. Áánútu Sáátáánigomba tuvuwinín-kanaama sáwíyanka'a tínimba póna Sáátáánigo iséna áyántavena kwéiye

kwíyómpakewai siráiyé.

¹³ súwana minarááínkó áwí'a Sáátáánigo imáyáa éna kwíyómpakemba suwéntayuwaisa'a marapá'á kumbáyaumne

séna inaamaiyámpóimo maránkaron-ininkomba kwa'maéna kúwana ¹⁴ arááinkó miníninkómbá tuvúwivo séna Áánútu anón-evontaanko ayóíráámbá kae'á amúwana araravámaena kavóná-marava'a kwentávénamo to'mayaa umánkaropa'a kúwana Áánútu kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba kárákwiraiye. ¹⁵ arááinkó miníninkómbá kwa'maéna ói'a káá'maena nombá umpíyankaanana maya'maéna kówinkwae séna kwa'maéna kúwana ¹⁶ maragó áwa'naa ena kweyáárika'a maramá kitúwana kwenóipinken-donko mimpímbá kumúwana ¹⁷ arááinkó miníninkómbá áyantavena umánkena imáyáa éna séna kwenaráá'maatemo é'a áái'a tiyánaumne-imayaa uráiyé. kwenaráá'maa'a miwí Áánútun-
qai ísámai kawe'á ésa Ísu siráin-aimba simátíméwaiman-owe. áái'a tiyánaumne séna uwí-nón-awampa'a to'mayaa umái méraiye.

13

anón-avaa-kwankona kwaasái.

¹ máyowana awánaawanda moórá anón-avaa-kwamba uwí-nómpínkémbá iyéna avakaeté-a'nomba kwáyowana áwááyaamba a'nómpínkémbá siyáánkai irówana usáyaaitaraiwaina kánumo'a siyáánkai mináwááyáámpímbá kwáyowana Áánútuntavai simái sáwí'a umánkaron-aimba a'nómpínká'á agaimái kwimakówana ²⁻³ kwemá anón-avaar-iyankaamba ména aísamaima anón-iyanko aísamairaamba kwáyowana ói'a aváár-íyán-óikaamba kwáyowa'a awánaawanana ááéma moóráwai puwínkwéé séna tuvuwúwana urón-karevu'a kawáúgun-avima kwáyowana tuvuwúwana íma puwéna úwoi máyowana arááinkó kwená asirayámbá aména simámena séna marará'á kawáá úndava'a kawáá uwo súwasa amápa'-maravakenkwaasi awánésa táátavai ésa kentáásí anóndakoman-iye sésa kwenarááíma kwarésa ⁴ arááinkó anón-avaa-kwankomba asirayámbá ámakontavesa arááinkóná imáyáagwara'a mósá marésa anón-avaa-kwankona imáyáa mósá marésa sésa anón-avaa-kwanko usáyaaitaraimba pósa íma kanaán-umai áái'a tiyamánkanaaowe siráawe.

⁵ suwaná Áánútu mináwáá-kwámbá érankowana ména kwenáúma maimaé kwéiyena Áánútumba simái sáwí'a kwéumankowana kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba Áánútu érankowana ména ⁶ Áánútumba simái sáwí'a umánkena kwenáwí'a simái sáwí'a kwéena Áánútumo máyáipa'a simái sáwí'a kwéena kwíyómpa'o máyáawai simái sáwí'a umátinkomba isááwánana ⁷ Áánútu érankowana ména

Áánútuna kwaásiye áái'a tiyámái kwéusayaaitena amáparakun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasirare kwégawaa úwasa ⁸ amápa'-marava'a máyón-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe. Áánútu maramá íma taróruronka'a sipisípi-araakaawai kentáási sáwímeyamba mairáiwai pukáiwai kwená aúváivimba maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáivo mináúváívimbá túwí'a íma agairáin-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe.

⁹ kemá Yóni súnnda isáawai pó'a mináimbá ísámai kawe'á oró. ¹⁰ ándáva'a mótinkanæ sésamo ésa mirá ónááowe. tínkamónasa puwígwáe sésamo ésa mirá ónááowe. mindáyavesa Áánútuna kwaási íma Áánútumba auwé'a kwenká'á aráápamai asiramái máéro kemá Yóni kwésune.

¹¹ minkákémbá awánaawanda moórá-avaa-kwamba maravínkémbá íréna sipisípi-araakaamba umái ména a'nómpínkémbá kaer-áwááyáámbá kwáyowana amósámba arááínkó amósánkaamba éna ¹² ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ména asirayámbá kwenkákémbá kwémaena mayáímá kwémaena amápa'-maravaken-kwaasiyavena séna anón-avaa-kwankona imáyáa mósá máraaro séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena ké'naan-avaa-kwankontavena mináimbá séna ¹³ ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena séna kwíyómpakemba iramá kumuwo súwana kwaási túranka'a kwégumuwana ¹⁴ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena marapá-kwáási sáwí-ampa'a tavisimái mégwétiyuwena simátimena séna anón-avaa-kwanko áúwawakaani'a úmaraiyana kwenáwí'a anómba íno séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena mináimbá súwasa isésa mirá uwaná ¹⁵ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko áúwawakaani'o úmárówaimba ááma amúwana aái séna kesí imáyáama íma mósá makáawai tínkamiyasa púworo súwasa mirá kwéuwana ¹⁶ maravínkémbá usaráiwai asiramái súwasa anón-kwaasiyeúwoi-kwaasiye óísankwara-kwaasiye óísaniyaain-kwaasiye úwoi kwénaaun-kwaasiye ó'owiti mayáímá kwémaesa meéyámbá ímo kwémayon-kwaasiye miráumai-kwaasi anón-avaa-kwankona aúváí agayésa évaka'a túwayaanka'a agáyówasa évaka'a tiyáánka'a agáyówasa ¹⁷ évakarawai mináváá-kwánkó áwí'a agáyówasa évakarawai náámpaamba agayésa mindáámpáánkóná ááimba kwenáwí'a agaimáron-kwaasi toómbá meéyán-uwasá ímo mirán-áúváí agaimáron-kwaasi íma toómbá meéyán-uráawe.

18 kemá Yóni sumpo mináímbá kawé'á umái imáyáa oró. kawer-ímáyáágwára-kwáási mindáámpáánkóná ááimba isánááowe. mindáámpáámbá kwaásigontavaiman-iyé. mindáámpáámbá 666 iye kemá Yóni kwésune.

14

aúná-ima siráan-kwasai.

1 minkákémbá awánaawanda kentáási sáwí-meyamba mairáiwai moórá-omaka'a minómákó áwí'a Sáiyono-omaka'a máyowasa kwesé sáwíva-kwaasi mésa kwenáwíre avowán-áwíre túwayaanka'a agaimakón-kwaasi 144,000 kwaasi máyówa'a ² isááwánda kwíyómpakemba nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaai sintenkáámbá kwésuwana sáwíva-kwaasimo uwírembo tuvúwówanamo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa ³ kawááin-avaona aúrampa'a mésa éiyaimbo túvamaimo máyówai túrankare anón-kwaasi túrankare mésa aúná-ima kwésesa marapá-kwáásívínkémbá Áánútu meéyámbakain-kwaasiye su'mai mi-144,000-kwáási mínímá kanaán-umai kwésesa ⁴ miwímá íma aarai-úmóyámbá kwésesa arupí umái mésa kentáási sáwí-meyamba mairáiwai aráái kwégwarowana kwemá kwaásivinkemba meéyámbarena Áánútuntavena séna miwímá kesí kwaási ésa ená kwaásigwara'a ombá pósa naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe kwésuwasa ⁵ miwímá íma kampar-áímbá kwésesa miwívímbá íma sáwí-aimba kwáyowai mináúná-ímá suwa'á ísaraumne.

kwíyómpaken-kwayo'narauti kwaasái.

6 minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nako sanaan-úramba araravámaena áséi-kwasai kwaíkwai'a ínín-kwasai marapá'á máyón-kwaasiyavena amápa'-maravaken-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye miráumai-kwaasiyavena simátimindayavena araravámaena kwénaaena ⁷ anónka'a séna Áánútu aavímbá maitinkánín-kanaama kwétivo Áánútun-áároi kwéinkaise'a kwentávé'a kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé seró. kwíyómba maramá uwínómbá non-úramba taróruaiwaina imáyáa é'a áwí'a mósá máráaro kwíyómpaken-kwayo'nako siráiyé.

8 súwana kwenánaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai séna anón-daoko áwí'a Pépíróni-nao'a tawisínaawisi umásukaiye. mirá úwasa mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráawe minkwíyómpákén-kwáyó'nákó siráiyé.

9-10 súwana minkáé'nárai tínaaembo kwíyómpaken-
kwayo'nako túwai anónka'a séna kwaásimo anón-avaa-
kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'a úmárówaina
imáyáawe mósá máraan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyíniye.
mináváá-kwánkóná aúváí túwayaankare tiyáánkare
agaimakáan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyéna íma sáwíyan-
awaa'a tiyínívo anón-awaa'a tiyínasa kwíyómpakemba
kawe-kwáyó'nárawa túrankare kentáásí sáwí-meyamba
mairáiwai aúrankare iramá kwégaipa'a sáwí-kwiyumba
ún-ontamba agaimakáipa'a mésa tite kwéinasa
ménaaowe. ¹¹ iravínkémbó úmúmbó iyíntemba aasiyaasi
tite úmae iyíniye. anón-avaa-kwankona imáyáawe
kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe mósá
kwémaraawai mináváá-kwánkóná aúváí tine'á agaimakáawai
íma aagándésa aasiyaasi tite úmaena iyíniye.

¹² kemá Yóni sumpo Áánútuna kwaási ísáaro. Áánútun-
aai kwétagwiyaave'a Ísuwe aráápamai máyáawai asiramái máero
kemá Yóni kwésune.

¹³ minkákémbá isááwánda moóráwai kwíyómpakemba
simásimena séna maanáimbá aúváí-kwandaavimba agayaao.
ivékwara naaénkwara'a Ísóigowe tarúmai máyáawai
puwíyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. Áánútun-
amanko simásimena séna mináimbá árair-aimban-iyé.
ivé'a mayáímá kwémaesa naaémba aagándésa miwítí
mayáívínkémbá paárinin-tantaa'a miwívá'á kwéniye
simásímakaiye siráiyé.

kwaásiyavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹⁴ súwa'a awánaawanda moóráwai kwaási-
úrandakoraawai kwayán-áinánká'á ména a'nómpímbá
usáyaaitaraiwaina kánumo'a kóri-ontandei úmakon-
kanumo'a kwáyowana ayáámpimba áwááiyemo tóm-
bankara'a kaetám-bánkárá'á tokówana ¹⁵ minkákémbá
kwíyómpaken-kwayo'nako kwíyómpa'-mono'-naupakemba
kunákárúwena ainánká'á máyowaintavena anónka'a séna
marapá-tómbá kareparáivo toómbó akaráníyonda-kanaama
kwétivo kaetám-bánkárá'á toké akaraao súwana ¹⁶ ainánká'á
máyawai kwená kaetám-bánkárá'á tokéna mintómbá
ákákaiye.

¹⁷ akarówana mimbónó'-náúmpákémbá ánaaembo
kunákárúwewai kwegwárá'á áwááiyemo tóm-bankara'a
kaetám-bánkárá'á tokéna máyowana ¹⁸ moóráwai
kwenánaaemba kwíyómapaken-kwayo'nako irará'á
kárákwirawai póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-
taareirakemba kunákárúwena áwááiyemo tóm-bankara'a

kaetám-bánkárá'á tokówaintavena anónka'a séna marapá'á ándá-aramba ávun-kaivo ená kaetám-bánkárá'á toké minándá-árámbá akaraaó súwana ¹⁹ iséna minándá-árámbá kárámai makáiyé. aísamaivimbo makénamo mapamínanamo anombó kumínanamo uwínín-ayampa'a makáiyé. minándá-áránkóná ááimba sáwí-kwaasimo éna Áánútu anón-awaa'a tiyéna ándá-arambo mapámintemba mirá éna ²⁰ ándá-aramba mapákon-ayampa'a anón-daokona awámpá'á mináyámpákáámbá kwaási tuvúkáiyé. ándá-aran-anombo kumíntemba miwítí naaemá kuména kavirayán-dónkáámbá kumeémena kwaási kwénawikena ayáátááka'a kunkáiyé.

15

avakaeté-sawi-meyankona kwaasái.

¹ kumúwa'a awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-i'a úwana sáá'a kówana avakaeté-sawi-yantaa'a kwáyowasa kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a mésa misáwí-yántáá'á timíyanesa kwéesa minávákáété-sáwí-méyámbá tímatuwaiyanamo misáwí-méyámbó ánásagwinanamo éna Áánútuna áwáá'a ánásanimba awánaraumne.

² awánaawanda nonkwaaúnkáámbá ságayamba kwáyowana évaka'a iraráámbá kwégowasa mindón-awampa'a kwaási mésa íma anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe íma mósá kwémaraawai kwená náampaamba tine'á íma agaimakáawai anón-avaa-kwankomba usáyaaitarowai máyówana Áánútu uwíremba tímakowaša tokésa mésa ³ imá sésa Áánútuna mayái-kwáásígó áwí'a Mósesinte kentáásí sáwí-meyamba mairáiwainte imá simátinkesa maará sésa

emá Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáandawai ená mayái ó'oram-bayai kwémayaanda awánéta sáátavai kwéunaya emá amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá uráandawai ená mayái arupí umái kawé'á umái kwémayaane. ⁴ Ísóigoo ewé su'mai ó'oran-kawe'a umái aoka'á máyaandawaimba pósa amáparawai enáároi inkaisésa ená ááimba ó'oran-aaimban-iyé sénááowe. ená kawé'-má'yáiyé su'maimo kwémayaanda paáruraisasa kwéawanesa amápa'-maravaken-kwaasi enópa'a tésa ená imáyáa enáwí'a mósá maránááowe

non-awámpá'á máyówai minímá siráawe.

⁵ suwa'á minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a mono-náúmpá'á Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontán-tigurówasa

6 kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyambo timénááowai mináóká'-náúmpákémbá kunákárúwesa kwayán-únánkwátói sùgáyáagaya ún-unankwatoi urésa tíntara'a terávu-timur-anda urésa máyówasa 7 éiyaimbo túvamaimo máyówaivinkemba moórawai avakaeté-taave'a timúwasa mintáávépímbá Áánútu aasiyaasimó mai'mai'o íníwaimo áwáá'o tíyín-tantaa'a kwáyowana 8 naaúmpa'o úmúntemo intembá Áánútuna mono'-náúmpá'á kwená asirayánkówé kwená ó'oran-aainkona ságayankowe anómba úwasa kwaási íma kanaán-umai mindáúmpá'á kwéiyesa avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyamba tímatuwere sésa mindáúmpá'á íma iráawe.

16

Áánútu áwáá'a tíkain-kwasai.

1 minkákémbá isááwánda mono'-náúmpákémbá moórawai minávákáéténarawatavena anónka'a séna avakaeté-taavepinkemba Áánútu áwáá'o tíyín-tantaa'a marapá'á ayáúsuwaaro súwana 2 minávákáéténarawapinkemba aivakéwái kwená táavepinkemba marapá'á ayáúsuwowa anón-avaa-kwankona aúvái tine'á agaimakésa kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáa mósá makáawaitopa'a anón-karevutomba túwawaapimpa'a kówana títe uráiyé.

3 úwana kwenánaaembo máyowai kwená táavepinkemba uwí-nómpá'á ayáúsuwowana uwí-nónkó púwín-kwaasigona naaeráámbá úwana uwí-nómpínkén-kwámbá putásaraiye.

4 putásowana minkáé'nárai tínaaembo máyowai kwená táavepinkemba nonayumpinká'á ayáúsuwowana naae-nómbá aúkúwa'a 5 minkákémbá isááwánda kwíyómpaken-kwayo'na'a nonká'á kárákwírowai séna

emá kawer-úramba umái máyaandawai aiva'á mé ívékwara'a máyaandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'á umái arupí uráane. 6 ená kwaásiye enáái simátímakaawaiye tínkamuwasa pukáantavai naae-nómbá aútínkaraane. mindáyavai kawé'á kwée miwítí sáwí-mayaigona anondá tímakaane nonká'á kárákwírowai súwa'a 7 isááwánda moórawai póimo tuvú'máímo agáyáan-ontan-taareirakemba séna

Áánútu Ísóigo amápar-asirayamba tokáandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'á umái arupí uráane siráiyé.

8 súwana minkáúmbónárau tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba aaváúrá'á ayáúsuwswana Áánútu érankowana kwaási tine'ó iramó kaintembá aa'á kéna tinepái ó'oraumai kówana ⁹ títe úwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkesa Áánútunopakemba misáwí-méyámbá kwétiye sumbánivo miwítí sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'a tésa kwená ááimba ó'oran-aaimban-iye íma siráawe.

10 íma suwaná minéiyáindárau tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-avaa-kwanko kwaásira'a kawáá urópa'a ayáúsuwswana túnkúwasa kwemá kawáá urówai tuní-áyámpá'á mésa títe kwéuwasa kwáá'a kwétesa timááví túwáayaandei kwéunkaresa ¹¹ títe kwéuwana karevú'a kwégontavai Áánútumba kwíyómpakewaimba simái sáwí'a umánkómbanivo íma sáwí-mayai tuwésa kwenópa'a tiráawe.

12 íma tuwaná minévá'ááséínárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-donko áwí'a Yúvérétisi-nonka'a ayáúsuwswana mindómbá ká'náguwasa aaváúmó usón-ayampa'-marapimpa'a kawáá urówaiti aambá kwíyúntavena mindómbá ka'náгурaiye.

13-14 mindómbá ká'náguwa'a awánaawanda arááínkó óipinkemba awáímá túwana anón-avaa-kwanko óipinkemba awáímá túwana kampar-áímbó simátímakowai óipinkemba awáímá túwasa minkáúmbó-áwáígó tirumpimbá kaumbo-táráváá-kwámbá mésa ó'on-o'om-bayai ímo awánarombayai kwémaesa Áánútuwemo áái'o tíyénesa amápa'-marava'a kwénaesa kawáá-kwáásí tí'maesa Áánútu amápar-asirayamba tokáiwaina anón-kanaama áái'o tíyénesa tiráawe. ¹⁵ kemá Yóni simátíme'a sé'a Ísu séna umóyánkwáásímó timbó ímo ísaraawanamo tintembá íma ísarenka'a kúmónnda simu'marésa unáánkwátói úmaresa máyaiyawai íma unáánkwátói-iyaintavesa tigaemá ónááowe Ísu siráíye kemá Yóni sune. awánaawaanda ¹⁶ minkákémbá kawáá-kwáásí tí'maesa moórá-ayampa'a máúpa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Áámágétoni-maravare kwésesa torupamá méraawe.

17 máyówana minává'móráénárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba úndámo torópa'a ayáúsuwswana moórawai mono'-náúmpá'á kawááin-avarakemba anónka'a séna amápa'-mayai ánásagwiye súwana ¹⁸ kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anómbarima téna marapá'á kwaási máyónkakene ívékwara'o máyáankare mirám-bárimá íma kwétena ¹⁹ anón-daopa'a kaumborá'á maramá kítíraa'a uréna tawákaa'a úwana amápa'-marava'a anón-daopimpa'a tawisínaawisi úwana

Áánútu Pépíróni-anon-daopaken-kwaasi sáwí'a umbá
 Áánútu imáyáa éna áwáá'a tiyéna miwítí sáwí-meyamba
 anómba timúwana ²⁰ nonavuvumpa'-márámá amápa'a
 nawikasuwowana omátomba arúwáásé umágúwana
²¹ kwíyómpakemba anón-umbai tain-óntánkáámbá
 kaaíyaramba kuména kwaási tínkamuwasa Áánútumba
 simái sáwí'a umánkaraawe. anón-kaaiyaramba anómba
 sáwí-meyamba timúntavesa Áánútumba simái sáwí'a
 umánkaraawe.

17

Pépíróni-kwaasi kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹ sáwí'a umánkówana kwíyómpakemba avakaeté-
 kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokówaivinkemba
 moórawai simásimena séna tiréna'a eénánká'á nááin-inimba
 sáwí-meyamba mayáinda agarááránkáano. minínínkóná
 ááimba anón-daopa'a sáwíva'-non-awampa'-naopa'an-iyé.
² mindáópaken-kwaasimo ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o ombá
 amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi mirá uráawe. uwo'aó'-
 nómbó nésamo uwo'aó'ó ontembá mindáópaken-kwaasi
 sáwí'o ombá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi tuwánésa mirá
 uráawe simásímakaiye.

³ simásímatuwowana Áánútun-amanko kempímbá anómba
 umásinkowana minkwíyómpákéwái sí'maena kavóná-
 marava'a mósinkowa'a awánaawanda moóra-anon-avaa-
 kwanko moóra-inimba ayáá'marena ména áúwawaa'a naae-
 áúmá kwáyowana Áánútumba simái sáwí'a umánkaron-
 aimba ane'á agaimakówana avakaeté-a'nomba kwáyowana
 miná'nómpímbá áwááyaamba siyáánkai usarówana
⁴ minínínkóná unáánkwátói évaka'a naae-únánkwátói
 évaka'a sokón-unankwatoí uréna kwená konaarirí-yántáá'á
 sáwívar-ontamba tuwéna maimái umásokena kóri-ontandei
 úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-ánávímbá
 sáwí-yantaare su'mai ógwitena sáwísawaamo uwáíná
 ááimba mindón-ánávímbá kwáyowana ⁵ aúwayaanka'a
 agaimakéna séna anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a
 eénánká'á nááówai tinówa é'a marapá'ó sáwísawaa
 kwéowai tinówa úne agaimaréna súwana ⁶ Áánútuna
 kwaásiye Ísun-aaí simátímakowaiye tínkamuwasa púwúwana
 uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó ontembá minínínkó
 tínkamena uwo'aó'á úwa'a awánaawanda sáá'a kówana
⁷ kwíyómpakewai simásimena séna íma áá'a kaíno. mináváá-
 kwánkó minínínkómbá ayáákaimba avakaeté-a'nomba
 iráísana siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaiye minínínkónté

miwítí ááimba simámenaumne. ⁸ awánáánda-avaa-kwankona ááimba ááéma ména pukáimba póna avéúniyaaim-baipinkemba usásinainana Áánútu ánásasuwaniye. Áánútu maramá íma tarórurónka'a mai'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimaréna ímo túwí'o agairáin-kwaasi mináváá-kwámbá usásinainda awánésa táátavai ónááowe. ááéma ména pukáimba usásinanintavai táátavai ónááowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

⁹ simásímatuwena séna kawer-ímáyáágwáráwái mináinkóná ááimba isánááowe. minávákáété-á'nónkóná ááimba avakaeté-omaka'a minínínkó méraipa'an-iyé. miná'nónkóná ááinkwara'a avakaeté-kawaa-kwaasin-owe. ¹⁰ minávákáété-kawaa-kwaasivinkemba éva'aasei kawáá urésa púwúwana moóráwái máyáimba póna moóráwái aáno paaréna sáwíyanka'a méniye. ¹¹ mináváá-kwánkó ááémo ménamo pukáiwaina ááimba minávákáété-kawaa-kwaasi tínaaemba kawáá umai méniwái éna minávákáété-kawaanarawakaamba mirá ínana Áánútu ánásasuwaniye. ¹² siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaina ááimba siyáánkai-kawaa-kwaasi kawáá-máyái íma mairésa naaémba anón-avaa-kwankona asirayámbá mairésa sáwíyanka'a kawáá ónááowe. ¹³ miwítí asirayámbá kwaásira'a kawáá ónááontavesa mimbórá-ímáyáá ésa anón-avaa-kwankona imáyáa kwarésa ¹⁴ kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaimba áái'a tiyáiyana kwemá usáyaaitena amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai póna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai póna usáyaaitaniye. tááyena kesí kwaásin-owe siráisasa kwembá íma auwésa kwenaráái kwégwaraawai usáyaaindara'a kwesé ménaaowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

¹⁵ simásímatuwena séna awánáánda-nónkona ááimba éénánká'ó nááín-ininko máyáin-donkona ááimba sáwíva-kwaasi amápa'-maravakemba ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasin-owe. ¹⁶ aváá-kwánkóé siyáánkai-awaayaankwarawai awánáándawai éénánká'ó nááín-ininkomba tíyántavesa umánkesa sáwí'a umánkesa unáánkwátói ayú'máyáawana unáánkwátói-iyaaimba máyainasa ama'á násuwesa ayáántámba agaisuwánááowe. ¹⁷ Áánútu misáwí-kwáásí imáyáa tímúwasa mimbórá-ímáyáá ésa kwaásira'o kawáá í-ásíráyámbá anón-avaa-kwankomba amésa pósa Áánútuna imáyáavinken'i'a iyana Áánútumo siráin-aimba paáriniye. ¹⁸ minínímbó awánáánda-ininkona ááimba anón-daopakewai amápa'-maravaken-kawaa-kwaasira'a kwégawaa-owain-owe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

18

Pépíróni-nao'a tawisínaawisi uráin-kwasai.

¹ simásímatuwowana awánaawanda moórá-kwayo'nako kwíyómapakemba kuména anón-asirayamba tokéna kwe-nanekembá marará'á kusá kwégowana ² anónka'a séna tawisínaawisi uráimba anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi umásuwaisana taraváá-kwántóné ó'on-o'o-sawiyantaare mindáópa'a máyáísana sáwi-numawe inkáíséndumawe mindáópa'a máyáíye. ³ Pépíróni-naopaken-kwaasi ó'on-o'on-tantaa'o sáwísawaamo umbá amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe. amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. amápa'-maravaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaun-kwaasi anón-ontamba mayánáe sésa Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. mindáyavena Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi umáguwana kwaási ánásguraawe siráíye.

⁴ minkákembá isááwánda kwíyómpakemba moóráwai séna kesí kwaásiyono. sáwí'o ontembá mirá ováinivo mindáópa'a túwáaro. miwítí sáwí-meyamba máyáavainivo mindáópa'a túwáaro. ⁵ Pépíróni-naopaken-kwaasi sáwí'a úmae iráamba Áánútu misáwí-yántáá'á imáyáa éna sáwí-meyamba kwétimivo mindáópa'a túwáaro. ⁶ Áánútuwo mindáópaken-kwaasi sáwí'a uráantavai sáwí'a umátinkaa. sáwíyaka'a sáwí'a uráantavai kaesé-umai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó. ⁷ tirááimo taim-báyáímó kwémaesamo sésamo kawe'-má'yáiyá kwémayaumne sentembá títemo índai'a umátinke tirumbá sáwí'a umátinkaa. miwí túma maimaé iyésa sésa amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá úndampo íma ketor-ínínkáántá umái méta ivi'á tánaumne siráawe. ⁸ Áánútu Ísóigo aavimbá kwémaitinkaiwai amápar-asirayamba tokáimba póna mimbórá-táwai sáwí-meyamba tímínasa évakarawai puwíyasa ivi'á kwétaiyana ayawaimá kwétainasa puwíyana mindáópa'a iramá kágwiniye siráíye.

⁹ simásuwena séna amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiyomba Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwarésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráawai mindáópa'a iramá kánín-umumba awánésa toikampóí'a urésa ivi'á tánááowe. ¹⁰ miwítí sáwí-meyamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táatavai kwéesa némpa'a mésa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáundaya siruntá

kwéiye. asirayán-dáópa'a isaná mimbórá-táwai sáwí-meyamba tiráíye sénááowe.

¹¹ síyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óísamba íma meéyán-unkakémbá pukáantavesa mindáyavai amápa'-marava'a óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi ivi'á tánááowe. ¹² miwítí óísamba tíma'maesa kwénaaon-óisamba anón-ontamba tuwésa kawer-óntámbá ó'on-o'on-ontamba meéyán-uraan-ontane kawer-únánkwátói évaka'a sokón-unankwatoíye évaka'a naaeyayán-únánkwátói taaimá kawekwíyúmbá ún-taaiye évaka-tantaa'a póáwááyandei ésa taaineí ésa naaeyayán-óntándéi ésa asirayán-óntándéi ésa kaawai-óntándéi úmakaan-tantaare ¹³ áséi-kanama toópímbá umándaan-kanawe áséi-kwiyumba ún-kanawe áséi-kwiyumba um-basawene ándá-aran-done masawéne kanaráántóné ampaantaríraan-tone póíma évaka'a purumakané sipisípiye ósine póímo maimaénamo nááin-kaariye kwayókwáásiyómbá miwítí mayáímá kwémaesa meéyámbá íma kwémayaan-kwaasiye mirám-baaran-tantaa'a Pépíróni-naopaken-kwaasi íma meéyámbaresa pukáantavesa ivi'á kwétesa ¹⁴ sésa tirááímo kwétain-tantaa'a ánásaimba miwítí óísane miwítí konaarirí-yántáaré ánásaimba póna íma ó'a paáriníye sésa ¹⁵ óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi mirán-tántáá'á kwétimesa anón-ontamba kwémayaan-kwaasi Pépíróni-naopa'o sáwí-meyambo máyáamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa toikampóí'a urésa ivi'á tésa ¹⁶ eésé'a ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiye. miwí kawer-únánkwátói naaeyayán-únánkwátóíye sokón-unankwatoíye urésa miwítí konaarirí-yántáá'á anón-ontamba tuwésa maimái umásokaawe. ¹⁷⁻¹⁸ mimbórá-táwai miwítí anón-óisamba sáwísawaa umásukaiye sénááowe. nompí-sípíyó tivoísáíye nompí-sípívímbá mayáímá kwémayaawaiye nompí-sípívímbá úwoi kwénaaowaiye nompí-sípívímbá óísamba tíma'maesa kwénaaowaiye miráumai-kwaasi mindáópa'a iramá kwégain-umumba awánésa némpa'a mésa sésa mindáókoma amápa'-naokomba usáyaaitarain-daokoman-íye sésa ¹⁹ tirunkó sáwí'a ínasa ovaimá káúmai ti'nómpá'á avésa toikampóí'a urésa ivi'á kwétesa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiye. mindáópaken-kwaasi sáwívar-óisamba makáamba pósa nompí-sípívímbá kwénaaon-kwaasi amáparawai sáwívar-ontamba mairáawe. mimbórá-táwai mindáó'a sáwísawaa umásukaiye sénááowe.

²⁰ kemá Yóni súnnda keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawaiye Áánútuna kwaásiye Ísuna aantá-kwaasiye Áánútun-aaí simátímakaawaiye tirunkó kawé'á íníye. Pépíróni-naopaken-

kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátínkáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímínana póna tirunkó kawe'á íníye kemá Yóni súne.

²¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako asirayáwái anón-ontamba umbaiyé tón-ontamba maimaéna uwí-nómpímbá mámetuwena séna minúmbái-óntámbó máasiramaimo mámetuwáúndamo nompímbó kumeémenamo aúyokwintemba minánón-dáoko Pépíróni-naokomba asiramái sáwísawaa umásuwaanasa íma ó'a ónááowe. ²² mindáópa'a kwaási íma ó'a uwiremba tuvuwésa kámoyamba tésa nasé'nasepaamba tésa ímá sésa íma mirá síyasa isánááowe. amápa-tantaa'a íma taróriyasa awánanaaowe. toómbá íma agáyémba awánanaaowe. ²³ oómbá íma kúra'maesa nááiyamba awánanaaowe. aaraiyé kwaaiyé íma mésa unáánkwátói-i'o káinda íma awánanaaowe. mindáópaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi amápa'-marava'o tíma'mae kwénaaon-kwaasi usáyaaitaraawe. pukaa'ó agáyáamba amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa kampa'á sésa kawe'á kwéowe sésa misáwí-ámbá kwakáawe. ²⁴ mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa Áánútun-aaí simátímakaawaiye Áánútuna kwaásiye tínkamuwasa pukáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímakaiye siráiyé.

19

kwíyómpa'a ímá siráan-kwasai.

¹ simásuwowasa kwíyómpakemba sáwíva-kwaasimo kwésuntemba suwa'á isááwánasa sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. kentáásí Áánútu amápa-tantaa'a usáyaaitarena kwená ááimba ó'oran-aimba isaná asirayánkwáráwái ména ² mindáyavena misáwí-méyámbó tímakaimba kawe'á umái arupí uráiyé. mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráamba póna sáwí-meyamba tímakaiye. mindáópaken-kwaasi Áánútuna kwayó'nárawa'a tínkamowasa pukáamba póna anondá sáwí-meyamba tímakaiye

simásuwesa ³ ó'a sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. mindáópa'a iramá kwégena úmúmba úmae kwéiyena íma ánásaniye suwasá ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye éiyaimbo túvamaimo máyówaiye Áánútu kawááin-avara'a máyowai aúranka'a kivaíresa kwená imáyáa mósá marésa

sésa árar-aimba isatá Áánútu áwíta mósá kwémaraumne siráawe.

⁵ suwaná minkákémbá kawááin-avarakemba aagówé su'mai séna keinárawa'a anón-kwaasivinkene úwoi-kwaasivinkene Áánútuna kwayó'nárawa'a kwe-naísamaivimbo máyáawai amáparawai kwenáwí'a mósá máráaro siráiyé.

Ísu kwená kwaási kwétirain-kwasai.

⁶ simásuwowaśa sáwíva-kwaasimo suntembá kwésuwana nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaaimo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa anónka'a sésa

kentáásí Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáiwai kwégawaa-isata póta kwenáwíta mósá kwémaraumne.

⁷ aúwinimbo tuwai'máátópa'o kwígwáesamo tokwaa ontembá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai kuntiránín-kanaa amu'marésa ménaaon-kanaa kwétisana póna sirunkóyá aamoiyá kwéisata kwená áaimba ó'oran-aaimban-iye kwésune.

⁸ Áánútu Ísumo kuntiránín-kwaasi kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umátínkáísasa méraawe siráawe.

minúnánkwátóigona áaimba Áánútuna kwaási arupí-mayaima kwémayaawe.

⁹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako Ísun-aaiyavai áraire kwésewaiyavena imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanáimbó simáménda aúváivimba agayaaó. kentí sáwí-meyamba mairáiwaina aaraimó

tokwaa on-tánómbá nánááontavena Áánútu kwétaayain-kwaasi tirunkó aamoí kwéiye simásímatuwena séna Áánútu mináimbá árai'a siyé kwíyómpaken-kwayo'nako simásimuwa'a ¹⁰ kwená imáyáa mósá maránáe kwése'a aísamaivimba kívaíraawanana simásimena séna íma mirán-uwo. emó ená kwaásiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o é'o Ísumo siráimbo taagwiavúntemba kegwará'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó simásímakaiye. Áánútun-ai simátíméwaimo sembá Ísuntavesa kwésewe.

Ísuntavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana moórá-poigo áwí'a ósimba ména moóráwaimba ayáá'mare máyowana kwenáwí'a árai'na'a éna arupí umái máyainda'a póna aivimbó maitínkáimba arupí kwéena áái'o tíyáimba arupí kwéena ¹² aúranko iraráámbá kwégowana a'nómpímbá usáyaitaraiwaina kánumo'a sáwíva'a kwiréna kwenane'á moórá-awi'a agaimakówana mináwíkóná áaimba

ó'owi íma ísówana kwewé su'mai kwéisená ¹³ kwená unáánkwátói naaevímbá tu'mái umásokowasa kwenáwí'a Áánútuna imáyáa agaráátínkáiwai Áánútun-aaigoman-iyé kwésuwasa ¹⁴ kwíyómpakewai áái'o tiyánááowai kwayán-ósín-arósáánumpimba mésa kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umásokesa kwenánaaemba kwárówana ¹⁵ kwenóipinkemba taánasatama áwááigwara'a kwáyowana amápa'-maravaken-kwaasi karánín-tanasatama kwáyowana asirayán-támayo'a tokéna asiramái kawáá íniye. Áánútu amápar-asirayankwarawai kwená namuro-kwáásiyávéna anón-awaa'a tiyínana asirayán-támayo'a tokáiwai sáwímeyamba timínana ándá-arambo mapámówanamo anombó kúmíntemba mirá-sáwí-méyámbá timíniye. ¹⁶ kwená unáánkwátóirare amúntánkáré áwí'a agaimaréna séna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitarawai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwaiman-iyé séna agaimakáiyé.

¹⁷ agaimarówa'a awánaawanda moóráwai kwíyómpaken-kwayo'nako aaváúmó kwáyonka'a ména sanaan-úrambo araravámaenamo kwénaain-dumaontavena anónka'a séna Áánútu anón-tomba kwaási timakáán-tómbá timínimba pósa tayorupanááowe. ¹⁸ kawáá-kwáásí timaré i-kwáásítí anón-kwaasi timaré asirayán-kwáásí timaré ósinton-timare tiyáá'maesamo kwénaaon-kwaasi timaré amápa-kwaasi timaré úwoi kwénaaon-kwaasi timaré ó'owiti mayáímó kwémaesamo meéyámbó ímo kwémayaan-kwaasi timaré anón-kwaasi timaré úwoi-kwaasi timaré miráumai-kwaasiyon-timare tamandaaró siráiyé.

¹⁹ súwa'a awánaawanda anón-avaa-kwankoe amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiye miwítí i-kwáásiyé torupésa ósin-arósáánumpimba máyowaiye kwená kwaasiye áái'a tiyáíyanesa toruparówasa ²⁰ ósin-aróráánumpimba máyowai anón-avaa-kwankomba tátoresáa kampar-áimbó simátímakowaimba tátokowana kwemá ááéma anón-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarombayai kwémaena anón-avaa-kwankona aúváímo tine'ó agaimakáan-kwaasi kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáamo mósá makáan-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkarowainte anón-avaa-kwankonte mindárai tátokesa úwoi máyówasa sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a túwówana ²¹ ósin-arósáánumpimba máyowai minkáé'náraití kwaási óipinkentanasataneí karówasa putásowana numayónkó tima'á ááinaraiye.

ayáátááka'a 1,000 ima kwémaen-kwasai.

¹ ááinasuwowa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'nako kuména avéúnyaa'im-baipinken-kima tokéna asirayán-ándá umbaí tón-andama tokéna ² arááinkómbá kuntátokena naaóvá'á marapá'á iraankavayaambá aúkéna marapá-kwáásí kampar-áímbá simátíma'maena iráiwai áwí'a Sáátáánigomba kuntáto'mai 1,000 ima úwoi ménintavena asááúmarena ³ avéúnyaa'im-baipimba awéntayuwena óika'a awááumai sanómbá támakaimba 1,000 ima mimpímbá ména amápa'-maravaken-kwaasi kampar-áímbá simátiminasa árai'a siyé seváímpóna mimpímbá ména 1,000 ima ánásainana ayúrankainana sáwiyanka'a naáiniye.

⁴ minkákémbá awánaawanda kawááuwaiti avamá kwáyowasa minkávámbá kwaási máyówana Áánútu imáyáa timúwasa kwaásiti ááimba tísaa umai isánááomba awánaawanda kwaási timambá kwáyowai Áánútun-ai Ísumo siráimba simátímúwasa tinumarambá arátúwówasa pukáawai miwímá anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe ímo mósá makówai anón-avaa-kwankona aúváí túwayaankaare tiyáánkare ímo agaimakówai miwímá pukáampinkemba usásinesa Ísu Káráísitiye kawáá ésa 1,000 ima ménaaowe. ⁵ minkánáá kwaási pukémpinkemba usásinanaaon-kanaa aiva-kánáá ínasa 1,000 ima maisuwésa ó'on-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe. ⁶ pukémpinkembo aiva'ó usásinanaaowai tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa sáwí-marupa'o iramó kwégaim-barupatavesa íma táátavai ésa Áánútuna mayáí Ísu Káráísitina mayáí kwémaesa Káráísitiye kawáá-máyáí kwémaesa 1,000 ivimba mirá ónááowe.

Sáátáánigomba usáyaaitain-kwasai.

⁷ 1,000 ima maisuwéna Sáátáánigomba ayúrankainana ⁸ amápa'-marava'a kwénaaena amápa-kwaasi kampar-áímbá simátíma'maena kwénaaena Kóko-kwaasiye Mékoko-kwaasiye áái'o tiyáíndayavena tí'maena sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpawanda-kwaasi mésa ⁹ amápar-ayampa'a kwaási-marimba kwimakésa tésa Áánútuna kwaási máyópa'a Áánútu mindáópa'a imáyáa kwéindaopa'a taúkúmaresa máyówana kwíyómpakemba iramá kuména minkwáásí kunkavútuwowana ¹⁰ Áánútuma kampar-áímbó simátímakowaimba Sáátáánigomba táto'mai sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a améntayuwena anón-avaa-kwante kampar-áímbó simátímakowainte timéntayukaim-baipimba améntayuwowana tí'a úmae kwéiyena íma ánásaniye.

pukáan-kwaasiti ááintavai tísaa ínín-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kawááin-avama anómba kwayá-ávamá kwáyowana moóráwai minká'á máyowana kwenópakemba maramá kwíyóm-baru'a taaínkaar-uréna aúyokuwa'a ¹² awánaawanda pukáan-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawááin-avaona aúrampa'a máyówana Áánútu aúvái-kwandaaiyomba awaséna moórá-kwandaaiyimba kwaási aúnaí'o umáímo maí'mai'a ónááowai túwí'a kwáyowana évaka-kwandaaiyimba kwaási marapá'ó uráan-aimba kwáyowana Áánútu mináúvái awánéna miwítí ááimba tísaa umai kwéisenaa aavimbá maitínkaraiye. ¹³ uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi usásinowasa mara-úrappa'o pukáan-kwaasi usásinowasa pukáan-kwaasi timambá kwáyowai usásinowana Áánútu moórá-mora-kwaasi miwítí ááimba tuwánéna aavimbá maitínkéna ¹⁴⁻¹⁵ kwaási aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakón-kwandaaiyimba ímo túwí'o agaimakówai Áánútu sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéum-barupa'a timéntayuwowasa kwaántái maru'a ánáswasa kwaási íma ókwara'a púwúwa'a awánaraumne.

21

aúná-mara aúna-kwiyom-barukona kwaasái.

¹ minkákémbá awánaawanda marawé kwíyóm-barure ánásguwana aúna-marawe aúna-kwiyom-barure kwáyowana marará'á uwí-nómbá íma kwáyowa'a ² awánaawanda aúna-nao'a kawé'-náór-úramba kwíyómpa'a paárurena Áánútunopakemba kuména Yérúsaremu-naopakaaan-dao'a úmbanivo aúna-nao'a úwana aúwininko aúna-unankwatoi konaarirí úmarenamo awaikónópa'o kwintembá mindáo'a konaarirí úmakowana ³ kawááin-avarakemba moóráwai anónka'a séna ívé'a Áánútumo ménimba kwaásivimba ména miwísé máyainasa miwí kwená kwaási-i'a íyana miwísé ména íma tiyuwéna ⁴ miwí ti'numá uwátiyuwainana ááéraan-tantaa'a amápa'a ánásasuwainasa pósa íma puwésa íma toikampóí'a ésa íma ivi'á tésa íma tí'a éna mirá íníye siráíye.

⁵ súwana kawááin-avara'a máyowai séna amápa-tantaa'a aúnama kwéune simásuwéna séna maanáimbó simámunda aúvái'vimba agayaaó. mináimbá árair-aimba póna paáriniye simásiména ⁶ séna amápa'-mayai ánásgwiye. aivaré naagéne miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápa-tantaakona ááimba kemá úne. nontávái táái tinkáindawai nombá tíménasa íma meéyáambaraiyamba úwoi tíménasa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ⁷ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai

kesópakemba kawe-tántáá'á amápa'a tíménda miwítí Ísóigo onasá kesí iyámpói'a ónááowe. ⁸ ányo ímo asiramái kesé máyáawaiye ímo kesé aráápamai máyáawaiye sáwí'o umái máyáawaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáiyé aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á on-kwáásiyé kampar-ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máraawaiye kampar-áímbó kwésewaiye mirámó on-kwáási sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéim-barupa'a Áánútuna némpa'a mésa maí'maí'a ónááowe siráiyé.

⁹ súwana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokésa avakaeté-sawi-meyamba tímakowaivinkemba moórawai simásimena séna tiréna'a Ísun-aaiyavesa áraire kwésewai kentí sáwí-meyambo mairáiwaina aúna-ininkaani'o on-kwáási agarááránkáano súwana ¹⁰ Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana sí'maena anón-omapa'a ayáátáár-omapimba móisinkena awánaao súwa'a awánaawanda kawe'-náór-úramba Yérúsaremu-naopakaamba kwíyómpakemba Áánútunopakemba kumúwana ¹¹ Áánútuna ságayamba mindáoopa'a kwáyontavena mindáo'a sán-kówasa anón-ontambo kwétuwesamo mairáan-ontambo taayáná-kwisiyan-ontambo makáawanamo sámó kaintembá mindáo'a mirá éna sán-kwégowasa ¹² íí'á óntandei sanaan-úramba úmakowana minípímbá ontamá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontama kwáyowasa minóntará'á kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáinarau kárákwiresa máyówana Ísareri áánimbaa túwí'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáiwai túwí'a minóntará'á agaimakówana ¹³ aaváúmó usón-ayampa'a kaumbo-óntámá kwáúwana aaváúmó kumperón-ayampa'a kaumbo-óntámá káúwana évarevar-akwampa'a kaumbo kaumbó kwáyowasa ¹⁴ óntamba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontamba marésa minóntánk'á íí'á úmakowasa minóntánk'á kentáási sáwí-meyambo mairáiwaina aantá-kwaasi túwí'a agaimakówa'a awánaraumne.

¹⁵ awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nakomo simásimakaiwai ayáámpimba moórá-tamayo'a kóri-ontandei úmakon-tamayo'a tokéna mindáoóre minóntáwé miniré agambaráinda-tamayo'a tokéna ¹⁶ mindáoopa'a kwená támayo'nei évarevar-akwampa'a agambaréna toráúva'a agambarówana amápar-awampa'a mimbóráí'a éna ayáátáá'a 12,000 úwana ¹⁷ íikóná a'nónká'ó agambarómba 144 úwana kwaásimo táámpomba mirá úwana ¹⁸ miní'á taayáná-kwisiyan-ontandei úmakesa mindáo'a kóri-

ontandei úmakowana ságayani'a kwéuwasa ¹⁹ í'á úmakon-ontanka'a konaarirí úmakesa kawer-óntándéí konaarirí úmakesa aiva'á taayáná-kwisiyan-ontamba makésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a kwayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa ²⁰ miwá avóvomayaa'a avután-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miráumai-ontamba konaarirí úmaresa ²¹ moórá-ontara'a suwáásuwaakinei úmakesa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontara'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-suwaasuwaakinei minóntárávámbá úmakesa aambá kóri-ontandei kwi'makówana ságayani'a uráiyé.

²² ságayani'a úwana Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawaiye kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaiye máyóyana póna mono'-námbá íma kwáyowa'a awánaawanana ²³ mindáópa'a Áánútuna ságayanko sama kwégamatinkowana kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai mirá kwéuwana póna aaváúmá kwíyómba mindáópa'a íma kwáyowa'a awánaawanana ²⁴ mindáópa'o sámó kwégamatinkaiwai amápa'-maravaken-kwaasi sama kamátinkainasa amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi túwí'o kwéiyiwai mindáópa'a komáyaiyana ²⁵ mindáópa'a no'wááni'a íma ínasa pósa íír-óntámá íma úmaresa úwoi tisuwéwana kwáyainasa ²⁶ amápa'-maravaken-kwaasi túwí'o kwéiyiwai miwítí kawé-tántáá'á maimaésa mindáópa'a komáyaiyana ²⁷ mindáópa'a sáwí-yantaa'a íma kwáyainasa sáwí'a kwéiyawaiye kampar-áímbá kwésiyawaiye íma komáiyasa kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaina aúvái-kwandaavimba aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakáinda-kwaasiye su'mai mindáópa'a koménaaowe.

22

¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako moórá-nomba agaráásinkowana mindómbá ságayan-domba úwasa kwaási nésa maí'mai'a ónááon-domba Áánútuwe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaintei avarákémbá kwégumumba ² mindáókona aampimbá kwégumuwana évarevar-awampa'a taaimá kwéna arambá irówana kwaási nésa maí'mai'a ónááon-taeramba moórá-kwiyontavai moórá-kwiyontavai

arambá imaé kwéiyena úwana mintáyánama amápa-kwaasi kwénewana íma tí'a éna ánásainana ³ Áánútumo sáwí'a kwéovo túwáaro sínda-yantaa'a íma kwáyainana Áánútuwe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwainteí avamá kwáyainasa kwená kwayó-kwáásí kwená imáyáa mósá marésa ⁴ kwenóí'a awánésa kwenáwí'a túwayaanka'a agaimaráiyana ⁵ no'wáamba íma ínana aa'á íma káínana Ísóigo Áánútu sáma kwégamatinkainasa pósa oómbá íma kúra'mare maésa kawáá-máyái maimaésa kwéiyesa ménaaowe.

⁶ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako simásimena séna mináímbá árair-aimba póna paáriníye. Ísóigo Áánútu kwenáái simátíméwai kwenamankómbá tímiwai kwená kwayó'nákómbá kwíyómpakemba ai'maréna séna sáwíyanka'o paárinin-tantaa'a kesí mayái-kwáási agaráátinkao siráíye súwana ⁷ Ísu séna isaaó. sáwíyanka'a kumónaumne. mináúváímbó kwáyáin-aimbo sáwíyanka'o paárinin-aimbo isésamo taagwiyavónááowai tirunkó aamoí íníye Ísu siráíye.

⁸ súwa'a kemá Yóni mináímbá isé'a awáné'a kwíyómpakewai agaráásinkarawai aísamaivimba kivaire'a kwená imáyáa mósá maránáe sé'a ówánana ⁹ simásimena séna íma mirán-owo. emó ená kwaásimo Áánútun-aaimo simátímakaandawaiyemo maanáúváívínkén-áímbó taagwiyávón-kwaasiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o ontembá kegwárá'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó siráíye.

¹⁰ simásímatuwena séna maanáúváívínkén-áímbá paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinivo íma aúpá'á maré avora'á maraaó. ¹¹ minkánáámó tínimba sáwí'o kwéiyawai sáwí'a iyasa sáwí'o umái máyaiyawai sáwí'a umái maiyasa kawé'ó kwéiyawai kawé'á iyasa kawé'á umái máyaiyawai kawé'á umái ménaaowe siráíye.

¹² súwana Ísu séna ísáaro. sáwíyanka'a kumónaumne. kemó kwémayaam-bayaigona meéyámbá maimaé'a kumónaumne. ¹³ aivaré naaéna miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwará'a mé'a maí'mai'a ónaumne Ísu siráíye.

¹⁴ súwasa mindáoókona ontará'á iyésa taaéramba nésa maí'mai'a ónááontavesa unáánkwátóimo sese owanamó kawé'ó kwéintemba miwímá kawé'á umái máyáawana tirunkó aamoí kwéíye. ¹⁵ sáwí'o umáimo máyáawaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á kwéowaiye aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáiyé kampar-ísóigóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá

máráawaiye kampar-áíntávésa aamoí owáiyé mirámó úmae kwénaaowai mindáópa'a íma iyónááowe.

¹⁶ Ísu séna kemá Ísu kwíyómpakemba kesí kwayó'nákómbá ai'maráúnana kentópa'a kuména mináímbá Ísóigona kwaási isáígwáe séna kusimátímakaiye. kemá Tévíti aísavutantamba uráundawai é'a aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-o'a kemá úne Ísu siráiyé.

¹⁷ súwasa Áánútun-amankoe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaina aúna-ininkaani'o on-kwáásiyé sésa Áánútunopa'a teró kwésiyasa mináímbá kwéisaawai Áánútunopa'a teró sénááowe. nontávái táái kwétinkaindawai Áánútunopa'a teró. Áánútunopa'a kónáe síyawai tíyana Áánútu maí'mai'a ónááon-domba úwoi timínasa nésa maí'mai'a ónááowe.

¹⁸ kemá Yóni paárinin-tantaa'a maanáúváívímbá agaimaré'a maanáúváívínkén-áímbá isánááon-kwaasiyave'a asiramái sé'a maanáímpímbó évakarawaimo kentí imáyáavinken-ainkwara'o síyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timínímba agaimaré'o simátimunda-sawimeyamba timíníye. ¹⁹ évakarawaimo maanáíntómpínkémbó paárinin-tantaa'o tínaaembo umámíyanamo éna Áánútu minkwáásiyávéna séna minkáwé'-náópar-uramba íma iyé'a maí'mai'a ónááon-taeramba íma nánááowe. maanáúváívímbó simátimunda-aintavena síníye kemá Yóni kwésune.

²⁰ mináímbá árrair-aimban-iyé kwésiwai sáwíyanka'a kumónaumne sisa'á árrair-aimban-ivo Ísóigo Ísu árai'a úwoi kumuwó kwésune.

²¹ Ísóigo Ísu Áánútuna kwaási úwoi kwétuwa'naa-ina'a máéro. mináímbá árrair-aimban-iyé.

mináímbá ánásaiye.